قُلْ هٰذِهٖ سَبِیْلِیْ اَدْعُوْا اِلَی اللّٰہِ عَلٰی بَصِیْرَۃٍ اَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِیْ

(اے محمد) کہدو یہ میرا راستہ (طریقہ) ہے میں اور وہ شخص جو میرا تابع ہے (دونوں) اللہ کیطرف (اس کے بندوں کی) بصیرت پر بلاتے ہیں

نقلیاتِ

حضرت بندگیمیاں عبدالرشید رضی اللہ عنہ

مع

ترجمہ و توضیحات

از

فاضل العصر اسعد العلماء حضرت فقیر ابوسعید سید محمود صاحب تشریف اللبنی

باھتمام ۔ مجلس نوجوانان مہدویہ قطبی گوڑہ۔
حیدرآباد دکن

S. A. A. Zafar, ۱۳۶۹ھ S. A. A. Zafar,

مطبوعہ
مطبع ابراہیمیہ شین پریس عابد روڈ

مجلد
ہدیہ (حصہ)
حصول ذاکر

أَعُوْذُ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْم

قُلْ هٰذِهٖ سَبِيْلِيْٓ اَدْعُوْا اِلَى اللهِ عَلٰى بَصِيْرَةٍ اَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِيْ ط (سورۃیوسف۔108)

(Aey Muhammad SAS!) Kah do, “Yeh mera rasta (tariqah) hai mein aur woh shakhs jo mera Tabe’ hai (dono) Allah ki taraf (Us ke bandaun ko) Baseerat par bulate hain”

NAQLIYAAT-E-

HZ BANDAGI MIYAN ABDUR-RASHEED RZ

MAE

TARJAMA WO TAUZIHAAT

AZ

FAZILUL ASAR ASAD-UL-ULAMA HAZRAT ABU SAYEED SYED MAHMOOD SAHIB TASHREEFULLAHI

BA-EHTEMAAM

MAJLIS-E-NAUJAWANAAN-E-MAHDAVIA
QUTBIGUDA HYDERABAD DECCAN, INDIA

Presented by Dairatul-Murshid Miyan
Greenville SC USA

TRANSLITERATED IN ROMAN BY

FAQEER ABUL FAIZ SYED SAYEEDUL HAQ SHAHEEN TASHREEFULLAHI

بسم اللہ الرحمن الرحیم

NAAT DAR SHAAN-E-KHATAMAN-NABUWAT AS

YA SAHIBAL JAMAALI WO YA SAIYYDAL BASHAR

MAN WAJHAKAL MUNEERU LAQAD NAWWARUL QAMAR

LA YUMKINUS-SANAAU KAMA KAANA HAQQAHU

BA'AD AZ KHUDA BUZURG TUEE QISSA MUKHTESAR

(IMAMUL SHURA' ABDULR-RAHMAN JAMI RA)

MANZOOM TARJUMA IN URDU BY
FAQEER ABUL FAIZ SYED SAYEEDUL HAQ SHAHEEN TASHRIFULLAHI

AEY SAHIB-E-JAMAAL AUR AEY SAIYYDAL BASHAR

TANWEER-E-RUKH SE AAP KE ROSHAN HUWA QAMAR

MUMKIN NAHIN KE "HAQQ-E-SANAA' KEEJE HAQQAHU

BA'AD AZ KHUDA HAIN AAP BUZURG QISSA MUKHTESAR

NAAT DAR SHAAN-E-KHATAMULVILAYAT AS

YA SAHIBAL VILAYATI YA HADI-YAL-BASHAR

AZ JALWAHU TU JUMLAH JAHAN GASHTAH JALWAH GAR

LA YUDRIKUL UQOOLU KAMA KAANA WASFAHU

HUM PAYA-E-RASOOL TUEE QISSA MUKHTESAR

(ALLAMA SA'ADATULLAH KHAN HOSH MANDOZAEE)
(Az Ustaduna Khan Allama Sa'adatullah Khan Sahib Mandozaee Sabiq Principal Dar-ul-Uloom Collage Hyderabad Deccan)
Note:- Yeh Na'at Farah Mubarak Ilaqa-e-Khurasan mein Rauza-e-Imamuna AS ke qareeb likhi gaee jab ke 1342 H mein Maulana ne Ba-Garz-e-Ziyarat safar kiya tha.

MANZOOM TARJUMA IN URDU BY
FAQEER ABUL FAIZ SYED SAYEEDUL HAQ SHAHEEN TASHRIFULLAHI

AEY SAHIB-E-VILYAT AUR AEY HADI-YAL-BASHAR

RANGG-E-JAHAN HAI NOOR FISHAN TUM SE JALWA GAR

IDRAAK WO AQL SE HAI PARE SHAN-E-WASFAHU

HUM PAYA-E-RASOO HO TUM QISSA MUKHTESAR

☆☆☆☆☆

NAAT DAR SHAAN-E-KHATIMAEN ALAIHIMASSALAM

(Yeh aik adabi Shaha-kaar hai is Anokhe Qaseedeh mein Tamheedi Khitabiya Ashaar ke ba'ad Sifat Ikhtiyar ki gaee hai is ki dad Hazrat Hafiz-e-Sheerazi RA ne apni Ghazal mein di hai jis ka pahla shair yeh hai.)
(Dilbar-e-Janaan-e-man ba-rad dil wo jan-e-man
Ba-rad dil wo jan-e-man Dilbar-e-Janaan-e-tu)

Na'at-e-Yaz dan Laqab-e-shuma Na'maey-tu
Isa-e-Mariyam kasab-e-Bandah Aal aaye-tu
Falsafa be-guzaashtah Falsafi-yan-e-zaman
Zan-che ke sabit kunad deedah Beena-aye-tu
Mazhar-e-Jood-e-Atam Sani-e-Khair-ul-Umam
Raft bah-Burj-e-Adam Naiyyar-e-Ham-naye-tu
Manzil-e-Rooh-ul-Qudus Dargah-e-Bala-aye Oo
Mabita-Noor-e-Khuda Rauza wila-aye-tu
Noor-Rukh Wazzuha Noor-e-Jamalish agar
Surat-e-Wa-Shams hum, Surat-e-Zaib-aye-tu
Khak-e-Kaf Paye Oo Surmah-e-Chashm-e-Malak
Surmah-e-Chashm-e-Malak Khak-e-Kaf Paye-tu
Jalwa-e-Zaiba-e-Oo Jalwa-e-Noor-e-Khuda
Jalwa-e-Noor-e-Khuda Jalwa-e-Zaiba-e-tu
Az Rukh-e-Seema-e-Oo Raz-e-Hidayat chacad
Raz-e-Hidayat chacad Az Rukh-e-Seema-e-tu
Husn-e-Khud Aaraye Oo Ishwa-e-Ramz-e-Huda
Ishwa-e-Ramz-e-Huda Husn-e-Khud Aaraye-tu
Nukta-e-Imaye Oo Saiqul-e-Roshan-garan
Saiqul-e-Roshan-garan Nukta-e-Imaye-tu

Masti-e-Sabah-e-Oo Noor-e-Damagh-e-Khirad
Noor-e-Damagh-e-Khirad Masti-e-Sabah-e-tu
Gohar-e-Rakh-shaye Oo Noor-e-Zameen-wo-Zaman
Noor-e-Zameen-wo-Zaman Gohar-e-Rakh-shaye-tu
Dargah-e-Wala-e-Oo Sajda-Gah-e-Noori-yan
Sajda-Gah-e-Noori-yan Dargah-e-Wala-e-tu
Noor-e-Sarapa-e-Oo Rahmat-e-Aalam Laqab
Rahmat-e-Aalam Laqab Noor-e-Sarapa-e-tu
Aalam-e-Paida-e-tu Naqsha-e-Pinhan-e-Oo
Naqsha-e-Pinhan-e-Oo Aalam-e-Paida-e-tu
Ramz-e-Tawalla-e-Oo Rauza-e-Khuld-e-Barein
Rauza-e-Khuld-e-Barein Ramz-e-Tawalla-e-tu
Naqsh-e-Kaf-e-pa-e-Oo Naqsh-e-Kash-e-Hast ha
Naqsh-e-Kash-e-Hast ha Naqsh-e-Kaf-e-pa-e-tu
Roo-e-dil Aara-e-Oo Mushaf-e-Iman-e-ma
Mushaf-e-Iman-e-ma Roo-e-dil Aara-e-tu
Banda-e-Shaida-e-Oo Hosh Madih-ul Bayan
Hosh Madih-ul Bayan Banda-e-Shaida-e-tu

Yeh Qaseeda 35 saal qabl 1334 H mein likha gaya hai

☆☆☆☆☆

TASHAKKUR

Is Faqeer ne be biza'ti ke bawajood jo kuch bhi khidmat is Kitab ki taiyyaari mein anjaam di hai woh sirf Taufeeq wo Taeed-e-Aezadi se mumkin ho saki.

Allamatul Asar Maulvi Syed Shahabuddin Sahib aur Khan Allama Maulvi Muhammad Sa'adullah Khan Sahib ka Mamnoon huin ke unhuin ne Shuroo se Aakhir tak Kitab ke tamaam Musawa-daat dekhne ke liye waqt diya aur ba'az maqaamaat par Garan Qadr Mashweraun se Mustafeed bhi farmaya.

MAJLIS-E-NAUJAWANAAN-E-MAHDAVIA ki janib se Isha'at ka jo Intezam huwa aur jin Sahibeen ne jis Haisiyat se bhi is kaam mein hissa liya, Dua hai ke un sab ke is Naik Iqdam ka Silah Ahsan-ul-Mohsineen ata farmaye. Agar aisi hi sar garmi jari rahi to aur bhi Jaleelul Qadr Kitabein Shaye' ho sakein gi. Faqt

FAQEER ABU SAYEED SYED MAHMOOD GHAFIRALAHU

QITA'-E-TAREEKH

AZ SHAER MAQBOOL WO MASH-HOOR JANAB MAULVI SYED ALI SAHIB MANZOOR

SARA-BITTAQWA ILA ABDUR-RASHEED
FAZA BIL KHAIRAAT-E-MASOODUR-RIJAL
FAS'ALUHU EINA RAYATUL HUDA
JAA BIDDAWAD-E-MAHMOODUL-KHISAAL
1369 H

IRTISAMAAT

Allama-Mataul Asar Maulana Maulavi Syed Shahab uddin Sahib

Ibn-e-Allamatuz-Zaman Maulana Maulavi Syed Nusrat Sahib
Muallif-e-Kohlul-Jawahir

Haamidan-va-Musalliyan!

Janab Asad-ul-Ulama Maulavi Abu Sayeed Syed Mahmood Sahib Tashreefullahi Mahdavi ki "Husn-e-Sa'ee" se "NAQLIYAAT-E-HAZRAT BANDAGI MIYAN ABDUR-RASHEED RZ MAE TARJUMA WO TAUZIHAAT" taba' ho kar Qaom ke ru-ba-roo paish ho rahi hai.

Yeh "Naqliyaat" ya'ni Majmua'-e-Riwayaat Hazrat Imamuna Mahdi AS ke Tabqa-e-Sahaba RZ Imam AS ki Taleefaat se hai jin ko ba'ad ke Tabqaat ki Taleefaat par kaee vujuuh se fauqiyat hasil hai kuin ke Sahaba RZ hi ka woh tabqa hai jinhuin ne baghair kisi wasitah ke Khalifatullah AS Farameen ko apne kanaun se suna aur Hazrat AS ke Amal ko apni aankhaun se dekha hai.

Is Majmua'-e-Riwayaat ko Tabqa-e-Sahaba RZ ki Taleefaat se hone ke ilawah is mein Khalis Riwayaat hi Naql kiye jane aur dosre Majmua'-Haye Riwayaat ka makhaz hone ki khusoosiyat bhi hasil hai.

Maulavi Syed Mahmood Sahib ne is Kitab ko ziyada mufeed surat mein shaye kar ne ki koshish ki hai. Muta'did Nuskhe faraham kar ke Tas-heeh ki gaee aur Ikhtelaf-e-Naskh ko Hawashi mein zahir kiya gaya hai jo nehayat zaroori tha. Tarjama-e-Muallif (Halaat-e-Muallif) ka mawad is qadar faraham kiya hai ke is se pahle kisi aik jaghe is qadar Mawad nahin dekha gaya. Arabi, Farsi alfaz aur Ibarataun ko Salees Urdu mein tarjama kiya gaya hai jis se Urdu-dan Nazireen ke liye badi suhulat ho gaee. Aakhir mein Tauzihaat

ka Unwan qaem kar ke ba'az Riwayataun ke Matalib wo Ma'ni ki Tauzih aur un ke "Malahu wo Ma Ilaihi" se bahes ki gaee hai. Aur ba'az zaroori Masael zikr kiye gaye.

Ba'az Ulama-e-Mahdavia ne is se pahle khas-khas Riwayataun ki Sharah mein aik-aik Risala likh dala hai. Ba'az ne kisi Risale ki Sharah ke ziman mein is Risale mein jis qadar Riwayatein darj thein Sharah wo Bast ke saath un ki Sharah wo Tauzih ki hai lekin kisi Kitab-e-Naqliyaat ki Hamil-ul-Matan Sharah nazar se nahin guzri, ajab nahin ke aisi Sharahein likhi gaee hon aur woh hum tak na pahunchi hon. Is Qiyas ki is se taeed hoti hai ke Mutaqaddi -meen ki bahut se Taleefaat aisi hain jo is waqt Kam-Yab wo Na-yaab ho gaein hain. Bahut si aisi hain jin ka naam aur nau-wiyat mubahis ka ilm hum ko nahin hai. Khud maujoodah zamane ki kaee Taleefein aisi hain jin ke taba' hone tak un ka kisi ko ilm nahin that aur nahin ma'loom abhi kitni ghair matbua' Taleefaat wo Tasneefaat hain jo hamari nazraun se nahin guzri hain balke aam taur par in ka ilm tak nahin hai. Yeh Tauzihaat bhi goya Sharah-e-Riwayaat hain agar che Hamil-ul-Matan Sharah nahin lekin is ziman mein itne Riwayataun ke matalib wo ma'ni ki Tauzih huwi hai jis ko Sharah-e-Naqliyaat ka aik hissa zaroor kaha ja sakta hai. Aur Maulavi Sahib-e-Mausoof ne bhi Diba-Chah mein likha hai ke mahez Intezam-e-Taba'at ki dushwari-yaun ki wajhe se poori Sharah-e-Naqliyaat nahin likhi gaee. Kutub-e-Ahadis ya dosre Uloom-wo-Funoon ki kitabaun ki jin Ulama ne Sharahein likhi hain woh apne-apne andaz mein sharah kar te aaye hain. Kisi ne Ahadis ke Silsila-e-Riwayaat se ziyadah bahes ki hai kisi ne Ahadis ke Alfaz, Ibarataun ki Laghavi Tahqeeq ki ziyadah koshish ki hai. Kisi ne Ahadis se Mustakhrajah Masa'el ki tafseelaat ki taraf ziyadah tawajhe di hai. Dosre Uloom wo Funoon ki kitabaun ki sharah ki bhi yahi halat hai ke Shaarahein ne jin mubahis ko zaroori samjha unhein ki tahqeeq wo Wazahat ki hai.

In Tauzihaat-e-Naqliyaat ki bhi yahi nau'yat hai jin masa'el ya mubahis ko zaroori samjha gaya un hi ki tauzih ki gaee hai. Kisi ko is par Radd-wo-Qada kar ne ki zaroorat nahin kuin ke tamaam Zi-Ilm Qaumi Ashab ke liye Naqliyaat-e-Mubarik ki isi qism ko Sharah ya Tauzihaat ka maidan khula huwa hai woh jin umoor ki tashreeh ki zaroorat khiyal karein khud un ki takmeel kar sak te hain. Tauzihaat-e-Naqliyaat ke ziman mein zati Tahqeeqaat ke ilawah dosre Ulama ki Tahqeeqaat se be-dareegh istefadah kiya gaya aur un ke Iqtebasaat darj kiye gaye jo Ilmi wo Mazhabi Tahqeeqaat ki be-laus Tablighi surat hai. Ulama ki aadat rahi hai ke aik dosre ki Tahqeeqaat ko kabhi Naql-e-Kalam aur kabhi Iqtebaas wo Tazmeen ke taur par akhaz kiya karte hain. Is se yeh faedah hasil hota hai ke in Tahqeeqaat ki aur Nashr wo Isha'at hoti hai. jin logaun ko in Ulama ki wo asl kitabein na mili hon jinhein pahli martabah yeh Tahqeeqaat paish huwi thein to un Iqtebasaat hi se un ko yeh ma'loomaat hasil ho sakti hain. Is kitab ki Isha'at mein jo Mali mushkilaat paish aaein un ko Mau'temad Sahib Shoba-e-Nashr wo Isha'at-e-Naujawanaan-e-Mahdavia ne bahaesiyat-e-Nashir zikr kiya hai jo Qaom ke Ilm Dost Ashab ke liye nehayat darajeh qabil-e-tawajjeh hain. Is waqt tak Isha'at-e-Kutub ka kaam Farda-farad ya be-osooli anjaam pa raha hai jo log Himmat kar ke kisi kitab ki Isha'at ka kaam shuroo karte hain to sab Baar unhein par pad jata hai aur woh dobarah aur koi kaam anjaam dene ke qabil nahin rahte.

Qaom ke liye Isha'at-e-Kutub ka mustaqil intezam min Hais-ul-Qaom, qaomi zarooriyat mein dakhil hai. Aisa nizam na hone se Isha'at ka kaam hasb-e-zaroorat jari nahin rah sakta. Ulama-e-Qaom ki aisi mufeed Taleefaat wo Tasneefaat jin ki Tadween mein in Ulama ne apni Umrein sarf karke un Ilmi Jawahir-Paraun ko faraham kiya hai saal-ha-saal guzarne ke bawajood bhi bata' nahin huwi hain aur in Ilmi Khazanaun ke Talf ho jane ka

andesha laga huwa hai. Allahu Ta'aala Qaomi Ashab ko is taraf fauri tawajeh karne ki Taufeeq ata farmaye. Aameen. Faqt

SYED SHAHAB UDDIN GHAFIRALAHU

بسم اللہ الرحمن الرحیم

IRTISAMAAT

Allama-Mataul Asar Janab Maulavi Muhammad Sa'adatullah Khan Sahib Hosh Kamil Mutakallim Sabiq Principal Kulliyah Daarul-Uloom Hyderabad Deccan

Bandagi Miyan Abdur-Rasheed RZ, Hazrat Mahdi-e-Mau'ood AS ke Sahabi RZ hain. Aan Janab ki Naqliyaat char said se Zayad arse huwa Fuqra-e-Kiram, Mashaeqeen-e-Azzaam Rahimullah-Ajmaeen ke Kutub Khanaun mein rahein jin ko Yake ba'ad-deegare naql farmate rahe lekin kisi Aamantun-Naas ko in se Mustafeed hone ka mauqa' nahin mila. Yeh Naqliyaat is Haisiyat se ke aik Sahabi-e-Mahdi AS ki Marwiyaat hain Giroh-e-Mahdavia mein in ki badi ahmiyat hai. Riwayaat ka itna Zahirah kisi aur Sahabi-e-Miran AS se Manqool aur Kitab ki Shakal mein Mujtama' nahin hai. Insaf Nama Muallifa Miyan Wali Ji RA bhi kaseer Riwayaat ka hamil hai. Miyan Wali Ji RA "Ta'abaee" hain. Ashab-e-Miran AS se jo suna likha lekin is mein Riwayaat ke ilawah un ki Tashreehaat wo Tahreeraat bhi ba'az jaghe paee jati hain. "NAQLIYAAT-E-HAZRAT BANDAGI MIYAN ABDUR-RASHEED RZ"

mein Riwayaat hi Riwayaat hain. In mein se ba'az Naqliyaat "Insaf Nama" ka makhaz bhi hain. Is tarah in ki Ahmiyat aur bhi badh jati hai. Ma ba'ad ke Buzrugaun ne jo bhi Taleef Manqulaat-e-Miran AS se muta'lliq farmaee hai is ka makhaz aksar wo bishtar yahi Naqliyaat hain. Is Haisiyat se ke aik Sahabi RZ ne apne Masmu'aat ko jama farmaya hai un ki Sahet wo Sanad Baland Martabah rakhti hai.

Hazrat Mahdi Minallah Hadi Ilallah Misdaaq-e-"حتیٰ اتاتھیم البینۃ رسول من اللہ یتلو صحفا مطھرۃ فیھا کتب قیمۃ" jin ki Ta'leem Shariyat ke Jadah-e-Aetedaal par lana aur Makhlooq ko Khaliq ki taraf le jana aur woh Nuskhe bata na jo "فیہ شفاء الناس و رحمتہ العالمین" ka mazhar hon, poore Rob-e-Jalal-e-Batini wo Husn-e-Kamal-e-Soori ke saath 847 H mein Raonaq Afroz ho kar apne Jamal-e-Jahan Aara se Aalam-e-Quloob-e-Aashiqeen, Kamileen ko Munawwar kiya aur 887 H se le kar 910 H tak, "بمصداق و ما علینا الا البلاغ المبین." (23) saal Hijrat mein rah kar payam-e-Haq pahuncha ya. Is Hadi-e-Bar-Haq ke bataye huwe Nuskhe agar kisi kitab mein milte hon to woh kitni Giran Baha aur kis qadar Azeem-ush-Shaan ho sakti hai.

"NAQLIYAAT-E-HAZRAT BANDAGI MIYAN ABDUR-RASHEED RZ" ke Nazireen un Hidayaat-e-Aaliya ko paein ge jo "قد افلح من زکاھا" ki bulandi-yaun par pahuncha-ti hain aur in Irshadaat-e-Baligha ko dekhein ge jo "الا لیعبدون" ke Munteha-e-Kamaal ka jalwa dikhlati hain aur "ما زاغ البصر و ما طغیٰ" ke mafhoom-e-haqeeqi ke shahid-e-jamal se mila-ti hain.

Yeh ahem kitab Farsi Zaban mein hai is se Mustafeed kar ne ke liye Hindustani Urdu Zaban mein is ka tarjama zaroori tha kuin ke Hindustani Urdu Zaban is waqt Hindustan ke har Goshe mein boli jati hai. Khusoosan Giroh-e-Mahdavia ke kaseer afraad jo Hindustan mein aabad hain Hindustani Urdu bolte hain. Yeh kaam aasaan na tha Allahu Ta'ala ne Hazrat Asad-ul-Ulama

Maulvi Abu Sayeed Syed Mahmood Sahib Tashreefullahi ke Azm-e-qawi ke hathaun se jo Aalim-e-Ba-Amal Fazil-e-Ajal Peer-e-Tareeqat Dana-e-Shariyat hone ke ilawah achche Insha Pardaaz bhi hain is ahem kaam ki takmeel karaee. Tarjama saaf aur Salees zaban mein kiya gaya hai is se tamaam Urdu Khawn Mustafeed ho sakte hain. Tahreer mein rawani, zaban ka mazaaq aur aik khas qism ki jazibiyat hai. Tarjame ke saath-saath Fazil Mutarajjim ne aik Beesh-baha Ilmi khidmat jo anjaam di woh Hissa-e-Tauzihaat hai jis mein Irshadaat-e-Himayuni Miran AS ke mubahis Talib-e-Manzil ke liye Roshan Minar, Tishnah-kaam ke liye Aab-e-Suroor wo sheerein aur bhuke ke liye Ghiza-e-Lateef hain.

Aik hi Baab ke tahet jitni Nuqool aa sakti thein un ki Fehrist murattib kar na bhi zaroori tha. Fazil Mutarajjim ne aik aisi Fehrist bhi murattib farmaee hai ke is par se Nazireen aik Unwan Wali tamaam Nuqool ko bayak waqt dekh sakte hain.

Aisi “Garan Maya” Kitab ki Isha’at “Mae Tarjama wo Tauzihaat” is giraani ke daur mein Allahu Ta’ala ka Fazl hai. Jin Ashab ne is ki Isha’at ke masarif mein hissa liya woh Ajar ke mustahiq hain.

وآخر دعوانا ان الحمد للہ رب العالمین

Ahqar-ul-Ibaad

Muhammad Sa’adatullah Khan Mandozaee

بِسۡمِ اللّٰہِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِیۡمِ

DIBACHAH

اَلۡحَمۡدُ لِلّٰہِ الَّذِیۡ ھُوَ قَائِمٌ بِذَاتِہٖ لِکُلِّ شَیۡءٍ مِّنۡہُ الۡوُجُوۡدُ وَحۡدَہٗ لَا شَرِیۡکَ لَہٗ ھُوَالۡحَیُّ الۡقَیُّوۡمُ الۡوَدُوۡدُ وَ الصَّلٰوۃُ وَ التَّحِیَاتُ عَلٰی اَفۡضَلِ الۡاَنَامِ مُحَمَّدِنِ الۡمُصۡطَفٰی خَاتِمِ اَنۡبِیَائِہٖ وَ عَلٰی خَاتِمِ وِلَایَتِہِ الَّذِیۡ کَانَ عَلٰی بَیِّنَۃٍ مِّنۡ رَّبِّہٖ خَلِیۡفَۃُ الرَّحۡمٰنِ سَمِیُّ النَّبِیِّ اَلۡمَوۡعُوۡدُ مُجِیۡہُ فِیۡ اٰخِرِ الزَّمَانِ وَ عَلٰی اٰلِھِمَا وَ اَصۡحَابِھِمَا اَجۡمَعِیۡنَ الرَّاشِدِیۡنَ الصَّالِحِیۡنَ ھُمۡ اَصۡحَابُ الۡیَقِیۡنِ الَّذِیۡنَ صَعِدُوۡا ذَرۡوَۃَ الدِّیۡنِ ۔۔۔ آمین

Tarjama:- (Haqeeqi aur Kamil) Ta’reef Allah hi ke liye hai jo apni hi Zaat se Aap Qaem hai. Har cheez ka wujood usi se hai, Woh ke jo “Haiyyu/حَیٌّ” hamesha, hamesha ke liye zindah hai, jo Qaiyyum/ قَیُّوۡمُ saari Kaenaat ko jab tak chahe qaem rakhne wala hai, aur jo Wudood/وُدود muhabbat farmane Wala hai. Salawat/ صَلٰوت Darood hon aur Tahiyyat/تحیات bahut sare Salam hon, Makhlooq ke Afzal Muhammad Mustafa SAS par jo Allah ke Sare Anmbiya ke Khatim huwe. Neez un hi ki Vilayat ke Khatim par ke jo apne Rabb ki taraf se Baiyyina/بینہ Roshan Daleel le kar aaye, jo Allah ke Khalifah aur Nabi SAS ke hum naam the ke jin ke Aakhir zamane mein aane ka wada farmaya gaya tha, aur Aap dono ki Aal aur Ashab par bhi jo sab ke sab Rashideen aur Saliheen the. Jo Ashab-e-Yaqeen the aur jo Deen ki bulandi par faez the. Aameen.

☆☆☆☆☆

Faqeer Haqeer Abu Sayeed Syed Mahmood Tashreefullahi Ibn Peer wo Murshid Hazrat Faqeer Syed Abdul Hai Urf Hafiz Miyan Awwal Noor ullah Mazjahahu arz Pardaaz hai ke Majmua' Musamma ba "Naqliyaat-e-Hazrat Bandagi Miyan Abdur-Rasheed RZ jo aik Mustanad wo Mash-hoor wo Qadeem Kitab hai Qaomi Ifadiyat wo Mazhabi Isha'at ki Gharz se Mae Tarjama wo Tauzihaat-e-Zarooriya shaye' kiya ja raha hai. Mutaqaddimeen-e-Mahdavia ne Be-Saro-Samaani mein jo kuch kitabi sarmaya, Jama'at ke haath mein diya bahut Ghaneemat hai kuin ke who Tark-e-Duniya, Tawakkul, Hijrat waghairah Mazhabi Ahkaam ke Shiddat se paband the. اَشَدُّحَباً لله ki shaan un ke Aamaal wo Ashghaal mein Jalwahgar thi. Is par Hukumataun aur Mukhalif Ulama ki Shadeed Be-Rahmanian bhi shamil-e-haal rahi hain. In Na-Masa 'ad halaat mein Tasneef koi aasaan kaam na tha.

Ba'ad mein Fuqra-e-Kiram ke Daire mukhtalif maqaamaat par phail te gaye. Mowasalaat ki jo mushkilaat thein muhtaj-e-bayan nahin, aaj ki jaisi suhulatein us zamane mein na thein. Aik dosre se juda ho kar kisi door daraaz maqaam par jane ke ba'ad phir milna bahut mushkil tha. Is liye jitni kitabein mumkin ho sakein naqal kar ke saath lete gaye. Is tarha Naqal dar Naqal hote-hote Kitabat ki ghalatiyan bhi aksar kitabaun mein rah gaein aur Imtedaad-e-Zamana ki wajhe Qalmi Kitabaun mein aise Naqaais paida hona ta'jub ki baat nahin.

Ibtedaee zamane mein Daire Bandiyan thein jo haal tak rahi hain. Balke ba'az maqaamaat mein ab bhi baqi hain. Fuqraa' wo Kasibeen ke liye Hudood-e-Daira (Ahkaam) muqarrar the jin ki pabandi Zauq wo Shauq aur Kamal-e-Muhabbat se ki jati thi. Rozana Bayan-e-Qur'an huwa karta tha jis ki wajhe Mard, Aurat, Ummi, Aalim sab ke sab Mazhabi ma'loomaat se poore waqif rahte the. Is liye awaam ko Kitabaun ki chandan zaroorat na thi. Faiz-e-Sohbat aur Amal-e-Ba-Ikhlas se in ka Ilm Tazah raha karta

tha. Ummi ho ya Aalim, har fard Hidayat ka Sitarah ban jata tha. Maujoodah zamane mein Bahar-Jahat inhetaat taari hai. Who Daira Bandiyan nahin rahein. Faiz-e-Muhabbat se istefadah ke mauqe nehayat mahdood ho gaye jis ki wajhe ma'loomaat mein kami hote-hote ziyadah tar sirf Aeteqaad ki had tak Mahdaviyat nazar aane lagi. Woh khususiyat woh Shohrat baqi na rahi. Is liye Mutaqaddimeen ka kitabi sarmaya Usool-e-Tashih/ اُصولِ تصحیح ke tahet Muzayyan kar ke Qaom ke haath mein dene ki Shadeed zaroorat huwi. Makhfi Mabad ke yeh mahez Ma'loomaat-e-Aamma ke liye hai lekin Faiz-e-Sohbat jo Farz hai koi Mu'min is se Be-Niyaz nahin ho sakta.

Hum ne yahan jis kaam ka tazkerah kiya hai aasaan nahin. Is Kitab ke jitne Nuskhe mil sakte hon Mashaeqeen-e-Kiram se faraham kar na aur Usool-e-Tashih/ اُصولِ تصحیح ke tahet Kitab taiyaar karna bajaye khud aik ahem kaam hai jis mein Taqleedi Tareeqa-e-Kaar par Amal Paira hone aur Tasarrufi Rawish se bachne, Ikhtelaf-e-Naskh ko mahfooz karne ki zaroorat hoti hai warna jo kharabiyan aur istedlaal mein mushkilaat paida ho sakti hain Ahle-Ilm par makhfi nahin.

Agarche Naql/ نقل ka lafz Hadees se Imtiyaz ke taur par istemal hota hai lekin Farameen-e-Imamuna Mahdi-e-Mau'ood AS ko, Kalam-e-Ma'soom hone ki wajhe, az-roo-e-usool wo Aqaed, Ahadees-e-Hazrat Rasool-e-Akram SAS ki tarha Wajibul-Ta'meel aur Marjah bar Ijtehaad-e-Mujtahideen tasleem kiya jata hai. Kuin ke Mujtahid Ma'soom nahin hota. Is liye Naqliyaat-e-Mubarika par mustamil Kitab ki ahmiyat wo khusoosiyat bahut ziyadah hoti hai.

Sabab-e-Intekhab wo Farahami-e-Kitab:- Aisi aik kitab ki taiyyaari ka khiyal arsa-e-daraaz se tha. Is khiyal ki bunyaad ka tareekhi waqiyah yeh hai ke 1347 H mein jab ke Muqallideen-e-Mahdavia ki jama'at bandi huwi thi Ittefaq wo Ittehaad aur

Mazhabi Jazbah sab mein mua'jzan tha us waqt ko Ghaneemat jan kar Ustazi Janab Syed Najmuddin Sahib Alma 'ee Marhoom Ahle Kaladera Muhallah Chanchalguda ne Qaom ki ahem zaroorat ki takmeel ka iradah kar liya aur Insaf Nama Muallifa Hazrat Bandagi Miyan Wali Ji RA ki Tas-hih ka aaghaaz kar diya. Muta'did Maqamaat se ziyada ta 'dad mein Nuskhe faraham kiye gaye. Chunke Arsa-e-Daraaz se A'leel the chand saf-haat ka kaam hone paya the ke alaa lat badh gaee. Aakhir Inteqal ho gaya. Is ke kuch arsa ba'ad jama'at ke Mumtaaz Arakeen ka khiyal huwa ke is kaam ko mukammil kar liya jaye. Is ke liye Biradaram Syed Ibrahim Sahib Marhoom Muhasib Residency ke makan mauquah Malakpet Jadeed ka intekhab kiya gaya. Rozana Sawere Muntakhiba afraad maslan Janab Faqeer Yaqoob Miyan Sahib Marhoom Ahle Akaili, Janab Faqeer Ameer Miyan Sahib Marhoom Ahle Akaili, Janab Syed Ismael Sahib Ahle Hasteda, Janab Faqeer Ashraf Miyan Sahib Ahle Daira-e-Nau, Biradaram Janab Faqeer Abji Miyan Sahib Marhoom Ahle Masjid-e-Pokhta, Janab Syed Jalal Sahib Wajdi Muhtamim Risala-e-"Al-Mahdi", Janab Syed Ishaq Sahib Marhoom Ahle Humnabad jama' ho jate, "Insaf Nama" ke nuskhe sab par taqseem kar diye jate the. Matan Saazi ka kaam Ahkhar ke supurd tha. Aik-aik Fiqrah ka sab Nuskhaun se muqabila kiya jata aur mashwerah ke ba'ad Matan Saazi ki jati. Ikhtelafaat-e-Nuskha Hashiya mein Mae Hawale darj kar diye jate. Takhminan 6 mah bila nagha kaam jari raha. Panchwan Baab qareeb-ut-takmeel tha ke aise na muafiq Asbaab paish aagaye jin ki wajhe se kaam jari na rah saka. Is arse mein Nuskhaun ki wapasi ka mutalliba bhi shuroo ho gaya. Suna jata hai ke Janab Syed Ibrahim Sahin ne Nuskhe wapas bhi kar diye. Aur Musah-hiha Matan ka Hissa Ahkhar ke phoophi-zad bhai Janab Syed Husain Sahib Tashreefullahi, Wakil-e-High Court ke pas mahfooz tha kuin ke woh Jama'at-e-Muqallideen ke

Mau'temad the. Ba Tareekh 1364 H un ka Inteqal ho jane ke ba'ad woh Nuskha Ahqar ke pas aachuka hai... Muta'did Nuskhaun ke muta'liye se Ikhtelaf-e-Naskh ke dil chasp ma'loomaat huwe. Tafseel ka yeh mahel nahin.... Chand saal ba'ad Chan-Patan jana huwa, wahan Ahkhar ke Chicha Janab Syed Roshan Sahib Tashreefullahi ne aik Majmua Muta'liye ke liye diya jis mein Naqliyaat-e-Hazrat Bandagi Miyan Abdur-Rasheed RZ bhi thi. Dekh kar dil ko Masarrat huwi kuin ke is kitab mein khusoosiyaat paee gaein jin ki wajhe Insaf Nama ka kaam na-mukammil ro jane ki Khalish door hoti nazar aaee. Yeh Nuskha Sahib-e-Mausoof ke Khusar Janab Faqeer Ashraf Miyan Sahib Mutawalli Jama' Masjid Chan-Patan ke kutub khane ka tha. Mein ne Chicha Sahib ki ijazat se saath rakh liya. Is ke siwaye koi aur Nuskha wahan faraham na ho saka.

Aik Mauqe par Allamatul Asar Faqeer Syed Shahabuddin Sahib se Ahkhar ne is ka zikr kiya to unhuin ne Muallif-e-Kitab ka Sahabi hona bayan kiya aur Istekhraaj-e-Ahkaam wo Masael ke lehaz se is kitab ki bahut ahmiyat zahir ki. Hyderabad mein badi justujoo se 3 Nuskhe hasil huwe aik Janab Faqeer Ameer Miyan Sahib Ahle Akaili se dosra Janab Faqeer Syed Abdul Hai Urf Shah Sahib Miyan Sahib Ahle Baseet Pura (Kachiguda) se yeh Nuskha un ke Murshid Hazrat Faqeer Ghazi Miyan Sahib Marhoom ke Kutub Khane ka hai. Teesra Nuskha Janab Faqeer Baachu Miyan Sahib Ahle Musaddiqabad (Uppalguda) se hasil huwa. In charaun Nuskhaun par se hum ne kaam shuroo kar diya. Ya'ni Qira't wo Sama'at ke ibtedaee kaam mein Janab Syed Jalal Wajdi Ahle Daira-e-Nau ne chand din madad di aur Ahkhar ke Khala-zad bhai Janab Faqeer Syed Muhammad Urf Abji Miyan Sahib Ahle Masjid-e-Pokhta Marhoom ko is ka ilm huwa to unhuin ne aik aur Nuskha dikhaya. Yeh Janab Faqeer Syed Dilawar Sahib Sakin-e-Begum-Bazaar ka naql kar dah tha. Biradar-e-Mausoof ba-zaat-e-

khud is Nuskhe ke kaam mein aakhir tak shareek rahe aur is Nuskhe ka kaam jald mukammil kar ke wapas le gaye. Is tarha jumla 5 Nuskhe faraham huwe.

Janab Faqeer Ameer Miyan Sahib aur Janab Faqeer Shah Sahib ke Nuskhe jab wapas huwe to hamari di huwi Rasayad bhi un Hazraat ne wapas farma dein. Aur Janab Faqeer Baachu Miyan Sahib ka Nuskha bahut arse tak zair-e-nazar raha. Is ke ba'ad wapas kar diya gaya.... Aur nazr-e-sani ke waqt jab ke is Nuskhe ki dobarah zaroorat paish aaee to Sahib-e-Mausoof ke Mureed Janab Abdul Qadar Sahib Wazifah-Yaab Kotuwaali Azla' Sakin-e-Qutbiguda ke tawassut se hasil huwi aur unhein ke zariye wapas bhi huwi. Aur Nazr-e-Sani ke is kaam mein Sahib-e-Mazkoor ne bhi sirf is Nuskhe ki had tak Qira't wo Sama'at mein bahut dil-chaspi se kaam liya... Is ke ilawah Tauzihaat ke kaam mein ba'az Kitabaun ki zaroorat paish aaee to Biradaram Janab Faqeer Syed Muhammad Sahib Ahle-e-Masjid-e-Pokhta aur Janab Faqeer Shah Sahib Miyan Sahib Ahle Baseet Pura aur Janab Faqeer Ameer Miyan Sahib Ahle-Akaili aur Janab Faqeer Syed Haidar Sahib Ahle-Chan-Patan, Janab Maulvi Faqeer Syed Mahmood Miyan Sahib Sikandarabadi aur Janab Maulana Faqeer Syed Shahabuddin Sahin ne hasb-e-zaroorat Matbu-wa Kutub dene se dareegh nahin kiya. Hum in Hazraat ke Mamnoon hain.

Aik qabil-e-zikr waqiya yeh bhi hai ke aik dafa' Kalam Noori Ta'luqua Parbhani jana huwa. Wahan Ahkhar ke chote bhai Doctor Syed Yusuf, M.B.B.S, bar-sar-e-khidmat the. Un ka Mizaaj kharab hone ki ittela' mili thi. Rail mein mutalliye ke liye Janab Faqeer Bachu Miyan Sahib ke pas ka Nuskha haath mein the. Nanded Station par 9 Ta'luqaun ke musafireen utar te aur sawar ho te hain. Is liye bahut hujoom raha karta hai. Rail se utar jane aur Rail guzar jane ke ba'ad yaad aaya ke Kitab Rail mein choot gaee. Qalb wo Damagh par sakht sad mah huwa....kuin ke

Biradari se musta'ar li huwi kitab thi... Railway ke jis mulazim se tazkerah kiya jata ma iyus kun jawab milta raha. Station Master se paraishani ka izhar aur bahut israar kiya. Unhuin ne "Poorna" Station par Telephone kiya, do ghante ba'ad jawab aaya ke Kitab nahin mili. Behad izteraab huwa, Railway Master ne qeemat daryaft ki mein ne kaha La-Qeemat hai who hamari Mazhabi kitab hai. Hamare liye nehayat ahem hai. Dosre ko is se dil chaspi ka koi aisa ta'lluq nahin ho sakta. Is waqt mere pas jitne Rupiye maujood the un mein se Nanded ta Kalam Noori 40-mile ke karaye motor ke siwaye mein ne Master ke hawale kar diye. Us waqt unhuin ne Sarkari kaam chod kar Rail ke waqt ke lehaz se aage ke Station par poori Nishandehi ke saath tafseeli Tar diya aur mujh se kaha, "Kitab mil jaye to dosre din ki Rail se yahan aa jaye gi." Allhu Ta'ala se us waqt jo qalbi ta'lluq qaem huwa tha na qabil -e-bayan hai. Aur Hazrat Shah Ya'qoob Hasan-e-Vilayat RZ ki taraf jin ka Mazar-e-Muqaddas Daulatabad mein hai mutawajhe ho kar arz kiya gaya ke Aap ke Jadd-e-Amjad Hazrat Mahdi-e-Mau'ood AS ke Farameen-e-Mubarak ki kitab aap hi ke raste mein hai wo ba-hifazat wapas aa jana chahiye. Mein ne Kalam Noori ka safar multawi kar diya. Halanke Bhai ki kaifiyat bhi zaroor qabil-e-lehaz thi. Dosre din Rail to aaee lekin Kitab na aaee. Master ne kaha, "Jahan jana hai jaiye, kitab aa jaye to wapasi mein mil hi jaye gi. Bhai ke Chicha Khusar Janab Syed Mahmood Sahib Marhoom Sabiq Muhtamim-e-Aab-kaari Ahle Kala Dera un dinaun wahein bar sar-e-khidmat the. Un ko khabar rakhne ke liye ittela' de kar Kalam Noori chala gaya. Bhai ruba sahet the. Dosre din wapas ho gaya. Station par aaya to Máster ne khush khabri sunaee ke kitab aa chuki hai, akhrajaat jo aayad huwe ada karne ke ba'ad kitab haath mein aaee. Dekha to Kitab Packing ki huwi hai aur Aurangabad Station Railway Police ki Muhar Laak se lagaee huwee hai!!!

Nazireen jante hain ke Nanded ta Aurangabad 8 ghante se ziyada masafat hai, darmiyan mein bade-bade Station hain. Jahan se bahut ziyada log utar te aur sawar hote hain. Is ke bawajood Rail ki seat par Alaniya rakhi huwi kitab ka ba-hifazat wapas aana ma'muli waqiya nahin. Be shak Hazrat Bandagi Miyan Shah Ya'qoob Hasan-e-Vilayat RZ ki Rooh-e-Pur Futuh hi ka Tufail tha jo Mustajab-ud-dawaat ki Bargah-e- Be-Niyaz se is Faqeer ki Ilteja' ko Sharf-e-Qubooliyat hasil huwa.

Nau-wiyat-e-Kitab:- Gharz 5 Nuskhe jo faraham huwe un ka baham muqabila karne se ma'loom huwa ke is Kitab ki Irteqa-ee 3 Manzilein hain. Aik Manzil to woh hai jo Janab Ameer Miyan Sahib Ahle Akaili aur Janab Faqeer Syed Dilawar Sahib Sakin-e-Begum-Bazaar ke Nuskhe mein paee jati hai. Yeh dono Nuskhe (173) Riwayaat par khatm ho gaye hain. Sahet wo Sahu mein yeh dono bahut ziyada muttahid aur haal ke Naql shudah hain. Mumkin hai ke yeh aik dosre ki naql ho...

Dosri Manzil woh hai jo Janab Syed Ashraf Sahib Ahle Chan Patan aur Janab Faqeer Ghazi Miyan Sahib Baseet Pura ke Nuskhaun mein maujood hai. In dono mein Pahla Nuskha (173) ke siwaye mazeed (84) Riwayaat par mushtamil hai aur dosre Nuskhe mein darmiyan ki Riwayaat ba'az maqaamaat par choot gaee hain. Yeh sahu-e-Katib ka natijah ma'loom hota hai. Kuin ke Tatema tak yeh dono Nuskhe aik hi nau-wiyat rakhte hain. In dono mein maqami doori to zahir hai. In ki Qada mat bhi in ke kaghaz ki kaifiyat se ma'loom ho sakti hai. Sinn-e-Kitabat darj nahin hai warna Zamani farq ma'loom ho jata. Baherhaal yeh dono Nuskhe haal ke nahin hain.

Teesri Manzil ke Nuskhe mein pahli Manzil ki (173) Riwayaat aur dosri Manzil ki Mazeed (84) Riwayaat ke ilawa Mazeed (45) Riwayat darj hain. Aur is Nuskhe se Riwayat ki Ibarat durust karne mein bahut madad mili hai. Aur ba'az na-tamaam Riwayaat

mukammil huwi hain. Is Nuskhe ke aakhir mein, Naam-e-Katib wo Sinn wo Maqaam-e-Kitabat in alfaz mein darj hai.

"تمت الکتاب بعون اللہ الملک الوھاب بیدہ الفقیر معیوب کثیر آثم کبیر ملاء تقاصیر اشرف عرف شہ صاحب جی میاں ولد میاں سید محمد عرف مکہ میاں صاحب مرحوم بصدقہ خواھاں غازی و اسحاق (یہاں ایک لفظ مسخ ہو گیا ھے) سید عبد الطیف بن تشریف اللہ صاحب قدس سرہٗ العزیز در مقلدانِ بندگی میاں رضی اللہ عنہٗ بحین تین نماز پیشِ بیم السبت فی شھر ربیع الاول سنہ 1216 (یہاں ایک لفظ مسخ ہو گیا ہے) در بلدہ کڑپہ تحریر شد"

Baherhaal Mukhriz-zikr teenaun chand Riwayaat ki kami beshi ke saath ham-rang hain. Aur ibteda', inteha mein muttahid hain. Hasil yeh ke hum ne Panchaun ka mukammil mawad faraham kar dene ki koshish ki hai. Jin Nuskhaun ki ibarat hamare Matan mein nahin li gaee us ko Hashiya mein Mae Hawala-e-Naskh darj kar diya hai aur yeh Usool-e-Tashih ke lehaz se zaroori bhi tha ta ke Ulama ko Ikhtelaf-e-Naskh se istedlaal mein madad mil sake. Kuin ke jin Nuskhaun ki jin Ibarataun ko hum ne apni danist ke lehaz se Darj-e-Hashiya kiya hai mumkin hai ke kisi aur ki danist mein wahi Qabil-e-Istedlal sabit hon. Is liye Aianat ka Iqteza' yahi tha ke Zair-e-Nazar Nuskhaun ke ikhtelafaat ko bhi Nazireen ke liye mahfooz kar diya jaye. Is se har khandan ke Nuskhe ki nau-wiyat ma'loom ho sakti hai aur Nazireen ko is Amr ka Andazah bhi ho sakta hai ke hum ne Matan durust karne mein kis had tak ahtiyaat barti hai. Aur Ikhtelaf-e-Naskh mein se kis ma'yar ki ibarat ko Matan ke liye Muntakhib kiya hai. Hum yeh Dawa to nahin kar sakte ke jin Ibarataun ko hum ne Matan ke liye tarjih di hai aur jin ko Hashiya mein darj kar diya hai is kaam mein hum se ghalati nahin huwi. Bahut mumkin hai ke Ahle Ilm wo Nazar hamari ghalati-yaun ko mahsoor karein. Agar Ulama-e-Mukhliseen aisi ghalati-yan se hum ko aagah karein to hum un ke Mamnoon hon ge. Taham aisi ghalati-yaun se Ahle Ilm ke kaam mein ruka-wat paish nahin aa sakti kuin ke woh chahein to Hashiya ki Ibarat ko Matan ki jaghe Mae Hawalah istema'l kar

sakte hain aur is par istedlaal kar sakte hain... Maqaam-e-Ghaur hai ke Panchaun Nuskhaun ka mawad is tarha mahfooz kar ke Hadiya-e-Nazireen na kiya jata to is amr ka pata chalna dushwar hota ke kis Nuskhe mein kiya tha aur hum ne kiya liya-kiya choda. Badi mushkil yeh huwi ke is ke Nuskhe Kam-Yaab hain aur ba'az log dene mein tamul kar te hain. Khuda-e-Ta'ala ka Fazl wo Ehsaan hai ke apni nau-wiyat ke hamil Nuskhe mil gaye. Agar aur mil-jate to Ifadiyat bhi ziyada ho jati. Taham jo mil gaye un se kafi madad hasil huwi. Ma'loom hota hai ke ibteda' mein Baab bandi ke saath Riwayaat jama' ki jane lagein lekin is Nau-wiyat ka kaam 8 Baab se ziyadah na hone paya. Aathunwa Baab ki chand Riwayaat ke ba'ad mumkin hai Baab bandi ka mauqa' na mila ho. Is liye Hasb-e-Suhulat sirf Riwayaat jama' ki jati rahein ya yeh ke ba'ad mein Tanzeem kar chuke ho ge lekin woh Nuskha hum tak na pahunch saka aur mumkin hai ke aisa Munazzam Nuskha kahein maujood ho. Bahar haal hum ne is Ghair-Munazzam hisse par "Mutafarriq-aat" ka unwan laga diya hai.

"NAQLIYAAT" AUR "INSAF NAMA" KA FARQ:- Albatta "Insaf Nama" mein Abwaab ki Tanzeem ki gayee hai aur is ki tarteeb se zahir hota hai ke "Insaf Nama", "Naqliyaat-e-Hazrat Bandagi Miyan Abdur-Rasheed RZ" ke ba'ad ki murattibah kitab hai... Ahaadis-e-Sharifah ki Kitabaun ka bhi yahi haal hai. Muta Imam Malik RA ko pahle "Is-ha-ul-Kutub" kaha jata tha is ke ba'ad Imam Bukhari RA ne kitab taiyaar ki to is ki tarteeb wo tanzeem ko tarjih di jane lagi. Is ke ba'ad Imam Muslim RA ne jo kitab taiyaar ki is ko ba'az Ulama wo Mutasharriqeen "Bukhari" par tarjih dete hain lekin Kutub-e-Naqliyaat-e-Mazkurus-sadar ki khusoosiyat yeh hai ke Sahaba-e-Mahdi AS ke zamane mein hi murattib ho chuki hain. Majmua'-e-Naqliyaat aur Insaf Nama mein aik farq yeh hai ke Awwal-ul-Zikr mein Kutub-e-Ahaadis ki tarha sirf Riwayaat jama' ki gaee hain lekin "Insaf Nama" mein

dejar Qasas wo Aqwaal ke ilawa khud Muallif RA ke zaati istedlaal ka hissa bhi maujood hai. Insaf Nama ke Riwayaat ki mukammil te'daad ki batlana dushwar hai kuin ke ziyadah te'daad mein jo Nuskhe jama' huwe the un ka kaam mukammil na ho saka. Khusoosan Panchaun Baab bahut ziyadah Mutafarriq paya gaya. Taham Andazah hai ke Insaf Nama ka kaam mukammil ho jata to 375 se ziyada Riwayaat hotein. Naqliyaat-e-Miyan Abdur-Rasheed RZ ke maujoodah taiyaar shuda Nuskhe mein 302 Riwayaat hain jin mein se Takhminan 220 se ziyada aisi hain jo Insaf Nama mein bhi paee jati hain lekin aksar Riwayaat ke alfaaz wo Ibarataun mein kuch farq bhi hai, in Mushtari-kah Riwayaat ko alag kar diya jaye to Naqliyaat ke Nuskhe ki makhsoos Riwayaat Takhminan 82 aur Insaf Nama ki Takhminan 155 qaraar pati hain aur Insaf Nama mein Mukar-raraat bhi hain. Muta'did Mustanad Kitabaun ke muta'liye se ma'loom huwa ke Miyan Abdur-Rasheed RZ ne jo Riwayaat bayan ki hain woh dosre Tariqaun (Raawiyaun) se Insaf Nama Hashiya Shareef, Maulood-e-Miyan Abdur-Rahman RA waghaira mein bhi paee jati hain. Aisi Riwayaat bahut hi kam hain jo kisi dosri kitab mein na paee jati hon. Ba-lehaz-e-Usool, Sanad wo Saqaalat ke liye yeh bhi baat hai halan ke kitab bajaye khud Mustanad wo Muta Dawal hai. Chun ke Kitab ki Baab Bandi na mukammil hai is liye muta'liye aur mawad nikalne mein suhulat ki khatir Riwayaat par Nambaraat laga diye gaye hain aur aik Fehrist-e-Jadeed Unwan-Bandi ke tahet Mae khulasa alaheda murattib ki gaee hai jis se Riwayat ke Masael ba-aasani ma'loom ho jate hain. Is kaam mein Bukhari Shareef ki Fehrist ke Usool ko malhooz rakha gaya hai aur Hashiya ke Ikhtelaf-e-Naskh mein har jaghe Nuskhe ka naam likhna mushkil tha is liye naam wo maqaam ke sar-e-harf Isharatan iste'mal kiya gaya hai. Maslan

(1) Janab Faqeer Ameer Miyan Ahle Akaili (ا-ا)

(2) Janab Faqeer Bachu Miyan Sahib Ahle Uppalguda (ب-ا)

(3) Janab Faqeer Syed Ashraf Sahib Ahle Chan-Patan (چ-ا)

(4) Janab Faqeer Syed Dilawar Sahib Ahle Begam-Bazaar (د-ب)

(5) Janab Faqeer Ghazi Miyan Sahib Ahle Baseet Pura (غ-ب)

TAZKIRA-E-HAZRAT MUALLIF :- Yeh Jaleelul Qadr Kitab aik Muttaqi-ul-Asar mash-hoor buzurg ki ahem yaad gaar hai jin ki nisbat Sahib-e-Tareekh-e-Sulaimani ne likha hai ke:-

بندگی میاں عبدالرشیدؓ بسیار دیندر عالی اقتدار و متقی العصر بودند و آبا و اجداد آنحضرت از مدتے طویل در بلدہ نہرواله اقامت داشتند از عمدہ مشایخ و اجلۂ ساداتِ علوی و از اولادِ امام محمد حنیف 1 بودند و میاں عبد الرشیدؓ درعلمِ کسبی و وہبی و درشغلِ مراقبہ و مشاہدہ جید بودند و از حسنِ اوصافِ ستودہ کردار و حمیدہ اخلاق الوالانہال 2 رطب اللسان بودند۔ وقتیکه میراں علیه السلام سعادت لزوم علی الراس العیون مصدقانِ نہر واله نبا دند ایشان نیز از ادراک اقبال ملازمتِ بندگانِ حضرت میراںؑ سرفراز شدہ بشرفِ کرامت تصدیق ممتاز شدند۔ اما از اتفاق صحبتِ میراںؑ صورت نه بست بقولے مہاجر اند۔

اما اصح آنست که در صحبتِ بندگی میاں سید خوندمیر صدیقِ اکبرؓ حصولِ فیض کردہ اند و بروایتے تصدیقِ آنحضرت بودند (جلد سوم چمن 4 گلشن 9)

1 Kaghaz Kam-Yaab hone ki wahjhe Insaf Nama ke Hashiya par ba'ad mein jo Naqliyaat jama' ki gaee thein kitab ki Sadaat-e-Alwi ya'ni Imam Haneef ki aulad se hain. Miyan Abdur-Rasheed RZ Ilm-e-Kasabi wo Wahabi aur Shaghl-e-Muraqiba wo Mushahida mein mash-hoor the. Aur Aap RZ ke Ausaaf-e-Sutudah wo Akhlaq-e-Hameeda ki wahjhe Ahle Nazar log Aap RZ ke Madah the. Jis zamane mein Hazrat Mahdi AS wahan Tashreef laye to unhuin ne bhi Tasdeeq ka Sharf hasil kiya hai. lekin Sohbat mein rahne ka Ittefaq na ho saka. Aik Riwayat yeh hai ke Muhajir hain. Lekin sahih yeh

hai ke Bandagi Miyan Syed Khundmir Siddiq-e-Akbar RZ ki Sohbat mein Husool-e-Faiz kiya hai aur aik Riwayat yeh bhi hai ke Tasdeeq bhi yahein ki hai. Miyan Syed Fazlullah RA ne Sunnat-e-Saliheen mein yahi Aakhiri Riwayat bayan ki hai is ke ilawa aik Riwayat yeh bhi hai ke Aap RZ ke walid Owais Nami buzurg ne Hazrat Mahdi AS se Ba'yat ka sharf hasil kiya hai (Mumkin hai ke apne Walid-e-Majid ke saath unhuin ne bhi Ba'yat ki ho.)

Muallif ka Sahabi hona:- Aik Riwayat se yeh bhi ma'loom hota hai Miyan Abdur-Rasheed RZ Hazrat Mahdi AS ki khidmat mein us waqt hazir the jab ke Aap RZ Mandau mein Tashreef farma the chunache Riwayat #284 ke aakhiri alfaaz yeh hain.

بعد ازاں برائے ادائے نماز بکنارِ حوض رفتند و خلق اس مقدار دنبال شد کہ در شمار نیاید دراں روز ماہم و بعضی یاراں فہم کردند کہ قد مبارک کہ بالائے تمام خلق است چپ و راست ایستادہ دیدند از ہر یکے بالا یافتند۔

Translation:- Is ke ba'ad Namaz ada karne ke liye Hauz ke qareeb tashreef le gaye. Log itne ziyada Aap RZ ke peeche ho gaye ke shumar mein na aa sakte the. Isi Roz hum ne aur ba'az Sahaba RZ ne samjha ke Qadd-e-Mubarak tamaam logaun mein Baland hai. Hum ne sidhe aur baein janib khade ho kar bhi dekha to har aik se Baland paya.

Yeh Riwayat Dawa-e-Ghair Muakkad ke zamane ki hai kuin ke Imamuna AS ne Mandau se Chapanir, Burhan pure, Daulatabad, Ahmadnagar, Bidar, Gulbarga, Bijapur, Chitapur, Dabol Bandar-Gah se Hajj-e-Baitullah ko tashreef le gaye. Wapasi mein Dew-Bandar se Ahmadabad, Patan, Badli pahunche. Yahan Aap AS ne Dawa-e-Muakkad farmaya hai. Tareekh-e-Sulaimani mein Shahr-e-Nehr-Wala Ilaqa-e-Patan mein pahunchne ke ba'ad Miyan Abdur-Rasheed RZ ki Ba'yat ka zikr hai. Sawaneh-e-Mahdi-e-Mau'ood AS mein bhi yahi likha gaya hai. Miyan Abdur-Rasheed RZ chunke Nehr-e-Wala ke bashinda the mumkin hai ke kisi wajhe se Mandu ko un ka jana us waqt bhi huwa ho jab ke

Imamuna AS wahan Tashreef farma the. Aur yeh Baeed az Imkaan is liye nahin hai ke Mandu aur Patan aik hi Nawah ke Ilaqe hain. Baherhaal in Riwayaat se Imamuna AS ki khidmat mein hazir hone aur Tasdeeq se Musharraf hone ka ilm hota hai lekin Aap AS ke Hijrat ka mauqa mila ya nahin is ka koi tafseeli Saboot nahin hai. Sahib-e-Tareekh-e-Sulaimani ne sirf “Ba-qaol-e-Muhajir and” likha hai. Is ke ilawa Naqliyaat-e-Miyan Abdur-Rasheed RZ mein Imamuna AS ke Zamana-e-Hijrat ki ba’az Riwayaat aisi hain jin par “Naql Ast”, “Manqool Ast” Ya “Neez” ke alfaaz nahin hain. Is se zahir ho sakta hai ke yeh khud Muallif ki bilawasita Riwayaat hain. Maslan chand namuna yeh hain.

روزے حضرت میاں سید خوند میر رضی اللہ عنہٗ معاملہ دیدند در حال حیات حضرت میراں علیہ السلام۔۔ الخ روایت 259۔

روزے حضرت میراں علیہ السلام دو کس علی الیقین فرمودند کہ شما را سیرِ ابراہیم است۔۔الخ روایت 260

روزے پیش حضرت میراں علیہ السلام مردِ جواں آ سیب زدہ آوردند ۔۔۔ الخ روایت 277

روزے حضرت میراں علیہ السلام بیانِ فضلِ ولایتِ مصطفیٰ ﷺ میفرمودند ۔۔الخ روایت 258

Yeh nau-wiyat Insaf Nama mein nahin paee jati hai. Muallif-e-Insaf Nama ne “Naqlast” Ya “Neez” ke alfaaz zaroor iste’mal kiye hain. Neez se murad aksar “Neez Naql ast” hoti hai aur jahan apni zaati ma’loomaat bayan karna ya Tanbeeh maqsood ho to “Ma’loom Baad”, “Neez Ma’loom Baad” ke alfaaz iste’mal karte hain aur yeh ma’loomaat aik do jaghe ke siwaye sab Daur-e-Shakal mein alaheda kar ke “Hashiya” naam rakha diya gaya aur is lehaz se Insaf Nama ko Matan-e-Shareef bhi kate hain.

Translation:- Bandagi Miyan Abdur-Rasheed RZ bahut Deen-daar Aali Iqtedaar aur Muttaqi-ul-Asar the. Aap RZ ke Aaba wo Ajdaad taweel arse se Shahr-e-Nahr-wala (Ilaqa-e-Gujarat) mein sukunat pazeer the. Mash-hoor wo Ma’roof Mashaekheen se the aur yeh Sahaba RZ se muta’liq hain. Dono Kitabaun ke is farq se yeh baat ayan hoti hai ke Hazrat Miyan Abdur-Rasheed RZ ko Hazrat Mahdi AS ki Sohbat wo Hijrat mein rahne ka mauqa bhi mila hai

jab hi to Aap RZ ne “Naql Ast” waghaira alfaaz ke baghair zaati ma’loomaat ke taur par Imamuna AS ke Zamana-e-Hayat-e-Pak ki ba’az Riwayaat bayan ki hain.
Is ke ilawa Insaf Nama mein aik Riwayat Miyan Abdur-Rasheed RZ se bayan ki gayee hai. Mulahezah ho Insaf Nama Baab 13, is se yeh ma’loom ho sakta hai ke Aap Sahabi RZ hain kuin ke Muallif-e-Insaf Nama ne Dee-bacha mein tamaam Riwayaat ko Sahaba RZ ki Riwayaat qaraar diya hai. Agar che ke ba’az Taba’ee RA ki Riwayaat bhi is mein dakhil hain lekin kisi Raba’ee RA ke naam par “Razi Allahu Anhu, Ya RZ” "رضی اللہ عنہٗ" یا ؓ " nahin hai. Albatta ba’az Nuskhaun mein Miyan Abdur-Rasheed RZ ke naam par yeh isharah paya jata hai. Aur haal ke matbua’ Insaf Nama mein bhi yeh isharah maujood hai jo Sahabi RZ hone ki ma’mool ba-alamat hai. Aur Janab Faqeer Khoob Miyan Sahib Palan Puri ne “Arz-Nama” mein Hazrat Miyan Abdur-Rasheed RZ ke naam par hasb-e-Zail Hashiya likha hai:-
“Muallif-e-Naqliyaat-al-Mash-hoor ba Naqliyaat-e-Bandagi Miyan Abdur-Rasheed RZ Aap Sahabi-e-Mahdi AS hone ki wajhe se bahut si batein aankhaun se dekh kar aur kai batein Syeduna Mahdi AS ki Zaban-e-Mubarak se sun kr aap RZ ne Qalam band ki hain. Insaf Nama mein kai Naqlein is Kitab se aur kai Naqlein Bandagi Miyan Malik Ji RZ Muhri ki Ba-Yaz se le kar dakhil ki gaee hain. (Urs Nama Safa 103. Neez “Siraj-e-Muneer” mein Bandagi Miyan Shaikh Mustafa Gujarati RA par unhuin ne jo Hashiya likha hai us ke alfaz yeh hain, “Walid ka naam Aalam Soori wo Ma’nawi Bandagi Miyan Abdur-Rasheed Sahabi RZ hai. Aap RZ Hazrat Syed Muhammad Haneef bin Ameer-ul-Mu’mineen Hazrat Ali Karam Allahu Wajahu ki aulad se hain.... Alkh (Siraj-e-Muneer). Is ke ilawa hum ne ba’az Mashaekheen Ulama se bhi is bare mein guftagu ki jin huin ne apne Murshidaun ki Sama’ ki roo se bhi Sahabi RZ hona bayan kiya. Is se zahir hai

ke Aap RZ Qaom mein ziyada tar bahaisiyate-Sahabi RZ mash-hoor hain.

Hazrat Shah Qasim Mujtahid-e-Giroh RA ne “Islami Musaddiqeen” mein “Fazilat-e-Afzalul-Qaom” mein Miyan Abdur-Rasheed RZ ka mukhtesar tazkerah kiya hai.

میاں عبد الرشیدؓ عالم ، عامل ، صالح ، کامل از شاہیر علمائے عصر خویش بودند بر ثبوت مہدیت رسالہ نوشتہ اند بعضی منقولات حضرت امام علیہ السلام نیز جمع کردہ اند ۔۔۔ از دستِ ظالماں با چند مرد ماں دیگر شربتِ شہادت چشیدند۔ (اسامی مصدقین)

Translation:- Miyan Abdur-Rasheed RZ apne zamane ke Mash-hoor, Aalim aur Salih-e-Kamil the, Asbat-e-Mahdiyat mein aik Risala likha hai Imam AS ke kuch Manqulaat jama’ kiye hai.. Zalimaun ke hataun se mae chand aadmiyaun ke aap RZ ne Shahadat paee hai. Lekin is Ibarat mein Sahabi RZ hone ya na hone par dalalat kar ne wala koi nahin hai. Sirf Shahadat ka aur un ki do kitabaun ka Tazkirah hai. Aik Saboot-e-Mahdiyat mein aur aik Naqliyaat-e-Mubarika ke bare mein. Haqeeqat yeh hai ke Hijrat wo Ikhraaj aur be Saro Samani ki wajhe Mahdavia Buzrug-aun ki Tareekh nehayat hi mahdood rahi. Hazaar ha Pakaan-e-Khuda ke naam tak darj nahin hain. Ba’az Sahaba RZ ke sirf naam milte hain aur chand hi ke halaat kuch-kuch paye jate hain. Bahut justujo ke bawajood khatir khaw ma’loomaat hasil na ho sake. Tareekh-e-Sulaimani mein Miyan Abdur Rasheed RZ ka Wisaal 979 H yaa 980 H hi mein batla ya gaya hai. Ya’ni Imam AS ke 74 saal ba’ad Aap RZ ki shahadat huwi hao. Is par se ba’az log yeh shubha kar te paye gaye ke Hazrat Mahdi AS ke zamane mein yeh kam sin hon ge. Is liye Sahabi RZ nahin ho sakte... Is Qiyaas ke muqabile mein yeh Qiyaas Wajibul-tasleem ho sakta hai ke agar Aap RZ ki umr 90 ya 95 saal ki huwi ho aur yeh umr ajeeb wo Nadiral Waqoo nahin hai is liye Mahdi-e-Mau’ood AS ki wafat ke waqt 18 ya 23 saal ke the aur Hazrat Syed Khudmir RZ bhi 25 saal ke aur Aap RZ ke siwae aur bhi kam umr Sahaba RZ maujood the.

Hazrat Rasoolullah SAS ke ba'ad bhi pahli Sadi ke aakhir tak Sahaba RZ majood the, Makka Muazima ke Aakhiri Sahabi Abut-Tufail Aamir bin Wasilah hain jinhuin ne 100 H mein wafat paee. Is ke ilawa mahez kamsin hona Mahdi-e-Mau'ood AS ki Nazar-e-Kimiya Asar ke mane'-e-Aijaz bhi nahin ho sakta. Hazrat Bandagi Miyan Syed Abdul Hai Roshan Munawwar RZ, Farzand-e-Hazrat Bandagi Miyan Syed Mahmood Sani-e-Mahi RZ ki Aijaz Numa Nazeer maujood hai ke 6 Mah ki umr mein Aap RZ ne tarbiyat ka sharf hasil kiya tha aur Muridi mein apna Silsila-e-Tarbiyat Hazrat Mahdi AS se qaem farmaya tha. Ahkhar ke Murshideen ka Silsilah-e-Mureedi Hazrat hi se wabasta hai. Qaom mein is silsilah ke aur bhi Khawnade hain. Janab Faqeer Khoob Miyan Sahib Palan Puri Marhoom ne "Siraj-e-Muneer" mein likha hai ke "Syeduna Mahdi AS ki Bisharat ki Barkat se Aap par Asraar-e-Ilahi ka inkeshaaf hone laga aur aap ka shumar Sahaba RZ mein ho gaya... halanke Syeduna Mahdi AS ke Wisaal ke waqt aap ki umr-e-shareef 6 mahine ki thi. (Siraj-e-Muneer Safha 89). Munawwar-e-Deen ki yeh khusoosiyat mustasniyaat se hai jis ke bare me shub karna na sirf Munawwar-e-Deen RZ se bad Aeteqaadi ho gi balk khud Hazrat Mahdi AS ki Wahabi Iste'daad wo Quwwat-e-Aijaz mein bhi shubh lazim aaye ga jo Shaan-e-Mu'min ke sareeh mughaer hai. Kuin ke agar Aap ko Sahabi RZ hone ka sharf hasil na hot to Aap apna Silsila-e-Ba'yat Hazrat Mahdi AS se raast qaem na farmate... Aur Aap RZ ka yeh amal نَعُوْذُبِاللّٰہ agar sahih na hota to Aap ke Jaleelul Qadar Muasireen-e-Kiram RZ is ko rawa na rakhte!!!!

Is bahes ke Qata-e-Nazar jab tak Hazrat Bandagi Miyan Abdur-Rasheed RZ ki Tareekh-e-Viladat sahih taur par ma'loom na ho jaye yeh batlana mushkil hai ke Imamuna AS ke zamana-e-hayat mein un ki umr kiya thi?!!! Albatta Sahib-e-Tareekh-e-Sulaimani ne likha hai ke:- "Umr-e-Tabaee Yafta and". Sahib-e-Tareekh-e-

Sulaimani ne apni danist mein jis Riwayat ko ziyada sahih qaraar diya woh yeh hai:- “Miyan Abdur-Rasheed RZ ko Hazrat Mahdi AS ke Dast-e-Mubarak par Ba’yat ka sharf hasil huwa hai aur Faiz-e-Sohbat ka Sharf Hazrat Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ se hasil huwa hai.”
Muallif-e-“Sawaneh-e-Mahdi-e-Mau’ood AS” ne bhi yahi mazmoon likha hai aur Islami Musaddiqeen ke Hashiya mein Ustaduna Faqeer Syed Mahmood Sahib Ahle-e-daira-e-Nau ne bhi yahi bayan darj farmaya hai...
Tareekhi mawad ki adam dastiyaabi mein agar is Riwayat hi ko sahih man liya jaye aur is lehaz se Aap RZ ko Sahabi RZ qaraar dene mein tammul ho to is surat mein bhi Sharf-e-Ba’yat ba har haal Musallam ho jata hai...aur Muallif-e-Insaf Nama Hazrat Miyan Wali JI RZ bhi Tabaee hain lekin Imam AS se raast Sharf-e-Ba’yat hasil nahin hai... Neez yeh farq bhi qabil-e-lehaz hai ke Hazrat Miyan Abdur-Rasheed RZ ke naam par “Razi Allahu Anhu Ya RZ ؓ یا رضی اللہ عنہ” ka ishara Qaomi Kitabaun mein aksar paya jata hai lekin Muakhir-uz-zikr naam par kahein nahin paya jata sirf “Rahmatullahi Alaih ya RA ؒ یا رحمۃ اللہ علیہ” ka ishara likhe ki aadat paee jati hai.

Muallif ki Khusoosiyaat wo Shahadat:-

Miyan Abdur-Rasheed RZ aur un ke Farzand Miyan Shaikh Mustafa Gujarati RA ki Fazilat mein aik Riwayat yeh bayan ki jati hai ke jab kabhi Miyan Abdur-Rasheed RZ Hazrat Siddiq-e-Vilayat RZ ke pas jate Hazrat RZ un ki bahut Ta’zeem wo Takreem farmaya karte the. Ba’az ne sabab daryaft kiya to farmaya ke un ki Paishani mein aik Noor nazar aata hai jis se Aaendah Deen-e-Mahdi AS ki khidmat ka zahoor hoga. (Tareekh-e-Husaini).
Tareekh-e-Sulaimani mein jo Riwayat hai us ka khulasa yeh hai ke :- Miyan Abdur-Rasheed RZ ki Ahliya Muhteramah aik roz ba-Gharz-e-Qadambosi Hazrat Siddiq-e-Vilayat RZ ki khidmat mein

aaein to Hazrat RZ ne Khatoon-e-Mausoofah ki bahut izzat farmaya. Hazireen ne is qadar izzat wo ikraam ka sabab daryaft kiya. Hazrat RZ ne farmaya ke is Bibi ke batan se nehayat Deen-Daar ladka paida hoga jis ke zariye Naadir Waqiyaat zahoor mein aaein ge... Mazkoous-Sadr dono Riwayatein Miyan Shaik Mustafa RA ke tawallud ki Bisharat se mutalliq hain jo poori-poori sadiq aaein. Is ki tafseel Tawareekh-e-Mahdavia waghaira Mahdavia mein maujood hai. Miyan Abdur-Rasheed RZ ko Hazrat Siddiq-e-Vilayat RZ se balke Aap RZ ke farzandaun se bhi bahut aqeedat wo muhabbat rahi hai chuna che Sahib-e-Tareekh-e-Sulaimani RA ne likha hai ke :-

"اما مقلد خاص و طالب بااختصاص امیرِ کبیر بندگی میاں سید خوندمیرؓ اند و از فرزندان میاں عقیدت کمالِ صداقت بسیار می داشتند، و عمرِ طبعی یافته اند۔ (جلد (3) چمن (4) گلشن (9)

Translation:- Ameer-e-Kabeer Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ke khas muqallid aur makhsoos talib the. Aur Farzandaan-e-Miyan se bhi kamal-e-sadaqat ke saath aqeedat rakhte the aur Umr-e-Tabaee paee hai.

Qaomi Kitabaun mein Miyan Abdur-Rasheed RZ ki Shahadat ke jo waqiyaat bayan huwe hain un ka khulasa yeh hai ke jis waqt Akbar Badshah ne Gujarat ki Taskheer ka iradah kiya poori mamlekat mein Tah-laka Mach gaya. Log ghar wo Karo Baar chod kar jane lage to Miyan Abdur-Rasheed Mae Farzand Miyan Mustafa RA wo Ahl-wo-Ayaal wo Mae Fuqra-e-Daira Qila Morbi mein jo Alam Khan Dasadia ki Jageer the chale gaye..

Aik Riwayat mein yeh bhi hai ke Alam Khan ke haqeeqi bhai Malik Muchan, Miyan Mustafa RA ke Khusar the in Hazraat ka Daira un dinaun wahein qaem tha. Akbar Badshah ne Shah-e-Nehr-Wala fatah karne ke ba'ad chand din qiyam kiya. Shaikh Tahir Patni jo Munazire mein Miyan Mustafa RA se kaee bar shikist kha kar ru-posh ho gaya tha is mauqe' se faeda utha kar

Akbar ke darbar mein shikayat paish ki. Ghalat waqiyaat bawar karaye aur deegar Ulama ne bhi is ki ham-zabani ki. Darbari Ulama Abdun-Nabi Sadar-us-Sudoor wo Mufti wo Qazi Yaqoob Patni waghaira ne is shikayat par zore dene aur rang bhar ne mein kafi hissa liya. Badshah ne Jama'at-e-Mahdavia ke aik Jaiyyad Aalim ko talab karne ka hukm diya ta ke Aqayat wo Aamaal ki tahqeeq ki jaye. Ulama ne Miyan Shaikh Mustafa RA ki nishan dehi ki aur Badshah ko Taish dilaya ke Fauj ke Sipahi agar che poori Jur'at wo Mardanagi se kaam karein ge tab bhi andesha hai ke haath aaye ya na aaye. Fauj ko Khusoosi ahkaam diye gaye aur Mughal Sipah Salaar Ameen Sanjar ki Sar-kar-dagi mein fauj ne Qila Morbi aur atraf wo jawanib ka muhaserah kar liya. Sipah-Salaar ne Hatiyaar talab kiye. Miyan Mustafa RA ne hawale kar diye un ko qaid kar liya gaya. Miyan Abdur-Rasheed RZ ne Hatiyaar dene se inkar kiya aur aise asbaab paish aagaye ke muqabila na-guzeer ho gaya. Aap ke saath 10 nufoos-e-mutaharrah the. Is choti se jama'at se taqatwar Kaseer Fauj ki naburd-aazmaee huwi. Bahut kuch khoon-raizi ke ba'ad Miyan Abdur-Rasheed RZ mae Rufaqa ba-halat-e-Roza Shaheed ho gaye. Shahadat ke waqt zakhmaun ke khoon se apni dardi rang rahe the aur Khuda ka Shukr ada kar rahe the. Tareekh-e-Shahadat 24/ Ramadan 979 H ya 980 hai. Asma-e-Shuhada' yeh hain. Miyan Abdur-Rasheed RZ, Miyan Imaduddin RA, Miyan Shakir RA, Miyan Usman RA, Miyan Isa RA, Miyan Musa RA, Miyan Chand RA, Miyan Mahmood RA Afghani, Miyan Rajab RA, Miyan Nasir RA.

Aik Riwayat yeh hai ke Miyan Imaduddin RA wo Miyan Mahmood RA Afghani ko 26/Tareekh Dugana-e-Lailatul Qadr ke din Shaheed kiya gaya. Sab Shuda Mauza-e-Morbi mein Daira ke qareeb madfoon hain. نوراللہ مضجعھم

Zahir hai ke Badshah ka Hukm-Nama sirf Miyan Mustafa RA ki

talabi ke liye Ba-Haisiyat-e-Jaiyyad Aalim makhsoos tha ta ke Mazhabi Aqayat wo Aamal ki tahqeeq ki jaye. Aur Miyan Mustafa RA ne Hukm-Nama ko qubool kar liya Hatiyaar hawale kar diye, khud paish ho gaye lekin Zalim Fauji Afsar ne pahla Zulm yeh kiya ke aik shikist khurdah Mujrim qaidi ki tarha Aap RA ko jakad-wa diya, Hukm-Nama se mutajawiz dosra sareeh zulm yeh kiya ke Aap RZ ke Zaeef-ul-Umr Walid aur un ki Sohbat mein rahne wale Fuqra-e-Daira ko bhi maghloob kar ke qaid kar lena chaha.. Hazrat Miyan Abdur-Rasheed RZ ko is se pahle bhi giraftari ka sabiqa huwa tha. Mazhab chod dene aur Mahdi-e-Mau'ood AS ka inkar karne ke liye bahut majboor kiya gaya aur sakht takaalif pahunchaee gaein. Aakhi Aap RZ ko reha kar diya gaya. Lekin saath hi awaam mein yeh shohrat bhi de di gaee thi ke Mazhab se Tauba aur Bani-e-Mazhab se inkar ki wahjhe reha kar diya gaya hai. Yeh sun kar Aap RZ ko be had sadma huwa chun ke Zalimaun ke narghe mein the apni Shafaee mein ba-juz Khuda-e-Ta'ala ke koi gawah na tha. Aap RZ ne us waqt alal aelaan Ahad kiya the ke phir kabhi giraftari ka mauqa aaye to Banda apni dadhi khoon se rang kar apni Sadaqat-e-Mahdiyat ka saboot de ga.

Aik Riwayat yeh hai ke Hazrat Bandagi Miyan Shah Dilawar RZ ne yeh mashwerah diya tha. Gharz Aap RZ aur Aap RZ ki Sohbat mein rahne walaun ne isi liye maqarenat ki sur Shahi Hukm Nama se mutajawiz Zulm ki maqdoor bhar mudafe'at karte huwe Sunnat-e-Shuhada ki pairwi mein apni janein Qurban kar dein. Aur is ke siwaye charah bhi na tha kuin ke Hukumat mein kahein aur kabhi Insaf hota nazar na aaya. Chote se chote bade se bade Ohdedaar, Mahdaviyaun ke dar paye Aazaar the kuin ke Hukumat Qaziyaun aur Ulama ke zair-e-asar thi...Halan ke Mahdavi, Ikhtedaar par ghalabah pane ke kabhi Mutmaenni na rahe. Siyasi Ikhtedaar se koi Saro-kaar na raha balke Wafa-daar Shahri ki

haisiyat se har Hukumat ke daur mein apni-apni salahiyat-aun ke jauhar se Amn wo Aaman qaem rakhne mein giranqadr madad dete rahe aur Mazhab ya Muqtadi-yaan-e-Mazhab un ki is khidmat mein hayal bhi na the. Is ke ilawa Mazhab, har Aqil wo baligh ka khud ikhtiyari masala hai. Is ke khilaf kisi qism ka Jabr wo tashadud kisi mazhab mein bhi rawa nahin....Magar afsos ke Rahmatul-lil-Aalameen ke Aala Tareen Mazhab ki naam Lewa jama'at ne Ikhtedaar wo Hukumat ke Nasha mein woh be Rah-Miyan ki hain jin ko Tareekh Qiyamat tak ruswa karti rahe gi.
Gharz Miyan Abdur-Rasheed RZ aur un ke sathiyaun ki shahadat ke ba'ad Miyan Mustafa RA ko Mae Zak-ore wo Anas wo Atfaal qaid kar liya. Ghar aur Daire ka saman loot liya. Taraaj kar diya. Sab ko Fauji hirasat mein rakha gaya aur Miyan Shaikh Mustafa RA ke gale mein Toq, paer mein Bedi dal kar Ahmadabad laya gaya. Is ke ba'ad un par jo kuch guzri aur Darbar-e-Shahi mein Ulama ne Munazire ke waqt jo Zillatein uthaein aur Badshah ke ghayaab mein mahez Hukumat ki Raoonat ke tahet jo Na-rawa Mazalim dhaye gaye un sab ki tafseelaat ka yeh mahel nahin. Is ke liye Kutub-e-Tawareekh aur Khud Miyan Shaik Mustafa RA ki Noshtah Majalis-e-Munazirah ka mutalliya karna chahiye aur Maulvi Hafiz Mahmoodi Shirani Professor Oriental College Lahore ne "Oriental College Magazine" Safha 63 mein "Daire ke Mahdaviyaun ka Urdu Adab ki Ta'meer mein Hissa" ke unwan se aik Mazmoon Shaey kiya jis mein un Mazalim ka Naqsha jin alfaaz mein un huin ne numayan kiya hai qabil-e-mulaheza hai. Hanlan ke professor Mausoof Mahdavi nahin hain.
Gharz Hazrat Bandagi Miyan Syed Khudmir RZ ki di huwi Bisharat Sadiq aaee. Hasil-e-Kalam yeh ke Hazrat Miyan Abdur-Rasheed RZ Ilm wo Amal Zuhd wo Taquwa mein Mumtaaz aur Hazrat Siddiq-e-Vilayat ke Manzoor-e-Nazar the. Aur aise aadil the ke jinhein Adalat ki tamaam khusoosiyaat wadiyat thein. Isi

liye Hazrat Shah Qasim Mujtahid-e-Giroh RA ne “Aalim, Aamil, Saleh, Kamil” likha hai... Ulama par makhfi nahin ke lafz-e-“Adalat” ko jore-wo-zulm ke muqabile mein laya jaye to yeh lafz “Insaf” ki murad hota hai. Fisq wo Fijoor ke muqabile mein iste’mal kiya jaye to sirf Anmbiya wo Malaeka ke saath Maqsoos ho jata hai jab yeh lafz Gunahaun se mahfooz rahne par dalalat kar ta hai to Ma’soom Anil Khata wo Mahfooz Anil Khata dono par hawi hota hai. Asmat, Malak-e-Fitri wo Wahbi hai aur Hifz-e-Ainul-Isyaan, Malka-e-Kasabi. Isi liye Anmbiya ko Ma’soom aur Auliya’ ko Mahfooz kaha jata hai. Aur Mauzoo-e-Hadees mein Adalat ke ma’ni Riwayat-e-Hadees mein jhoot se bachne ke bhi hote hain. Is Ma’ni mein Aadil us shakhs ko kahein ge jo Riwayat-e-Hadees mein Daroogh Bayani na karta ho.

Hazrat Miyan Abdur-Rasheed RZ ki zaat mein aik Asmat-Anil-Khata ke siwaey lafz-e-Adalat ke mafhoomaat, Insaf, Taqwa, Hifz Anil Khata, Sadaqat sab ba-darjah-e-Atam maujood the. Is liye Aap RZ ke Aadil hone mein kisi Mahdavi ko Kalaam nahin. Isi liye Aap RZ ki Kitab jo Farameen-e-Mahdi AS par mushtamil aur Qaom mein Mustanad wo Mutadawil hai aur Tabqa-e-Oola ya’ni Hazrat Mahdi AS ke ba’ad bil-kul qareeb ke zamane ki hai paish ki jar rahi hai. واللہ الموفق والمعین

Mukhliseen la israar tha ke yeh Kitab Mae Sharah Chapwaee jaye lekin maujoodah Na-Muafiq halaat ki wajhe Taba’at ka intezam dushwaar paya gaya. Is iye Tauzihaat ka Hissa Chand Khas mazameen ki had tak murattib kiya gaya jo kitab ke aakhi mein munsalik hai ta ke zaroori ba’az masael saaf ho jaein. Neez ba’az Riwayaat par “Hadiya-e-Mahdavia” mein jo Aeterazaat hain un ko bhi Rafa’ kar diya gaya hai.

Bahar haal yeh Kitab Hadees ki Kitabaun ke Mumasil aur Az-roo-e-Deen-e-Mateen, Hum Martaba ki hamil hai. Mazhab-e-Mahdavia ko samjhne aur Istekhraaj-e-Ahkaam wo Masael mein

is Kitab se bahut ziyada madad mile gi. Ulama wo Awam wo Aghiyaar, apni-apni iste'daad wo Salahiyat ki had tak is se Mustafeed wo mahzooz ho sakein ge. Is ki Taba'at wo Isha'at mein jin Sahibeen ne Ilmi, Mali aur jis Haisiyat se mumkin ho saka hissa liya un sab ko Allahu Jalla-Shanahu, Ajar-e-Jameel ata farmaye Aameen.

FAQEER HAQEER ABU SAYEED

SYED MAHMOOD GHAFIRALAHU

☆☆☆☆☆

FEHRIST-E-RIWAYAAT WO NAQLIYAAT-E-MUBARIKA

DAR BAYAN-E-MA'YAR-E-SAHET-E-NAQLIYAAT-E-MUBARIKA WO AHADEES-E-SHAREEFA

Silsila-e-Riwayaat No Khulasa-e-Riwayaat

1. Ma'yar-e-Sahet-e-Farameen-e-Hazrat Mahdi AS.
2. Ma'yar-e-Sahet-e-Ahadees-e-Shareefa Hazrat Mustafa SAS.
(265) Ba-Maqaam-e-Khurasan Ahadees-e-Alamaat-e-Mahdi AS ke bare mein Suwal, Hazrat ka jawab.

DAR BAYAN-E-SABOOT-E-MAHDI AS

3. Aik Aayat ki Tafseer jo Hazrat AS ne Saboot-e-Mahdiyat ke bare mein bayan farmaee hai.
4. Tafseer Bir-Raye ki Mumaniyat
5. Ba'az Aayaat ki Tafseer jo Hazrat Mahdi AS ne bayan farmaee hai.
6. Allahu Ta'ala ne Mahdi AS ko Nasir-e-Deen-e-Muhammadi SAS banaya hai.
7. Allahu Ta'ala ki taraf se Hazrat AS ko Bayan-e-Quran ka Hukm huwa.
8. Hazrat Mahdi AS, Allah ke Hukm se kahte aur karte the kuin ke Bilawasita Ta'leem hasil thi.
9. Hazrat Mahdi AS ke Martaba aur Mansab ki Tauzih.
10. Hazrat Mahdi AS ko Awwaleen wo Aakhireen ka Ilm tha.

11. (A) Dawa-e-Mahdiyat ke liye Allahu Ta'ala ki taraf se Takeedi Hukm.
(B) Dawa-e-Mahdiyat ke bare mein Ulama ka Suwal-Jawab. (C) Muddaee-e-Mahdiyat ke Baap ke naam ke bare mein Ulama ka Suwal-Jawab.

12. Jab Hukumat ne Ikhraaj ke Ahkaam jari kiye to Hazrat AS ne Sadaqat ki aazmaesh ki dawat di.

13. Taseer-e-Dawa-e-Mahdiyat ke bare mein Ulama ka Suwal-Jawab.

14. Mashiyat ke bare mein Ulama ka Suwal-Jawab.

15. Vilayat ki Afzaliyat ke bare mein Ulama ka Suwal-Jawab.

16. Iman badhne, ghante ke bare mein Ulama ka Suwal-Jawab.

17. Kasab ke bare mein Ulama ka Suwal-Jawab.

18. Duniya mein Deedar-e-Ilahi hone ke bare mein Ulama ka Suwal-Jawab.

19. Khauf wo Qahar ki aayaat ka bayan ke bare mein Ulama ka Suwal-Jawab.

20. Ulama ne suwal kiya ke Aap Ilm padhne se mana' karte hai? Hazrat AS ka Jawab.

21. (A) Hazrat Mahdi AS ke Rufaqa', Asatazah wo Mashaekheen se Roogardan ho jane ke bare mein Ulama ka Suwal-Jawab.
(B) Hazrat Mahdi AS ke Rufaqa' ne Jung ke liye taiyyaari karne ki ijazat talab ki to Hazrat AS ne farmaya ke Banda kisi ki fikr wo tadbeer ka tabe' nahin hai sirf Farman-e-Rabbul-Aalameen ka tabe' hai.

22. Hukm-e-Kufr ke bare mein Ulama ka Suwal-Jawab.

23. Aik Amat-e-Mahdi-e-Mau'ood AS ke bare mein Ulama ka Suwal-Jawab.

24. Khurasan mein Shadeed Tareen mukhalifat-aun par Hazrat Mahdi AS ka Ghalib aa jana.

25. (A) Qazi-e-Farah ki Iza-Rasaani ki koshish.
(B) Hazrat ke Rufaqa' ne Jung ke liye Taiyyaari karne ki

Ijazat talab ki to Hazrat ne farmaya ke Banda kisi ki fikr wo tadbeer ka tabe' nahin hai sirf Farman-e-Rabbul-Aalameen ka tabe' hai.

(C) Shahr-e-Farah ke Kotuwal ka zulm aur Hazrat AS ka Be-Nazeer Hilm wo Tahammul.

(D) Hakim-e-Shahr ka khawb mein Hazrat Rasoolullah SAS ko dekhne.

(E) Qazi ka Qaid ho jana aur Hukumat ka Hazrat AS se mu'afi chah na.

(F) Hukumat ne talf shudah asbaab ki Fehrist talab ki to Hazrat AS ne us par koi iltefaat na farmaya.

(G) Aik Wazeer-e-Kabeer Mir Zunnoon ko Dawa-e-Mahdiyat ki aazmaesh ke liye muqarrar karna.

(H) Mir Zunnoon ka Asakar Waghairah Shahi Lawazim ke saath aa kar Hazrat AS ki Qiyam Gah ka muhaserah kar lena.

(I) Hazrat AS ke Rufaqa' ka Istefta'.

(J) Bil-aakhir Mir Zunnoon ka Muti' wo Munqad ho jana.

(K) Mulla Noor RZ ne bhi Ba-Awaaz-e-Baland Dawa-e-Mahdiyat ki Tasdeeq ki.

(L) Mir Zunnoon ne Hazrat AS ki taeed mein Mukhalifeen se Jung karne ki Ijazat talab ki to Hazrat ne jawab diya ke Nasir-e-Mahdi AS sirf Khuda hai, tum apne Nafs par Talwaar chalao.

(M) Hazrat Mahdi AS ka inteha-e-isteghna ke Mir Zunnoon ke wida' ke waqt us ki taraf Aap AS ne iltefat tak na farmaya.

26. Hazrat Mahdi AS ne farmaya Bande ka Fariza sirf Tableegh hai.

27. Haq ki Taseer Hilal ki tarha din-ba-din taraqqi pati rahti hai.

93. Izhar-e-Quwwat wo Ghalabah-e-Mahdi AS- Sadaqat ki Aazmaesh ki pur-zore Dawat.

231. (سوۃالرحمٰن) خَلَقَ الْاِنْسَانَ ﴿3﴾ عَلَّمَهُ الْبَيَانَ ﴿4﴾ Ki Tafseer ke is se Murad Hazrat Mahdi AS bhi hain.

232. (سورۃالقیمتہ) ثُمَّ اِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهٗ ﴿19﴾ط Ki Tafseer.

234. Ba'az Aayaat ka Bayan jo Hazrat Mahdi AS aur Aap AS ke Sahaba RZ se mutalliq hain.

266. Hazrat Mahdi AS ne farmaya Mahdi aur us ke Mutabe'een ke liye koi Maqaam wo Maskan nahin hai.

267. Hazrat Mahdi AS ko Izhaar-e-Dawat-e-Mahdiyat ke liye Takeedi Hukm.

273. Ulama ne suwal kiya Mahdi to Badshah hoga? Jawab.

280. Hazrat Khawja AS ne Hazrat Shaikh Daniyal RA ki maujoodagi mein Hazrat Mahdi AS ko Hazrat Rasool-e-Akram SAS ki Amanat supurd ki.

285. Hazrat AS ke Qadd-e-Mubarak se Alamat-e-Mahdi-e-Mau'ood ka Saboot.

292. Sahib-e-Taquwa wo Sahib-e-Kashf Shaikh-e-Tareeqat Hazrat Miyan Yusuf Sohait RZ ne apne Kashf aur Alamat-e-Mahdi-e-Mau'ood ko Hazrat Syed Muhammad Juanpuri AS ki Zaat mein mutabiq paya.

297. Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke Mahdavian Qiyamat tak rahein ge.

DAR BAYAN-E-HALAAT-E-ZAMANA-E-BA'SAT

6. Bajuz Majzoobaun ke Dawa-e-islam bara-e-naam rah gaya tha. Sab Rasm wo Aadat wo Bid'at mein mubtela the.

92. Deen-e-Mahdi AS ka asar aisa ma'loom ho raha tha jo ke Gaye ka Gosht Brahman-Wadi mein le jane se hota hai.

224. Allahu Ta'ala ne Mahdi AS ko aise waqt bheja jab Deen ka maqsad khatm ho chuka tha.

225. Suratan to Kamal Nazar aata tha lekin Batin Be-Ma'ni

tha.

223. Aik Hadees se Ba'sat-e-Mahdi AS ke zamane ki halat ma'loom ho sakti hai.

DAR BAYAN-E-TAREEQ-E-TABLEEGH

26. Hazrat AS ne farmaya Bande ka Fariza sirf Tableegh hai.
40. Hazrat Mahdi AS ka Baleegh Hilm.
41. Hazrat Mahdi AS ke Jaleel-ul-Qadr Sahaba RZ bhi Sayal par tang na hote the.
83. Bayan-e-Quran ke waqt Hazrat Mahdi AS aur Aap ke Sahaba-e-Kiram RZ Ahle-Fahm ki taraf Iltefaat farmate the agarche woh Ghareeb wo Muhtaaj hon.
84. Asar-e-Tableegh aur Azmat-e-Hazrat Syed Khundmir RZ.
115. Hazrat Syed Khundmir RZ ne farmaya ke Jama'-e-Masjid wo Eid-Gah ko jaein to achche libas pahen kar Hatiyaar laga kar jaein aur (Tableegh ke Siwaye) koi kaifiyat na karein.
288. Aik Sharabi ki be had zid ke bawajood Hazrat AS ne farmaya ke Bande ko sirf Tableegh ke liye bheja gaya hai.

DAR BAYAN-E-MUAJIZAAT-E-HAZRAT MAHDI AS

214. Aik shakhs Daire mein sharaab le aaya. Sahaba RZ ne shisha tod phaink ne ki Ijazat talab ki to Hazrat AS ne farmaya Bande ke samne Mastan-e-Duniya hosh-mand ban jate hain yeh to sharaab ki Nasha hai kuch dair mein utar jaye gi.
260. (A) Hazrat AS ne do Sahabiyaun RZ ki nisbat Paisheen-Goee farmaee the poori huwi.
(B) Unhein dono ko Sair-e-Maqaam-e-Ibrahim AS ki Bisharat di gaee thi.
264. Hazrat Mahdi AS ne Jama' Masjid mein umr ke aakhiri

Juma' ki Namaz ada farmaee to Witr bhi ada farmaee. Ba'az Sahaba RZ ne mahsoos kar liya Jama' Masjid ko Hazrat AS ki yeh aakhiri Tashreef Aawari hai. Guya Aap AS ko Qata'ee taur par ma'loom ho gaya the ke yeh Aakhiri Juma' hai.

279. Hazrat Mahdi AS ki Walidah Majidah ne Istiqraar-e-Hamal ke zamane mein Khawb dekha tha. (Yeh Alamat-e-Arhasiya thi).

281. Aik shakhs teen sau (300) Manzil par se Khushboo mahsoos kar ke aur Ghaibi Aawaaz sun kar hazir huwa, us ne Tasdeeq ki.

282. Aik Nakeh-daar Karord-Geeri Hazrat AS par farefta ho kar Tasdeeq wo Sohbat se Musharraf huwa.

283. Hazrat Mahdi AS ka Dandan-e-Mubarak mahfooz rakhne ki koshish ki gaee magar wo Ghayeb ho gaya.

287. Qazzakhaun ko Hazrat AS ke saath Hathi Ghodaun ka Musaleh Lashkar nazar aaya.

288. Aik Sharabi ki be-had Zid aakhir Tauba-e-Nusuuh.

291. (A) Hazrat Mahdi AS ki Taseer-e-Tableegh.

(B) Hazrat Mahdi AS ne farmaya Mu'min Zakheerah na kare.

293. Aik Aalim Sahib ke pas ki Tafseer ki kitab ka Mazmoon Hazrat AS ki Taseer-e-Nazar se badal gaya.

294. Aik Riyasat mein Bail Zabah kiya gaya aur Hukumat-e-Waqt ki mukhalifat ki surat mein Hazrat Mahdi AS ne apni Quwwat aur Kamil Ghalabah ka muzahira farmaya. Bil-aakhir sab Mutee' ho gaye aap jab wahan se rukhsat hone lage to Wazeer-e-Aazam ne Fauji daste ke saath khatarnaak maqaamaat tak Aap AS ki madad karni chahi, Hazrat AS ne farmaya jis Khuda ne Bande ko yahan Ghalabah ata farmaya hai wo hamesha Bande ke saath hai tumhari madad ki zaroorat nahin.

295. Aik Kutte ka ajeeb waqiya jo Hazrat Mahdi AS ke Daire

ka tha.

300. Hazrat Mahdi AS ke Wisaal ke ba'ad Sahaba RZ ko khawb mein Aap AS ne ma'loom kiya ke yahan Sultani Qahar hone wala hai tum log chale jaein. Is bina par sab wapas ho gaye aur wahi paish aaya jo ma'loom huwa tha.

DAR BAYAN-E-TASEER-E-PASKHURDAH

274. Aik Mushrikah ko Hazrat AS ka Paskhurdah pilaya gaya tha. Us ki Laash Jalaee na ja saki.

275. Daire ke Kutte ko Sanp das liya. Hazrat AS ke Lu'ab-e-Dahen ki Taseer se achcha ho gaya.

276. Isi nau-wiyat ki aik aur Riwayat.

277. Hazrat AS ke Paskhurdeh ki Taseer se aik Aasaib Zadah achcha ho gaya.

296. Aik Afyuni ki talab, Paskhurdeh ki Taseer se jati rahi.

DAR BAYAN-E-INKAAR-E-MAHDI AS

23. Inkaar-e-Mahdi AS Kufr qaraar dene ke bare mein Ulama ne suwal kiya to Hazrat AS ne jawab diya.

28. Hazrat Mahdi AS ka har Hukm Khuda ka Hukm hai. Aik Harf ka Inkaar bhi Mujib-e-Muakhizah hai.

29. (A) Hazrat Mahdi AS ne apne Munkir ko Khuda aur Rasool SAS ka Munkir qaraar diya hai. (Yeh Riwayat aksar Sahaba wo Muhajireen RZ mein mash-hoor hai.)

(B) Shahr mein ja kar logaun ko Kafir kahte phir ne wale Mahdaviuan ki Hazrat AS ne Ta'zeer ka Hukm diya hai aur yeh Muttafiq Alaih Riwayat hai.

30. Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke Inkaar-e-Mahdi AS Kufr hai.

31-33. Hazrat Mahdi AS ne Tauzihan aur Sareehan apni Mahdiyat ke Munkir par Kufr ka Hukm aayad farmaya hai.

34. Hazrat Mahdi AS ka Inkaar Allah ke Tamaam Saheefaun ka Inkaar hai.

35. Hazrat Syed Mahmood RZ ka Munkir-e-Mahdi par Hukm-e-Kufr aayad karna.

36. Aik Majlis mein aksar Muhajireen RZ maujood the kisi sayal ke jawab mein Hazrat Syed Mahmood RZ ne Munkir-e-Mahdi AS ko Kafir farmaya.

37. Chand Jaleelul Qadr Sahaba RZ ne aik Muttafiqah tahreer Hazrat Syed Khundmir RZ ke pas rawana ki ke hum Aayat ya Hadees padh kar sayal ko jawab dete hain ke Munkir-e-Mahdi AS Kafir hai.

38. Yeh Riwayat Hazrat Shah Dilawar RZ ne bayan ki hai ke unhuin ne Hazrat Mahdi AS se suna hai.

39. Sahaba-e-Mahdi AS ki Sohbat mein rahe huwe aik Mahdavi Aalim ke suwal ke jawab mein Hazrat Syed Mahmood RZ nr farmaya ke Ba-Yazeed Bistami RZ ke jaisa bhi Inkaar kare to Kafir hai.

50. Mauza-e-That Ilaqa-e-Sidh mein aik mauqe par Hazrat AS ne farmaya agar Allah ka Hukm hota to Munkireen se Jizyah leta.

51. Hazrat Syed Khundmir RZ ko Munkireen ki Shadeed mukhalifat-aun ka Samna tha aur Aap RZ ne jawabi Kaar-Waiyan jari rakhi thein. Jis-par ba'az Sahaba RZ ne jin ko in Kaar-Waiyaun ke jawaz mein shubha tha, un huin ne Aap RZ ke pas Ilzami Tahreer rawana ki thi. Is ke jawab mein Hazrat Syed Khundmir RZ ne poore josh-e-ishq ka muzahira kiya aur farmaya ke Hazrat Mahdi AS ke Farameen mein Taweel wo Tahweel ki jaye to Banda hargiz bardasht nahin kar sakta.

52-53. Munkireen ki shiddat, Mukhalifat ka izhar Hazrat Mahdi AS ki Zaban-e-Mubarak se.

54. Mukhalifeen se Rawabit ki Mumaniyat.

55. Munkireen ke Ta'lluqaat se bachane ki koshish ki jati thi.
91. Hazrat Mahdi AS ne Inkaar-e-Mahdiyat mein Mukhalifeen ki shiddat ko Khas Andaz mein wazeh farmaya.
94. Be-Deenaun ki mukhalifat Mu'min ke Deen wo Iman ke Istehkaam ka mujib hoti hai.
112. Hazrat Mahdi AS ka jo Maqbool hoga wahi Maqbool-e-Khuda aur Rasool SAS ho sakta hai.
239. Hazrat Mahdi AS ne farmaya Bande ke Daire mein Mu'min, Munafiq aur Kafir hain, jis tarha Hazrat Rasoolullah SAS ke zamane mein the.

DAR BAYAN-E-IQTEDA-E-MUNKIREEN-E-MAHDI AS

42. Farman-e-Hazrat Mahdi AS ke Munkir-e-Mahdi ki Iqteda' na karein agar Sahuan ho jaye to Namaz dobarah padh lein.
43. Ba'az Rufaqa ne arz kiya ke hum ne aaj shahr mein Mukhalif Imam ki Iqteda karli hai. Aap AS ne farmaya ke Namaz phir padh lo. Aur baham mil kar jane ki Hidayat farmaee ta ka apni Jama'at ke saath ada kar sakein. (Namaz-e-Ba-Jama'at ki ahmiyat bhi is Riwayat se ma'aloom ho rahi hai.)
44. Munkir-e-Mahdi ki Iqteda mein Namaz ada na karne ke bare mein Jaleelul Qadr Rufaqa-e-Kiram RZ ki baham lateef guftugu.
45. Munkireen ki Ibadat Gahaun mein jana hi na chahiye jab ke Iqteda ke Ahtiyaaj ka Mailan paida hone ya Kash-makash mein mubtela hone ka andesha ho.
46. Hazrat Shah Nizam RZ ne bhi aik Majlis mein Hazrat Mahdi AS ke is Farman ka Aelan farmaya jo qabl ki Riwayat

mein mazkoor hai.
47. Ittefaqan aik ghair Mahdavi Imamat ke liye aage badh gaya to peeche kar diya gaya.
48. Isi Nau-wiyat ki aik aur Riwayat jo qabl zikr ki gaee.
49. Munkireen ki Iqteda mein Namaz-e-Juma wo Eidain aur khud Hazrat Mahdi AS ada karne ke bare mein guftugu huwi to Sahaba RZ ne farmaya ke hum ki is Bahes mein pad ne ki zaroorat nahin. Hazrat AS ne jis kaam mein humein roka hum us se baaz rahein ge.

DAR BAYAN-E-ISHQ

189. Ishq kis tarha hasil ho sakta hai!!!
190. Naiki karo ge to Anwaar-e-Haq ka Nuzool hoga aur Khalq tum se wabasta ho gi.
218. Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke Ishq-e-Ataee Paighambaraun ke liye hai, Banda tum ko Ishq-e-Kasabi ki Ta'leem de raha hai.

DAR BAYAN-E-TALAB-E-DEEDAR-E-KHUDA-E-TA'ALA

19. Deedar-e-Ilahi Duniya mein hone ke bare mein Ulama ka Suwal-Hazrat ka Jawab.
67. Khua Talabi mein Rukhsat wo Azeemat ki Tauzih Hazrat AS ne farmaee hai.
69. (A) Allahu Ta'ala se kamil talab wo ta'lluq paida kar lo.
(B) Ashab-e-Sufa RZ Mahdi Khatim-e-Vilayat ki Tauseef.
(C) Mahdaviuan ko Talab-e-Deedaar-e-Khuda ki Hidayat.
99. Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke Hazaar mein aik Talib, Khuda ko pahunchta hai!

188. Sar ki aankhaun se ya Khawb mein jo Allahu Ta'ala ko dekhe wo Mu'min-e-Haqeeqi hai.

192. Talab-e-Khuda rakhne wale ke liye Shaghl-e-Zikr lazim hai.

196. Talib-e-Khuda ko chahiye ke khana peena har kaam mein Khatir ba-Khuda rahe. Ghaflat se jaez kaam bhi Haram ho jate hain.

219. Hazrat Mahdi AS ne har Mard wo Aurat par Talab-e-Deedaar-e-Khuda Farz farmaee hai.

223. ثُمَّ اَوۡرَثۡنَا الۡكِتٰبَ الَّذِيۡنَ اصۡطَفَيۡنَا مِنۡ عِبَادِنَا ۚ ..الخ Ki tafseer mein Sabiq-e-Bil-Khiraat ki Tauzih Hazrat Mahdi AS ne bayan farmaee hai.

ظَالِمٌ لِّنَفۡسِهٖ ۚ وَمِنۡهُمۡ مُّقۡتَصِدٌ ۚ ---(سورۃ فاطر۔32)

227. Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke Banda Rasoolullah SAS ke Qadam ba-Qadam aaya hai. Beenaee-e-Chashm-e-Sar wo Chashm-e-Dil mein kaamil Itteba' rakhta hai. Aur Mu-ba-Mu sab kuch Aaena wo Chashm ban chuka hai.

228. Hazrat Mahdi AS ne apne Deedaar ki Manazil Bayan farmaee hain.

229. Hazrat Syed Khundmir RZ ne farmaya ke Martaba-e-Beenaee-e-Kamaal jo Baar-e-Amanat tha sirf Hazrat Muhammad SAS wo Hazrat Muhammad Mahdi AS ne paya hai. Yeh Martaba-e-Beenaee-e-Kamaal kisi dosre Wali ko hasil na tha.

230. Hazrat Mahdi AS aik waqt apni khas halat mein aik Sher bar-bar padh rahe the.

289. Aik Shookh Shakhs se Deedaar-e-Ilahi par guftugu.

290. Safar-e-Hajj ke waqt Jahaz par aik shakhs ki Hazrat Mahdi AS se Deedaar-e-Ilahi par Bahes.

DAR BAYAN-E-TARK-E-DUNIYA

56. Jin cheezaun ko Quran-e-Majeed mein Mata'-e-Hayat-e-Duniya kaha gaya hai un ki muhabbat mein mashghool ho jane se Hazrat Mahdi AS ne nehayat sakhti aur tahdeed se mana' farmaya hai.

57. Hazrat Mahdi AS ne Gojiri Zaban mein Ahle Nafs se khitab farmate huwe aik Doha bayan farmaya hai.

58. Aik Aalim Ohdedaar ki Hazrat AS se Hubbe-Duniya Kufr hone par Bahes ka Hukm aayad karne mein Hazrat Mahdi AS ki Ikhtiyaat.

116. Tark-e-Duniya Rahbaniyat nahin kuin ke Umoor-e-Mashiyat-e-Zarooriya ki Ijazat di gaye hai.

132. Allah wo Rasool wo Mahdi se Muhabbat ho, Deen-daraun ki ulfat ho, Din Raat Talab-e-Khuda aur Tark-e-Duniya ke khiyal mein sabit qadam rahe to aise shakhs ke liye bhi Iman ki Bisharat Hazrat As ne di hai agarche baghair Tark-e-Duniya aur Daire ke baher us ki maut waqay huwi ho.

213. Hazrat Mahdi AS ne وَاَنْتُمْ سُكَارٰى" (سورۃالنساء۔43) ki Tafseer, "Duniya ki Nasha wo Masti" bayan farmaee hai.

DAR BAYAN-E-KASAB

18. Kasab ke bare mein Ulama ka Suwal aur Hazrat AS ka Jawab.

60. Agar koi Faqeer aik din aik Cheetal chahe, dosre roz do Cheetal chat to wo Talib-e-Duniya hai.

61. (Faqeer ke liye) Teen din musalsil Kasab se Talib-e-Duniya ka Hukm Aayad ho jata hai aur is Riwayat ki Tauzih Riwayat (62) se ma'loom ho sakti hai.

62. (A) Kasibeen ke liye Kasab ki Shart.

(B) Ibadat wo Uzlat aur Tark-e-Duniya ke bawajood Duniya-Daar qaraar pa sakta hai agar Duniyawi maqsad paish-e-nazar

ho.

196. Taib ko chahiye ke Khana, Peena har kaam mein Khatib-Ba- Khuda rahe. Ghaflat se Jaez kaam bhi Haram ho jate hain.

DAR BAYAN-E-ZIKRULLAHI TA'ALA

191. Hazrat Mahdi AS, Fuqra' ke Hujraun mein Fuqra' ki nigraani ba-Zaat-e-Khud farmate the. Agar Ta'meel-e-Hukm mein mashghool ba-Zikr pate to khush hote warna Zajar wo Taubeekh farmate the.

194. Hazrat Mahdi AS ne Mahdaviuan ke Zaakir hone ki Khusoosiyat ko Quran-e-Majeed ki aik Aayat se matbakh kar ke dikhaya hai.

195. Hazrat Mahdi AS apne Sahaba RZ ko Khatir ba-Khuda rahne ki Hidayat farmaya karte the aur isi ko Aap AS ne Faraghat se Ta'beer farmaya hai.

197. Talib-e-Khuda ko chahiye ke Zikrullah ke liye jis qadar jis tarha mumkin ho waqt nikal ne ki koshish kare.

199. Hazrat Mahdi AS ne Kalima لَا اِلٰهَ اِلَّا اللہ ke (4) Maratib ki Tauzih farmaee.

200. Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke Gaye ki Seeng par dana ki miqdaar ki tarha agar Mu'min ke dil par Zikr-e- لَا اِلٰهَ اِلَّا اللہ ka asar rahe to Kafi ho sakta hai.

201. Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke jis tarha Rooee se bhara huwa ghar, Chinggari padte hi jalte-jalte jal jata hai isi tarha Mu'min ke dil par Zikr-e- لَا اِلٰهَ اِلَّا اللہ ki Taseer aisi hone chahiye ke Ghairullah ki muhabbat dil se jal kar khatam ho jaye.

203. Panch Paher ka Zikr, Zikr-e-Kaseer hai, Char Paher ka Zaakir, Mushrik aur Zikr-e-Qaleel ka Aamil Munafiq hai.

204. Hazrat Syed Mahmood RZ Hafte do Hafte mein Sahaba

RZ wo Muhajireen Rizwanallahi Anhum Ajmaeen ko jama' kar ke farmate ke Hazrat Mahdi AS ne Awwal-e-Fajar se aik Paher Din chadne tak aur Zuhr se Isaha' tak Zikrullah mein mashghool rahne ki takeed farmaee hai. Lekin Asar wo Maghrib ke darmiyan Bayan-e-Qur'an kar sakte hain aur sun sakte hain. In Ahkaam ki pabandi ki Ba-Zaat-e-Khud sakhti se nigraani farmate the.

205. Aik Ros Hazrat Syed Mahmood RZ Khud Nigraani farma rahe the aik Sahib Hujre se Bahir nikal aa gaye, Hazrat RZ ne un se baaz purs ki aur hidayat farmaee.

206. Fuqra' ke kiye zikr ke auqaat mein pakane khane ki tak Mumaniyat thi.

207. Mubtadi-yaan-e-Talab wo Ishq-e-Ilahi ke liye Quran-Khani ko bhi mujib-e-ghaflat qaraar diya jata tha.

210. Ghair zaroori kaam mein masroof rahne walaun se mukhatib ho kar Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke aik Lamha to Farishtaun ko tumhare Aamaal Nama likhne se Fursat do.

211. Hazrat Mahdi AS ne Auqaat-e-Zikr mein Deen se Mutalliqa Waqiyaat bayan karna bhi Be-Sud qaraar diya tha.

212. Aik Sahib Namaz-e-Maghrib ke ba'ad Usi Bayan-e-Quran ko dohra rahe the jo Asar wo Maghrib ke darmiyan Unhuin ne suna tha. Hazrat Syed Mahmood RZ ne rok diya ke Ijma' ke taye shuda amr ke khilaf hai.

216. Kisi ne Hazrat Mahdi AS se arz kiya ke ba'az log Namaz-e-Fajar ke ba'ad so jaya karte hain. Hazrat AS ne bahut Na-Raazi ka izhaar kar te huwe farmaya ke suna na chahiye. Arz kiya Hazrat AS bhi to so jate hain? Aap AS ne muskura kar jawab diya ke Banda is ke ba'ad na soye ga.

217. Sultan-Nun-Nahaar ki ahmiyat is se zahir hai ke Hazrat Mahdi AS ne aik dafa' Namaz-e-Fajar ke ba'ad aik Qur'an-khawn se mukhatib ho kar farmaya ke tum Bande ko baithne

nahin dete ho.

202. Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke koi Faqeer kam az kam Sultan-Nun-Nahaar wo Sultanul-Lail ki hifazat kare to goya us ne Din, Raat zaeye nahin kiye.

DAR BAYAN-E-TAWAKKUL

59. Talib-e-Maula ko Faqa par har halat mein Sabr karna chahiye agarche maut waqye ho jaye.

60. Agar koi (Talib-e-Maula) aik din aik Cheetal chahe dosre din do Cheetal chahe to Talib-e-Duniya hai.

61. Jo Teen Din musalsil Kasab kare Talib-e-Duniya hai.

62. Ibadat wo Uzlat wo Tark-e-Duniya ke ba-wujood Duniya-Daar qaraar pa sakta hai agar Duniyavi Maqsad paish-e-nazar ho.

64. Daire mein Fuqara' ke liye Bail Bandi rakhi gayee thi ta ke kisi se Suwal karne ki Naubat na aaye.

68. Jo Chaho Allahu Ta'ala se chaho.

70. Majboori ke waqt jab ke Futuh ziyadah aa jaye to us se do teen waqt ka kaam nikal lene ka Hukm.

71. Intezaar-e-Futuh Maana-e-Tawakkul hai.

72. Faqeer ko kis Surat mein Futuh na qubool karni chahiye.

73. Hazrat Mahdi AS ne Halal aur Halal-e-Taiyyib ka farq bayan farmaya hai.

74. Halal aur Halal-e-Taiyyib ka farq. Hazrat AS ne Ta'iyun farmaya hai.

75. Be-Deeni-yaun ki Sohbat wo Ikhtelaat ke bure asarat.

76. Mahdaviyaun ke pas se Chach lane par bartan phaink kar tod diye gaye.

77. Maidan-e-Haqeeqat mein Sabr wo Tawakkul ki zaroorat.

135. Pabandi ke saath kisi aik hi shakhs ki laee huwi Futuh par Ta'iyun ka Hukm laga ya gaya. Aur lene se inkaar kiya gaya.

136. Hazrat Bibi Ilhadati Razi Allahu Anha ke wisaal ke ba'ad Ashrafi Nikli to Hazrat AS ne Dagh dene ka Hukm Sadir farmaya jab ma'loom huwa ke wo kisi ki Amanat thi to Hukm rad kar diya gay.

146. (A) Fuqra'-e-Daira ke saath Hazrat Bandagi Miyan Syed Mahmood RZ ka ta'lluq khatir.

(B) Fuqra' ko qarz kar ke na khana chahiye.

(C) Tawakkul ki shart Be shaan wo guman pahunch na hai.

147. Hazrat Bandagi Miyan Ilhadad RZ ko un ke pas Amanatan rakhi huwi raqam se Sawiyyat mili tu un ke Zameer par na-gawari Tari ho gaee.

148. Faqr wo Tawakkul par Sahaba RZ ke Sabr wo Raza ka yeh haal that ke kisi ki na-ma'loom khufiya Imdaad tak gawarah na karte the.

To-149. Daira-e-Mualla mein Futuh, ba'az ashkhaas ke liye makhsoos taur par bheji jati to Hazrat AS qubool na farmate the.

151. Bila Ta'iyun-e-Shakhsi لِوَجہِاللہ hona lazim qaraar diya gaya tha.

152. Futuh wasool karne ke liye Fuqra' ko jane se mana' kiya jata tha.

153. Fuqra' ke haath se Ittefaqan agar koi Futuh bhej di jati to wapas kar di jati thi.

154. Fuqra' ko Futuh lane se mana' kiya jata tha.

155. Ashaab-e-Mahdi RZ Ushr wasool kar ne ke liye kisi ko bhijwa na ba'as-e-La'nat samjhte the.

156. Sirf shubha ki bina par ke Daire ka Faqeer saath laya hai, Futuh qubool na ki gaee.

157. Hazrat Syed Mahmood RZ ke Aqruba-e-Musaheraat agar Bibi RZ ke liye makhsoos taur par kuch dete to woh chunke

Qarabat ke asar ke tahet hota خَالِصَتَهً لِوَجْهِ الله na hota is liye qubool karne se inkaar farma dete the.

198. Futuh Fuqra' Mutawakkileen hi ka Haq hai.

266. Hazrat Mahdi AS ne farmaya aisa ma'loom ho raha hai ke Mahdi aur us ke Mutabe'een ke liye koi jaghe (Mustaqil) Qiyam-Gaah wo Maskan muqarrar nahin hai.

DAR BAYAN-E-SOHBAT-E-SADIQAN

109. Hazrat Mahdi AS ki aik nazar Hazaar Saal (1000) ki Maqbool Shuda Ibadat se bahtar hai.

110. Hazrat Mahdi AS ki thodi dair ki Sohbat Tamaam Umr ke Gunah ki Bakhshish ka mujib ban sakti hai.

114. Sohbat-e-Sadiqan ikhtiyaar karne ki Hidayat.

131. Hazrat Mahdi AS ki Sohbat se istefadah kar guzarne walaun ko Fatah Mandi ki Bisharat.

DAR BAYAN-E-HIJRAT

95. Sahaba wo Muhajireen RZ ka darjah un logaun par Faeq hai jo Mahdi AS ki Tasdeeq ke bawajood Sohbat wo Hijrat se baaz rahe hain.

96. Farziyat-e-Hijrat.

98. Hijrat-e-Ba-Isteqamat chahiye.

104. Sadiq wo Kamil Itteba' rahe to ba'az surataun mein Maqaam-e-Hijrat se wapasi ki ijazat di gaee hai.

106. Muhajir RZ ki Vilayat Ghair Muhaji Warasah ke liye tasleem nahin ki gaee.

107. (A) Aik Muhajir RZ ka Tarka, Ghair Muhajir Bairoon-e-Daira rahne wale ke hawale kar diya gaya to Hazrat Syed Khundmir RZ ne sun kar pasand na farmaya.

(B) Muhajireen RZ aur Qaedeen, Iman mein barabar hain

lekin Maratib mein barabar nahin.

111. Targheeb-e-Musbiqat-e-Hijrat.

113. Tasdeeq aur Hijrat wo Sohbat usi ko naseeb hoti hai jis ki Rooh ki Hazrat Mahdi AS ke pas Tashih ho chuki ho.

117. Muhajireen RZ ki ladkiyaun se ghair Muhajireen ka Aqd pasand nahin kiya jata tha.

268. Aik dafa' Hazrat Mahdi AS ne Sahaba RZ se farmaya aisa ma'loom ho raha hai ke safar karna hoga. Sahaba RZ ne safar ki taiyyaari shuroo kar di. Chand din ba'ad Hazrat AS ne farmaya ke us se Safar-e-Batini Murad hai.

DAR BAYAN-E-SAWIYYAT

137. (A) Hazrat Syed Mahmood RZ ka Faqr aur Aap RZ ki diyanat.

(B) Aur Hazrat Mahdi AS ka Fiel jo khud Hazrat AS ki Zaat se makhsoos ho aur jab ke is ke Itteba' ka Izn maujood na ho is par amal karne se baaz rahe hain.

138. Bibi Kad Banu RZ ne ghar ke liye Izafaa-e-Sawiyyat ki khawhish ki to Hazrat Syed Mahmood RZ ne Na-Manzoor farmaee.

139. Hazrat Mahdi AS Nigraani farmate ke Sawiyyat mein kisi ki Ria'yat na hone paye.

140. Maal-e-Ushr ki taqseem, jab poori ho jaye Aap AS utthe the.

141. Sawiyyat ke baghair kisi ko kuch lene dene ki Ijazat na thi. Hatta ke Farzand-e-Arjumand ko angoor de diya gaya to Aap AS ne munh mein se ungli se nikal diya.

142. Hazrat Malik Ilhadad RZ ko Riya 'tan aik Sawiyyat ziyadah di ja rahi thi lekin Aap RZ ne qubool na kiya.

143. Isi nau-wiyat ki aik aur Riwayat.

144. Sawiyyat ke bare mein Hazrat Shah Ne'mat ki Qina'at.

DAR BAYAN-E-ISTEGHNA'

25. Hazrat Mahdi AS ka Inteha-e-Isteghna' ke Mir Zunnoon ke Wida' ke waqt un ki taraf Aap AS ne Iltefaat tak na farmaya.

64. (A) Ahle-Duniya se Isteghna' ki Ta'aleem.

(B) Aur Ahle-Nafs jo farmaish chahte hon is se bachne ki Hidayat.

(C) Daire mein Fuqra' ke liye Bail-Gaadi rakhi gaee thi ta ke kisi se Suwal karne ki naubat na aaye.

65. Hazrat Syed Khundmir RZ Namaz-e-Juma' wo Eid ke liye paidal jate waqt agar koi Sawari paish karna chahta to inkaar farma diya karte. Majbooran qubool bhi farma lete the.

66. Poori Ahtiyaaj rahne ke bawajood Muhajireen-e-Kiram RZ ka Kamil Isteghna' ki zindagi basar karte the.

82. Umra' ki aqeedat-mandiyan aur Hazrat Syed Khundmir RZ ka Isteghna'.

85. Agar koi Faqeer kisi Ameer ka khair-e-maqdam kare ya wida' ke waqt us ke saath kuch aage bade to mana' kar diya jata tha.

86. Muta'qideen ki Niyaz-mandiyan Irtiqa-e-Manazil mein hayal aa sakti hain. Is liye Istighna' ki zaroorat hai.

127. Hazrat Syed Khundmir RZ ke pas jab Futuh aati is ki taraf Aap RZ Iltefaat na karte the.

284. (A) Hazrat Mahdi AS ki khidmat mein aik dafa' kaseer Futuh aaee thi Aap AS ne usi waqt sab par taqseem farmadi Hatta ke aik Dafali ko jo aakhir mein aaya nehayat qeemati Marwaridi Tasbih bhi de di.

(B) Us waqt logaun ka bahut hujoom tha. Ba'az Sahaba RZ aur Hazrat Bandagi Miyan Abdur-Rasheed RZ Muallif-e-Kitab-e-Haza ne dekha ke Hazrat Mahdi AS ka Qadd-e-Mubarak sab

se baland hai.

DAR BAYAN-E-AHKAAM-E-DAIRA

64. Daire mein Fuqra' ke liye Bail Bandi rakhi gaee thi ta ke kisi se Suwal karne ki Naubat na aaye.
87. (A) Bairoon-e-Daira, Muta'qideen ke ghar kisi Muhajir RZ ko jana Hazrat Mahdi AS ki bahut na-khushi ka mujib hota the.
(B) Agar ba'az gaye bhi hain to khas halaat ke tahet, lekin is amal se dosraun ko hujjat na lena chahiye.
100. Ahkaam-e-Daira ki khilaf-warzi par Hazrat Syed Khundmir RZ ka be inteha runj wo jalal. Hatta ke Aap RZ Daira chod kar nikal gaye the.
101. Azeez wo Aqaarib jo ghair Tari-keen the un se milne jana Fuqra' ke liye mamnoo' tha.
102. Hazrat Malik Ma'roof RZ ko apni Walida se milne ke liye jane ki ijazat na di gaee.
103. Fuqa' ko Azeez wo Aqaarib ke pas jane ki Mumaniyat---jo gaye un ko Daire se kharij kar diya gaya.
104. Aik makhsoos mauqe par Hazrat Mahdi AS ne Hazrat Syed Khundmir RZ ko Akhaarib se milne ki ijazat di.
105. (A) Aqaarib ke pas chale jane walaun ke liye Ahkaam-e-Tahdeed.
(B) Ba'az log jo ba'ad mein rujoo' ho gaye un ke muta'lliq Hukm.
(C) Muhajireen RZ ka tarka, ghair Muhajir wursa ko nahin diya ja sakta.
106. Hazrat Shah Ne'mat RZ ne aik Muhajir RZ ka Tarka sirf Fuqra' par taqseem farmadiya aur Aayat bhi bayan ki.
107. Aik Muhajir ka tarka Ghair Muhajir, bairoon-e-Daira rahne wale wursa ke hawale kar diya gaya to Hazrat Syed

Khundmir RZ ne yeh sun kar pasand na farmaya.

108. Ghair Muhajireen ko Muhajireen RZ ki Majlis-e-Mashawirat mein shirkat ki ijazat na di gaee.

117. Muhajireen ki ladkiyaun se Ghair Muhajireen ka aqd pasand na kiya jata the.

118. Hazrat Mahdi AS ne Nau-warid dono Musaddiq se Daire ki ladke biyah-ne mein ahtiyaat ka hukm diya.

119. Biyah ke liye Shauhar ka inteqaab Deendari ke lehaz se kiya jata tha.

120. Mubtela'-e-Ma 'siyat ko Mahdavi Faqeer ki ladki nahin di jati thi.

121. Hazrat Bandagi Miyan Shah Ne'mat RZ ne Damad ke inteqaab mein Deendari ko nasab par tarjeeh di.

12. Hazrat Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ, Miyan Adil Shah par bahut naraaz ho gaye jab ke unhuin ne apni ladki ka Aqd Talib-e-Duniya se kiya.

123. Hazrat Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ, Miyan Qutb-Uddin par bhi isi liye bahut naraaz ho gaye the.

124. (A) Aik Khurasani Mo'teqid ki Dawat mein jane ke liye Hazrat Mahdi AS ne ba'az Sahab RZ ko Hukm diya.

(B) Is Ijazat wo Hukm se jo Sahaba RZ waqif na the unhuin ne jane walaun par aeteraaz kiya to Hazrat Mahdi AS ne sun kar farmaya, "Jo gaye meri ijazat se gaye aur jo log nahin gaye bahut achcha kiye."

125. Hazrat Syed Mahmood RZ ke Mamun Sahib RZ kisi Dawat mein khufiya taur par majbooran chale gaye lekin Mamun ka Muhteram rishta kisi ria'yat ke qabil na raha. Hazrat Syed Mahmood RZ ne baaz purs ki Zajar wo Taubeekh farmaee. Idhar Mamun Sahib RZ ki Deendari ka wo haal ke Tasleem wo Raza mein apni izzat aur najaat ko unhuin ne Qurban kar diya.

126. Kasibeen ke liye bhi Zajar wo Taubeekh wo Tahdeed ke aisa tareeq na ikhtiyaar karein jis se Fuqra' ke Tawakkul mein Khalal waqay ho jaye.
128. Duniya Daraun se Fuqra' ka rabt pasand na kiya jata tha.
129. Hazrat Syed Mahmood RZ ka Badshah Zadi ke khat par is liye rona ke yeh Ahle-Duniya se rabt lo alamat hai.
130. Aik Ameer ke ghar par aik shakhs Fuqra'-e-Mahdavia ka Bhais badal kar gaya to Aaeen-e-Daira-e-Mahdavia ki Shohrat ki bina par is ki sakht Zillat wo Mazammat ki gaee.
243. Hazrat Mahdi AS ne farmaya jo shakhs do kapde rakhta ho barhana shakhs ko Nade to who Munafiq hai.
244. Hazrat Syed Mahmood RZ ke Daire mein jin logaun se khilaf-warziyan hotein un ki poori tahqeeq aur tamaam Sahaba wo Muhajireen Rizwan Allah Anhum Ajmaeen ke mashwerah se ba'ad Hazrat Syed Mahmood RA Az-Roo-e-Shara' Ahkaam jari farmaya karte the.
301. Hazrat Mahdi AS ne Lailatul Qadr mein Dugana Ba-Jama'at khud apni Imamat mein ada farmaya aur Hazrat Syed Khundmir RZ ne bhi is ki pabandi ki hai.

DAR BAYAN-E-TAKEED-E-AMAL

63. Amal ki koshish ki jaye, na ho sak ne ki surat mein Ahkaam chupana ne ki koshish, Haq Poshi hai. aur yeh bhi Kurf hai.
133. Hazrat Mahdi AS Aasaar-e-Mutabarrika talab karne walaun se farmaya karte ke, "Amal karo Bande ka Post bhi pahen lo ge to baghair Amal Najat na mil-sake gi.
134. Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke, "Pursish Amal ki hogi na ke Kasab ki."
191. Hazrat Mahdi AS, Fuqra' ke Hujraun mein Fuqra' ki ba-Zaat-e-khud Nigraani farmate the. Agar Ta'meel-e-Hukm

mein pate to khush hote warna Zajar wo Taubeekh farmate the.

193. Sirf Iqraar wo Aeteqad kafi nahin. Amal ki sakht zaroorat hai.

223. ثُمَّ اَوۡرَثۡنَا الۡكِتٰبَ الَّذِيۡنَ اصۡطَفَيۡنَا مِنۡ عِبَادِنَا‌ۚ فَمِنۡهُمۡ ظَالِمٌ لِّنَفۡسِهٖ‌ۚ وَمِنۡهُمۡ مُّقۡتَصِدٌ‌ۚ

(سورۃفاطر۔32) ki Tafseer, "سابق بالخیرات" "مقتصد" "ظالم لنفسہٖ" "Sabiq-bil khiraat" ki Tauzih Hazrat Mahdi AS ne farmaee.

238. Hazrat Mahdi AS Aasaar-e-Mutabarrika talab karne walaun se farmaya karte ke, "Amal karo Bande ka Post bhi pahen lo ge to baghair Amal Najat na mil-sake gi.

286. Hazrat Syed Mahmood RZ ne farmaya, "Qaal ba-Haal chahiye."

299. Hazrat Mahdi AS ne apne aakhir waqt rone walaun se farmaya, "Allahu Ta'ala ki taraf se jis tarha ba-khabar karna tha kar chuka, ab Amal karna ya na karna tum jano."

DAR BAYAN-E-IMAN

17. Iman ghat ne badh ne ke bare mein Ulama ka Suwal. Hazrat Mahdi AS ka jawab.

220. Hazrat Mahdi AS ne farmay ke "Iman Zaat-e-Khuda hai."

DAR BAYAN-E-RUMOOS-E-HAQEEQAT

88 & 89. Bayan-e-Haq awaam ke Fahm se bala tar hai is liye Mukhalifat karne lagte hain.

221. Hazrat Aadam AS se Hazrat Mahdi AS tak Faizaan-e-Vilayat jo aaya hai is ki Tauzih Hazrat AS ne tamseeli andaaz mein bayan farmaee hai.

226. Shariyat se mutalliqa Umoor bayan kiye jasakte hain aur Haqeeqat ke masael bayan mein nahin aa sakte.

DAR BAYAN-E-ILM KHAWNADAN

21. Ilm padhne ke bare mein Ulama ka Suwal aur Hazrat Mahdi AS ka Jawab.

158 &159. Aik Sahabi RZ ka Ilm padhne ki Ijazat chah na, Hazrat Mahdi AS ka Jawab.

160. Hazrat Malik Bukhan RZ ka Quran-Khawni ki nisbat Suwal. Hazrat Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ka Jawab.

161. Hazrat Bandagi Miyan Shah Nizam RZ ke haath mein Hadees ki kitab thi, Hazrat Mahdi AS ne Muta'liya karne se mana' farmaya aur Shaghl-e-Zikr mein munhamik rahne ki Hidayat farmaee. Aik arsa ba'ad Hazrat AS ne is ke Muta'liya ka Hukm diya.

161. Ahmaq ke zameer ki sakhti ki nisbat Hazrat Isa AS ka farman.

163. (A) Hazrat Mahdi AS ne Ilm-e-Deen seekhna ki Ijazat di hai.

(B) Hazrat Mahdi AS ke Rufaqa'-e-Kiram Rasmiyaat ke taur par nahin balke ba-Ma'ni, Haqayaq Shiyaarana tareeq par Ibadat mein mashghool raha karte the.

164. Hazrat AS ne Ilm-e-Labadi ki tahseel ka Hukm diya hai.

165. Hazrat AS ne farmaya ke Qur'an samjh ne ke liye Noor-e-Iman kafi hai.

166 -169. Aik kitab padhne se Hazrat AS ne is liye mana' farmaya ke Shaghl-e-Zikr ka jo dars diya gaya tha us ki mashq muqaddam thi ta ke Batin khul jaye aur wo Kitab ba-khubi samajh sakein.

170. (A) Sirf Ummi hi ko Ilm-e-Ladunni ata hota hai.

(B) Hazrat Mahdi AS ko jab Ta'leem-e-Bilawasita hone laga to Uloom-e-Kasabiya mand pad gaye.

171. Ummi Sada-lauh hota hai. us mein Qubooliyat ki

iste'daad umooman paee jati hai.

172. Ba'az ne Ilm-e-Zahir ki tahseel ki ijazat chahi. Hazrat AS ne aik Rubaee padh di jis ka mafhoom yeh hai ke us Ilm-e-Fareeza ki talab paida karo jis se Sifaat-e-Haq ki Tahqeeq ho sake.

173. (A) Bahut padh lene ke ba'ad Ghuroor wo Takabbur aur Ghalabah-e-Talab-e-Duniya ke andarooni hamle se bachna chahiye.

(B) Hazrat Mahdi AS ki Ta'leem par amal karne hi se bach sakte hain.

236. Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke jis ne Ilm na padha ho Bayan-e-Qur'an kare to woh be-diyanat hai.

237. Hazrat Shah Nizam RZ ne Hazrat Mahdi AS se arz ki ke Ijazat ho to Banda Khilwat se kabhi baher na aaye ga. Hazrat AS ne farmaya ke kisi se Deen ka Bayan suno ya khud kisi ko sunao.

278. Ba'az log Wa'z ya Kasab ya Ilm-e-Zaheri chod dene ki ijazat chahte take Zikr Qaem ho. Hazrat Mahdi AS har aik ko yahi jawab dete ke kuin chodte ho Zikr ki koshish karo. Agar koi baghair pooche tark kar dete to Aap AS farmate ke tum ne mardan gi ki hai.

DAR BAYAN-E-NASIKH WO MANSOOKH

97. Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke Qur'an-e-Majeed ki koi Aayat Mansookh nahin. Aur is mein Takraar wo Jumla-e-Mo'tirizah aur Harf-e-Zayadah bhi nahin hai. (Ya'ni har aik apne mahel wo mauqe ke lehaz se baja-e-khud makhsoos hai) aur is ka iste'mal be-zaroorat nahin huwa hai.

DAR BAYAN-E-HURMAT-E-AZAN WO TAKBEER-E-OOLA

208. Hazrat Syed Khundmir RZ ka bhi yahi amal tha.
209. (A) Jama'at ki Namaz mein shareek hote waqt koshish ki jaye ke Takbeer-e-Oola faut na ho.
(B) Hazrat Mahdi AS Azan sunne ke ba'ad haath se luqma chod kar khade ho jaya karte the.

DAR BAYAN-E-AKHLAQ WO AADAAB-E-SAHABA RZ

78-79. Mulaqaat ke waqt Sahaba RZ ka Bahami Biradaraana wo Masawiyaana bartao.
80. Sahaba RZ muntazir-e-salam na rahte the. Kisi Bhai ko pankha na karne dete the.
81. (A) Sahaba RZ kisi ko jute uthane na dete the.
(B) Hazrat Miyan Abdur-Rasheed RZ is kitab ke Muallif likhte hain ke Sahaba Kiram mein itni ziyada tawazeh thi ke Tafseel mu'teriz hai.
145. Hazrat Syed Mahmood RZ ka Fuqra' ke liye Isaar aur Jazba-e-Dastageer.
14. (A) Hazrat Syed Mahmood RZ ka Fuqra' ke liye Isaar aur Jazba-e-Dastageer.
(B) Fuqra' ko khane ke liye qarz karne ki Mumaniyat.
235. Hazrat Syed Mahmood RZ ke Wisaal ke ba'ad Sahaba RZ wo Muhajireen RZ ka Bayan-e-Qur'an ki nisbat baham aik dosre ki tawajhe karna bil-aakhir Hazrat Syed Khundmir RZ ka Bayan-e-Qur'an karna.
248. Hazrat Mahdi AS ne Naisti wo Fana ki Ta'leem di hai. Dosraun par apni Fazilat Bayan karna Hasti ki sifat hai. Apne aap ko Ahle-Fazl samajhna Mahdi AS ke farman ke khilaf hai.
263. (A) Hazrat Syed Mahmood RZ wo Hazrat Syed Khundmir RZ ka baham intehaee Mukhlisana wo Biradaraana bartao.

(B) Hazrat Mahdi AS ne Sayyidain RZ ko Biradar-e-Haqeeqi ki Bisharat di hai.

DAR BAYAN-E-FAZAEL-E-SAHABA RZ

69. Jis tarah Ashaab-e-Sufah RZ Daur-e-Nabuwat mein the isi tarha Ashaab-e-Mahdi AS Daur-e-Vilayat mein hain.

222. Hazrat Syed Khundmir RZ ne yeh Riwayat bar-bar bayan farmaee hai ke Wisaal ke waqt Hazrat Mahdi AS, Hazrat Miyan Ameen Muhammad RZ ke Goad mein sar rakh kar lete huwe the jab Hazrat Syed Khundmir RZ pahunche to Hazrat AS ne un ke Goad mein sar rakh diya. Aur yeh Aayat-e-Shareefa Tilawat farmaee,

"قُلْ هٰذِهٖ سَبِيْلِيْٓ اَدْعُوْٓا اِلَى اللّٰهِ ۣ عَلٰى بَصِيْرَةٍ اَنَا وَ مَنِ اتَّبَعَنِيْ ط"۔ phir Aap AS ne yeh Aayat-e-Shareefah Tilawat farmaee.

"وَ سُبْحَانَ اللّٰهِ وَ مَآ اَنَا مِنَ الْمُشْرِكِيْنَ﴿108﴾"۔ (سورۃ یوسف)

246. Hazrat Syed Mahmood RZ wo Hazrat Syed Khundmir RZ apne Rufaqa' ki jama'at ke saath Farah Mubarak ke qareeb pahunche to Hazrat Mahdi AS ne bahut khushi ka izhaar farmaya. Aur in dono Naujawanaun ki Khusoosiyaat bayan farmaein.

247. Dono Naujawanaun ki Afzaliyat aur un ke naam ki Takhsees ke mutalliq Sahaba RZ mein guftago huwi aur Hazrat Bibi Boon RZ se is Riwayat ki sab Sahaba RZ ki maujoodagi mein Tahqeeq ki gaee to ma'loom huwa ke woh dono Naujawanaan Hazrat Syed Mahmood wo Hazrat Syed Khundmir RZ hain Razi Allahu Anhuma.

249. (A) Ba'az Muhajireen ne farmaya ke Hazrat Mahdi AS ne do Naujawanaun ki Takhsees Namaz-e-Asar ke ba'ad jis waqt Bayan farmaee us roz Namaz-e-Asar mein Hazrat Syed Khundmir RZ par Haq Ta'ala ki janib se Bisharat ka Inkeshaaf

huwa tha.

(B) Is Roz dosre Sahaba RZ ke liye bhi Bisharaat Bayan huwi hain.

250. Hazrat Mahdi AS ne Hazrat Syed Khundmir RZ ka haath pakad kar Hujre mein le jakar apne Seena-e-Mubarak par haath rakhte huwe farmaya ko jo kuch is Seene mein Nuzool hota hai wo tumhare Seene mein hota hai. Phir Syed Khundmir RZ ke Seene par Dast-e-Mubarak rakh kar farmaya ke jo kuch tumhare Seene mein Nuzool hota hai Bande ke Seene mein Nuzool hota hai, Bande ke Seene mein is ka Izhaar hota hai.

251. (A) Hazrat Miyan Yusuf RZ ka Roohi Tajalli ki wajhe (ho Aah) karna.

(B) Hazrat Mahdi AS ka Hazrat Syed Mahmood RZ ko un ke maqaam ki khabar dena aur apne Maqaam tak Rasaee ki tamanna paida karaana.

(C) Hazrat Syed Khundmir RZ ke Sharf-e-Tajalli aur Kamaal-e-Zabt ka Bayan Hazrat Mahdi AS ki Zaban-e-Mubarak se.

252. Hazrat Mahdi AS ne Jama' Masjid tashreef le jate huwe farmaya, "Bhai Syed Mahmood RZ mere barabar mat chalo. Aage ho jao ya peeche Khuda-e-Ta'ala Ghayoor hai.

253. Hazrat Mahdi AS ne farmaya Bhai Syed Mahmood RZ tum ko Sair-e-Nabuwat aur Syed Khundmir RZ ko Sair-e-Vilayat hasil hai.

254. Hazrat Mahdi AS ne farmaya yeh dono Jawanan jo Seedhe wo Baein janib baithe huwe hain in ke liye Farman ho raha hai, In (ke Batin) ki parwarish Hamari Bargah se be-wasita ho rahi hai.

255. (A) Hazrat Mahdi AS ke (Farameen par Sahaba RZ ka Iqaan).

(B) Hazrat Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ke Sharf-e-

Bayan-e-Qur'an par aksar Sahaba RZ ka Ittefaaq.

256. Hazrat Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ne bar-bar is ka zikr farmaya hai ke Hazrat Mahdi AS ke Hujre mein Tashreef laya karte aur Haq Ta'ala ki janib se un ke Haq mein Bisharat sunaya karte the.

257. Hazrat Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ke aik khawb ki ta'beer mein Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke tum Hamil-e-Baar-e-Vilayat ho tum ko meri Zaat mein Fana hasil hai.

259. Hazrat Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ne khawb dekha ke ba'az Sahaba RZ un ki mukhalifat kar rahe hain. Hazrat Mahdi AS ne sun kar farmaya aisa hi hai.

260. Hazrat Mahdi AS ne do Sahabiyaun RZ ko Ibrahim AS ke Maqaam ki Sair hasil hone ki Bisharat di.

261. Hazrat Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ne Deedar-e-Ilahi jo Baar-e-Amanat hai us ko poora kar liya. Sirf aik Amanat (Shahadat) baqi hai.

262. Hazrat Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ aur un ke Rufaqa'-e-Kiram ko Deedar-e-Ilahi se Musharraf hone ki Bisharat.

263. Hazrat Syed Mahmood RZ ke liye jo Bisharatein di gaein wo Hazrat Syed Khundmir RZ ke liye bhi di gaein, dono ko Biradar-e-Haqeeqi ka Laqab ata huwa.

269. Hazrat Shah Ne'mat RZ ke aik Khawb se Nafs wo Hawas par Ghalib ho jane ki Ta'beer Hazrat Shah Khundmir RZ ne farmaee.

271. Hazrat Shah Ne'mat RZ ko un ke Tawakkul ke martabe ki Bisharat.

272. Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke mere ba'ad aise log bhi rahein ge jin se Aqamat-e-Deen mein tarraqi ho gi.

301. Hazrat Shah Nizam RZ ko Hazrat Mahdi AS ki taraf se

1. Deedan wo Chasheedan

2. Dariya Nosh
3. Mast Hushiyaar
4. Kashk-e-Malamat
5. Mal Huwa Kulli Feeha
6. Gawah-e-Ruyat-e-Ilahi-e- Chashm-e-Sar
7. رِجَالٌ لَّا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ (سورۃالنور-37) Bisharatein ata ki gaein.

DAR BAYAN-E-QATALU WO QUTILU

174. Hazrat Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ki Shahadat se qabl Ulama wo Hakkam ki janib se Mahdaviyaun ko bahut kuch Azeeyatein di gaee hain aur Qatl ke Fatwe jari kiye gaye hain aur Hazrat RZ ne apne Mazhab ki Safaee paish karne mein koi Kasar utha na rakhi.

175. Munkireen ki Fauj ka Hazrat Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ se Ikhraj ka Mutalliba aur Hazrat RZ ka jawab. Neez Hazrat RZ ne paish aane wale ba'az umoor ko saf-saf balke zore de kar bayan farmaya hai. Aap RZ ne jo-jo farmaya min-wo-an poora huwa.

176. Ba'az Sahaba RZ ne Hazrat Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ke khilaf tahreer taiyaar kar ke rawana ki is par baham bahes wo guftagu bhi huwi aur Hazrat Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ne apne mauqaf ko wazeh karne ki sa'ee farmaee hai.

177. Jang ke Aasaar bilkul samne aachuke to Katba se jin Sahaba RZ ka ta'lluq tha unhuin ne Hukumat-e-Waqt se rabt qaem karne aur jung ko taal dene ki koshish ki. Aur muhalt chahi. Aur is Qitaal ko Na-Jaez qaraar diya.

178. Hazrat Bandagi Miyan Shah Dilawar RZ ko Allahu Ta'ala ki taraf se ma'loom ho chuka ke Hazrat Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ne jo kuch kiya Haq par kiya hai.

179. Hazrat Bandagi Miyan Malik Jio RZ ne 40 din-raat Ba-Wuzu rah kar Khuda-e-Ta'ala se ma'loom kiya ke Hazrat Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ne jo kuch kiya Bar-Haq tha.

180. Hazrat Bandagi Miyan Malik Jio RZ ne Hazrat Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ke Bar-Haq hone par istedlaal karne ka pur zore Dawa farmaya hai. (Halanke yeh Buzurg Katba Nawees-aun mein shamil the.)

181. Hazrat Bandagi Miyan Shah Ne'mat RZ ne Hazrat Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ka saath na dene par izhaar-e-afsos kiya.

182. Sifat-e-Qaatalu wo Qutilu ke Zahoor ki Bisharat.

183. Sifat-e-Qaatalu wo Qutilu ka poora hona Hazrat Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ki Zaat se Makhsoos tha.

184. Tareeq-e-Qitaal aur Kalima Goee-aún se Qitaal jaez hone ke bare mein Tauzihaat.

186. Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke Mu'min ko Amadan Qatl karne wala hamesh-hamesh Dozakh mein rahe ga.

187. Hazrat Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ne Mulla Shaikh Kabeer Shaikh-ul-islam ke pas aik khat rawana farmaya hai. jis mein apne Mazhab ki haqeeqat wazeh farmayaee.

245. Hazrat Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ki Tareekh-e-Shahadat par aik Nazm mein lafz-e-"Zil" (930) se San-e-Shahadat ma'loom hota hai.

298. فَالَّذِيْنَ هَاجَرُوْا وَ اُخْرِجُوْا مِنْ دِيَارِهِمْ ..الخ (سورۃ ال عمران۔195) Par Hazrat Mahdi AS ne Bayan farmaya aur Hazrat Syed Khundmir RZ par jo sakhti-yan pad ne wali thein bayan farmaein.

DAR BAYAN-E-TAWEEL WO TAHWEEL

51. Hazrat Syed Khundmir RZ ne farmaya ke Farameen-e-Hazrat Mahdi AS mein Taweel wo Tahweel ki jaye to Banda hargiz bardasht nahin kar sakta.

185. Hazrat Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ne Hazrat Mahdi S ki Sohbat se Hazrat AS ke aakhir waqt tak istefada kiya hai aur Hazrat Mahdi AS ke Farameen mein koi Taweel wo Tahweel karna Aap RZ ne Mahdi AS ki Khilaf-Warzi qaraar di hai.

DAR BAYAN-E-ITTEFAQ WO ITTEHAD WO ISAAR

90. Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke aakhi zamane mein Mubahesa karne kar ne wali do Jahil Jama'ataun ki wajhe se Deen ko Nuqsaan pahunche ga. Aik jama'at Ma'ni (Batin ke Masael) mein Ghuloo kare gi aur aik jama'at Zahir lafz par ad jaye gi. Dono ko Deen se Bahra hasil na rahe ga.

(اللھم احفظنا عن الشرور و الفتن)

240. Nusrat-e-Deen, Bahami Ittefaq aur Isaar-ul-maujood se ho sakti hai. Aur Hazeemat-e-Deen, Bahami Ikhtilaf aur Bukhl ki wajhe huwa karti hai.

241. Aik Kamre mein do faqeer hon to Baham Khidmat wo Madad karein ta ke Ibadat-e-Ilahi dono ke liye aasan ho. Balke tamaam zarooriyaat mein aik dosre ki Madad kiya karte the.

242. Hazrat Syed Khundmir RZ Ibtela ke waqt khud kambal pahen lete ghar mein jo rahta sab kuch Fuqra' par taqseem kar dete the.

243. Hazrat Mahdi AS ne farmaya jo shakhs do kapde rakhta ho Barhana shakhs ko na-de-to woh Munafiq hai.

☆☆☆☆☆

NAQLIYAAT-E-HAZRAT BANDAGI MIYAN ABDUR-RASHEED RZ

PRAISE TO ALLAH

الحمد للہ رب العالمین الرحمٰن الرحیم مالك یوم الدین۔ والعاقبة للمتقین۔ والصلوٰة والسلام علیٰ رسولہٖ محمد واٰلہ واصحابہ اجمعین۔ والسلام علی الامام فی آخر الزماں من حضرة الرحمان من حضرة الرحمان الموعود فی القراٰن المخاطب بالمهدی باللسان من نبی الرحمان علیہ الصلوٰة و السلام وعلیٰ الاسرة الاطهار والمهاجرین الابرار۔ وعلیٰ تابعیهما الیٰ یوم الدین۔ واٰخرین 1 منهم نور الیقین۔

Sab kuch Ta'reef Allah hi ke liye hai jo tamaam Aalamaun ka Rabb hai, jo Rahman wo Raheem hai aur Qiyamat ke din ka Malik hai. Aur Aa'qibat, Muttaqeen ke liye hi hai aur Darood wo Salam Nazil ho us ke Rasool Hazrat Muhammad SAS par aur Aap SAS ki Aal aur Aap SAS ke tamaam Ashaab RZ par aur Bargah-e-Rahman se Salam Nazil ho Imam-e-Aakhir-uz-Zamaan par jin (ki Baisat) ka Wada Qur'an mein kiya gaya hai aur jin ki Nabi-ur-Rahman AS ki Zaban-e-Mubarak se Mahdi ka Khitaab diya gaya hai. Aur Salam Nazil ho tamaam Pak

(Khasaan-e-Khuda Sahaba-e-Mahdi RZ) aur Muhajireen-e-Abraar aur Salam Nazil ho un dono (Khatimain Alaihimas-Salam) ke Taba'yeen par Qiyamat ke Din tak aur un ke pichle logaun par Rahmat Nazil ho jo Yaqeen ke Noor hain.

بدال اسعدک اللہ تعالٰی فی الدارین۔ چند منقولات از حضرت مہدی 2 صلی اللہ علیہ وسلم ویاران و تابعین وے دریں اوراق نبشتہ شد تا طالبِ صادق مستفید گردد و براں اعتقاد کند۔ و در عمل آرد۔۔۔ بتوفیقِ اللہ تعالٰی و عونہ 3 الحمیم۔

1- ای من التابعین 2 ۔ ازحضرت مہدی علیہ السلام (ا-ا) (ا-ب) (ب-ب)(ا-ج) 3 -وعزدوالعمیم (ب-ا)

Wazeh ho Khuda tumhein do jahan mein Sa'dat ata farmaye ke Hazrat Mahdi SAS aur Aap AS ke Sahaba RZ aur Aap AS ki Itteba' karne walaun ki chand Naqliyaat is Risale mein likhi gaee hain ta ke Talib-e-Sadiq Allahu Ta'ala ki Taufeeq aur Aam Madad se faedah hasil kare aur un par Aeteqad rakhe aur Amal kare.

نقل 1:- حضرت مہدی علیہ السلام فرمودند ہر کہ نقل کند از من اگر آں نقل موافقِ کلامِ حق تعالٰی 1 است آں نقل درست و ازمن است۔ و اگر موافقِ کلام اللہ 2 نیست ازمن نیست۔ یا نقل کنندہ را دروقتِ شنیدن دل حاضر نہ بودہ باشد۔ بداں سبب سہو شدہ است۔

1۔ موافقِ کلامِ خدا تعالٰی و حدیثِ رسول اللہ باشد۔ (ب-ا) 2۔ موافقِ قرآن المجید و حدیث نیست (ب-ا)

Roman 1:- Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke jo shakhs meri Naql bayan kare agar woh Haq Ta'ala ke Kalam ke muafiq hai to woh Naql durust hai. Agar Allah ke Kalam ke muafiq nahin hai to woh meri Naql nahin hai, ya (samjh liya jaye ke) sunne-ke waqt Naaqil ka dil hazir na raha hoga jis ki wajhe sahoo hogaya hai.

نقل 2 :- نیز فرمودند کہ ہرحدیثے کہ با ذاتِ ایں بندہ موافق نیست آں صحیح نیست۔

Roman 2:- Neez Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke jo Hadees is Bande ki Zaat ke (Qawl-wo-Fe'l ke) muafiq nahin Sahih nahin hai.

BAAB AWWAL

DAR BAYAN-E-SABOOT-E-MAHDIYAT-E-HAZRAT MAHDI AS

نقل 3:- حضرت مہدی علیہ السلام در ثبوتِ مہدیتِ خود ایں آیت خواندند۔

اَفَمَنْ كَانَ عَلٰى بَيِّنَةٍ مِّنْ رَّبِّهٖ وَ يَتْلُوْهُ شَاهِدٌ مِّنْهُ وَ مِنْ قَبْلِهٖ كِتٰبُ مُوْسٰٓى اِمَامًا وَّ رَحْمَةً ط اُولٰٓئِكَ يُؤْمِنُوْنَ بِهٖ ط وَ مَنْ يَّكْفُرْ بِهٖ مِنَ الْاَحْزَابِ فَالنَّارُ مَوْعِدُهٗ ج فَلَا تَكُ فِيْ مِرْيَةٍ مِّنْهُ ق اِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَّبِّكَ وَ لٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُوْنَ ﴿17﴾ (سورۃ ھود)

بیان کردہ فرمودند کہ از حق تعالٰی بے واسطہ می شنوم کہ ایں آیت درحق تست۔ و مراد از من کہ در "اَفَمَنْ كَانَ" مذکور است ذات تست و مراد از "بَيِّنَةٍ" اِتباعِ ولایتِ 1حضرت مصطفٰیؐ است قولًا و فعلًا و حالًا 2 کہ تعبیر از ولایتِ محمدیؐ دارد کہ ولایتِ خاص است مرادِ ذاتِ مصطفٰیؐ را است صلی اللہ علیہ وسلم و مراد از "شاھدٍ" قرآن است و توراۃ 3 و مشارٌ الیہ از "اُولٰئِکَ" اِتباعِ اُمم و مراد از ضمیر "بِہٖ" ذاتِ مہدیست و مراد از ضمیر "بِہٖ" دیگر نیز ذاتِ مہدی علیہ السلام است۔

1۔"ولایت" اِن نسخوں میں نہیں ہے (ب - ا) (د - ب) 2۔ قولاً، فعلاً و حالاً و مراد از شاہدٍ (ا - چ) 3۔"توریت" اِن نسخوں میں نہیں ہے (ب - ا) (د - ب)

Roman 3:- Hazrat Mahdi AS ne apni Mahdiyat ke saboot mein yeh Aayat padhi hai, (Allahu Ta'ala farmata hai) kiya woh shakhs jo apne Rabb ki taraf

se بَيِّنَةٍ par ho aur is ke peeche us-ke Rabb ki taraf se gawah (Qur'an) ho aur us ke pahle (ki) Kitab-e-Musa AS (Taurat) jo Imam-e-Rahmat hai (woh bhi is ki) gawah ho (kiya woh aur Talib-e-Hayat-e-Duniya dono barabar ho jaein ge?) woh log (jo us-waqt mukhtalif jama'taun mein bate honge) us par Iman laein ge aur un jama'taun mein jo shakhs is se Kufr kare ga, pas us ki wadah gah Jahannum hai. Pas (Aey Muhammad SAS) tu is ke mutalliq shubhe mein na rah, bila shubha woh to tere Rabb ki taraf se Haq hai. Laikin aksar log us par Iman nahin laeinge. (is Aayat ki Tafseer) bayan karte huwe Aap AS ne farmaya ke mein Allahu Ta'ala se bila-wasitah sun raha huin ke yeh Aayat tere Haq mein hai. Aur اَفَمَنْ كَانَ mein مَنْ jo mazkoor hai us se murad teri zaat hai. Aur بَيِّنَةٍ se murad Hazrat Mustufa SAS ki zaat se makhsoos hai. Aur شاهدٍ se murad Quran aur Taurat hai aur اولٰئک ka Mushaarun Ilaih مشارٌ اليه Itteba' karne wali Ummatein hain aur pahli zameer بِهٖ se murad Mahdi AS ki zaat hai aur dosri zameer بِهٖ se bhi Mahdi AS ki zaat hi murad hai.

نقل 4:- و نیز فرمودند ہر کہ مراد از لفظ قرآنِ مجید بہ رائے خود گوید اُو دریں آیت داخل است۔ فَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا۔۔ الخ (سورۃ الانعام۔6 آیت144) بندہ ہر چہ میگوید بہ رائے 1 خود نمی گوید بلکہ بِاَمْرُ اللہ بے واسطہ میگوید۔ "وَاِنْ يَّكُ كَاذِبًا فَعَلَيْهِ كَذِبُهٗ ج وَاِنْ يَّكُ صَادِقًا يُّصِبْكُمْ بَعْضُ الَّذِيْ يَعِدُكُمْ ط (سورۃ المؤمن۔28)"

1۔ از خود (ا-ا) (غ-ب) (د-ب) (ا-چ)

Roman 4:- Neez Hazrat AS ne farmaya ke jo shakhs Quran ke alfaaz ki Muraad apni raye se bayan kare woh is Aayat (ki Waeed) mein dakhil hai. (Tarjumah Aayat) phir us shakhs se badh kar zalim kaun hai jo Allahu Ta'ala pay Jhoota Bohtaan bandhe (Sura Al'anam-144) Banda jo kuch kahta hai apni raye se nahin kahta balke Allahu Ta'ala ke Be-Wasita Hukm se kahta hai. (Tarjumah Aayat) aur agar Jhoota hai to us ke kazb ka wabaal usi par pade ga, agar sachcha hai to tum par is (Azaab) ka kuch hissa to aayad hoga jis ka yeh tum se wadah karta hai. (Sura Al-Mu'min-28)

نقل 5 :- و در آیاتِ دیگر نیز فرمود که فرمان میشود که ازیں تابعِ ذات تُو مراد است۔اظہار بکن والا عاصی شوی۔

دیگر۔ فَاِنۡ حَآجُّوۡكَ فَقُلۡ اَسۡلَمۡتُ وَجۡهِىَ لِلّٰهِ وَمَنِ اتَّبَعَنِ ؕ (سورۃ اٰل عمران۔20)

دیگر۔ وَاُوۡحِىَ اِلَىَّ هٰذَا الۡقُرۡاٰنُ لِاُنۡذِرَكُمۡ بِهٖ وَمَنۡ ۘ بَلَغَ ؕ (سورۃ الانعام۔19)

دیگر۔ يٰۤاَيُّهَا النَّبِىُّ حَسۡبُكَ اللّٰهُ وَمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الۡمُؤۡمِنِيۡنَ ع (سورۃ الانفال۔64)

دیگر۔ قُلۡ هٰذِهٖ سَبِيۡلِىۡۤ اَدۡعُوۡۤا اِلَى اللّٰهِ ۛؕ قف عَلٰى بَصِيۡرَةٍ اَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِىۡ ؕ سُبۡحٰنَ اللّٰهِ وَمَاۤ اَنَا مِنَ الۡمُشۡرِكِيۡنَ (سورۃ یوسف۔108) وامثالہا 1

1۔ وامثالہا صرف ایک نسخہ میں ہے۔(ب-1)

Roman 5:- Aur dosri Aayaat ke bare mein bhi farmaya ke Hukm ho raha hai ke Tabe' se teri hi Zaat murad hai. (pas apne mansab-e-Mahdiyat ko) zahir karde warna tu Naa-farmaan hoga. Chunache (Qur'an-e-Majeed mein) Allahu Ta'ala ne farmaya hai;
"Agar tujh se hujjat karein to kah de (Aey Muhammad SAS!) ke mein ne apne aap ko Allah ke supurd kardiya

hai aur mera Tabe' (bhi yahi karega) (Sura 3-A 20).
(Aur farmaya hai, "yeh Qur'an mere pas is liye bheja gaya hai ke mein is ke zariye tum ko darauin aur woh shakhs bhi (darayega) jis ko (Mahdi AS ko) yeh Quran pahunch." (Sura 6- A 19)
Aur farmaya hai, "Aey Nabi SAS! Allah tere liye kafi hai aur us shakhs ke liye bhi kafi hai jo Mu'mineen mein tera Tabe' (Mahdi AS) hoga." (Sura 8-A 64)
Aur farmaya hai, "Kah de (Aey Muhammad SAS!) yeh mere rasta hai mein tum ko Allah ki taraf Baseerat par bulata huin aur woh shakhs (bhi bulayega) jo mera Tabe' (Mahdi AS) hai. Subhan Allah hum dono Mushrik nahin hain. (Sura 12-A 108)

نقل 6:- نیز فرمودند که بنده 1 را حق تعالٰی بر خلق فرستاد و اعلام کرد که تمام عالم که دعوئے دین و اسلام میکند برسم و عادت و بدعت مشغول 2 شده است و حقیقتِ مقصودِ دینِ اسلام در ایشاں نمانده است مگر در مجذوباں۔

1۔ بنده از حق تعالٰی (د-ب)(ا-ا) 2۔ مشغول شدند (ب-ا)

Roman 6:- Neez farmaya ke Bande ko Allah Ta'ala ne (aise waqt) Duniya mein bheja aur (aise waqt Bande ki Mahdiyat ka) Ae'laan kiya (jab) ke Duniya ke woh tamaam log jo Deen-e-Islam (ke Ittebaa') ke dawaidaar hain, rasm wo Aa'dat wo Bid'at mein mashghool ho chuke hain. Aur Deen-e-Islam ki haqeeqat aur us ka Asal maqsood unn mein baqee nahin raha hai magar hai to sirf Majzoobaun mein hai.

نقل 7:- و فرمان شد که کلیدِ خزانۂ ایمان بدستِ تُو داده ام و ناصرِ دینِ محمدیؐ تُرا گردانیده 1 ام و من ناصرِ تُو ام برو 2 دعوت کُن هرکه تُرا قبول کُند مؤمن باشد و هر

که اِنکار کُند کافر گردد۔

1۔کردم (د-ب) (ا-ا) 2۔ برو، نہیں ہے (ب-ا)

Roman 7:- Aur Farmaan huwa ke mein ne Iman ke khazaney ki kunji tere haath mein de di hai tujhko Deen-e-Muhammadi SAS ka Nasir banaya hai aur tera Nasir Main Hoon. Jao Dawat (Mahdiyat) karo. Jo shakhs tumko Qubool kare Mu'min banega aur jo inkaar kare Kafir hojayega.

نقل 8:- و باز فرمان شد که علمِ اولین و آخرین و بیانِ 1 چہار کتاب و فرقان بمراد اللہ تُرا دادم۔ 1۔(بیانِ فرقان و معانیِ قرآن ترا دادم (ب-ا) (د-ب)

Roman 8:- Aur Phir Farmaan huwa ke tujhko Awwaleen wo Akhireen ka Ilm aur charaun (4) Kutub (Jin mein Qur'an bhi hai) ka Bayan Allah ki Muraad ke muwafiq Main ne tujhe diya hai.

نقل 9:- و نیز حضرت مہدی علیہ السلام فرمودند که اگر بندہ درخلوت قرآن مطالعہ کردہ درو معانی اندیشدہ بیرون 1 آمدہ بیان میکند۔ بندہ ظالم و مفتری علی اللہ باشد بندہ ہرچہ میگوید و میکند ومیخواند با امر اللہ و باذنہٖ 2 میگوید و میکند و میخواند 3 ہر آیتے که می نمایند بندہ میخواند و ہر بیانے که تعلیم میکند بیان میکند۔" عُلِّمْتُ مِنَ اللهِ بِلَا وَاسِطَةٍ جَدِيْدًا الْيَوْمَ "حالِ بندہ است۔

1۔ بیرون می آید (غ-ب) (ا-چ) (ا-ا) (د-ب) 2۔ باذنہٖ نہیں ہے۔(ب-ا) 3۔ می خواند و ہر بیانیکه تعلیم میکند بندہ بیان می کند (ا-ا) (ب-ا)

Roman 9:- Neez Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke agar Banda khilwat mein Qur'an ka muta'liya karke maa'nee soch kar baher aata aur Bayan karta hai to Banda zalim aur Allah par Bohtaan lenay wala hoga. Banda jo kuch kehta hai, karta aur padhta hai jo aayat bhi Bande ko

dikhaein Banda Padhta hai. Aur jaise Bayan ki Ta'leem (Allah Ta'ala)Bande ko de Bayan karta hai.
"عُلِّمْتُ مِنَ اللهِ بِلَا وَاسِطَةٍ جَدِيْدَ الْيَوْمَ "Ullamtu Min-Allahi Bila-Wasitatin Jadeedal-yaum (Mujhey Allah ki janib se rozana bilawasita Ta'leem huwa karti hai) Bande ka haal hai.

نقل 10:- و نیز فرمودند که فرمان می شود که " ثُمَّ اِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهٗ "درحق تست و تُرا وارثِ ولایت خاص محمدیؐ گردانیدم و اتباعِ تام تُرا روزی کردم ہرکہ تُرا شناخت مرا شناخت و ہر کہ تُرا نہ شناخت مرا نہ شناخت۔

Roman 10:- Neez farmaya ke Hukm ho raha hai ke Aayah "ثُمَّ اِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهٗ" tumhare Haq mein hai aur Mein ne tum ko Khaas Vilayat-e-Muhammadi SAS ka Waris banaya aur tumhein Itteba-e-Taam Ata kiya hai jis ne tumhein pahechana Mujhe pahechana jis ne tumhein na jana Mujhe na jana.

نقل 11:- و نیز فرمودند که حق تعالٰی بندہ را مراتبِ انبیاء و اولیاء و مؤمنین و مؤمنات در احوالِ جملہ موجودات ہمچناں معلوم کردہ است چنانچہ کسے چیزے دردست دارد و بہ ہر طرف آن چیز را میگرداند1 تاکماحقہٗ بشناسد چنانچہ صرَّاف می کند تا واقف شود برجیات دوردات و مہرزر2 و نقرہ۔

1-برگرداند (ا-ا) 2- "زر" نہیں ہے (ب-ا) (د-ب)

Roman 11:- Neez farmaya ke Allahu-Ta'ala ne Bande ko tamaam Ambiya' wo Awliya' wo Mu'mineen wo Mu'minaat ke Maratib aur tamaam Maujudaat ke halaat is tarha maloom kardiya hai jaisa ke koi shakhs kisi cheez ko haath mein lekar har taraf phair kar dekh

sakta hai ta ke kama haqqahu tahqeeq kar sake, jaisa ke Sarraf sone chandi ki khoobi ya kharabi se waqif ho sakta hai.

نقل 12:- باز فرمودند که مقدار بست سال شده است که بنده1 را از غیب آواز می آید که تُو مہدئ موعود ہستی و بنده ہضم میکرد چونکه بنده در گجرات بقصبۂ بڑلی بعد از اخراج از شہرِ نہروالہ رسید فرمان بعتاب رسید که چرا اظہار نمی کنی از خلق می ترسی پس 2 بنده اظہار کرد که فرمان حق تعالٰی چنیں می شود که تُو مہدئ موعود ہستی چوں ایں خبر در شہر 3 پراگنده شد، بعضے علماء آمدند و پرسیدند که شما خود را مہدئ موعود می گویا یند فرمودند که بنده نمی گویاند بلکه فرمانِ حق تعالٰی چنیں میشود که تُو مہدئ موعود ہستی دعوئے مہدیت بکن۔

بعدہٗ سوال کردند که نامِ مہدی، محمد بن عبدالله باشد و نامِ شما محمد بن سید خاں است فرمودند که خدائے را بگوئید که پسرِ سید خاں را مہدئ موعود چرا کردی۔ خدائے تعالٰی قادر است ہرچه خواہد بکند۔ باز فرمودند پدرِ حضرت رسالت پناہؐ مشرک بود۔ عبد الله چوں باشد؟ ایں سہوِ کاتب است عبارت در اصل محمد عبدالله است و مہدی نیز 4 عبدالله است۔

1۔بنده را فرمان میشود که تو مہدی موعود ہستی (ب-ا) (د-ب) 2۔ بعدہٗ (ب-ا) (د-ب) 3۔ در شہر نہروالہ (ب-ا) (ا-چ) 4۔نیز عبدالله است ایں لفظ سہو کاتب است (ب-ا)

Roman 12:- Phir farmaya ke bees (20) saal ki muddat huwi hai
ke Bande ko Ghaib se aawaaz aarahi hai ke Tu Mahdi-e-Mau'ood hai aur Banda hazam karta raha. Ab jab ke Banda shahr-e-Naheruwala se ikhraaj ke ba'ad Ilaqa-e-Gujarat ke Qasba-e-Badli mein pahuncha hai to Itaab ke saath Farman ho raha hai ke tu (Mahdiyat) ko zahir kuin nahin karta? (aur kuin) khalq se darta hai? Pas

Bande ne izhaar kiya ke Allahu Ta'ala ka Farman yeh horaha hai ke tu Mahdi-e-Mau'ood hai. Jab yeh khabar Shahr mein mash-hoor huwi to baaz Ulama aaye aur poocha ke tum apne aap ko Mahdi-e-Mau'ood qaraar dete ho? Aap ne jawab diya Banda nahin qaraar deta balke (Khuda-e-Ta'ala ka) Farman aisa ho raha hai ke tum Mahdi-e-Mau'ood ho Mahdiyat ka Dawa zahir kardo.

Is ke ba'ad Ulama ne suwal kiya ke Imam Mahdi to Muhammad Bin Abdullah honge halan-ke aap ka naam Muhammd Bin Syed Khan Hai? Farmaya ke Khuda se kaho ke Syed Khan ke bete ko Mahdi-e-Mau'ood kuin banaya. Khuda-e-Ta'ala Qadir hai jo chahata hai karta hai. Phir farmaya ke Hazrat Risalat-Panaah SAS ke walid to Mushrik the Abdullah kaise hote? Yeh kaatib ka sahoo hai. Ibarat asl mein Muhammad Abdullah hai. Aur Mahdi bhi Abdullah hai.

نقل 13:- چونکه بعد از دعوئے مہدیت علماء حکمِ اخراج کردند حضرت مہدیؑ فرمودند به ہر دو طریق در روزِ قیامت روئے حاکماں و عالماں سیاہ گردد زیرا که اگر من برحق باشم چرا نصرتِ دین نکردند و اگر برحق نباشم چرا حبس نه کردند۔ و ہریکے محضره کرده مرا تفہیم چرا نه کردند و اگر تفہیم نه شوم چرا قتل نه کنند1 زیرا که ہر جا که خواہم رفت بر حقیقتِ خود دعوت 2 خواہم کرد۔ و خلق را گمراہ خواہم ساخت و وبال بر گردنِ ایشاں خواہد ماند۔

1۔ نه کردند (ب-ا) 2۔ (دعویٰ (ا-ا) (د-ب) (ا-چ)

Roman 13:- Dawa-e-Mahdiyat ke ba'ad jab ke Ulama ne Ikhraaj ka hukm jari kiya to Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke Qiyamat ke din do wajhe se Hakimaun aur

Aalimaun ki roo-siyahi hogi kuin ke agar main Haq par huin to unhun ne madad kuin na ki? Agar main Haq par nahin huin to mujhe Qaid kuin na kiya. Aur sab (Ulama wo Hakkam ne) Majlis karke meri tafheem kuin na ki? Agar main ne tafheem qubool na ki to mujhe Qatl kuin na kardiya. Is liye ke jahan jawunga apni haqeeqat ke lehaaz se Dawat-e-(Mahdiyat) karta rahunga. Aur (un ke nuqta-e-nazar se) makhlooq ko gumrah karta rahunga. Aur (is ka) wabaal un (Ulama wo Hakkaam) ki gardan par rahega.

نقل 14:- باز علماء سوال کردند که برمہدی تمام خلق ایمان خواہد آورد کسے 1 منکر نخواہد ماند۔ حضرت مہدی علیہ السلام فرمودند که مؤمناں ایمان 2 آرند یا کافراں، علماء جواب دادند که مؤمناں۔ حضرت مہدی علیہ السلام فرمودند که ہمہ مؤمناں ایمان آوردند و اِطاعت کردند۔

1۔ "کسے منکر نہ خواہد ماند" نہیں ہے۔ (د-ب) 2۔ "ایمان آرند" نہیں ہے (ب-ا)

Roman 14:- Phir (aik martaba) ulama ne suwal kiya ke Mahdi par tamaam makhlooq Iman laegi koi munkir na rahega. Hazrath Mahdi AS ne farmaya ke Mu'min Iman laeinge ya Kafir? Ulama ne jawab diya ke Mu'min. Farmaya ke Mu'mineen hi Iman laye hain aur Ita'at qabool ki hai.

نقل 15:- یک روز بعضے علماء بطریقِ امتحان سوال کردند" قال اللہ تعالٰی:-

وَمَا تَشَآءُوْنَ اِلَّآ اَنْ يَّشَآءَ اللّٰهُ رَبُّ الْعٰلَمِيْنَ ﴿29﴾ ع (سورۃ التکویر 81) یعنی بندہ ہیچ نمی خواہد مگر آنکہ آنرا خدائے تعالٰی رب العالمین میخواہد پس باید کہ ہر چہ بندہ میخواہد بشود و بسیار چیز است کہ بندہ میخواہد و نمی شود؟

فرمودند کسے کہ اندک در علمِ شریعت واقف 1 باشد ایں چنیں سوال نہ کند۔

معنیِ ایں آیت اینست که چنانچه افعال و اقوالِ بندگاں بجز 2 مشیتِ حق تعالٰی نیست۔ ہمچناں خاطر و آرزوہائے بندہ بے ارادت و مشیتِ حق تعالٰی نیست۔

1۔ شود ایں سوال (ا-ا)، باشد ایں سوال (د-ب) 2۔ بے مشیت (ا-ا) (غ-ب) (ا-چ)

Roman 15:- Aik roz Ulama ne Imtehaan ke taur par suwal kiya ke Allahu Ta'ala ne farmaya hai ke:-

وَمَا تَشَآءُوْنَ اِلَّآ اَنْ يَّشَآءَ اللّٰهُ رَبُّ الْعٰلَمِيْنَ ﴿29﴾ ع (سورۃ التکویر 81)

Ya'ni banda wahi chahta hai jo Allah Rabbul-Aalameen chahta hai. Pas lazim huwa ke banda jo chahe pura hojaey halanke basa awqaat banda jo chahta hai pura nahin hota?

Hazrat Mahdi AS ne farmaya jo shakhs Ilm-e-Shariyat se thodi waqifyat bhi rakhta ho aisa suwal nahin karta. Iss Aayat ka matlab yeh hai ke jiss tarha bandaun ke aqwaal wo afwaal Allahu Ta'ala ki Mashiyat ke bagair nahin hain isi tarha (Andaroon-e-dil se Ta'aluq rakhne wali batein) irade aur aarzooein bhi Allahu Ta'ala ki Mashiyat ke bagair nahin hain.

نقل 16:- باز سوال کردند که شما ولایت را بر نبوت فضل مید ہید حضرت مہدی علیه السلام فرمودند که بنده فضل میدہید یا رسول اللہ فضل میدہند۔ کما 1" قال علیه السلام الولایة افضل من النبوة " علماء گفتند که معنیِ ایں حدیث آنست که ولایتِ نبی افضل 2 از نبوتِ اُو باشد حضرت میراں علیه السلام فرمودند که من کدام وقت گفتم که ولایتِ من افضل از نبوتِ نبیؐ است یا من افضل از نبی ہستم یا ولی را بر نبی فضیلت است بعدہٗ حضرت مہدی علیه السلام فرمودند بارے بدایند که معنیِ نبوت چیست ولایت چه چیز است۔

1۔ که انه علیه السلام (ا-ا) (د-ب) (غ-ب) ا-چ) 2۔ یا من افضل از نبی (ب-ا)

Roman 16:- Ulama ne phir aik dafah suwal kiya ke aap

Vilayat ko Nubuwat par Fazeelat dete hain? Farmaya ke Banda Fazeelat deta hai ya Rasoolullah SAS dete hain. Chunache aap ne farmaya hai ke " Vilayat Nubuwat se Afzal hai." Ulama ne kaha ke is Hadees ke ma'ni yeh hain ke Nabi ki Vilayat "uss" Nabi ki Nabuwat se Afzal hai. Hazrath Mahdi AS ne farmaya ke mein ne kab kaha hai ke meri Vilayat, Nabi ki Nubuwat se Afzal hai. Ya mein Nabi se Afzal huin yaa Vali ko Nabi par Fazeelat hai. Is ke ba'ad Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke aik baar phir ghaur to karo ke Nubuwat ke ma'ani kiya hain aur Vilayat kiya hai.

نقل 17:- بازسوال کردند که شما ایمان را زیادت و نقصان میگوئید و اِمام اعظمؒ فرموده اند که الایمان لا یزید و لاینقص۔ حضرت میراں علیہ السلام فرمودند که حق تعالٰی فرموده است۔ اِنَّمَا الْمُؤْمِنُوْنَ الَّذِیْنَ اِذَا ذُکِرَاللّٰہُ وَجِلَتْ قُلُوْبُھُمْ وَ اِذَا تُلِیَتْ عَلَیْھِمْ اٰیٰتُہٗ زَادَتْھُمْ اِیْمَانًا 1 وَّعَلٰی رَبِّھِمْ یَتَوَکَّلُوْنَ ﴿8﴾ (سورۃالانفال) وآنچه اِمام اعظمؒ گفته اند از ایمانِ خود خبر دادند که ایمانِ اِمامؒ بکمال رسیده بود ۔ بعد از کمال نه زیاده شود نه نقصان۔

1۔ آیت کے بعد کا مضمون ان نسخوں میں نہیں ہے۔(غ-ب)(ا-چ)(ا-ا)

Roman 17:- Ulama ne phir aik martaba suwal kiya ke aap (AS) Imaan ki kami wo ziyadati ke qael hain hanlanke Imam Aazam farmate hain ke "Imaan badh ta hai na ghat ta hai." Hazrat Miran AS ne farmaya ke "Allahu Ta'ala ne to yeh farmaya hai ke "Be shak jo log Mu'mineen hain jab (un ke samne) Allah ki yaad ki jaye to un ke quloob dar jaate hain aur jab un ke samne Allah ki Aayaat padhi jati hain to woh (Aayatein) un ka

Iman badha deti hain aur woh apne Parwardigaar par Tawakkul/Bharosa karte hain. (Surah Al-Anfal 8-A 2) Aur Imam Aazam RA ne jo kaha hai (fil-waqaee) apne Iman ki khabar di hai kuin ke un ka Iman kamaal ko pahunch chuka tha. Kaamil hojane ke ba'ad Iman na Ghat ta hai aur na Badhta hai.

نقل 18:- باز سوال کردند که شما کسب را حرام میگوئید۔ حضرت مہدی علیہ السلام فرمودند مؤمن را کسب حلال است مؤمن باید شد در قرآنِ مجید تامل باید کرد که مؤمن کرا میگویند۔

Roman 18:- Ulama ne phir suwal kiya ke Aap Kasab ko Haram Kahte ho? Aap (Mahdi AS) ne farmaya ke Mu'min ke liye Kasab Halal hai, Mu'min Banna chahiye aur Qur'an mein gaur to karo ke Mu'min kisko kahte hain.

نقل 19:- باز سوال کردند که شما میگوئید که خدائے تعالٰی را در دارِ دنیا که دارِ فنا است بچشمِ سر می تواں دید، حضرت مہدی علیہ السلام فرمودند که حق تعالٰی میگوید یا بندہ؟ (کما قال اللہ تعالٰی) وَمَنْ كَانَ فِيْ هٰذِهٖٓ اَعْمٰى فَهُوَ فِي الْاٰخِرَةِ اَعْمٰى وَ اَضَلُّ سَبِيْلًا ﴿72﴾ (سورۃ بنی اسرآءیل 17۔72)

ایضًا:- 2 فَمَنْ كَانَ يَرْجُوْا لِقَآءَ رَبِّهٖ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَّ لَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهٖٓ اَحَدًا ﴿110﴾ ع (سورۃ الکھف۔18)

ایضًا:- اَلَآ اِنَّهُمْ فِيْ مِرْيَةٍ مِّنْ لِّقَآءِ رَبِّهِمْ ؕ اَلَآ اِنَّهٗ بِكُلِّ شَيْءٍ مُّحِيْطٌ ﴿54﴾ ع (سورۃ حٰمٓ السجدۃ۔54)

بعد ازاں سوال کردند که قراء سنت و جماعت آنست که مراد ازیں آیات دیدنِ خدا درآخرت است۔ فرمودند که وعدۂ خدائے تعالٰی مطلق است ماہم مطلق می

گوئیم مقید نمی کنیم۔ وسنت و جماعت ہم ناجائز و ناممکن در دارِدنیا نہ گفتہ 3 اند در کلامِ ایشاں خوب طریق فہم باید کرد کہ چہ گفتہ اند۔

1۔"در دنیا" (ڈ-ب) 2۔ یہ آیت ان نسخوں میں درج نہیں ہے۔(ا-ا) (د-ب) (ب-ا) 3۔"گفتہ اند" کے بعد کا جملہ ان نسخوں میں نہیں ہے۔(1-چ)(غ-ب)

Roman 19:- Ulama ne phir suwal kiya ke Aap kahete hain ke is Duniya mein jo ke daar-e-fana hai Khuda ko chashm-e-sar se dekh sakte hain. Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke Khuda-e-Ta'ala fermata hai ya Banda kaheta hai? (chunache Allah ne farmaya) "Jo is Duniya mein andha hai woh Aakhirat mein bhi andha aur gumrah rahe ga. (Surah Bani-Israel-17-A-72)

Aezan :- Jo shakhs apne Rabb ki Liqa'a ka ummeedwar ho use chahiye ke Amal-e-Saleh kare aur apne Rabb ki Ibadat mein kisi ko shareek na kare. (Surah-Al-Kahaf 18-A-110)

Aezan :- Jo log apne Rabb ki Liqa'a' ke bare mein mubtela-e-shak hain un ko khabar hojana chahiye ke Allahu-Ta'ala be-shak har cheez par muheet hai. (Surah-Ha-Meem-Assajadah-41, A-54)

(In-Aayaat ke bare mein) Ulama ne phir suwal kiya ke Ulama-e-Ahl-e-Sunnat wo Jama'at ne to in Aayat se Aakhirat mein Deedar-e-Khuda murad lee hai? Aap ne farmaya Khuda-e-Ta'ala ka wadah to mutlaq hai ham bhi mutlaq kahte hain, muqaiyyad nahin karte aur Ahl-e-Sunnat-wal-Jama'at ne bhi daar-e-duniya mein Na-Jaez aur Na-Mumkin nahin kaha hai. Un ke kalam ko bahut achchi tarha samajhna chahiye ke unhuin ne

kiya kaha hai.

نقل 20:- بعد ازاں سوال کردند که شما آیاتِ رحمت ورَجا کمتر بیان می کنید و آیاتِ قہر و خوف بیشتر بیان می کنید تا بنده نا اُمید می شود۔حضرت مہدی علیه السلام فرمودند:- قال النبی صلی الله علیه وسلم اخوک من حذرک لا من غرک ۔

Roman 20:- Iss ke ba'ad Ulama ne suwal kiya ke Aap Aayaat-e-Rahmat wo Raja' bahut kam bayan karte hain aur Aayaat-e-Qhr wo Khauf ziyada? Iss se Banda na-ummeed hojata hai. Hazrat Mahdi AS ne farmaya, Aan-Hazrat Nabi SAS ki Hadees hai ke: "Tera bhai woh hai jis ne tujhe Daraya na woh jis ne Dhokay mein daal diya."

نقل 21:- باز گفتند که شما از علم خواندن ہم منع می کنید۔حضرت مہدی علیه السلام فرمودند که بنده تابعِ محمد رسول الله صلی الله علیه و سلم است۔ آنچه حضرت رسول الله صلی الله علیه و سلم منع نه کرده باشند بنده چگونه منع کند۔بنده ذکرِ دوام را فرض میگوید بامرالله و بحکمِ کتاب الله ہر چه مانعِ ذکر است، آں ممنوع است۔چه علم خواندن و چه کسب کردن و چه باخلق اختلاط کردن و مشغول 1 شدن و چه خوردن و خسپیدن غفلت حرام است و ہر چه 2 موجبِ غفلت است حرام 3 است۔

1۔" و مشغول شدن" ان نسخوں میں نہیں ہے (ا-چ)(ب-ا) 2۔ و ہر چه موجبِ غفلت است حرام است" ان نسخوں میں نہیں ہے (ا-چ)(د-ب) 3۔ "حرام باشد (ب-ا)

Roman 21:- Ulama ne suwal kiya ke Aap Ilm padhne se bhi mana' karte hain? Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke Banda Muhammad Rasoolullah SAS ka tabe' hai jo kuch Hazrat Rasoolullah SAS ne mana' na farmaya ho Banda kaise mana' karega. Banda Allahu-Ta'ala ke Hukm aur Allahu-Ta'ala ki kitab ke Hukm se Zikr-e-

Dawam ko Farz kahta hai jo kuch maana-e-Zikr ho woh mamnoo hai. Khawh Ilm padhna aur Kasab karna, logaun se mail jole rakhna, Khawh khana wo sona ho (ba-har-haal) ghflat Haram hai, aur jo kuch moojib-e-ghflat hai Haram hai.

نقل 22:- باز گفتند کسانِ شما از استاداں و پیراں برگشته اند و بے ادبی میکنند بلکه از یشاں بیزار شده اند 1 برایشاں عیب می کنندحضرت مہدی علیه السلام فرمودندکه شما مسئله شرعی فراموش کردید که اگر کسے دختر خود به کسے 2 نکاح کرده داد بعد از مدتے ظاہرشد که عنین است۔ درشرعِ شریف تفریق کنند یا نه کنند و ہرکا لائے که به گمان سلامتی خرید میکنند و اگرعیبِ شرعی درو ظاہر شود واپس می دہند یا نه ؟ پس مقصود 3 دینی از مقصودِ دنیاوی کمتر شد که حاصل شود یا نه شود پیوند نه باید برید و بیزار نباید شد۔ و مقصودِ دینی از جائے دیگر طلب نه باید کرد۔ زہے طلبِ دنیا و زہی طلبِ دیدارِخدائے تعالٰی که درطلب مقصودِ دنیاوی تفریق و بیزاری و جدائی روا می دارند و درحصولِ مقصودِ دینی روا نمی دارند۔ رحم اللہ من النصف باز گفتند که با شما بحث چوں تواں کرد که شما مقید به مذہب نیستند۔ ہرچه جواب میگوئید مطلق ازقرآن میگوئید و در قرآن تفہیم نداریم ما مقید به مذہبِ امام ابوحنیفہؒ کوفی ایم۔ حضرت میراں علیه السلام فرمودندکه من به ہیچ مذہب مقید نه ام اما مذہبِ ما کتاب اللہ است و سنتِ رسول اللہ صلی اللہ علیه وسلم۔ بایں ہم قرار دہید که ہرکه از مذہبِ امامِ اعظمؒ 4 پیرو باشد و عامل برخلاف مذہب باشد حکم اوچیست باز فرمودند که نادان معنیِ مذہب چه دانسته اند معنیِ مذہب رفتارِ امام است نه که گفتار۔ تمام معاملاتِ شرعی که درکتبِ فقه مذکور است۔ گفتارِ پیغمبرؐ است نه عملِ پیغمبر صلی اللہ علیه وسلم۔ پس مذہبِ امام اعظمؒ عملِ امام است که مشہور است۔

1۔ "برایشاں عیب میکنند" اس نسخہ میں نہیں ہے۔(غ-ب) 2۔یعنی نکاح کردد دادہ او چند روز پوشدہ حال بود بعد از مدتے "(ب-ا)
3۔ مقصودِ دینی از گفتارِ پیغمبر تمام معاملاتِ شرعی کہ در کتب فقہ مذکور است۔(ا-چ)(غ-ب) 4۔ بیرون باشد (ب-ا)

Roman 22:- Ulama ne phir suwal kiya ke Aap ke log Ustadaun aur Peeraun se bar-gash-tah hogaye hain aur be-adabi karte hain balke in logaun se bezaar hogaye hain. Unn par aib lagate hain. Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke tum Sharaee Mas'ala bhool gaye ho ke agar koi shakhs apni ladki ko kisi ke Nikah mein de-de aur kuch arsa ba'ad maloom ho ke Ainan hai to az Roo-e-Shara-Shareef juda kar dete hain ya nahin? Aur jis maal ko achcha Samajh kar khareed laite hain agar us mein Sharaee-aib zahir ho jaye to wapas kar dete hain ya nahin? (tum logaun ke paas) Deeni Maqsood, Duniyavi Maqsood, se kamtar hogaya hai ke hasil ho ya na ho ta'aluq na toda jaye aur be-zaar na hon aur Maqsood-e-Deeni dosri jageh se talab na karein. Kahan Talab-e-Duniya aur kahan Talab-e-Deedar-e-Khuda-e-Ta'ala? (afsos) ke duniyavi maqsood mein to tafreeq wo baizaari wo judaee jaez rakhte hain, Maqsood-e-Deeni ke husool mein jaez Nahin rakhte!!! Allah us par Raham farmaye jo Insaf kare.

Ulama ne kaha Aap ke sath bahes kaise ki jaye jab ke Aap kisi Mazhab ke paband nahin hain. Jo kuch jawab dete hain Mutlaq Qur'an se dete hain aur hum Qur'an ke bare mein samajh nahin rakhte. Hum Imam Abu Haneefa RA ke Mazhab ke paband hain. Hazrat Miran AS ne farmaya ke mein kisi Mazhab ka paband nahin huin lekin Mera Mazhab Kitabullah (Qur'an) wo

Sunnat-e-Rasoolullah SAS hai. Iss ke bawajood farz karo ke jo shakhs Imam Aazam RA ke Mazhab ka pairo hai aur us Mazhab ke khilaf amal karta hai to us par kiya hukm hai? phir farmaya ke nadaan logaun ne Mazhab ke kiya ma'ni samajh rakhe hain. Mazhab ke ma'ni Imam RA ki Raftaar hai na ke Guftaar, aur tamaam Sharaee mua'milaat ke bare mein jo Masael Kutub-e-Fiqh mein mazkoor hain Guftaar-e-Paighambar SAS hain na ke Amal-e-Paighambar SAS. Pas Imam Aazam RA ka Mazhab un ka Amal hai jo ke mash-hoor hai.

نقل 23:- باز گفتند شما مسلمان را کافر میگوئید و امر میکنید که مؤمن شوید حضرت مہدی علیہ السلام فرمودند که ما مذہب کتاب اللہ پیش کردہ ایم ہر کرا کتاب اللہ مؤمن می گوید ما مؤمن می گویم و ہر کرا کتاب اللہ کافر گوید اُو را کافر می گوئیم از خود چیزے نمی گوئیم ما تابعِ کتاب اللہ ہیستم کتاب خدائے را پیش کردہ ایم و خلق را سوئے توحید و عبادت دعوت میکنیم و من برائے ایں کار ماموریم از حضرت باری تعالٰی و علماء مخالفت میکنند معلوم نمی شود کہ موجبِ مخالفت ایشاں چیست۔ اگر از بندہ سہوے 1 شدہ باشد بر ایشاں فرض است کہ اعلام 2 کنند تا اتفاق کردہ بر کتاب اللہ عمل کردہ شود و براں دعوت کردہ شود۔ 3 کما قال اللہ تبارک و تعالٰی:۔ فَاِنْ تَنَازَعْتُمْ فِیْ شَیْءٍ فَرُدُّوْهُ اِلَی اللّٰهِ ۔۔ الخ (سورۃ النسآء۔59) ای الٰی کتاب اللہ ۔۔ہر کہ از کتابِ خدائے تعالٰی قدم بیرون نہادہ باشد توبہ کند و اگر توبہ نہ کند واجب القتل است۔

1۔ سہوے یا غلطے شدہ باشد (ب۔ا) 2۔ اعلام کنند کما قال اللہ تعالٰی (ا۔چ) 3۔ عمل کردہ شود قال اللہ تعالٰی (ب۔ا)

Roman 23:- Ulama ne suwal kiya ke Aap Muslaman ko Kafir kahte hain aur Hukm dete hain ke Mu'min bano? Hazrat Mahdi AS ne jawab diya ke hum ne Kitabullah

ka Mazhab paish kardiya hai jis kisi ko Kitabullah Mu'min kahti hai hum bhi Mu'min kahte hain aur jis kisi ko Kitabullah Kafir kahti hai us ko hum bhi Kafir kahte hain. Apni taraf se koi Hukm nahin lagate hain. Hum Kitabullah ke tabe hain. Khuda ki Kitab (Qur'an) paish kardiye hain aur makhlooq ko Tawheed wo Ibadat ki taraf bulate hain aur hum Baargah-e-Rabbul-Izzat ki taraf se isi kaam par ma' moor hain aur Ulama hamari mukhalifat karte hain lekin mukhalifat ka sabab maloom na huwa. Agar Bande se koi sahoo hogaya hai to un ka farz hai ke ma'loom karein ta ke ittefaq ke saath Kitabullah par amal kiya ja sake aur usi par Dawat ki ja sake. Jaisa ke Allahu Ta'ala ne farmaya hai:

"Agar tum mein kisi mas' ale ke mutaliq ikhtelaf ho jaye to is ikhtelaf ko Allah ki taraf rujoo kardo... (Surah Annisa'a.4-Aayat-59)

Ya'ni Allah ki Kitab ki taraf jo shakhs Kitabullah se be raah hogaya ho us ko Tauba karlena chahiye agar Tauba na kare (Musir rahe) to woh Wajibul Qatl hai.

نقل 24:- باز گفتند که علامتِ مہدئ موعود آنست که بروے شمشیر کار نه کند۔ حضرت مہدی علیه السلام فرمودند که کارِشمشیر بریدن است وکارِ آب غرق کردن است و کارِآتش سوختن است۔پس معنیِ حدیثِ رسول الله ﷺ آنست که کسے برمہدی قادر نه شود و نتواند گشت۔

Roman 24:- Ulama ne phir suwal kiya ke Mahdi-e-Mau'ood ki alamat to yeh hai ke un par Talwaar kargar na hogi? Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke Talwaar ka

kaam kantna hai aur Pani ka kaam Gharq kar dena hai, Aag ka kaam jalana hai. Hadees-e-Rasoolullah SAS ka matlab yeh hai ke koi taqat Mahdi par qadir ho hi na sake gee.

نقل 25:- و از اکثر یاراں روایت کردہ شدہ است کہ چوں حضرت مہدی صلی اللہ علیہ و سلم درخراسان رفتند و بہ شہرِ فراہ اقامت کردند خبر پرا گندہ شد کہ سیدے آمدہ دعویٰ 1 می کنند کہ من مہدئ موعود ہستم و برخلق تصدیقِ من ثابت و لازم است۔ قاضی آں شہر مر کوتوال را گویا نید 2 کہ برود جملہ 3 اسباب خرد و بزرگِ ایں گروہ را تاراج کردہ بیار۔ بعدہٗ کوتوال کسانِ خود را بابنوہے فرستاد۔ چوں ایشاں آمدند آں زماں حضرت میراں علیہ السلام با یاران بیروں نشستہ بودند۔یاراں 4 باختیاری جنگ رخصت طلب کردند۔ حضرت مہدی علیہ السلام فرمودند کہ بندہ تابعِ فرمانِ حضرت رب العالمین است و من تابعِ فکر کسے یا فکرِ خود نہ ام، صبر بکنید اگر دنبالِ من ہستید و برمن تصدیق دارید۔بعدہٗ کسان کوتوال جملہ اسبابِ فقراء مرداں و زناں تاسر پوشِ زناں ہم تاراج کردند۔ بعدہٗ پیشِ حضرت مہدی علیہ السلام آمدہ طلبِ شمشیر و سلاح کردند۔ حضرت مہدی علیہ السلام اول شمشیرِ خود از خود علحدہ کردہ پیش نہادند بعدہ ہمہ یاراں تسلیم شدند و موافقت امام خود کردند۔ او شاں تمام اسباب 5 بردند ہمدراں شب حاکم آں 6 ولایت بخواب دید کہ حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ و سلم ایستادہ نیزہ 7 بر سینۂ اُو نہادہ فرمودند کہ در مملکتِ تُو بر فرزندِ من چنیں ظلم 8 شدہ است پس حاکم 9 ہیبت زدہ جواب داد کہ یا رسول اللہ من خبر ندارم 10 علی الصباح تفحص کنم۔ فی الحال بیدار شدہ کوتوال را طلبیدہ گفت کہ من چنین خواب دیدہ ام توچہ کردۂ۔ کوتوال آنچہ کیفیت بود مِن و عَن فرانمود 11 بعدہٗ بادشاہ قاضی را طلبیدہ حبس کردہ از عہدۂ اُو دور گردانید۔ و بملازمتِ حضرت گویایند کہ آنچہ حکم حضرت باشد برقاضی چناں کنیم و بعضے علماء و منصفانِ

خود را پیشِ حضرت مہدی علیہ السلام بطریقِ عذرخواہی و بطریقِ تحقیق کردنِ احوال دعوئے مہدیتِ حضرت امام علیہ السلام فرستاد و گویانید کہ آنچہ تلف شدہ باشد تذکرہ کردہ بدہید تا اصنعاف خواہم فرستاد 12، ایشاں آمدہ عذرخواہی کردند و تذکرۂ تلفِ اسباب کردند۔ بعدہٗ حضرت مہدی علیہ السلام فرمودند کہ از آنِ ما ہیچ تلف نہ شدہ است۔ ماجز خدائی تعالیٰ ہیچ نداریم و خدائے من از من تلف نہ شدہ است۔ بعدہٗ ایشاں چند سوال ہائے علمی کردند حضرت مہدی علیہ السلام ایشاں را جواب باصواب فرمودند ایشاں واپس گشتہ آنچہ مذا کرہ بود مِن و عَن گفتند و کسے کہ درمیان ایشاں عالمتر بود وگفت۔

1۔ آمدہ دعوئے مہدیت میکند و خلق را برتصدیقِ خود حکم میکند (ا-چ) (غ-ب) 2۔ فرستاد کہ برود (ب-ا) 3۔ "جملہ خورد و بزرگ را" (د-ب) (ا-ا) 4۔ یاراں رخصت مقابلہ طلب کردند (د-ب) (ا-ا) باياراں رخصت طلب کردند (ب-ا) 5۔ درپیشِ بادشاہِ آں ولایت آوردند (ب-ا) 6۔ بادشاہ آں ولایت کہ دراں شہریود (د-ب) (ا-ا) 7۔ بانیزہ بر سینۂ او ایستادہ میگویند (د-ب) (ا-ا) (غ-ب) (ا-چ) 8۔ ظلم کردند (ب-ا) 9۔ باہیبت (د-ب) 10۔ نمی دانم (ا-ا) (د-ب) (غ-ب) 11۔ فردا (ا-چ) (غ-ب) 12۔ گفت (د-ب) (ا-ا) (ب-ا)

اے 1 بادشاہ علمِ من پیشِ علمِ آن سید ہمچوں قطرہ پیشِ دریا ست۔ پس بادشاہ با وزیرِ معتبر و محتشم و مہیب مسمیٰ بہ میرذوالنون مشورت کرد 2 کہ دعوئے کلان است چہ باید کرد اُو گفت کہ من با شوکت و قوت و با اسبابِ جنگ و باقہر و غلبہ پیشِ اُو میردم اگر طاقتِ آں ندارد و بہ ما توجہ کند و التفات نماید کاذب باشد والا 3 اگر بے نیازی کند و مارا ہیبتِ اُو آید و من توجہ سوئے اُو کنم لاشک مہدئ موعود باشد کہ جز مہدی ایں طاقت کسی 4 ندارد بادشاہ را سخنِ وزیر قابل 5 آمد رضا داد کہ ہمچنیں بکن علی الصباح چنانچہ گفتہ بود ہمچناں کرد چوں آواز مزا میر لشکر درگروہِ فقراء رسید و دبدبۂ لشکر دیدند و آواز شد کہ لشکر برائے قتل و نہب و تاراج آمد بعضی فقیراں درتحیر افتادند یکے برائے خبر کردن پیشِ حضرت مہدی علیہ السلام آمد عرض 6 کرد کہ لشکرِ بادشاہ آمد چہ تدبیر باید کرد۔ حضرت میراں علیہ السلام بروتنگ آمدہ فرمودند کہ بادشاہ یکی است کہ بے وزیر است۔ ہم درایں لشکر در رسید و تمام حجر ہارا گرد 7 کردہ

ایستادو میر ذوالنون خود باہیبت و استغناء پیشِ حضرت مہدی علیہ السلام آمد کسی التفات با اُو نکرد اُو متحیر شد از اسپ فردو آمد و ہیبت در دلِ اُو پدید 8 گشت به ادب به نشست حضرت 9 مہدی علیہ السلام دعوت شروع کردند 10 به اطمینان چنانچه ہمیشه میکردند میر ذوالنون به ادب دعوت شنیدن گرفت حضرت مہدی علیہ السلام فرمودند نزدیک بیار نزیک بیامد باز فرمودند نزدیک تر بیار نزدیک 11 شد ولے در ولے اُو ہیبتِ 12 ۔ دیدار و ہیبتِ دعوت پدید آمد 13 ۔ ولے 14 قوت گرفته عرض نمود۔ اگر شما مہدیِ لغوی باشید معقول 15 است۔ واگر اصطلاحی ہستید 16 حجت و برہان باید نمود ۔حضرت مہدی علیہ السلام فرمودند که حجت و برہان نمودن کارِ حق تعالٰی است و بر ما کار تبلیغ است ۔ دانشمندے کامل درآں مجلس ہمراہ 17 وزیر بود ۔اسمِ آں "ملانور کوزہ گر" به بلند آواز گفت اگر مہدیؑ آمد نیست پس ہمیں مرد است و گرنه ہرگز نخواہد آمد شمانکو طریق بدانید۔

1۔اے خونکار (غ-ب) 2 ۔مشورت کرد که گفت که بارآنچه تلف شده است فی الحال باید فرستاد بعدہٗ من با شوکت و قوت ۔ ۔الخ (د-ب) (ا-ا) (ب-ا) 3۔اِلّا نہیں ہے۔(د-ب)4۔کسے نہیں ہے۔5۔ قایل معقول آمد(ب-ا)قابل (د-ب) 6۔اعلام نمود (د-ب) (ا-ا) 7۔گرد کردند (د-ب)(ا-ا) 8۔ پدید آمده(د-ب)(ا-ا)۔پدید آمد۔(ب-ا) 9 ۔ حضرتِ امیر (غ-ب) 10۔ به اطمینان و سکینه (د-ب) 11۔ باز بیاید و عرض نمود اگر شما مہدی موعود ہستید برہان باید نمود (ا-چ)(غ-ب) 12 ہیبتِ دعوت (1-1)۔(د-ب)13۔ولے قوت گرفته گفت که (ب-ا)آمد و عرض نمود (د-ب)(ا-ا)(غ-ب)(ا-چ)14۔گفت که (د-ب)15 ۔ منقول است (ب-ا)16۔باشید (د-ب) 17 ۔بود بآوازِ بلند گفت(د-ب)(ا-ا)1)۔(د-ب)13۔ولے قوت گرفته گفت که (ب-ا)آمد و عرض نمود (د-ب)(ا-ا)(غ-ب)(ا-چ)14۔گفت که (د-ب)15۔منقول است (ب-ا)16۔باشید (د-ب) 17 ۔بود بآوازِ بلند گفت(د-ب)(ا-ا)

بعدہٗ میر ذوالنون گفت ما نوکرِ مہدی ایم۔ و ما غلامِ 1 مہدی ایم۔ ہر جا که تیغ زدنی باید تیغ زنیم۔ و مخالفانِ مہدی را بکشیم ۔ شما مہدیٔ ما و ما ناصرِ شما ایم۔ حضرت مہدی علیہ السلام فرمودند که تیغ بر نفسِ خود بزن که در بے راہی نیفگند و ناصرِ مہدی حق تعالٰی 2 است و ناصرِ گروہِ مہدی نیز حق تعالٰی۔ ایں سخن فرمودند و سلام علیکم گفته برخاستند 3 و بطرفِ حجره رواں شدند میر ذوالنون

دنبال شد تا وداع کند کسے عرض رسانید که میر ذوالنون اِذن می خواہد تا باز گردو۔ به سوئے اُو التفات کردند و فرمودند السلام علیکم و درونِ حجره رفتند میر ذوالنون باز گشت بعد ازاں اکثر خلق مطیع شدند و تصدیق کردند و رسوم و 4 عاداتِ خود ترک کردند در فرمودۂ حضرت میراں علیه السلام انقیاد نمودند۔

1۔(وماغلام مہدی ایم نہیں ہے۔(د-ب) 2۔است ایں سخن فرمودند۔(د-ب) (ب-ا)3۔(برخاستند) نہیں ہے۔(د-ب)4۔رسوم و عادتِ خود برفرموده حضرت مہدی علیه السلام ترک کردند و انقیاد نمودند (د-ب)

Roman 25:- Aksar Sahaba RZ se Riwayat ki gaee hai ke jab Hazrat Mahdi SAS Khurasaan tashreef legae aap ne shaher-e-Farah mein aqamat farmaee aur yeh kaifiyat mash-hoor hoi ke aik Sayyid aaey hain aur Da'wa karte hain ke mein Mahdi-e-Mau'ood hoon aur khalq par meri tasdeeq sabit wo lazim hai. Is shaher ke Qazi ne khas taur par Kotuwal ko hukm kiya ke jao us jamaat ke chute badaun ko jo kuch bhi un ke asbaab ho tataaj karke pakad lao. Kotuwal ne apne police ke jawanaun ki kaseer jama'at rawana ki. Jab police yahan aaee us waqt Hazrat Mahdi AS Apne Sahaba RZ ke saath baher tashreef farma the. Sahaba RZ ne jang ki taeyyari ke liye ijazat talab ki. Hazrat Mahdi AS Ne farmaya ke Banda Hazrat Rabbul-Aalameen ke farman ka tabe' hai. Kisi ki fikr balke khud apni fikr ka tabe' nahin hai. Hakim ne haibat ke aalam mein jawab diya ke Ya-Rasoolullah SAS. Mujhe khabar nahin. Alas-Subah tahqeeq karun ga. Isi haal mein Bedaar huwa. Kotuwal ko bulaya aur khawb ka haal bayan karke poocha ke tu ne kuch kiya hai? Kotuwal ne saari rudaad tafseelan paish kardi. Is ke ba'ad Badshah ne Qazi ko talab kiya

aur qaed kar ke Ohda-e-Qazaat se bartaraf kardiya aur Hazrat Mahdi AS ki khidmat mein arz karwaya ke Qazi ke bare mein aap jo hukm dein amal karunga aur apne ba'az Ulama aur ba'az munsifeen ko Uzr-Khawhi aur Dawa-e-Mahdiyat ki tahqeeq ke liye Hazrat Mahdi AS ki khidmat mein rawana kiya aur arz karwaya ke jo samaan talf hochuka hai us ski fehrist deejaey take dugna samaan bhaijdun.

Un logaun ne Uzr Khawhi ki aur talf shuda samaan ki fehrist talab ki Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke hamari aan (milk) ka kuch hissa bhi talf nahin huwa hai. Hum bajuz Khuda-e-Ta'ala ke kuch nahin rakhte aur hamara Khuda hum se chuta nahin. Is ke ba'ad un logaun ne chand Ilmi Suwalaat kiye. Hazrat Mahdi AS. Ne un ke Bissawab jawab diye. Unn logaun ne wapas aakar jo kuch guzra poora-poora bayan kadiya aur aik shakhs jo uss jama'at mein bada Aalim tha us ne arz kiya ke Aey Badshah mera ilm, un-Sayyid Sahab ke muqabile mein qatra aur dariya ki nisbat rakhta hai.

Pas Badshah ne apne mo'tebar wo mohtishim wo muheeb Wazeer Mir Zunnoon se mashwerah kiya ke da'wa to bahut bada hai kiya karna chahiye. Us ne raey de ke mein shaukat wo quwwat aur asbaab-e-jung aur shaan-e-qaher wo galabe ke saath unn ke paas jata hun agar woh is ski tab na lasakein aur meri taraf mutawajjeh hojaein to un ka da'wa jhoota hai.

Warna agar Beniyazi bartein aur ham par unn ka Ro'b taari ho jaye aur hamare dil un ki taraf mael hojaein to

beshak Mahdi-e-Mau'ood hain. Kuin ke bajuz Mahdi-e-Mau'ood ke koi aisi taaqat nahin rakhta. Wazeer ka yeh mashwerah Badshah ko pasand aaya. Aur ijazat di ke yahi tadbeer ikhtiyar kare. Doosri subha ko wazeer ne yahi kiya. Jab fauj ke bajaun ki aawaazein aane lagein aur mash-hoor huwa ke yeh lashkar qatl wo taraaj ke liye aarah hai aur fuqra' ne lashkar ka dabdaba dekha to ba'az fuqra' hairani mein pad-gaye aur aik faqueer to khabar dene ke liye Hazrat AS ki khidmat mein chale aaey aur arz kiya ke Badshah ki fauj aachuki hai kiya tadbeer ki jaye. Hazrat Miran AS ne un faqueer par naarazgi zahir karte huwe farmaya ke Badshah to aik hi hai jis ka koi wazeer nahin. Itne mein fauj aahigaee aur (Daira-e-Fuqraa ke) tamaam hujraun ka is ne muhaserah kar liya aur Mir Zunnoon Ro'b wo Istegnaa ke saath Hazrat Mahdi AS ki taraf badhne lage (Ahle Daira se) kisi ne un ki taraf tawajjeh na ki. Mir Zunnoon par hairat tari huwee aur ghode se utar pade aur dil dahelne laga. Adab se baith gaye. Hazrat Mahdi AS ne Dawat-e-Mahdiyat ka bayan shuroo farmadiya. Usi tamaniyat wo sukoon ke saath jaisa ke hamesha farmaya karte the. Mir Zunnoon ba-adab bayan sunne lage. Hazrat Mahdi AS ne farmaya nazdeek aajao, Mir Zunnoon qareeb huwe aap ne farmaya aur qareeb aajao wo aur qareeb ho to gae lekin dil par haibat tari hone lagi (is ke bawajood) unhun ne dil tham kar arz kiya ke agar aap Laghavi hain to yeh aik maqool baat hai agar Istelahi Mahdi hain to hujjat

wo buhaan chahiey. Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke hujjat wo burhaan dikhana to Khuda-e-Ta'ala ka kaam hai hamara kaam sirf Tableegh hai. Us majlis mein aik fazil samjhdaar sahib bhi Wazeer-e-Mausoof ke saath maujood the jin ka naam Mulla Noor Kozah-gar tha. Unhuin ne baland awaaz se kaha ke agar Mahdi-e-Mau'ood aana hi hai to woh yahi hasti hain warna phir koi Mahdi hargiz na hosakega. Aap log is baat ko ach-chi tarah samajh lo!

Is ke ba'ad Mir Zunnoon ne kaha ke hum Mahdi ke Ghulam hain aur unhein ke mulazim hain. Jiss jagah taig chalane ki zaroorat hogi hum Taig chalaeinge aur Mahdi ki mukhalifat karne walaun ko qatl kareinge. Aap hamare Mahdi hain aur hum aap ke nasir hain. Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke Taig apne nafs par chalao ta ke woh gumrah na karde aur Mahdi ka Nasir to Allah hai. Aur Mahdi ki jama'at ka Nasir bhi Allah Ta'ala hai. Yeh bayan farmaya aur Assalamu Alaikum keh-kar uth gaye aur hujreh ki taraf tashreef le jane lage. Mir Zunnoon bhi peeche chalne lage ta ke rukhrat chahein. Kisi ne Hazrat se arz ki ke Mir Zunnoo rukhsat hone ki ijazat chahte hain. Hazrat Mahdi AS, Mir Zunnoon ki taraf palat kar sirf Assalamu Alaikum kahte huwe hujreh mein dakhil hogaye. Mir Zunnoon bhi wapas chale gae. Is ke ba'ad bahut ziyadah logaun ne Tasdeeq wo Ita'at ka sharf hasil kiya aur apne taur tareeq chod-kar Hazrat ki Ta'leem ki pairawi ikhtiyaar ki.

نقل 26:- و نیز1 منقول است که حضرت مہدی علیه السلام فرمودند تاثیرِ حق ہمچو ماه اول است و حجت دادن کارِ خدا وندیست۔ حجت دہد یا نه دہد۔ بنده را دریں چه کار است برما تبلیغ است۔

1۔ روایت 26 اِن نسخوں میں نہیں ہے (د-ب)(ب-الف)2۔ مراد معجزہ ہے۔

Roman 26:- Wo Neez Riwayat hai ke Hazrat Mahdi AS ne farmaya, Haq ki taseer pahle din ke chand ke manind hai. Daleel pahuchana Khuda ka kaam hai Woh chahe daleel pahunchaey ya na pahunchaey Banda ko is mein kiya dakhal hai. Hamara kaam sirf Tableegh hai.

نقل 27:- نقلست که حضرت مہدی علیه السلام فرمودند تاثیرِ حق ہمچو ماہِ اول روز است که ہر روز زیاده ترشود تا آنکه بکمال رسد و تاثیرِ بطلان 1ہمچو ماہِ شب چہاردہم است که ہر روز نقصان میشود تا ناپید گردد۔ کما قال سبحانه و 2 تعالٰی:-

1۔ باطل۔ 2۔ ان نسخوں میں آیات مقدم و موخر (د-ب)(ا-ا)(ب۔ا)

هُوَ الَّذِیۡۤ اَرۡسَلَ رَسُوۡلَهٗ بِالۡهُدٰی وَ دِیۡنِ الۡحَقِّ لِیُظۡهِرَهٗ عَلَی الدِّیۡنِ کُلِّهٖ ۙ۔۔ الخ

(سورۃ التوبہ۔33)

ایضاً وَ قُلۡ جَآءَ الۡحَقُّ وَ زَهَقَ الۡبَاطِلُ ؕ اِنَّ الۡبَاطِلَ کَانَ زَهُوۡقًا ﴿81﴾ (سورۃ بنی اسرآءیل)

Roman 27:- Riwayat hai ke Mahdi AS ne farmaya Haq ki taseer pahli tareeq ke chand ke manind hai ke har roz ziyada hoti rahti hai hatta ke kamil hojati hai aur Batil ki taseer Chaudhwein Shab ke chand ke manind hoti hai ke har roz kami hoti rahti hai hatta ke roshini naapeed ho jati hai. Allahu Ta'ala fermata hai, "Woh wahi Khuda hai jis ne apne Rasool SAS ko Hidayat aur Deen-e-Haq ke saath bhaija take us ko poore Deen par Ghalib karde." (Surah Tauba 11-Aayat 33)

Neez:- Allahu Ta'ala fermata hai ke, "Kahdo Aey Muhammad SAS ke Haq aaya aur Batil mit-gaya, Beshak Bati to mitne hi wala hai.
(Surah Bani Israel 17-A 81)

BAAB DUWWAM

DAR BAYAN-E-INKAR-E-HAZRAT MAHDI AS

نقل 28:- حضرت مہدی علیہ السلام فرمودند ہر حکمے کہ بیان می کنم از خدا و بامرِ خدا بیان می کنم ہر کہ ازیں احکام یک حرف را منکر شود اُو عنداللہ ماخوذ گردد۔

Roman 28:- Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke jo bayan karta huin Khuda ki taraf se Khuda ke Hukm se bayan karta huin. Jo shakhs in Ahkaam se aik Harf ka bhi munkir hoga woh, Allah ke pass Maakhooz hoga.

نقل 29:- و فرمودن ہر کہ از مہدیتِ ایں ذات منکر شود اُو از خدا و از رسولِ خدا منکر باشد اکثر مہا جراںؓ متفق علیہم 1 ایں نقل کردہ اند۔ در محضرہ 2 کہ ہمہ یکجا شدہ بودند در موضع کھانبیل بندگی میاں نعمتؓ بآوازِ بلند فرمودند کہ اے یاراں ایں نقل بشنوید تا اعتقاد درست گردد۔ میاں سید خوند میرؓ را فرمودند کہ ایں نقل کسانِ خود را بشنوایند تا اعتقاد درست گردد۔ بندگی میاں سید خوندمیرؓ فرمودند کہ ایشاں شب و روز ہمیں میشنوند ہمہ 3 برادراں درآں مجلس قرار دادند کہ بغیر عبارت کسے را کافر نگویند یعنی منکرانِ 4 مہدی را۔ بندگی میاں ملکجو فرمودند کہ ایں مقدار بیاموزد کہ قال اللہ تعالٰی:- وَمَنْ يَّكْفُرْ بِهٖ مِنَ الْاَحْزَابِ فَالنَّارُ مَوْعِدُهٗ

(سورۃ ھود۔17)

قال النبی صلی اللہ علیہ و سلم:- من انکر المہدی فقد کفر۔
و نیز یکے اقرارکردند کہ درخراساں 5 پیشِ حضرت مہدی علیہ السلام بعضے یاران التماس کردند کہ بعضے برادران درشہر میروند و خلق را کافر میگویند۔ فرمودند کہ ایشاں را تعزیر کنید و باز فرمودند کہ بیچار گاں را بداں سبب تعزیر مکنید کہ گفتن نمیدانند اکنوں مارا ہم میباید کہ بغیر عبارت مذکور کسے را کافر نگویم 6 بعدہٗ میاں سید خوندمیر و میاں نعمت رضی اللہ عنہما فرمودند اگر کسے بیچارہ را عبارت نمی آید اُو چہ کند باقی مہاجراں فرمودند اگر چیزے نمی داند ایں مقدار عبارت یاد کند قال النبی صلی اللہ علیہ وسلم مَنْ اَنْکَرَ الْمَھْدِیَّ فَقَدْ کَفَرَ و میاں سید خوندمیرؓ فرمودند اگر کسے را ایں مقدار ہم نیاید او چہ کند۔ باز فرمودند کہ ناکردن تقصیرِ بندہ و حق پوشی کفراست یعنی حجت آموختن تقصیر است و حق نبی و مہدی پوشیدن کفراست پس ہریکے خاموش شدند۔

1- متفق علیہم نہیں ہے(د۔ب) 2- ودیگر نقلہا ہمیریں منوال کردند و ازیں محضرہ ہمہ یکجاشدہ بودند (ب۔ا) 3- ہمہ برادران درمجلس بامیاں سید خوندمیرؓ تجدید بعیت کردند و قرار دادند کہ - -الخ (د۔ب) (ا۔ا) ہمہ برادران درمجلس بامیاں سید خوندمیرؓ تجدیدِ بعیت کردند و نقلست کہ بعضے گفتند کہ کسے بے عبارت کافر نگوید یعنی منکرانِ مہدی را کہ درخراساں پیشِ حضرت مہدیؑ بعضے یاراں التماس کردند و گفتند کہ بعضے برادراں درونِ شہر میروند (ب۔ا) 4- (مہدی را) کے بعد سے(او نیز ہر یکے اقرار کردند کہ درخراسان)تک کی عبارت نہیں ہے۔(د۔ب) 5 - "درخراساں" ان نسخوں میں نہیں ہے (غ - ب) (ا۔چ) (ب۔ا) 6-"گویم" کے بعد کی پوری عبارت ان نسخوں میں نہیں ہے (ا۔ا) (غ۔ب) (ا۔چ)

Roman 29:- Aur farmaya ke jo Shakhs is Zaat ki Mahdiyat se Inkar kare, woh Khuda aur Rasool-e-Khuda ka Munkir hai. Aksar Muhajireen RZ ne is Riwayat ko Bil-Ittefaaq bayan kiya hai aur ba-maqaam Mauza-e-Khanbel aik Majlis mein Muhajireen RZ jama' huwe the. Bandagi Miyan Ne'mat RZ ne Baland aawaz se farmaya ke Aey Sahibiyo! Iss Naql-e-Shareef ko suno ta ke Eiteqaad durust rah sake aur Miyan Syed Khundmir RZ se kaha ke yeh Naql-e-Shareef apne

Mutabaeen ko bhi suna dein ta ke Eiteqaad durust ho. Bandagi Miyan Syed Khundmeer RZ ne farmaya ke yeh log din raat yahi sunte hain. Tamaam Biradaraan-e-Majlis ne taye kiya ke kisi ko ya'ni Munkiraan-e-Mahdi ko bagair Eibarat Kafir na kahein.

قال اللہ تعالٰی:- وَمَنْ يَّكْفُرْ بِهٖ مِنَ الْاَحْزَابِ فَالنَّارُ مَوْعِدُهٗ (سورۃھود۔17)

قال النبی صلی اللہ علیہ وسلم:- "مَنْ اَنْكَرَ الْمَهْدِیْ فَقَدْ كَفَرَ"

Bandagi Miyan Malikjio RZ ne farmaya ke (Eibarat) ki yeh miqdaar (kam-az-kam) seekh lena chahiye; Allahu Ta'ala ne farmaya jo shakhs is (Mahdi) ka inkar kare us ka thikana Dozakh hai aur Rasoolullah SAS ne farmaya ke jo shaks Mahdi ka inkar kare Kafir hai. Aur har aik ne (is Riwayat ki bina par) iqraar kiya ke Khurasan mein Hazrat Mahdi AS ke samne Ba'az Sahaba RZ ne arz kiya ke Ba'az Biradaran Shaher mein jate hain aur logaun ko Kafir kahte hain. Hazrat AS ne farmaya ke un logaun ko saza do phir farmaya ke be-charaun ko saza na do kuin ke woh kahna nahin jante hain. Is Riwayat ke lehaaz se ab hum ko bhi chahiye ke bagair Eibarat-e-Mazkoor kisi ko Kafir na kahein. Is ke ba'ad Miyan Syed Khundmeer wo Miyan Ne'mat Razi Allahu Anhuma ne farmaya agar kisi ko (Qur'an Ya Hadees ki) Eibarat na Aae to kiya kare. Muhajireen ne farmaya ke agar kuch na janta bhi hai yeh Eibarat (Zaroor) yaad kare.

قال النبی صلی اللہ علیہ وسلم:- "مَنْ اَنْكَرَ الْمَهْدِیْ فَقَدْ كَفَرَ"

Miyan Syed Khundmir RZ ne farmaya agar kisi ko itni

Eibarat bhi na aati ho to kiya kare. Phir Aap hi ne (yeh bhi) farmaya ke (Eibarat yaad) na karna Bande ki Taqseer hai aur Haq Poshi kufr hai. Ya'ni daleel na seekhna Taqseer hai aur Nabi wo Mahdi Alaihuma-Assalam ke Bar-Haq hone ko chupana Kufr hai. (Is Tauzih ke ba'ad) sab khamosh hogae.

نقل 30:- نیز نقلست که حضرت مہدی علیہ السلام فرمودند که اِنکارکردن ازمہدیتِ سید محمد بن سید خاں کفراست۔

Roman 30:- Neez Naql hai ke Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke Syed Muhammad Bin Syed Khan ki Mahdiyat ka Inkar Kufr hai.

نقل 31:- و نیز پوستِ خود بہر دو انگشتِ خود گرفتہ فرمودند کہ1 ایں پوست و گوشت و استخواں و موبموئے بندہ کہ است ہر کہ از مہدیتِ ایں ذات منکر شود کافر است۔

1- فرمودند ہر کہ از مہدیتِ ایں ذات منکر شود کافراست۔ (د - ب)

Roman 31:- Wo neez Hazrat AS ne apni do angusht-e-Mubarak se apne Jism-e-Athar ka post pakad kar farmaya ke yeh Post wo Gosht wo Ustakhan aur Baal-Baal jo Bande ka hai, jo shakhs is Zaath ki Mahdiyat se inkar kare Kafir hai.

نقل 32:- و نیز نقلست که حضرت میراں علیہ السلام فرمودند انکارِ مہدی انکارِ محمد رسول اللہؐ است و اِنکارِ محمد رسول اللہؐ اِنکارِ قرآن است و اِنکارِ قرآن انکارِ خدا است۔

Roman 32:- Neez Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke Inkar-e-Mahdi Inkar-e-Muhammad Rasoolullah SAS hai aur Inkar-e-Muhammad Rasoolullah SAS Inkar-e-

Qur'an hai aur Inkar-e-Qur'an Inkar-e-Khuda hai.

نقل 33:- و نیز فرمودند که اِنکارِ مہدی اِنکارِ محمدؐ است و اِنکارِ محمدؐ اِنکارِ ہمہ پیغمبرانؑ است و اِ نکارِ ہمہ پیغمبرانؑ اِنکارِ خدا است۔

Roman 33:- Aur neez farmaya ke Mahdi ka Inkar Muhammd SAS ka Inkaar hai aur Muhammad SAS ka Inkar tamaam Paighambaraun AHS ka Inkar hai aur tamaam Paighambaraun AHS ka Inkar Khuda ka Inkar hai.

نقل 34:- و نیز فرمودند که اِنکارِ مہدی اِنکارِ ہمہ کتابہا و ہمہ صحیفہائے 1 انبیائے پیشینان است 2 و اِنکارِ ہمہ پیغمبرانؑ است۔

1- ہمہ صحیفہاء است کے بعد کی عبارت نہیں ہے۔(د- ب) 2- و ازیں اتفاق تکفیر منکرِ مہدی علیہ السلام ہمجوں تکفیرِ منکر نبی علیہ السلام لازم آمد و نیز بہ جمیعِ مسلمین برائے تکفیر منکرِ پیغمبر حاجت نیست پس مجلس تمام گشت و نیز نقل است که کسے میراں سید محمود رضی اللہ عنہٗ (ب - ا)

Roman 34:- Neez farmaya ke Mahdi ka Inkar agle Ambiya' ke tamaam Kitabaun aur Sahifaun ka Inkar hai aur tamaam Paighambaraun AHS ka Inkar hai.

نقل 35:- نقلست که کسے میراں سید محمود رضی اللہ عنہٗ را سوال کرد که شما منکرِ مہدی را چه میگوئید فرمودند کافر میگویم باز گفت چه میگوئید فرمودند اکفر 1 میگویم باز گفت چه میگوئید فرمودند که اظلم میگویم آں سائل گفت فتح خاں می پرسد فرمودند که فتح خاں کدام کس است اگر سلطان محمود اِنکارِ مہدی کند کافر گردد۔

1 ۔ فرمودند کافروا کفروا اظلم می گویم (ب-ا)

Roman 35:- Riwayat hai ke Hazrat Miran Syed Mahmood RZ se aik Shakhs ne suwal kiya ke Aap Munkir-e-Mahdi AS ko kiya kahte hain? Farmaya "Kafir" kahta huin. Phir suwal kiya, kiya kahte ho? Farmaya "Akfar" kahta huin, phir kaha kiya kahte ho?

farmaya “Azlam” kahta huin. Saael ne kaha Fateh Khan daryaft karte hain. Farmaya ke Fateh Khan kawn shakhs hai agar Sultan Mahmood (Sha-e-Waqt) bhi inkaar kare to “Kafir” hai.

نقل 36:- و نیز نقلست که سید محمد مصطفیٰ عرف غالب خاں، میراں سید محمود رضی اللہ عنہٗ را پرسید که منکرانِ مہدیؑ را چه میفرمایند؟ فرمودند کافر می گویم باز پرسید که اگر من انکار کنم؟ فرمودند اکفر می گویم۔ سیدِ مذکور پس پابازگشت۔ دراں محفل 1 اکثر مہاجرانؓ حاضر بودند۔

1- مجلس (د۔ ب)

Roman 36:- Wo neez Riwayat hai ke Syed Muhammad Mustufa Urf Ghalib Khan ne Miran Syed Mahmood RZ se suwal kiya ke Munkireen-e-Mahdi AS ke bare mein kiya farmate hain? Farmaya Kafir kahta huin. Phir poocha ke agar mein Inkaar karuin? Farmaya Akfar kahta huin. Syed-e-Mazkoor wapas hogaye. Is Majlis mein aksar Muhajireen RZ maujood the.

نقل 37 :- نیز نقلست که روزے بندگی میاں نعمتؓ و بندگی میاں نظامؓ و بندگی میاں ملک جیوؓ و بندگی میاں دلاورؓ و بندگی میاں لاڑ امامؓ و بندگی میاں لاڑشہؓ نوشته 1 نزد بندگی میاں سید خوند میرؓ فرستادند که خلق را کافر نگوئیم اما منکرانِ مہدی را کافر میگوئیم برحکمِ عبارت چنانچه در قرآن و احادیث مذکور است اعتقاد داریم۔ اگر کسے سوال کند که منکرانِ مہدیؑ را چه میگوئید بریں وجه جواب گوئیم که قال اللہ تعالٰی:- وَمَنْ يَّكْفُرْ بِهٖ مِنَ الْاَحْزَابِ فَالنَّارُ مَوْعِدُهٗ ۚ

(سورة هود11-آیت17)

و قال النبی صلی اللہ علیه وسلم:۔ "مَنْ اَنْكَرَ الْمَهْدِیْ فَقَدْ كَفَرَ۔"

1- برشش کتبه کردد۔ (د۔ب)

Roman 37:- Neez Naql hai ke aik roz Bandagi Miyan

Ne'mat RZ aur Bandagi Miyan Nizam RZ aur Bandagi Miyan Malik Jio RZ aur Bandagi Miyan Dilawar RZ aur Bandagi Miyan Lad Imam RZ aur Bandagi Miyan Lad Sha RZ ne aik Tahreer Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ke pas rawana ki ke "Hum bajuz Munkireen-e-Mahdi AS ke kisi ko Kafir nahin kaheinge aur isi Ibarat ke Hukm par jo Qur'an wo Hadees mein mazkoor hai Aeteqaad rakhte hain. Agar koi suwal kare ke Munkireen-e-Mahdi AS ko kiya kahete ho to hum is tarha Jawab dete hain ke:-

وَمَنْ يَّكْفُرْ بِهٖ مِنَ الْاَحْزَابِ فَالنَّارُ مَوْعِدُهٗ ۚ (سورة هود11-آيت17)

Translation:- Tamaam Firqaun/Jama'taun mein se jo shakhs bhi Us ke saath Kufr karega pas us ki Wada-Gah/Thikana Naar-e-Jahannum hai.

وقال النبی صلی اللہ علیہ وسلم:۔"من انکر المہدی فقد کفر۔"

Aur Nabi SAS ne Irshad farmaya:- Jis ne bhi Mahdi ka Inkar kiya pas woh Kafir hai.

"وَمَنْ يَّكْفُرْ بِهٖ مِنَ الْاَحْزَابِ فَالنَّارُ مَوْعِدَهٗ ج (سورة هود11-آيت17)

نقل 38:- و نیز نقلست از بندگی میاں دلاورؓ که گفتند از زبانِ حضرت مہدی علیہ

السلام شنیدیم که فرمودند وقتے که در داناپور بودم جذبه شد۔ اول مرتبه تجلیِ ذات شد و فرمان 1 رسید که تُرا علم مراد اللہ دادیم و کتابِ 2 خود را میراث تُو گردانیدیم و بر اہلِ ایمان تُرا آمر گردانیدیم و اِنکارِ من اِنکارِ تُو و اِنکارِتُو اِنکارِ من۔آرے چرا نباشد که ایں ولایت خاص محمدؐ است و ازیں مرتبه رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم ۔۔خبر داده اند حاکیاً۔عن اللہ تعالیٰ لولاك 3 لما خلقت الافلاك۔

لولاك لما اظهرت الربوبية يا نور نوری و یا سر سری و یا خزائین معرفتی افتديت ملکی علیک یا محمد۔

پس اِنکارِ اُو اِنکارِ خدا چرا نباشد ایں حکایت از زبانِ مہدی علیہ السلام شنیدیم از خود نمی گوئیم کسے قبول کند 4 خوب و اگر قبول نکند۔ بندہ را حجت از زبانِ مہدی علیہ السلام شدہ است۔ من رائی الهلال فعلیه الصوم۔

1-فرمان شد کہ(د-ب) (ا- ا) 2- کتابِ میراث کردہ دادیم یعنی قرآن (ا-ا) (ب-ا) 3- لولاک لمااظهرت الربوبية(د - ب)(1-1) 4- قبول کند یا نہ کند بندہ را (د-ب) (ا- ا) (ا-چ) (غ - ب)

Roman 38:- Neez Hazrat Bandagi Miyan Dilawar RZ se Riwayat hai ke unhuin ne bayan kiya ke hum ne Hazrat Mahdi AS se suna hai aap ne farmaya ke jis waqt mein Dana Poor mein tha mujh par jazba huwa aur pahli martaba Tajalli-e-Zaat huwee aur farman pahuncha ke Hum ne tum ko Hamari Muraad ka ilm ata kiya hai aur Kitab-e-Qur'an ko Meeraas qaraar di hai. Aur Ahle Iman par tum ko Hakim banaya hai. Mera Inkar tumhara Inkar aur Tumhara Inkar Mera Inkar hai. Han kuin naho jab ke yeh Vilayat Khaas Muhammad SAS ki hai aur is martabeh ki khabar khud Rasoolullah SAS ne minjanib Allah di hai ke agar tu naho ta to mein yeh Aflaak na paida karta. Agar tu nahota mein Rububiyat zahir na karta. Aey! mere noor ke noor, aur Aey! mere bhaid ke bhaid! Aey! meri muarifat ke khazane Aey! Muhammad SAS meri Saltanat tujh par fida hai. Pas is ka Inkar Khuda ka Inkar kuin kar na hoga. Yah Riwayat Hazrat Mahdi AS ki Zaban-e-Mubarak se mein ne suni hai. Apni taraf se nahin bayan kar raha huin. Koi qubool karta hai to achcha

hai. Agar qubool nahin karta hai (to achcha nahin). Bande ke liye Hazrat Mahdi AS ki Zaban-e-Mubarak hujjat hai. من راءی الهلال فعليه الصوم (Jis ne chand dekha roza usi par farz hai.)

نقل 39:- نیز نقلست که ملا سید احمد خراسانی اہلِ علم بود و چند ماه صحبت با میراں سید محمود رضی الله عنهٗ کرده بود۔ و چند سال با دیگر یارانِ حضرت مہدی علیه السلام صحبت کرده بود۔ یک روز میراں سید محمودؓ را پرسید که منکرِ مہدی علیه السلام را چه میگوئید۔ فرمودند کافر میگوئیم۔ سید احمد گفت اگر من انکار کنم؟ فرمودند اگر بایزید بسطامی باشد انکارِ مہدی کند کافر گردد۔

Roman 39:- Neez Riwayat hai ke Mulla Syed Ahmad Khurasani Tabqa-e-Ulama se the. Unhuin ne chand maheene Hazrat Syed Mahmood RZ se bhi sohbat hasil ki thi aur chand saal deegar Sahaba-e-Hazrat Mahdi AS ki Sohbat se bhi faiz hasil kiya tha. Aik roze Miran Syed Mahmood RZ se unhuin ne suwal kiya ke Munkir-e-Mahdi AS ko Aap kiya kahte hain? Farmaya ke Kafir kahta huin. Syed Ahmad ne kaha agar mein Inkar karuin? Farmaya ke agar Ba-yazeed Bistami RA (ke darjeh ka Aadmi) bhi Mahdi AS ka Inkar kare to Kafir ho jata hai.

نقل 40:- و نیز نقلست که روزے معلمے با حضرت میراں علیه السلام سوال و جواب بسیار کرد۔ میاں شیخ بهیکؓ سر از حجرۂ خود بیرون کرده گفتند که میرانجیوؑ! چرا سر خالی میکنید! فرمودند که بنده را خدائے تعالٰی برائے 1 سر خالی کردن فرستاده است۔

1- برائے ایں کار فرستاده است (د۔ ب)(ا۔ ا) (ب۔ ا)

Roman 40:- Neez Riwayat hai ke aik Aalim Hazrat Mahdi AS se bahut suwal wo jawab kar raha tha. Miyan Beek Razi Allahu Anhu ne apne hujre se sar baher nikaal kar arz kiya ke Miranjio! (AS) aap kuin Sar Khaalee farma rahe hain? Hazrat AS ne farmaya ke Khuda-e-Ta'ala bande ko Sar Khaalee karne ke liye hi bheja hai.

نقل 41 :- و نیز معلوم باد که اگر کسے با بندگی میاں سید خوند میر رضی اللہ عنہ' سوال کردے از برادرانِؓ دائرہ یا بیگانہ درونِ دعوت یا بحضورِ مہاجراں اگر آں 1 سائل سوالِ بے عبارت کردے میاںؓ عبارت آموختے و فرمودے که مقصودِ شما ازیں سوال انیست ولے تنگ نیا مدے بلکه ہیچ 2 مہاجر بر سوال کننده تنگ نیامدے 3 و نگفته اند که سوال مکن و بر گفتئۂ من اعتقاد کن بلکه فرموده اند که آں چه مشکل شود پُرسیده تحقیق کنید والاً وبالِ آں بر شماست۔

1۔آں سوال (د-ب)(ا-ا) 2۔ بلکہ ہر ایک مہاجر (د-ب) 3۔ نیامده اند (ب-ا)(ا-ا)

Roman 41:- Neez waazeh ho ke koi shakhs khwah Biradaraan-e-Daira se ho ya be-gaana ho, Dawat wo Tableegh ki Majlis mein ho ya Muhajireen RZ ki Majlis mein ho, Bandagi Miyan Syed Khundmeer RZ se bai-Ibarat (Toota phoota) suwal karta to Hazrat RZ us ko Ibarat sikhate aur farmate ke is suwal se tumhara maqsad yeh hoga, lekin tang na hote balke koi Muhajir RZ bhi suwal karne wale par tang na hote the. Aur yeh na kahte ke suwal na karo aur sirf mere kahne par iteqaad rakho. Balke farmate rahte the ke kuch mushkil ma'loom ho pooch kar tahqeeq karliya karo. Warna is ka wabaal tum par rahega.

☆☆☆☆☆

BAAB SUWWAM

DAR KAIFIYAT-E-NAMAZ GUZARDAN BA-DUNMBAL-E-MUNKIRAN-E-HZ IMAM AS

نقل 42 :- بداں 1 اے عزیز! که حضرت مہدی علیه السلام بدنبالِ منکراں خود نماز گزاردن منع کرده اند و فرموده اند که اگر کسے بسہو گزارده باشد باز گرداند۔

1۔ بداں اے عزیز که "ان نسخوں میں نہیں ہے۔"(د-ب)(ا-ا)

Roman 42:- Aey Aziz! Jan lo ke Hazrat Mahdi AS ne Munkireen ki Iqteda' mein Namaz ada karne ko mana' kiya hai.

نقل 43:- نقل است آں روز که درشہرِ ٹھٹھہ 1 مخالفت ظاہر شده بود بحدے که لشکر نامزد شده بود بعضے یاراں پیش حضرت مہدی علیه السلام عرض کردند که امروز درونِ شہر نماز ہمراہ امامِ مخالف گزاردیم ۔ فرمودند باز گردانید۔ پرسیدند که اگر یکاں دوگاں برویم چه کنیم۔ فرمودند که جماعت شده بروید و بایکدیگر جماعت کرده نماز بگزاید۔ 2 و حضرت میراں علیه السلام برائے کار مردم فرستادے۔ دوکس را فرستادے۔ برائے ہمیں که جماعت بایکدیگر کرده نماز ادا کنند۔

1۔شہر نگر ٹھٹھہ (د-ب)(ا-ا) 2۔ بعد کا پورا جملہ ان نسخوں میں نہیں ہے۔(د-ب)(ا-ا)(ب-ا)

Roman 43:- Riwayat hai ke Us-Zamane mein jab ke

Shahr-e-Thatta mein mukhalifat paida hogaee aur itni ke Fauj-kashi ki gaee thi. Ba'az Sahaba RZ ne Hazrat Mahdi AS se arz kiya ke Aaj Shahr mein Mukhalif Imam ke saath, hum ne Namaz ada ki hai. Farmaya ke Namaz Lautalo. Suwal huwa ke agar aik, do aadmi jaein to kiya karein. Farmaya ke Ba-Jama'at jaya karo aur apni Jama'at se Namaz ada karo aur Hazrat Mahdi AS kisi ko kaam ke liye rawana farmate to (kam-az-kam) do aadmiyaun ko rawan farmate ta ke aik dosre ke saath Ba-Jama'at Namaz ada kar sakein.

نقل 44 :- و نیز نقلست که درموضعِ بھدری والی وقتِ عصر جملہ مہاجرانؓ و بندگی میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہٗ و میاں نظام رضی اللہ عنہٗ و میاں نعمت رضی اللہ عنہٗ و بندگی میاں ملکجیو رضی اللہ عنہٗ و بندگی میاں ابوبکر رضی اللہ عنہٗ و بندگی میاں سید سلام 1 اللہ رضی اللہ عنہٗ و نیز دیگراں یکجا بودند۔ درمیانِ ایشاں گفتگو ایں بود کہ اگر کسے بدنبالِ منکرِ مہدیؑ نماز گزارد اُو را خارجی گوئم۔ بعدہٗ بندگی میاں نظام رضی اللہ عنہٗ ، بندگی میاں ابوبکر و میاں سید سلام اللہ رضی اللہ عنہما را گفتند کہ حالِ شما چوں است کہ در دائرۂ 2 شما مخالفاں می مانند۔ بندگی میاں سید سلام اللہ رضی اللہ عنہٗ گفتند آنچہ مارا خواہد افتاد خواہم دانست۔ بعدہٗ بندگی میاں نظامؓ تبسم کردہ فرمودند کہ شما 3 بحضورِ مجلس خارجی شُدید۔

1۔ بندگی میاں سید سلام اللہ نہیں ہے۔ (د-ب) 2۔ شما درمیانِ مخالفاں می مانند (ا-چ) (غ-ب) 3۔ "بحضور مجلس" اس نسخہ میں نہیں ہے۔ (د-ب) خارج شدید (ا-چ) (غ-ب)

Roman 44:- Neez Riwayat hai ke Mauza-e-Bhadri-Wali mein Asr ke waqt tamaam Muhajireen RZ aur Bandagi Miyan Syed Khundmeer wo Miyan Nizam wo Miyan Ne'mat wo Miyan Malik-Jeo wo Miyan Abu Bakr wo

Bandagi Miyan Syed Salamullah aur deegar Sahaba Rizwan-Allahi Anhum aik jageh jama' huwe the. In Hazraat mein guftugo yeh chidi ke agar koi shakhs Munkir-e-Mahdi AS ki Iqteda mein Namaz ada kare to hum us ko Khariji kaheinge. Is ke ba'ad Bandagi Miyan Nizam RZ ne Bandagi Miyan Abu Bakr wo Miyan Syed Salamullah Razi Allahu Anhuma se daryaft kiya ke Aap ka kiya haal hai, kuin ke Aap ke Daire mien Mukhalifeen bhi rahte hain. Bandagi Miyan Syed Salamullah RZ ne kaha ke hum jaisa mauqa ban pad ta hai hum samajh lete hain. Is par Bandagi Miyan Nizam RZ ne muskurate huwe farmaya ke Aap is Majlis mein Khariji hogaye.

نقل 45 :- و نیز نقلست که حضرت میراں علیه السلام فرمودند چرا آنجا می روید که بدنبالِ منکران حاجتِ نماز گزاردن اُفتد۔

1۔ باشد (د-ب) (ا-ا) (ب-ا)

Roman 45:- Neez Riwayat hai ke Hazrat Miran AS ne farmaya ke aisi jageh jate hi kuin ho ke jahan Munkireen ki Iqteda' mein Namaz ada karne ki zaroorat paish aaye.

نقل 46 :- و نیز نقل است که حضرت بندگی میاں نظام رضی اللہ عنہ' وقتِ 1 عصر دعوت می کردند بعدہ' استادہ شدند و فرمودند که حضرت مهدی علیه السلام فرمودند که چرا آنجا می روید که بدنبالِ منکراں نماز گزاردن حاجت اُفتد۔

1۔ وقتِ ظهر (د-ب) (ا-ا)

Roman 46:- Wo neez Riwayat hai ke Hazrat Bandagi Miyan Nizam RZ, Asr ke waqt Tableegh farma rahe the. Is ke ba'ad khade hogaye aur farmaya ke Hazrat

Mahdi AS ne farmaya ke Us Jageh kuin jate ho ke Munkireen ki Iqtida mein Namaz ada karne ki zaroorat paish aajaye.

نقل 47 :- و نیز نقل است که شیخ احمد معلم درشہر نہروالہ برائے امامت کردن پیش شده بود 1 بوقتِ مغرب بندگی میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہٗ دستِ اُو گرفته پس کردند و فرمودند که تو منکرِ مہدئ موعود ہستی، بدنبال تُو نماز گزاردن روا نیست۔

1۔ پیش شد (د-ب) (ا-ا) (ب-ا)

Roman 47:- Neez Riwayat hai ke Shaikh Ahmad Mu'allim Shahr-e-Nehr-Wala mein Maghrib ke waqt Imamat karne ke liye aage badha tha. Bandagi Miyan Syed Khundmeer RZ ne us ka haath pakad kar peeche kardiya aur farmaya ke tum Munkir-e-Mahdi AS ho tumhari Iqteda' mein Namaz ada karna jaez nahin hai.

نقل 48:- و نیز نقلست که در مجلسِ میراں سید محمود رضی اللہ عنہٗ معلے 1 خواست که امامت 2 کند یکی وستش گرفته پس کرد و گفت که تو منکرِ مہدی ہستی دنبالِ تُو نماز گزاردن روانیست 3۔

1۔ ملا محمود (د-ب) 2-امامت کنم (ا-چ) جماعت کند (ب-ا) 3۔ نماز نباید کرد (ا-چ) (غ-ب)

Roman 48:- Neez Riwayat hai ke Miran Syed Mahmood RZ ki Majlis mein aik Mu'allim ne khud Imamant karne ki khawhish ki. Aik Ahl-e-Daira ne us ka haath pakad kar peeche kar diya aur kaha ke tum Munkir-e-Mahdi AS ho tumhari Iqtida mein Namaz ada karna jaez nahin hai.

نقل 49:- و نیز نقلست که اکثر مہاجرانِ 1 امام الزماں خلیفته الرحمان المنزہ عن کل البدعة و الطغیان محی السنة والایمان و ماحی الرسوم بالادیان یکجا بودند بعد

از ظہر گفتگو ایں بود یکے گفت اگر بدنبالِ منکران نماز گزاردن روا نباشد پس حضرت میراں علیہ السلام نماز جمعہ و عیدین بدنبالِ منکراں چوں گزاردند۔ بعدہٗ بندگی میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہٗ و بندگی میاں نعمت رضی اللہ عنہٗ و بعضے دیگر2 یاراں فرمودند کہ ما دریں کیفیت نیفتیم۔ آنچہ حضرت امام امیر الانام فرمودند 3 آں بکنیم و از آنچہ منع کردند ازاں باز مانیم۔

1-اکثر مہاجراں یکجا بودند (د- ب) (ا-ا) اکثر مہاجراں یکجاشدہ بودند (ب -ا) 2-بعضے برادراں (د- ب) 3- فرمودند نہ شاید کہ ما (ا-چ)(غ-ب) 4- کردند (د - ب)

Roman 49:- Neez Riwayat hai ke Imam-uz-Zaman, Khalifat-ur-Rahman AS, har qism ki Bida't se pak aur Sunnat wo Iman ke zindah karne wale, Rusoom-e-Mazaahib-e-Batila ko mitane wale (Mahdi-e-Mau'ood AS) ke aksar Muhajireen Razi Allahu Anhum Zuhr ke ba'ad aik jageh jama' huwe the. Guftugu yeh thi ke aik Sahib ne kaha ke agar Munkireen ki Iqteda' mein Namaz ada karna jaez nahin hai to Hazrat Mahdi AS ne Namaz-e-Jumma' wo Eidain Munkireen ki Iqteda' mein kuin ada farmaee. Is ke Ba'ad Bandagi Miyan Syed Khundmeer RZ wo Bandagi Miyan Ne'mat RZ aur dosre Sahaba Razi Allahu Anhum ne farmaya ke hum is kaifiyat mein nahin padte, jo kuch Hazrat Mahdi AS ne farmaya hai hum wahi kareinge. Jis kaam se mana' farmaya hai hum us se Baaz raheinge.

☆☆☆☆☆

BAAB CHAHARRUM

DAR BAYAN-E-RAFTAN-BA-KHANA-E-MUKHALIFAN WO SHUNAIDAN WA'Z-E-EISHAN

نقل 50 :- نقل است که حضرت میراں علیه السلام دعوت می فرمودند که معلے بیامد باپسرِ خود و گفت که پسر ما را دعا بکنید۔ حضرت میراں علیه السلام فرمودند، شیخ صدرالدین به بینید خواننده چه می گوید۔ باز فرمودند که اگر حق تعالٰی قوت دہد یعنی امر1 شود از ایشاں جزیه بستانم۔ ایں مذاکره درولایت سندھ بموضعِ تھٹھ بود۔

1۔ یعنے "امر شود" اِس نسخہ میں نہیں ہے۔(ا-ا) (د-ب)

Roman 50:- Riwayat hai ke Hazrat Miran AS Tableegh farma rahe the ke aik Muallim Aaya aur arz ki ke mere is ladke ke liye Dua farmaiye. Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke, Shaikh Sadruddin! Dekho ke yeh kiya kah rahe hain phir farmaya ke agar Allahu Ta'ala quwwat de ya'ni Allahu Ta'ala ka hukm ho to in logaun se jizya luin. Yeh waqiya Mauza-e-Thatta shaher Sidh (Pakistan) ka hai.

نقل 51 :- و نیز نقل است که درموضعِ کھانبیل 1 بعضے مہاجراںؓ بر بندگی میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہ' کتبۂ ضلالت کرده فرستادند میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہ' بعد شنیدن درجوش آمدند و ہر 2 بار ہمیں سخن فرمودند که ایشاں 3 بحضور میراں علیه السلام جواب خواہند داد ایشاں را رجوع باید کرد چوں وقتِ عصر نزدیک آمد بندگی میاں ملک جیو و بندگی میاں لاڑشه رضی اللہ عنہما آمدند فرمودند 4 که اے میاں سید

خوند میر! ما حلم شما دیده بودیم آں حلم شما چه شد۔ فرمودند که بنده را معذور دارید ہر وقتکه کسے سخن مہدی علیه السلام را تاویل و تحویل میکند حلمِ بنده نمی ماند و می پرو 5۔ بعدہٗ ایشاں فرمودند الحالِ شما چه میگوئید۔ میاں سید خوندمیر رضی الله عنہٗ فرمودند که بنده ہیچ نمی گوید۔ مگر آنچه میراں علیه السلام فرموده اند ہمچناں بگوید۔ اگر حق تعالٰی 6 قوت دہد از ایشاں جزیه بستانم۔

1۔ "در موضعِ کھانبیل" اس نسخہ میں نہیں ہے۔ (د۔ ب) (ا۔ا) 2- وسه بار (د۔ب) (ا۔ا) 3- ایشاں از مہدی برگشته اند رجوع باید کرد (د۔ب) (ا۔ا) (ب۔ا) 4- وآواز دادند (ا۔چ) (غ۔ب) 5۔ می پرد ہمیں سخن تکرار کردند که شما از مہدیتِ سید محمد برگشتید رجوع کنید۔ بعدہٗ ایشاں (د۔ب) (ا۔ا) (ب۔ا) 6۔ اگر حق تعالٰی قوت دہد جزیه بستانم "یہ جملہ ان نسخوں میں نہیں ہے۔" (ا۔چ) (غ۔ب)

Roman 51:- Neez Riwayat hai ke Mauza-e-Khambel mein ba'az Muhajireen RZ ne Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ke pas "Katba-e-Zalalat" rawana kiya tha. Miyan Syed Khundmir RZ, sunne ke ba'ad josh mein aagaye aur har baar yahi farma rahe the ke yeh log Hazrat Mahdi AS ke huzoor mein jawab deh honge. In-logaun ko "Rujoo" karna chahiye. Jab Asr ka waqt nazdeek aaya Bandagi Miyan Malik jeo, wo Bandagi Miyan Ladh-Shah Razi Allahu Anhuma aaye aur farmane lage ke Aey! Miyan Syed Khundmir RZ hum aap ka Hilm dekhe hain Aap ka woh Hilm kiya hogaya? Aap ne farmaya ke Bande ko ma'zoor qaraar dijiye kuin ke jis waqt Mahdi AS ke farman mein koi Taweel ya Tahweel karta hai to Bande ka Hilm nahin rahta bar-khawast hojata hai. Is ke ba'ad in Hazraat ne kaha ke ab aap kiya farmate hain? Miyan Syed Khundmeer RZ ne farmaya ke Banda kuch nahin kahta magar jo ke Hazrat Mahdi AS ne farmaya wahi kahta hai ke "Agar Allahu Ta'ala quwwat de to in logaun se jizya luin.

نقل 52 :- و نیز منقول است که حضرت مهدی علیه السلام شمشیرِ خود بدستِ خود گرفته بالا کردند و فرمودند که با ایشاں الحال ہمیں 1 مانده است ایشاں بعلم تفہیم نمی شوند باید 2 دانست که ایشاں کلمه گویاں بودند یا کافراں۔

1۔ "ایں" (د-ب) (ا-ا) (ب-ا) 2۔ مراد آنست که (ا-چ)

Roman 52:- Neez manqool hai ke Hazrat Mahdi AS ne apni Talwar haat mein baland kar ke farmaya ke “In-logaun ke-liye ab yahi rah gaee hai. Yeh log Ilm se tafheem nahin hasil karte hain.” (Isi-par-se) samajh lena chahiye ke yeh log Kalimah-Go hain ya Kafir.

نقل 53 :- نیز حضرت میراں علیه السلام فرمودند که ایشاں حربی شده اند۔ پس ازیں معلوم شد که ایشاں لائقِ جزیه شده اند لیکن 1 حضرت میراں علیه السلام مامورِ 2 ایں امر نه شده اند بداں سبب جزیه نه گرفتند۔

1۔باما بنده برایں امر مامور حق نیست (غ-ب) (ا-چ) (ب-ا) 2۔ مامور نه شدند (د-ب)

Roman 53:- Neez Hazrat Miran AS ne farmaya ke yeh log Harbi/Ladacoo/Jungjoo hogaye hain. Is se maloom huwa ke yeh log Laeq-e-Jizya ho-chuke hain, lekin Hazrat Mahdi AS is par “Ma’moor” nahin hain. Is liye aap ne Jizya nahin liya hai.

نقل 54 :- نیز خوشنودی میراں علیه السلام و یاراں رضی الله عنهم نبود که بخانۂ مخالفاں جہت علم خواندن و وعظ شنیدن بروند۔

Roman 54:- Neez Hazrat Mahdi AS aur Aap ke Sahaba Rizwan Allahu Anhum ki khushnoodi na thi ke koi Mukhalifeen ke ghar Ilm padhne Ya un ka Wa’z sunne ke liye jaye.

نقل 55 :- بندگی میاں سید خوندمیر رضی الله عنہٗ فرمودند که روزے مُلّا معین الدین

شخصے فرستاد و گویا یند که یک دو کس را برائے علم خواندن پیشِ من بفرسید تا میانِ ما و شما صلح و اخلاص 1 به شود بنده بدو 2 جواب داد که پیشِ شما هیچ کس نخوا هد باز گویایند که یک کمینه هم فرسید تا صلح شود بنده گفت که هیچ کمینه 3 هم از دائرۂ ما پیشِ شما برائے علم خواندن نخواهد آمد۔ صلح شود یا نه شود ۔ پس گفتند که اطاعت تکذیب کنندگاں حرام است۔ کما قال اللہ تعالٰی :-

فَلَا تُطِعِ الْمُكَذِّبِيْنَ ﴿8﴾ (سورۃ القلم-8)

وایضاً يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا اِنْ تُطِيْعُوْا فَرِيْقًا مِّنَ الَّذِيْنَ اُوْتُوا الْكِتٰبَ يَرُدُّوْكُمْ بَعْدَ اِيْمَانِكُمْ كٰفِرِيْنَ ﴿100﴾(سورۃ اٰل عمران) درایں باب آیتہا بسیار است۔

1۔ اخلاص شود۔(د-ب)(ا-ا) (ب-ا) 2۔ بنده جواب داد (د-ب) 3۔ ہم نخواہد آمد (د-ب)(ا-ا)

Roman 55:- Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ne farmaya ke aik roz Mulla Mohiuddin ne aik shakhs ko rawana kiya aur kahlaya ke aik do aadmiyaun ko Ilm padhne ke liye hamare pas rawana karo ta ke hamare aur tumhare darmiyan sulah aur Ikhlas durust ho. Bande ne us ko jawab diya ke tum se koi bhi sulah nahi kar sakega. Is ne phir kahlaya ke kisi kamtar aadmi ko to rawana karein ta ke sulah ho jaye. Bande ne kaha ke hamare Daire ka aik kamtar aadmi bhi tumhare pas Ilm padhne ke liye na aayega. Sulah ho ya na ho aur farmaya ke jhutlane walaun ki Ita'at Haram hai jaisa ke Allahu Ta'ala ne farmaya tum jhutlane walaun ki Ita'at na karo." (Sura Qalam-8)

Aur farmaya ke "Aey Logo! Jo Iman lachuke ho agar tum Ahl-e-Kitab se kisi fareeq ki pairawi karo ge to woh tumhare Iman ke bawajood tum ko Kufr ki halat ki taraf

phair deinge. (Sura. Al Imran 100)

☆☆☆☆☆

BAAB PANJUM

DAR BAYAN-E-MANQULAAT-E-HAZRAT MAHDI AS

DAR BAYAN-E-NASEEHAT

نقل 56 :- حضرت مہدی علیہ السلام فرمودند کہ وجودِ حیاتِ دنیا کفر است۔ یعنی زیستن بجان کہ آں را ہستی و خودی گویند و ہر چیزے را کہ در کتاب اللہ متاعِ حیاۃِ دنیا نام کردہ اند ، حبِ زنان و فرزنداں و اموال و حیوانات و زراعات و تجارت و عمارات و ملبوسات و ماکولات و جزآں ہر کہ ایں اشیاء را مرید و محب باشد وبدیں مشغول گردد اُو کافر است۔ اگر کسے با اُو صحبت کند یا بخانۂ اُو برود یا با اُو الفت و محبت دارد اُو از آنِ مہدی و از آنِ رسول علیہ السلام و از آنِ خدا نیست۔ کما قال اللہ تعالٰی:- زُيِّنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَآءِ وَ الْبَنِيْنَ وَ الْقَنَاطِيْرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ وَ الْفِضَّةِ وَ الْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَ الْاَنْعَامِ وَ الْحَرْثِ ؕ ذٰلِكَ مَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ۚ وَاللّٰهُ عِنْدَهٗ حُسْنُ الْمَاٰبِ ﴿14﴾ (سورۃ ال عمران) ای من ترک ھٰذا لاشیاء جبو مومن 1 و من لا ترک 2 ھٰذا الاشیاء فھو کافر۔ قال اللہ تعالٰی:-

وَ وَيْلٌ لِّلْكَافِرِيْنَ مِنْ عَذَابٍ شَدِيْدِ ﴿2﴾ الَّذِيْنَ يَسْتَحِبُّوْنَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا عَلَى الْاٰخِرَةِ وَ يَصُدُّوْنَ عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ وَ يَبْغُوْنَهَا عِوَجًا ؕ اُولٰٓئِكَ فِيْ ضَلٰلٍ م بَعِيْدٍ ﴿3﴾ (سورۃ ابراھیم)

1-فھو مفلح (ب - ا) 2- ومن احب (د - ب) 3- "والمنافقون" نہیں ہے(د - ب)

مَنْ كَانَ يُرِيْدُ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا وَ زِيْنَتَهَا نُوَفِّ اِلَيْهِمْ اَعْمَالَهُمْ فِيْهَا وَ هُمْ فِيْهَا لَا يُبْخَسُوْنَ ﴿15﴾ اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْاٰخِرَةِ اِلَّا النَّارُ ۖ وَحَبِطَ مَا صَنَعُوْا فِيْهَا وَ بٰطِلٌ مَّا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ (سورۃ ھود۔16) و قال اللہ تعالٰی :-

فَاَمَّا مَنْ طَغٰى ﴿37﴾ وَ اٰثَرَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا ﴿38﴾ فَاِنَّ الْجَحِيْمَ هِيَ الْمَاْوٰى ﴿39﴾ وَ اَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهٖ وَ نَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوٰى ﴿40﴾ فَاِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَاْوٰى ﴿41﴾ ط

(سورۃ النّٰزعٰت)

دریں باب آیتہا بسیار است۔

قال النبی صلی اللہ علیہ وسلم " الدنیا لکم و العقبٰی لکم المولٰی لی "حضرت میراں علیہ السلام چنیں بیان کردہ اند الدنیا لکم یا ایھا الکافرون و المنافقون و العقبٰی لکم یٰایھا المؤمنون المناقصون والمولٰی لی ولمن اتبعنی۔

Roman 56:- Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke Wujood-e-Hayat-e-Duniya Kufr hai. Ya'ni jan se jeena ke jise Hasti wo Khudi kahte hain. Aur woh umoor jin ko Kitabullah mein Mata-e-Duniya kaha gaya hai. Aurataun aur bachaun ki muhabbat aur Amwaal wo Haiwanaat wo Tijarat wo Zira'at wo Amaraat wo Malboosaat wo Malukaat waghaira ka jo shakhs Aashiq wo Mureed hoga aur us mein munhamik rahe ga woh Kafir hai. Agar koi is ki sohbat ikhtiyaar kare ya us ke ghar jaye ya us se ulfat wo dosti rakhe who Aan-e-Mahdi wo Aan-e-Rasool wo Aan-e-Khuda se nahin hai. jaisa ke Allahu Ta'ala farmata hai "Zeenat diye gaye hain log khawhishaat ki muhabbat se aurataun aur bachaun se muta'liq yeh sab Mata-e-Hayat-e-Duniya

hai. Aur Allahu Ta'ala (jo Ma'bood-e-Bar Haq hai) sab Naikiyan isi ki taraf phir jane wali hain".
(Sura Al-Imran-14)
Ya'ni jis ne in cheezaun ko tark kiya woh Mu'min hai. Jis ne tark na kiya Kafir hai. Allahu Ta'ala farmata hai, "Shadeed A'zab ka Ranj wo Gham un Kafiraun ke liye hai jo Aakhirat ke muqabile mein Hayat-e-Duniya se Muhabbat rakhte hain." (Sura Ibrahim 2-3)
Aur Allahu Ta'ala ne farmaya hai, "Jo shakhs Hayat-e-Duniya wo Zeenat-e-Duniya ka Mureed ho hum un ke aamaal ka badla is Duniya hi mein poora kardeinge. Is Duniya mein un ke liye koi kami na ki jaye gi. Yeh sab woh log hain jin ke liye Aakhirat mein Aatish-e-Dozakh ke siwaye kuch nahi hai. Aur unhuin ne jo kuch (Naikiyan) is Duniya mein ki hain woh sab Hábitat ho jaeingi. Aur woh jo (achche) kaam karte hain batil hai."
(Sura Hood 15-16)
Allahu Ta'ala ne farmaya hai: "Lekin jo shakhs had-se guzar gaya aur Hayat-e-Duniya ke peech hogaya to be shak us ka thikana Dozakh hai. aur jo shakhs apne Rabb ke (Itaab ke) mauqe par dara aur apne nafs ko (Fasid) khawhish se roka to beshak us ka thikana Jannat hai." (Sura An-Nazi 'at-37-41).
Is Baab mein Aayaat-e-Qur'ani bahut hain.
Nabi SAS ne farmaya:- "Duniya tumhare liye hai aur Aakhirat bhi tumhare liye hai aur mere liye Maula hai.
Hazrat Mahdi AS ne is ki tauzih Yun farmaee hai ke Duniya tumhare liye hai, Aey Kafiro wo Munafiqo! Aur

Aakhirat tumhare liye hai Aey Na-Qis Mu'mino! Aur Maula mere (Ya'ni Hazrat Rasoolullah SAS ke) liye hai aur us ke liye hai jo mera Tabe' (Mahdi-e-Mau'ood AS) hai.

نقل 57:- و نیز بگوجری فرمودند تم کون بھوجن ہم کون پیو۔

Roman 57:- Aur neez Gojiri Zaban mein farmaya ke "Tum Kon Bhojan Hum Kon piyu."

نقل 58:- نقل است که درشہرِ نہرواله عہده دارے که چیزے علمِ شریعت داشته 1 بود ملاقات آمد حضرت میراں علیه السلام آیت مَنۡ كَانَ يُرِيۡدُ الۡحَيٰوةَ الدُّنۡيَا بیان فرمودند او گفت که ایں آیت درحقِ کافراں است حضرت فرمودند آرے ہر که در و ایں صفات باشد بلاشبه کافر است۔ بازاُو گفت که ایں صفات دربادشاه ملوک و قاضی و علماء موجود است۔حضرت فرمودند که خدائتعالٰی من کان فرموده است ماہم من کان می گوئیم و اسم کسے مقید نمی کنیم ۔ بازاُو گفت ایں صفت درمن موجود است۔فرمودند درمسلمان ایں صفت نه 2 باشد و نه باید کرت دوم گفت که ایں صفت درمن موجود است فرمودند که شما کلمۂ رسول الله می گوئید ایں صفت درشماچوں باشد کرت۔سوم ہم اُو ہمیں گفت که دو بار گفته بود۔حضرت فرمودند که اگر درتوایں صفت ہست و تُو اقرار میکنی پس
خدائے تعالٰی برتو حکمِ کفر کرد۔ و تو کافر ہستی۔

کما قال الله تعالٰی :- زُيِّنَ لِلَّذِيۡنَ كَفَرُوا الۡحَيٰوةُ الدُّنۡيَا وَيَسۡخَرُوۡنَ مِنَ الَّذِيۡنَ اٰمَنُوۡا وَ الَّذِيۡنَ اتَّقَوۡا فَوۡقَهُمۡ يَوۡمَ الۡقِيٰمَةِ ؕ(سورہ البقرہ۔212) و درحق زنانِ پیغمبر صلی الله علیه وسلم ایں آیت نازل شد۔ يٰۤاَيُّهَا النَّبِىُّ قُلۡ لِّاَزۡوَاجِكَ اِنۡ كُنۡتُنَّ تُرِدۡنَ الۡحَيٰوةَ الدُّنۡيَا وَ زِيۡنَتَهَا فَتَعَالَيۡنَ اُمَتِّعۡكُنَّ وَاُسَرِّحۡكُنَّ سَرَاحًا جَمِيۡلًا ﴿28﴾(سورہ الاحزاب) و درحقِ یارانِ رسول صلی الله علیه وسلم ایں آیت نازل شد که :-مِنۡكُمۡ مَّنۡ يُّرِيۡدُ الدُّنۡيَا وَ مِنۡكُمۡ

مَّنۡ يُّرِيۡدُ الۡاٰخِرَةَ ۚ ثُمَّ صَرَفَكُمۡ عَنۡهُمۡ لِيَبۡتَلِيَكُمۡ ۚ وَلَقَدۡ عَفَا عَنۡكُمۡ ؕ وَاللّٰهُ ذُوۡ فَضۡلٍ عَلَى الۡمُؤۡمِنِيۡنَ ﴿152﴾ (سورۃ اٰل عمران) و درحق اُمت ایں آیت نازل شد :-

اِنَّ الَّذِيۡنَ لَا يَرۡجُوۡنَ لِقَآءَنَا وَرَضُوۡا بِالۡحَيٰوةِ الدُّنۡيَا وَاطۡمَاَنُّوۡا بِهَا وَالَّذِيۡنَ هُمۡ عَنۡ اٰيٰتِنَا غٰفِلُوۡنَ ﴿7﴾ۙ اُولٰٓئِكَ مَاۡوٰٮهُمُ النَّارُ بِمَا كَانُوۡا يَكۡسِبُوۡنَ ﴿8﴾ (سورۃ یونس)

1- "داشتے" (دب) 2- "نہ باشد " نہیں ہے(دب)

Roman 58:- Riwayat hai ke Shahre Nehr-wala mein aik Ohdedaar jo ke kuch Ilm-e-Shariyat se waqif tha Hazrat AS ki khidmat mein hazir huwa. Hazrat Mahdi AS Aayat:- مَنۡ كَانَ يُرِيۡدُ الۡحَيٰوةَ الدُّنۡيَا par Bayan farmarahe the.

Us ne arz kiya ke yeh Aayat to kafiraun ke haq mein hai. Hazrat AS ne farmaya han jis shakhs mein yeh sifaat hon woh bilashubha Kafir hai. Us ne kaha yeh sifaat Baadesh aur Qazi wo Ulama mein maujood hain. Hazrat Mahdi AS ne farmaya ki Khuda-e-Ta'ala "Man-Kaana" farmaya hai hum bhi "Man-Kaana" kahte hain kisi ke naam ko makhsoos nahin karte. Us ne arz kiya yeh sifat mujh mein maujood hai. Hazrat AS ne farmaya ke tum Rasoolullah SAS ka Kalimah padhte ho yeh sifat tum mein kaise ho sakti hai. Us ne teesri bar bhi wahi kaha jo do baar kah chuka tha. Hazrat AS ne farmaya agar tum mein yeh sifat hai aur tum ko is ka iqraar bhi hai to Khuda-e-Ta'ala tum par Kufr ka Hukkm A'yad farmata hai aur tum Kafir hain. Chunache Allahu Ta'ala farmata hai."Duniya ki zindagi Kafiraun ke liye Zeenat di gaee hai aur woh Mu'minaun ka mazaaq udate hain lekin jo Ahle-Taqwa hain

Qiyamat ke din oonche darajaun par hon ge."(2-212)
Aur Azwaaj-e-Mutahharaat-e-Hazrat Rasoolullah SAS se mutaliq yeh Aayat nazil huwi hai ke:- "Aey Nabi SAS! Apni biwiyaun se Aap kah do ke agar tum Hayat-e-Duniya aur Zeenat-e-Duniya cahtiho to Aao mein tumhein Mata' doon ga aur tumhein bahtareen tareeqe par reha kardunga." (33-28)
Aur Sahaba-e-Hazrat Rasoolullah SAS ke haq mein yeh Aayat nazil huwi ke:-
"Tum mein se jo Hayat-e-Duniya ka Mureed hai aur jo Aakhirat ka Mureed hai phir Allah ne baaz rakha tum ko un (Kafiraun) se ta-ke tumhein Aazmale aur albatta tahqeeq ke tum ko muaf kardiya aur Allahu Ta'ala Mu'mineen par Fazl (farmane) Wala hai."(3-152)
Aur tamaam Ummat ke bare mein yeh Aayat nazil huwi hai ke:- "Jo log Hamari Liqa' ki aarzoo nahin rakhte aur Hayat-e-Duniya se khush aur mutma'in hogaye aur jo log Hamari Aayataun se Ghafil hain woh aise log hain jin ka thikana Dozakh hai aur jo kuch unhuin ne kiya hai (yeh us-ki saza hai)." (10-8)

نقل 59:- حضرت مہدی علیہ السلام را پرسیدند اگر کسے بر فاقہ صبر کردن نہ تواند1 کند فرمودند بمیرد۔ باز پرسیدند کہ اگر نہ تواند کند۔ فرمودند کہ بمیرد باز پرسیدند کہ میرانجیو! اگر بےچارہ نتواند نہ صبر کردن تاچہ کند۔ فرمودند کہ بمیرد۔ بمیرد۔ بمیرد۔

1۔ چہ کند فرمودند اگر برود و یکدو چیتل کسب کند بخورو دوم روز دو چیتل خواہد۔ نقلست ہر کہ سہ 3 روز پے ۔۔ الخ (ب-ا) چہ کند مرمودند برود یک دو چیتل را کسب کند بخورد و باز فرمودند اولیٰ تر آنست کہ گدائی کند و بخورد و زیراچہ اگر ایک چیتل کسب کند دوم روز دو چیتل خواہد نقلست حضرت مہدی علیہ السلام

فرمودند ہر کہ سہ 3 روز پے درپے کسب کند۔۔ الخ (د-ب)

Roman 59:- Hazrat Mahdi AS se poocha gaya ke agar koi shakhs faaqe par sabr na kar sake to kiya kare, farmaya ke Mar-jaaye. Phir arz kiya gaya agar na kar sake to kiya kare. Farmaya Mar-Jaaye, phir arz kiya gaya ke Miranji! AS agar be-charah sabr karne ki taab wo tawan na rakhta ho to kiya kare. Farmaya, Mar-Jaaye, Mar-Jaaye, Mar-Jaaye!!!

نقل 60 :- و نیز نقل است کہ اگر کسے یکروز یک چیتل را کسب کند۔ دوم روز دو چیتل را خواہد طالبِ دنیا باشد۔

Roman 60:- Neez Riwayat hai ke agar koi shakhs aik din aik Cheetal kasab kare aur dosre din do Cheetal ki khawhish kare woh Talib-e-Duniya hai.

نقل 61 :- نقل است ہر کہ سہ (3) روز پے در پے کسب کند طالبِ دنیا است۔

Roman 61:- Riwayat hai ke jo shakhs teen 3 din paye-dar-paye kasab kare woh Talib-e-Duniya hai.

نقل 62 :- باز فرمودند کہ کسب کردن و تجارت کردن کہ در شریعت رخصت است۔ اما رخصت آنست کہ اگر کاسب و تاجر را نیت آں باشد کہ تا عبادت کردن تواند و بر ادائے اُو امر و اجتناب نواہی تقویت یابد کہ مبادا در طمع و خیانت اُفتد و اگر ایں ملاحظہ نہ باشد و در دل تفاخر و تکاثر بگزرو یا مجرد خوردن و تمتع گرفتن بلکہ اگر کسب 1 نہ کند و شب و روز بعبادت و تعلیم علمِ شریعت و عزلت 2 از خلق مشغول باش و مراد ازیں کارہا دنیا باشد جائے وے در آتش دوزخ است باخلوو باشد۔

1۔ بکند۔ (ا-چ) 2۔ عزلت و خلوت (د-ب)

Roman 62:- Phir (aik dafa) farmaya ke kasab wo Tijarat ki shariyat mein Ijazat to hai lekin Ijazat ki khusoosiyat yeh hai ke Kaasib wo Tajir ki niyat yeh rahe ke Ibadat

kar sake aur ahkaam baja lane aur mamno'aat se bach ne ke liye is mein quwwat wo tawanaee rah sake. Aur darta rahe ke kahein hirs wo khiyanat mein mubtela na ho jaye. Agar kasab wo Tijarat mein yeh lehaz na rahe aur dil mein Tafakhur wo Takasur paida ho jaye ya sirf khane aur kamane mein munhamik ho jaye. (yeh to badi baat hai) agarche Kasab na bhi kare aur din raat Ibadat aur Ta'leem-e-Ilm-e-Shariyat mein aur Uzlat-e-Khalq mein mashghool bhi rahe lekin us ki niyyat aise kamaun se sirf Duniya ho to us ka Thikana Dozakh hai jis mein hamisha ke liye rahna hoga.

نقل 63 :- بندگی میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہٗ فرمودند آنچہ حق است باید گفت اگرچہ کردن نہ تواند زیراچہ ناکردن تقصیرِبندہ است و ناگفتن حق پوشی است و تقصیرِبندہ گناہ است و حق پوشیدن کفر است۔ نعوذباللہ منہا۔ پس ہر کہ روش و بیانِ مہدیؑ و یاران وے دیدہ یا شنیدہ باشد قصد کند تا براں عمل کند و اگربرتمام عمل کردن نہ تواند بارے از گفتن شرم یا ترس نکند تا دریں آیت داخل شود :- وَلَا تَكْتُمُوا الشَّهَادَةَ ۚ وَمَنْ يَّكْتُمْهَا فَاِنَّهٗٓ اٰثِمٌ قَلْبُهٗ ۗ (سورۃالبقرہ۔283)

Roman 63:- Hazrat Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ne farmaya ke jo kuch Haq hai kah na chahiye agarche Amal na kar sakta ho. Kuin ke Amal na kar na Taqseer-e-bandah hai aor na kahna Haq-poshi hai aor Taqseer-e-Bandah gunah hai aur Haq-Poshi Kufr hai. **Naoozu Billahi Minhaa.**

Pas jis ne Mahdi AS aur Aap AS ke Sahaba Kiram RZ ki Ravish dekhi hai aur jo Bayan-e-Qur'an ke suna hai us ko chahiye ke is par Amal kar ne ki koshish kare agar

poori tarha Amal na kar sak ta ho to apni is Be-Amali ki wajhe Ahkaam-e-Mazhab sunaane mein sharm ya khawf na kare warna is Aayat ke Hukm mein dakhil ho jaye ga. Allahu Ta'ala farmata hai:- "Aur na chupao gawahi ko aur jo chupaye ga beshak us ka dil Gunah-Gaar hai. (2-283)

☆☆☆☆☆

BAAB SHASH-SHUM

DAR BAYAN-E-ISTIGHNA'

نقل 64 :- بندگی میاں سید خوند میر رضی اللہ عنہ' از گجرات ہجرت کردہ بہ جالور قرارکردند۔ میاں خواجہ محمود عرض کردند کہ اگر رضا باشد از جہت آوردن اسبابِ جماعت خانہ گردد نہاے بفرسیم۔فرمودند حاجت نیست۔ باز گفت کہ برشگال آمدہ است تشویش خواہد شد فرمودند نخواہد شد بسبب عذر برشگال برادراں نماز خود بخانۂ خود خواہند گزارد۔ اُو کرت مرت گفت بندگی میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہ' ہر بار ہمیں جواب فرمودند کہ حاجت نیست۔ چوں بطرف حجرہ رواں شدند بابرادراں 1 استادہ فرمودند کہ اہلِ نفس را فرمایش نباید کرد و فرمودند 2 کہ اہلِ نفس طلب فرمایش خواہند۔ باز فرمودند بندہ دوستوراں و یک گردوں کہ داشتہ است از جہتِ برادراں کہ مبادا 3 پیش کساں حاجت بطلب افتد و سوال کند۔

1- برادر(د - ب) (ا- ا) 2- و فرمودند کہ اہلِ نفس طلب فرمایش خواہند نہیں ہے(ا - ا) 3- مبدا پیش کسے طلبند و سوال کنند (د- ب) (ا- ا) پیش کساں بہ طلبند (ب - ا)

Roman 64:- Bandagi Miyan Khundmir RZ ne Gujarat

se hijrat karte Jalore mein qiyam farmaya tha. Miyan Khawja Mahmood ne arz kiya ke agar ijazat ho jama'at khana ka samaan lane ke liye gadiyan rawan karta huin. Farmaya ke zaroorat nahin phir arz kiya ke barish ka Mausam aachuka takleef hogi. Farmaya na hogi. Bariswh ho to Biratharan apne ghar mein namaz padh leinge. Us ne bar ma'ruza kiya. Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ yahi jawab farmate rahe ke zaroorat nahin. Aur hujre mein tashreef le jate huwe apne Mutabieen se farmaya ke Ahl-e-Nafs se farmaish nahin kar na chaiye aur farmaya ke Ahl-e-Nafs Talib-e-Farmaish huwa karte hain. Phir farmaya ke do Bayel aur aik Bandi isi liye rakhi gaee hain ke Biradaran-e-daire ko zaroorat ke waqt suwal karne ki naubat na aane paye.

نقل 65 :- بندگی میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہ' را عادت بود کہ بوقتِ نمازِ جمعہ و عید پیادہ بیروں می شدے چوں درمیانِ راہ کسے مرکب بیاوردے یکبار فرمودندے کہ حاجت نیست استغناء1 نمودے اُو باز عرض نمودے کہ سوار شوید بعدہ' قبول کردے۔

1- استغناء می نمودے بعدہ' قبول کردے (غ۔ ب)(ب۔ا) استغناء عرض نمودے (ا۔ ا)

Roman 65:- Banddagi Miyan Syed Khundmir RZ ki a'dat thi ke Namaz-e-Jummah wo Eid ke waqt paidal baher tashreef le-jate the. Asna-e-raah agar koi sawari paish karta to farmate ke zaroorat nahin. Be-Parwaahi barat te. Woh phir arz karta ke sawar ho jaiye to qabool farmalete.

نقل 66 :- و دیگر مہاجراںؓ را ہم اغلب ہمیں مقاد بود کہ ہمیشہ بہ بودن

احتیاجِ تام بصفت استغناء زندگانی کردندے۔

Roman 66:- Dosre Muhajireen-e-Kiram RZ ki aadat bhi omooman yahi rahi ke ziyadah se ziyadah zaroorat rahne ke bawajood Istighna se zindagi basar farmate the.

نقل 67 :- حضرت مہدی علیہ السلام فرمودند ہر چہ خواہی از خدا خواہ۔ اگر آب و نمک و ہیزم خواہی از خدا خواہ ۔ رخصت اینست و عزیمت آنست کہ گفتہ اند۔

بیت

ہشت جنت گر دہندت سر بسر۱ ☆☆☆ تُو مشو راضی ازانہا، درگزر

عالی ہمت باش دل باحق بہ بند ☆☆☆☆ تُو ہمائے قافِ قربی رو بلند

۱۔ شعر ثانی اور روایت (68) اِس میں نہیں ہے (ب۔ا)

Roman 67:- Hazrat Mahdi AS ne farmaya jo kuch chate ho Khuda se chaho. Pani, Namak, Lakdi bhi chahte ho to Khuda hi se chaho. Yeh Rukhsat hai, Aaliyat woh hai jo Bayan karte hain ke:-

“Hasht Jannat gar Dehandat Sar-Ba-Sar
Tu Mashau Razi uz INHA, Dar-guzar

Aali Himmat Baash Dil Ba-Haq Ba-Band
Tu Huma-e-Qaaf-e-Qarbi Rau Baland”

“Agar poori Aath (8) Jannatein bhi tujh ko de-di jaein to un se khush na ho balke Talab mein aur Aage badh ja!
Baland Himmat rah, Allah se dil Wa-Bastah rakh, jab tak tu Qaaf-e-Qarbi ka Huma hai baland udta chala ja”

نقل 68 :- نقل است ہرچہ خواہی از خدا خواہ ، اگر دنیا خواہی از خدا خواہ و

اگر عقبیٰ خواہی از خدا خواہ۔

Roman 68:- Riwayat hai ke Hazrat Mahdi AS ne Farmaya, “Jo chahte ho Khuda se chaho, Duniya chahte ho Khuda se hi chaho, Aakhirat bhi chahte ho to Khuda se hi chaho.”

نقل 69 :- و نیز نقل است حضرت مہدی علیہ السلام دائم ایں چنیں می فرمودند کہ تسلیم کنید۔ ذاتِ خود را بخدائے تعالٰی وہاہیچ کس نہ پردازید و ہیچ چیز نخواہید جز ذاتِ حق تعالٰی ویک ذرہ بامخلوق احتیاج نہ نمائید۔اصحابِ صفہؓ، قومِ محمد صلی اللہ علیہ وسلم کہ مشہور بدیں نام بود۔ موصوف بدیں صفات بودند و گروہِ حضرت مہدی علیہ السلام نیز مشہور بدیں صفات اند۔ زیراچہ ایشاں مامور با تباع خلیل اللہ اند و خلیل اللہ صلوٰۃ اللہ علیہ و سلم بوقتِ ابتلاء نمرودِ لعین چناں تسلیم شد کہ بجبرئیلؑ التفات نہ کرد۔ و از حضرت حق تعالٰی جز ذاتِ مطلق نخواست آنجا کہ گفت جبرئیلؑ ھل لک حاجۃ یٰا ابراھیم قال لا قال فاسئل ربک قال ابراھیم حسبی سوالی علمہ بحالی۔ کماقال اللہ تعالٰی:- وَمَنْ اَحْسَنُ دِيْنًا مِّمَّنْ اَسْلَمَ وَجْهَهٗ لِلّٰهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ وَّاتَّبَعَ مِلَّةَ اِبْرٰهِيْمَ حَنِيْفًا ؕ (سورۃالنسآء۔125) پس مصدقانِ مہدی را باید کہ ہمہ حال تسلیم باشند و از مرادِ 1 دارین فارغ سوند و جز لقاء اللہ طلب 2 او نباشد۔

1۔ وزمراد ازیں جہاں فارغ باشد (د-ب) (ا-ا) 2۔ ہمت او نباشد (د-ب) (ا-ا) (ب-ا)

Roman 69:- Riwayat hai ke Hazrat Mahdi AS hamesha yeh farmaya karte the ke apni zaat Khuda-e-Ta’ala ke hawale kardo. Na kisi shakhs ke sath mashghool raho na kisi cheez ki khawhish rakho ba-juz Khuda-e-Ta’ala ki zaat ke makhlooq se zara bhi ahtiyaaj na rakho. As-haab-e-Sufah RZ jo Hazrat Muhammad SAS ki mash-hoor Jama’at thi woh Jama’at inhein sifaat se muttasif

thi aur Hazrat Mahdi AS ki Jama'at bhi inhein sifaat se muttasif mash-hoor hai. Kuin ke is Jama'at par Hazrat Khalilullah AS ki Itteba' lazim ki gaee hai. Hazrat Khalilullah AS ne Namrood laeen ke zulm dhane ke waqt Tasleem wo Raza is darjeh ikhtiyar farmaee thi ke Jibrael AS ki taraf bhi Aap AS ne iltefaat na farmaya aur Baargah-e-Rabbul Izzat se Zaat-e-Haq ke siwaye kisi aur talab se Aap ne sarokar na rakha. Jab ke Jibrael AS ne Aap AS se poocha ke "Aey Ibrahim AS kaho kiya zaroorat hai? Farmaya kuch nahi. Jibrael AS ne kaha tumhare Rabb se madad chaho? Farmaya ke حسبی سوالی علمه بحالی (Us ka mere haal ko janna mere liye kafi hai) jaisa ke Allahu Ta-ala farmata hai:- " Aur woh naiki karne wala hai aur us ne Hazrat Ibrahim AS ke Deen ki pairwee ikhtiyaar ki hai." **(Surarah-Nisa' 125)** pas Musaddiqeen-e-Hazrat Mahdi AS ko chahiye ke har halat mein Tasleem wo Raza par aamil rahein. Dono jahan ka maqsad hasil karein Deedar-e-Khuda ke siwa-e- koi aur talab na rakhein.

نقل 70 :- نیز نقل است از بندگی میاں شاہِ دلاور رضی اللہ عنہٗ که حضرت میراں علیه السلام فرمودند اگر خدائے تعالٰی درحال 1 عسرت برائے عرس چیزے بسیار رساند دو سه بار کرده درونِ دائره خرچ کنند که ایشاں مستحقِ فتوح اند، نه غیر ایشاں مگر بطریق 2طفیلِ ایشاں کسے را برسد۔

1- درحال عجز چیزے (د-ب)(ا-ا-)(ب-ا) 2- بطریقِ دل ایشاں برسیدے (ا-ا-)(ا-چ)(غ-ب)

Roman 70:- Hazrat Bandagi Miyan Sha Dilawar RZ se Riwayat hai ke Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke tangdasti ke waqt agar Khuda-e-Ta'ala kuch ziyadah

bhej de to us se Ahl-e-Daira ke liye do 2, 3 teen waqt ka kharch chalana chhiye kuin ke yahi Mustahaq-e-Futuh hain, dosre nahin hain. Magar in ke Tufail mein kisi ko pahunch jaye (to woh aur baat hai.)

نقل 71:- نیز نقل است از بعضے مہاجراںؓ که حضرت میراں علیه السلام فرمودند که ہر که منتظرِ فتوح باشد متوکل نباشد۔

Roman 71:- Neez ba'az Muhajireen-e-Kiram RZ ne yeh Riwayat bayan farmaee hai ke Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke jo shakhs Futuh ka muntazir ho woh Mutawakkil nahin hai.

نقل 72:- نیز نقل است فرمودند ہر که از ساکنانِ دائرہ بدرخانۂ اغنیاء بگذرو و اغنیاء اُو را چیزے بدہند یا بدست اُو بر دائرہ 1 بفرسند آں فتوح نباشد۔ نباید 2 خورد و مرشدِ دائرہ را نباید شد۔

1- یا بدست او چیزے بر دائرہ بفرسند فتوح نباشد (ب۔ا) 2- آں چیز را نباید خورد (ب۔ا)

Roman 72:- Neez Riwayat hai ke Hazrat AS ne farmaya ke Ahl-e-Daira se koi shakhs daulat Mandaun ke ghar jaye aur daulat Mand log us ko kuch dein ya Ahl-e-Daira ke liye us ke zariye kuch bhej dein to us par Futuh ka Hukm na ho sake ga. Is ko istema'l na karna chahiye aur Daira ke Murshid par lazim hai ke is ko qubool na kare.

نقل 73:- حضرت میراں علیه السلام فرموده اند ہر چه باختیار بنده بموافقتِ شرع می رسد حلال است۔ ولیکن حلالِ طیب نیست و حلالِ طیب آنست 1 که بے اختیار برسد۔ و بر حلال محاسبه است۔ و بر حلالِ طیب محاسبه نیست۔

کما قال اللہ تعالٰی:-

كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ ۙ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا ۚ قَالَ يٰمَرْيَمُ اَنّٰى لَكِ هٰذَا ؕ قَالَتْ هُوَ

مِنۡ عِنۡدِ اللّٰهِ ؕ اِنَّ اللّٰهَ يَرۡزُقُ مَنۡ يَّشَآءُ بِغَيۡرِ حِسَابٍ ﴿37﴾ (سورۃ ال عمران)

و قال النبی صلی اللہ علیہ و سلم فی 2 شئی حلالها حساب و حرامها عذاب و طیبها بلا حساب۔

1- این است که (غ۔ ب)(ا۔ چ) -2 - فی شئی ان نسخوں میں نہیں ہے۔(د ۔ب)(ب۔ ا)

Roman 73:- Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke bande ko Ikhtiyaar wo koshish se Shara' ke Muafiq jo kuch hasil hota hai woh Halal hai lekin Halal-e-Tayyib nahin hai. Halal-e-Tayyib to woh hai ke be-Ikhtiyaar pahunch jaye aur Halal par Muhasiba hai, Halal-e-Tayyib par Muhasiba nahin hai. Allahu Ta'ala farmata hai jab kabhi Zakariya AS Mariyam AS ke pas kothari mein dakhil hote wahan rizk maujood pate. Unhuin ne kaha Aey Mariyam! "Yeh Rizq, tumhare liye kis tarha pahunchta hai? (Mariyam AS) ne jawab diya yeh Allah ke pas se (Aata hai) be-shak Allahu Ta'ala jis-ko chahta hai be-hisaab Rizq ata farmata hai.
(Surah Aal-Imran 37).
Hazrat Rasoolullah SAS ne farmaya ke jo cheez Halal ho us ka Hisab hoga aur jo Haram ho us par Azaab hoga. Aur jo Halal-e-Tayyib ho woh be-Hisab hai."

نقل 74 :- نیز نقل است وقتی که خدائے تعالٰی چیزے رسانید یاراں گفتند که حلال طیب است 1 حضرت میراں علیه السلام فرمودند که حلال است طیب نیست۔ و دو سه روز شده 2 است که خبرایں رسیده بود که اُو فرستادن می خواہد و نیز فرمودند که تعین 3 لعین است۔

1- رسید (غ۔ ب)(ب۔ ا)(ا۔ چ) 2- فرمودند که یقین است (غ۔ ب) (ا۔ چ) 3- شد که (د ۔ب) (ا۔ ا)

Roman 74:- Riwayat hai ke aik dafa' Khuda-e-Ta'ala ne

kuch bhej diya tha, Sahaba Razi Allahu Anhuma ne arz kiya ke yeh Halal-e-Tayyib hai. Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke Halal hai. "Halal-e-Tayyib" nahin hai. (Kuin-ke) Do teen roz qabl yeh ma'loom ho chuka tha ke woh bhej ne wala hai. Neez farmaya ke "Ta'iyyun La'een" hai.

نقل 75 :- نیز نقل است که بندگی میاں نعمت رضی اللہ عنہ' فرمودند که یک مردارخوار مسلمان شده بود۔بخانۂ مردارخواراں برائے ملاقات رفت۔وقتِ باز گشتن مردار خوراں گفتند طعام خورده برو۔اُو گفت من مسلمان شده ام بخانۂ شما چوں خورم۔ گفتند آوند 1 نوو آب و ہیزم و مصالح بگیرو خود به پرو بخورگفت خوب باشد۔ چوں نان خوردن گرفت 2 مردارخواراں را گفت چیزے نان خورش ہست؟ ایشاں گفتند ہست ولے تومی دانی آنچه که ہست گفت اندکے چیزے شوربۂ آب بریز 3 اُو بدہنِ آوند دست داد۔ایں گفت که دست باز کن آنچه برابر آب اُفتد افتادن بده پس بخور دوباز آمد و کسے که متوکل باشد و بخانۂ اہلِ دنیا برود و نان طلبیده طعام ایشاں بخور و حکم 4 اُو ہمین است۔

1- گفتند آرو بگیرد و آوند نوبگیر (ب۔ ا) (ا۔ چ) 2- نان خوردن نشت (ا۔ ا) 3- شوربه بیارپس ہر که متوکل باشد و بخانۂ اہلِ دنیا برود --الخ 4- حالِ اُو اینست (ب۔ ا)

Roman 75:- Hazrat Bandagi Miyan Ne'mat RZ ne aik Riwayat bayan farmaee ke aik Murdaar-Khore Musalman hogaya tha. Kisi Murdaar-Khore ke ghar milne gaya. Wapasi ke waqt Murdaar-Khoraun ne kaha kuch kha kar jao. Us ne kaha mein Musalman hochuka huin tumhare pas kaise kha sakta huin? Un logaun ne kaha ke naya bartan, pani, lakdi, masala lo khud paka kar khao. Us ne kaha bahut achcha. Jab roti khane laga Murdaar-Khoraun se poocha ke salan, chatni kuch hai?

un-logaun ne jawab diya, hai. Laikin jo kuch hai tum jante ho. Kaha thoda sa Shorba daldo. Unhuin ne handi par haath rakh kar dalna chaha. Us ne kaha haat hata do. Shorbe ke saat jo dhalak jaye dhalakne do. Gharz ke sab kuch kha kar woh wapas huwa. Isi tarha jo shakhs Mutawakkil ho aur Maldaar ke ghar ja kar Roti khana mang kar khata ho us ka hukm bhi theek wahi hai.

نقل 76:- نیز نقل است که میاں سومار و میاں دولت خاں رضی اللہ عنہما ہر دو مہاجراں بودند و از خانہائے موافقاں دوغ آوردہ1 بودند۔ میراں سید محمود رضی اللہ عنہ' آوند ہائے ایشاں شکستند و میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہ' و بندگی میاں نعمت رضی اللہ عنہ' ہمچنیں کردہ اند و بندگی میاں سید خوندمیرؓ چوں برائے دعوت رضی اللہ عنہ' ہمچنیں کردہ اند۔ و بندگی میاں سید خوندمیرؓ چوں برائے دعوت نشستے اکثر ایں ابیات خواندے۔

1- می آوردند (ا۔ چ) (غ۔ ب) (ا۔ ا) (د۔ ب)

خدا از عابداں آں را گزیند ☆☆☆ که در راہِ خدا خود را نہ بیند

خاک شو خاک تا بروید گل ☆☆☆ که بجز خاک نیست مظہرِ کل

Roman 76:- Riwayat hai ke Miyan Somar aur Miyan Daulat Khan Razi Alllahu An-huma dono Muhajir RZ the. Yeh Hazraat RZ aik dafah Muafiqeen ke ghar se Dahi-laaye the. Miran Syed Mahmood RZ ne un ke bartan tod diye aur Miyan Syed Khundmir wo Miyan Shah-Ne'mat Razi Alllahu An-huma ne bhi aisa hi kiya hai aur Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ Ta'am-e-Dawat par tashreef farma hote to aksar yeh Abyaat padhte the.

Khuda az A'abidan aan ra Guzeenad
Ke dar Rah-e-Khuda Khud ra na Beenad
Khak Shau Khak ta baru yad gul
Ke ba-Juz Khaat neest Mazhar kul

"Un hi A'abidaun ko Allahu Ta'ala barguzeedah banata hai jo Khuda ki rah mein khud beeni se bachte hon."
"Khak ban jao! Khak ban jao! Ta ke Is khak se phool khilein, kuin ke khak bane baghair Mazhar-e-Kul nahin ban sako ge."

نقل 77 :- بیت

ہرگز نشوی شیر بیاباں حقیقت ☆☆☆ تا خوار شدہ چوں سگِ بازار نگردیحضرت میراں علیہ السلام دروقتِ خواندن ایں بیت بزبانِ مبارک فرمودند ماخوار اینم ، ماخوار اینم، ماخوار اینم 1

1- ازجملہ خواہم (سہ بارتکرار) (ب۔ ا) حضرت شاہِ قاسم مجتہدِ گروہؒ نے تحریر فرمایا ہے کہ یہ اشعار حضرت میاں امین محمد صحابی حضرت مہدی علیہ السلام کے لکھے ہوئے ہیں۔ محکمات اور مولف زاد الناجی نے بھی یہ تحریر فرمایا ہے۔ (زادالناجی)

مثنوی

در زمانِ مصطفیٰ ایں ہر چہار ☆☆☆ بود دائم بر صحابہ آشکار
جوع وجاں بازی وذل وغربت است ☆☆☆ چوں بود ایں چار پنجم قربت است
در گہ شاہ محمد مہدئ آخرزماں ☆☆☆ می نماید پنج چیزاں دائما برمہدیاں
جان وتن را بذل کردن خانماں بگذاشتن ☆☆☆ جوع وخواری پیشہ کردن صبر برپاداشتن
ہر کہ مہدی رابگردد گفت اُو دردل کند ☆☆☆ بے حجابش رویت اللہ بالیقیں حاصل کند

Roman 77:- Couplet/Masnavi:- Jab tak Bazaar-e-Tareeqat mein kutte ke manind khawr na ban jao ge Bayaban-e-Haqeeqat ke shair na ban sako ge. Is ooper ke shair ko

bayan farmate huwe Hazrat Mahdi AS apni Zuban-e-Mubarak se farmate the ke “Hum Khawr hain! Hum Khawr hain! Hum Khawr hain!”

Masnavi:- Hazrat Mustufa SAS ke zamane mein Sahaba-e-Kiram RZ in chaar **(4)** Sifaat se Muttasif the.
(1) Faqah **(2)** Jan-Bazi **(3)** Zillat **(4)** Ghurbat, jab yeh **(4)** hasil the tu panchvi sifat-e-Qurbat bhi un ko hasil thi. Hazrat Mahdi-e-Aakhir-uz-Zamaan AS ke Darbar mein Mahdavi Panch Sifaat se Muttasif hain. **(1)** Jan wo Tan ko Qurban karna. **(2)** Ghar, Watan chodna. **(3)** Faqah aur Khaksari ikhtiyaar karna. **(4)** Ghurbat mein Sabr par qaem rahna **(5)** Jo shakhs Hazrat Mahdi AS ka Girweedah huwa Un ki Taleem ko Dil-Nasheen karle Arzoo-e-Yaqeen Be Pardah Deedaar-e-Ilahi se Musharraf hoga.

نقل 78 :- نیز منقول است که اکثر معتاد مہاجرانِ مہدی علیہ السلام ایں بود که اگرخود بر بالائے 1چیزے نشستہ بودے و یک دو برادرانِ دائرہ برائے ملاقات بیامدے برابرخود نشاندے و برزمین نشستن نداد ے و گر بسیار بیامدے و برابر خود جائے ندیدے خود برخاستے و بر زمین به نشستے و اگر خسپیدہ بودتے و کسے برادرے آمدے نشستہ با اُوحکایت کردے خسپیدہ نہ ماندے واگرچہ اُو مزاحم شدے که تکلف نه کنید۔

1-بالائے حریر(ا-چ)(غ-ب)

Roman 78:- Riwayat hai ke Muhajireen-e-Hazrat Mahdi AS ki aksar yeh a’dat rahi ke agar khud kisi oonchi cheez par tashreef rakhe hote aur kisi Daire se aik do sahib milne aajate to un ko apne bazoo bitha le te. Neeche baithne na dete the. Agar bahut Hazraat

aajate aur apne bazoo jageh no paee jati te khud apni jageh se hut-jate aur sab ke saat neeche baith jate the. Agar laite hote aur koi Biradar aajate to baith kar un se baat cheet karte the. Agar-che aane-wale majboor karte ke aap takleef na karein. Lekin yeh laite rahna pasand na farmate the.

نقل 79:- نیز اگر برائے ملاقات برادر رفتے خود تنہا برفتے و اگر کسی ہمراہ شدے منع کردے۔

Roman 79:- Neez agar khud kisi Bhai se mile jate to tanha jate the koi saath chalna chate to roke dete the.

نقل 80:- نیز مگس راندن کسے را اذن ندادے بلکہ منع کردے۔والسلام علیک اول خود گفتے و منتظرِ سلام کسی نہ شدے کہ اول سلام اُوگوید۔

Roman 80:- Neez kisi ko apne par se Makhiyan udane ki ijazat tak na dete the. Balke mana' farmate the. Aur Assalamu Alaik khud pahle kahte the. Kisi ke Salam ke muntazir na rahte the.

نقل 81:- نیز کسے را کفش برداشتن و نہادن ندادے و باغنیاء استغناء می نمودے۔ المقصود طریقِ تواضع درایشاں مبالغت 1 بود کہ تفصیلِ آں متعذر است۔1۔ مبالغت (ا-چ)

Roman 81:- Kisi ko apne na'lain uthane ya rakhne ki ijazat na dete the aur Maal-daraun se mustasna' raha karte the. Hasil-e-Kalam yeh ke un Hazraat ka tariqah-e-tawazeh itna ziyadah tha is ki tafseel yahan bayan karna mushkil hai.

نقل 82:- روزے میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہ' با یاراں ایستادہ بودند ملک فخر الدین و ملک لطیف و ملک شرف الدین باملوکی 1 ہریکی علٰحدہ سر بر پائے

بندگی میاں می نہادند۔ بند گیمیاں رضی اللہ عنہ' ہیچ التفات نہ کردند 2 بعد لمحہ سرِ ایشاں بدستِ خود بالا کردند۔

1۔ باملوک (ا-ا)۔ باملوکی نہیں ہے۔ (ا-ب) 2۔ نہ کردندے بدستِ خود ۔۔الخ (ا-چ) (غ-ب)

Roman 82:- Aik roz Hazrat Miyan Syed Khundmir RZ apne sathi-yaun ke saath khade huwe the Malik Fakharuddin wo Malik Lateef w Malik Sharfuddin, raees hone ke bawajood har aik Aap RZ ke paer par sar rakh dete the Hazrat iltefaat tak na farmate the, kuch dair ba'ad apne haath se un ka sar utha dete the.

نقل 83 :- وچند بار دیدم کہ ملوکاں، وقتِ دعوت پسِ پشت 1 می نشتند و دعوت می

شنیدند و نمی گفتند کہ پیش بیائید۔ و اگر کسے اہلِ فہم بودے اگرچہ 2 فقیر فرمودے پیشتر بیائید بہ تاکید (بتاکید) و تکرار 3 فرمودے نزدیکتر بیائید و یاراں را می فرمودے کہ جائے بدہید و فرمود ے کہ معتادحضرت میراں علیہ السلام چنیں بود کہ اہلِ فہم را پیش خود طلبیدے۔

1- عقب پشت (غ- ب) 2- اگرچہ اہلِ تفسیر بودے (1-چ)(غ-ب) 3- تکرارو بتکرار (د- ب) (غ- ب)

Roman 83:- Mein ne kaee bar dekha hai ke Bayan-e-Qur'an ke waqt umra' pichle hisse mein baith kar Bayan sunte the. Aur Hazrat kabhi unhein na farmate ke samne Aao. Agar koi samjhdaar ho ta agarche woh muhtaaj hi kuin na ho farmate ke samne aao. Bar-bar takeed se farmate ke ziyadah nazdeek aajao. Aur apne Fuqara' se farmate the ke jageh do. Aur farmate ke Hazrat Mahdi AS ki a'dat bhi yahi thi ke Ahl-e-Fahm ko apne qareeb bulalete the.

نقل 84 :- نقل است روزے ملک 1 حمید الملک درجالور وقتِ عصر در حال

دعوت برائے ملاقات آمد و بعضے چاکرانِ اُو پیش از و آمدہ بودند کسے تعظیم اُو نہ کردند نہ چاکرے نہ اہلِ دائرہ ۔ بعدہٗ پسِ پشت یکے نشست چوں نمازِ مغرب شروع شد بہ دنبال گزاردہ چونکہ باز گشت بہ چاکراں و قرابتانِ خویش گفت کہ شما چرا تعظیمِ من نہ کردید ایشاں گفتند کہ عظمتِ میاں سید خوندمیرؓ دل را چنیں گرفتہ بود کہ تعظیمِ شما کردن نتوانسیتم۔

1- ملک حیدرالملک (ب۔ ا) ملک حمید (د ۔ب) زبدۃ الملک (ا۔ ا)

Roman 84:- Riwayat hai ke aik roz Malik Hameedul Mulk Jaloor mein Asr ke waqt jab ke Bayan-e-Qur'an ho raha tha milne ke liye hazir huwe. Un ke baaz mulazimeen pahle se maujood the. Un ka koi mulazim ya koi Ahl-e-Dairah kisi ne bhi un ki ta'zeem na ki aur woh kisi aik shakhs ke peeche baith gaye. Namaz-e-Maghrib mein shareek rahe. Wapas hote huwe apne ba'az mulazimeen wo aqruba' se un huin ne pooch ke tum ne meri ta'zeem kuin na ki? Un huin ne kaha ke Miyan Syed Khundmir RZ ki Azmat hamare dilaun par is qadar taari thi ke hum aap ki ta'zeem baja na la-sak-te the.

نقل 85 :- نیز اگر کسی از دائرہ استقبالِ دنیادار و موافق کردے و یا وقتِ باز گشتن چند قدم برابرِ اُو رفتے بزجر منع فرمودے و فرمودے کہ اگر بہ ترکِ تعظیم ایشاں شما را در دنیاہم زیاں 1 شود ۔ بروزِ قیامت دامن بگیرید و درآخرت اجر بسیار است۔ اگر ترکِ تعظیم ایشاں کنید۔

1۔ زیاں شود و فرمودند ایں چنیں خوشامدی کردن چاکری بکنید اگر زیاں شود در روزِ قیامت ۔الخ (ب۔ ا)

Roman 85:- Neez agar koi Ahl-e-Dairah kisi Duniya Daar wo Muafiq ka isteqbaal karte ya us ki wapasi ke waqt chand qadam us ke saath jate to sakhti ke saath

mana' kardiye jate the, aur (Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ) sakhti ke saath Ahl-e-Daira se farmate ke un logon ki ta'zeem chod de ne ki wajhe agar duniya mein bhi tumhara koi nuqsaan ho to Qayamat ke din mera daman pakad lo. Halan ke Aakhirat mein bahut kuch Ajar mile ga ba-shart-e-ke aise logon ki ta'zeem chod di jaye.

نقل 86 :- بندگی میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہ' از حضرت میراں علیہ السلام نقل کردہ اند کہ میراں علیہ السلام فرمودند کہ خلق 1 ایں چنیں ہست کہ سالک را از آسماں بر زمین آرند بدیں طریق چوں دیدند کہ با ایشاں التفات نمی کند۔ معتقد شوند و موافقت کنند چونکہ مہمانی شروع کنند الحاح کنند کہ بغیر خوندکار مہمانی ہرگز نہ شود اگرچہ بسیار عذر کند بے چارہ را ہرگز نہ گزارند تانہ برند چونکہ درخانہ یک کس رفت دیگر معتقد را حجت شد کہ من ازو بدترو دور تر نیم تا خوندکار بخانہ من نیائید و درمہمانی حاضر نشوید و شرف نہ سازید بے چارہ چہ کند ضرورۃً برود۔ سومے نیز ہمیں بکند بے چارہ را رفتن عادت شد در دل دانست کہ خلق مطیع شد کہ من ہیچ کار نمی کند و لیکن نمی داند کہ من مطیع ایشاں شدم و دربدر سر گرداں گشتم۔

1- فرمودند کہ چنیں (د۔ ب) (ا۔ ا)

Roman 86:- Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ne Hazrat Mahdi-e-Mau'ood AS ki Riwayat bayan farmaee hai ke Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke makhlooq ka yeh haal hai ke Salik ko Aasmaan se Zameen par le aati hain. Log jab dekhte hain ke (Ah-lullah) un ki taraf tawajhe nahin karte hain to woh mo'teqid ho ja te hain aur muhabbat karne lagte hain. Un ki Dawat karna chahte hain. A'ajizi karte hain ke Khundkaar ke

baghair taqreeb na ho sakegi agarche ke woh kitna hi uzr kare be-chare ko hargiz nahin chodte Aakhir le-jaate hain. Jab woh kise aik ke ghar chala jata hai dosre mo'teqid ke paas daleel wo nazeer ho jati hai (arz) karta hai ke Banda us se bartar ya kamtar nahin hai. Jab tak Khundkar tashreef na le-chalein sharf na bakhshein taqreeb na ho sakegi. Be-charah kiya kar sakta hai majbooran chale jata hai. Teesra bhi yahi tareeqah ikhtiyar karta hai is tarha be-chareh ko jane ki a'adat hojati hai aur dil mein samjhne lagta hai ke Makhlooq meri mutee' hochuki hai. Mere baghair koi kaam anjaam nahin diya jata hai. Lekin yeh nahin dekhta ke (fil-haqeeqat) mein khud un ka mutee' hogaya huin aur dar-ba-dar sargardan huin.

نقل 87 :- و بباید دانست که خوشنودی حضرت میراں علیه السلام و اکابر مهاجراںؓ درین است که بخانهٔ کسی بیرونِ دائره نباید رفت۔ برائے طعام خوردن نه درخانهٔ موافقاں و نه مخالفاں و نه ازایشاں چیزے حاجت خواستن و کسانیکه برفتند بر ایشاں بسیار زجر کردند بلکه بعضے را از دائره بیرون کردند۔ الغرض اکابر و مهاجراںؓ نرفته اند مگر نادر که غلامی تمام داشتندے بخانهٔ اُوشاں رفتند و طعام خوردند و دعوت کردند و لیکن کسے دیگرے را حجت نیست۔

Roman 87:- Jaan lena chahiye ke Hazrat Mahdi AS aur Akabireen Razi Allahu Anhum ki khushnoodi is mein na thi ke khane ke liye Daire ke baher kisi ke ghar jaein, na Mua'fiqeen ke ghar na Mukhalifeen ke ghar. Aur na un logon se koi suwal kiya jaye aur jo lo jate un-par bahut sakhti karte the. Balke ba'zaun ko to Daire se baher kardete the.

(Muallif-e-Kitab Hazrat Bandagi Miyan Abdur-Rasheed RZ farmate hain ke) Garz Akabireen Razi Allahu Anhum nahin gaye. Magar Shaz-o-Nadir aise logaun ke ghar gaye hain aur khana bhi khaya hai, jo poori gulami wo Ita'at kiya karte the. Lekin yeh kisi aur ke liye Hujjat nahin.

☆☆☆☆☆

BAAB HAFTUM

DAR BAYAN-E-HUKM-E-MUNAFIQI KARDAN

نقل 88 :- میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہ' فرمودند کہ اگر آں بیان کہ حضرت میراں علیہ السلام کردہ اند آں بیان کنیم کسانیکہ موافق مہدیؑ ہستند ما را سنگسار کنند و دریک شہر یک سال دو سال ماندن نتوانیم زیرا کہ مہدی علیہ السلام را پیش از دعویِ مہدیت از چند جا اخراج 1 کردند بہ سبب بیانِ حق۔ ایں سخن کرت و مرت فرمودہ اند۔

1-بیرون کردند (د- ب) (ا- ا)

Roman 88:- Miyan Syed Khundmir RZ ne farmaya ke woh Bayan jo Hazrat Mahdi AS ne farmaya hai agar mein bayan karuin to jo log ke Muafiq-e-Mahdi-e-Mau'ood AS hain wahi sangsaar karein ge. Aur hum kisi shahr mein saal do saal rah na sakein ge chunach Dawa-e-Mahdiyat se qabl mahez Bayan-e-Haq ki wajhe

chand maqamaat se Ikhraaj kiya gaya hai. Yeh baat Hazrat RZ bar-bar farmate the.

نقل 89 :- و میاں دلاور رضی اللہ عنہ‘ ہم ایں سخن کرات و مرات فرمودہ اند کہ آنچہ ازحضرت مہدی علیہ السلام شنیدہ ام اگر آں پیش بعضے مہاجراں بگوئم ایشاں مرا سنگسار بکنند۔

Roman 89:- Aur Miyan Dilawar RZ ne bhi barha bayan farmaya hai ke jo kuch Hazrat Mahdi AS se mein ne suna hai agar ba’az Muhajireen RZ se bayan karuin to mujhe Sangsaar karein ge.

نقل 90 :- نیز نقلست 1 از بندگی میراں سید محمود رضی اللہ عنہ‘ کہ حضرت مہدی علیہ السلام فرمودند درآخرِ وقت دین نقصان خواہد شد و ہر دو مباحثہ کنندگاں جاہل۔ دراں وقت اثبات باید یکے درمعنی غلو کنند و یکے درظاہر بحث کنند ہر دوگروہ را دریں فائدہ نیست۔

1- روایت نمبر (90) ان نسخوں میں نہیں ہے۔ (د۔ ب) (ا۔ ا) ۔ حضرت غازی میاں صاحب مرحوم اہل بسیط پورہ کے کتب خانہ کی تاریخ سلیمانی جلد سوم کے ختم پر نقلیاتِ میاں عبدالرحمٰنؓ کے حوالہ سے اس روایت کو نقل کیا گیا ہے۔

Roman 90:- Hazrat Miran Syed Mahmood RZ se Riwayat hai ke Hazrat Mahdi AS ne farmaya Aakhri Zamane mein Deen ghat jaye ga. Mubahesa karne wale dono jahil (raheinge) us waqt Mu’mineen ko sabit (qadam) rahna chahiye (aik jama’at ke jahil log) ma’ni (yani Batin ke Masael) mein Ghuloo kareinge (aur aik jama’at ke jahil log sirf) Zahir (ki Haisiyat) mein bahes karein ge. In har do ko is mein koi Bahrah nahin hai.

نقل 91 :- و از میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہ‘ منقول است کہ حضرت میراں علیہ السلام فرمودند کہ کسانیکہ مہدی را قبول نمی کنند و نامِ رسول اللہؐ می شنو ند و درود می فرستند اگر (بالفرض) رسول اللہؐ دریں وقت حاضر باشند و ایشاں را

وحی خدائے تعالٰی برسانند اگر سنگسار نہ کنند ایں بندہ کذاب است و ہر چہ میگوید ہمہ دروغ است۔

Roman 91:- Miyan Syed Khundmir RZ se manqool hai ke Hazrat Mahdi AS ne farmaya jo log Mahdi ko qubool nahin kar rahe hain aur Rasool SAS ka naam sunte hain aur Darood bhaijte hain agar (Bil-Farz) Rasoolullah SAS is waqt maujood bhi ho jaein aur un logaun ko Allah Ta'ala ki Wahi pahunchaein to yeh log (Hazrat SAS ko sangsaar na karein to samajhna ke) yeh Banda Kazzaab hai aur jo kuch kahta hai sab jhoot hai.

نقل 92 :- بزرگوارے فرمودہ اند کہ حکایتِ دینِ اسلام دریں زماں چنیں شدہ است کہ قصابے پر کالہائے گوشتِ گاؤ در دارلحرب در محلہ 1 زِنار داراں بر سرکردہ بآوازِ بلند بگوید کہ کسے گوشتِ گاؤ 2 میخرد ضرور خلق اُورا بکشد 3 یا نہ ؟ ایں حکایت میاں شاہ نعمت رضی اللہ عنہٗ کردہ اند و گفتہ اند کہ ایں حکایت و روشِ حضرتِ میراں علیہ السلام و یارانِ وے ہمچنیں شدہ 4 است کہ قال النبی صلی اللہ علیہ وسلم:- ان الذین بدء غریباً و سیعودالدین کما بدء فطوبیٰ للغرباء۔

1- محلات (د- ب) 2- بہ کشد ایں حکایت (ا- چ) (غ- ب) (ا- ا) 3- شنیدہ است (غ- ب)(ا- چ)

Roman 92:- Aik Buzurg ka bayan hai ke is zamane mein Deen-e-Islam ka bayan aisa hogaya hai jaisa ke koi qassaab Gaye ka gosht Daar-ul-Harab mein Brehmanaun ke muhallay mein sar par lay kar jaye aur pukaar-pukaar kar kah ne lage ke koi hai jo Gaye ka gosht khareede. Laziman wahan ke log us ko mareinge ya nahin? Yeh Riwayat Hazrat Sha Ne'mat RZ ne bayan ki aur farmaya ke yahi haal Hazrat Miran AS aur Aap ke Sahabaa RZ ka hai jaisa ke Nabi SAS ne farmaya,

"Be-shak Deen shuroo huwa is haal mein ke woh gareeb (ajnabi) tha aur jaisa ke shuroo huwa tha waisa hi mustaqbil mein ho jayega. Pas khush khabri ho Ghruaba' ke liye (ya'ni un logaun ke liye jin ko un ki Mazhabi pabandi ki wajhe se log un ke saath aisa hi sulook kareinge jaise ke kisi Ajnabi ke saath kiya jata hai.)

نقل 93 :-نیز منقول است که میاں شیر ملک رضی اللہ عنہ' حضرت میراں علیہ السلام راپرسیدند که آنچه خوند کار می گویند ہمه حق است پس علماء چرا مخالفت می کنند۔ فرمودند که ایشاں ضعیف اند۔اگر ایشاں را قوت باشد مرا سنگسار کنند که دنیا محبوب ایشاں است و ہر که محبوب کسے را ہر روز دشنام و بدچوں خوش آید۔

Roman 93:- Riwayat hai ke Miyan Shair Malik RZ ne Hazrat Miran AS se suwal kiya ke Khund-Kaar (AS) jo kuch farmate hain Haq hai, phir Ulama kuin mukhalifat karte hain. Farmaya ke yeh log kamzore hain. Agar in mein taaqat hoti to mujhe Sang-Saar karte kuin ke Duniya un ki Mahboob hai. Aur jo shakhs kisi ke mahboob ko har roz bura kahta ho to un ko bhala kaise maloom hoga.

نقل 94 :- میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہ' فرمودند که خلق تا آں زماں که باما مخالفت است اُمیدِ دین ہست۔ ہر وقت که خلق باما 1 موافق شود معلوم شود که از میانِ 2 ما دین کلی برفت۔

1- خلق باما مخالفت بگذردند (ا- چ) باما مخالفت نه شوند (ب- ا) 2-ازما دین برفت (د -ب)

Roman 94:- Miyan Syed Khundmir RZ ne farmaya ke Makhlooq jab tak hum se Mukhalifat karti rahegi Deen

(Baqi rahne) ki Umeed hai. Jab muafiqat ho jeyegi to phir maloom ho jayega ke hum mein se Deen nikal chuka hai.

نقل 95 :- نیز فرمودند و درعقیدہ نبشتہ اند ہر کہ مہدیؑ را قبول کند و از ہجرت و صحبتِ مہدی علیہ السلام باز ماند اُو را حکم منافقی حضرت میراں علیہ السلام بحکمِ ایں آیت فرمودند:-لَا یَسْتَوِی الْقٰعِدُوْنَ مِنَ الْمُؤْمِنِیْنَ غَیْرُ اُولِی الضَّرَرِ وَ الْمُجٰهِدُوْنَ فِیْ سَبِیْلِ اللّٰهِ بِاَمْوَالِهِمْ وَ اَنْفُسِهِمْ ط۔۔ الخ(سورۃالنسآء۔95)
حاصل معنی ایں آیت آنست کہ مجاہدان 1 بر اولی الضرر بیک مرتبہ فاضل اند و بر غیر اولی الضرر بہ مراتبہائے بسیار فاضل اند پس ایشاں را بجائے درجات درکات باشد و بجائے مغفرتِ عذاب باشد و حکمِ نفاق بر قاعداں کہ غیر اولی الضرر بودند معلوم است۔ 1۔ مہاجراں (ا۔ا)

Roman 95:- Neez Hazrat Miyan Syed Khundmir RZ ne farmaya jo shakhs Mahdi AS ko qabool karta hai aur Farz-e-Hijrat aur Hazrat AS ki Sohbat se baaz rahta hai Hazrat Mahdi AS ne us ke liye Munafiqee ka Hukm is Aayay-e-Shareefa ki roo se bayan farmaya hai, “Mu’mineen se jo Ghair-Oolul-Zarar Qa’edeen hain woh barabar nahin hain Mu’mineen-e-Oolul-Zarar ke jo apne jan wo maal se jihad kate hain. (Surah,4Aayat,95) Is Aayat ka matlab yeh hai ke Mujahideen, Oolul-Zarar par aik marteba ki Fazilat rakhte hain aur Ghair Oolul-Zarar par kaee Maratib ki Fazilat rakhte hain. Pas in-logaun ko Darajaat ke bajaye Khasaaraat honge aur Maghfirat ke bajaye Azaab hoga, aur Qaedeen-e-Ghair Oolul-Zarar par Nifaaq ka jo hukm hai zahir hai.

نقل 96 :- بندگی ملک معروف رضی اللہ عنہ' را در شہرِ نہروالہ زحمت بسیار شدہ بود ، بعد از ایک سال در جالور رفتند و رحلت کردند میاں سیدخوندمیر رضی اللہ عنہ' فرمودند کہ خدائے تعالیٰ ملک معروف را ہجرت کنانیدہ وصال روزی کرد د فرمودند چنانچہ در عہدِ پیغمبرؐ ہجرت فرض بود و در عہدِ مہدی علیہ السلام ہم ہجرت فرض است 1 بحکمِ آیت ہجرت۔1- بحکم آیت ہجرت اس نسخہ میں نہیں ہے۔(د۔ ب)

Roman 96:- Bandagi Malik Ma'roof RZ ko Sher-e-Nehr Wala mein (Marz ki) bahut takleef hogaee thi aik saal ba'ad Jalore gaye aur Aap ne wahein Rehlat farmaee. Miyan Syed Khundmir RZ ne farmaya ke Khuda-e-Ta'aala ne Malik Ma'roof ko Hijrat ka mauqa de kar wisaal rozi kiya hai aur farmaya ke jaisa ke Hazrat Rasoolullah SAS ke zamane mein Hijrat Farz thi isi tarha Hazrat Mahdi AS ke zamane mein bhi Hijrat ki Aayat ke Hukm ke ba mujib Farz hai.

نقل 97 :- حضرت 1 میراں علیہ السلام فرمودند کہ ہیچ آیت قرآن منسوخ نیست و در قرآن تکرار و جملۂ معترضہ و حرفِ زایدہ 2نیست ۔

1- یہ روایت اس نسخہ میں موخر ہوگئی ہے۔ (ا۔ ا) 2- نیست د استثناء منقطع ووضع نیست (ب۔ ا)

Roman 97:- Hazrat Miran AS ne farmaya ke Qur'an-e-Shareef ki koi Aayat Mansookh nahin hai aur Qur'an-e-Shareef mein Takraar wo Jumla-e-Mu'teriza wo Harf-e-Zayad nahin hai.

نقل 98 :-نیز فرمودہ اند ہر کہ از گجرات ہجرت کردہ بخراسان آمدہ اند اگر میلِ دل اُو بوطنِ پیشین 1 باشد ظالم است۔1-بشہرے (ب۔ ا)

Roman 98:- Neez farmaya ke jo log Gujarat se Hijrat karke Khurasan mein aaye hain agar un mein se kisi ka dil apne Watan ki taraf mayal ho to woh Zalim ke

Hukm mein hai.

نقل 99 :- و براں 1 معنی فرمودند که یک ہزار کس در طلبِ حق تعالیٰ قدم می نہادند و دنیا و آنچه در دنیا است ترک می کنند و به عبادت و تقویٰ چنانچه شاید 2 و بادید مشغول می شوند و فرشتگان را فرمان می شود که دنیا آراسته بنمائید ایشاں را فتح و فتوحِ روئے می نماید نہصد بدیں 3 مشغول شوند د یکصد می مانند باز فرشتگاں را فرمان میشود که عقبیٰ بر ایشاں آراسته به نمائید از ایشاں نود به عقبیٰ توجه می کنند۔ اکنوں ده (10) کس می مانند۔ باز فرمان میشود که بر ایشاں بلا ہا نامزد کنید فقر و فاقه و ایذائے خلق و اخراج از خانہائۂ کس از بلاہا بگریزند۔ پس ازمیانِ 4 ہزار طالب که طلبِ حق اختیار کرده بودند یک کس 5 بخدا رسید سبحانه و تعالیٰ۔

1- نیز فرمودند که (د۔ ب) (ا۔ ا) (ب۔ ا) 2- چنانچه باید (د۔ ب)(ا۔ ا)(ب۔ ا) 3- بدنیا (د۔ ب) 4- ازمیان ہزار طالب یک کس(د۔ ب) (ا۔ ا) (ب۔ ا) 5- بخدا رسید ما فرمان آں ده تن را چناں می شد که ایں ہمت طلب کمال دید یں بستن در جماعت حلال واسطه کیست درضمیر نه کس از انجا خطر چنا چاے کرد که کاملاں را واسطه چیست درمیان ایں اوہام شاں نا کا نتیجه بعذب محمد رسول الله صلی الله علیه و سلم حلول بدیشاں در درگه اسفل السافلین مغروق بصورت بہوش می شدند و یک کس را ایزد تعالیٰ عم نواله بکرم عمیم خویش خطره نیادرو زہے سعادت آں یک کس که بذاتِ جل جلاله' موصوف گشت بکرم و فضل الله تعالیٰ (غ۔ب)

Roman 99:- Aur isi Matlab ko Zahir karte huwe Aap ne farmaya ke aik hazaar (1000) Aadmi Allahu Ta'ala ki talab ka iradah karte hain aur Duniya wo Ahl-e-Duniya se Tark-e-Ta'lluq karte hain. Ibadat wo Taquwa mein jaisa ke mashghool hona chahiye mashgool hote hain. (Idhar) Farishtaun ko Hukm hota hai ke Duniya Aaraasta karte unko dikhaee jaye aur unko Fath wo Futuh bhi batlaee jaye. (Is-surat mein) 900 afraad us taraf mashghool ho jate hain. Ab100 rah-jaate hain phir Farishtaun ko Hukm hota hai ke Aakhirat Aaraasta karke unko dikhaee jaye. (Is-surat mein) 90 afraad us janib mayal hoja te hain. Ab un mein se10

rah-jaate hain phir Farman hota hai in par Balaein Nazil ki jaein. Faqr-wo-Faqah aur Khalq ki Eiza aur Gharaun se Ikhraaj mein mubtela kiya jaye. (Is-surat mein) 9 afraad bhaag nikalte hain. Aik Hazaar 1000 afraad mein se sirf aik 1Talib rah jata hai jo Haq-e-Subhanahu wo Ta'ala ko pahunch sakta hai.

نقل 100 :-نیز منقول است که وقتی میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہٗ از جالور بموضعِ بھدری والی با دائرہ آمدند و بعضی عزیزاں خیلخانہائے خویش بطرف شہر نہروالہ رواں کردند بے رخصتِ بندگی میاںؓ چونکہ بندگی میاںؓ شنیدند بسیار تنگ آمدند و باياراں و با بعضے ہمرازاں مشورت کردند که بنده سفر1 خواہد کرد۔ و در دائرہ نخواہد ماند۔بشما را باید که یک شتر فلاں جامستعد کردہ بدارید درشب من آنجامی آیم ایشاں ہمچناں کردند بندگی میاں بآخرِشب از دائرہ بیرون شدند ہیچ کس را خبر نہ کردند ملک حمادؓ را معلوم شد، دنبالِ شدند مقدارے راہ رفتند و جائے که وعدہ کردہ بود آنجا رسیدند آں برادراں که حوالہ شتر بودند دانستند که کسان دائرہ 2 را شب خبر شدہ است و از دائرہ برائے مزاحم شدن می آیند از انجا باشتر پیشتر شدند و بندگی میاں با صفتِ مستی می روند 3 ہیچ التفات چپ و راست نمی کنند معلوم نیست که ملک حماد دنبالِ می آیند۔زیرِ درخت قرار کردند و بمناجات حق مشغول می شدند که الٰہی من لا ئقِ مرشدی نیم و بجائے میراں سید محمدؑ نشستن و پسخوردہ و سویت دادن مرا دار نیستم بعدہٗ از غیب ندا آمد که اے سید خوندمیرؓ! من تُرا برگزیدم و بجائے سید محمدؐ نشستن سزاوار گردانیدم و چندیں خلعتہا تُرا دادم و معانیِ قرآن تُرا عطا کردم بندگی میاںؓ باردیگر عذر خواہی کردند باز ہمیں شنیدند که با تو کار بسیار است 4 تُو کجا میروی بعد ازاں میاںؓ ہشیار شدند و ملک حمادؓ را پسِ خود دیدند طلبیدہ پرسیدند که راہِ دائرہ کدام طرف است بعدہٗ رواں شدند ملک حمادؓ پرسیدند که دو آواز شنیدیم دو می آواز ازاں

که بود 5۔ فرمودند ازانِ حق بودچوں درونِ دائرہ آمدند بعد اشراق آنکساں را که خیلخانہا رواں کردہ بودند طلبیدہ بسیار زجر کردند و آیات قرآن بر ایشاں بیان کردند۔

يَآيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تَتَّخِذُوْٓا اٰبَآءَ كُمْ وَاِخْوَانَكُمْ اَوْلِيَآءَ اِنِ اسْتَحَبُّوا الْكُفْرَ عَلَى الْاِيْمَانِ ط وَمَنْ يَّتَوَلَّهُمْ مِّنْكُمْ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الظّٰلِمُوْنَ ﴿23﴾ قُلْ اِنْ كَانَ اٰبَآؤُكُمْ وَ اَبْنَآؤُكُمْ وَاِخْوَانُكُمْ وَاَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيْرَتُكُمْ وَاَمْوَالُ نِ اقْتَرَفْتُمُوْهَا وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسٰكِنُ تَرْضَوْنَهَآ اَحَبَّ اِلَيْكُمْ مِّنَ اللّٰهِ وَرَسُوْلِهٖ وَجِهَادٍ فِيْ سَبِيْلِهٖ فَتَرَبَّصُوْا حَتّٰى يَاْتِيَ اللّٰهُ بِاَمْرِهٖ ط وَاللّٰهُ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الْفٰسِقِيْنَ ﴿24﴾ ع (سورۃ التوبہ)

لَا تَجِدُ قَوْمًا يُّؤْمِنُوْنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ 6 الْاٰخِرِ يُوَآدُّوْنَ مَنْ حَآدَّ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ وَلَوْ كَانُوْٓا اٰبَآءَهُمْ اَوْ اَبْنَآءَهُمْ اَوْ اِخْوَانَهُمْ اَوْ عَشِيْرَتَهُمْ ط اُولٰٓئِكَ كَتَبَ فِيْ قُلُوْبِهِمُ الْاِيْمَانَ وَاَيَّدَهُمْ بِرُوْحٍ مِّنْهُ ط وَيُدْخِلُهُمْ جَنّٰتٍ تَجْرِيْ مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ خٰلِدِيْنَ فِيْهَا ط رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ وَرَضُوْا عَنْهُ ط اُولٰٓئِكَ حِزْبُ اللّٰهِ ط اَلَآ اِنَّ حِزْبَ اللّٰهِ هُمُ الْمُفْلِحُوْنَ ﴿22﴾ ع (سورۃ المجادلۃ۔58)

لَنْ تَنْفَعَكُمْ اَرْحَامُكُمْ وَلَآ اَوْلَادُكُمْ ج يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ۚ يَفْصِلُ بَيْنَكُمْ ط وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُوْنَ بَصِيْرٌ ﴿4﴾ قَدْ كَانَتْ لَكُمْ اُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِيْٓ اِبْرٰهِيْمَ وَالَّذِيْنَ مَعَهٗ ج اِذْ قَالُوْا لِقَوْمِهِمْ اِنَّا بُرَءٰٓؤُا مِنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ ز كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَآءُ اَبَدًا حَتّٰى تُؤْمِنُوْا بِاللّٰهِ وَحْدَهٗٓ اِلَّا قَوْلَ اِبْرٰهِيْمَ لِاَبِيْهِ لَاَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ وَمَآ اَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللّٰهِ مِنْ شَيْءٍ ط (سورۃ الممتحنۃ۔60 آیت۔4)

1- مسافرت (د- ب)(ا- ا) 2۔ کسانِ دائرہ بہ شب خبردار شدند (د- ب)(ا- ا) کسان دائرہ خبر شدند۔ در دائرہ برائے مزاحم شدن می ایند از انجا با اشتر شدند بند گیمیاں سید خوندمیرؒ می روند باصفتِ مستی و ہشیاری معلوم نیست که ملک حماد -الخ (ب- ا) 3- می فتنده (ب- ا) 4- اس کے بعد اور روایت نمبر (101) حضرت غازی میاں صاحب اہل بسیط پورہ کے نسخہ میں موجود نہیں ہے۔ 5- دومی آواز که بود (ا- چ)(غ- ب)(ا- ا) 6- والیوم الاٰخر الایه لن تنفکم ارحامک و اولادکم الایه ومانن ایں آیتہا (ب- ا)

Roman 100:- Riwayat hai ke jis waqt Miyan Syed

Khundmir RZ Jaloor se Mauza-e-Bhadr-Wali mein mae-Daira Tashreef laye aur chand azeezaun ne apne khandan walaun ko Bandagi Miyan RZ ki ijazat ke baghair Naher-Wala ki janib rawana kardiya. Jab Bandagi Miyan RZ ko is ka ilm huwa to bahut ranjeedah huwe. Ba'az Sahaba RZ wo hamraaz Hazraat se bataur-e-mashwera farmane lage ke Banda safar karega. Daire mein na rahega. Aap logaun ko chahiye ke aik Oont fulan jageh tayyaar rakhein. Raat ko mein wahan aajaunga. Un Hazraat ne yahi amal kiya. Bandagi Miyan RZ aakhiri shab mein Daire se nikal gaye. Aap RZ ne kisi ko khabar na di. Malik Hammad RZ ko kisi tarha ma'loom hogaya. Peeche daude (Bandagi Miyan RZ) us maqam par pahunch jahan ke aane ka wada tha. Lekin woh Hazraat jin par Oont wahan lane ki zimmedaari thi is khiyal se ke Daire ke logaun ko khabar ho jaye aur mazahim honge is jageh se Oont lekar aur aage badh gaye the aur Bandagi Miyan RZ, mastana andaaz mein kisi janib iltefaat kiye baghair chal rahe the. Aap RZ ko ilm na tha ke Malik Hammad RZ peeche chale aarahe hain. Bandagi Miyan RZ aik darakht ke neech taher gaye aur Allhu Ta'-ala se munajaat mein mashghool hogaye ke Ilahi mein Murshidi ke layeq nahin raha. Aur Hazrat Miran Syed Muhammad AS ka Ja-Nasheen hone aur Pasghurdah wo Sawweeyat dene ke qabil nahin raha. Ghaib se Aawaaz aaee ke "Aey Syed Khundmir! Mein ne tujh ko bargazeedah kiya hai aur Syed Muhammad AS ki ja-

Nasheeni ke qabil banaya hai aur bahut kuch Khilatein tum ko ata ki hain aur Fahm-e-Ma'ni-e-Qur'an bhi tum ko ata kiya hai." Bandagi Miyan RZ ne phir arz khawhi ki is dafa' bhi Aap RZ ne wahi aawaaz suni ke "Tum par to abhi bahut kaam hai kidhar jate ho." Is ke ba'ad (Bandagi Miyan RZ) Hosh mein aaye. Aur Malik Hammad RZ ko apne peech dekh kar Aap RZ ne qareeb bulaya. Aur daryaft farmaya ke Daire ka rasta kidhar hai aur phir chalne lage. Malik Hammad RZ ne suwal kiya ke mein ne do (2) aawaazein suni hain. Dosri aawaaz kis ki thi? Farmaya ke Haq Ta'ala ki janib se thi. Jab Daire mein tashreef laye to Ishteraaq ke ba'ad un logaun ko jinhun ne apne Khandan walaun ko rawana kiya tha bula kar bahut Danta. Aur Qur'an-e-Shareef ki Aayaat par Bayan sunaya,
"Aey Iman Walo! Tumhare Baap Bhai, agar Iman ke muqabile mein Kurf ko pasand karin to tum un se Muhabbat ikhtiyaar na karo. Aur tum mein se koi shakhs un se Muhabbat ikhtiyaar karega to aise tamaam log Zalim hain. (Aey Muhammad SAS!) Aap kah deejiye ke agar tumhare Baap, tumhari Aulaad, tumhare Bhai, tumhari Biwiyan tumhare Qarabat-daar aur tumhare Maal jise tum ne jama' kiya hai aur tumhari Tijarat jis ke band ho jane se tum Darte ho aur tumhare Ghar jin ko tum Azeez rakhte ho (yeh sab) Allah wo Rasool aur Us ke raste mein Jihad karne se ziyadah tumhein Azeez hain to us waqt ka intezaar karo jab ke (Jald ya Ba-dair) Allahu Ta'ala Qahar nazil

kare. Aur Allahu Ta'ala Fasiqeen ki jama'at ko Hidayat nahin farmata. (S.9-A.23,24)."

"Tum aisi qaom ko jo Allah wo Aakhirat par Iman la-chuki ho us shakhs se muhabbat karti na pao ge jis ne Allah wo Rasool SAS ki mukhalifat ki ho (aur yeh mukhalifat karne wale) agarche un (Mu'mineen) ke baap hon yah aulaad hon yah bhaiyan hon yah qarabatdaar hon un sab (Mu'mineen) ke dilaun mein Allahu Ta'ala ne Iman qaem farmadiya hai aur apne Noor-e-Hidayat se un ki madad farmadi hai aur un ko aise Jannat mein dakhil farmayega jis mein Nahrein bahti hain. Jahan woh hamesh raheinge. Allahu Ta'ala un se khush hai aur woh Allahu Ta'ala se khush hain. Yeh sab Allhu Ta'ala ki jama'at hain ba-khabar ho jao ke Allahu Ta'ala ki jama'at ho falah yafta hai."
(S-58-A-22)

"Tum ko Qiyamat ke din tumhare qareebi qarabatdaar aur tumhare bachche hargiz fayedah na pahuncha sakeinge. Tum ko (Kufr wo Iman ki wajhe us din) juda karde ga aur tum jo kuch karte ho Allhu Ta'ala dekhne Wala hai. Tahqeeq ke tumhare liye Ibrahim AS ka aur un ke saath wale Mu'mineen ka Uswa-e-Hasana maojood hai ke us waqt (Ibrahim AS aur un ke Mu'mineen ne) apni (Mukhalif) qaom se kah diya tha ke hum tum se bezaar hain aur Allahu Ta'ala ke siwaye tum jin ki Ibadat karte ho un se bhi bezaar hain. Hum ne tumhare Deen se Kufr kiya aur tumhare darmiyaan boghz wo adawat hamesh rahegi. Yahan tuk ke tum is

aik Khuda par Iman le aao. Siwaye Ibrahim AS ke is qaol ke jo un hon ne pane walid se kaha tha ke mein tumhare liye Maghfirat manunga aur mein Allah ke muqabile mein kisi cheez ka ikhtiyaar nahin rakhta. (S.60: A.3-4)"

Aisi bahut si Aayaat sunaein aur aik paher tak Bayan farmate rahe aur aap RZ ne Pur-Jalal andaaz mein tahdeed farmaee. Is ke ba'ad biradaraan-e-Daira ne Rujoo kiya, apni galati tasleem karli aur apne khandan walaun ko wapas bula liya.

نقل 101 :- نیز منقول است که ملک الہدادؓ وقتے از جالورآمدند و چند روز نزدیک شہر نہروالہ فرود آمدہ فرمودند که مبادا کسے برائے ملاقات قرابتاں برود۔ اگر ایشاں ایں جابیانید ملاقات کنید 1 و اگر شما بروید بعد ازاں در دائرہ نیائید ہر جا که خواہید بمانید۔1- بشود (ب۔ ا)

Roman 101:- Riwayat hai ke Malik Ilhadad RZ ne aik dafa' (jab ke) Jalore se aakar chand din Sher-e-Naher-Wala ke qareeb qiyam farmaya to Hukm diya ke koi apne azeezaun se mulaqaat ke liye na jaein. Albatta woh khud yahan aajaein to mulaqaat kar sak te hain. Agar tum khud chale jaein to phir Daire mein na aaein. Jis jageh ji chahe reh jaein.

نقل 102 :- منقول است ملک معروف 1 رضی اللہ عنہ' پیشِ حضرت مہدی علیہ السلام عرض کردند که از نزد مادر من مکتوب آمدہ است که یکبار برائے ملاقات بیائید۔ اگر رضا باشد میردم ۔ فرمودند که جواب چنیں 2 بنویسید که ملک معروف 3 مرد۔

1- میاں مخدوم (ب۔ ا) 2- که بنویسید (د۔ ب)(ا۔ ا) 3- میاں مخدوم مرد (ب۔ ا)

Roman 102:- Riwayat hai ke Malik Ma'aroof Razi Allahu Anhu ne Hazrat Mahdi AS se arz kiya ke meri Walida Sahiba ke pas se khat aaya hai ke aik dafa' to milne ke liye Aao! agar ijazat ho to jata huin. Farmaya ke yeh likh-do ke Malik Ma'aroof mar-chuka hai.

نقل 103 :- منقول است که میاں نعمت رضی اللہ عنہٗ آں کساں را که بخانہائے موافقاں برفتند راہ خرچ دادہ از دائرہ بیرون 1 کردند۔

1۔ حضرت غازی میاں صاحب اہلِ بسیط پورہ کے نسخہ میں اس کے بعد روایت (109) بیان ہوئی ہے۔ گویا (104) سے (108) تک پانچ روایات اس نسخہ میں چھوٹ گئی ہیں۔

Roman 103:- Riwayat hai ke Miyan Ne'mat RZ ne un-logaun ko jo Muafiqeen ke ghar gaye hon kharch-e-safar de kar Daire se kharij farmadiya.

نقل 104 :- منقول است وقتی که بعضے یاران از کاہبہ 1 باز گشتند میاں سید خوند میر رضی اللہ عنہٗ ہم رواں شدہ اند برخصت میراں علیہ السلام بعضے یاراں پیشِ حضرت میراں علیہ السلام معلوم 2 کردند که میراں جیوؑ میاں سید خوند میرؓ را رفتن مدہید که اقاربان ایشاں اہلِ دنیا اند باز آمدن نخواہند داد بعدہٗ فرمودند که رخصت بندہ است 3 بفرستادنِ ایشاں خدائے تعالٰی دین خود را زیادت خواہد کرد۔

1- بطرف گجرات (ب۔ ا) 2- عرض کردند (ب۔ ا) 3- رخصت شدہ است (ب۔ ا)

Roman 104:- Riwayat hai ke ba'az Sahaba Razi Allahu Anhum Maqam-e-Kahaa se jab wapas huwe to Miyan Syed Khundmir RZ bhi Hazrat Mahdi AS ki ijazat se rawana hogaye. Ba'az Sahaba RZ ne Hazrat Mahdi-e-Mau'ood AS se arz kiya ke Miranji AS! Miyan Syed Khundmir RZ ko jane na dijiye kuin ke un ke Qarabatdaar Ahl-e-Dawlat hain un ko wapas aane na deinge. Aap AS ne farmaya ke Bande ki ijazat hai un ko

rawana karne mein (Maslehat yeh hai ke) Khuda-e-Ta'ala apne Deen mein taraqqi ata farmayega.

نقل 105 :- منقول است از میاں دلاور رضی اللہ عنہ' که روزے حضرت میراں علیہ السلام در حق کسانیکه بازگشته اندو به گجرات رفتند حکمِ منافقی و مرتدی کردند۔ میاں سید خوند میر رضی اللہ وعنہ' و میاں نعمت رضی اللہ عنہ' یکدیگر گفتند که مانیز رفته بودیم حال ما چیست میاں نعمتؓ پیشِ حضرت میراں علیه السلام عرض کردند میرانجیوؑ یک لمحه مراقبه کرده بعدہ' فرمودند که فرمان میشود که ایشاں قبول شدند بازآں کسانیکه حضرت میراں علیه السلام برایشاں حکم منافقی کرده بودند در دائره میاں سید خوندمیرؓ آمده رجوع کردند و ثابت قدم ماندند در دائره مردند بعضے یاراں میاں سید خوندمیرؓ را سوال کردند که در حق ایشاں چه می فرمایند فرمودند که بنده راچه مجال است این جهادم زینم و لیکن چونکه رجوع کردند و ثابت قدم تا آخردم باتضرع و زاری ماندند امید قبول است چوں باقاعداں غیر اولی الضرر دوستی و ملاقات روانیست ایشاں را میراث ہم نیست 1 که میراں علیه السلام بر ایشاں نسبتِ حکم منافقی کرده اند۔

1۔ نیست کے بعد کا جملہ ان نسخوں میں نہیں ہے۔(ا۔چ)(غ۔ب)(ا۔ا)(د۔ب)

Roman 105:- Miyan Dilawar RZ se riwayat hai ke un logaun ke Haq mein jo Gujarat ki taraf laot gaye Hazrat Mahdi AS ne Munafiq wo Murtid ka Hukm sadir farmaya. Miyan Syed Khundmir RZ, aur Miyan Ne'mat RZ apas mein kahne lage ke hum bhi gaye the hum par kiya Hukm hoga. Miyan Ne'mat RZ ne Hazrat Mahdi AS ki khidmat mein is guftugu ka zikr kardiya. Hazrat AS ne aik lamha Muraqibah karne ke ba'ad farmaya ke Farman ho raha hai ke yeh log maqbool hain kuch arsa ba'ad jin logaun par Hazrat Mahdi AS ne Munafiqi ka

Hukm sadir farmaya tha woh Miyan Khundmir RZ ke Daira aakar rujoo' huwe aur sabit qadam rahe aur Daire hi mein wafaat paee. Ba'az Sahaba RZ ne Miyan Syed Khundmir RZ se suwal kiya un logaun ke Haq mein kiya farmate hain. Aap RZ ne yeh farmaya ke Bande ki kiya majaal hai ke is jageh dam bhi mar sake lekin chunke unhuin ne Rujoo' kiya hai aur yeh log girya wo zaari karte huwe aakhir tak sabit qadam rahe hain. Is liye un ke maqbool hone ki ummeed hai jab Qa'yedeen-e-Ghair-oolul-zarar se dosti wo mail-milap rawa nahin hai to woh mustahiq-e-Meeraas bhi nahin hain kuin ke Hazrat Mahi AS ne un par munafiqi ka Hukm sadir farmaya hai.

نقل 106 :- نقل است در ناگور در دائرۂ میاں نعمت رضی اللہ عنہٗ مردے متوفی شد پنجاہ فیروزی ترکہ گذاشت و در دہولخہ 1 ورثۂ اُو بودند میاں نعمت رضی اللہ عنہٗ حکم کردند کہ درمیانِ فقیرانِ دائرہ قسمت کنانید و ایں آیت خواندند:-

اِنَّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَ هَاجَرُوْا وَ جٰهَدُوْا بِاَمْوَالِهِمْ وَ اَنْفُسِهِمْ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ وَ الَّذِيْنَ اٰوَوْا وَّ نَصَرُوْٓا اُولٰٓئِكَ بَعْضُهُمْ اَوْلِيَآءُ بَعْضٍ ؕ وَ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَ لَمْ يُهَاجِرُوْا مَا لَكُمْ مِّنْ وَّلَا يَتِهِمْ مِّنْ شَيْءٍ حَتّٰى يُهَاجِرُوْا ۚ (سورۃ الانفال۔72) 1-انصاف نامہ میں "دہولخیہ" مروی ہے

Roman 106:- Riwayat hai ke ba-maqam Nagore Miyan Ne'mat RZ ke Daire mein aik Sahib ka inteqaal hogaya. 50 Fairozi unhuin ne Tarke mein choda. Maqam Dahulkh mei un ke wursa' maujood the lekin Miyan Ne'mat RZ ne Hukm diya ke Fuqra'-e-Daira par taqseem kar diya jaye aur Aap ne yeh Aayat-e-Shareefa sunaee:-

“Tahqeeq ke jo log Iman layé aur unhuin ne Hijrat ki aur apne maal wo jan se Allah ke raste mein Jihad kiya aur jin logaun ne in ko panah di aur un ki madad ki woh sab (Mu’mineen) aik dosre (ki Miraas) ke wali hain. Jo log Iman laye aur unhuin ne Hijrat na ki un ki vilayat se tumhare liye us waqt tak koi Hissa nahin jab tak ke woh Hijrat na karein. (S. 8, A.72)

نقل 107 :- بندگی میاں نظام رضی اللہ عنہٗ یکبار ترکۂ میت فقیر کہ در دائرۂ ایشاں بود بورثہ کہ بیرون دائرہ بودند تسلیم کردند چوں میاں سید خوند میر رضی اللہ عنہٗ شنیدند فرمودند کہ نیک نہ کردند ایں حقِ فقیران دائرہ بود و چوں قاعداں ہجرت کردہ در دائرہ بیایند میراث گیرند و در ایمانِ مہاجراں 1 قاعداں برابر باشند و لیکن حد مراتب ہر گز 2 برابر نیایند۔ گفتند کہ نباید گفت۔

1۔ با مہاجراں بہشتیاں برابر باشند (ب۔ ا) 2۔ ہرگز برابر نباید گفت (ب۔ ا)

Roman 107:- Bandagi Miyan Nizam RZ ne aik bar aise faqeer ka Tarka jo Daire mein rahne wale the un ke aise Worash’ ko diya jo bairoon-e-Daira rahte the. Miyan Syed Khundmir RZ ne yeh khabar sun kar farmaya ke yeh kaam achcha na huwa kuin ke yeh to Daire ke faqeeraun ka Haq hai. Qaedeen-e-Miraas us waqt le sakte hain jab ke Hijrat kar ke Daire mein aajaein aur us surat mein bhi Qaedeen az roo-e-Iman Muhajireen ke barabar ho to jaeinge lekin az-roo-e-Maratib hargiz barabar na huinge. Farmaya ke kahna na chahiye.

نقل 108 :- نیز نقلست کہ یکبار در شہرِ احمدآباد اکثر مہاجراںؓ بطریقِ محضرہ یکجا شدہ بودند۔ بعضے قاعداں ہم دراں مجلس بودند میاں سید خوندمیر رضی اللہ

عنہ' فرمودند که قاعداں را مجلس بیروں کنید۔ بعد1 اتفاق خواہم طلبید و فرمودند که باقاعداں مشورت نباید کرد که ایشاں سوی خود کشند۔ 1۔بعدہ' (ب۔ ا)

Roman 108:- Riwayat hai ke aksar Muhajireen RZ aik dafa Shaher-e-Ahmadabad mein Mahzareh ke taur par aik jage jama' huwe the ba'az Qaedeen bhi is Majlis mein maujood the. Miyan Syed Khundmir RZ ne farmaya ke Qaedeen ko Majlis se kharij kardiya jaye (Mas'ala) taye ho jane ke ba'ad blaluinga ga. Aur farmaya ke Qaedeen ko Shareek-e-Mashwera na karna chahiye kuin ke yeh log apni taraf khainch ne ki koshish kareinge.

نقل 109 :- منقول است که حضرت میراں علیہ السلام فرمودند که اگر کسے عبادت ہزار سال کردہ باشد و آں عبادت مقبول شدہ باشد تاہم برابر یک نظرِ بندہ نہ باشد۔

Roman 109:- Riwayat hai ke Hazrat Mahdi AS ne farmaya Ke agar koi shakhs aik hazaar saal ibadaat kare aur woh Ibadat Maqbool shuda bhi ho to woh Banda ki aik nazaf ke asar ke barabar nahin hai.

نقل 110 :- نیز فرمودند که اگر کسے صحبتِ بندہ ایں مقدار کند که از پا افراز1 خاک بیند ازو گناہِ تمام عمرِ اُو را مغفرت 2 گردد۔

1- پائزار (ا۔ ا) (غ۔ ب) (ب۔ ا)(ا۔ چ) 2- مغفور گردد (ا۔ چ)(غ۔ ب)

Roman 110:- Neez farmaya ke agar koi shakhs Bande ki Sohbat itni dair ikhtiyaar kare jitni dair ke jutaun se garad jhadi jati hai to us ke tamaam umr ke gunah mua'af hojaeinge.

نقل 111 :- نیز 1حضرت میراں علیہ السلام فرمودند ہر کہ اول روز در دائرہ ہجرت

کرده آمده است مرشدِ آنکس است که آخر روز آمده است زیراچه سابق امامِ مسبوق است۔

1۔ روایت نمبر (111) حضرت غازی میاں صاحب اہل بسیط پورہ کے نسخہ میں موجود نہیں ہے۔

Roman 111:- Neez Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke jo shakhs subha mein Hijrat karke Daire mein aachuka ho woh us shakhs ka Murshid hai jo shaam mein aaya ho. Kuin ke sabiq masbooq ka Imam hota hai.

نقل 112 :- نیز حضرت میراں علیه السلام فرمودند که پیش ایں بنده تصحیح میشود۔ فرمان میشود که هر که پیش تو صحیح شود اُو مقبول است اُو عند الله مقبول است و هر که 1 صحیح نشود اُو عند الله مردود است۔

1- هر که مقبول نه شد(د- ب) هر که صحیح نه شداء مردود است (غ- ب)(ب- ا)

Roman 112:- Neez Hazrat Miran AS ne farmaya ke Bande ke samne Tashih hoti hai. Farman hota hai ke jo shakhs tumhare samne sahih nikle aur Maqbool ho wahi Allhu Ta'ala ke pas Maqbool hai aur jo shakhs sahih na nikle woh Allahu Ta'ala ke pas Mardood hai.

نقل 113 :- میاں سید خوندمیر رضی الله عنه' در عهدِ خود فرمودند هر که ایں زماں ہجرت می کنند و در دائره مستقیم می مانند هر که بعد ازیں خواہد آمد آنکسانند که ارواح ایشاں پیشِ حضرت مہدی علیه السلام صحیح شده بودند۔ انگه 1 بر بیانِ ما کسے ترکِ دنیا می کند و تصدیقِ مہدی علیه السلام می کند 2 ایں ہم از نتیجه آں تصحیح است و برماسببهاست که از سبب دعوتِ ما ایشاں را توفیقِ رفیق کرده واُو شده و کلام ما را دلیل استماعی و استدلالی 3 باید گفت زیراچه ما بنده فرمانِ حضرت امیر صلی الله علیه و سلم بیستم۔

1- نه آنکه بربیانِ ما (ب- ا) نه آنکه ازبیانِ ما (د- ب) 2- تصدیقِ مہدی کنده فرمودند که استماعی و استدلالی باید گفت و نیز فرمودند که باقاعداں صحبت--الخ-(ا- ا)(د- ب)(ب -ا) 3- استقلائی (ا- چ)(غ- ب)

Roman 113:- Miyan Syed Khundmir RZ ne apne zamana-e-Irshad mein farmaya ke jo log is zamane mein Hijrat karte hain aur Daire mein rahte hain aur jo log is ke ba'ad aaeinge yeh woh log hai jin ki arwah pahle Hazrat Mahdi AS ke samne sahih ho chuki hain. Is waqt jo log hamari tableegh par Tark-e-Duniya karte aur Mahdi AS ki Tasdeeq karte hain yeh bhi usi ka nateejah hai aur hamare pas min-jumlah asbaab ke yeh sabab ba-zahir ma'loom hota hai ke hamari da'wat ki wajhe in logaun ko Taufeeq-e-Rafeeq ata huwi hai aur (fil-haqeeqat) hamare kalam ko daleel-e-istma'yi wo istedlaali kahna chahiye kuin ke hum Hazrat-e-Ameer Sallallahu Alaihi Wa Sallam ke banda-e-farman hain.

نقل 114 :- نیز 1فرمودند که باقاعداں صحبت نباید کرد بلکه صحبت باصادقاں باید کرد قال اللہ تعالٰی:- یٰۤاَیُّهَا الَّذِیْنَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَ كُوْنُوْا مَعَ الصّٰدِقِیْنَ﴿119﴾

(سورۃالتوبہ)

1۔روایت نمبر(114)(115)(116)حضرت غازی میاں صاحب اہل بسیط پورہ کے نسخہ میں موجود نہیں ہیں

Roman 114:- Neez farmaya ke Qaedeen ki Sohbat ikhtiyaar na karni chahiye balke Sohbat-e-Ba-Sadiqaan chahiye. Allahu Ta'ala ne farmaya hai; Aey Iman walo! Allah se daro aur Sadiqeen ke sath ho jao. (S.6, A.119)

نقل 115 :- نیز فرمودند که روزِ عید و جمعه درمجلسِ مخالفاں باستعداد سلاح و جامۂ نو پوشیده بازنیت باید رفت تا مخالفاں سوخته شوند۔پس طالبانِ حق را باید که علی الخصوص جامعِ مسجد و عید روند و ہیچ کیفیت نکنند۔

Roman 115:- Neez farmaya ke Eid wo Juma' ke roz Mukhalifeen ki Majlis mein Hatiyaar lagaye huwe naye

kapde pahne huwe ba-zaib wo zeenat jana chahiye ta ke Mukhalifeen sokhtah hojaein. Pas Taliban-e-Haq ke liye lazim hai ke khusoosan Jame' Masjid aur Eid-Gaah ko jaein to (Tableegh ke siwaye) koi kaifiyat na karein.

نقل 116 :- حضرت مہدی علیہ السلام فرمودند کہ کسانیکہ ہجرت کردہ در راہِ خدا آمدند آنچہ میکنند از اُمورِ معیشت آب آوردن و ہیزم 1 ساختن و طعام پختن و زیر دیگدان آتش کردن و چیزے 2 بر کردن آوردن و لعب 3 با زنان و کودکان کردن ہمہ عملِ صالح است بحکم کتاب اللہ تعالٰی۔ 4 کما قال اللہ تعالٰی:- اِنَّ اللّٰہَ اشْتَرٰی مِنَ الْمُؤْمِنِیْنَ اَنْفُسَھُمْ وَ اَمْوَالَھُمْ بِاَنَّ لَھُمُ الْجَنَّۃَ ط (سورۃ التوبہ۔ 111)

1- ہیزم سوختن (ب۔ ا) 2- باربر کردن (ب۔ ا) 3- لعب باکودکاں (د۔ ب) 4- کما قال اللہ تعالٰی:- اِنَّ اللّٰہَ اشْتَرٰی مِنَ الْمُؤْمِنِیْنَ اَنْفُسَھُمْ وَ اَمْوَالَھُمْ بِاَنَّ لَھُمُ الْجَنَّۃَ ط (سورۃ التوبہ۔ 111)

Roman 116:- Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke jo log Hijrat karke Khuda ki raah mein aaye hain woh omoor-e-Maee'shat mein jo kaam bhi karte hain, pani lana, lakdi phodna, khana pakana, aag jalana aur koi cheez gardan par rakh kar lana aur biwi bachaun se dil bahlaaee karna sab kuch az roo-e-Hukm-e-Kitabullah Ta'ala (Qur'an) Amal-e-Saheh mein dakhil hai.
Ya'ni: Allah ne Mu'minaun se un ki janein aur un ke maal Khareed liye hain is qeemat par ke unhein Jannat di jayegi.

نقل 117 :- منقول 1 است حضرت میراں علیہ السلام فرمودند مہاجرانِ کبار را باقاعداں مصاہرت نباید کرد۔ یعنی دختر نباید داد۔ 1۔ منقول است از مہاجرانِ کبار (ب۔ ا)

Roman 117:- Riwayat hai ke Hazrat Mahdi AS ne farmaya Muhajireen-e-Kibaar RZ ko Qaedeen se Rishta-e-Azwaaj qaem na karna chahiye. Ya'ni apni

ladki nahin deni chahiye.

نقل 118 :- نیز حضرت میراں علیہ السلام فرمودند اگر طالبِ حق در دائرہ بیاید فی الحال اُو را زنِ دائرہ1 نکاح کردہ نباید داد یکسال باید آزمود اگر بعد یکسال صدقِ اُو ظاہر شود دخترِ دائرہ نکاح کردہ باید داد و شرط باید کرد کہ اگر چہ نعوذ باللہ منہا از دائرہ بیرون رود زن را نہ برد۔

1- زن نکاح کردہ نباید داد (د۔ب)

Roman 118:- Neez Hazrat Mahdi AS ne farmaya agar koi shakhs haq ki talab mein Daire mein aaye to usi waqt Daire ki kisi aurat ka Aqd-e-Nikha us se na karna chahiye. Aik saal tak aazmaesh karni chahiye. Aik saal ba'ad bhi woh Sadaqat par qaem rahe to us waqt Daire ki aurat ka Aqd-e-Nikah kar sakte hain. Aur shart laga deni chahiye ke agar Naoozu billah woh shakhs Daire se baher ho jana chahe to Biwi ko saath na le ja sakega.

نقل 119 :- و1 از میاں نعمت رضی اللہ عنہ منقول است طالبے کہ پدر اُو غنی بود۔ دخترِ میاں نعمتؓ بزنی خواست جواب فرمودند دخترِ خود را بہ کسے خواہم داد کہ جامۂ اُو پر پیوند باشد یعنی طالبِ 2 کامل۔

1-روایت نمبر (119)، (120)، (121) حضرت غازی میاں صاحب اہلِ بسیط پورہ کے نسخہ میں چھوٹ گئی ہیں۔ 2- یعنے طالبِ کامل نہیں ہے۔ (ب۔ا)

Roman 119:- Hazrat Miyan Ne'mat RZ se manqool hai ke aik Talib-e-Haq ne jin ke walid maal-daar the Hazrat Miyan Ne'mat RZ ki dukhtar-e-naik Akhtar se shadi ki darkhwast ki. Hazrat ne farmaya ke mein apni ladki us shakhs ko duinga jis ke kapde paiwand bhare huin. Ya'ni woh Talib-e-Kaamil ho.

نقل 120 :- میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہ نیز دخترانِ خویش بفقیرانِ دائرہ دادہ اند۔

Roman 120:- Hazrat Miyan Syed Khundmir RZ ne bhi apni ladkiyaun ki shadi fuqara' se hi ki hain.

نقل 121 :- میاں نعمت رضی اللہ عنہٗ دو دخترِ خود را بفقیرانِ غیر کفو در دائرہ دادند یارانؓ ملامت کردند۔ فرمودند کہ من نسب1 ایشاں ندیدیم دینِ ایشاں دیدم و بریں آیت عمل کردم کما قال اللہ تعالٰی:- اِنَّ اَکْرَمَکُمْ عِنْدَاللّٰہِ اَتْقٰکُمْ ط

(سورۃالحجرٰت۔13)

1۔ نسبتِ ایشاں (ا۔ چ) (غ۔ ب)(ا۔ ا)

Roman 121:- Hazrat Miyan Ne'mat RZ ne apni do ladkiyaun ki shadi Daire ke aise Fuqara' se ki hai jo ghair kafu the. Sahaba RZ ne is amal ko bura qaraar diya. Hazrat RZ ne farmaya ke mein ne un ka nasab nahin dekha hai balke un ki Deendari ka lehaaz rakha hai. Aur mein ne is Aayat-e-shareefah par amal kiya hai:- اِنَّ اَکْرَمَکُمْ عِنْدَاللّٰہِ اَتْقٰکُمْ ط (سورۃالحجرٰت۔13)

نقل 122 :- میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہٗ بر میاں عادل شاہ بسیار زجر کردند سبب آنکہ دخترِ خود را بطالبِ دنیا دادند۔ وازاں جہت ایشاں را از دائرہ بیرون کردند۔

Roman 122:- Hazrat Miyan Syed Khundmir RZ ne Hazrat Miyan Aadil Sha par us waqt bahut tahdeed farmaee jab ke un-huin ne apni ladki ka Aqd-e-Nikah Talib-e-Duniya se kiya. Aur usi bina' par un ko Daire se kharij farmadiya.

نقل 123 :- نیز بر میاں قطب الدین بسیار زجر کردند و چند ماہ روئے ایشاں ندیدند و سخن ہم نگفتند سبب آنکہ زنِ ایشاں دخترانِ خود را طالبِ دنیا نکاح کردہ دادہ بود و فرمودند دخترِ ایشاں باید آورد و لیکن ایشاں را دخترِ خود نباید داد

سبب آنکہ حضرت مہدی علیہ السلام طالبِ حیاتِ دنیا را کافر فرمودہ اند۔

Roman 123:- Neez Miyan Qutbuddin par bhi Bahut naraaz rahe aur chand mah tak Aap ne un ki surat bhi na dekhi aur na sharf-e-takallum bakhsah. Wajhe yahi thi ke unhuin ne apni ladkiyaun ka Aqd-e-Nikah Talib-e-Duniya logaun se kiya tha. Aur farmaya ke in logaun ki ladki se shadi kar to sakte hain laikin unko apni ladki na dena chaiye kuin ke Hazrat Mahdi AHS ne Talib-e-Hayat-e-Duniya ko Kafir farmaya hai.

نقل 124 :- از میاں لاڑشہ رضی اللہ عنہٗ منقول است کہ در ولایتِ خراسان حضرت مہدی علیہ السلام از مسجد جامع 1باز گشتند درمیانِ راہ خانۂ خراسانی بود کرءت و مرءت مزاحم می شدے کہ کرم کنید درخانۂ من قدم سعادت فرمائید۔ ہر بار ہمیں جواب فرمودند عفو کنید بعد ازمنت بسیار بعضے یاراں را رضا دادند کہ شما بروید۔ ایشاں رفتند 2 میاں دلاور رضی اللہ عنہٗ نرفتند میاں سید سلام اللہ رضی اللہ عنہ تنگ آمدہ گفتند 3کہ شما چرا نیامدے حکمِ میراںؑ بر شما نماند حضرت میراں علیہ السلام سر از حجرہ بالا کردہ فرمودند آں کسانیکہ برفتند از 4 رضائے ما برفتند و آنکساں یکہ نہ رفتند بسیار خوب کردند۔

1- بطرف دائرہ می رفتند (غ۔ ب) (ب۔ا) 2- ایشاں رفتند و منقول است کہ یک خراسانے برائے ضیافت مزاحم شد۔ بندگی میراں علیہ السلام یاراں را رضا دادند میاں شاہِ دلاور نہ رفتند (ب۔ ا) 3- تنگ آمدہ چیزے نالائق گفتند حضرت میراںؑ شنیدہ فرمودند چہ شور است یاراں چنیں عرض کردند بعدہٗ فرمودند آ نکسانیکہ نرفتند ۔الخ (ا۔ا)(ب۔ا) 4-آن رضائے مابرفتند اس نسخہ میں نہیں ہے۔(ا۔ چ)

Roman 124:- Hazrat Miyan Lad-Sha RZ rawi hain ke Mulk-e-Khurasan mein Hazrat Mahdi AS jama' Masjid se wapas tashreef la rahe the raste mein aik Khurasani ka makan tha. Us ne bar-bar arz kiya ke ghar mein

tashreef la kar sa'adat se Musharraf farmaiye. Har bar Hazrat AS ne yahi jawab farmaya ke mua'f karo bahut kuch minnat samajat ke ba'ad ba'az Sahaba Razi Allahu Anhum ko ijazat marhamt farmaee ke tum jao. Yeh Hazraat RZ gaye. Hazrat Miyan Dilawar RZ nahin gaye. Hazrat Miyan Syed Salamullah RZ par bar-e-Khatir huwa aur kahne lage aap kuin nahin aaye. Hazrat Mahdi AS ke hukm ki ta'meel se aap baz rahe hain. Hazrat Mahdi AS ne hujre se sar nikaal kar farmaya ke jo log gaye hain meri ijazat se gaye aur jo log nahin gaye unhuin ne bahut achcha kiya.

نقل 125 :- نیز منقول است که میراں سید محمود رضی اللہ عنہٗ در قریه بهیلوٹ ساکن بودند اکثر مہاجراں رضی اللہ عنہم دریں دائرہ بودند یکے مصدق۔ کرءت و مرءت میاں سید سلام اللہ رضی اللہ عنہٗ را بسیار مزاحم شدے که مہمان بیائید۔ایشاں جواب دادند اگر میراں سید محمود رضی اللہ عنہٗ بشنوند مرا فضیحت و رسوا کنند اُو گفت بعداز مغرب بیائید نمازِ عشاء آنجا گزارید بعدہٗ رفتند 1بندگی میاں سومار رضی اللہ عنہٗ مہاجرِ میراں علیه السلام بودند حواله باب دائرہ بدیشاں بود میاں سومار گفتند که خوند کار کجا بروند ۔بندگی میاں سلام اللہ فرمودند که ایں را نیز ہمراہ باید کرد ورنه بزودی بملا زمتِ عالی عرض میرساند و از دائرہ بدر کناند او و ایشاں ہر دو کس بمیاں سومارؓ بسیار جہت کرده بربہبیلی اسپاں سوار نموده برفتند طعام موجود بود تناول کردند و دخترِ اُو را مکتب بود بسم اللہ گویایندند وبزودی باز گشتند تا به اول رکعت نمازِ عشاء پیوستند۔ معتاد میاں سومار رضی اللہ عنہٗ بود که درونِ حجره میراں سید محمود ثانیِ مہدی رضی اللہ عنہٗ برائے خدمت و حجامت بیامدے۔ به شب دراز بملا زمان حضرت در رسیدند و آنچه مذاکرۂ مکتب که شده بود من و عن فرانمودند میراں سید محمود

رضی اللہ عنہٗ را چناں تضرع و ابتہال و حزن قیام نمود کہ تا بسحر گریہ از چشمِ مبارک نہ ایستاد پس بعد مطلعِ فجر میاں سید سلام اللہ را طلبیدہ بسیار زجر کردند و فرمودند کہ دریں باب بارِ دیگر حرمتِ شما نخواہم داشت از دائرہ بیروں خواہم کرد و میاں سید سلام اللہ یک دنیم ماہ بحضورِ میراں سید محمود رضی اللہ عنہٗ نیامدند و روئے خود بسببِ شرمندگی نہ نمودند۔ بعد ازاں دستار خویش درگلو کردہ برپائے میراں سید محمودؓ افتادند و گفتند کہ ایں گناہ لِلّٰہ فی اللہ بہ بخشید اگرچہ 2 بہ نسبت کلاں بودند۔ لیکن بحکم حضرت امام علیہ السلام ایں چنیں انقیاد کردند و میاں سید سلا م اللہ رضی اللہ عنہٗ گفتند کہ روے من سیاہ شدہ 3 است نیز سیاہ کردہ تعزیر فرمایند کہ بارِ دگر بسہو و خطا گرفتار نخواہم آمد۔ یا عفو فرمایند۔ بعد ازاں قبول کردند۔4 اے طالبِ حق بہ بیں کہ دینِ حق این است وجزائے بے دینی و ناحقی اینست۔

1۔ بعدہٗ رفتند کے بعد کی عبارت بعض نسخوں میں یوں درج ہے۔ "بوقتِ عشاء باز آمدند میران سید محمود را معلوم شد حضور طلبیدہ بسیار زجر کردند و فرمودند کہ دریں باب بارِ دیگر حرمتِ شما نخواہم داشت و از دائرہ بیرون خواہم کرد (د۔ ب)(۔ چ)(ب۔ ا)

ے مصدق کا نام غالب خاں پنج فضائل میں مذکور ہے۔

2۔ اگرچہ ایں چنیں انقیاد کردند (د۔ ب)(ا۔ ا) 3۔ سیاہ شدہ است عفو فرمایند بعد ازاں قبول کردند المقصود --الخ(د۔ ب) (ا۔ ا) (ب۔ ا) 4 ۔قبول کردند کے بعد کی عبارت ان نسخوں میں نہیں ہے (د۔ ب) (ا۔ ا)(ب۔ ا)

Roman 125:- Riwayat hai ke Hazrat Miran Syed Mahmood RZ ne Qariya-e-Bhilote mein qiyam farmaya tha. Aksar Muhajireen RZ bhi is Daire mein the aik Musaddiq ne bahut israar ke saath Hazrat Miyan Syed Salamullah RZ se darkhqwst ki ke mehman aaiye. Unhuin ne jawab diya ke agar Miran Syed Mahmood RZ sun leinge to mujhe bura kaheinge aur ruswa kareinga. Us ne arz kiya ke Maghrib ke ba'ad aaiye aur (jald wapas aakar) Namaz-e-Isha yahein Daire mein padhiye. Is waqt aap tashreef le jane lage. Hazrat

Bandagi Miyan Somar RZ jo Muhajir-e-Hazrat Mahdi AS the aur Daire ke Baab-ud-dakhile ki nigraani unhein ke tafweez thi. Unhuin ne poocha ke khundkaar kahan tashreef le ja rahe hain. Bandagi Miyan Syed Salamullah Rz ne (da'ee se) farmaya ke in ko bhi saath le laina chahiye. Warna fauran khidmat-e-aaliya mein khabar pahuncha deinge. Aur Daire se baher karwa deinge. Da'ee aur Miyan Salamullah RZ in dono ne Miyan Somar RZ ko razamand karne ki bahut koshish ki aur ghodaun ki gadi par sawar ho kar sab chalegaye. Khana tanawul farmaye. Da'ee ki ladki ki Tasmia-khawni thi. Bismillah padhwa kar itna jaldi wapas aagaye ke Namaz-e-Isha ki pahli raka'at mein shareek-e-jama'at hosakein. Miyan Somar RZ ki aadat thi ke (raat mein) Hazrat Syed Mahmood Sani-e-Mahdi RZ ki khidmat aur haath pair dabane ke liye hujre mein aaya karte the. Ziyadah raat ko Hazrat ki khidmat mein pahunche aur Tasmia Khawne ka jo kuch waqiya guzra aap ne poora arz kar diya. Miran Syed Mahmood RZ par ranj wo malaal tari hogaya aur itna rone lage ke subh-e-saadiq tak Chashm-e-Mubarak se aansoo tham na sake. Din nikal ne ke ba'ad Miyan Syed Salamullah RZ ko bula kar Aap ne tahdeed ki aur farmaya ke is bare mein dobaarah aap ki hurmat ka lehaz na rakhuinga. Daire se kharij karduinga. Miyan Syed Salamullah RZ, daidh maheene tak Hazrat ke samne nahin aaye aur sharmindagi se munh chúpate rahe. Is ke ba'ad apni pagdi gale mein dale huwe Hazrat Syed

Mahmood RZ ke pair par gir gaye aur kahne lage ke is khata ko Allah ke liye mua'af kardijiye agarche rishte mein bade the lekin unhuin ne Hazrat Mahdi AS ke Hukm ki aisi Itteba' ki hai. Aur Miyan Syed Salamullah RZ kahne lage ke mera munh siyah hogaya hai mazeed siyah karke ta'zeer kardijiye ta ke dobaarah aisi saho wo khata mein giraftar na hone Pauin. Ya mua'af farmadijiye. Is waqt Hazrat RZ ne qabool farmaliya. Aey Talib-e-Haq! Dekh Deen-e-Haq yeh hai aur be-Deeni wo Na-Haqi ka samrah yeh hai.

نقل 126 :- المقصود 1 خوشنودی تمام مہاجراں رضی اللہ عنہم دریں بود کہ کسے طالب، بخانۂ موافق برائے طعام خوردن نرود بلکہ موافقاں را بحضور طلبیدہ بسیار زجرکردہ منع فرمودند کہ بندگانِ خدائے را خوار بکنید و مالِ خود را ضائع مکنید۔ اگر در راہِ خدا خرچ کردن می خواہید آں فقیراں را بدہید کہ بر خدا توکل کردہ اند و از شما استغنا کردہ اند۔ شما را دریں اجر نیست بلکہ خود را و بندگانِ خدائے را ز یاں میکنید کہ در توکلِ ایشاں خلل می اُفتد ہر کہ بخانۂ شما بیاید با اُو ایں معاملہ مکنید تا اُو را ایں عادت نشود۔

1۔ روایت نمبر (126) حضرت غازی میاں صاحب اہلِ بسیط پورہ کے نسخہ میں چھوٹ گئی ہے۔

Roman 126:- Hasil-e-kalam yeh ke tamaam Muhajireen RZ ki khushi isi mein thi ke koi talib, Muafiqeen ke ghar khane ke liye na jaein balke Muafiqeen ko huzoori mein talab karke bahut tahdeed (tanbeeh) se mana'a farmate ke bandagan-e-Khuda ko zaleel mat karo. Aur apne maal ko zaeye' na karo. Agar Khuda-e-Ta'ala ki raah mein kharch karna chahte ho to in faqeeraun ko do jo Khuda-e-Ta'ala par Tawakkul kiye huwe hain.

Aur tum se be-parwaah hain. (Warna) tum ko ajar na milega balke apne aap ko aur Bandagaan-e-Khuda ko mubtela-e-nuqsaan karo ge, kuinke in ke Tawakkul mein khalal waqye hoga. Jo tumhare ghar aajaye tum us ke saath aisa tareeqah na karo ke us ki a'adat mein farq aajaye.

نقل 127 :- نیز منقول است برائے میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہ' مصدقے چہار صد تنکہ کہنہ آوردہ بود۔ پیشِ نظر بیاورد یک مہاجر ستد و خود خرچ کرد1 ہیچ نہ گفتند گاہے ذکر آں مال نہ کردند۔ بلکہ بعضے صدقہ خوارانِ بندگی میاں ہمچناں کردہ بودند۔

1۔ خود خرچ کردبحکم قولہ تعالٰی او صدیقکم ہیچ نگفتند (ب۔ ا)

Roman 127:- Tiwayat hai ke Hazrat Syed Khundmir RZ ke liye aik Musaddiq char 400 qadeem tinke (sikke) laya tha. Us ne paish-e-Nazar kiye aik Muhajir RZ ne le liye aur khud kharch bhi kar liye, Aap RZ ne kuch na farmaya aur kabhi us maal ka zikr tak bhi Aap RZ ne na farmaya balke ba'az Mutabaeen aisa hi kiya karte the.

نقل 128 :-نقلست اگر طالبے بہ مہاجرانؓ سلامِ دنیاداراں آمدے فرمودندے کہ شما برائے چہ کارآنجا رفتہ بودید کہ سلامِ اُو آوردید و اگر چیزے مال بیاور دے قبول نہ کردندے فرمودندے کہ خود خواہد1 آورد۔

1۔ روایت نمبر (126) حضرت غازی میاں صاحب اہلِ بسیط پورہ کے نسخہ میں چھوٹ گئی ہے۔

Roman 128:- Riwayat hai ke agar koi talib Muhajireen RZ ke liye kisi Duniya Daar ka salam le aate to farmate ke tum wahan gaye kuin the. Aur un ka salam laa-ye kuin ho. Agar kuch maal waghairah late to qubool na karte the. Farmate ke who khud layega.

نقل 129 :- نیز منقول است که یکبار دخترِ سلطان محمود بیگڑہ میراں سید محمود رضی اللہ عنہ' را مکتوب 1 فرستادہ بود دیدند و بریں بسیار گریستند و فرمودند که ہنوز نامِ من در مکتوبِ اہلِ دنیا است۔

1۔ خود خرچ کردبحکم قولہ تعالٰی او صدیقکم ہیچ نگفتند (ب۔ ا)

Roman 129:- Riwayat hai ke aik martaba Sultan Mahmood Baig'dah ki lakdi ne Hazrat Syed Mahmood RZ ki khidmat mein khat rawana kiya tha. Dekh kar Aap RZ ne bahut zaari ki aur farmaya ke abhi mera naam Ahle Duniya ke maktoob mein liya jata hai.

نقل 130 :- نیز نقل است که کسے پیشِ فتح خاں برفت و گفت که من از دائرۂ میاں سید محمود رضی اللہ عنہ' آمدہ ام فتح خاں کسان خود را گفت که بزیند و خود ہم بددید که تا بزند چاکراں گفتند که فقیر است۔ خان مذکور گفت فقیرانِ آں دائرہ مرا بجائے سگ نمی ثمرند می خواہم که بعد ازاں ہیچ کس نام پاکانِ دائرہ به دروغ نگوید فقیرانِ آن دائرہ بدرِمن ہرگز نیایند مرا یقین است من کرءت و مرءت مشرف شدہ ام و فقیرانِ دائرہ را دیدہ ام۔

Roman 130:- Riwayat hai ke koi shakhs Fateh Khan ke pas gaya aur kahne laga ke mein Hazrat Miran Syed Mahmood RZ ke daire se aaya huin. Fateh Khan ne apne mulazimeen se kaha ke is ko maro aur khud bhi marne ke liye dauda. Mulazimeen ne kaha yeh Faqeer hai, Fateh Khan ne kaha ke us Daire ke Fuqara' to mujhe kutte ke barabar shumaar karte hain mein janta huin ke phir koi shakhs Daire ke pak logaun ke naam se is tarha jhoot na kahne paye. Us Daire ke Fuqara' mere dar par hargiz aane wale nahin hain. Mujhe yaqeen hai mein ne bar-bar haziri ka sharf hasil kiya

hai aur Daire ke Fuqara' ke halaat ba-chashm-e-khud dekhe hain.

نقل 131 :- نیز منقول است که حضرت میراں علیه السلام فرمودند کسانیکه پیشِ من برفتند گوے 1 برند وکسانیکه مانده اند اُفتاد بر سرِ بے چارگاں۔

1۔ کارکردند (ا۔ ا) (ب۔ ا) کارخود کردند (د۔ ب)

Roman 131:- Riwayat hai ke Hazrat Mahdi AS ne farmaya jo log ke mere samne guzar gaye baazi jeet chuke, jo log rah gaye hain un becharaun ke sar par Aa-padi hai.

نقل 132 :- نیز فرمودند که در دائرۂ مہدی علیه السلام ہر سه گروه ہستند چنانچه در دائرۂ مصطفیٰ علیه السلام بودند مؤمن و منافق و کافر و لیکن ایشاں را خدائے تعالٰی از دائره نمی راند (نه میراند) اگر کسی را دوستی باخدا و مصطفیؐ و بایاراں دے و با مہدی و با یارانِ دے بود شب و روز بصدق می خواہد و میگوید که دنیا و خلق دنیا 1 را ترک کنم و دریں طلب ثابت و صادق باشد اُو را حکمِ منافق و کافر نبا ید کرد اگرچه بیرونِ دائره و بغیر ترکِ دنیا میرد زیرا که حضرت مہدی علیه السلام ایں چنیں کساں را بشارتِ ایمان 2 داده اند و لیکن ایشاں غیرِ ترک باشند محبت نباید کرد۔ ایں بشارت مہدی علیه السلام عطائے باری تعالٰی است 3 و فرمودند که کردار می باید و لیکن نظر برکردار نشاید و ایں کلمات فرمودند۔

1 ۔دنیا ترک کنم (غ۔ب) 2۔بشارت داده اند(د۔ب) (ا۔ا) 3۔اس کے بعد کا مضمون اور اس کے بعد کی دو روایتیں نمبر (133) (134) حضرت غازی میاں صاحب اہلِ بسیط پورہ کے نسخہ میں چھوٹ گئی ہیں۔4۔نباید(ب۔ا)

بیت

گربامنی و در یمنی پیشِ منی ☆☆☆ ور بے منی پیشِ منی در یمنی

Roman 132:- Neez farmaya ke Mahdi AS ke Daire mein teen qism ki jama'atein hain. Jaisa ke Hazrat Mustufa SAS ke Daire mein thein, Mu'min wo Munafiq wo

Kafir. Lekin Khuda-e-Ta'ala un ko Daire mein Maute nahin deta (ya'ni marne se pahle nikal jayega) agar kisi ko Khuda-e-Ta'ala aur Muhammdad Mustufa SAS aur Aap SAS ke Sahaba RZ aur Mahdi AS aur un ke Sahaba RZ se muhabbat ho. Din raat sidq-edil se chata ho aur kahta ho ke Duniya wo Khalq ko chod-dunga aur woh is Talab-e-Deen mein sabit qadam aur saadiq rahega to us ke liye Munafiq ya Kafir ka Hukm na lagana chahiye . Agar cheke woh Daire ke baher baghair Tark-e-Duniya hi mar gaya ho. Kuin ke Hazrat Mahdi AS ne aise logaun ki nisbat bhi Iman ki Basharat di hai. Lekin agar yeh be-Tark hon to Hujjat na karna chahiye. Yeh Basharat jo Hazrat Mahdi AS ne di hai, Ata-e-Bari Ta'ala hai. Aur farmaya ke "Kirdaar" chahiye lekin Kirdaar par nazar na karni chaiye aur yeh Kalimaat bhi Aap AS ne farmaye.

بیت

گر بامنی و در یمنی پیشِ منی ☆☆☆ ور بے منی پیشِ منی در یمنی

Ya'ni, "Agar meri itteba' mein ho aur Yaman mein rahte ho, samjho ke mere samne hain, agar meri itteba' mein na ho aur mere samne bhi rahte ho to samjho ke Yaman mein hain."

نقل 133 :- نقل است اگر کسے از حضرت میراں علیہ السلام بطریق تبرک جامہ یا کفش طلبیدے فرمودے اگر پوستِ بندہ بہ پوشید نجات نیابید تا آنکہ عمل نہ کنید آنچہ بندہ می گوید۔

Roman 133:- Riwayat hai ke agar koi shakhs Hazrat Mahdi AS se bataur-e-tabarruk kapda ya Na'alain-e-

Mubarak talab karta to farmate ke Bande ka post bhi pahenloge to najaat na pa sakoge, magar us waqt jab ke Banda jo kahta hai us par amal karein.

نقل 134 :- باز فرمودند که روزِ قیامت خدائے تعالٰی از نسب 1 نخواہد پرسید که ایں پسر کیست از عمل با اخلاص خواہد پرسید۔2

1-نسبت (ا- چ) (غ- ب)(ا- ا)(د- ب) 2- خواہد پرسید (ب- ا) قولہ تعالٰی:- فَلَآ اَنْسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَّلَا يَتَسَآءَلُوْنَ ﴿101﴾ (سورۃ المؤمنون)

Roman 134:- Phir farmaya ke Qiyamat ke din Allahu Ta'ala nasab ke bare mein nahin poochega ke yeh kis ka ladka hai balke pur khuloos Amal ke bare mein suwal farmayega.

نقل 135 :- نیز منقول است که یکے معلمے از جہت فتح خاں چند تنکہ 1 آورد قبول کردند باز بعد از یکماہ ہمیں مقدار آورد قبول کردند و باز یک 2 ماہ ہمیں مقدار بیاورد قبول نہ کردند و فرمودند که مگر فتح خاں ما را تعین کردہ است حضرت میراں علیہ السلام تعین را لعین فرمودند 3 ۔

1- یک معلمے مقدار آورد (غ- ب)2- باز آورد (ب- ا)(ا- ا) 3--فرمودند قولہ من اکل التعین نھو لعین(ب- ا)

Roman 135:- Riwayat hai ke aik mu'allim Fateh Khan ki janib se chand tinke laya tha. Aap RZ ne qubool farmaliya aik mah ba'ad intni hi miqdaar laya. Aap RZ ne qabool farmaliya, aur aik mah ba'ad untne hi tinke laya to Aap RZ ne qubool na kiya. Farmaya ke Fateh Khan ne hamare liye (Mahana) muqarrar kardiya hai. Hazrat Mahdi AS ne Ta'iyun ko La'ee'n farmaya hai.

نقل 136 :- نیز منقول است چونکہ بی بی الہدادتی رضی اللہ عنہا ، متوفی شدند از جامہ دانئی ایشاں تنکۂ زر بیرون آمد حضرت مہدی علیہ السلام فرمودند گرم کردہ بر پیشانیِ ایشاں داغ دہید پیغمبرؐ ہمچناں کردہ اند چونکہ ایں خبر پراگندہ

شد میاں سلام اللہ رضی اللہ عنہٗ کہ 1 استعداد قبر می کردند شنیدہ بشتاب آمدند و سوگند خوردند کہ ازاں بی بی ایں زر نیست بلکہ از آن بی بی فاطمہ رضی اللہ عنہا است۔ فرمودند ہر کے را کہ ایں باشد بد و تسلیم 2 کنید باز حضرتِ امیر علیہ السلام فرمودند بی بی را بجز خدا ئے تعالٰی ہیچ نیست دانستہ ام کہ بی بی متوکل بودند و دعوئے توکل ہم داشتندہ بی بی از بیبیاں بی بی اند۔ و طالب ذات وحدت بودند ہر کہ از جامۂ تسہد خرچ کرد نواختہ شد و ہر کہ آب از جرۂ بی بی نوشید نواختہ شد و ہر کہ از پسخوردۂ بی بی آوند پاک کرد نواختہ شد و بی بی مذکورہ مقدار دوازدہ سال باشد کہ بغیر دیدارِ خدا سجدہ نکردند۔ بی بی مذکور را ازاں حصہ کافی 3 است ۔ و شکم بی بی برگزیدہ گشت۔

1-کہدنبال استادہ بودند (ا- چ)(غ- ب)(ب- ا)(ا- ا) 2- تسلیم او کنید کے بعد کی عبارت اِن نسخوں میں نہیں ہے۔(د- ب) (ا- ا)(ب- ا) 3-ازاں سیومی است (غ- ب) ← نسخہ (غ- ب) اور (ا- چ) میں ایسا ہی لکھا ہوا ہے۔ دوسرے نسخوں میں یہ مضمون نہ ہونے کی وجہ تصحیح نہ ہو سکی قیاس ہے یہ جملہ دراصل "قسمتے خرچ کرد" ہو گا۔ اسی لئے ہم نے مجبوراً ترجمہ یہی کیا ہے۔

Roman 136:- Riwayat hai ke Bibi Ilhadati Razi Allahu Anha wafat paein to un ki damani se sone ka aik tinka nika. Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke garam karke un ki paishani par dagh do. Paighambar SAS ne aisa hi kiya hai. Jab yeh khabar mash-hoor huwi to Miyan Syed Salamullah RZ, jo ke qabar ki tiyyari kar rahe the sun kar jald aagaye aur Qasmiyah kahne lage ke yeh tinkah Bibi RZ ka nahin hai balke Bibi Fatima RZ ka hai. Farmaya ke jis kisi ka ho us ke hawale kardo. Is ke ba'ad Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke Bibi RZ ko sirf Khuda-e-Ta'ala hi se kaam raha hai. Mein janta huin ki Bibi RZ Mutawakkil thein aur Tawakkul ka dawa rakhti thein. Bibiyaun mein yeh Bibi RZ Mumtaz thein. Zaat-e-Wahdat ki taalib thein jis ne Bibi RZ ke jama se kuch

hissa sarf kiya nawaza gaya. Jis ne Bibi RZ ke bartan ka jama shuda pani piya nawaza gaya. Jis ne Bibi RZ ke Paskhurdeh se bartan pak kiya nawaza gaya. Barah 12 saal se Bibi RZ ne baghair Deedar-e-Khuda Sajdah nahin kiya hai. Bibi RZ ke liye is Deedar ka Hissah kafi hai. Aur Bibi RZ ka shikam bargazeedah hogaya hai.

نقل 137 :- نقل است که میراں سید محمود رضی اللہ عنہ‘را اِزار پارہ پارہ شدہ بود میاں بابنؓ را عہدۂ سویت بود و عشرہم تسلیم ایشاں بود اِزارِ نو ساختہ پیشِ میراں سید محمودؓ آوردند پرسیدند از کجا بیاوردید گفتند میرانجیؓ از میانِ عشر چند درم ماندہ بود ازو ساختیم بسیار خشمناک شدند و فرمودند ایں پوشیدن روا نیست حقِ مضطران است1 ۔ نباید پوشید میاں بابنؓ گفتند کہ گاہ گاہ حضرت میراں علیہ السلام برخویشتن از میان عشر چیزے تصرف نمودہ اند چشم پُرآب کردہ گفتند کہ مہدئ موعودؑ بود ہرچہ کرد بفرمانِ رب العزت کرد ما را بفعل حضرت صاحبِ تحقیق ہم مقابلہ ناجائز است۔بروید و بزددی فروختہ نقدِ آں میان عشر جمع کردہ بدارید۔ ناچار میاں بابنؓ اُو را فروختند و زرِ اُو میان عشر مجتمع نمودند۔

1-حقِ مضطراں است کے بعد" نہ پوشیدند" کا اضافہ نسخہ (د۔ ب) میں ہے۔اِس کے بعد کی عبارت اِن نسخوں میں نہیں ہے(ب۔ ا)(د ۔ب)(ا۔ا)

Roman 137:- Riwayat hai ke Hazrat Syed Mahmood RZ, ka pajama bahut phat gaya tha. Miyan Baban RZ jin ko Sawiyat ka ohdah diya gaya tha aur Ushr ki Sawiyyat bhi unhein ke tafweez thi aik roz unhuin ne Naya Pajama tayyaar karke Hazrat Syed Mahmood RZ ki khidmat mein paish kiya. Aap RZ ne farmaya kahan se laye ho. Arz kiya ke Miranji RZ Ushr se chand dirham bach rahgaye the us se banwaliya huin. Aap RZ

bahut gussa huwe aur farmane lage yeh pahenna jaez nahin kuin ke yeh to Muztaraun ka Haq hai. Ghair Muztar ko na pahenna chahiye. Miya Baban RZ ne arz kiya ke Hazrat Mahdi AS ne apne liye kabhi-kabhi Ushr se tasarruf farmaya hai. Aap RZ ki Aankhaun mein aansoo aagaye aur farmane lage ke woh Mahdi-e-Mau'ood the woh jo karte Rabbul-Izzat ke Hukm se karte the. Us-Zaat-e-Saahib-e-Tahqeeq ki barabari karna hamare liye rawa nahin. Jao jald is ko farokht kar ke is ki qeemat Ushr mein jama' kardo. Aakhir Miya Baban RZ ne is Pajama ko farokht kardiya aur us ki qeemat Ushr mein jama kardi.

نقل 138 :- منقول است که بی بی کدبانو رضی اللہ عنہا، میاں دلاور رضی اللہ عنہ' را فرمودند میراں سید محمود رضی اللہ عنہ' را بگوئید که چند سویت ما را زیادہ کنید ازجہت خرچ مہماناں۔ میاں دلاورؓ عرض کردند میراں سید محمود رضی اللہ عنہ' چشمہا پرآب کردہ فرمودند که میاں دلاورؓ شما ازخود نمی گوئید از گویایندۂ کسے می گوئید بی بی کدبانوؓ پیشِ بندہ ازنصیب دنیاوی چیزے می طلبیدند۔ایں بندہ را حضرت میراں علیہ السلام دہ سویت که دادہ اند ہمیں بس است۔ بعد ازاں چند فرزند تولد شدند و چند کنیزک ہم شدند اما میراں سید محمودؓ ازدہ سویت زیادہ نہ گرفتند۔

Roman 138:- Riwayat hai ke Bibi Kad Bano Razi Allahu Anha ne Hazrat Miyan Dilawar RZ se farmaya ke Miran Syed Mahmood RZ se (ba-taur-e-khud) kaho ke hamare liye mehmanaun ke akhrajaat ki garaz se Sawiyyat ke chand hisse ziyada kijiye. Miyan Dilawar RZ ne arz kia. Miran Syed Mahmood RZ ki Aankhaun

mein aansoo aagaye aur farmaya ke Miyan Dilawar RZ yeh Aap khud nahin kah rahe hain balke kisi ne kahlaya hai. Bibi Kad Bano RZ Bande se asbaab-e-duniya ka kuch hissa talab kar rahi hain. Is Bande ke liye Hazrat Mahdi-e-Mau'ood AS ne Sawiyyat ke das hisse muqarrar farmaye hain yahi kafi hain. Is ke ba'ad chand farzand bhi tawallud huwe aur chand Kaneezein bhi Aap ke pas hogaee thein is ke bawajood Hazrat Miran Syed Mahmood RZ ne Sawiyyat ke das hissaun se kuch ziyadah na liya.

نقل 139 :- منقول است از اکابرانِ مہاجراں رضی اللہ عنہم که حضرت میراں علیه السلام سویت به حضورِ خود می کنانیدند روزے ملک شرف الدین 1 رضی اللہ عنہ قسمت کننده روی بالا کرده یکے را پرسید که شما را چند قسمت است حضرت میراں علیه السلام فرمودند سر بالا 2 کرده پرسید که مبادا بعد رو دیدن رعایت کسے کرده شود بلکه باید سر فرو کرده به پرسید که شما را تا رعایت کرده نشود۔

1- ملک شرف الدین اِن نسخوں میں نہیں ہے۔(ا- چ)(غ- ب)(ا- ا)(د- ب) 2- سر بالا مکنید کے بعد روسی شما بر رعایت می شود و سر فرو کرده میرسید (د- ب)

Roman 139:- Akabir-e-Muhajiran Razi Allahu Anhum se Riwayat hai ke Hazrat Mahdi AS apni huzoori mein Sawiyyat dilaya karte the. Aik roz Malik Sharfuddin RZ jo qaasim-e-Sawiyyat the unhuin ne sar uttah kar kisi se pooch ke aap ke kitne hisse hain. Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke sar uttha kar na pooch aisa na ho ke kisi ki surat dekhne ke ba'ad us ki Ria'yat amal mein aajaye is liye nazrein neechi rakh kar poochna chahiye ta ke kisi ki Ria'yat amal mein no aa sake.

نقل 140 :- منقول است که بعضے وقت بندگی میراں علیه السلام عشر ہم مضطراں را قسمت کنانیده دہانیده اند و پرسیدند که چیزے ہست؟ جواب دادند که چیزے نمانده است بعده، برخواستنددد بندگی میاں نعمت رضی الله عنه، ہم بعضے اوقات ہمچنین1 کرده اند۔

1۔ روایت نمبر(141) کو روایت نمبر(142) کے بعد اِن نسخوں میں نقل کیا گیا ہے۔(غ۔ ب)(ب۔ ا)

Roman 140:- Riwayat hai ke ba'aze waqt Hazrat Mahdi AS ne Muztaraun waghaerah par Ushr khud taqseem famaya hai. (Taqseem ke ba'ad) Aap AS ne daryaft farmay ke kuch baqi rah gaya hai? Hazireen ne jawab diya ke kuch baqi nahin raha hai. Us waqt Aap AS ne wahan se barkhawst ki aur Hazrat Miyan Ne'mat RZ ne bhi ba'az awqaat aisa hi kiya hai.

نقل 141 :- منقول است حق تعالٰی حضرت میراں علیه السلام را انگور رساینده بود۔ یکے خوشه میاں حیدر مہاجر رضی الله عنه، بدستِ میاں سید حمیدؓ بدادند حضرت میراں علیه السلام فرمودند که حقِ فقیراں چرا دادید اُو گفت میرانجی به بخشید۔1 فرمودند که پیشِ ہمه فقیراں به بخشانید۔2 می گویند۔یک دانه که میاں سید حمیدؓ در دہن کرده بودند حضرت میراں علیه السلام به انگشتِ مبارک خویش از دہن ایشاں بیرون کردند۔

1- حل کنید (د۔ ب)(ا۔ ا) فل کنید (ب۔ ا) 2- به بخشایند کے بعد کی عبارت اس نسخہ میں نہیں ہے۔(غ۔ ب) فل کنایند۔(د۔ب)فل کنایند حضرت میراںؒ بدست میاں حمید واپس کنایندندرخوردن ندادند (ب۔ا)

Roman 141:- Riwayat hai ke Hazrat Mahdi AS ke pas Allahu Ta'ala ne angoor bhijwaye the. Hazrat Miyan Haidar Muhajir RZ ne aik khosha Hazrat Miyan Hameed RZ (kamsin bache) ke haath mein de diya. Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke yeh Faqeeraun ka Haq hai tum ne kuin diya. Unhuin ne arz kiya Miranji AS

mua'f farmadijiye. Farmaya ke tamaam Fuqara' se muafi chaho. Kaha jata hai ke aik dana jo Miyan Syed Hameed RZ ne munh mein dal liya tha Hazrat Mahdi AS ne apni Angusht-e-Mubarak se un ke munh se nikal diya.

نقل 142 :- منقول است که در دائره بندگی میاں نظام رضی اللہ عنہٗ عہدۂ سویت ملک الہداد رضی اللہ عنہٗ را بود روزئ خدائے تعالٰی گندم رسانید میاں نظام رضی اللہ عنہٗ فرمودند ملک الہدادؓ شما یک سویت زیادہ بگیرید ملکؓ گفتند بندہ حقِ فقیراں چوں بگیرد۔ میاں نظامؓ فرمودند بندہ رامیرسدد بندہ می دہد۔ ملکؓ گفتند کہ حقِ فقیران است چند1 بار ایں سخن تکرار شد ملکؓ زیادہ نگرفتند۔

1- چند بار در یاراں تکرار شد (ا- چ) (ا- ا)(غ- ب)

Roman 142:- Riwayat hai ke Bandagi Miyan Nizam RZ ke Daire mein Sawiyyat ki khidmat Hazrat Malik Ilhadad RZ ke supurd thi aik roz Allahu Ta'ala ne Gahuin bhijwaye the. Miyan Nisam RZ ne farmaya ke Malik Ilhad RZ Aap aik Sawiyyat ziyadah le lein. Malik RZ ne kaha Banda Faqeeraun ka Haq kaise lega. Miyan Nizam RZ ne farmaya Bande ko yeh Ikhtiyaar hai aur Banda de raha hai. Malik RZ ne kaha ke Faqeeraun ka Haq hai. Chand bar ba-hum yahi guftago hoti rahi aakhir Malik ne Zayad Sawiyyat na li.

نقل 143 :- نیز منقول است که در دائره میاں نظام رضی اللہ عنہٗ یکہزار تنکہ از غیب رسید۔ ملک الہداد رضی اللہ عنہٗ قسمت می کردند۔ میاں نظامؓ چند بار فرمودند که یک سویت شما زیادہ بگیرید۔ مرا می رسد که کسے را زیادہ کنم و کسے را نقصان کنم بازملکؓ ہماں گفتند که حقِ فقیراں است و بعد ازدہ سال1 از یں دائره در دائره میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہٗ رفتند۔

1- بعد از چند روز(د- ب)(ا- ا)(ب- ا)

Roman 143:- Riwayat hai ke Miyan Nizam RZ ke Daire mein ghaib se aik hazaar (1000) Tinke aagaye. Malik Ilhadad RZ taqseem kar rahe the. Miyan Nizam RZ ne chand bar tawajhe dilaee ke aap aik hissa Zayad le lein mujhe ikhtiyar hai jis ko chahuin (Hasb-e-Zaroorat) ziyadah duin, jis ko chhuin (Hasb-e-Zaroorat) kam duin. Phir bhi Malik Ilhadad RZ yahi kahte rahe ke Faqeeraun ka Haq hai aur das saal guzarne ke ba'ad Aap RZ is Daire se Miyan Syed Khundmir RZ ke Daire mein chale gaye.

نقل 144 :- نقلست که برادرانِ دائره میاں نعمت رضی اللہ عنہٗ ، میاں نعمتؓ را گفتند ہمه پیروی 1 حضرت میراں علیه السلام درمیان خوندکار تمام ہست مگر یک پیروی مانده آنرا چرانمی کنید که حضرت میراں علیه السلام بی بی ملکانؓ را سه سویت داده اند شما درخانۂ خود چرا نمی دہید میاں نعمتؓ فرمودند ہمه یاراں اتفاق کرده بی بیؓ را دہانیده اند از جہت آں که مہماناں بسیار می آمدند۔ برادراں گفتند که ما ہمه راضی ہستیم پیروی حضرت میراں علیه السلام بکنید۔ بندگی میاں نعمتؓ فرمودند حضرت میراں علیه السلام مرشد بودند ما طالب ہستم ۔ حضرت میراں علیه السلام بنده را یک سویت دہاینده بودند ہمیں یکے بسنده است۔ بعدہٗ ہمه یاراں اتفاق کرده سه سویت داده بودند یک روز بگذشت دوم روزے 2 برادراں را فاقه شد آں سویت که برادراں داده بودند ہمه پیش برادراں آورده سویت کنانیدند۔

1- پس روی (ب- ا) 2- داده بودند روزے برادراں را --الخ (د- ب)(ا- ا)(ا- چ)

Roman 144:- Riwayat hai ke Hazrat Miyan Ne'mat RZ ke Biradaran-e-Daira ne aik dafah Hazrat Miyan Ne'mat RZ se kaha ke Khundkar mein Hazrat Mahdi

AS ki poori pairwi hai sirf aik amr ki itteba' jo baqi rah gaee Aap RZ kuin nahin karte? Woh yeh ke Hazrat Mahdi AS ne Bibi Malkan Razi Allahu Anha ko Sawiyyat ke teen hisse diye hain Aap RZ bhi apne ghar mein kuin nahin dete. Miyan Ne'mat RZ ne farmaya ke tamaam Sahaba RZ ke muttafiq hone par, Hazrat Mahdi AS, Bibi RZ ko teen hisse diye the woh bhi bahut sare mehmanaun ke akhrejat ke lehaz se. Biradaran-e-Daira ne arz kiya ke hum bhi sab ke sab muttafiq hain. Aap Hazrat Mahdi AS ki pairwi kijiye. Bandagi Miyan Ne'mat RZ ne farmaya ke Hazrat Miran AS Murshid the hum talib hain. Hazrat Mahdi AS ne Bande ko Sawiyyat ka aik hissa ata farmaya tha wahi aik hissa kafi hai. Ba'ad mein (aik roz) tamaam biradaran-e-Daira ne ba-hum ittefaq karke (Hazrat ke ghar mein) teen hisse diye the, aik din guzra dosre hi din Biradaran-e-Daira pa faqah pada. Jo Sawiyyat ke biradaran-e-Daira ne (Hazrat RZ ke ghar mein) di thi woh sab Biradara-e-Daira ke samne la kar taqseem kardi.

نقل 145 :- منقول است معتاد حضرت میراں سید محمود رضی اللہ عنہ، چنیں بود کہ وقتی درونِ دائرہ اضطرار شدے و خبر شنیدے اگر دراں وقت طعام می خوردے دست بازکشیدے و طعام نہ خوردے وفرمودے کہ چگونہ بخورم کہ یاراں گرسنہ اند بعدہ، بی بی کدبانو رضی اللہ عنہا چیزے گذرانیدے انگہ بخوردے۔

Roman 145:- Riwayat hai ke Hazrat Miran Syed Mahmood RZ ki a'adat thi ke jab kabhi Daire mein Izteraar ki kaifiyat paida ho jati aur Aap RZ ko ittela

hojati to agar che Aap RZ ta'am tanawul farma rahe huin haath khainch lete aur khana tanawul na farmate the aur farmate ke Rufaqa' bhuke hain kis tarha khauin. Hazrat Bibi Kad Banu Razi Allahu Anha fauran khuch guzran detein us waqt Hazrat tanawul farmate.

نقل 146 :- نقل است که بعضے وقت بندگی میاں سومار رضی اللہ عنہ' بر درِ میراں سید محمود رضی اللہ عنہ' آمدہ آواز دادے آنحضرتؓ دائی رتنی را فرستادہ پرسیدے که چه میگویند۔ میاں سومارؓ گفتے که در دائرہ بعضے کساں را فاقه شده است و اگر دراں وقت میراں سید محمودؓ طعام میخوردے دائی خبر نکردے بعدہ' میراں سید محمودؓ بآوازِ بلند می پرسیدے که میاں سومارؓ چه میگویند دائی چیزے نگفتے میاں سومارؓ گفتے

ہیچ نیست می بینم که میراںؓ چه می کنند بعد ازاں تاکید کردہ پرسیدے که راست بگوئید برائے چه کار آمدہ بودید۔ بعد ازاں میاں سومارؓ گفتے که برادرانِ دائرہ گرسنه اند۔ بعدہ' میراں سید محمودؓ چشم پُرآب کردہ فرمودے که طعام بروارید ایں بندہ خاک بخورد برادرانِ دائرہ گرسنه اند و بندہ بخورد بعد ازاں بی بیؓ چیزے گذرایندے انگه میراںؓ طعام خوردے۔ و ازاں چیزے غله آوردہ ندا کردندے که ہر که مضطر باشد بگیرو مضطر نه باشد نگیرو غیر مضطراں نگرفتندے گفتے که ما امروز خوردہ ایم پرسیدندے که از کجا خوردید جواب دادندے که قرض کردہ خوردہ 1 ایم۔ حکم کردے که قرض کردہ نباید خورد بر بغتتہً باید ماند که شرطِ توکل مطلق بربغتتہً است۔

1- "خوردہ ایم" کے بعد کی عبارت ان نسخوں میں نہیں ہے۔(ا۔ ا) (د۔ ب) (ب۔ ا)

(1) روایتِ مذکورہ میں "دادے"، "پرسیدے"، "گفتے"، "فرمودے" وغیرہ صیغے ایسے استعمال ہوئے ہیں جن سے معلوم ہوتا ہے کہ عموماً ایسا ہوا کرتا تھا۔ حالانکہ وہ ایک وقت کا واقعہ ہے جس کی تصدیق دوسری کتابوں سے ہوتی ہے۔ اس لئے ہم نے ترجمہ میں "داد"، "پرسید"، "گفت"، "فرمود" وغیرہ کو ملحوظ رکھا ہے۔

Roman 146:- Riwayat hai ke aik waqt Hazrat Bandagi Miyan Somar RZ ne Hazrat Miran Syed Mahmood RZ ke darwaze par aakar aawaz di, Daee Ratni ko bhaij kar Hazrat ne puchwaya ke kiya kahte ho. Miyan Somar ne kaha ke Daire mein ba'az logaun par faqah pada hai. Is waqt tanawal farmarahe the. Daee Ratni ne yeh ittela' de (baher hi tahri rahein) Hazrat Miran Syed Mahmood RZ ne baland aawaz se khud daryaft farmaya ke Miyan Somar kiya kahte ho. Daee idhar sakit hogaein aur Miyan Somar RZ ne kah diya ke kuch arz karna nahin hai mein dekhne aaya ke Hazrat kiya kar rahe hain. Is par bhi Aap RZ ne takeedan farmaya ke sach kaho kis liye aaye ho. Us waqt Miyan Somar RZ ne kaha ke ba'az Biradaran-e-Daira faqe mein hain. Hazrat Miran Syed Mahmood RZ ne Aankhaun mein aansoo lakar farmaya ke khana utha lo. Banda kiya khak khayega. Jab ke Biradaran-e-Daira faqe mein hon. Is ke ba'ad Bibi RZ ne koi cheez paish kardi. Us waqt Miran RZ ne tanawal farmaya aur is cheez se Gallah mangwakar Nida ki gaee ke jo Muztar hon le lein. Jin par Izteraar ki kaifiyat na thi unhuin ne na liya aur kah diya ke hum ne aaj kha liya hai. Pucha gaya ke kahan se khaye ho. Jawab diya ke hum ne Qarz karke khaya hai. Hukm diya ke Qarz karke na khana chahiye. Dafatan (Be shan wo guman achanak jo pahunch jaye usi par) rahna chahiye kuin ke Tawakkul ki shart Mutlaq baghtatan par hai.

نقل 147 :- نقلست که بندگی میاں الهداد شاعر رضی الله عنه‘ روزے پیشِ حضرت میراں علیه السلام چیزے مبلغ آوردند۔ حضرت میراں علیه السلام فرمودند ایں مبلغ پیشِ خود بدارید میاں الهدادؓ اُو را امانت بداشتند۔ بعده‘ حضرت میراں علیه السلام بعد از مدتے آں مال طلبیدند۔ میاں الهدادؓ فی الحال تسلیم کردندے حضرت میراں علیه السلام سویت کنایندند با ایں ہم1 میاں الهدادؓ گفتند که من در فقیراں مردارخوار ہستیم۔ 1۔ با ایں ہمه (ا۔ ا)

Roman 147:- Riwayat hai ke Hazrat Bandagi Miyan Ilhadad Shaer RZ ne aik din kuch raqam Hazrat Mahdi-e-Mau'ood AS ki khidmat mein paish ki Hazrat AS ne farmaya ke yeh raqam apne pas rakho. Miyan Ilhadad RZ ne us ko Amanatan rakha kuch arsa ba'ad Hazrat Mahdi AS ne us raqam ko talab farmaya. Miyan Ilhadad RZ ne usi waqt hazir kardi aur Hazrat Mahdi-e-Mau'ood AS ne Sawiyyat karadi. Is ke bawajood Miyan Ilhadad RZ ne kaha ke mein Fuqara' ki jama'at mein Murdar Khawr hon.

نقل 148 :-نقلست که شیخ صدرالدین سندھی1 نیم شب دست درونِ حجره فراز کرده نانهاباشارت میدادے که کسے نه دانستے که کدام کس میدہد بعد از دو شب طالبانِ خدا پیشِ حضرت میراں علیه السلام فریاد وزاری کردند که میرانجی رہزنی می شود۔ فرمودند که چه می شود عرض کردند دو شب شده است که کسے دست خود را درونِ حجره فراز می کند و نانهامیدہد۔ لیکن معلوم نمی شود که کدام کس است۔بعده‘ حضرت میراں علیه السلام فرمودند که طالبانِ خدائے را ایذا ندہید تا خاطر بر غیرِ خدا نه رود۔ 1۔ شیخ بدرالد ین سندھی (ا۔ چ)(غ۔ ب)

Roman 148:- Riwayat hai ke Shaikh Sadruddin Sindhi RZ aadhi raat ko hujre mein haath badha kar Rotiyan

rakh dete the ke kisi ko khabar tak na hoti thi ke kis ne diya hai. Yeh waqiya 2 raat paish aaya. Taliban-e-Khuda ne Hazrat Mahdi AS ki khidmat mein ba-halat-e-zari faryad ki ke Miranji AS Rahzani ho rahi hai. Hazrat AS ne daryaf farmaya ke kiya ho raha hai? Arz karne lage ke 2 rataun se yeh waqiya paish aa-raha hai ke koi shakhs hujre mein apne haat daraz kar ke Rotiyan rakh deta hai Ma'loom nahi ho sakta ke kawn shakhs hai. Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke Talib-e-Khuda ko Iza mat do! Ta ke dil Ghairullah ki taraf mayal na hone paye.

نقل 149 :- نقل است که حضرت میراں علیه السلام را کسے مال آورد و گفت چند تنکه برائے سید حمیدؓ 1 و چند تنکه برائے بی بی ملکانؓ و چند تنکه برائے بی بی بون جیؓ و چند تنکه برائے بی بی ہدنجیؓ 2 و چند تنکه برائے بیبیانِ سید احمدؓ و برائے بی بی ہدیته اللهؓ رضی الله عنهم 3 و چند تنکه برائے فقیرانؓ۔ میراں علیه السلام درخشم شده فرمودند که اگر برائے خدا آوردے بیاورِالّا ہمه را ببر۔ بعدہٗ آرنده گفت ایں ہمه برائے خدائے تعالٰی آورده ام۔ ہرچه رضا باشد بکنید بعدہٗ قبول کردند و جمله سویت کنانیدند۔

1- برائے خوندکار (ا- چ)(غ- ب) 2- برائے بی بی فاطمهؓ (ا- چ) برائے بی بی ہدنجیؓ و چند تنکه برائے فقیرانؓ (د ـب)(ا- ا) برائے بی بی ہدیهؓ (ب- ا) 3- بی بی ہدیهؓ (ب- ا) ہداللهؓ (غ- ب) (ا- چ)

Roman 149:- Riwayat hai ke Hazrat Mahdi AS ki khidmat mein koi shakhs kuch tinke laya aur kahne laga ke chand tinke (Sikke) Syed Hameed RZ, ke liye aur chand tinke Bibi Malkan RZ, ke liye aur chand tinke Bibi Buwanji RZ, ke liye aur chand tinke Bibi Hadanji RZ, ke liye aur chand tinke Syed Ahmad RZ, ki Bibiyan ke liye aur Bibi Hadyatullah RZ ke liye aur

chand tinke Fuqara'-e-Daira ke liya hain. Hazrat Mahdi AS ne Jalal bhare lahje mein farmaya ke agar Khuda-e-Ta'ala ke liye laye ho to lao warna yeh sab le jao. Us waqt raqam lane wale ne arz kiya ke yeh sab Khuda-e-Ta'ala ke liye laya huin. Aap AS ki marzi ke mutabbiq sarf kijiye. Us ke ba'ad Aap AS ne qubool farmaya aur poori raqam Sawiyyat karadi.

نقل 150 :- نیز نقل است که در جالور پیشِ بندگی میاں نعمت رضی اللہ عنہ' کسے چیزے زر آورد ونام یک یک زن علیحدہ کردہ گفت کہ فلاں را ایں مقدارو فلاں را ایں مقدار بعدہ' میاں نعمت رضی اللہ عنہ' نقلِ حضرت میراں علیہ السلام فرمودند و آں را قبول نکردند بعدہ' آرندۂ مال گفت کہ برائے خدا آوردہ ام۔ بعدہ' قبول کردند ہمہ یکجا کردہ سویت کردند۔

Roman 150:- Riwayat hai ke Jalore mein Hazrat Bandagi Miyan Ne'mat RZ ki khidmat mein koi shakhs kuch zar le aaya aur aik-aik Bibi RZ ka naam alahedah-alahedah bayan karte huwe ke fulan ko itna fulan ko itna us waqt Hazrat Miyan Ne'mat RZ ne Hazrat Mahdi AS ka (Mazkoorus-sadr) farman sunaya aur us zar ko qubool karne se inkar kardiya. Lane wale ne arz kiya ke Khuda-e-Ta'ala ke liye laya huin. Hazrat RZ ne sab zar akhatta kar ke Sawiyyat farma di.

نقل 151 :- نیز1 نقل است ملک حسین بھٹی 2 چند من برتی 3 فرستادند بدیں طریق ہر کہ مہاجراں باشند دو من برتی بستانند۔ وآنچہ باقی ماند فقیراں بستانند۔ بندگی میاں دلاور رضی اللہ عنہ' فرمودند مارانباید کہ قبول کنم۔

1۔ روایت نمبر (151) اس نسخہ میں چھوٹ گئی ہے۔(غ۔ ب) 2۔ ملک حسین پٹنی (ا۔ چ)(غ۔ ب) 3 چند من رائی (ب۔ ا) (ے)
(برتی ایک غلہ ہے جس کا رنگ باجری کے مانند ہوتا ہے لیکن اِس پر موٹا پوست ہوتا ہے اور یہ تمام غلوں میں سستا ہے (تاریخ سلیمانی جلد 2 گلشن 6 چمن 2)

Roman 151:- Aur Riwayat hai ke Malik Husain Bhatti ne chand Barti khidmat mein rawana kiya magar is tarha ke jo Muhajireen RZ do 2 Hon-Man Barti le-lein aur jo bach rahe baqi fuqara' lein. Hazrat Bandagi Miyan Dilawar RZ ne farmaya ke yeh qubool karna hamare liye rawa nahin hai.

نقل 152 :- نیز نقل است ملک حسین بھٹی 1 میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہ' را سہ صد 2 من جواری برات بدیہے کردہ فرستادہ گویانید کہ یک آدمی بفرسید تا بیارہ قبول نہ کردند و فرمودند کہ بندگانِ خدا از جہت غلہ گرفتن دیہ بدیہ نروند ہرچہ 3 بجائے نشستہ بے واسطہ برسد بگیرند۔

1-ملک حسین پٹنی (ا- چ)(غ- ب) 2- دو صد من (د- ب)(ا- ا) 3- ہرچہ نبشتہ است بے واسطہ برسد بگیرند (د- ب)

Roman 152:- Riwayat hai ke Malik Husain Bhatti ne Hazrat Miyan Syed Khundmir RZ ke liye teen-sau-(300) Man Jawari dene ke liye Qasbah walaun ke naam chitthi likh kar Hazrat ki khidmant mein rawana kiya aur kahlaya ke kisi aik ko bhijwadiya jaye ta ke woh (Daire mein) laa-le. Hazrat ne farmaya aur kahdiya ke Bandagan-e-Khuda Gallah hasil karne ke liye Qariya-Qariya nahin phirte. Apni jageh baithe huwe jo kuch be-wasita pahunch jata hai wahi qabool karte hain.

نقل 153 :- 1نقل است روزے بندگی میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہ' یکے را در شہر فرستادہ بودند باگردوں برائے کار ملک فخرالدین برہماں گردوں چیزے غلہ و روغن فرستاد۔ بندگی میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہ' بسیار 2 در غضب شدند واپس فرستادند و فرمودند کہ بدست کسان ما فرستادید آں 3 را نباید گرفت۔ بعدہ' ملک مذکور غلہ و روغن بدستِ کسانِ خود با عذرخواہی بسیار فرستاد قبول کردند۔

1-روایت نمبر(153) کوروایت نمبر(154)کے بعد اِس نسخہ میں نقل کیا گیاہے-(غ- ب) 2- درعقب شدہ (د- ب) 3- مارا (د- ب) (ا- ا)

Roman 153:- Riwayat hai ke aik roz Hazrat Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ne aik sahib ko bandi ke saath kisi kaam se Shaher mein rawana farmaya tha. Malik Fakhruddin ne isi Gaadi par wapasi mein kuch Gallah aur Tail Bhej diya. Hazrat Bandagi Miyan RZ ne bahut hi narazi zahir farmaee aur wapas farmadiya aur farmaya ke hamare Daire ke logaun ke zarye jo rawana kiya jata hai is ko qabool na karna chahiye. Is ke ba'ad Malik Mazkoor ne apne aadmiyaun ke zarye Gallah aur Tail nehayat Uzr-Khawhi ke saath rawana kiya. Is waqt Aap RZ ne qubool farmaya.

نقل 154 :- نقل است از احمد نگر ملک نظام الملک ٹھانہ دار را گفت که سی صد 1 ہون و دو بست 2 کھنڈی گندم (ے) تسلیم بندگی میاں نعمتؓ کن و ٹھانہ دار پیشِ بندگی میاں نعمتؓ آمد و گفت یک نوکرِ شما بفرسید برابرما تا بدکان صراف بیاید مہر ہانموده بدہم۔فرمودند مارا نوکراں نیستند بعد ازاں اُو گفت که پیشِ شما کدام کسانند۔ فرمودند که برادراں اند گفت یک برادررا ہمراہ من بفرسید ۔ فرمودند برادر نخواہد 3 آمد و یاران را فرمودند مبادا کسے برود۔بعدہٗ نہ ہون آمد و نہ گندم۔

1- سہ صد ہون (ب- ا) 2- دو بست من(ا- چ) (غ- ب) دو بست کھنڈی (ا- ا)(ب- ا)3- نخواہد آمد کے بعد کا مضمون اِس نسخہ میں نہیں ہے (غ- ب) (ے) قطب شاہی سلطنت میں چار قسم کے سکے رائج تھے۔سب سے بڑا "ہون" تھا۔یہ سونے کا سکہ تھا۔جو مغل سلطنت کے تقریباً چار روپیوں کے برابر تھا۔(تاریخ گولکنڈہ شائع کردہ ادارہ ادبیات اردو حیدرآباد دکن 1339ھ ہجری) ے تذکرۃ الصالحین مولفہ عالم میاں سید حسین حاجی متوفی 1104ھ میں "سی صد ہون دو صد کھنڈی گندم" لکھا ہوا ہے۔

Roman 154:- Riwayat hai ke Malik Nizamul Mulk ne Ahmad Nagar se Thane-Daar ko kahla bheja ke tees sau (3000) Hon aur baees (20) Khandi Gihun Hazrat

Bandagi Miyan Ne'mat Razi Allahu Anhu ki khidmat mein paish karo aur Thane-Daar ne Hazrat RZ ki khidmat mein hazir hokar arz kiya ke Aap ke aik naukar ko mere saath bhaij dijiye ta ke Sarraf ki dukan tak chale aur mein us ko muhar dikha kar de dun. Farmaya ke hamare koi naukar nahin hain us ne arz kiya ke Aap RZ ke pas yeh kawn log hain. Farmaya ke Biradaran hain. Arz kiya ke kisi aik bhai ko mere saath rawan farmadijiye. Aap RZ ne farmaya koi aik bhai bhi na aayega. Aur Biradaran-e-Daira se farmaya ke khabardar koi na jayein. Is ke ba'ad na to woh Hon aaye na woh Gihun.

نقل 155 :- نقل است که ملک الهداد رضی الله عنه' کسے گفت که بنده نیت کرده است که عشر در راهِ خدا بدهم و لیکن نزدیک ما نوکراں دیانت دار نیستند۔ خوندکار چناں بکنید که وه کس ازبندگانِ خدا فرستاده1 بطلبند تا ازدیه تحصیل کرده بیارند۔ ملک رضی الله عنه' فرمودند لعنت بر کسے که برائے عشر گرفتن کس برود۔

1- بفرستید (د-ب)

Roman 155:- Riwayat hai ke Hazrat Malik Ilhadad RZ se kisi ne arz kiya ke Bande ne niyyat ki hai ke Rah-e-Khuda mein Ushr de lekin Bande ke pas diyanatdaar naukar nahin hain. Khundkar itne (madad) karein ke do Bandagan-e-Khuda ko bhej kar mangwaliya karein. Ta ke woh Qarya se wasool kar ke laein. Hazrat Malik Ilhadad RZ ne farmaya ke us shakhs par la'anat hai jo Ushr Wasool karne kisi ke pas jaye.

نقل 156 :- نقل است که ملک دولت شه ناگوری یکبارچن گردوں غله در دائرۂ

ملک الہدادؒ فرستادہ قبول نہ کردند۔ بہ سبب آں کہ یک طالب برابر گردوں ہابود ۔

Roman 156:- Riwayat hai ke Malik Daulat Sha Nagori ne aik bar Hazrat Malik Ilhadad RZ ke Daire mein chand Gadiyan aur Gallah rawana kiya. Aap RZ ne is-wajhe se qubool na farmaya ke aik Faqeer un-Gardiyaun ke saath the.

نقل 157 :- نقل است کہ برادرانِ بی بی کدبانو رضی اللہ عنہا پیشِ میراں سید محمود رضی اللہ عنہٗ مبلغے گزرانیدند قبول نہ کردند و فرمودند کہ بسبب اقاربی می دہید اگر برائے اللہ بدہید تا چندیں دائرہ ہستند چرانمی دہید۔بعدہٗ بطریقِ پنہاں بی بی کدبانوؓ را دادند۔بعد از چند روز چونکہ میراں سید محمودؒ را معلوم شد بسیار زجر کردند و فرمودند کہ بروید درخانہائے برادرانِ خویش ایں مال بجورید۔1 بعدہٗ بی بیؓ ہمہ مالِ مذکور کہ بود پیش آوردند۔ میراں سید محمود رضی اللہ عنہٗ آں را سویت کنانیدند۔

1۔ بخورید کے بعد کا مضمون ان نسخوں میں نہیں ہے۔(د۔ ب)(ب۔ ا)

Roman 157:- Riwayat hai ke Bibi Kad Banu Razi Allahu Anha ke bhaiyaun ne Hazrat Miran Syed Mahmood RZ ki khidmat mein kuch raqam paish ki. Hazrat RZ ne qubool na farmaya aur farmaya ke Qarabatdarai ke lehaz se de rahe ho, agar Allah ke liye dena maqsood hota to itne Daire jo maujood hain wahan kuin na dete. Is ke ba'ad unhuin ne poshidah taur par Bibi Kad Banu Razi Allahu Anha ko de diya. Chand dinaun ba'ad jab Hazrat Miran Syed Mahmood RZ ko ma'aloom huwa to Aap RZ ne bahut tahdeed farmaee. Aur farmaya ke jao apne bhaiyaun ke ghar baithkar wahein yeh raqam khao. Is waqt Bibi RZ ne tamaam raqam Hazrat RZ ki

khidmat mein paish kardi. Hazrat Miran Syed Mahmood RZ ne woh sari raqam Sawiyyat karadi.

☆☆☆☆☆

BAAB HASHTUM

DAR BAYAN-E-MANA' KARDAN AZ ILM KHAWNADAN

نقل 158 :- نقل است که از حضرت میراں علیه السلام، میاں نعمت رضی الله عنه' رخصت طلبیدند برائے علم خواندن۔ حضرت میراں علیه السلام فرمودند که اگر شما پیشِ ازیں علم خوانده بودے مرا قبول نکردے۔

Roman 158:- Riwayat hai ke Miyan Ne'mat RZ ne Hazrat Mahdi AS se Ilm padhne ki ijazat chahi. Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke agar tum is se pahle Ilm padhe hote to mujh ko qubool na karte.

نقل 159 :- برادرِ دیگر پرسید اگر رضائے میراں علیه السلام شود وقتِ قیلوله علم بخوانیم۔ فرمودند بلکه بهتر است که قیلوله 1 کنید۔

1-که نجسپید (ا- چ)(غ- ب)(د- ب)(ا- ا)

Roman 159:- Aik dosre Sahabi RZ ne darkhawst ki ke Hazrat Mira AS ki ijazat ho to Qailullah ke waqt Ilm padh leta huin. Aap AS ne farmaya ke bahtar yeh hai ke Qailullah karlein.

نقل 160 :- ملک بخن باڑیوال رضی اللہ عنہٗ، میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہٗ را پرسیدند کہ از قرآن خواندن چیزے فائدہ ہست؟ فرمودند کہ اگر قرآن چنانچہ خواندن باید بخوانید ولے بر دلِ مؤمن پردۂ نور ہم درمیانِ بندہ و حق تعالٰی پیدا می شود و از ذکرِ خدائے تعالیٰ کہ "لاالہ الااللہ" است پردۂ نور دریدہ میشود۔

Roman 160:- Malik Bukhan Badi Wal RZ ne Hazrat Syed Khudmir RZ se suwal kiya ke Qur'an padhne se kuch fayedah bhi hai? Aap RZ ne farmaya agar Quran jaisa ke padhna chahiye padah jaye to Mu'min ke dil par bande aur Khuda ke darmiyan Parda-e-Noor paida ho jata hai aur Zikr-e-Khuda jo ke لَا اِلٰہَ اِلَّا اللہ hai us se Pardah-e-Noor bhi uth-jata hai.

نقل 161 :- نیز نقل1 است میاں شاہ نظام رضی اللہ عنہٗ وقتی قیلولہ درحال خسپید و در دست خبر داشتہ بندگی میراں علیہ السلام رسیدند و فرمودند میاں نظامؓ چہ مطالعہ کنید؟ گفتند خبر است۔ فرمودند خبر را بیندا زید دنبال ذکر باشید۔ بعد مدتے میراں علیہ السلام در حجرۂ میاں نظامؓ آمدند و فرمودند کہ آں خبر کجا است کہ شما مطالعہ کردہ بودید۔ گفتند بجائے انداختہ فراموش کردم۔ فرمودند بیارید از جائے پیدا کردہ۔ باز از جائے پیدا کردہ آوردند۔ حضرت میراں علیہ السلام فرمودند ایں خبر مطالعہ کنید دریں ہم مقصودِ خدا است۔

1۔ روایت نمبر (161) اِن نسخوں میں نہیں ہے۔ (غ۔ب) (ا۔چ) (د۔ب) (ا۔ا)

Roman 161:- Riwayat hai ke Miyan Sha Nizam RZ Qailullah ke waqt hath mein Hadiths ki Kitab rakhe huwa so gaye the. (Ittefaqan) Hazrat Mahdi AS tashreef laye aur farmaya ke Miyan Nizam RZ kiya Mua'aliya kar rahe ho? Arz kiya ke Hadiths (ki kitab) hai. Aap AS ne farmaya Hadiths (ki kitab) rakh do aur

Zikr mein mashghool raho. Aik arsa guzarne ke ba'ad Hazrat Mahdi AS, Miyan Nizam RZ ke Hujre mein tashreef laye aur farmaya ke woh Hadiths (ki kitab) kahan hai jo tum Muta'liya kar rahe the? Aap RZ ne farmaya ke kahin rakh kar bhool gaya huin. Farmaya dhundh lao. Aap RZ ne woh kitab talash karke paish kardi. Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke Hadiths ki kitab ka muta'aliya karo is mein bhi Khuda ka maqsood hai.

نقل 162 :- و مہتر عیسیٰ صلوٰۃ اللہ علیہ وسلم فرمودند کہ من از زندہ کردن مردہ باذن اللہ 1عاجز نیم و لیکن از تفہیم کردن عالمِ احمق 2 عاجزیم-

1- باذن اللہ اِن نسخوں میں نہیں ہے۔(د۔ ب) (ا۔ ا) (ب۔ ا) 2-جاہل(ا۔ چ)عالم(ب۔ ا)

Roman 162:- Aur Mahtar Isa Salawatullah Alaihi wo Sallam ne farmaya ke mein Allah ke hukm se murde ko zinda kardene mein aajiz nahin huin lekin Aalim-e-Ahmaq ki tafheem karne se aajiz huin.

نقل 163 :- نیز نقل است کہ در خراسان عالمے پیش حضرت میرانجیو علیہ السلام آمد و گفت کہ یارانِ شما احکامِ نماز نمی دانند۔ حضرت میراں علیہ السلام فرمودند بندہ چہ می داند کہ ریش دراز کردہ اند و ایں مقدار ندانستہ اند بگوئید کہ میانِ یکدیگر بیاموزند۔ باز بعد از چند روز گفت کہ یارانِ شما نماز گزاردن نمی دانند فرمود ایں چنیں نماز شما بگزاید۔

Roman 163:- Riwayat hai ke Khurasan mein aik Aalim Hazrat Mahdi AS ki khidmat mein hazir huwa aur arz kiya ke aap AS ke sathi Namaz ke Ahkaam nahin jante hain. Hazrat Mahdi AS ne farmaya mujhe kiya ma'loom ke yeh log dadhiyan lambi karchuke aur itna bhi nahin jante. In se kaho ke aapas mein ma'loomaat

hasil karein. Phir chand dinaun ba'ad isi Aalim ne arz kiya ke Aap AS ke sathi Namaz ada karna nahin jante. Aap AS ne farmaya aisi Namaz (jaisi ke yeh ada karte hain) tum ada to karo!!!

نقل 164 :- بعضے وقت حضرت میراں علیہ السلام فرمودند کہ علم لابدی باید تا نماز، روزہ و احکامِ او بشناسد تا درست شود۔

Roman 164:- Aik waqt Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke Ilm-e-Labadi chahiye ta ke Namaz, Roza aur is ke Ahkaam ma'loom hon aur Namaz durust tariqe par ada ho sake.

نقل 165 :- نیز فرمودند برائے فہمِ معانیِ قرآن نورِ ایمان بس است۔

Roman 165:- Neez farmaya ke Qur'an ke Ma'ani samajh ne ke liye Noor-e-Iman kafi hai.

نقل 166 :- یک روز میراں سید محمود رضی اللہ عنہٗ کتابے در دست داشتند حضرت میراں علیہ السلام فرمودند کدام کتاب است جواب دادند کہ "تمہید" است۔ فرمودند کہ کوششِ ذکر بکنید تا حالے پدید آید و ایں را فہم کردن بتوانید۔

Roman 166:- Aik roz Hazrat Miran Syed Mahmood RZ apne haath mein Kitab rakhe huwe the. Hazrat Miran AS ne poocha kaunsi kitab hai. Aap RZ ne arz kiya ke "Tamheed" hai. Farmaya ke Zikr ki koshish karo ta ke kaifiyat paida ho aur is ke samjh ne ki quwwat hasil ho.

نقل 167 :- نیز نقل است بندگی میاں ابوبکرؓ و بندگی میاں سید سلام اللہؓ، میراں 1 سید محمودؓ را گفتند کہ علم بخوانید۔ فرمودند کہ از حضرت میراں علیہ السلام رضا بگیرم۔ پیشِ حضرت میراں علیہ السلام عرض کردند فرمودند کہ شما در کوچۂ ایشاں مروید۔ در یادِ خدائے تعالٰی باشید تا باطن بکشاید۔

1۔ برائے میراں سید محمودؓ کوشش کردند کہ (ا۔ ا) (د۔ ب) (ب۔ ا)

Roman 167:- Riwayat hai ke Bandagi Miyan Abu Baker wo Bandagi Miyan Syed Salamullah Razi Allahu Anhuma ne Hazrat Miran Syed Mahmood RZ se kaha ke aap Ilm padhiye. Aap RZ ne kaha Hazrat Mahdi AS se ijazat hasil karleta huin. Hazrat se arz kiya to Aap AS ne farmaya ke tum in logaun ke koocha mein jao hi nahin. Khuda-e-Aali ki yaad mein raho yahan tak ke Batin khul jaye.

نقل 168 :- حضرت میراں علیہ السلام بدستِ میاں نظام رضی اللہ عنہٗ کتابے دیدہ ۔ فرمودند کہ چیست ۔گفتند کہ 1" انیس الغرباء نزہتہ الارواح " است۔ فرمودند مخوانید ۔2 و در یادِ حق مشغول شوید کہ پردۂ دیدارِ حق معائنہ روزی گردانیدہ شود بمنہٖ۔

1- انیس الغرباء و زاد المسافرین (ب۔ ا) گفتند کہ نزہتہ الارواح است (د۔ ب) 2- مخوانید کے بعد کا مضمون ان نسخوں میں نہیں ہے۔(ا۔ ا) (ب۔ ا) مخوانید بعد از چند روز باز دیدند و منع کردند ۔بعدہٗ میاں نظام بکلی ایں خیال دور کردند ۔۔الخ (د۔ ب)

Roman 168:- Hazrat Mahdi AS ne Hazrat Miyan Nizam RZ ke haath mein aik kitab dekh kar farmaya yeh kiya hai? Aap RZ ne arz kiya ke “Aneesul-Goraba Nuzhatul Arwah” hai. Aap AS ne farmaya ke mat padho aur Allah ki yaad mein mashghool raho ta ke Us zaat ke Fazl wo Ehsaan se Deedar-e-Haq naseeb ho sake.

نقل 169 :- باز بعد از چند روز بدست بندگی میاں نظام رضی اللہ عنہٗ کتابے دیدند باز ہمیں نوع منع کردند 1 بعدہٗ میاں نظامؓ بکلی ایں خیال دور کردند ۔بعد از مدتے حضرت میراں علیہ السلام فرمودند کہ میاں نظامؓ آں کدام کتاب بود۔گفتند" انیس الغرباء "۔ 2 فرمودند کہ بخوانید و بہ بینید کہ بحالِ شما آن کتاب موافق است۔ بعدہٗ میاں نظامؓ آں کتاب گاہ گاہ خواندند۔ بعد از مدتے حضرت میراں علیہ السلام فرمودند کہ چیزے علم بخوانید۔

1- منع کردند کے بعد کا مضمون اِس نسخہ میں نہیں ہے۔(غ۔ ب) 2- نزہتہ الارواح (د ۔ب)

Roman 169:- Chand roz baad Hazrat Bandagi Miyan Nizam RZ ke haath mein phir aap ne kitab dekhi aur usi tarha mana'a farmaya. Is ke ba'ad se Hazrat Miyan Nizam RZ ne us khiyal ko bilkul hi door farmadiya. Aik zamana ba'ad Hazrat Mahdi AS ne farmaya, Miyan Nizam woh kaunsi kitab thi, arz kiya ke "Aneesul Gurba" farmaya ke padho, Muta'liya karo kuinke ab tumhare haal ke mutabbiq hai. Us waqt se Hazrat Miya Nizam RZ, kabhi-kabhi woh kitab padha karte the aur kuch zamane ba'ad Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke kuch Ilm bhi padh lo.

نقل 170 :- و فرمودند که ازحضرت باری تعالٰی جز اُمی علم لدنی عطا نمی شود۔ یا اُمی اصلی باشد، یا جعلی۔ بنده را پیشِ ازیں علمِ ظاہری بود آں علم را فراموش گردانیدند بعد ازاں بعلمِ قُربِ مقرب 1 کردند۔

1- روزی کردند۔(ب۔ ا) (ا۔ چ) روزی کردند که اُمّی را تختۂ دل صاف ہست --الخ (د ۔ب)

Roman 170:- Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke Bargah-e-Rabbul Izzat se "Ilm-e-Laddunni" ke siwaye kuch ata nahin hota hai. Ummi Asli ho ya Ja'ali (Ya'ni ba'ad mein Ummi bana diya gaya ho) Bande ko is se qabl jo Ilm-e-Zahiri tha woh bhuladiya gaya. Is ke ba'ad Ilm-e-Qurb se Muqarrab kiya gaya hai.

نقل 171 :- نیز فرمودند که امی را تختۂ سینه صاف ہست ہر چه بشنود بر دل به نشیند کما قال الله تعالٰی هُوَ الَّذِیْ بَعَثَ فِی الْاُمِّیّٖنَ رَسُوْلاً --الخ(سورۃالجمعۃ)

هُوَ الَّذِیْ بَعَثَ فِی الْاُمِّیّٖنَ رَسُوْلاً --الخ(سورۃالجمعۃ)

Roman 171:- Neez farmaya ke Ummi ka seena saaf hota

hai jo sunta hai dil-nasheen ho jata hai. Jaisa ke Allahu Ta'ala ne farmaya, "Woh wahi hai jis ne Ummiyaun mein Rasool ko bheja."

كما قال الله تعالى هُوَالَّذِىْ بَعَثَ فِى الْاُمِّيّٖنَ رَسُوْلاً ۔۔الخ(سورۃالجمعۃ)

هُوَالَّذِىْ بَعَثَ فِى الْاُمِّيّٖنَ رَسُوْلاً ۔۔الخ(سورۃالجمعۃ)

نقل 172 :- نیز نقل است که ملک معروف رضی اللہ عنہٗ، بندگی میاں نظام رضی اللہ عنہٗ را گفتند شما را چیزے خواندن می آید۔ فرمودند 1 لابدی و چیزے اند کے بعدہٗ ملک معروفؓ گفتند که بعد از شغل اندک اندک نسخۂ علم بکنیم۔ بندگی میاں نظامؓ گفتند که خوب باشد۔ بعدہٗ ملک معروفؓ فرمودند که ہرچه می کنیم بغیر اذنِ حضرت میراں علیه السلام نمی کنیم۔ باید 2 که رخصت بستانیم ہر دو کس بدیں نیت پیشِ میرانجیو علیه السلام 3 آمدند چونکه پیشِ نظر شدند حضرت میراں علیه السلام نا پرسیده ایں رباعی خواندند۔

1- فرمودند اند کے (د۔ ب) 2- نمی کنیم بحضور میراں علیه السلام بیانید رخصت بستانیم (د۔ ب) 3- فتند (د۔ ب)

علمے بطلب که باتو ماند ☆☆☆ آندم که ترا زتو رہاند

تا علمِ فریضه را نخوانی ☆☆☆ تحقیق صفاتِ حق ندانی

Roman 172:- Riwayat hai ke Hazrat Malik Ma'aroof RZ ne Bandagi Miyan Nizam RZ se kaha ke aap ko kuch padhna aata hai? Farmaya ke kuch thoda sa ya'ni La-badi. Hazrat Malik Ma'aroof RZ ne kaha ke hum shaghl (Zikr) ke ba'ad thoda-thoda Ilm Hasil kareinge. Miyan Nizam RZ ne kaha achchi baat hai. Malik Ma'aroof RZ ne kaha ke hum jo kuch kareinge Hazrat Miran AS ki ijazat ke baghair nahin kareinge. Ijazat hasil karleina chahiye. Yeh dono Hazraat is garz se Hazrat Miranjeo AS ki khidmat mein hazir huwe. Jab paish-e-nazar

huwe to Hazrat Miran AS kuch pooche bagair yeh Rubaee padhne lage.

علمے بطلب کہ باتو ماند ☆☆☆ آندم کہ ترا زتو رہاند

تا علمِ فریضہ را نخوانی ☆☆☆ تحقیق صفاتِ حق ندانی

Tarjuma Rubaee;
“Aisa Ilm talab karo jo tumhare saath rahe. Aur waqt par tum ko tumhari hasti ke zindan se najaat dilade. Jab tak Ilm-e-Fareeza hasil na karoge Sifaat-e-Haq na jaan sako ge.”

نقل 173 :- حضرت میراں علیہ السلام فرمودند کسے کہ بسیارخواند بسیار خوار شدہ غلبۂ 1طلبِ دنیا گردد۔وگرنہ درعجب اُفتد و آنچہ بندہ گوید براں عمل دارید تا بینا گردید۔2

1۔ اغلب طالبِ دنیا (ب۔ ا) 2- تا بینا گردد۔

Roman 173:- Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke jo shakhs bahut padh leta hai bahut khawr hojata hai (kuinke) Talab-e-Duniya Ghalib hojati hai. Ya ajab wo guroor mein giraftar hojata hai. Banda jo kuch Ta’aleem diya karta hai usi par amal karoge tu Beena hojaoge.

☆☆☆☆☆

Janab Faqeer Syed Dilawar Sahib Sakin-e-Begum-Bazaar ka Nuskha Naqal Kardah 16/Zelada 1358 aur Faqeer Ameer Miyan Sahib Ahle-Akaili ka Nuskha yahan khatam ho gaya. Aur Janab Syed Ashraf Sahib Mutawalli-e-Jama’ Masjid Ahle-Chan-Patan ke Nuskhe mein mazeed (84) Riwayaat manqool hain. Aur Janab

Faqeer Ghazi Miyan Sahib Marhoom Ahle Baseet Pura (Kachiguda) ka Nuskha bhi is se mutabiq to hai lekin chand Riwayaat Sahoo-e-Kitabat ki wajhe choot gaee hain. Aur Janab Faqeer Bachu Miyan Sahib Ahle Musaddiqabad (Ahle-Ippal Guda) ke Nuskhe mein mazkoor (84) Riwayaat Manqool hain. Albatta is Mahmulah Bala Riwayaat mein Baab Bandi nahin hai goya Mutafarriqaat hain.

MUTFARRIQAAM

174:- و نیز معلوم باد 1 بعد از اخراج از موضعِ کھانبیل درمیان اندک روز خبر رسید که لشکرِ منکراں مسجد و حجرہا سوختند۔ بندگی میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہٗ فرمودند ایشاں ہدایت کردند معبدگاہ و مسکنِ مؤمناں نا حق سوختند و فتویٰ بر قتلِ مؤمناں، بجبر و تصدیق بر سخن ولی کامل که برکمالیت اُو منکراں مقر اند اوصاف و اختلاف و افعال و آثار که موجبِ تصدیقِ دعوتِ نبوت اند دراں ولی می یا بند و ہیچ فعلے و قولے و خلقے در عادت و عبادت مخالف اِتباعِ رسول اللہ صلی اللہ علیه و سلم نمی یابند۔ براں ایں قرار بمجرد تصدیقِ دعوتِ آں ولی مخالفت اجماع سنت و جماعت نیست۔ حکم ضلالت و بدعت میکنند و بر قتلِ مصدقاں و اخراجِ ایشاں فتویٰ میدہند۔

سبب اجماع سنت و جماعت که احادیث مخالفت بعضے احادیث احاد که بموجبِ ظن اند حکم میکنند ببودن۔اجماعِ سنت و جماعت که احادیثِ احاد موجبِ عمل اند و موجبِ اعتقاد نیستند نبشته اند اگرچه صحیح الاسناد باشند۔ و مجتہداں برآں عمل فرمودہ باشندد و دعویٰ آں ولی آں ست که من از غیب می شنوم که تُرا برگزیدہ بودیم و تُو مہدئ موعود آخر الزماں ہستی که بایں آیت معہود

ایں ذاتِ خاتم النبیین وعدہ کردہ بودند کہ در اولاد تو فرزندے شائستہ برائے بیانِ کتابے بر تو نازل شدہ است درآخر زماں پیدا خواہیم کرد برائے روشن کردن اخلاق و افعال و اقوال توآں فرزند سید محمد بن پیدا خواہیم کرد برائے روشن کردن اخلاق و افعال و اقوال توآں فرزند سید محمد بن سید خان تو ہستی و تصدیق و اطاعت بر ہمہ مسلمانان واجب کردم۔

بعد ایں دعوت سالہاسال ایں ولی را خدائے تعالٰی حیات بخشیدد بریں دعویٰ بر اتباعِ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم قولاً و فعلاً و خلقاً استقامت روزی گردانید و شب و روز گروہِ اُو درحال حیات و بعد ممات زیارت شد و بر عقیدۂ سنت و جماعت توفیق افت و عمل موافق کتب مقرر روزی شد بلکہ موافقت بالنبی علیہ السلام گروہِ اُو در اعمال و اقوال و اخلاق کردند۔ ایں چنیں قوم را معلمانِ زمانہ تکرار 2 می گویند و بر اخراج و قتل فتویٰ میدہنددد افتراہائے عوام مرد ماں محضر کردند معتبر محضر ایں قرارداده اند و ایں قوم شب و روز ندا میکند کہ بر ما خلافِ شرع محمدیؐ ثابت کنید درعقیدۂ ماعمل ما از (دین) ثابت شویم۔ بعدہٗ میگویند شما جاہل ہستند با شما محضر چہ حاجت بلکہ پائے زاغ آہنی مستعد کنانیدند و بعضے مصدقان کہ ترکِ دنیا نہ کردہ و دریں جماعت یکجا ماندہ اند و توفیق نیافتہ اند و درشہر می مانند و کسب می کنند ایشاں را ایذا می کنند و میگیرند و حبس میکنند، و حکم میکنند ہر کرا ازیں عقیدہ بازنیاید و سید محمد را مہدیؑ بگوید برپیشانیِ اُو بدیں پائے زاغ گرم کردہ داغ بایدد اُو تا شناختہ شود بطالی است و بعضے ازیں قوم را بجاں کشتہ اند بہ سبب ہمیں عقیدہ نہ چیزے دیگر۔

بعدہٗ برکزیدایں 3 قوم خلاف اُو ہمہ یارانِ حضرت امامِ آخرالزماں اتفاق کردہ اند یعنی میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہٗ فرمودند انچہ معلمان برایں قوم حکم کردہ اند ہمہ برایشاں باشد بہ حکم کتاب اللہ تعالٰی و کتبِ اولیاء فرمودند ہر کہ ازیں فتویٰ دہندگاں را بکشدبزہ کار نشود زیراچہ ہدایت از ایشانست۔

و فرمودند که علاماتِ تعدی و حسدِ ظالمی ایشانست خدائے تعالٰی بتدریج توفیق صلاح یعنی اتباعِ دینِ محمد صلی اللہ علیہ وسلم از ایشاں بستانده منصب و جاه ایشاں که سبب دین است آں نیز بستاند و مملوکاں که بر فتویٰ ایشاں اعتقاد می کنند باخواری و فضیحتی بمیرند بلکه کشته شوند و در نسل ایشاں نیز خواری در دین و دنیا آشکار گردد و ایں قوم را بیوه نداند استقامت بر اتباعِ دینِ محمد صلی اللہ علیہ وسلم روزی گردد و ہمیشه مزید گردد بحرمت النبی و آلہٖ ۔

1- روایت (174)تا(187) صرف نسخہ (ب۔ ا) میں ہیں-2- بدکردار (1)- برگزیدگان-(ے) یہ ظلم وستم سلطان مظفر نوجوان وناتجربہ کار بادشاہ گجرات کے زمانہ میں علماء وقاضیوں نے محض حکومت و رعونت کی نشہ کی وجہ برپا کیا ہے۔

Roman 174:-Wa neez Maloom bad! Wazeh ho ke Mauza-e-Khambel se ikhraaj ke ba’ad chand hi dinaun mein khabar mili ke Munkireen ke Lashkar ne Masjid aur Fuqra’ ke Hujre jala diye hain. Bandagi Miyan Syed Khudmir RZ farmaya ke un logaun ne Zulm kiya hai. Mu’mineen ki Ibadat Gah-hein aur Qiyam-gah-hein Na Haq jala di hain aur Mu’mineen ke qatl ka Fatwa mahez is liye diya gaya hai ke in Mu’mineen ne aik aise Wali-e-Kamil ke farman ki Tasdeeq ki hai jis ke Fazl wo Kamal ke khud Munkireen qayal hain aur Dawa-e-Nubuwat ki Tasdeeq ke liye jin Ausaaf wo Afa’al wo Aasaar ki zaroorat hai woh is Wali-e-Kamil ki Dawat ki sirf Tasdeeq bhi Ijma’a-e-Ahl-e-Sunnat wal-Jama’at ke khilaf nahin hai. Magar yeh log Zalalat wo Bid’at ka Hukm ayad kar rahe hain. Aur Mahdaviyaun ke Qatl wo Ikhraaj ka Fatwa de rahe hain. Ba’az Hadeesein jo “Khabar-e-Wahid” ka Hukm rakhti hain un mein alamaat ka jo ikhtelaf paya jata hai us par se Qiyaas kar ke Hukm laga rahe hain (halan ke) Ahl-e-Sunnat wo

Jama'at ki Ijmaa' hai ke Akhbar-e-Waahida Mujib-e-Amal hain Mujib-e-Aeteqad nahin hain. Agarche ke woh Akhbar Sahih-ul-Asnaad ho. Aur Mujtahideen ne (isi usool par) amal kiya hai. Isi Wali-e-Kamil ka Dawa yeh hai ke mein Ghaib se sun raha hun ke Hum ne tum to Barguzida kiya hai. Aur tum Mahdi-e-Mau'ood Aakhir-uz-Zaman hain. Khatamun-Nabieen se is Aayat-e-Mauhooda ka wadah kiya gaya tha ke tumhari Awlad mein aik farzand aisa hoga jo ke is Quran ka jo tum par Nazil huwa hai Bayan karne ke laeq hoga. Akhlaaq wo Afaal wo Aqwaal ko roshan karne ke liye Hum Aakhir Zamane mein paida kareinge. Woh farzand tum Syed Muhammad Bin Syed Khan ho. Aur tumhari Tasdeeq wo Ita'at Hum ne tamaam Musalmanaun par Wajib qaraar di hai. Is Dawe ke ba'ad us Wali-e-Kamil ko Allahu Ta'ala ne saal-ha-saal zindagi bakhshi aur apne is dawe par aur Hazrat Rasoolullah SAS ki itteba' par Qaulan, Fe 'lan, Khalqan Isteqamat ata farmaee aur din raat un ki Jama'at mein taraqqi hoti rahi aur un ke ba'ad bhi ho rahi hai. Aur Sunnat wo Jama'at ke Aqeeda par qaem rahne ki Taufeeq is Jama'at ko hasil hai balke is Jama'at ke Aamaal wo Aqwaal wo Akhlaq Harzat Nabi SAS ke Ahkaam ke bilkul mutabbiq hain. Aisi Qaom ko Ulama-e-Zamana bad-Kirdaar kahte aur is ke Ikhraaj wo Qatl par Fatwa dete hain aur awaam ke bohtaanaun par logaun ne Mazhar kiye aur Mu'tebar Mazhar is ko qaraar diya hai aur yeh Qaom din raat nida kar rahi hai

ke Shara'-e-Muhammadi SAS ke khilaf koi baat koi Aqeeda hamre amal aur Mazhab mein ho to sabit karo. (lekin) yeh kahte hain ke tum Jahil ho tumhare liye Majlis-e-(Musalihat) ki zaroorat nahin balke Kawwe ke (Panjaun ki tarah) Aahani Panjje taiyaar kar rakhe hain aur ba'az Mahdaviyaun ko jinhun ne Tark-e-Duniya nahin ki hai aur hamare Daire mein nahin rahte hain aur Kasab kar liya karte hain un ko satate hain, giraftar karte hain, qaid karte hain aur Hukm dete hain jo koi is Aqeeda se (Ya'ni Syed Muhammad AS ko Mahdi kahne se) ba'az na aaye aur Syed Muhammad AS ko Mahdi AS kahe to us ki paishani par Panja-e-Aahani garm kar ke daagh dena chahiye take yeh pahchane jaein ke Gumrah hain. Aur is Qaom ke ba'az logaun ko un hun ne mahez is Aqide par qaem rahne ki wajhe jan se mar dala hai na ke kisi aur wajhe se. is ke ba'ad Hazrat Imam-e-Aakhi-uz-Zaman ke tamaam Sahaba RZ aur Aap AS ki Qaom ke barguzeedah logaun ne is amr par ittefaq kiya hai ya'ni Miyan Syed Khundmir RZ ne farmaya hai ke is Qaom ke mutalliq Ulama jo kuch Ahkaam aayad kar rahe hain who tamaam Ahkaam, ba-Hukm-e-Kitabullah wo Kutub-e-Awliya' khud un Ulama par aayad hote hain jo (Mahdavi) in Fatwa dene walaun ko Qatl kare ga Gunah-gaar na hoga. Kuin ke Zulm ki ibteda' Ulama se huwi hai. Aur farmaya ke un ke Zulm wo Hasad wo Ziyadati ki alamt yeh hai ke Allahu Ta'ala Itteba'-e-Deen-e-Muhammadi SAS ki Taufeeq us se batadreej

salb farma raha hai. Aur ba-lehaaz-e-Deen un ka Jah wo Mansab jo maujood hai ghat-ta jarah hai. Aur jo Salateen un ke Fatwaun par bharosa rakhte hain Zillat aur Fazeehat ki halat mein marein ge balke (Buri tarha) mare jaein ge. Un ki Awlad mein bhi ba-lehaaz-e-Deen Zillat wo Khawri Aashkaar rahe gi. Aur is Qaom ko be-Wasilah na samajhna chahiye. Deen-e-Muhammad SAS ki Itteba' ki taufeeq ata hogi aur Nabi SAS aur Aap ki Aal ki hurmat se (yeh Taufeeq) hamesh ziyada hoti rahe gi.

1- روایت (174)تا(187) صرف نسخہ (ب۔ ا) میں ہیں۔2- بدکردار (1)۔ برگزیدگان۔(ے) یہ ظلم وستم سلطان مظفر نوجوان وناتجربہ کار بادشاہ گجرات کے زمانہ میں علماء وقاضیوں نے محض حکومت ورعونت کی نشہ کی وجہ برپا کیا ہے۔

175:- و نیز معلوم باد چونکه لشکرِ منکران حق باستعداد تمام آمده گویانید ازیں ولایت بردید که علماء فتویٰ داده اند اگر نردند قتل کنید۔ بعدهٗ میاں سید خوندمیر رضی الله عنهٗ فرمودند که کرت و مرات مارا کشیدند ما رفتیم دریں کرت مرا از حق تعالٰی و از رسول علیه السلام و از مهدئ موعود علیه السلام اِذن شده است۔ بدیں عبارت" الا ان القضی فقد مضی ان صبرت فانک ماجوروان حذرت فانک مهجور۔" تایکبارگی ہمه ایشاں از دست ایں ضعیفاں مقهور و مقتول شوند۔ بعدهٗ دوم کرت که جنگ شود بنده با بعضے فقیراں شهید شود۔بعد ایں جنگ امن و آرام و ارزانی ایں ولایت برود و منصب و عزتِ بادشاه و اولادِ اُو و منصب و عزتِ ملوکاں باولادِ ایشاں و منصب و عزتِ علماء و مشائیخاں که داخل ایں فتویٰ اند برود و اولادِ ایشاں خوار شوند و کسے ازیشاں فتویٰ نه طلبند ایشاں را در ولایت هیچ اعتبار نماند و فقراء ایں قوم بفراغ خاطر بعبادتِ حق تعالٰی نصیحتِ خلق مشغول باشند سخنِ ایں بنده نبشته بدا رید اگر ہمچنین شود چنانچه می گویم ا عتقا د کنید که بنده ایں فعل باذنِ حق تعالٰی و باذنِ رسول الله علیه و سلم و باذنِ مهدی مراد الله صلی الله علیه

وسلم کردہ است۔بعدہٗ اعتقاد کنید کہ سید محمد مہدی برحق است و تصدیقِ اُو واجب است۔والّا بندہ ہرچہ می کند بہ پندارِ خودی می کند۔اگر تمام عالم و تمام یاراں باما مخالفت کنند و اند کے با بندہ موافقت کنند و ایں کار شدنی است می شود۔

Roman 175:- Wa neez Maloom bad! Wazeh ho ke jab Mukhalifeen ki fauj poori tiyyari ke saath aaee to (Afsaraun ne) kahlaya ke is Mamlikat se chale jao kuin ke Ulama ne Fatwa de diya hai ke agar na jaein to qatl kardiye jaein. Is ke ba'ad Miyan Syed Khundmir RZ ne farmaya ke hum ko bar ha kheench kar (baher kiya jata raha) aur hum Ikhraaj qubool karte rahe. Is dafa' Allahu Ta'ala ki taraf se aur Hazrat Rasool AS wo Hazrat Mahdi AS ki taraf se bar-bar is ibarat mein Hukm ho raha hai ke "Khabar dar jo hona hai ho kar rahe ga. Agar tum sabr karoge to ajar pao ge agar dar jao ge to (Allah se) door ho jao ge. "Taham aik bar yeh sab (Fauji) in be-sar-wo-saman Fuqra' ke hataun mubtela-e-qahar wo qatl hon ge. Is ke ba'ad dosri bari mein Banda ba'az Faqeeraun ke saath Shaheed ho jaye ga. Is Jung ke ba'ad is Mamlikat ka amn wo aaraam aur is ki aasoodagi wo arzaani sab jati rahe gi. Aur Baadshah aur us ki Awlad, umra' wo raosa' aur un ki Awlad aur Ulama wo Mashaiqeen jinhuin ne is Fatwe mein hissa liya aur un ki Awlad un sab ki izzat wo azmat aur un ka jah wo mansab jata rahe ga aur yeh itne zaleel ho jaein ge ke us se Fatwa lena koi gawarah na kare ga. Aur Mamlikat mein yeh sab be aetebar ho

jaein ge. Aur is Qaom ke Fuqra' itmenaan-e-khatir aur faraghat se Allahu Ta'ala ki ibadat aur logaun ko nasihat karne mein mashghool rahein ge. Is Bande ki yeh batein likh rakho. Banda yeh jo kuch kar raha hai Allahu Ta'ala aur Rasool SAS wo Mahdi Muradullah SAS ke Hukm se kar raha hai. ba'ad mein (Jab ke yeh batein poori hoti nazar aaein) tum log Aeteqad (Mazboot) Karlo ke Syed Muhammad hi Mahi-e-Bar Haq hain. Aur un hi ki Tasdeeq Wajib hai. Warna samajh lo ke Bande ne jo kuch kiya apni hi samajh se kiya hai. Agar tum Duniya aur tamaam rufaqa' bhi hamare mukhalif ban jaein agar che thode hi afraad Bande ki muafiqat mein rahein yeh kaam hona hai ho kar hi rahe ga.

176:- و نیزمعلوم باد روزے مہاجراں یکدیگر اتفاق کردہ محضرہ کردند۔ برکاغذے نبشتہ ہریکے کتبہ کردہ پیشِ میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہ' فرستادند۔ عبارتِ محضرہ اینست۔

اقرار کردند و اعتراف نمودند میاں نظامؓ و میاں ملکجیؓ و میاں نعمتؓ و میاں دلاورؓ و میاں لاڑشہؓ درحال صحت ذات و ثبات عقل براں جملہ کہ ما ہریکی اقرار کردیم اینست کہ اِتباعِ دینِ محمدیؐ کہ از بیانِ کتابِ خدائےتعالٰی کہ بیانِ مہدی ثابت شدہ است صراطِ مستقیم می دانیم و بریں عقیدہ متفق ہستیم و نیز اتفاق می کنیم کہ کسے را بانکار کافر نگوئیم و اگر اخراج کنند بامنکراں جنگ نکینم بلکہ اطاعت کینم و تکفیر و قتل خلافِ شرع میدانیم و اگر روا دینم خلافِ کتابِ خدا و شریعتِ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم لازم آید۔ قال اللہ تعالٰی:- وَلَا تَقُوْلُوْا لِمَنْ اَلْقٰٓى اِلَيْكُمُ السَّلٰمَ لَسْتَ مُؤْمِناً (سورۃانسآء۔94) قال النبی صلی اللہ علیہ وسلم ولا

تکفروا اهل قبلتکم۔ قال علیه السلام امرت ان اقاتل الناس حتی یقولوا لااله الا الله الحدیث و حضرت مهدی علیه السلام نیز اُو را روا نداشته اند۔ بلکه ایں اعتقاد کفر است۔ زیرا که مهدی و نبی علیهما السلام بر کتاب بودند۔ تابعِ شریعتِ محمدیؐ بودند۔ اگر تکفیر و قتال باکلمه گویاں روا داریم پس زنانِ ایشاں و دخترانِ ایشاں غارت کنیم۔حلال طیب پنداریم و ایں حلال روا نیست بلکه کفر است۔

امامنکرانِ مهدی را چنانچه درقرآن و حدیثِ مذکور است اعتقاد کنیم۔ قوله تعالٰی :- وَمَنْ يَّكْفُرْ بِهٖ مِنَ الْاَحْزَابِ فَالنَّارُ مَوْعِدُهٗ ۚ (سورۃھود۔17) قال النبی علیه السلام " من انکر المهدی فقد کفر " و اگرکسے ازعمل کردن بفرمود مهدی علیه السلام منع کنند وگویند که ایں عمل بدعت و ضلالت است ازیں باز آئید۔ وترک کنید۔ و اگر نه ازما بیروں روید آمدن پس ما بیروں رویم ولے عمل برقوله مهدی علیه السلام ترک نکینم و اگرازبیروں آمدن مرا چیزے عذر باشد اُوشاں را معلوم کنیم اگراُوشاں قبول نکنند و تعدی و بظلم پیش آیند اگر دفع کردن نتوانم بیروں رویم مواخذه نباشد و اگراخراج اختیارکنیم بیروں رویم و برابر اخراج کنیم و بهتر باشد۔ قال الله تعالٰی:- وَلَمَنْ صَبَرَ وَغَفَرَ اِنَّ ذٰلِكَ لَمِنْ عَزْمِ الْاُمُوْرِ ﴿43﴾ (سورۃالشوریٰ) و لیکن حق بیان کنم و ازحق کردن بازنیائیم۔ قال الله تعالٰی:- وَلْتَكُنْ مِّنْكُمْ اُمَّةٌ يَّدْعُوْنَ اِلَى الْخَيْرِ وَيَاْمُرُوْنَ بِالْمَعْرُوْفِ ۔۔الخ (سورۃال عمران۔104)الآیة

امر معروف برسه نوع است بالید واللسان والجنان بریں نوع که استطاعت دارند امر معروف کنند ماجوراند و اگر منکرانِ مهدی هیچ تفهیم نشوند عذرقبول نکنند و تعدی و ظلم کنندباایشاں قتال جائزباشد۔هرکه بعد ازیں قرارعدول کند و حجت پیش آرونا مسموع گردد۔ اُو مبتدع و ضال باشد۔

بدیں اقرار مهاجرانِ مذکورؓ ایں کتبه کرده پیشِ میاں سید خوند میررضی الله عنهٗ فرستادند میاںؓ مذکورفرمودند که ایشاں از اقرارِمهدویت برگشته اند۔رجوع باید کردچند بارایں سخن تکرارفرمودند بعدِ ظهرہمدراں روزمیاں ملک جیوؓ و میاں

لاڑشہؓ آمدند و فرمودند که شما حلیم بودید۔ حلمِ شما کجا رفت میاں سیدخوندمیر رضی اللہ عنہٗ فرمودند بنده را معذور وارید که ہر وقت کسے سخن مہدی علیه السلام را تاویل و تحویل می کند حلمِ بنده می رود۔

بعدہٗ کاغذ کتبها واپس طلبیدند۔ میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہٗ فرمودند ہرگز واپس ندہم ایں کتبها پیشِ خدائے تعالٰی و پیشِ مہدی علیه السلام بروزِ قیامت خواہم نمود۔ بعدہٗ یاراں گفتند که شما چه می فرمائید۔ میاں فرمودند بنده ہیچ نمیگوید آنچه حضرت میراں علیه السلام فرمودند ہماں می گویم۔

روزے معلم باحضرت میراں علیه السلام بحث کرد ہیچ وجه تفہیم نه شد بعدہٗ فرمودند که ایشاں بحجت و علم تفہیم نه شوند۔ بعدہٗ حضرت میراں علیه السلام بدستِ مبارکِ خود شمشیر گرفته بالا کردنده فرمودند که باایشاں ایں مانده است۔ اگر خدائے تعالیٰ قوت دہد ازیشاں جزیه بستانم که ایشاں را حکم جزئی شده است۔

پس باید که آنچه حضرت میراں علیه السلام فرمودند آں بگوئید و براں اعتقاد کنید۔ وآں را تاویل نکنند بعدہٗ ہر یکے متفرق شدند و در شہر آوازه شد که یاراں بر میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہٗ حکمِ ضلالت کرده اند ہمدریں روز بعد نمازِ عشاء ہمه برصف نشستند پیشِ یارانِ دائره خود میاں سید خوند میر رضی اللہ عنہٗ فرمودند که جمله مہاجراں بابنده بایں آیت قَاتَلُوْا وَقُتِلُوْا موافقت نمی کنند ایشاں ازحضرت مہدی علیه السلام برگشته اند و لیکن خدائے تعالیٰ ایشاں را رجوع خواہد بخشید۔ و افسوس بریں مخالفت خواہند کرد که زیرا که حضرت مہدی علیه السلام در حق ایشاں بشارت فرمودند و مبشرِ مہدی علیه السلام ہستند۔ خدائے تعالیٰ ایشاں را بر خطا اصرار ندہد۔

و بعد از نماز فجر باتمام یارانِ دائره خووش میاں ملک جیوؓ و میاں نعمتؓ آمدند و بعد ملاقت ایں آیت خواندند۔ 1 ثُمَّ اَوْرَثْنَا الْكِتَابَ الَّذِيْنَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا ج

(سورۃفاطر۔32) الآیۃ فرمودند کہ حضرت میراں علیہ السلام ظالم النفس کرا فرمودند و مقتصد و سابق بالخیرات، کرا فرمودند۔ اگر معلوم باشد بگوئید جواب دادند مارا معلوم نیست۔ما ہر ظاہر حکم می کنیم۔ باز میاںؓ فرمودند کہ مارا بظاہر حکم نیست برفرمودۂ حضرت میراں علیہ السلام حکم است۔اگر سنگ را میرانجیوؑ جوہر گویند برظاہر حکم نکنیم وآنچہ می بینیم ظاہر اعتقاد نکینم بر فرمودۂ میراں علیہ السلام حکم کنیم۔وآں سنگ را جوہر پنداریم۔

و نیز فرمودند اگر کسے بطریقِ اخلاص بپرسیدند آنچہ ازحضرت میراں علیہ السلام شنیدہ است بیان ظالم و مقتصد و سابق بالخرات بشما گوید۔

یکجا ہم و مجلس بود گفتگوئے خوندکار بیان کنیند بعدہٗ میاں فرمودند اگر میاں نعمتؓ و میاں ملک جیوؓ پرسند بندہ بگوید۔ دریں گفتار ہیچ مقصود نیست جزآنکہ ظالم لنفسہ باسابق بالخیرات مخالفت می کنند و زیاں زدہ می شود۔ بعدہٗ ہیچ کس چیزے نگفت و مجلس تمام شد۔

1۔اِس آیت کی توضیح روایت (223) میں ملاحظہ کی جاسکتی ہے۔

Roman 176:- Wa neez Maloom bad! Wazeh ho ke aik roz ba’az Muhajireen Razi Allahu Anhum ne muttafiq ho kar Mahzara kiya aur aik Tahreer tayyaar kar ke Miyan Syed Khundmir RZ ke pas rawan ki. Mahzara ki Ibarat yeh hai.

“Hum Miyan Nizam wo Miyan Malik Ji wo Miyan Ne’mat wo Miyan Dilawar wo Miyan Lad-Sah bahalat-e-Sahet, Zaat wo Sibaat-e-Aql is amr par iqraar wo aeteraaf karte hain aur is amr par qaem hain ke Bayan-e-Khuda-e-Ta’ala aur Bayan-e-Mahdi AS se jo Itteba’-e-Deen-e-Muhammadi SAS sabit hai usi ko hum Siraat-e-Mustaqeem samjhte hain aur isi aeteqaad par

hum muttafiq hain. Aur hum is amr par bhi ittefaaq karte hain ke kisi ko Inkaar (Mahdi AS) ki wajhe hum Kafir nahin kahte aur Munkireen agar hamara Ikhraaj karein to hum un se Jung nahin karte balke Ita'at karte hain. Kafir qaraar dena aur Qatl karna hum khilaf-e-Shara' samajhte hain. Agar hum is ko jaez qaraar dein to Kitab-e-Khuda-e-Ta'ala aur Shariyat-e-Rasoolullah SAS ki khilafwarzi lazim aaye gi. Allahu Ta'ala ne farmaya, "Jis ne nahin Salam kiya tum us ko yeh na kaho ke tu Mu'min nahi hai." (Sura Hud17). Rasoolullah SAS ne farmaya: "Ahl-e-Quibla ko Kafir na bana o" Rasoolullah SAS ne farmaya, "Mein Hukm diya gaya huin ke logaun se us waqt tak jang na karuin jab tak ke woh "لاالہ الا اللہ" Na kahein." Aur Hazrat Mahdi AS ne bhi is ko rawa rakha hai. Balke aisa aeteqaad Kufr hai kuin ke Mahdi wo Nabi Alaihi Massalam Qur'an par (Hukm dete aur Amal karte) hain. Shariyat-e-Muhammadia SAS ke Tabe' the agar Kalimah goyan ki Takfir aur un se Qitaal hum jaez qaraar dein to un ki aurataun aur Beti-yaun ko bhi maal-e-Ghani mat mein shumar karna hoga aur yeh jaez nahin hai balke Kufr hai. Lekin Mahdi AS ke Munkir ke bare mein jaisa ke Qur'an wo Hadees mein Mazkoor hai hum aeteqaad rakhte hain.

قوله تعالٰی :- وَمَنْ يَّكْفُرْ بِهٖ مِنَ الْاَحْزَابِ فَالنَّارُ مَوْعِدُهٗ ۚ (سورۃ ھود۔17)

قال النبی علیہ السلام " من انکر المہدی فقد کفر"

Agar koi Hazrat Mahdi AS ke farman par Amal karne

se maane' ho aur kahe ke yeh Amal Bida't wo Zalalat hai us se baaz aao. Aur us ko chod-do. Aur agar (Munkireen) hum ko baher chale jane ka Hukm dein to hum baher chale jaeinge lekin Mahdi AS ke farman ki ta'meel tark na kareinge. Agar baher ho jane mein hamare liye koi uzr ho to un (Munkireen) ko hum ma'loom kardeinge. Agar woh qubool na karein zulm wo sakhti se paish aaein aur un ki mudflat ki hum mein sakat na ho to hum baher chale jaeinge. Hamara Ikhraaj qubool karna aur baher ho ja na hi bahtar hoga. Allahu Ta'ala ne farmaya: "Jo shakhs Sabr kare aur Mua'af karde be shak yeh bahtareen kamaun mein se hai."

قال اللہ تعالٰی:- وَلَمَنْ صَبَرَ وَغَفَرَ اِنَّ ذٰلِكَ لَمِنْ عَزْمِ الْاُمُوْرِ ﴿43﴾ (سورۃ الشوریٰ)

Lekin hum Haq bayan kareinge. Haq bayan karne se baaz nahin aaeinge. Allahu Ta'ala farmata hai, "Tum mein aisi aik jama'at ka hona zaroori hai jo Naiki ki taraf bulaye aur Naiki-yaun ka Hukm de.

قال اللہ تعالٰی:- وَلْتَكُنْ مِّنْكُمْ اُمَّةٌ يَّدْعُوْنَ اِلَى الْخَيْرِ وَيَاْمُرُوْنَ بِالْمَعْرُوْفِ۔۔۔۔الخ
(سورۃ اٰل عمران۔104)

Amr-e-Ma'roof ki teen suratein hain. Haat se, Zaban se, Dil se jis tariqe par Amal karne ki hum qudrat rakhte hain us par Amr-e-Ma'roof karein. Agar Munkireen-e-Mahdi AS koi tafheem aur koi uzr qubool na karein aur Zulm wo Sakhti karein to us surat mein un ke saat Qitaal jaez hoga jo shakhs is (Mahzara) ki qaraar-dad ki khilaf-warzi kare aur (is ke khilaf) daleel

laye qabil-e-sama'at na hogi. Aur woh Bid'ati wo Gumrah hoga.
Muhajireen RZ ne yeh qaraar-dad murattib kar ke Miyan Syed Khundmir RZ ke pas rawana ki. Miyan Mazkoor RZ ne farmaya ke yeh log Mahdviyat ke Iqraar se Bargashtah ho gaye hain. Rujoo karna hoga. Yahi baat aap ne chand baar bayan farmaee. Isi roz Zuhr ke ba'ad Miyan Malik Jio wo Miyan Lad Shah Razi Allahu Anhuma khud aaye aur kahne lage ke aap to bahut Haleem the woh Hilm kahan gaya? Miyan Syed Khundmir RZ ne farmay Bande ko Mu'af kijiye jab kabhi koi shakhs Mahdi AS ke farman mein Taweel wo Tahweel kare ga Bande ka Hilm baqi na rahe ga. Is ke ba'ad in dono Hazraat ne woh tahreer wapas lena chaha, Miyan Syed Khundmir RZ ne farmaya, "Hargiz wapas na doonga. Yeh Tahreer Qiyamat ke roz Khuda-e-Ta'ala aur Mahdi AS ke samne paish karuinga. Is ke ba'ad un Hazraat ne kaha Aap kiya farmate hain? Miyan RZ ne farmaya Banda kuch nahin kahta jo kuch Hazrat Mahdi AS ne farmaya hai wahi kahta hai."
"Aik roz aik Aalim Hazrat Mahdi AS se bahes kar raha tha aur kisi tariqe se bhi Tafheem na pa raha tha. Us waqt Hazrat Mahdi AS ne farmaya yeh log daleel aur Ilm wo Tafheem nahin hasil kareinge. Aap AS ne apne Dast-e-Mubark se Talwar baland karke farmaya ke in ke liye ab yahi rah gaee hai. Agar Khuda-e-Ta'ala Hukm deta to mein in logaun se Jizyah wasool karta. Yeh log Jizyah De-Hinn-Dah ke Humk mein aa chuke

hain."
Pas hum ko chahiye ke Hazrat Mahdi AS ne jo farmaya hai us par Aeteqaad rakhein is mein Taweel na karein. Is ke ba'ad woh dono Hazraat chale gaye. Aur shaher mein shohrat hogaee ke Sahaba RZ ne Miyan Syed Khundmir RZ par Zalalat ka Hum aa'yad kiya hai. Isi roz Eisha' ki Namaz ke ba'ad sab log saf par baithe huwe the apne Rufaqa'-e-Daira se Miyan Syed Khundmir RZ ne farmaya ke sab Muhajireen Aayat-e-قَاتَلُوْا وَ قُتِلُوْ ke bare mein Bande se muafiqat nahin kar rahe hain yeh log Hazrat Mahdi AS se Bar-gushtah ho gaye hain. Lekin Khuda-e-Ta'ala un ko Rujoo karne ka mauqa' ata farmaye ga. Aur is mukhalifat par afsos karein ge kuin ke in logaun ke Haq mein Hazrat Mahdi AS ne Basharatein farmaee hain. Yeh log Mubash-shir-e-Mahdi AS hain. Khuda-e-Ta'ala un ko khata pe musir na rakhe ga.
Aur (dosre din) Fajr ki Namaz ke ba'ad Miyan Malik Jio wo Miyan Ne'mat Razi Allahu Anhum apne Daire ke logaun ke saat aaye. Mulaqaat ke ba'ad yeh Aayat sunaee. Allahu Ta'ala farmata hai;

ثُمَّ اَوْرَثْنَا الْكِتَابَ الَّذِيْنَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَاج (سورة فاطر-32)

1۔ اس آیت کی توضیح روایت (223) میں ملاحظہ کی جاسکتی ہے۔

"Phir Hum ne Hamare bandaun mein un logaun ko Qur'an ka Waris banaya jin ko Hum ne Barguzida kiya." (Sura Fari-32)
Aur farmaya ke Hazrat Mahdi AS ne ظلم لنفسہٖ kis ko

farmaya hai aur Muqtasad wo Sabiq Bil-Khiraat ki kiya tauzih farmaee hai? Agar ma'loom hai to bayan karo. Miyan RZ ne jawab diya hum ko ma'loom nahin. Hum zahir par Hukm karte hain. Phir Aap RZ ne farmaya Zahir par nahin balke Hazrat Mahdi AS ke farman ke tahet Hukm sunate hain. Agar pathar ko Hazrat Mahdi AS ne Jauhar farmaya hai to hum zahir par Hukm na lagaein ge aur jo kuch ba-zahir dekh rahe hain us par aeteqaad na rakhein ge balke Hazrat Mahdi AS ke Hukm ki ta'meel mein hum us pathar ko jauhar samjh-ein ge. Neez agar koi khuloos ke saath padhte ke "ظالم النفسہٖ" aur "مقتصد" aur Sabiq Bil-Khiraat ke bare mein Hazrat Mahi AS se Aap ne jo suna hai bayan farmaiye (tu us-waqt Aap bayan farmate the).
Aik jageh Majlis mein yahi guftagu rahi ke Khundkar bayan karein. Miyan RZ ne farmaya agar Miyan Ne'mat RZ wo Miyan Malik Jio RZ bhi proocheín to Banda bayan karega. Is guftagu ka maqsad sirf itna hai ke jo "ظالم النفسہٖ" hain Sabiq Bil-Khiraat ki mukhalifat karte hain aur Gunhagaar hote hain. Is ke ba'ad kisi ne kuch na kaha aur Majlis barkhawst hogaee.

177 :- بعد از مدتے چوں قتال نزدیک شد آمد کتبہ کنند گاں یکجا شدند و بدروازۂ شہرِ نہروالہ فردد آمدند وخواستند کہ امیرِ شہر را کاغذ یا کتبہ بفرسند کہ ما ازیں برادر علٰحدہ شدیم و بروحکمِ ضلالت کردیم۔ بعضے یاراں گفتند اگر چنیں می خواہند کہ امیر را کاغذ بفرسند پس دریں کاغذ آیت :-وَ مَنۡ یَّکۡفُرۡ بِہٖ مِنَ الۡاَحۡزَابِ فَالنَّارُ مَوۡعِدُہٗ ۚ (سورۃ ھود۔17) و حدیث "من انکر المہدی فقد کفر" ننویسند۔ بعدہٗ

میاں نعمتؓ مخالف ایشاں شدند فرمودند برادرم سید خوندمیرؓ راست گفت که شما ازمہدی علیه السلام منکر شدید که حجتِ مہدی علیه السلام را از کاغذ دور می کنید بعدہٗ کاغذ پیشِ مخالفاں فرستادند و گویانیدند که یکے اربعین مہلت بدہید ما برادرِخود را تفہیم کنیم اگرتفہیم نشود ما نیزقتال کنیم چوں مخالفاں کاغذ دیدند جواب فرستادند که شما ازیں جاشتاب بروید اگرخیریتِ خود خواہید مہلت یکروز شما را نیست اگر موتِ شما نزدیک آمدہ باشد تاخیر کنید والا زود تربر ویدـ

بعد ازاں ہریکے طرف جالور رفتند مخالفاں را برقتالِ حجت استوارشدـ الغرض قتال شدـ مؤمناں با سردارِخود یعنی میاں سیدخوندمیرؓ شہید شدندـ

Roman 177:- Aik arse ke ba'ad Jung ka zamana qareeb aagaya to "Qaraar-daad" Muratib karne wale Hazraat jama' ho kar Shaher Naher-Wala ke darwazah ke pas aagaye aur Ameer-e-Shaher ke pas aik tahreer rawana karni chahi ke "Hum is Bhai (Miyan Syed Khundmir RZ) se alag hogaye hain aur un par Zalalat ka Hukm hum ne aayad kardiya hai. Ba'az Rufaqa' ne mashwerah diya ke agar Ameer ke pas tahreer rawana karna hi chahte hain to us mein Aayat;-

وَمَنْ يَّكْفُرْ بِهٖ مِنَ الْاَحْزَابِ فَالنَّارُ مَوْعِدُهٗ ۚ (سورة هود۔17)

وحدیث "من انکر المہدی فقد کفر"

Na likhein. Miyan Ne'mat RZ ne un ki mukhalifat karte huwe farmaya ke Biradaram Syed Khundmir RZ sach kahte hain, tum log Mahdi AS se Bargashtah hogaye ho kuin ke Hujjat-e-Mahdiyat ko tahreer se nikaal dena chahte ho. Is ke ba'ad tahreer murattib ki jakar Mukhalifeen ke pas rawana kardi gaee aur kahlaya

gaya 40 roz ke muhallat di jaye to hum apne Bhai (Miyan Syed Khundmir RZ) ki tafheem kareinge. Agar woh tafheem qubool na karein to hum khud Jung kareinge. Jab Mukhalifeen ne tahreer dekhi to jawab rawana kiya ke tum log agar bahtari chahte ho to yahan se jald chale jao. Aik din ki muhallat bhi nahin di jayegi. Agar tumhari Maut qareeb aachuki hai to nikalne mein dair kareinge. Warna jald chale jaeinge. Is ke ba'ad sab Jalore ki taraf rawana hogaye. Mukhalifeen ko (Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ se) jung karne ki Daleel Mustahakam hogaee. Gharz Jung huwee Mu'mineen apne Sardar ya'ni Miyan Syed Khundmir Razi Allahu Anhu ke saath Shaheed hogaye.

(178):- بعد از مدتے میاں دلاور رضی اللہ عنہٗ از حق تعالیٰ معلوم کردند آنچہ سید خوندمیر رضی اللہ عنہٗ کردہ است ہمہ حق است بر آیت قَاتَلُوْا وَ قُتِلُوْا عمل کردند۔ وایں (ے) بندہ کہ جمع کنندہ منقولات است مسمی ولیؒ می گوید خدائے تعالیٰ شاہد است کہ میاں دلاور رضی اللہ عنہٗ بحضور ایں بندہ فرمودند کہ ما باسید خوندمیرؒ رشک کردیم۔ و ہر وقت کہ میاں سید خوندمیرؒ مایانِ ایشاں یاد می آیند سینۂ بندہ سوزد و افسوس بسیار کردہ میشود۔ باز آنچہ فرمودند اگر من بگویم بسیار کساں باور ندارند۔

(ے) Mumkin hai yeh Ibarat Insaf Nama ke kisi Nuskhe se muntaqil ho gayee ho lekin hum ne jitne Nuskhe dekhe kisi mein bhi yeh Ibarat nahin paee gaee. Ya ho sakta hai ke Hazrat Bandagi Miyan Wali Ji RA ne apni koi tahreer is bare mein Hazrat Bandagi Miyan Abdur-Rasheed RZ ko ya kisi aur ko likh bheji ho jis mein yeh

Ibarat darj ho hogi jise yahan naqal kar diya gaya hai. Aur yeh dono Hazraat aik zamane mein Hazrat Miyan Syed Khundmir RZ ke Daire mein aik jageh bahut arse tak rahe hain.

Roman 178:- Jung ho chukne par aik muddat ke ba'ad Miyan Dilawar RZ ko Allahu Ta'ala ki taraf se ma'loom huwa ke Syed Khundmir RZ ne jo kuch kiya hai Bar-Haq hai aur Aayat " قَاتَلُوْا وَ قُتِلُوْا "Qaatalu wo Qutilu" par amal kiya hai. Aur yeh Banda jama' kunindah Naqliyaat Musammi ba-"Wali" kahta hai ke Khuda Gawah hai Miyan Dilawar RZ ne is Bande se farmaya hai ke hum ne Syed Khundmir ke saath Rashk kiya hai. Jab kabhi Miyan Syed Khudmir hum mein yaad aate hain to Bande ka Seena jal ne lagta hai aur bahut afsos howa karta hai. Unhuin ne mujhe aur bahut saari batein farmaee hain. Agar bayan karuin to bawar na karein ge.

(179) میاں ملک جیو رضی اللہ عنہ چہل روز و شب باوضو ماندند و توجہ خدا کردند کہ از حق تعالیٰ معلوم شود یک شب معلوم شد آنچہ سید خوندمیرؓ کردند ہمہ حق بود بر آیت قَاتَلُوْا وَ قُتِلُوْا عمل کردند۔ چنانچہ حضرت میراں علیہ السلام فرمودند کہ در گروہِ مہدی بریں آیت عمل شود آں شد۔

Roman 179:- Miyan Malik Jio RZ, 40 roz tak din raat Ba-Wuzu rah kar Khuda-e-Ta'ala ki taraf tawajjeh karte rahe. Aik raat Allahu Ta'ala se ma'loom huwa ke Syed Khundmir RZ ne jo kuch kiya sab Haq tha. Unhuin ne Aayat قَاتَلُوْا وَ قُتِلُوْا par amal kiya hai. Jaisa ke

Hazrat Mahdi AS ne farmay ke Mahdi ki Giroh mein bhi is Aayat par amal hoga.

(180) و بعد از مدتے میاں ملک جیو رضی اللہ عنہٗ درجالور آمدند و فرمودند اگر کسے دامنِ ایں بندہ بگیرد بندہ بر عمل و قول کہ میاں سید خوندمیرؓ کردہ اند و گفتہ اند حجت بدہم۔ آنچہ در کتبہائے دین نبشتہ اند۔ میاں سید خوندمیرؓ کردند ہیچ خلاف نہ کردند۔

Roman 180:- Kuch arsa ba'ad Miyan Malik Jeo RZ Jalore aaye aur farmane lage ke agar koi Bande ka daman pakda to Banda us Qaol wo Fe'l ko jo Miyan Syed Khundmir RZ ne kiya hai sabit kare ga. Deen ki Kitabaun mein jo batein likhi gaein hain Miyan Syed Khundmir RZ ne wahi kiya hai. Koi khilafwarzi unhun ne nahin ki.

(181) و بعد از مدتے میاں نعمتؓ در جالور(۔) آمدند و از دکن باز گشتند فرمودند کسانیکہ مرا از موافقت سید خوندمیرؓ باز داشتند ایشاں را خدائے تعالیٰ خواہد پرسید۔

(۔) بھادی پور۔ انصاف نامہ باب (16)

Roman 181:- Aik arsa ba'ad Miyan Ne'mat RZ Deccan se wapas ho kar Jalore aaye aur farmane lage jin logaun ne mujhe Syed Khundmire RZ ki muafiqat se baaz rakha un ko Khuda-e-Ta'ala pooche ga.

(182) و نیز نقلست کہ حضرت میراں علیہ السلام در ناگور ایں آیت بدیں عبارت خواندند:-

فَالَّذِيْنَ هَاجَرُوْا وَ اُخْرِجُوْا مِنْ دِيَارِهِمْ شد۔ وَ اُوْذُوْا فِيْ سَبِيْلِيْ شد۔ وَ قَاتَلُوْا وَ قُتِلُوْا مانده است۔ ماشاء اللہ (خواہد شد) وزن حضرت میراں علیہ السلام عرض کردند و

گفتند میرانجیوؑ آں گروہ دردائرہ نمی بینم فرمودند آرے آں گروہ ہنوز نیامدہ است خواہد آمد۔

Roman 182:- Neez Riwayat hai ke Hazrat Mahdi AS ne Nagore mein yeh Aayat is-tarha padhi:

فَالَّذِيْنَ هَاجَرُوْا وَ اُخْرِجُوْا مِنْ دِيَارِهِمْ

وَ قَاتَلُوْا وَقُتِلُوْا ho chuka وَاُوْذُوْا فِيْ سَبِيْلِيْ ho chuka baqi hai. Allah jab chahe ga ho ga. Hazrat Mahdi AS ki Zaujaha-e-Muhteramah ne arz kiya ke Miranji AS woh Jama'at Daire mein nazar nahin Aarahi hai. Aap AS ne farmaya, han woh log abhi nahi aaye hain aajaein ge.

(183) و نیز روزے میاں یوسف مہاجر پیشِ حضرت میراں علیہ السلام عرض کرد کہ میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہ می پرسند قَاتَلُوْا وَ قُتِلُوْا ازکدام کس خواہد شدہ پیش از قتال سید خوندمیرؓ کرءت و مرءت ایں سخن فرمودند ایں بندہ نشستہ میشود چنانچہ کس را حق شود زیراچہ حضرت میراں علیہ السلام فرمودند کہ ایں کار از تو خواہد شد و ہنوز نمی شود کہ شاید از ما چیزے تقصیرے واقع است۔

Roman 183:- Aik roz Miyan Yusuf Muhajir RZ ne Hazrat Mahdi AS ki khidmat mein arz ki ke Miyan Syed Khundmir RZ pooch rahe hain ke قَاتَلُوْا وَ قُتِلُوْا kis shakhs se anjaam payega? Aur Qitaal se aage Miyan Syed Khundmir RZ ne bar ha farmaya jab ke Banda baitha huwa hai kis ka Haq hosakta hai? Hazrat Mahdi AS ne farmaya hai ke yeh kaam tujh se hoga. Aur yeh ab tak na ho saka hai. Shayad mujh se koi Qusoor sarzad huwa ho.

(184) حضرت میرانجیو علیہ السلام طریقِ قتال ہم نفرمودہ اند کجا و چوں خواہد

شد۔ پس ہر که یه کیفیت مقید کند ازمیاںؓ و از حضرت میراں علیه السلام نیست و ہر کرا مشکل شود که قتال کلمه گویاں چوں شود جواب اینست که مہدی علیه السلام مبعوث بر کلمه گویاں است بر مشرکاں 1 نیست و گروہِ اُو را اخراج و ایذا از کلمه گویاں شده است نه از مشرکاں پس قتال نیز با موذیاں شود نه با دیگراں۔ اکنوں 2 نه بعد از قتال رجوعِ مہاجراںؓ و بعد از ظہر شدند آنچه میاں سید خوندمیر رضی الله عنه' فرمودند حجتِ تصدیقِ مہدی علیه السلام بر متفحصاً نه لازم شد ہیچ عذر پوشیدگی نماند۔

(1)- مشرکاں و کافراں در حکمِ تعمیم اند (انصاف نامہ باب 16 - (2)۔ یہ عبارت مخلوط و ناتمام ہے اِس لئے ترجمہ نہیں کیا گیا۔

Roman 184:- Aur Hazrat Mahdi AS ne Tareeqa-e-Qitaal bayan nahin farmaya hai ke kahan aur kab hoga. Pas jo shakhs kaifiyat muqaiyyad karle woh Miyan RZ aur Hazrat Miran AS se nahin hai. aur jis ko yeh amr mushkil ma'loom ho ke Kalimah-go-yaun se Qitaal kis tarha kiya ja sakta hai to is ka jawab yeh hai ke Mahdi AS Kalimah Go-yaun par Maboos huwe hain Mushrikaun par nahin. Un ko aur un ki Giroh ko Ikhraaj wo Iza Kalimah-Go-yaun se ho rahi hai Mushrikaun se nahin. Pas Qitaal bhi Moozi-yaun ke saath hoga na ke kisi aur ke saath.

(185) معلوم مباد که میاں سید خوندمیرؓ در رسالۂ خود نبشته اند اے طالبانِ حق! مہدیؑ را گرویده ام و ایں منقول است که بنده در گروه است از اول از و صحبت تا وقتِ رحلت حضرت میرانجیوؑ بدیں منقولست ہیچ تفاوت نیافته ایم و بریں جمله اعتقاد و ایمان داریم و ہر که دربیان وے چیزے تاویلے و تحویلے می کند اُو مخالف بیانِ آں ذات با شد۔

Roman 185:- Wazeh ho ke Miyan Syed Khundmir RZ

ne apne Risale mein tahreer farmaya hai ke Aey Haq ke Talibo! Mein Mahdi AS par Girweedah hochuka huin aur yeh bhi Manqool hai ke Banda Mahdi AS ki jama'at mein hai. Ibteda-e-Sohbat se Rehlat tak ke jo (Umoor) is (Risale mei Manqool hain) hum ne farq nahin paya hai. Aur hum un tamaam (Manqoolaat) par Aeteqaad wo Iman rakhte hain jo shakhs (Hazrat Mahdi AS ke) Bayan mein Taweel ya Tahweel kare woh us zaat ke bayan ka Mukhalif qaraar payega.

(186) معلوم بعد! حضرت میراں علیہ السلام بحکمِ ایں آیت "وَمَنْ يَّقْتُلْ مُؤْمِنًا مُّتَعَمِّدًا فَجَزَآؤُهٗ جَهَنَّمُ خٰلِدًا فِيْهَا ۔۔الخ (سورۃالنسآء۔93) قاتل مؤمن را خلود نار فرمودہ اند اگر مفسراں تاویل کردہ اند مرا گوئی (کہ چہ) تاویل فرمودندہ اند پس فتویٰ دہندگاں بقتلِ فقراء بمجرد تصدیق و عمل کنند گاں بریں فتویٰ باشند۔ بے ایمان و ایشاں را خلود نار باشد۔ و میاں سید خوندمیرؓ بر کلمہ گویاں فتویٰ دادند۔ بعد از زوالِ ایمانِ ایشاں فتویٰ دادہ اند۔ ہیچ سوال وارد نشود۔

Roman 186:- Wazeh ho ke Hazrat Mahdi AS ne is Aayat ke hukm se:

"وَمَنْ يَّقْتُلْ مُؤْمِنًا مُّتَعَمِّدًا فَجَزَآؤُهٗ جَهَنَّمُ خٰلِدًا فِيْهَا ۔۔الخ (سورۃالنسآء۔93)

Ya'ni jo shakhs Mu'min ko amadan qatl kare ga us ki jaza' Jahannam ki Aag hai jis mein woh hamesh rahe ga) Mu'min ke qaatil ko daemi Dozakhi farmaya hai. Agar Mufassireen ne koi Taweel ki hai to woh kiya hai mujhe se bayan karo. Pas mahez Tasdeeq ki wajhe Fuqara' ke qatl ka Fatwa dene wale aur us Fatwe par Amal karne wale Be-Iman aur Daemi Dozakhi hain. (Is lehaz se) Miyan Syed Khundmir RZ ne Kalimah

Goee-yaun par jo Fatwa diya hai un-Kalimah Goee-yuan ke Zawal-e-Iman ke ba'ad diya hai. Is liye koi aeteraaz warid nahin ho sakta.

(187) ایں مکتوب را بندگی میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہ پیشِ سید کبیر فرستادہ بودند۔(انصاف نامہ باب 1)

معلوم مباد کہ چوں حضرت میراں علیہ السلام پیش از دعویٰ مہدیت در گجرات بیانِ قرآن کردند و خلق را سوئے ذکر و محبتِ حق تعالیٰ خواندند و خلق عداوت کردند۔ میرانجیوؑ فرمودند معلوم نمی شود موجبِ مخالفت ایشاں چیست اگر از بندہ سہوے یا غلطے شدہ باشد بر مسلماناں فرض است بحکمِ آیتہ:

اِنَّمَا الْمُؤْمِنُوْنَ اِخْوَةٌ ۔۔ الخ (سورۃ الحجرات۔10)

اعلام فرمایند و ماہم متفقق شدہ سوئے کتابِ خدائے تعالٰی رجوع کنیم و موافقتِ رسولِ خدا بنمائیم۔ کما قال سبحانہ تعالیٰ :-

تَنَازَعْتُمْ فِیْ شَیْءٍ فَرُدُّوْهُ اِلَی اللّٰهِ وَالرَّسُوْلِ ۔۔۔ الخ (سورۃ النسآء۔59) ازما و شما بر اتباعِ کتابِ خدا و رسولِ خدا قدم بیرون نہادہ باشد۔ آنکس توبہ کند و باز آید و موافقت با کتابِ خدائے تعالٰی بنمائیم و گر باز نیایند توبہ نکنند و مصر باشند واجب القتل اند و مدتے بست و پنج سال شدہ است کہ میراں سید محمد و یارانِ وے بریں معنی فریاد می کنند ہر کہ مدعائے ما بطریقِ انصاف و بجہتِ علم معلوم نکنند ماخوذ گردد بلکہ ہمیشہ بطریقِ تغلب و سلطنت بر ما حکمِ بدعت و ضلالت کردہ اند۔ تاایں زماں مظلوم گشتہ ایم بحد یکہ بعضے را در زنداں کردہ اند و بعضی را اخراج کردہ اند و ظالماں بایں نوعِ ظلم پیدآوردند۔ و امیراں حکم بانصاف نمی کنند و اکنوں ایں زمان برما لازم شدہ است کہ برائے نصرِ دین جان خود را در بازیم و خدائے تعالٰی ناصرِ دینِ خود است۔ قال اللہ تعالٰی:۔ اَلَّذِیْنَ اُخْرِجُوْا مِنْ دِیَارِهِمْ بِغَیْرِ حَقٍّ اِلَّآ اَنْ یَّقُوْلُوْا رَبُّنَا اللّٰهُ ط وَلَوْلَا دَفْعُ اللّٰهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَّهُدِّمَتْ صَوَامِعُ وَبِیَعٌ وَّصَلَوٰتٌ وَّ

مَسٰجِدُ یُذْکَرُ فِیْهَا اسْمُ اللّٰهِ کَثِیْرًا ؕ (سورۃ الحج۔40) بر مسلمانان فرض شدہ است کہ برائے خدائے مظلوماں را نصرت کنند و انصارِ دینِ خدا شوند۔ کما قال سبحانہٗ و تعالیٰ وَلَوْلَا اَنْصَارِ اللہ ایں زماں نہایت رسیدہ است کہ ظلم و تعدی می کنند و کسے انصاف نمی کنند بدیں سبب ناچار ماہم فتویٰ دادیم کہ از مصدقاں یکے از مفتیاں و اعوانِ مفتیاں بکشد وگرخود کشتہ شود شہید باشد در راہِ خدا در نصرت دادن دینِ مصطفیٰ صلی اللہ علیہ وسلم زیرا چہ مہدی موعود جز اتباعِ رسول اللہ و ترک بدعت و ذکرِ دوام چیزے نمی گوید و ہیچ عقیدہ جز عقیدۂ سنت و جماعت نمی کناند۔ پس عداوتِ متعلماں جز کتابِ حق قال اللہ تعالیٰ فی حقهم :- وَ اٰمِنُوْا بِمَآ اَنْزَلْتُ مُصَدِّقًا لِّمَا مَعَكُمْ وَ لَا تَكُوْنُوْٓا اَوَّلَ كَافِرٍ بِهٖ ص وَلَا تَشْتَرُوْا بِاٰيٰتِيْ ثَمَنًا قَلِيْلًا ز وَ اِيَّايَ فَاتَّقُوْنِ ﴿41﴾ وَلَا تَلْبِسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُوا الْحَقَّ وَ اَنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ ﴿43﴾ (سورۃ البقرہ)

اگرما (ے) اندک و ضعیف ہیم و لیکن صاحب ماتوانا و غالب است کہ قولہ تعالیٰ :- اِنَّ اللّٰهَ لَقَوِیٌّ عَزِیْزٌ ﴿40﴾ (سورۃ الحج)

(ے) انصاف نامہ کے لحاظ سے اِس کے مضمون میں کچھ فرق ہے۔ نیز یہ ناتمام بھی معلوم ہوتا ہے۔

Roman 187:- Insaf Nama ke lehaz se is ke mazmoon mein kuch farq hai. Neez yeh na-tamaam bhi ma'loom hota hai.

(Is Maktoob ko Hazrat Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ne Syed Kabeer ke pas rawana farmaya) Wazeh ho ke Hazrat Mahdi AS "Dawa-e-Mahdiyat se qabl Gujarat mein Bayan-e-Qur'an farma rahe the aur logaun ko Zikr wo Muhabbat-e-Khuda-e-Ta'ala ki taraf Dawat de rahe the. Us waqt log Aap AS se Adawat kar rahe the. Hazrat Mahdi AS ne farmaya is ki mukhalifat ka sabab

ma'loom nahin ho raha hai agar Bande se koi sahu ya galati hogaee hai to Musalmanaun par farz hai ke Ba-Hukm-e-Aaya:

اِنَّمَا الْمُؤْمِنُوْنَ اِخْوَةٌ ۔۔۔ الخ (سورۃ الحجرٰت۔10)

(beshak Mu'mineen Bhai-Bhai hain) ko aagah karein aur hum bhi muttafiq ho kar Kitabullah ki taraf rujoo' karein ge aur Rasoolullah SAS ki muafiqat batla-ein ge. Chuna che Allahu Ta'ala farmata hai, "Agar kisi masale mein Naza waqe' ho to Allah aur us ke Rasool ki taraf Rujoo kar do." Hum se ya tum se jis ka qadam Itteba-e-Khuda wo Rasool-e-Khuda se baher ho gaya ho woh Tauba kare aur baaz aajaye. Agar hum, Kitab-e-Khuda se Muafiqat ikhtiyaar na karein aur baaz na aaein, Tauba na karein, Musir rahein to Wajibul Qatl hain. 25 saal ka arsa guzra hai ke Miran Syed Muhammad AS aur un ke Sahaba RZ is mazmoon ke saath logaun ko mukhatib kar rahe hain jo shakhs hamare "Muddaa" ko Insaf aur Hujjat-e-Ilm ke tareeqe se ma'loom nahin karta woh khud Makhooz hoga. Balke (Yeh log) hamesha sirf Saltanat wo Ghalabah-e-Hukumat ke tahet hum par Bid'at wo Zalalat ka Hukm lagate hain. Is zamane mein hum to is darje Maz-uloom ho gaye hain ke hum mein se ba'az ko qaid kardiye hain aur ba'az ka ikhtiyaar kiya hai. Zalim log is tarha zulm kar rahe hain aur Hakkaam Insaf se hukm nahin karte hain. Ab is zamane mein hum par lazim hogaya hai ke Nusrat-e-Deen ke liye apni jan ki baazi laga dein. Khuda-e-Ta'ala apne Deen ka Nasir hai. Allahu Ta'ala

ne farmaya jo log apne gharaun se Na-Haq nikale gaye mahez itni baat par ke woh yuin kahte the ke hamara Rabb Allah hai. Agar yeh baat na hoti ke Allahu Ta'ala logaun ka aik ka dosre se dar na-Guta ta rahta to Nasara ke khilwat Khane aur Ibadat khane aur Yahud ke Ibadat Khane aur woh Masjid-ein jin mein Allah ka naam ba-kasrat liya jata hai woh sab Munha-dim ho gaye hote." (Sura Hajj. 40) Musalmanaun par lazim hogaya hai ke Khuda ke liye Mazloomeen ki madad karein. Aur Ansar-e-Deen-e-Khuda ban jaein jaisa ke Allahu Ta'ala ne farmaya, "Zulm wo Ta'adi inteha ko pahunch gaee hai. Koi is zamane mein Insaf karne wala nahin hain. Is liye majbooran hum ne bhi Fatwa diya hai ke jo Mahdavi aik Mufti ya us ke aik madad-gaar ko Qatl kare ga ya khud mara jaye ga to woh Fi-sabeelillah aur Bara-e-Nusrat-e-Deen-e-Muhammad Mustafa SAS Shaheed qaraar payega. Kuin ke Hazrat Mahdi-e-Mau'ood ne ba juz Itteba'-e-Rasool SAS ke aur Tark-e-Bid'at wo Zikr-e-Dawam ke koi aur baat (Khilaf-e-Shara') nahi farmaee hai. Aur Sunnat wo Jama'at ke Aeteqaad ke siwa-e-koi aur Aqeeda bayan nahin farmaya hai. Pas Ulama ki adawat Kitab-e-Khuda se ta'lluq rakhti hai in ke Haq mein Allahu Ta'ala farmata hai, "Aur Iman lao is Qur'an par jise mein ne Nazil kiya hai daran halanke woh Tasdeeq karne wala hai us Taurat ki jo tumhare saath hai. Aur mat bano tum sab mein pahle is Qur'an ke inkaar karne wale aur Meri Aayat ke muqabile mein Haqeer Muawezah na lo. Ya'ni

Duniya ki muhabbat mein Deen ko na chodo) aur khas Mujh hi se daro. Aur Haq ko Batil ke saat makhloot na karo aur Haq baat ko mat chupao jab ke tum jante ho." (Agar che ke hum thode hain lekin hamara Khuda tawana wo Galib hai chuna che Alllahu Ta'ala ne farmaya hai.

اِنَّ اللّٰهَ لَقَوِیٌّ عَزِیۡزٌ ﴿40﴾(سورۃالحج)

(188) نقل است که حضرت میراں علیه السلام فرمودند که مومنِ حقیقی آنکس 1 است که بینا باشد۔ بچشمِ سر یا بچشمِ دل یا درخواب و اگر ہر سه ندارد و طلب تمام دارد که بینائی 2 روزی شود بروہم حکم ایمان است۔

1- آنست (غ۔ ب)(ا۔ چ) 2- بینائی روزی شود ان نسخوں میں نہیں ہے۔(ا۔ چ) (غ۔ ب)

Roman 188:- Riwayat hai ke Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke Mu'min-e-Haqeeqi woh shakhs hai jo beena ho, Chashm-e-Sar se ya Chashm-e-Dil se ya Khawb mein. Agar in teenaun mein se aik Beenaee bhi hasil na ho aur poori Talab rakhta ho ke Beenaee rozi ho to aise Mu'min par bhi Iman ka Hukm karte hain.

(189) نیز فرمودند که بر طالب چه چیز فرض است که بداں بخدا برسد؟ باز فرمودند که آں عشق است۔عشق چگونه حاصل شود، فرمودند که بتوجۂ دل۔دائم بسوئے حق تعالی دارد۔

Roman 189:- Neez suwal farmaya ke Talib par kaun si cheez farz hai ke is ki wahje se Khuda ko pahun sake? Khud Aap AS ne hi jawab farmaya ke woh Ishq hai. Ishq kuin kar hasil ho sakta hai? Farmaya ke dil ki tawajjhe hamesha Khuda-e-Ta'ala ki taraf qaem rakh ne se hasil hota hai.

(190) نیز یاراں را فرمودند که شما کامل ہستید اگر خلق طریقِ شما نیک خواہند دید بدر شما خواہند افتاد۔

Roman 190:- Neez Sahaba RZ se farmaya ke tum Kamil ho. Agar log tumhara naik Tareeq dekhein ge to tum se wabasta ho jaeinge.

(191) منقول است که حضرت میراں علیہ السلام درون حجرہائے طالباں میرفتے اگر بیادِ خدا یافتے لطف 1کردندے و خوشنود شدے و اگر غلیطیدہ یافتے نشستن ندادے و بسخنِ گوجری 2 فرمودے "اچھے جی اچھے" تعلق نیست بندہ نشستہ است۔ اگر درونِ حجرہ نیافتے فرمودے بے ڈھنگے درونِ حجرہ نمی مانند اگر دو سہ کس را دیدندے که حکایت می کنند نزدیک آمدہ فرمودندے چہ می کنید زجر کردے بلکہ حکم زدن بچوبہا فرمودے۔

1- "لطف کردندے" ان نسخوں میں نہیں ہے۔(غ۔ ب)(ا۔ چ) 2- بسخنِ گوجری فرمودے "اچھے جی اچھے" اِن نسخوں میں نہیں ہے (غ۔ ب)(ا۔ چ)

Roman 191:- Riwayat hai ke Hazrat Mahdi AS Taliban-e-Khuda-e-Ta'ala ke Hujraun mein tashreef le jaya karte agar Yad-e-Khuda mein mashghool pate to un par Mehrbani farmate aur khush hote. Agar Ghafil pate to un ko (Zikr mein) baithne ki ijazat na dete aur Gojiri zaban mein farmate ke "Achche Ji Achche" Banda baitha huwa hai magar ta'lluq nahin hai. Agar Hujre mein maujood na pate to farmate ke be-dhange Hujre mein nahin rahte hain. Agar do teen aadmi ko mas-roof-e-guftagu pate to nazdeek tashreef la kar farmate ke yeh kiya kar rahe ho. Jhidak te balke lakdi se marne ka Hukm dete.

(192) روزے دو سہ کس را دیدند که حکایت می کنند۔ نزدیک 1آمدہ فرمودند

چه 2 می کنید گفتند چیزے حکایتِ دینی بود فرمودند۔ اے برادراں! خدائے را بحکایت نخواہند یافت ذکر کنید که جز ذکر بخدا رسیدن راه نیست۔

1- نزدیک آمدہ اِس نسخہ میں نہیں ہے۔(ا۔چ) (غ۔ ب) 2- چه کنید گفتند چیزے حکایتِ دینی بود فرمودندے اے برادراں! اِن نسخوں میں نہیں ہے۔(غ۔ ب) (ا۔ چ)

Roman 192:- Aik roz Aap AS ne do teen aadmiyaun ko masroof-e-guftago paya. Qareeb aakar farmaya ke kiya kar rahe ho. Arz karne lage ke Deen se mutalliq kuch Qissa tha. Farmaya Aey! Bahiyo! Qissaun se Khuda-e-Ta'ala ko na pao ge. Zikr karo kuin ke Zikrullah ke baghair Allah ko pahunchne ka rasta nahin hai.

(193) نیز فرمودند که تصدیقِ مہدی عمل کردن است۔ نه اقرار نه اعتقادِ مجرد 1

1۔ مجرد اِن نسخوں میں نہیں ہے۔(غ۔ ب)(ا۔ چ)

Roman 193:- Neez farmaya ke Mahdi (AS) ki Tasdeeq Amal karna hai na ke sirf Iqraar wo Aeteqaad.

(194) روزے ایں آیت خواندند، اَلَّذِیۡنَ یَذۡکُرُوۡنَ اللّٰہَ قِیٰمًا وَّ قُعُوۡدًا وَّ عَلٰی جُنُوۡبِہِمۡ۔۔ الخ (سورۃ اٰل عمران۔191) فرمودند که فرمانِ خدائے تعالیٰ میشود که 1 ایں آیت صفتِ گروہِ مہدی است ایں آیت درحق گروہِ مہدی است۔

1۔ "ایں آیت صفتِ گروہِ مہدی است" اِن نسخوں میں نہیں ہے۔(غ۔ب) (ا۔چ)

Roman 194:- Aik roz yeh Aayat Aap AS ne Tilawat farmaee, "Jo log khade huwe, baithe huwe, laite huwe Allah ka Zikr karte hain" (3-191) farmaya ke Allahu Ta'ala ka farman ho raha hai ke is Aayat mein Mahdi AS ki Jama'at ki Sifat ka bayan hai. Yeh Aayat Giroh-e-Mahdi ke Haq mein hai.

(195) اگر کسے را پرسیدے که فراغ ہست؟ گفتے که آرے ہست۔ فرمودے بندہ فراغِ ظاہری نمی پُرسد خاطر با خدا ہست؟

Roman 195:- Agar kisi se pooch te ke Faragh hai? to woh kahta Ji Han hai. Farmate ke Banda Zahiri Faragh ki nisbat nahin pooch raha hai. Kiya dil Khuda se laga hai?

(196) باز فرمودے وقتِ طعام خوردن و آب نوشیدن و یا بہر کارے کہ باشد خاطر با خدا نباشد آں طعام و آں آب و آں کار حرام باشد۔ کما قال اللہ تعالٰی:۔ یٰٓاَیُّهَا الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا لَا تُحَرِّمُوْا طَیِّبٰتِ مَآ اَحَلَّ اللّٰهُ لَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوْا ؕ اِنَّ اللّٰهَ لَا یُحِبُّ الْمُعْتَدِیْنَ﴿87﴾ (سورۃ المآئدۃ) یعنے 1 بغفلت طیبات حرام می شود۔ کما قال اللہ تعالٰی:۔ وَلَا تَاْكُلُوْا مِمَّا لَمْ یُذْكَرِ اسْمُ اللّٰهِ عَلَیْهِ وَاِنَّهٗ لَفِسْقٌ ؕ (سورۃ الانعام۔121) و شریعتِ حضرت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم اینست۔ کما قال اللہ تعالٰی :- شَرَعَ لَكُمْ مِّنَ الدِّیْنِ مَا وَصّٰی بِهٖ نُوْحًا وَّ الَّذِیْٓ اَوْحَیْنَآ اِلَیْكَ وَمَا وَصَّیْنَا بِهٖٓ اِبْرٰهِیْمَ وَ مُوْسٰی وَعِیْسٰٓی اَنْ اَقِیْمُوا الدِّیْنَ وَلَا تَتَفَرَّقُوْا فِیْهِ ؕ كَبُرَ عَلَی الْمُشْرِكِیْنَ مَا تَدْعُوْهُمْ اِلَیْهِ ؕ (سورۃ الشوریٰ۔13)

و ناداں فہم کردہ اند کہ شریعت مشغول بودن بزراعت و تجارت کہ رخصت شریعت است ذکر باشد یا نباشد درحق ایں قوم خدائے تعالٰی 2 فرمود۔ قال اللہ تعالٰی:- یَعْلَمُوْنَ ظَاهِرًا مِّنَ الْحَیٰوةِ الدُّنْیَا ۫ وَهُمْ عَنِ الْاٰخِرَةِ هُمْ غٰفِلُوْنَ﴿7﴾ (سورۃ الروم)

1 - یہ جملہ اِن نسخوں میں نہیں ہے۔(غ۔ب)(ا۔ چ) 2- "خدائے تعالیٰ فرمود" اِن نسخوں میں نہیں ہے۔ (غ۔ب)(ا۔ چ)

Roman 196:- Aik dafa' farmaya ke khana khane aur pani peine mein ya jis kaam mein bhi mashghool hon dil Khuda-e-Ta'ala ki taraf laga huwa na rahe to woh khana woh pani woh kaam Haram ho jata hai. Jaisa ke Allahu Ta'ala ne farmaya, "Aey Mu'mino! Jo cheezein Allah ne tumhare liye Halal ki hain tum unhein Haram na karo. Allahu Ta'ala (ki hudood) se tajawiz na karo. Be shak Allahu Ta'ala hud se guzar jane walaun ko

pasand nahin farmata hai.” (Sura 5-87) ya’ni Ghaflat ki wajhe Taiybaat bhi Haram ho jate hain. Neez Allahu Ta’ala ne farmaya, “Tumhein koi wajhe nahin ke aisi cheezein na khaein jin pa Allah ka Naam liya gaya ho. (Sura 6-121)
(Aezan) Aur aisi cheezein na khao jin par Allah ka Naam na liya gaya ho be shak (Is ka khana) Fisq hai. (Sura 6-121)
Aur Hazrat Rasoolullah SAS ki Shariyat yeh hai jaisa ke khud Allahu Ta’ala ne farmaya, “(Aey Muhammad! SAS) Hum ne tumhare liye woh Deen inteqaab kiya hai jis ka Nooh ko Hukm diya tha. Aur Hum ne tum par aisi cheez Wahi ki hai jis kaam ne Ibrahim wo Moosa wo Isa ko Hukm diya tha ke Deen qaem karein aur is mein Mutah-farriq na ho jaein. Jis Deen ki taraf tum bulate ho Mushrikeen par bahut garan wo sakht hai. (Sura Shura-13)
Aur be samajh logaun ne yeh samajh rakha hai ke zira’at wo tijarat waghaira karo-baar mein mashghool rahne ki Shariyat mein ijazat hai, Zikrullah jari rahe na rahe aise logaun ke Haq mein Allhu Ta’ala yeh farmata hai, “Log Hayat-e-Duniya ki zahiri cheezein jante hain. Aur woh (umoor-e-) Aakhirat se Ghafil hain. (Sura Rome-7).

(197) نقلست که برادرے 1 برائے خوردن غله یا چیزے می کوفت حضرت میراں علیه السلام دیدند و فرمودند که چه می کنید۔ گفت 2 میرانجیوٴ باجری می فرمودند که میاں اگر یک مشت غله دادن ایں کار شود وقتِ خود را ضائع کوہم

نیاید کرد۔ یک مشت غلہ بدہید و خود در یادِ خدائے تعالٰی باشید۔

1- عزیزے (ب۔ ا) 2۔ میرانجیوؒ اِن نسخوں میں نہیں ہے۔(غ۔ ب) (ا۔ج)

Roman 197:- Riwayat hai ke aik Sahabi RZ Ghallah ya khane ki koi cheez coot rahe the. Hazrat Mahdi AS ne dekh kar farmaya kiya kar rahe ho? Arz kiya Miranji AS bajare coot raha huin. Farmaya ke Miyan agar aik mouthy Ghallah de-dete to yeh kaam ho jata apna waqt zaeye na karna chahiye. Aik mouthy ghallah do aur khud Allahu Ta'ala ki yaad mein raho.

(198) نقلست بندگی میاں نعمت رضی اللہ عنہٗ فرموند فتوح حق کسے را ہست کہ بر خدا توکل کند و کسب 1 ترک کند۔ قال اللہ تعالیٰ:۔ لِلْفُقَرَآءِالَّذِيْنَ اُحْصِرُوْا فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ ----------الخ (سورۃ البقرۃ۔273) و کسبیاں سویت ندادند بلکہ از دائرہ بیروں کردند۔ آنہارا کہ بعد از کسب اختیار کردند۔ میراں علیہ السلام ایں رباعی خواندند۔

1۔ "بر خدا توک کند" کے بعد کی عبارت صرف فقیر باچھو میاں صاحب اہلِ اپل گوڑہ کے نسخہ میں ہے۔

ہر آں کو غائب ازوے یکزمان است ☆☆☆ دراں دم کافر است امانہا نست
اگر خود غائبی پیو ستہ باشد ☆☆☆ درِ اسلام بروئے بستہ باشد

فرمودند طالبِ حق را باید کہ :-

پاسبان دل بشو در کا حال ☆☆☆ تا نیابد ہیچ و زد آنجا مجال
ہر خیالِ غیرِ حق را دز دداں ☆☆☆ ایں ریاضت مومناں را فرض داں
غیرِحق ہرزہ است کاں مقصود نیست ☆☆☆ تیغِ "لا" برکش کہ آں معبود نیست

Roman 198:- Riwayat hai ke Bandagi Miyan Ne'mat RZ ne farmaya Futuh un Fuqara' ka Haq hai jo Khuda-e-Ta'ala par Tawakkal rakhte hon aur Kasab tark karchuke hon. Allahu Ta'ala ne farmaya, "Un Fuqara'

ka Haq hai jo Khuda-e-Ta'ala ke raste mein mahsoor ho gaye hon"...Ilal Aakhir. Aur Kasab karne walaun ko Sawiyyat nahin dete the balke jab logaun ne ba'ad mein Kasab ikhtiyar kiya ho un ko Daire se baher kardete the. Hazrat Mahdi AS ne yeh ashaar bayan farmaye hain.

ہر آں کو غائب ازوے یکزمان است ☆☆☆ دراں دم کافر است امانہا نست

اگر خود غائبی پیو ستہ باشد ☆☆☆ درِ اسلام بروئے بستہ باشد

فرمودند طالبِ حق را باید کہ :-

پاسبان دل بشو در کا حال ☆☆☆ تا نیابد ہیچ و زد آنجا مجال

ہر خیالِ غیرِ حق را دز دداں ☆☆☆ ایں ریاضت مومناں را فرض داں

غیرِحق ہرزہ است کاں مقصود نیست ☆☆☆ تیغِ "لا" برکش کہ آں معبود نیست

(199) نیز نقلست کہ حضرت میراں علیہ السلام فرمودند کہ کلمہ "لَااِلٰہَ اِلَّا اللہ" چہار قسم است۔ یکے "لَااِلٰہَ اِلَّا اللہ" گفتنی است۔ دوم "لَااِلٰہَ اِلَّا اللہ" دانستنی است۔ سوم "لَااِلٰہَ اِلَّا اللہ" دیدنی است۔ چہارم "لَااِلٰہَ اِلَّا اللہ" شدنی است۔ و سہ مرتبہ ازیشاں انبیاء و اولیاء است۔ یعنی علم الیقین و عین الیقین و حق الیقین ۔ و یک قسم 1 کہ گفتن است ایمان منافقاں۔

1- یہ جملہ نسخوں میں نہیں ہے۔(غ۔ب) (ا۔چ)

Roman 199:- Riwayat hai ke Mahdi AS ne farmaya ke Kalimah-e-"لَااِلٰہَ اِلَّا اللہ" ki chaar qism hain. Aik "لَااِلٰہَ اِلَّا اللہ" sirf kahne ki hud tak hai. Dosree "لَااِلٰہَ اِلَّا اللہ" jo sirf janne ki hud tak hai. Teesri "لَااِلٰہَ اِلَّا اللہ" jo dekhne ki hud tak hai. Chauthi "لَااِلٰہَ اِلَّا اللہ" jo hone ki hud tak hai. In mein

teen Martabe to Ambiya wo Awliya ke liye hain ya'ni Ilmul-Yaqeen, Ainul Yaqeen, Haqqul Yaqeen aur aik qism jo ke sirf kahne ki hud tak hai Munafiqeen ke Iman se mutaleq hai.

(200) نیز فرمودند که اگر "لَااِلٰہَ اِلَّا اللہ" بر دلِ بندہ ایں مقدار قرار کند که دانۂ مونگ بر شاخِ گاؤ، پس کارِ آں بندہ تمام شود۔

Roman 200:- Neez farmaya "لَااِلٰہَ اِلَّا اللہ" bande ke dil par is qadar asar kare jitna moong ka dana Gaye ki seeng par kar sakta hai to us bande ka maqsad poora ho sake ga.

(201) بدیں عبارت ہم فرمودند که "لَااِلٰہَ اِلَّا اللہ" بر دلِ مؤمن ایں مقدار بماند چنانچه خانه پرپنبه باشد اینجاذره آتش آورده شود سوخته شود۔ ولیکن صفتِ لا الٰه چنیں ہست که ہمه مجہتائے غیرِ خدا سوخته کند۔

ابیات

انفاس پاسدار اگر مرد عارفی ☆☆☆ ملک دو کون مِلک تو گردد به یک نفس
ہریک نفس که میر دواز عمر گوہریست ☆☆☆ کاں را خراج مِلک دو عالم بود بہا
مپسند کایں خزانه دہی رائیگاں بباد ☆☆☆ انگه روی بخاک تہی دست و بینوا
ولے کز یادِ مولیٰ نیست خرم ☆☆☆ مبادا ہیچ گاہے خالی از غم
کس ایں کند که دل از یار خویش بردارد ☆☆☆ مگر کسے که دل از سنگ سخت تر دارد

کما قال اللہ تعالیٰ :- وَمَنْ اَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِیْ فَاِنَّ لَهٗ مَعِیْشَةً ضَنْكًا وَّنَحْشُرُهٗ یَوْمَ الْقِیٰمَةِ اَعْمٰی ﴿124﴾ (سورۃ طٰہٰ) 1- ابیات ان نسخوں میں نہیں ہے۔ (غ- ب)(ا- چ)

حدیثِ قدسی :- یا ابن اٰدم تضرع 1 لعبادتی املا قبلک غنی 2 و اشد فقرک و ان لم تفعل اسلام یدک شغلا ولم اشدک فقرک 3 قال اللہ تعالیٰ :- وَاذْكُرْ رَّبَّكَ فِیْ نَفْسِكَ

تَضَرُّعًا وَّ خِيْفَةً وَّ دُوْنَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ بِالْغُدُوِّ وَالْاٰصَالِ وَلَا تَكُنْ مِّنَ الْغٰفِلِيْنَ ﴿205﴾

(سورۃالاعراف)

ابیات مثنوی

آں روز خود مبادا کہ بے یار بگذرو ☆☆☆ گرچہ ہزار عیش بود زار بگذرو

افسوس صد ہزار کہ بے تور دو ولے ☆☆☆ لعنت براں حیات کہ بے یار بگذرو

مثنوی

سعدیؔ چو وصلِ یار میسر نمی شود ☆☆☆ بارے بیادِ دوست زمانہ بسر بری

باما بزباں یاری دل باد گراں داری ☆☆☆ انصاف چنیں باشد شاباش زہے یاری

تا دل زوجود خویش بر کندہ نۂ ☆☆☆ در بند خودی خدائے را بندہ نۂ

گیرم کہ تو جانی وجہاں زندہ بہ تست ☆☆☆ تا زندہ بجاناں نشوی زندہ نۂ

ایں دم کسے دے واری دریاب کن یاری ☆☆☆ ایں فرصت یکدم را عمرے ابدی کردانۂ

زندگانی نتواں گفت حیاتے کہ مراست ☆☆☆ زندہ آنست کہ با دوست وصالے

وارد قال اللہ تعالیٰ:- واذکر ربک فی نفسک ---الخ (ب۔ا)

1-تفرخالعبادۃ (ا۔ چ) (غ۔ ب) 2- عناً (ا۔ چ)(غ۔ ب) 3- اس کے بعد نسخہ (ب۔ ا) میں حسبِ ذیل ابیات ہیں جن میں کتابت کی بھی بہت ساری غلطیاں ہیں۔

Abyaat

Roman 201:- Isi mazmoon ke mutalliq Aap AS ne yeh bhi farmaya ke لَااِلٰہَ اِلَّا اللہ se Mu'min ke dil par aisa asar hona chahiye jaisa ke rooey bhare huwe ghar mein aik Ching-gari kar sati hai ke jis se saari rooey jal-jati hai. lekin لَااِلٰہَ اِلَّا اللہ ki taseer to yeh hai ke Ghairullah ki muhabbat

poori-poori sokhta ho jati hai.
“Apni sans-aun ki nigraani kar agar tu Aarif hai. Dono Jahan ki Badshah-hat teri Milk aik hi sans mein ho jaye gi.
Umr ki har sans jo nikal rahi hai aik moti hai jis ki qeemat dono jahan ki Badshah-hat hai. Is Khazane ko Raye-gan kar na pasand na kar aisa kare ga to khak mein be-nawa aur khali haath jaye ga. Jo dil Khuda ki yaad se khush nahin hai woh kisi waqt bhi aisa na ho ke gham se khali rahe. Koi shakhs apne Mahboob se di utha le ta hai. tu shayad woh shakhs wahi hai jis ka dil pathar se bhi ziyada sakht hai.”
Jaisa ke Allhu Ta’ala ne farmaya, “Jis ne mere Zikr se Roo-gardani ki to beshak us ki maee’shat tang wo sakht hai. Aur Hum us ka hasher Qiyamat ke din Andhaun mein karein ge. (Sura Taha-124)
Hadees-e-Qudsi hai ke Aey Aadam ke bete meri Ibadat ke liye (Ghair-e-Haq) se khali ho ja. Apne dil ko tawan-gar-i se bhar le aur apni muhtaaji ko Shadeed karde. Agar tu aisa na kare ga to Mein tujhe Duniyawi afkaar se bhar doonga aur teri muhtaaji ko band na karun ga. Allahu Ta’ala ne farmaya aur Subh wo Shaam dar aur Aajizi se apne Rabb ka Zikr baghair aawaaz ke apne dil mein karo aur Ghafil-een mein mat ho jao. (Sura Al-A’raf. 205).

(202) و فرمودند یک وقت سلطان النہار دیگر وقت سلطان اللیل ہر کہ ایں ہر دو وقت را بدیں ترتیب نگاہدارد از و شب و روز ضائع نہ رود ہر کہ ایں دو وقت ضائع

1کرد فقیرِ دین نباشد۔

1۔ ضائع کرد فقیرِ دین نباشد (ا۔ چ) ضائع کند فقیرِ دین نباشد (ب۔ ا)

Roman 202:- Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke aik waqt “Sultan-an-Nahar” hai aur dosra “Sultan-al-Lail” hai jo shakhs in do waqt ki hifazat kar raha ho (goya) us se Din aur Raat zaeye nahin ja rahe hain. In do waqtaun ko jo (Faqeer) zaeye kare woh Faqeer-e-Deen nahin hai.

(203) وحکمِ ذکر پنج پاسِ ذکرِ کثیر است بدی ترتیب فرمودند که اول صبح تا یک و نیم پاس و بعد از ظہر تا بہ عشاء بیادِ حق تعالیٰ باشد۔ و ذکرِ قلیل صفتِ منافقاں است۔ کما قال اللہ تعالیٰ :۔

وَلَا يَذْكُرُوْنَ اللّٰهَ اِلَّا قَلِيْلًا ﴿42﴾ (سورۃالنساء) و ذکر چہار پاس را ذکرِ مشرکاں فرمودند۔ کما قال اللہ تعالیٰ :۔ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ اَنْدَادًا يُّحِبُّوْنَهُمْ كَحُبِّ اللّٰهِ ؕ وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا اَشَدُّ حُبًّا لِّلّٰهِ ؕ (سورۃالبقرہ 165)

Roman 203:- Aur panch 5 paher ke Zikr ka jo Hukm hai woh Zikr-e-Kaseer hai. Is ki tarteeb Aap AS ne yeh Bayan farmaee ke Ibteda-e-Fajar se daidh paher din tak. Aur Zuhr se Eisha’ tak Allahu Ta’ala ki Yaad mein rahe. (Aur farmaya ke) Zikr-e-Qaleel Munafiq-aan ki sifat hai jaisa ke Allahu Ta’ala ne farmaya,

وَلَا يَذْكُرُوْنَ اللّٰهَ اِلَّا قَلِيْلًا ﴿42﴾ (سورۃالنساء)

aur Chahaar 4 Paher ke Zikr ko Mushrik-aan ka Zikr farmaya hai. Jaisa ke Allahu Ta’ala ne farmaya, “Ba’az log Ghair-Allah ko (Allahu Ta’ala ka) Shareek bana lete hain aur us se Allahu Ta’ala ki Muhabbat ki Tarha

Muhabbat karte hain. Aur jo Mu'mineen hain (woh to sirf) Allahu Ta'ala hi ki Muhabbat mein sakht hain."
(سورة البقرة-165)

(204) نقلست که میراں سید محمود رضی اللہ عنہ' بعد از ہفتہ محضرہ میکردے و دراں محضرہ اکثر مہاجراں بودند 1- ہمچو ملک معروفؓ و میاں دلاورؓ و میاں لاڑؓ و میاں سید سلام اللہؓ و چند طالباںؓ کہ در دائرہ بودند۔ میراں سید محمودؓ ہر بار کہ محضرہ میکردند یک یک مہاجراںؓ را نام ستدہ میفرمودند کہ ایں بندہ درمیان برادراں خورو تر است۔ آنچہ شما از حضرت میراں علیہ السلام معلوم کردہ اید بگوئید۔ بعدہ' مہاجراںؓ ہریکے فرمودند کہ شما بفرمائید چند بار ایں سخن یکدیگر تکرار شد۔ بعدہ' میراں سید محمودؓ فرمودند کہ حضرت میراں علیہ السلام فرمودند کہ ذکرِ کثیر کنید و ذکرِ کثیر بدیں ترتیب فرمودند از اولِ صبح تا یک و نیم پاس در حجرہ باشند، دو کس یک جا نشوند و بعد از ظہر تا وقتِ عصر مشغول باشند۔ و بعدہ' تا مغرب بیانِ قرآن بشنوند و بعدہ' از مغرب تا وقتِ عشاء بذکر مشغول باشند۔ و اگر از حجرہ کسے دریں اوقات بیروں آید آں حجرہ را پارہ پارہ کنند۔ اُورا از دائرہ بیروں کنند اگرچہ ایں بندہ باشد۔ ہمچناں کنند ہمہ یارانؓ قبول کردند۔

1-بودند و چند صد طالبانِ حق (غ-ب)(ا-چ)

Roman 204:- Riwayat hai ke Hazrat Miran Syed Mahmood RZ har aik hafta ke ba'ad Mahzara karte the. Is Ijma' mein aksar Muhajireen RZ raha karte the. Maslan Hazrat Malik Ma'aroof woh Hazrat Miyan Dilawar wo Hazrat Miyan Syed Salamullah Razi Allahu Anhum aur chand Taliban-e-Khud jo Daire mein maujood the. (Sab jama' hote the) Hazrat Miran Syed Mahmood RZ jab Ijma' karte har dafa' aik-aik Muhajir-e-Mahdi AS ka naam le-le kar farmate ke yeh Banda Aap bhaiyaun mein chota bhai hai. Aap log Hazrat

Mahdi AS se jo ma'loomaat hasil kiye hain bayan karein har aik Muhajir RZ yahi kahte ke aap hi farmaiye. Baham aisi hi Takraar ke ba'ad Hazrat Miran Syed Mahmood RZ bayan karte ke Hazrat Mahi AS ne farmaya hai Ke Zikr-e-Kaseer karo aur Zikr-e-Kaseer ki tarteeb yeh bayan farmaee ke Awwal-e-Fajr se daidh paher din tak Hujre mein rahein. Do aadmi aik jage na mi lein. Aur Zuhr se A'sr tak mashghool rahein aur Asr ke ba'ad Maghrib tak Bayan-e-Qur'an sunein aur Maghrib se Eisha' tak Zikr mein mashghool rahein agar apne awqaat mein koi Hujre se baher aa jaye to us ke Hujre ko parah-parah kar dein aur us ko Daire se baher kardein. Agar yeh Banda bhi ho to yahi amal karein. Tamaam Sahaba RZ ne qubool kiya.

(205) روزے میراں سید محمودؓ درحجرۂ میاں خوند شیخؓ پنہاں نشستند کہ بہ بینم کدام کس ازحجرہ بیرون آید بعد از ساعت یک مہاجر آہستہ آہستہ از حجرہ بیروں آمد میراں سید محمودؓ بہ دیدند شیخؓ اُو را گرفتہ بیارید۔ فرمودند ہمہ برادراں چہ قرارداده[1] اند۔ گفت دیروز ہیزم یکجا کردہ گزاشتہ آمدہ ام مبادا کسے ہبرد بداں سبب بیروں آمدم۔ فرمودند ہیچ کس ہیزم شما نخواہد برد واپس بردید۔ فائدۂ جمعیت ہمیں است۔

1- قرار کردہ اند (غ۔ ب) (ا۔ چ)

Roman 205:- Aik roz Hazrat Miran Syed Mahmood RZ, Miyan Shaik RZ ke Hujre mein chup kar baith gaye. (aur farmaya) ke kawn Hujre se baher aata hai mein dekhta huin. Aik ghadi ba'ad aik Muhajir RZ aahista-aahista Hujre se nikal aaye. Hazrat Miyan Syed Mahmood RZ ne dekh kar farmaya ke Miyan Khund

Shaikh un ko pakad lao. (Jab un ko paish kiya gaya to) Aap RZ Ne farmaya ke (tumhein ma'loom nahin ke) bhaiyaun ne kiya taye kiya hai? Un huin ne arz kiya ke kal lakdiyan jama' karke aaya huin koi le na jaye is liye baher nikala huin. Aap RZ ne farmaya koi tumhari lakdiyan na le jaye ga. Wapas jao, jami'yat (sab ki saath-daari) ka faedah yahi hai.

(206) نقلست که وقتِ صبح حضرت میراں علیه السلام حجرۂ میاں سید امین محمد و میاں یوسف رضی الله عنهما جهت دفع سرما بر تنور رفتند دیدند که نان می پزند۔ فرمودند ایں کار شما نیست۔ ایشاں 1گفتند که میرانجیوؑ تنور گرم شده بود بداں سبب کردیم۔ فرمودند دریں وقت نباید پخت و نباید خورد۔

1۔" ایشاں گفتند که میرانجیو تنور گرم شده بود بداں سبب کردیم" یہ جملہ ان نسخوں میں نہیں ہے۔(غ۔ ب)(ا۔ چ) 2۔ منع کردے (غ۔ ب) (ا۔ چ)

Roman 206:- Riwayat hai ke subha ke waqt Hazrat Mahdi AS Miyan Ameen Muhammad wo Miyan Yusuf Razi Allahu Anhum ke hujre mein sarma ki wajhe tannoor ke pas tashreef le gaye. Aap ne dekha ke (Hazraat-e-Mazkoor RZ) roti paka rahe hain. Farmaya yeh tumhara kaam nahin hai. Unhuin ne arz kiya Miranjio AS tannoor garam hai is liye hum ne rotiyan paka li hain. Farmaya is waqt na to pakana chahiye na to khana chahiye.

(207) نقلست که فرمودند مبتدیاں را قرآن نباید خواند که دل غافل میشود۔

Roman 207:- Riwayat hai ke (Hazrat Mahdi AS ne) farmaya ke Mubtahiyaun ko Qur'an na padhna chahiye. Dil (Zikr se) Ghafil ho jata hai.

(208) نقل است که بندگی میاں سید خوندمیرؓ اولِ وقت نماز بطعام مشغول شدے موذن را خبر کردے 1 که تاخیر کند که میاں طعام میخوردند۔ 1- منع کردے (غ-ب) (ا- چ)

Roman 208:- Riwayat hai ke Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ Namaz se pahle Awwal-e-Waqt Tanawul-e-Ta'am mein Mashghool hojate to (Ba'az Ahl-e-Daira) Muazzin ko mutalliye kar dete the ke zara taher jaye ta ke Miyan khane se Faragh ho jaein.

(209) دردائرۂ بندگیمیاں نظامؓ وقتِ ظہر جماعت شدہ بود میاں خوند شیخ مہاجرؓ را یک دو رکعت نمازِ باجماعت فوت شد میاں نظامؓ فرمودند میاں خوند شیخ 1 درشما صفتِ منافقی می نماید که از شما دو رکعت نمازِ باجماعت فوت شد۔ گفتند چگونه تکبیرِ اول فوت شد؟ میاں شیخؓ گفتند بطعام خوردن نشسته بودم بداں عذر تاخیر شد بندگی میاں نظام رضی اللہ عنہ' فرمودند شما ایں چنیں متابعتِ حضرت میراں علیه السلام میکنید؟ حضرت میراں علیه السلام بعد از شنیدن اذاں لقمه که در دست بودے نخور دے و فرو گذاشتے۔

1- "میاں خوند شیخ درشما صفتِ منافقی می نماید که از شما دو رکعت نماز فوت شد" یہ جملہ ان نسخوں میں نہیں ہے۔ (غ-ب)(ا-چ)

Roman 209:- Hazrat Bandagi Miyan Nizam RZ ke Daire mein Namaz-e-Zuhr ki jama'at ka waqt ho gaya tha. Namaz-e-Ba-Jama'at se Miyan Khund Shaik Muhajir RZ ki aik do Raka'at choot gaein. Hazrat Miyan Nizam ne farmaya Miyan Khund Shaik tum mein Munafiqi ki Sifat paee jati hai jis ki wajhe do Raka'at choot gaein. Aur farmaya ke tum ne Takbeer-e-Oola kuin chod di. Miyan Khund Shaikh RZ ne arz kiya ke khane par baitha huwa tha is liye dair hogaee. Hazrat Bandagi Miyan Nizam RZ ne farmaya ke tum Hazrat Mahdi AS

ki itteba' aisi hi kar rahe ho? Hazrat Mahdi AS to Azan sunne ke ba'ad jo luqma ke haath mein hota chod dete the aur khana nahin khate the.

(210) نقل است که یکے بدست خاشاک گرفته پاره پاره کردد۔ یکے دوالیٰ شمشیر گرفته می جنباند حضرت میراں علیه السلام فرمودند که یک لمحه فرشتگاں را فرصت دہید تا نه نویستند۔

Roman 210:- Riwayat hai ke aik Sahib kadi haath mein le kar tukde kar rahe the. Aur dosre Sahib Talwaar ka patta pakad kar ghuma rahe the. Hazrat Mahi AS ne farmaya ke aik lamha to Farishtaun ko (Nama-e-A'amaal) likhne se fur sat do.

(211) حضرت مہدی علیه السلام دراوقاتِ ذکر حکایتِ دینی ہم لا یعنی فرموده اند۔

Roman 211:- Hazrat Mahdi AS ne awqaat-e-Zikr mein Deeni guftago ko bhi La-yaani farmaya hai.

(212) بعد از مغرب ملک معروفؓ و میاں لاڑ1 مذاکرہ آیت که وقتِ عصر بیان شده بود ہمیں کردند 2 میراں سید محمودؓ فرمودند جمعیت را بشکنید۔ پراگنده 3 شدید۔

فَاِذَا قُضِيَتِ الصَّلٰوةُ فَانْتَشِرُوْا فِي الْاَرْضِ وَ ابْتَغُوْا مِنْ فَضْلِ اللّٰهِ وَاذْكُرُوا اللّٰهَ كَثِيْرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ ﴿10﴾ (سورۃ المنٰفقون)

1-ملک معروفؓ و میاں دلاورؒ (ب۔ ا) 2- می کردند (ب۔ ا) 3-"پراگنده شدید" اِن نسخوں میں نہیں ہے۔(غ۔ ب)(ا۔ چ)

Roman 211:- Magrib ke ba'ad Malik Ma'aroof wo Hazrat Miyan Lad Razi Allahu Anhum is aayat se mutaliq baham guftago kar rahe the jis Aayat par Asar ke waqt Bayan huwa tha. Hazrat Miran Syed Mahmood

RZ ne farmaya ke jama'at ke ittefaq ko tod rahe ho. Muntashir ho jao.

فَاِذَا قُضِيَتِ الصَّلٰوةُ فَانْتَشِرُوْا فِي الْاَرْضِ وَ ابْتَغُوْا مِنْ فَضْلِ اللّٰهِ وَاذْكُرُوا اللّٰهَ كَثِيْرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ ﴿10﴾ (سورۃ المنٰفقون)

(Alallah Ta'ala farmata hai) jab Namaz ada karli jaye to Muntashir ho jao, Allahu Ta'ala ke fazl ki justujoo mein ho jao aur Allahu Ta'ala ka bahut Zikr karo ta ke tum Falah-yaab ho jao.(Surat-ul-Munafiqoon.10)

(213) نقل است که حضرت میراں علیہ السلام دریں آیت۔ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تَقْرَبُوا الصَّلٰوةَ وَاَنْتُمْ سُكٰرٰى ..... الخ (سورۃ النسآء۔42) مستئ دنیا مراد داشتہ اند۔

Roman 213:- Riwayat hai ke Hazrat Mahdi AS ne Aayat يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تَقْرَبُوا الصَّلٰوةَ وَاَنْتُمْ سُكٰرٰى ..... الخ (سورۃ النسآء۔42) Aey Iman walo! Nasha ki halat mein Namaz na ada karo (Sura 4-42) ke mutalliq farmaya ke is se murad Duniya ka Nasha bhi hai.

(214) روزے یک خراسانی بآوند شراب در دائرہ بیامد۔ برادراں اِذن طلبیدند کہ آوند او بشکنند۔ فرمودند مستئی اُو بعد از ساعتے خواہد رفت۔ پیشِ بندہ مستانِ دنیا آمدہ ہشیار می شوند۔

Roman 214:- Aik roz (Bayan-e-Qur'an ke waqt) aik Khurasani Sharaab ka Shi-Shah liye huwe Daire mein aaya. Sahaba RZ ne us ka Shi-Shah tod dene ki ijazat talab ki. Aap AS ne farmaya is ka Nasha thodi dair ba'ad jata rahe ga. Bande ke pas Duniya ka Nasha rakhne wale aakar hushiyaar ho jate hain.

(215) 1منقول است از میاں نعمت رضی اللہ عنہٗ کہ در دائرۂ خود بعضے زنان را

یافتند که کشیده میکنند برائے قوت خود میاں نعمتؓ فرمودند فتوحِ حق کسے است که برخدا ئے تعالیٰ توکل میکند۔ قال اللہ تعالیٰ:- لِلْفُقَرَآءِ الَّذِیْنَ اُحْصِرُوْا فِیْ سَبِیْلِ اللّٰہِ۔۔۔الخ (سورۃ البقرۃ۔273)

1۔روایت نمبر(215)ان نسخوں میں نہیں ہے۔(غ۔ب) (ا۔چ)

Roman 215:- Hazrat Miyan Ne'mat RZ se riwayat hai ke Aap ne Daire mein ba'az Mastooraat ko apni quwwat ke liye Kasheedah kari karte huwe pate to farmate ke Futuh un logaun ka Haq ha jo Khuda-e-Ta'ala par Tawakkul karte hain aur kasab tark kar chuke hain. Allahu Ta'ala farmata hai:-

لِلْفُقَرَآءِ الَّذِیْنَ اُحْصِرُوْا فِیْ سَبِیْلِ اللّٰہِ۔الخ(سورۃ البقرۃ۔273)

(216) نقل است یکے از یاراں پرسیدند میرانجیوؑ بعضے کساں بعد از نمازِ فجر خواب می کنند۔ زجر بسیار کردند که نبائید حفت۔ یکے گفت حضرت ہم خواب می کنند۔ تبسم کرده فرمودند که بنده بعد ازیں نخواہد خسپید۔

Roman 216:- Riwayat hai ke aik Sahabi RZ ne Hazrat Mahdi AS se arz kiya ke ba'az Fuqra' Namaz-e-Fajr ke ba'ad so jaya karte hain. Aap AS ne bahut tahdeed karte huwe farmaya ke na sona chahiye. Aik ne arz kiya ke khud Hazrat AS bhi to so jaya karte hain. Aap AS ne muskurate huwe farmaya ke Banda ab nahin soye ga.

(217) بعداز چند روز بعدِ نمازِ فجر1 حضرت میراں علیہ السلام درجماعت خانہ نشستند و سوئے قرآن خواں التفات کردند و فرمودند که بنده را نشستن نمی دہد۔ بسخنِ گوجری فرمودند که 2 بنده را پوٹ کرده می اندازو از دیدن آں سبب پہلو بر زمین می نہم۔

1- "حضرت میراں علیہ السلام درجماعت خانہ نشستند" یہ جملہ ان نسخوں میں نہیں ہے۔(غ۔ب)(ا۔چ) 2- لوت پوت کرده اند۔

(غ۔ب)(ا۔چ) پوٹ کردہ اند ازو بداں سبب (ب۔ا)

Roman 217:- Chand roz ba'ad Namaz-e-Fajr ke ba'ad Hazrat Mahdi AS jama'at khane mein baithe huwe the aur Qur'an khawn ki taraf palat kar farmay ke Bande ko tum baithne nahin dete ho aur Gojri Zaban mein farmaya ke Bande ko be-taab kardiya hai. Isi liye pahloo zameen par rakhta huin.

(218) نقل است کہ حضرت میراں علیہ السلام بیان عشق می کردند۔ مولٰنا درویش محمدؓ 1 نعرہ بزد و جامہ پارہ کرد و گفت، عشق از کجا بیاریم۔ فرمودند بندہ عشقِ کسبی بیان می کند تا عشقِ عطائی پیغمبراں 2 را بود علیہم السلام۔

1- نعرہ بزد و گفت (غ۔ب) (ا۔چ) 2- جز انبیاء نیست (ب۔ا)

Roman 218:- Riwayat hai ke Hazrat Mahdi AS Ishq ka Bayan farma rahe the Maulana Durwish Muhammad RZ ne jama chak kar ke na 'rah laga ya ke hum Ishq kahan se laa-ein?. Aap AS ne farmaya Banda Ishq-e-Kasabi Bayan kar raha hai kaam karo ta ke Ishq hasil ho sake. Ishq-e-Ataee to Paighambaraun ke liye makhsoos hai. Alaihim-Assalam.

(219) 1۔ و نیز فرمودند کہ خدائے را بچشمِ سر در جہاں دیدنی است۔ باید دید و بر ہریکے مرد و زن طلبِ دیدارِ خدا فرض است۔ یا بچشمِ دل یا در خواب۔

1۔ روایت (219) اِن نسخوں میں نہیں ہے (غ۔ب) (ا۔چ)

Roman 219:- Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke Khuda-e-Ta'ala ko sar ki aankhaun se is duniya mein dekhna hai dekhna chahiye aur har aik mard wo aurat par Talab-e-Deedar-e-Khuda farz hai khaw Chashm-e-Dil se khaw Khawb mein.

(220) نیز فرمودند کہ ایمان 1 ذاتِ خدا ہست۔ حق تعالٰی مرا فرستادہ است

برائے بیانِ احکامِ ولایتِ محمدیہؐ که از بیانِ مہدی تعلق دارد۔

1-ایمان ذاتِ خدا است کے بعد کا مضمون اِن نسخوں میں نہیں ہے۔(غ۔ ب) (ا۔ چ)

Roman 220:- Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke Iman Zaat-e-Khuda hai. Allahu Ta'ala ne mujhe Vilayat-e-Muhammadia SAS ke in Ahkaam ko Bayan karne ke liye maboos farmaya hai jo ke Mahdi-e-Mau'ood se muta'lliq hain.

(221) نیز فرمودند که آدم علیه السلام گندم کاشت و نوح علیه السلام آب داد، ابراہیم علیه السلام کشت پاک کردد، خاشاک بیرون انداخت و موسیٰ علیه السلام، خرمن کرد۔ و رسول اللہ صلی اللہ علیه و سلم آرد کردد ناب پخت و خود چشید و برائے مہدی داشت و ازمہدی بتابعاں رسید۔

Roman 221:- (Hazrat Mahdi AS) ne farmaya ke Hazrat Adam AS ne Gahuin ki kaasht ki. Aur Hazrat Noah AS ne Khait ko pani diya. Aur Hazrat Ibrahim AS ne Khait ko Zawa-yad se pak kiya. Aur kadi kachra nikal phainka. Aur Hazrat Musa AS ne Fasl Kati aur Hazrat Isa AS ne Ghallah jama kiya aur Hazrat Rasoolullah SAS ne Aata banaya roti Pa kaee khud khaee aur Mahdi ke liye rakh choda aur Mahdi se us ke Mutabaiyyen ko bhi pahonchi.

(222) 1میاں سید خوندمیرؓ کرءت و مرءت ایں حکایت فرمودند که وقتِ رحلت حضرت میراں علیه السلام سرِ خود بکنارِ میاں امین محمدؓ داشته بودہم۔ درایں میاں سید خوندمیرؓ آمدند که کدام است۔ جواب دادہ شد که سید خوندمیر۔ میرانجیوؑ فرمودند نزیک بیائید ۔ چوں نزدیک شدم سرِ خود بکنارِ من نہادند۔ آیته خواندند۔

قُلْ هٰذِهٖ سَبِيْلِيْٓ اَدْعُوْٓا اِلَى اللّٰهِ ۣ عَلٰي بَصِيْرَةٍ اَنَا وَ مَنِ اتَّبَعَنِيْ ط (سورۃ یوسف۔108) و نیز گوجری ہم فرمودند میاں سید خوندمیر شما را فہم نمی شود آنچہ بندہ میگوید۔ واضح گفتن نمی تواندا ندکے زبان پستہ شدہ است۔ وَ سُبْحٰنَ اللّٰهِ وَ مَآ اَنَا مِنَ الْمُشْرِكِيْنَ ﴿108﴾ (سورۃ یوسف) میاں سید خوندمیرؓ یعنی چنیں فرمودند کہ اکثر مؤمناں مشرک اند۔

1- روایت (222) و (223) اِن نسخوں میں نہیں ہیں۔ (غ ب)(ا۔چ)

Roman 222:- Hazrat Miya Syed Khundmir RZ ne Bar-bar yeh Riwayat farmaee ke Rehlat ke waqt Hazrat Mahdi AS apna Sar-e-Mubark Miyan Muhammad Ameen RZ ke Gode par rakhe huwe (laite) the. Itne mein Miyan Syed Khundmir RZ aagaye. Miranji AS ne poocha kawn hain? Jawab diya gaya ke Syed Khundmir hain. Miranji AS ne farmaya nazdeek aajao. Jab mein nazdeek huwa to Hazrat ne apna Sar-e-Mubarak mere gode par rakh diya aur yeh Aayat-e-Shareefa padhne lage. “Kaho yeh mere rasta hai mein Allah ki taraf Baseerat par bulata huin. Aur woh bhi (bulayega) jo mera Tabe’ hai. (Sura Yusuf Aayat 108). Neez Gojiri zaban mein bhi (kuch) farmaya. Aur farmaya Syed Khundmir! Bande ki guftago tumhari samjh mein na aarahi hogi qadr-e-zaban mein pastagi hai. Banda wazeh taur par nahin kahe sak raha hai. (Phir yeh Aayat Aap AS ne padhi) Subhan Allah hum dono Mushrikeen se nahin hain. (Sura Yusuf Aayat 108). Miyan Syed Khundmir RZ, ya’ni aisa farmaya ke aksar Mu’mineen Mushrik hain.

(223) حضرت ایں آیت را بفرمانِ خدائے تعالیٰ درحق گروہِ مہدی داشتہ اند :-
ثُمَّ اَوۡرَثۡنَا الۡكِتٰبَ الَّذِيۡنَ اصۡطَفَيۡنَا مِنۡ عِبَادِنَا ۚ فَمِنۡهُمۡ ظَالِمٌ لِّنَفۡسِهٖ ۚ وَ مِنۡهُمۡ مُّقۡتَصِدٌ وَ مِنۡهُمۡ سَابِقٌۢ بِالۡخَيۡرٰتِ بِاِذۡنِ اللّٰهِ ؕ ذٰلِكَ هُوَ الۡفَضۡلُ الۡكَبِيۡرُ ﴿32﴾ ؕ (سورۃ فاطر) بیان چنیں فرمودہ اند کہ بعضی ظالم لنفسہٖ باشند یعنی ملکوتی انداند کے بنا سوت ماندہ باشند و بعضی مقتصد باشند یعنی جبروتی داند کے میل بملکوتی دارند و بعضی سابق بالخیرات یعنی لاہوتی۔ دریں مراتب مذکورہ سبب ایراث و اصطفینا از حق فضلی بزرگ و عبارتے دیگر نیز فرمودند ظالم لنفسہٖ آنکہ فنا چشیدہ باشد و مقتصد آنکہ نیم فنا شدہ باشد ازیں سہ فرقہ یکی علم الیقین دارد ویکی عین الیقین و یکی حق الیقین۔ چنانچہ ملکوتی ، جبروتی ،لاہوتی پس بہ بین اے برادر تو ازیں مرتبہ مومنِ ملکوتی و میان جبروتی و لاہوتی ازیں سہ مقام بیروں ہستی ناسوتی ۔ و ایں مقام کافران است۔
بے شک ہریکی ازیں سہ مقام ندارد و طلب و سعی ہم ندارد و ما تم نمی کند۔آں از گروہِ مہدی نباشد از مدعیاں و مکذباں باشد۔

Roman 223:- Hazrat Mahdi AS ne is Aayat ko Khuda-e-Ta'ala ke Hukm se Mahdi ke Giroh ke Haq mein bayan farmaya hai.

ثُمَّ اَوۡرَثۡنَا الۡكِتٰبَ الَّذِيۡنَ اصۡطَفَيۡنَا مِنۡ عِبَادِنَا ۚ فَمِنۡهُمۡ ظَالِمٌ لِّنَفۡسِهٖ ۚ وَ مِنۡهُمۡ مُّقۡتَصِدٌ وَ مِنۡهُمۡ سَابِقٌۢ بِالۡخَيۡرٰتِ بِاِذۡنِ اللّٰهِ ؕ ذٰلِكَ هُوَ الۡفَضۡلُ الۡكَبِيۡرُ ﴿32﴾ ؕ (سورۃ فاطر)

"Hum ne Hamare Bandaun se jis ko Bargazeedah kiya us ko phir Hum ne Kitab (Qur'an) ka Waris banaya un mein se ba'az "Zaalimul-Li- nafsih" hain aur ba'az "Muqtasid" (mutawassit darjeh ke) hain aur ba'az Allah ki Taufeeq se "Sabiq- bil-Kheer-at" (Naiki-yaun mein taraqqi kar ne

wale) hain. Yeh to bahut hi bada Fazl ha. Is Aayat ki Tafseer Bayan farmaee ke ba'az log "Zaalimul-Li- nafsih" hain ya'ni Malakooti hain, thoda sa Nasoot ka asar in mein baqi hai. Aur Maratib mein Wirasat aur buzrugi Allahu Ta'ala ka bada Fazl hai.

Neez aik matlab yeh bhi Bayan farmaya ke "**Zaalimul-Li-nafsih**" who hai jo Fana Chasheedah ho aur "**Muqtasid**" woh hai jo neem Fana ho, in Teen Jama'ataun mein aik ko Ilmul Yaqeen, aik ko Ainul Yaqeen, aik ko Haqqul Yaqeen hasil rahta hai. Chunache Malakooti, Jabarooti, Lahooti. Pas Aey Bahiyo! Tumhein gaur kar lena chahiye ke Malakooti, Jabarooti, Lahooti Mu'min ke in Teen maqamaat se tum baher to nahin hain? (agar) hain to (Samjh lo ke) tum Nasooti ho. Aur yeh Kafiraun ka Maqaam hai.

Jo shakhs in Teen Maqamaat se koi maqaam nahin rakhta aur koshish bhi nahin karta aur (apne is Nuqs par) ranj wo gham bhi nahin karta hai be shak wo Mahdi AS ki Giroh se nahin hai. Dawa karne walaun aur Jhutlane walaun mein is ka shumar ho ga.

(اللّٰھم اٰتنا تصدیق المھدی کماھو تصدیق واحیینا فی زمرۃ المھدی واتنا فی زمرۃ المھدی واحشرنا یوم القیٰمۃ فی زمرۃ المھدی (فقیر محمود غفرلہٗ)

(224) نقل است که حضرت میراں علیه السلام فرمودند که خدائے تعالیٰ بنده را نگه فرستاد که از خلق معنیِ دین رفته بود مگر در مجزوباں۔

Roman 224:- Riwayat hai ke Hazrat Mahdi AS ne

farmaya ke Khuda-e-Ta'ala ne Bande ko us waqt bheja jab ke makhlooq mein Deen ka matlab baqi na raha tha magar tha to sirf Majzoobaun mein tha.

(225) نیز فرمودند صورت بے معنی 1 با صورت کمال سود ندارد۔

1- صورت بے معنی باصورت باکمال (غ۔ب) صورت بے معنی مردود و معنی بے صورت نقصان و معنی باصورت کمال (ب۔ا)

Roman 225:- Neez farmaya ke (jis shakhs ka batin) be-ma'ani ho (us ka) sooratan (ba-zahir, ba-kamaal hona be-sood hai.)

(226) نیز فرمودند آنچه در بیان آید ہمہ شریعت است، و حقیقت در بیان نیاید۔

Roman 226:- Neez Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke jo kuch Bayan kiya jasakta hai woh Shariyat hai. Aur Haqeeqat Bayan mein nahin aa sakti.

(227) نیز فرمودند که بندہ قدم بر قدم حضرت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم آمدہ است۔ در بینائیِ چشمِ سر و چشمِ دل بصدقۂ متابعت تمام۔ ولیکن بچشمِ سر و چشمِ دل یعنی موبمو ہمہ آئینہ و چشم شدہ است۔

Roman 227:- Neez Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke Banda Hazrat Rasoolullah SAS ke Qadam bar Qadam chalta aaya hai aur Beenaee-e-Chashm-e-Sar wo Beenaee-e-Chashm-e-Dil mein Aan Hazrat SAS hi ki poori-poori Mutabe'at rakhta hai. Lekin Chashm-e-Sar wo Chashm-e-Dil (ki Itlaqiyat is darjeh par pahunch chuki hai ke) aik-aik Raungta Aaeena aur Chasm ban chuka hai.

(228) حضرت میراں علیہ السلام در خراسان میان مجمع بیان فرمودند که فرمانِ حق تعالیٰ شد که اے سید محمد خدائے را بچشمِ سر دیدۂ گفتم آرے خداوندا دیدہ ام و باز فرمان شد خدائے تعالیٰ را ورائے چشمِ سر و چشمِ دل یعنی موبمو دیدۂ

گفتم آرے خداوندا دیده ام۔ فرمودند که دریں حضرت رسول علیه السلام حاضر اند بپرسید۔ گواه شده اند 1 بر بینائی ما۔

1۔" بر بینائی ما" ان نسخوں میں نہیں ہے۔(غ-ب)(ا-چ)

Roman 228:- Hazrat Mahdi AS ne Khurasan mein aik aam majlis mein Bayan farmaya ke Allahu Ta'ala ka farman ho raha hai, "Aey Syed Muhammad! Tum ne Khuda-e-Ta'ala ko Chash-e-Sar se dekha hai?" Mein ne arz kiya han Khuda-Wanda mein ne dekha hai. Phir farman huwa ke, "Khuda-e-Ta'ala ko Chashm-e-Sar wo Chashm-e-Dil ke ware ya'ni moo-ba-moo dekha hai?" Mein ne arz kiya han Khuda-Wanda mein ne dekha hai. (Aap AS ne yeh bhi) farmaya ke is Majlis mein Hazrat Rasoolullah SAS maujood hain pooch lo. Woh gawah hain.

(229) روزے میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہٗ فرمودند که ایشاں سرورانِ دین مصاحبانِ رسول علیه السلام بودند 1 و برابر ایشاں در فضیلت صحبت ہیچکس نباشد اگرچه کامل و اکمل اولیاء 2 بودند لیکن در مرتبۂ بینائی ہمچو خاتم الاولیاء نه بودند زیراچه بارِامانت کماحقہٗ ہمیں دو تن برداشتند محمد نبی و محمد مہدی صلی اللہ علیہماالسلام۔

1- بودند اگرچه کامل بودند اولیاء (غ۔ ب) (ا- چ) 2- "اولیاء" نہیں ہے(ب۔ ا)

Roman 229:- Aik roz Hazrat Miyan Syed Khundmir RZ ne farmaya ke yeh (Sahaba-e-Nubuwat RZ) Deen ke Sardar aur Hazrat Rasool AS ke Muhasib hain. Fazilat-e-Sohbat mein un ke barabar koi shakhs nahin hai agarche Kamil wo Akmal Auliya' the lekin Beenaee ke Martabe mein Khatimul Auliya' ke jaise nahin the kuin ke Bar-e-Amanat Kama Haqqahu sirf do hi tan ne

bardasht kiya hai aik Muhammad Nabi dosre Muhammad Mahdi (Sallallahu Alaihim-Assalam).

(230) نقل است وقتے حضرت میراں علیہ السلام ایں بیت خواندند۔ مصرعۂ اولیٰ 1 چند بار تکرار کردند بعدہٗ 2 برخواستند و بوریا از 3 زیرِخود برداشتند و بر زمین خسپیدند ۔ مصرعۂ دوم 4 خواندند چند بار تکرار کردند غرض آنکہ سخن 5 بر عمل اززبانِ مبارک بیرون نیامدہ است وآں بیت ایں است۔

سوئے 6 طریقِ سالکاں جزتو نظر کہ میکند☆☆ برسرِ خاک خفتگاں جزتو گذر کہ میکند

1- اولیٰ نہیں ہے(ب۔ ا) 2- برخواستہ بوریا از زیرا خود برداشتہ ۔الخ (غ۔ ب)(ا۔ چ) 3- ازبسترِخود (ب۔ ا) 4- خواندند غرض آ نکہ (غ۔ ب)(ا۔ چ) 5- سخن یعنے عمل(ب۔ ا) 6- برطرف دل شکستگان جزتو نظر کہ می کند (ب۔ا)

1۔روایت(231، 232) اِن نسخوں میں نہیں ہے۔(غ۔ ب) (ا۔ چ)

Roman 230:- Riwayat hai ke aik waqt Hazrat Mahdi AS ne yeh Beet padhi, aik Misra Aap ne bar-bar padha. Is ke ba'ad barkhawst ho gaye aur Boriya apne neeche se (jo bicha huwa tha) utha kar zameen par lait gaye phir dosra Misra bar-bar padhne lage. Garz ke koi baat baghair amal ke zaban par nahin aaee hai who Beet yeh hai.

"Salikaun ke tariqe ki taraf tere siwaye kawn nazar kar ta hai. Khak par Sone walaun par se tere siwaye kawn guzar kar ta hai."

(231) و قال اللہ تعالٰی:- اَلرَّحْمٰنُ ﴿1﴾ عَلَّمَ الْقُرْاٰنَ ﴿2﴾ خَلَقَ الْاِنْسَانَ ﴿3﴾ عَلَّمَهُ الْبَیَانَ ﴿4﴾ (سورۃالرحمٰن)

درایں آیت حضرت مہدی علیہ السلام چنیں فرمودہ اند کہ مراد از علم القراٰن، محمد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم مامور بودند برائے اظہارِ ظواہرِ قراٰن کہ تعلق بہ نبوت دارد۔القراٰن کہ تعلق بولایت درد حضرت مہدی علیہ السلام فرمودہ اند۔

Roman 231:- Aur Allahu Ta'ala ne farmaya, "Woh Rahman. Jis ne Qur'an sikha ya. Insan ko paida kiya- (us ko) Bayan sikha ya. (Sura Rahman.1-4)
Is Aayat ke bare mein Hazrat Mahdi AS ne is tarha Bayan farmaya hai ke "Allam-al-Qur'an" se murad Hazrat Muhammad Rasoolullah SAS hain. Aap AS un-Zawahir-e-Qur'an par Bayan karne ke liye mamoor hain jo Nubuwat se Ta'lluq rakhte hain aur "Al-Qur'an" jo ke Vilayat se-Ta'lluq rakhta hai woh Mahdi AS ne Bayan farmaya hai.

(232) و مراد از ایں آیت "ثُمَّ اِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهٗ" ذاتِ مہدی ہست یعنی خدائے تعالیٰ وعدہ با پیغمبر علیہ السلام کردہ است کہ تواندہ مکن عبارت قرآن و مشیتِ احکام کہ تعلق باحسان وارداز تو فوت نہ شود بلکہ درآخر زماں کہ محل فترہ وحی است۔ معنیِ قرآن کہ تعلق بہ قلوب دارد بہ زبانِ مہدی بیان خواہد شد و گروہِ مہدی برآں عمل خواہند کرد یعنی ظواہرِ قرآن و اسرارِ ایں ہر دو آیت حضرت مہدی علیہ السلام بامراللہ و باذن اللہ بیان کردہ است بلکہ مہدی علیہ السلام بیان جملہ قرآن بامراللہ و اذنہٖ کردہ است۔ تمام گروہِ مہدی علیہ السلام بریں اعتقاد ہستند۔ اَللّٰھُمَّ ثَبِّتْنَا عَلٰی دِیْنِكَ وَ اِطَاعَتِكَ بِحُرْمَتَ النَّبِیِّ وَ اٰلِهِ الْاَمْجَادْ۔

Roman 232:- Aur is Aayat "ثُمَّ اِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهٗ" (Qur'an ka Bayan phir Hum par zaroori hai) se murad Zaat-e-Mahdi AS hai. Ya'ni Khuda-e-Ta'ala ne Paighambar SAS se wada farmaya hai ke (Aey Paighambar SAS!) tum ranjeedah na hon. Qur'an ke Ahkaam ki mashiyat aur us ki Muradein jo Ehsaan se ta'aluq rakhti hain tum se Faut nahin hon ge. Balke Aakhir Zamane mein

jo ke Fatar-e-Wahi ka waqt hai us waqt Quloob se ta'aluq rakhne wale ma'ani wo Ahkaam-e-Qur'an, Mahdi AS ki zaban se Bayan hon ge. Aur Mahdi AS ki Giroh is par amal kare gi. Ya'ni Qur'an ke Zawahir wo Asraar dono ka Bayan Hazrat Mahdi AS ne Allah ke Hukm se farmaya hai balke poore Qur'an-e-Shareef ka Hazrat Mahdi AS ne Ba-Amrullah wo Ba-Iznihi farmaya hai. Mahdi AS ki poori Giroh ka yahi Aeteqaad hai. Aey Allah! Hum ko tere Deen aur Teri Ita'at par qaem rakh. Hazrat Nabi SAS aur un ki paak Aal ki Hurmat ke Tufail.

(233) نیز فرمودند که مراد ازحدیث "ان الذین بده غریبا و سیعود الدین کما بدو فطوبی اللفقراء "مراد۔ ازغریب دوم زمانۂ ظہورِ مہدی است۔

Roman 233:- Neez farmaya ke:-

ان الذین بده غریبا و سیعود الدین کمابده فطوبی اللفقراء " حدیثِ شریفه mein "Ghurbat-e-Duwwam" se murad Zahoor-e-Mahdi AS ka zamana hai.

(234) 1 نیز فرمودند قال اللہ تعالیٰ :- وَ اُوۡحِیَ اِلَیَّ ہٰذَا الۡقُرۡاٰنُ لِاُنۡذِرَکُمۡ بِہٖ وَ مَنۡۢ بَلَغَ ؕ (سورۃالانعام۔19) مراد ازیں بلغ مہدی است۔ چنانچه در آیتِ دیگر که دریں گروه مشہور اند۔ قال اللہ تعالیٰ:-

ہُوَ الَّذِیۡ بَعَثَ فِی الۡاُمِّیّٖنَ رَسُوۡلًا مِّنۡہُمۡ یَتۡلُوۡا عَلَیۡہِمۡ اٰیٰتِہٖ وَ یُزَکِّیۡہِمۡ وَ یُعَلِّمُہُمُ الۡکِتٰبَ وَ الۡحِکۡمَۃَ ۗ وَ اِنۡ کَانُوۡا مِنۡ قَبۡلُ لَفِیۡ ضَلٰلٍ مُّبِیۡنٍ ﴿2﴾ۙ وَّ اٰخَرِیۡنَ مِنۡہُمۡ لَمَّا یَلۡحَقُوۡا بِہِمۡ ؕ ۔۔الخ (سورۃالجمعۃ) مراد آخرین گروہِ مہدیست۔

1۔روایت (234) اِن نسخوں میں نہیں ہے۔(غ۔ب)(ا۔ چ)

Roman 234:- Neez farmaya ke Allahu Ta'ala ne farmaya yeh Qur'an mere pas bheja gaya hai ta ke mein us ke zariye tum ko darauin aur woh shakhs bhi daraye ga jo mera Tabe' hai. (6-19) Is Aayat-e-Shareefa mein مَنۡم بَلَغَ se murad Mahdi hai. Neez dosree Aayat ke mutalliq bhi Qaom mein mashhoor hai. Maslan Allahu Ta'ala ne farmaya:- "Woh wahi hai jis ne Ummiyaun mein aik Ummi Rasool ko maboos kiya jo un ke samne us ki Aayaat padhta hai aur un ko pak karta hai. Aur un ko kitab wo Hikmat sikhata hai. Aur agar che ke woh log pahle khuli gumrahi mein the. (us ki baisat) un Aakhireen ke liye bhi hai jo un (Sabiqeen) se milein. Is Aayat-e-Shareef mein Aakhireen se murad Mahdi AS ki jama'at hai.

(235) روزے بعد وفات میراں سید محمودؓ اکثر مہاجراں جمیع بودند 1 و طالبانِ خدا چند دائرہ یکجا بودند۔ بعد ادائے ظہر بندگی میاں سید خوندمیرؓ توجہ بطرف مہاجراں کردند و التماس نمودند کہ بیان کنید و مہاجراں توجہ بطرف بندگی میاں سید خوندمیرؓ میکرد ند کہ بیان کنید ۔تادیر خاموش ماندند۔ کسے بیان نہ کردند برخاستند و بخلوتہائے خویش رفتند۔ بعد از ادائے عصر ہمچنیں کردند۔کسے بیان نہ کرد ہریکی بتوجہ یکدیگر نشستند۔ بعد از مراقبہ دراز بندگی میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہ' چشم کشادہ فرمودند کہ دانستہ بودم کہ چہ بیان کنم لیکن ہمیں زماں حضرت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم آرہ مصحف بدست بندہ دادہ فرمودند کہ بیان کن بیان کردند۔ معلومباد مہاجراں بعد از ادائے نمازِ ظہر مقدار یک یک رکوع بیان کردند و دروقت نشستن برائے بیان بادب نشستہ اند د وہ انگشت دست خلط کردہ دست پیش کردہ نشستہ اند۔

1- باطالبانِ خدا (ب۔ا)

Roman 235:- Aik roz Hazrat Miran Syed Mahmood RZ ki wafat ke ba'ad aksar Muhajireen-e-Kiram RZ jama' the aur Daire ke chand Taliban-e-Khuda bhi jama' the. Namaz-e-Zuhr ke ba'ad Hazrat Miyan Syed Khundmir RZ ne Muhajireen RZ ki taraf tawajjhe ki aur iltemas kiya ke Aap Bayan-e-(Quran) karein. Aur Muhajireen RZ ne Hazrat Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ki taraf mutawajjeh ho kar kaha ke Aap RZ Bayan karein. Kuch dair tak sab sakit the kisi ne Bayan ne kiya. Sab barkhawst hogaye aur apni-apni khilwat gah chale gaye. Asr ki Namaz ke ba'ad bhi aisa hi huwa. Kisi ne Bayan na kiya. Aik dosre par Nigah jamae baithe rahe. Taweel Muraqibah ke ba'ad Hazrat Miyan Syed Khundmir RZ ne ankh khol kar farmaya ke mein samjhta tha ke kiya Bayan karuin lekin isi waqt Hazrat Rasoolullah SAS ne tashreef farma ho kar Qur'an-e-Shareef is Bande ke haath mein de kar farmaya hai ke Bayan kar. Is ke ba'ad Aap RZ ne Bayan-e-Qur'an farmaya. Wazeh ho ke Namaz-e-Zuhr ke ba'ad Muhajireen RZ ne bhi aik-aik Ruku Bayan-e-Qur'an farmaya hai. Aur Bayan ke waqt jab baith te to hataun ki das ungliyan mila kar haath samne rakhe huew adab se bait te the.

(236) نقل است که حضرت میراں علیه السلام فرمودند ہر که علم نخوانده است و بیانِ قرآن میکند بے دیانت است مگر1 بطریقِ سماع یعنی آنچه شنیده باشد بطریقِ حکایت بگوید که چنیں شنیده ام۔

1- بطریقِ سماع آنچه شنیده باشد بطریقِ حکایت بگوید (غ-ب)(ا-چ)

Roman 236:- Riwayat hai ke Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke jo shakhs Ilm na padha ho aur Bayan-e-Qur'an kare to woh be-diyanat hai. Magar Sama ke tareeqe par ke jo kuch suna hai Naql ki tarah Bayan karde ke mein ne yeh suna hai.

(237) نقل 2 است که بندگی میاں نظام رضی اللہ عنہٗ پیشِ میراں علیہ السلام التماس کردند اگر اذن باشد بندہ از خلوت گاہے بیروں نیاید۔ فرمودند که از کس بشنوید و یا خود کس را بشنوانید۔

2- منقول است روزے درحال می ذمایند که میاں نظامؓ جائے مانده بود۔ حضرت میراں علیه السلام نزد ایشاں آمده فرمودند میاں نظام آنجا بمایند که از کسے چیزے بشنوید و یا بگوئید تا دیگراں بشنوند-(ب-ا)

Roman 237:- Riwayat hai ke Bandagi Miyan Nizam RZ ne Hazrat Mahdi AS ki khidmat mein iltemas kiya ke agar ijazat ho to Banda Khiwat se kabhi baher na aaye ga. Aap AS ne farmaya kisi se (Deen ki Batein) suno ya khud kisi ko sunao.

(238) نقل است کسے از حضرت میراں علیه السلام التماس کرد پارۂ جامه از اندامِ مبارک یا کفشِ کہنه 1 مرحمت شود تا بنده اُو را تبرک کرده بدا و تا در قبر سببِ نجات بود۔ فرمودند جامۂ بنده و کفش بنده تبرک 2 داشتن نجات از قبر نباشد۔ عمل کنید بے عمل اگر پوستِ بنده بپوشد ہرگز از عذاب نجات نیاند تا که بر گفته ما عمل نه کند۔

1 - کفش پائے مبارک (ب- ا) 2- جامۂ بنده کفشِ بنده استعمال کنید بطریق تبرک ندارند اگر پوستِ بنده (ب- ا)

Roman 238:- Riwayat hai ke kisi ne Hazrat Mahdi AS se arz kiya ke Jism-e-Mubarak ke kapde ka tukda ya purani Na'lain-e-Mubarak marhamt hon, Banda Bataur-e-Tabarruk utha rakhe ga ta ke Qabar mein najat ka ba'as ho. Aap AS ne farmaya ke Bande ka kapda aur Bande ki Na'lain bataur Tabarruk rakhne ki

wajhe se Qabar se najat na ho sake gi. Amal karo. Be Amal agar Bande ka post pahn-le hargiz azab se najat na paye ga jab tak ke Bande ki Ta'leemaat par Amal na ho.

(239) نقل است که فرمودند در دائرۂ من مؤمن و کافر و منافق ہستند چنانچه در دائره مصطفیٰ صلی اللہ علیه وسلم بودند۔ لیکن اینہا را حق تعالیٰ در دائره نمیراند۔

Roman 239:- Riwayat hai ke (Hazrat Mahdi AS) ne farmaya ke Bande ke Daire mein Mu'min, Kafir, Munafiq hain jaisa ke Hazrat Mustafa SAS ke Daire mein the. Lekin Allahu Ta'ala un ko Daire mein maut nahin ata karta.

(240) باز فرمودند دینِ خدائے را بدو چیز1 نصرت و قوت است یک اتفاقِ برادرانِ دینی دوم ایثار الموجود 2 و ہزیمت و ضعف شدن دینِ خدائے را نیز دو چیز است یکے اختلاف دوم بخل۔

1- نصرت است (غ۔ ب) (ا۔ چ) 2- بذل مال (ب۔ ا)

Roman 240:- Aik dafa' Aap AS ne farmaya Khuda-e-Ta'ala ke Deen ko do umoor se Nusrat aur Quwwat hogi. Aik Ittefaaq-e-Biradaran-e-Deeni, dosra Isaar-al-Maujood wo Hazeemat wo Zaif pahunch ne ke bhi do sabab ho sakte hain. Aik Ikhtelaaf dosra Bukhl.

(241) میراں علیه السلام فرمودند اگر دو برادراں در یک حجره بمانند و یکدیگر خدمت کنند تا عبادت خدائے تعالیٰ ہر دو آساں شود1 در دائرۂ میاں سید خوندمیر و میاں نظام و میاں نعمت رضی اللہ عنہم بریں عمل بود بلکه دیگر معذوراں را ہم موافق کرد در ہیزم و آب دادن و جامه شستن۔

1- آسان شود کے بعد کی عبارت ان نسخوں میں نہیں ہے۔(غ۔ ب)(ا۔ چ)

Roman 241:- Hazrat Mahdi AS ne farmaya agar do Biradaran-e-(deen) aik Hujre mein rahein aur aik dosre ki khidmat karein to Khuda-e-Ta'ala ki Ibadat dono ke liye aasaan hogi. Miyan Syed Khundmir wo Miyan Nizam wo Miyan Ne'mat Razi Allahu Anhum ke Daire mein isi par amal tha. Lakdi, pani lane mein aur kapde dhone mein dosre ma'zoor-een ki madad karte the.

(242) بندگی میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہ وقتِ ابتلا در دائرۂ خود گلیم پوشیدے و ہرچہ درخانہ بودے در راہِ خدا بفقیراں ایثار کردے 1 صدیقِ ولایت متابعتِ صدیقِ نبوت کردند۔

1- ایثار کردے کے بعد کی عبارت ان نسخوں میں نہیں ہے۔(غ۔ب)(ا۔چ) ۔

Roman 242:- Hazrat Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ Daire mein Ibtela ke waqt khud kambal pahn lete aur jo kuch ghar mein hota Fi-Sabeelillah fuqara-e-daira par eesar kardete the. Siddeeq-e-Vilayat RZ ne Siddeeq-e-Nabuwat ki Itteba' ki hai.

(243) حضرت مہدی علیہ السلام فرمودند ہر کہ دو جامہ دارد و برادرے را برہنہ بہ بیند و اگر اُو را ندہد منافق است۔

Roman 243:- Hazrat Mahdi AS ne farmaya jo shakhs do kapde rakhta ho aik (Deeni) Bhai to barhana paye aur us ko na de to woh Munafiq hai.

(244) نقل است اگر در دائرۂ میراں سید محمود رضی اللہ عنہ از کسے گناہِ شرعی صادر شدے بزبان یا بدست یا بچشم و یا بگوش یا بپائے ہمہ اصحابِ دائرہ و مہاجراں کہ در دائرہ بودند جمع کردے و اُو را باگواہانِ معتبر تحقیق کردے و مہاجراں را بعد از تحقیق پرسیدے کہ از روئے شرع ایں 1 گناہ کنندہ را چہ تعزیر باید

کرد ہرچہ مہاجراں قرار دادندے براں عمل کردے و بغیر مشورت ہیچ حکم نہ کردے2 و ایں روش درعہدِ میراں سید محمود رضی اللہ عنہ' بود و ایں زمانہ در جملہ دائرہ ہمیں روش است۔

1- ایں را عمل کردے و بغیر مشورت حکم نہ کردے۔(غ۔ ب)(ا- چ) 2 - "ہیچ حکم نہ کردے" کے بعد کا جملہ اور مرثیہ کے اشعار ان نسخوں میں نہیں ہیں۔(غ۔ ب)(ا- چ)

Roman 244:- Riwayat hai ke Hazrat Miran Syed Mahmood RZ ke Daire mein agar kisi ki Zaban ya Pair ya Aankh ya Kaan se koi gunah sarzad hota to Aap RZ tamaam As-haab-e-Daira ko aur Muhajireen RZ ko jo Daire mein hote jama' karte aur Mu'tebar Gawa-haun se is muqaddame ki tahqeeq farmate aur tahqeeq ke ba'ad Muhajireen Razi Allahu Anhum se pooch te ke is Gunah par az roo-e-Shara' Shareef kiya ta'zeer karni chahiye. Muhajireen RZ jo ta'zeer qaraar dete us par amal farmate the. Mashwera ke ba'ad koi Hukm sadir farmate the. Yeh tareeqa Hazrat Miran Syed Mahmood RZ ke Daire mein raha hai aur is (Muallif-e-Naqliyat) ke zamane mein bhi tamaam Dairaun mein yahi tareeqa hai.

Roman 245:-

مرثیہ

اشرف القول (القوم) فخرِ آلِ رسولؐ ☆☆☆ ہم جگر گوشہ از رسولؐ و بتولؓ

رسدِ (مرشد) نیک سیدِ خوندمیرؓ ☆☆☆ تابعِ حضرتؒ بنورِ ضمیر

روزِ جمعہ چہار دہم شوال ☆☆☆ رفت در ظلِ حق با حسنِ حال

سالِ تاریخ اُو ظہور از ظل (930) ☆☆☆ زانکہ اُو بودہ است صاحب دل

1- "ہیچ حکم نہ کردے" کے بعد کا جملہ اور مرثیہ کے اشعار ان نسخوں میں نہیں ہیں(غ-ب) (ا-چ)

2۔ نظمِ مذکور کی صحت کے لئے ہم نے دوسری کتابوں کا مطالعہ کیا تو "تاریخ سلیمانی" سے معلوم ہوا کہ میاں قاضی شہ تاج نے الکتاب الحسینی میں حضرت صدیقِ ولایتؓ کی شہادت کے واقعات اور شہداء کے ناموں کی تفصیل لکھی ہے۔ اِسی کتاب میں یہ مرثیہ بھی درج ہے۔

اشرف القول فخرِ آلِ رسولؐ ☆☆☆ ہم جگر گوشہ از رسولؐ و بتولؓ

مرشدِ نیک سیدِ خوندمیرؓ ☆☆☆ تابعِ حضرتؐ بنورِ ضمیر

روزِ جمعہ چہار دہم شوال ☆☆☆ رفت در ظلِ حق با حسنِ حال

سالِ تاریخ اُو ظہور از ظل (930) ☆☆☆ زانکہ اُو بودہ است صاحب دل

اِس کے بعد خود میاں قاضی شہ تاج کی نسبت تاریخ نے یہ لکھا ہے:-

بداں اے عزیز بصحت نرسیدہ کہ میاں قاضی شہ مشارالیہ کہ از طرف عینل اضل نزد بندگی میاںؓ آمدہ بودند بازور قتال عنان عینل بدحال گرفتند آں ہستند یادیگرے ؟ اگر آں ہستند عجب می آید کہ باوجود چنیں عقیدت و فدیت کہ بجنابِ صدیقِ ولایتؓ بود بفوج منکراں چنیں نعمتِ عظمیٰ را گزاشتہ چوں مانند و اگر بعض گویند کہ شرطِ نمک بودا ینہم عجب چرا کہ در ہمہ امود شرط نمک بودا ینہم عجب اچرا کہ در ہمہ امور شرط نمک است مگر دریں وقت نیست چوں استیلاء کفر بر اسلام شد در معاونتِ کفر ماندن ناروا ست۔ (تاریخِ سلیمانی جلد ثانی)

یعنی جان اے عزیز! کہ یہ بات صحت کو نہیں پہنچی ہے کہ میاں قاضی شہ تاج جو کہ عین الملک بدتوفیق کی طرف سے بندگی میاںؓ کے پاس آئے تھے اور قتل کے وقت عین الملک بدحال کی باگ پکڑے ہوئے تھے۔ یہ وہی ہیں یا کوئی دوسرے میاں قاضی شہ تاج ہیں؟ اگر وہی ہیں تو تعجب ہوتا ہے کہ جنابِ صدیقِ ولایتؓ سے کی فوج میں کیسے شریک رہے۔ اگر کہا ، ایسی عقیدت و فدائیت کے باوجود ایسی نعتِ عظمیٰ کو چھوڑا کر منکرین جائے کہ یہ شرطِ نمک تھی۔ تو یہ بھی تعجب کی بات ہے کیونکہ تمام اُمور میں شرطِ نمک کا لحاظ رکھا جاسکتا ہے۔ مگر اِس موقع پر نہیں۔ جب کہ کفر اسلام پر غلبہ کر رہا ہو تو کفر کی معاونت میں رہنا جائز نہیں ہے۔

اِس سے یہ بھی معلوم ہوتا ہے کہ صدیقِ ولایتؓ کی شہادت کے واقعات اِسی وقت قلمبند کر لئے گئے تھے۔

اور یہ مرثیہ بھی اُسی وقت کا لکھا ہوا ہے۔۔۔اور حضرت شاہِ قاسم مجتہدِ گروہؒ کے والد حضرت بندگی میاں سید مطلعِ ولایت میں میاں قاضی شہ تاج کی طرف منسوب کرکے درج فرمایا ہے۔البتہ یوسفؒ نے بھی یہ مرثیہ و "تابعِ حضرت" کے بجائے "تابعِ حضرتش" ہے۔

Roman 245:- Ya'ni jan Aey Aziz! Ke yeh baat sahet ko nahin pahunchi hai ke Miyan Qazi Sha-Taj jo ke Ainul Mulk bad-Taufeeq ki taraf se Bandagi Miyan RZ ke pas aaye the aur qatl ke waqt Ainul-Mulk bad-hal ki baagh pakde huwe the. Yeh wahi hain ya koi dosre Miyan Qazi Sha-Taj hain? Agar wahi hain to ta'jub hota hai ke Janab-e-Siddeeq-e-Vilayat RZ se aisi aqeedat wo fidaiyat ke bawajood aisi ne'mat-e-Uzma ko chod-kar Munkireen ki fauj mein kaise shareek rahe. Agar kaha jaye ke yeh shart-e-Namak thi to yeh bhi ta'jub ki baat hai kuin ke tamaam Umoor mein shart-e-Namak ka lehaz rakha ja sakta hai. Magar is mauqe par nahin. Jab Kufr Islam par ghalabah kar raha ho to Kufr ki Mua'enat mein rahna jaez nahin hai. Is se yeh bhi ma'loom hota hai ke Siddeeq-e-Vilayat RZ ki Shahadat ke waqiyaat isi waqt qalam-band kar liye gaye the. Aur yeh Mar-siyah bhi isi waqt ka likha huwa hai. Aur Hazrat Shah Qasim Mujtahed-e-Groah RA ke walid Hazrat Bandagi Miyan Syed Yusuf RA ne bhi yeh Mar-siyah mein Miyan Sha-Taj ki taraf mansoob karke darj farmaya hai. Albatta "Taba-e-Hazrat" ke bajaye "Taba-e-Hazratash" hai.

(246) منقول1 است که چوں خبر رسید2 میاں شیخ کبیرؓ بجماعتِ کثیر بدیں

طرف متوجه شده اند حضرت میراں علیه السلام شاد شده فرمودند که چند مقدار آمده اند یاراں گفتند نزدیک آمده اند۔ حضرت میرانجیوؑ بار از حجره بیروں آمدند و پرسیدند چه مقدار دور اند اندرونِ خانه بی بی بونؓ پرسیدند که حضرت میرانجیوؑ سببِ خندی و خوشی میکنید۔ فرمودند چوں خوشی نه کنیم که فرزند بصفتِ فرزندی می آید۔ سببِ شادی ست که درمیان ایشاں بعضے کساں ایچنیں اند که درصحبتِ ایشاں بسیار کس مهدی شوند۔ حضرت بی بیؓ پرسیدند ایشاں کدام اند بفرمائید تا تعظیمِ ایشاں بکنیم۔ فرمودند میراں سید محمودؓ و میاں سید خوندمیرؓ۔

1- روایات (245)(246)(247) ان نسخوں میں نہیں ہیں (غ۔ ب)(ا۔ چ) 2- "میاں شیخ کبیر کے ساتھ اس جماعت میں حضرت بندگی میاں سید محمود اور حضرت بندگی میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہما بھی تھے۔ یہ روایت انھیں کی بشارت سے متعلق ہے۔

Roman 246:- Riwayat hai ke Miyan Shaikh Kabir RZ Jama'at-e- kaseer ke saath (Khurasan mein) Hazrat AS ki taraf aane ki khabar pahunchi to Hazrat Mahdi AS khush ho kar Istefsaar farmane lage ke kitni manzil qareeb hain. Sahabah RZ arz karte qareeb aagaye hain. Hazrat Mahdi AS apne Hujra-e-Mubarak se chand bar baher tashreef late aur pooch te rahe ke kitni door hain. Hazrat Bibi RZ ne ghar mein daryaft kiya ke Hazrat AS! Aap itna khush kuin hain? Aap AS ne farmaya khushi kuin na karuin jab ke farzand ausaaf-e-farzandi ke saath aa raha hai. Khushi ka aik sabab yeh bhi hai ke un ke saath (Jama'at mein) ba'az aise bhi hain jin ki sohbat mein bahut sare log Mahdi (Hidayat Yafta) banein ge. Bibi RZ ne arz kiya woh kawn hain farma-deejiye ta ke hum un ki ta'azeem karein. Hazrat Mahdi AS ne farmaya Miran Syed Mahmood wo Miyan

Syed Khundmir (Razi Allahu Anhuma).

(247) روزے ہمہ مہاجراں رضی اللہ عنہم اجماع کردہ بودند بر گفتگوئے فضلِ دو جواناں ازیں جماعت گفت خصوصیتِ دو جواناں معلوم است و لیکن تعین نشدہ است کہ آں دو جواناں کدام ہستند۔ بعدہٗ میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہٗ فرمودند کہ بندہ را سماع ایچنیں است کہ حضورِ آنحضرت بی بی بون رضی اللہ عنہا پرسیدہ اند حضرت میرانجیو علیہ السلام نامِ ہر دو پیشِ حضرت بی بیؓ فرمودند بیائید تا از حضرت بی بیؓ مبپرسیم۔ بعدہٗ ہماں مہاجراں رضی اللہ عنہم پیشِ حضرت بی بیؓ رفتند و میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہٗ فرمودند بندہ می پرسد بدیں عبارت پرسیدند کہ خدائے تعالیٰ حاضر و ناظر است۔ حضرت میراں علیہ السلام نیز حاضر اند از حضرت میراں علیہ السلام شنیدہ باشید بفرمائید۔ حضرت میراں علیہ السلام نامِ دو جواناں پیشِ شما فرمودہ اند کدامند؟ بعدہٗ حضرت بی بی بون رضی اللہ عنہا بدیں عبارت فرمودند کہ حضرت میراں علیہ السلام درحال دعوت فرمودند میشود کہ اے سید محمد دو جوانان سیداں را بے واسطہ از حضرت نامی رسد و از حضرت ما بر تو منت است کہ پیش نہ تو انیچنیں کساں ہستند اگر ترا نفرستادے ایشاں ہر دو لایق ایں مقام بودندے بی بیؓ فرمودند چونکہ من ایں حکایت شنیدم پرسیدم کہ حضرت میرانجیوؑ دو جواناں کدام اند میرانجیوؑ فرمودند کارِ خود باشید خدائے تعالیٰ اظہار خواہد کرد بعدہٗ عرض کردم میرانجیوؑ بداں سبب می پرسم تا تعظیمِ ایشاں کنم۔ ہمچوں تعظیمِ خوندکار۔ بعدہٗ فرمودند آں دو جواناں میراں سید محمود و میاں سید خوندمیر اند۔

Roman 247:- Aik roz tamaam Muhajireen Razi Allahu Anhum ne Ijma’ kiya tha. “Fazilat-e-d-Jawanan” par guftagu huwee. Aik Sahib ne kaha ke do jawanaun ki khususiyat ma’loom tu hai lekin do nau-jawanan kawn hain is ka Ta’iyun (hamre ilm mein) nahin hai. Is ke

ba'ad Hazrat Miyan Syed Khundmir RZ ne farmaya ke Bande ko aisi Sama' hai ke Hazrat Mahdi AS ki Huzoori mein Hazrat Bibi Buwan RZ ne suwal kiya hai aur Hazrat Mahdi AS ne Bibi RZ se dono ke naam farma-diye hain. Aap log bhi chaliye ta ke Hazrat Bibi RZ se pooch lein. Is waqt tamaam Muhajireen RZ Hazrat Bibi RZ ke pas gaye. Miyan Syed Khundmir RZ ne kaha ke Banda pooch ta hai. Aur is tarha pooch ne lage ke Khuda-e-Ta'ala Hazir wo Nazir hai (yeh samjho ke) Hazrat Mahdi AS bhi maujood hain. Hazrat Mahdi AS se Aap ne jo kuch suna hai bayan farmadijiye. Hazrat AS ne aap se do jawanaun ke naam jo farmaye hain kawn hain? Hazrat Bibi Buwan Razi Allahu Anha ne is tarha jawab diya ke Hazrat Mahdi AS tableegh-e-(Mahdiyat) ka Bayan farma rahe the usi halat mein farmaya ke (Khuda-e-Ta'ala ka) farman ho raha hai ke Aey Syed Muhammad! Do Syed Nau-jawanaun ko hamari Bargah se be-wasita pahunchta hai. Aur yeh hamari taraf se Aap par Fazl wo Ehsaan hai ke aap ke pas aise log hain. Agar tum maboos bhi na hote to yeh dono isi maqaam ke laeq hote. Bibi Buwan RZ ne farmaya ke jab mein ne yeh Bayan suna to poocha ke Hazrat Miran Jeo AS! Woh do jawan kawn hain? Miran Jeo AS ne farmaya ke tum apne kaam mein raho Khuda-e-Ta'ala zahir farma dega. Mein ne arz kiya Miran Jeo AS! Iss liye pooch rahi huin ke Aap ki tarha un ki bhi Ta'azeem karna chahti hun. Us waqt Hazrat AS ne farmaya ke woh do jawanan, Miran Syed

Mahmood aur Miyan Syed Khundmir hain. (Razi Allahu Anhuma)

(248) نقست بحضور1 میاں سید خوند میر رضی اللہ عنہ' بعضے مہاجراںؓ پیشِ حضرت میراں سید محمود رضی اللہ عنہ' گفتند کہ میاں سید خوندمیرؓ بر ہمہ یاراںؓ خود را فضل میدہند۔ میراں سید محمود رضی اللہ عنہ' فرمودند بندہ فضلِ خود نہادہ است۔ ہر کہ بخواہد بگیرد۔ پس ایں خبر بندگی میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہ' شنید ند۔ فرمودند کہ بندہ گاہے خود را بر یاراں فضل ندادہ است کہ حضرت میراں علیہ السلام دائم نیستی و فنا فرمودہ اند۔ فضل دادن صفتِ ہستی است۔

1- " بحضور میاں سید خوندمیرؓ " ان نسخوں میں نہیں ہے۔ (غ۔ ب)(ا۔چ)

Roman 248:- Riwayat hai ke Miyan Syed Khundmir RZ ke zamane mein chand Muhajireen RZ ne Hazrat Syed Mahmood RZ se kah diya ke Miyan Syed Khundmir RZ apne ko tamaam Sahaba RZ par Fazilat dete hain. Hazrat Syed Mahmood RZ ne farmaya ke Banda khud apna fazl rakhta hai jo chahe hasil karle. Is ke ba'ad Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ne yeh khabar suni to farmaya ke "Bande ne kabhi Sahaba RZ par apna Fazl nahin jitlaya hai. kuin ke Hazrat Mahdi AS ne hamesha Naisti aur Fana ki taleem farmaee hai. Fazl jitlana tu Hasti ki sifat hai."

(249) و نیز1 بعضے مہاجراں رضی اللہ عنہم گفتند کہ حضرت میراں علیہ السلام کدام وقت تخصیصِ دو جوانان کردہ اند۔ گفتند در وقتِ عصر میراں سید محمود و میراں سید خوندمیر رضی اللہ عنہما یکجا برائے نماز ایستادہ بودند ہم در نماز میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہ' را حق تعالیٰ معلوم شد:- فَبَدَّلَ الَّذِيْنَ ظَلَمُوْا

قَوْلًا غَيْرَ الَّذِيْ قِيْلَ لَهُمْ۔۔۔الخ (سورۃالبقرہ۔59) بعد از نماز در گوشِ میراں سید محمود رضی اللہ عنہٗ، میراں سید خوندمیر رضی اللہ عنہٗ گفتند کہ ایں چنیں معلوم می شود۔میراں سید محمود رضی اللہ عنہٗ بآوازِ بلند فرمودند " آمنا وصدقنا " میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہٗ بیت خواندند و درحجرہ رفتند :۔

1- روایات(249)،(250) اِن نسخوں میں نہیں ہے۔ (غ۔ب)(ا۔ چ)

بیت

خدا آں عابداں را برگزیند کہ در راہِ خدا خود را نہ بیند

باز درخلوت ازحق تعالیٰ باعتاب (بحضرت میراں علیہ السلام) معلوم شد کہ حق پوشی چرا کرد ی جواب دادند خداوندا چیزے حجت باید۔باز معلوم شد کہ سنت ماچنیں جاریست مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِّلّٰهِ وَ مَلٰٓئِكَتِهٖ وَ رُسُلِهٖ وَ جِبْرِيْلَ وَ مِيْكٰىلَ فَاِنَّ اللّٰهَ عَدُوٌّ لِّلْكٰفِرِيْنَ ﴿98﴾ (سورۃالبقرہ) حضرت میراں علیہ السلام ہمہ برادرانؓ را بشارۃ فرمودند و لیکن بشارۃ دو جواناں تخصیص است ہمچوں درمیانِ فرشتگاں جبرئیل و میکایل علیہماالسلام۔

Roman 249:- Neez (Riwayat hai ke) Ba'az Muhajireen Razi Allahu Anhum ne suwal kiya ke Hazrat Miran AS ne do Jawanaun ki Takhsees kis waqt bayan farmaee hai. Jawab diya gaya ke asar ke waqt Miran Syed Mahmood, Miran Syed Khudmir Razi Allahu Anhuma aik jageh Namaz mein khade the. Namaz ki halat mein Miyan Syed Khundmir RZ ko Allahu Ta'ala ki taraf se ma'loom huwa ke:

فَبَدَّلَ الَّذِيْنَ ظَلَمُوْا قَوْلًا غَيْرَ الَّذِيْ قِيْلَ لَهُمْ۔۔۔۔۔الخ(سورۃالبقرہ۔59)

(pas badal dala un zalimaun ne aik aur Kalimah jo khilaf tha is Kalime ke jis ki un se farmaish ki gaee thi.)

(59-سورۃ البقرہ) Namaz ke ba'ad Miran Syed Khundmir RZ ne Miran Syed Mahmood RZ ke kaan mein (Aahista) kaha ke mujhe aisa ma'loom huwa hai. Miran Syed Mahmood RZ ne baland aawaz se farmaya " اٰمَنَّا وَصَدَّقْنَا "

Miyan Syed Khundmir RZ ne yeh Beet padhi aur Hujreh mein chale gaye. Tarjumah-e-Beet:
Khuda-e-Ta'ala unhein A'abidaun ko Barguzida farmata hai jo Khuda-e-Ta'ala ki rah mein apne par nazar nahin rakhte hain.
Phir Khilwat mein (Hazrat Mahdi AS ko) Itaab ke saath ma'loom huwa ke Haq baat chúpate kuin ho? Jawab diya ke Khudawanda! Kuch hujjat (E'jaaz) bhi chahiye. (Bargah-e-Rabbul-Izzat se) ma'loom huwa ke Hamara tareeqa isi tarha jari raha hai:- Aayat ka Tarjumah " Jo koi Allahu Ta'ala aur us ke Farishtaun aur us ke Rasoolaun aur Jibrael wo Mikael ka dushman hai pas be shak Allahu Ta'ala (Un) Kafiraun ka dushman hai. (98-سورۃالبقرہ) Hazrat Mahdi AS ne (usi waqt) tamaam Sahaba RZ ke Haq mein Basharatein bayan farmaee hain. Lekin do Jawanaun ki Basharat usi tarha makhsoos hai jaise ke Farishtaun mein Jirael wo Mikael Alaihimassalam (ki khususiyaat) hain.

(250) حضرت میراں علیہ السلام دستِ میاں سید خوند میر رضی اللہ عنہٗ گرفتہ درونِ حجرہ بردند و فرمودند سید خوندمیر سہ ماہ شدہ اند فرمان از حق می شود کہ ہر پنج انگشت بر سینۂ خود نہادند آنچہ در دل ایں بندہ نزول میشود کہ آں در سینۂ شما ظہور شدہ است۔ بعدہٗ ہماں پنج انگشت سہ بار سینۂ میاں رضی اللہ

عنہٗ نہادند و فرمودند کہ ایجا ظہور شدہ است۔

Roman 250:- Hazrat Mahdi AS (aik dafa') Miyan Syed Khundmir RZ ka haath pakad kar hujre mein le gaye. Apne Sina-e-Mubarak par apne haath ki panch ungliyan rakhte huwe farmaya Syed Khundmir teen maheene huwe hain ke Allahu Ta'ala ki tarf se farman ho raha hai ke jo kuch is Bande ke dil mein Nuzool hota hai woh tumhare Sine mein zahoor pata hai. Iske ba'ad wahi panch ungliyan teen bar Miyan Syed Khundmir RZ ke seene par rakh kar farmaya ke is jageh zahoor huwa hai.

(251) نقل است وقتے بندگی میاں یوسفؓ را جذبہ شد ہمہ برادراں پسخوردۂ میاں مذکور نوشیدند میراں سید محمود رضی اللہ عنہٗ از درون خانہ پیش آمدہ بسیار زاری کردند 1 بحضرت میراں علیہ السلام خبر شد کہ میراں سید محمود بسیار زاری می کنند۔ حضرت میراں علیہ السلام خود آمدہ فرمودند چرا چناں کنید۔ گفتند 2 کہ میرانجیوؑ مرا با شما سہ نسبت اند۔ یکے پدری، دوم استادی و سوم مرشدی و میاں یوسف را چنیں حال روزی شدہ است و بندہ را چیزے نیست۔ فرمودند کہ شما ایں چہ آرزو کنید اُو را تجلی روحی شدہ است اُو آہ آہ میکند حالِ شما ازیں بہتر است شما آرزوئے پدرِ خود بکنید۔ فرمودند خدائے تعالیٰ صدقۂ خوندکار روزی کند۔ حضرت مہدی علیہ السلام فرمودند بھائی سید محمودؓ صدقہ خوار نباید شد۔ مردانگی باید کرد۔ 3 و حالِ میاں 4 یوسف چہ آرزو می کنید حالِ میاں سید خوندمیرؓ ببینید تجلیِ الوہیت تجلی بر تجلی می شود بشرہ ہم تغیر نمی شود۔

1- بی بی بونؓ پیشِ حضرت میراں علیہ السلام عرض کردند حضرت میرانجیوؑ میراں سید محمود ہلاک میشوند، خوندکار بیائید۔ میرانجیوؑ آمدہ فرمودند (ب۔ ا) 2- گفتند کہ میاں یوسف را۔۔الخ (ب۔ ا) (ا۔چ) 3- "دیگر باید کرد" (غ۔ ب) (ا۔ چ) 4-

مردانگی باید کرد کے بعد کا مضمون ان نسخوں میں نہیں ہے ۔(غ۔ ب)(ا۔ چ)

Roman 251:- Riwayat hai ke aik waqt Bandagi Miyan Yusuf RZ ko jazba huwa. Tamaam Sahaba RZ ne Sahib-e-Mausoof ka paskhurdah piya. Hazrat Miran Syed Mahmood RZ ghar se baher aaye (to yeh dekh kar) bahut zaari karne lage. Hazrat Mahdi AS ko is ki ittela' di gaee. Aap AS khud tashreef le aaye aur farmaya ke aisa kuin kar rahe ho? Arz kiya ke Miranji! Aap se mujhe teen nisbat hasil hain. Pidari, Ustazi, Murshidi. Miyan Yusuf RZ ko jo kaifiyat rozi huwee hai aur Bande ko aisa kuch nahin. Aap AS ne farmaya ke tum yeh kiya tamanna kar rahe ho. Un ko Rooh-i-Tajalli huwi hai jis ki wajhe woh aah-aah kar rahe hain. Tumhara haal to us se bahtar hai. Tum apne baap (ke Haal) ki aarzoo karo. (Hazrat Syed Mahmood RZ) ne arz kiya ke Khund-Kaar ka sadaqa Khuda-e-Ta'ala rozi kare. Hazrat Mahdi AS ne farmaya Bhai Syed Mahmood! Sadaqa-khawr na banna chahiye. Mardanagi ko amal mein lana chahiye. Miyan Yusuf ke haal ki aarzoo kiya kar rahe ho. Miyan Syed Khundmir RZ ka Haal dekho Tajalli par Tajalli hoti hai Bush-rah bhi Muta-ghiyyar nahi hota hai.

(252) فرمودند ا بھائی سید محمود شما مسجد جامع برابر ایں بندہ نیائید۔ پیش شدہ بیائید یا پس۔ خدائے تعالیٰ غیور است۔

1- روایات (252 ، 253 ، 254 ، 256 ، 257) اِن نسخوں میں نہیں ہیں۔(غ۔ب)(ا۔چ)

Roman 252:- (Hazrat Mahdi AS ne) farmaya Bhai Syed Mahmood tum Jama' Masjid ko Bande ke barabar na

chalo. Ya to aage ho jaya karo ya peeche (kuin ke) Khuda-e-Ta'ala Ghaur hai.

(253) فرمودند که بهائی سید محمود شما را سیرِ نبوت است و سید خوندمیر را سیرِ ولایت۔

Roman 253:- (Hazrat Mahdi AS) ne farmaya ke Bhai Syed Mahmood tum ko "Sair-e-Nubuwat" hai aur Syed Khundmir ko "Sair-e-Vilayat".

(254) فرمودند که این دو جواناں که چپ دراست نشسته اند فرمان می شود که پرورشِ ایشاں ازحضرت مابے واسطه است۔

Roman 254:- Hazraat Mahdi AS ne farmaya ke yeh do jawan jo seedhi aur baein janib baithe huwe hain us ke bare mein farman ho raha hai ke un ki parwarish hamari Baar-gah se Be-Wasita ho rahi hai!!

(255) روزے اکثر مہاجراں 1 بعد رحلتِ میراں سید محمود رضی اللہ عنہ' جمع شده نشسته بودند بند گیمیاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہ' سنگ ریزه بدست گرفته فرمودند که این سنگ را میراں علیه السلام گوہر فرموده اند۔ شما چه میگوئید۔ بعدہ' میاں سلام اللہ رضی اللہ عنہ' خاشاک بدست گرفته فرمودند که این را میراں علیه السلام شاه فرموده اند۔ شما چه میگوئید حضرت بند گی میاں نظام و دیگر مہاجراں 2 رضی اللہ عنہم فرمود ند آں سنگ گوہراست وآں خاشاک شاه است 3 بعدہ'میاں نعمت ، میاں دلاور (رضی اللہ عنہم) را گفتند که شما بگوئید میاں دلاوررضی اللہ عنہ' گفتند که بنده کمینه است۔ سخن ما را چه اعتبار است۔استاده شدند ملک بخن رضی اللہ عنہ' پس میاں دلاوررضی اللہ عنہ' نشسته بودند دامنِ میاں دلاوررضی اللہ عنہ' گرفتند میاں دلاورؓ را نشاند ند باز میاں نعمت رضی اللہ عنہ' گفتند حقیقت است بگوئید میاں دلاوررضی اللہ عنہ' گفتند سخن ما را چه اعتبار است۔ باز برخواستند باز ملک بخنؓ دامن گرفته میاں

دلاورؓ را نشاندند میاں نعمت گفتند انچه از حضرت میراں علیه السلام معلوم است چرانمی گوئید۔ بعدہٗ میاں دلاوررضی الله عنہٗ گفتند که محمد رسول الله صلی الله علیه و سلم را شرفِ نزولِ قرآن بود و محمد مهدی صلی الله علیه و سلم را شرفِ بیانِ قرآن شد۔ اکنوں ہم خدا ئے تعالیٰ ہر کرا بیانِ قرآن داده شد اُو را برہمه یاراں فضل است۔ پس به بینید که بیانِ قرآن مثل سید خوندمیرؓ کراہست جنگ نیست۔ پس ہمیں حجت بسنده است بر فضلِ میاں سید خوندمیرؓ پس ہر که عمر و عثماں رضی الله عنہما صفت باشند باید که بیعت کنند۔ بعدہٗ ازاں ہریکے برخواستند چونکه میاں سید خوندمیر رضی الله عنہٗ بدرِ خانۂ خود رسیدند۔ میاں نظام رضی الله عنہٗ شتابی آمدند و بیعت کردند و گفتند میاں سید خوندمیرؓ بنده را در برادرانِ خود شمارند۔ بعدہٗ میاں نعمت رضی الله عنہٗ به برادرانِ خود گفتند که شمارا پیش بنده ماندن حاجت نیست۔ میاں دلاورؓ، میاں سید خوندمیرؓ را فضل داده اند کسے که فاضل شد صحبتِ اُو باید کرد۔ اگر خدائے تعالیٰ بنده را فضلِ ایشاں معلوم خواہد کرد بنده ہم صحبتِ ایشاں اختیار خواہم کرد۔ بعدہٗ میاں دلاورضی الله عنہٗ گفتند که میاں نعمتؓ چرا رنجش می شوید شما را ہم حضرت میراں علیه السلام درآخریں شمرده اند۔ دیگراں ہم دراں سبب با میاں سید خوندمیر رضی الله عنہٗ بیعت کردند۔

1۔اکثر مہاجراں نشسته بودند (ب۔ ا) 2 -"دیگر مہاجراں" نہیں ہے(ب۔ ا) 3- "شاہ است" کے بعد کا مضمون ان نسخوں میں نہیں ہے۔ (غ۔ ب) (ب۔ ا)

Roman 255:- Hazrat Miran Syed Mahmood RZ ki rehlat ke ba'ad aksar Muhajireen Razi Allahu Anhum aik roz jama' huwe the. Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ne aik Sang-Rezah haat mein le kar farmaya ke is Sang-Rezah ko Hazrat Mahdi AS ne Gohar farmaya hai, aap kiya farmate hain? Us ke ba'ad Hazrat Miyan Salamullah RZ ne kaha (ya'ni aik kadi) haath mein

pakad kar farmaya ke Hazrat Mahdi AS ne is ko Shah farmaya hai, aap kiya farmate hain? Hazrat Bandagi Miyan Nizam RZ aur dosre Muhajireen Razi Allahu Anhum ne kaha ke woh Sang Rezah Gohar hai aur woh Kah Shah hai. Uske ba'ad Miyan Ne'mat RZ ne Miyan Dilawar RZ se kaha ke Aap farmaiye. Miyan Dilawar RZ ne farmaya ke Banda kam-tareen hai, Bande ki baat ka kiya aetebar hai, khade hogaye. Malik Bukhan RZ jo Miyan Dilawar RZ ke peeche hi tashreef farma the Miyan Dilawar RZ ka daman pakad kar bitha liya. Miyan Ne'mat RZ ne farmaya ke jo haqeeqat hai bayan kardijiye. Miyan Dilawar RZ ne farmaya hamari baat ka kiya aetebar hai. Phir uth gaye. Malik Bukhan RZ ne do barah daman pakad kar bitha ya. Miyan Ne'mat RZ ne farmaya Hazrat Mahdi AS se jo kuch ma'loom huwa hai Aap kuin bayan nahin farma dete. Is waqt Miyan Dilawar RZ ne farmaya ke Muhammad Rasoolullah SAS ke liye Nuzool-e-Qur'an ka sharf tha aur Muhammad Mahdi AS ke liye Qur'an ke Bayan ka sharf hai. Ab bhi Khuda-e-Ta'ala jis ko Bayan-e-Qur'an ata farmaye us ko tamaam (Maujoodah) Sahaba RZ par Fazilat rahe gi. Pas dekh lo ke Syed Khundmir RZ ki tarha kisi ko Bayan-e-Qur'an hasil hai? Bahes nahi hai Miyan Syed Khundmir RZ ki Fazilat par yahi hujjat kafi hai jo Sahabi RZ Hazrat Umar wo Hazrat Usman Razi Allahu Anhuma ki Fazilat par hon unhein Bae'yat karni chahiye. Is ke ba'ad sab uth gaye jab Miyan Syed Khundmir RZ apne ghar ke darwaze par pahunch to

Hazrat Miyan Nizam RZ ne Tezi se tashreef la kar Bae'yat kiya aur farmaya Miyan Syed Khundmir RZ Bande ko Aap ke Biradaran-e-Daira mein shumar kijiye. Is ke ba'ad Hazrat Miyan Ne'mat RZ ne apne Biradaran-e-Daira se farmaya ke Aap logaun ko mere pas rahne ki zaroorat nahin rahi hai kuin ke Miyan Dilawar RZ ne Miyan Syed Khundmir RZ ki Fazilat bayan ki hai. Jo Sahib-e-Fazilat hai us ki Sohbat ikhtiyar karni chahiye. Agar Khuda-e-Ta'ala un ki Fazilat is Bande par bhi zahir farma de ga to Banda bhi un ki Sohbat ikhtiyar kare ga. Is ke ba'ad Miyan Dilawar RZ ne Miyan Ne'mat RZ se farmaya ke Aap kuin ranjeedah ho rahe hain Aap ko bhi Hazrat Mahdi AS ne Aakhireen mein shumar farmaya hai. Dosre Sahaba RZ ne bhi isi liye Hazrat Syed Khundmir Razi Allahu Anhu se Bae'yat ki hai.

(256) میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہ' کرءت و مرءت فرمودند که حضرت میراں علیه السلام کرءت و مرءت درحجرۂ ایں بنده آمده اند و هربار فرموده اند که سید خوندمیر امروز درحق شما ایں چنیں فرمان میشود از خدائے تعالیٰ بنده جواب دادے حضرت میرانجیوؑ بنده هیچ چیز نیست حضرت میراں علیه السلام فرمودند که بنده چه داند فرمان میشود۔

Roman 256:- Hazrat Miyan Khundmir RZ ne bar-bar farmaya ke Hazrat Miran AS is Bande ke Hujre mein kaee bar tashreef la kar farmaya karte ke aaj tumhari shan mein Haq Ta'ala ki taraf se yeh farman huwa hai. Banda arz karte ke Hazrat Miranji AS! Banda koi cheez

nahin hai. Hazrat Mahdi AS farmate ke Banda ko kiya ma'loom farman (aisa) ho raha hai.

(257) یکبار میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہ معاملہ دیدند در حال حیاتِ حضرت میراں علیہ السلام کہ وصال شدہ است۔ و برادرانؓ غسل دادہ جنازہ مستعد کردند۔ بعدہٗ یاراں قصد کردند کہ جنازہ بردارند نہ توانستند۔ بعدہٗ بندہ در خاطر آورد اگر برادرانؓ بندہ را بگویند بندہ بردارد۔ بعدہٗ ہمہ برادراں بندہ را فرمودند۔ پس بندہ باسبکی و آسانی چوں چند قدم روانہ شدم چہ بینم کہ حضرت میراں علیہ السلام درجنازہ نشستہ اند و ہر دو دست بندہ بر سینہ ماندہ۔ حضرت میراں علیہ السلام در ذاتِ من غائب شدند۔ ایں معاملہ پیشِ میراں جیو علیہ السلام عرض کردم۔ حضرت میراں علیہ السلام فرمودند آرے ہمچنیں است۔ چنانچہ دیدی۔ آں بارِ ولایتِ حضرت مصطفیٰ صلی اللہ علیہ وسلم است۔ جز شما کسے برداشتن نتواند۔ شما را فنا در ذاتِ من است۔ بندہ و شما ہر دو یک ذات اند۔ ہیچ فرق نیست۔

Roman 257:- Hazrat Mahdi AS ki Hayat-e-Mubarak ke zamane mein Hazrat Miyan Syed Khundmir RZ ne aik Mua'milah (Khawb) dekha ke Hazrat Mahdi AS ka wisaal hogaya hai. Sahaba RZ ne ghusl de kar Janazah taiyaar kardiya hai. Us ke ba'ad Sahaba RZ ne Janazah uthane ki koshish ki. Utha na sake Bande ke dil mein baat aaee ke agar Bande se kaha jaye to Banda utha le ga. Is ke ba'ad tamaam Sahaba RZ ne Bande ko Janazah uthane ke liye farmaye. Subki wo aasaani ke saath Janazah utha kar chand qadam rawana huwa hi tha ke kiya dekhta huin, Hazrat Mahdi AS Janazah se uth baithe hain aur (Hazrat ke bajaye) Bande ke dono haath Bande ke seene par rakhe huwe hain aur Hazrat

Mahdi AS meri zaat mein ghaib ho gaye hain. Yeh Mua'milah Hazrat Mahdi AS ki huzoori mein arz kiya to Hazrat Mahdi AS ne farmaya: "Tum ne jaisa dekha waisa hi hai. Woh Hazrt Mustafa SAS ki Vilayat ka bar hai. Tumhare siwaye koi utha nahin sakta tum ko Bande ki zaat mein Fana hai. Banda aur tum dono aik Zaat (ho chuke) hain koi farq nahin hai.

(258) روزے حضرت میراں علیہ السلام بیانِ فضلِ ولایتِ مصطفیٰ صلی اللہ علیہ وسلم می فرمودند ہم دریں میان فرمودند کہ فرمانِ حضرت رب العزت می شود اے! سید محمد 1 جائیکہ ختمِ ولایت می شود آں جا بسیار آں قائم مقامِ انبیاء شوند بعض را سیرِ ابراہیم علیہ السلام بعض را سیرِ موسیٰ 2 بعض را سیرِ عیسیٰ علیہما السلام بشود 3 میاں سید خوندمیرؓ پرسیدند حضرت میرانجیوؒ کسے را سیرِ مصطفیٰ و سیرِ مہدی ہم باشد؟ فرمودند آرے! میراں سید محمودؓ را سیرِ مصطفیٰؐ است شما را در ذاتِ بندہ سیر است۔

1- اے سید محمد ہر کہ ختمِ ولایتِ مصطفیٰ شود اینجا بعضی قائم مقامِ انبیاء شوند (ب۔ا) 2- سیرِ موسیٰ روزی صلوات علیہم اجمعین نام بعضے تعین فرمودند (ب۔ ا) 3- بشود کے بعد کی عبارت نہیں ہے (غ۔ب) (ا۔چ)

Roman 258:- Aik roz Hazrat Mahdi AS Hazrat Mustafa SAS ki Vilayat ki Fazilat bayan farma rahe the. Is asna mein Aap AS ne farmaya ke Hazrat Rabbul Izzat ka farman ho raha hai ke Aey Syed Muhammad! Jahan Vilayat Khatm hogi wahan bahut sare Qaem Maqaam-e-Anmbiya hon ge. Ba'az ko Hazrat Ibrahim AS ki Sair aur ba'az ko Hazrat Musa AS ki Sair aur ba'az ko Hazrat Isa AS ki Sair hasil hogi. Hazrat Miyan Syed Khundmir RZ ne poocha kisi ko Sair-e-Mustafa SAS wo Sair-e-Mahdi AS bhi hogi? Aap AS ne farmaya han!

Miran Syed Mahmood ko Sair-e-Mustafa SAS hai aur tum ko Bande ki Zaath mein Sair hai.

(259) روزے میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہ' معاملہ دیدند درحال حیاتِ حضرت میراں علیہ السلام کہ حضرت میراں علیہ السلام را وصال شدہ است و بعضی یاراں با ما مخالفت میکنند۔ بعدہ' معاملہ پیشِ حضرت میراں علیہ السلام عرض کردند۔ حضرت میراں علیہ السلام فرمودند ہرچہ دیدید ہمچناں خواہد 1 شد و برشما بے دینی ثابت خواہند کرد شما مستقیم باشید۔ حق طرفِ شما است ایشاں رجوع خواہند کرد۔

3- خواہد شد کے بعد کی عبارت نہیں ہے (غ۔ ب)(ا۔ چ)

Roman 259:- Aik roz Miyan Syed Khundmir RZ ne Hazrat Mahdi AS ki Hayat-e-Mubarak ke zamane mein Mua'milah (Khawb) dekha ke Hazrat Mahdi AS ka wisaal ho gaya hai aur ba'az Sahaba RZ aap se mukhalifat kar rahe hain. Is ke ba'ad Aap AS ne yeh Mua'milah Hazrat Mahdi AS ki khidmat mein arz kiya to Hazrat ne farmaya jo kuch tum ne dekha hai aisa hi hoga. Tum par Be-Deeni sabit karein ge tum isteqamat se raho. Haq tumhari taraf hai. Yeh log Rujoo karein ge.

(260) روزے حضرت میراں علیہ السلام دو کس (ے) را علی الیقین فرمودند کہ شما را سیرِ ابراہیم علیہ السلام است۔ اگر حیاتِ شما باشد ازیں بیشتر شوید۔ لیکن حیات نیست۔ یکے ازاں ہردو سو می روز رحلت کردد۔ دیگر روز نہمی متوفی شد۔

(ے) انصاف نامہ میں اُن حضرات کا نام میاں مخدومؓ و میاں عزیز اللہؓ

Roman 260:- Aik roz Hazrat Mahdi AS ne do Sahibeen RZ ke mutaliq alal-yaqeen farmaya ke tum ko Sair-e-Hazrat Ibrahim AS hasil hai. Agar tumhari hayat aur

hote to tum aur taraqqi kar jate lekin hayat nahin hai. In donaun mein se aik Sahib RZ teesre din aur dosre Sahib RZ Nawein din rehlat kar gaye.

(261) وقتی چشمہائے میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہ‘ 1 پُرآب شدند بسیار گریہ کردہ فرمودند کہ از حق تعالیٰ معلوم میشود اے سید خوندمیر بار تو تمام شدہ است لیکن چیزے حکمت است کہ ترا زندہ می دارم۔

1- رضی اللہ عنہ‘بسیار درد میکردند (غ۔ب)(ا۔ چ)

Roman 261:- Aik waqt Miyan Syed Khundmir RZ ki Aankh mein aansoo bhar gaye bahut zaari karte huwe aap ne farmaya ke Allah Ta’ala ki taraf se ma’loom ho raha hai ke Aey Syed Khundmir! Tumhara baar tum to poora kar chuke lekin kuch Hikmat hai ke mazkoor hai jis ki wajhe Hum ne tumhein zindah rakha hai.

(262) روزے میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہ‘ 1 را بعد از تخفیف دردِ شکم کہ مبالغت شدہ بود فرمودند کہ از حق تعالیٰ معلوم میشود کہ اے سید خوندمیر! ترا دکسانیکہ در دائرہ تواند خلعتہا و تشریفہا کردیم از خلعتہا این ست کہ گوشت و پوست و استخواں و موبموترا فنا بخشیدیم و بی بی خونزاؒ را فرمودند کہ درونِ دائرہ خبر کنید کہ دوگانۂ شکرانہ ادا کنند۔ شما را حق تعالیٰ امشب تشریف کردہ است یکی ازاں اینست کہ ازجملہ گناہاں بخشیدہ و از ہر یکی خوشنود شدہ است۔ 2 بعدہ‘ ملک الہدادؒ را طلبیدند آنچہ عطا شدہ بود یکبیک عیاں فرمودند ایں نیز فرمودند کہ عیسیٰ صلوات اللہ علیہ را نزیک نمودند۔

1- رضی اللہ عنہ‘را تسلیم درمبالغہ شدہ بود۔ (غ۔ب)(ا۔چ) 2- "خوشنود شدہ است" کے بعد کی عبارت نہیں ہے۔(غ۔ب) (ا۔چ)

Roman 262:- Miyan Syed Khundmir RZ ne aik roz Shadeed dard-e-shikam mein kami hone ke ba’ad farmaya ke Haq Ta’ala ki taraf se ma’loom kiya ja-raha

hai ke Aey Syed Khundmir! Tum ko aur un logaun ko jo tumhare Daire mein hain Khila't aur Buzrugiyan Hum ne ata ki hain. Aik Khila't yeh bhi hai ke tumhare gosht, post, ustakhan balke Bal-Bal ko Hum ne Fana bakhshi hai. Aur Bibi Khunza RZ ko aap ne farmaya ke Daire mein yeh khabar ma'loom kar do ke Dugan-e-Shukrana ada karein kuin ke tum logaun ko aaj rat jo Buzrugiyan ata huwi hain un mein aik Buzrugi yeh hai ke tamaam gunah bakhshe gaye. Aur har aik ko Allahu Ta'ala ki khushnoodi hasil huwi hai. Is ke ba'ad Hazrat Malik Ilhadad RZ ko bula kar jo kuch ata huwa tha aik-aik ki tafseel Aap ne bayan farmaee. Neez farmaya ke Hazrat Isa Salwatullahi Alaihi wo Sallam ko qareeb dikhaye hain.

(263) روزے میاں سید خوند میر رضی اللہ عنہٗ بمیراں سید محمود رضی اللہ عنہٗ عرض کردند کہ بندہ را در دائرۂ خود جائے بدہید تا با دائرہ 1 خویش آمدہ بماند فرمودند حضرت میراں علیہ السلام آنچہ درحق بندہ فرمودہ اند آں درحق شما ہم فرمودہ اند ہیچ فرق نیست و فرق نہ کردند و فرمودند کہ برادرِ حقیقی شما ہر دو ہستید 2۔ و یارانِ شما از شما فیض گرفتہ اند پیشِ بندہ ماندن نتوانند۔ چناں کنید کہ نزدیک بمانید۔ بمقدار یکہ وقت حجت خبر شما و خبر من بشما دریک روز رسد۔

1- تا بندہ پیشِ شما بماند (ب۔ ا) 2- "ہستید و چناں کنید" کے درمیان کی عبارت ان نسخوں میں نہیں ہے۔(غ۔ ب)(ا۔ چ)

Roman 263:- Aik roz Hazrat Miyan Syed Khundmir RZ ne Hazrat Miran Syed Mahmood RZ se kaha ke Bande ko apne Daire mein jageh dijiye ta ke apne Ahle Daira ke saath Banda rah jaye. Aap RZ ne farmaya Hazrat Mahdi AS ne jo kuch Bande ke Haq mein farmaya hai wahi Aap ke Haq mein bhi farmaya hai. Na koi farq hai

na koi farq Hazrat Mahdi AS ne kiya hai. Aur Aap ne yeh bhi farmaya ke tum dono Biradar-e-Haqeeqi hain. Ab Aap aisa kijiye ke itna qareeb apna Daira qaem karein ke zaroorat ke waqt aik dosre ki khabar aik din mein pahunch sake.

(264) منقول 1 است که چوں رحلتِ حضرت میراں علیه السلام نزدیک رسید در مسجدِ جامع بعد از ادائیِ نمازِ جمعه وتر گزاردند بعضے یاراں را فہم شد دانستند که حضرت میراں علیه السلام بعد ازیں در مسجدِ جامع نیایند زیرا که نبی علیه السلام نیز آخر عمر روز جمعه بعد از ادائیِ نمازِ جمعه وتر گزاردند چنانچه دانسته بودند ہمچناں شد بعدہٗ درمسجدِ جامع نیامدند۔

1- روایات (264) و (265) (266) و (267) و (268) اِن نسخوں میں نہیں ہیں۔ (غ۔ ب) (ا۔ چ)

Roman 264:- Riwayat hai ke jab Mahdi AS ke wisaal ka zamana qareeb aa pahuncha to Jame' Masjid mein Namaz-e-Juma' ada karne ke ba'ad Aap AS ne Namaz-e-Witr ada farmaee. Ba'az Sahaba RZ ne is amal ko samjha aur jan liya ke Hazrat Mahdi AS is ke ba'ad Jame' Masjid mein tashreef nahin laeinge kuin ke Hazrat Nabi AS ne bhi umr ke Aakhri hisse mein Juma' ke roz Namaz-e-Juma' ada karne ke ba'ad Witr ada farmaee hai. (Sahaba Razi Allahu Anhum ne jo samjha tha wahi huwa) is ke ba'ad (Hazrat Mahdi AS) Jame' Masjid mein tashreef nahin laye.

(265) منقول است که در خراسان ہر که باحدیث حجت کردے و گفتے که میرانجیوؑ نشانہائے مہدی علیه السلام که دریں احادیث مذکور اند در ذاتِ خوندکار یافته نمیشود۔ فرمودند که دراحادیث اختلاف بسیار است صحیح از سقیم جدا کردن مشکل است۔ ہر حدیثے که موافقِ کتابِ خدائے تعالیٰ و حالِ بنده

باشد آں صحیح است۔ کما قال علیہ السلام وستکثر لکم الاحادیث من بعد فاعرضوا علی کتاب اللہ تعالیٰ فان وافقوا فاقبلوا والافردوہ۔
وستکثر لکم الاحادیث من بعد فاعرضوا علی کتاب اللہ تعالیٰ فان وافقوا فاقبلوا والا فردوہ۔

Roman 265:- Riwayat hai ke Maqaam-e-Khurasan mein log Ahadees par se bahes karte aur kahte ke Miranji AS in Ahadees mein Mahdi AS ki jo Nishaniyan bayan huwi hain Khundkar mein nahin paee ja rahi hain. Aap AS ne farmaya ke Ahaadees mein bahut Ikhtelaf hai Saqeem se Sahi ko alag karna mushkil hai jo Hadees ke Khuda-e-Ta'ala ki Kitab aur Bande ke Haal ke Muafiq ho wahi Sahih hai. Jaisa ke Hazrat Rasoolullah SAS ne farmay: "Mere ba'ad tumhare liye Ahadees mein kasrat ho jaye gi. In Ahadees ko Allahu Ta'ala ki Kitab se Milao agar muafiq pao to qubool karo warna chod do.

(266) منقول است حضرت میراں علیہ السلام وقتی فرمودند معلوم می شود کہ مہدی را و قومِ اُورا ہیچ جائے مقام و مسکن نباشد۔

Roman 266:- Riwayat hai ke Hazrat Mahdi AS ne aik waqt farmaya ma'loom hota hai ke Mahdi aur us ki jama'at ke liye koi Jaga wo Maskan nahin hai.

(267) نیز منقول است کہ حضرت میراں علیہ السلام بست سال ایں ندا شنیدے کہ تو مہدی موعود آخر الزماں ہستی، پوشیدہ داشتند و اظہار نہ کردند۔ چوں ندا بعتاب شد اظہار کردند۔

Roman 267:- Neez Riwayat hai ke Hazrat Mahdi AS Bees (20) saal se Nida-e-(ghaib) sama'at farma rahe the ke tum Mahdi-e-Mau'ood Aakhir-uz-Zaman ho.

Aap AS ne poshidah rakha. Kisi par zahir na farmaya. Jab Nida Itaab ke saath huwee to Aap AS ne zahir farmaya.

(268) نیز روزے فرمودند که سفر معلوم میشود و یاراں برائے استعدادِ سفر مرکب خریدند و دیگر استعداد ہم کردند بعد از چند روز فرمودند سفرِ باطنی مراد است۔

Roman 268:- Neez (Riwayat) hai ke Hazrat Mahdi AS ne) aik roz farmaya ma'loom ho raha hai ke safar (karna hoga) Sahaba RZ ne safar ki tiyyari ke liye sawari khareedi aur dosri zarooriyaat bhi muhayya kar lein. Chand din ba'ad Hazrat Mahdi AS ne farmaya (Is Hukm se) Safar-e-Batini Murad hai.

(269) بندگی میاں نعمت رضی اللہ عنہ معاملہ دیدند که سلطان مظفر و بی بی رانی زن اُو اطاعتِ من کردند ایں معاملہ پیشِ بندگی میاں سید خوندمیرؓ گفتند 1 و اجازت رواں شدن بچاپا نیر طلبیدند میاں سید خوندمیرؓ فرمودند شما فہم کردید مراد ایں معاملہ نیست۔ ایں صورت نہ شود مراد از سلطان مظفر نفسِ شما است و از بی بی رانی مراد ہوائے شما است۔ میاں نعمت رضی اللہ عنہ ایں تعبیر قبول نہ کردہ بچاپانیر رفتند پشیماں شدند چنانچہ مشہور است۔

1-ایں معاملہ پیشِ بندگی میاں سید خوندمیرؓ گفتند فرمودند که مراد سلطان مظفر نفسِ شما است۔ و مراد از بی بی رانی ہوائے شما است (غ۔ب) (ا۔ج)

Roman 269:- Aik roz Bandagi Miyan Ne'mat RZ ne Mua'mila (Khawb) dekha ke Sultan Muzaffar aur us ki Biwi Rani ne Aap RZ ki Ita'at qubool ki hai. Yeh Mua'mila Aap RZ ne Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ se bayan kiya aur Chapanir jane ki razamandi chahi. Miyan Syed Khundmir RZ ne farmaya: Aap ne jo

samjha hai us ka woh matlab hai aur na aisa hoga, Sultan Muzaffar se murad Aap ka Nafs aur Bibi Rani se murad Aap ki Hawas hai. Miyan Ne'mat RZ ne is Ta'beer ko qubool na kiya. Chapanir tashreef le gaye. (Lekin apni ki huwi Ta'beer poori na huwi) Jaisa ke Mash-hoor hai.

(270) نیز منقول است در یارانِ میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہ' چند روز ایں آوازہ بود کہ بعد قتال غلبہ صورت شود اما ملک گیری نہ شود و لیکن قَاتَلُوْا وَ قُتِلُوْا (سورۃ اٰل عمران۔195) شود۔

Roman 270:- Neez Riwayat hai ke Hazrat Miyan Syed Khundmir RZ ke (Daire ke) Fuqara' mein chand din yeh shuhrat rahi ke Qitaal ke ba'ad Ghalabah hasil ho jaye ga. Lekin Mulk Geer na hogi (Sirf) قَاتَلُوْا وَ قُتِلُوْا (سورۃ اٰل عمران۔195) (ki takmeel) ho gi.

(271) روزے 1 بندگی میاں نعمت رضی اللہ عنہ' معاملہ دیدند کہ از پروردگار حکم شد اے! میاں نعمت شما را توکل عطا کردیم و لیکن تمام نتوانید رسید۔ بعدہ' بندگی میاں دلاور رضی اللہ عنہ' گفتند فرمودند کہ تمام متوکل حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم و حضرت مہدیءِ موعود علیہ السلام ہستند۔ ازاں جہت بتمام نتوانید رسید۔

1-روایت (271) اِس نسخہ میں نہیں ہے۔ (ب۔ ا)

Roman 271:- Roze Bandagi Miyan Ne'mat RZ ne Mua'milah dekha ke Parwardigaar ki taraf se Hukm huwa ke Aey Miyan Ne'mat! Hum ne tum ko Tawakkul ata kiya hai lekin tum Tawakkul ke Kamil darje ko na pahunch sako ge. Aap RZ ne (yeh Mua'milah) Bandagi Miyan Dilawar RZ se bayan kiya. Aap RZ ne farmaya

ke Hazrat Risalat Panah SAS aur Hazrat Mahdi AS hi Kamil Mutawakkil hain. Isi jahet se Aap Tawakkul-e-Taam ko na pahunch sako ge.

(272) نقل است که حضرت میراں علیه السلام فرمودند که پسِ من کسانے شوند که با ایشاں اقامتِ دین شود چنانچه ازپس مصطفیٰ صلی الله علیه و سلم شده است[1] ہر یک مہاجراںؓ اجماع کردند که ایں تعلق بمعنی دارد نه بصورت یعنی ملک گیری۔

1- "شده است" کے بعد کا جملہ ان نسخوں میں نہیں ہے۔(غ۔ب) (ا۔چ)

Roman 272:- Riwayat hai ke Hazrat Miran AS ne farmaya ke mere ba'ad aise log honge ke jin se Deen Qaem ho ga jaisa ke Hazrat Mustafa SAS ke ba'ad huwa hai. Sab Muhajireen RZ ne Ijma' kiya hai ke is farman ka ta'aluq batin se hai Zahir ya'ni Mulk Geri se nahin.

(273) نقل است که علماء سوال کردند که مہدی بادشاه شود۔ حضرت میراں علیه السلام فرمودند آرے لیکن سر گنِ اسپاں نکشاند۔

Roman 273:- Riwayat hai ke Ulama' ne suwal kiya ke Mahdi AS to Badshah hoga? Hazrat Mahdi AS ne farmaya han lekin ghodaun ki leed khichwane wala na hoga.

(274) نقل است روزے کافرے مشرک برائے دردِ زه زنِ خود را پسخورده طلبید۔ حضرت میراں علیه السلام دادند اُو را چشانید و بآخر مرد چنانچه معتاد کافر انست که بسوزند نسوخت۔ خبر بحضرت میراں علیه السلام رسید فرمودند سوخته نخواہد شد۔ بگوئید که دفن کنند۔ پس آخر دفن کردند۔

Roman 274:- Riwayat hai ke aik roz aik Mushrik ne apni aurat ki dard-e-zahe ki wajhe se Paskhurdah talab kiya.

Hazrat Mahdi AS ne de diya. Us aurat ko pilaya gaya. Aakhir woh mar-gaee. Kafiraun ne apne tariqe ke muafiq jalana chaha. Na'sh na Jali. Hazrat Mahdi AS ko is ki khabar pahunch. Aap AS ne farmaya na jale gi. Un logaun se kah do ke dafn kar dein. Aakhir un logaun ne dafn kar diya.

(275) روزے در دائراہ سگ مار را1 دید و دویدبد ہان گرفت مار زبانِ سگ را گزید۔ پیشِ حضرت میراں علیہ السلام زبان فردد 2 کردہ آمد۔حضرت میراں علیہ السلام پرسیدندکہ سگ را چہ شد۔یاراں گفتند مار گزیدہ است۔حضرت میراں علیہ السلام لعابِ خود بر زبانِ اُو انداختند فی الحال زہر مار دفع شد۔

1- برمار د دید (ب۔ا) 2- کشیدہ آمد لعابِ خود برزبانِ اُو انداختند (غ۔ ب) (ا۔ چ)

Roman 275:- Aik roz Daire mein Kutte ne Sanp dekha aur daud kar pakad liya. Sanp ne Kutte ki zaban das li. Kutta Hazrat Mahdi AS ke samne zaban lat-kaya huwa Aaya. Hazrat Mahdi AS ne daryaft farmaya ke is Kutte ko kiya huwa hai. Sahaba RZ ne arz kiya Sanp ne das liya hai. Hazrat Mahdi AS ne apna Lua'b-e-Dahan us ki zaban par dal diya. Usi waqt Sanp ka zaher dafa' hogaya.

(276) روزے دیگر سگ را مار گزید درسکرات شد۔ میراں علیہ السلام 1 لطف فرمودہ برسرآں سگ آمدند پسخوردۂ آب بدہانِ اُو ریختند بہ شد۔

1۔ میراں علیہ السلام پسخوردۂ آب (غ۔ ب)(ا۔چ)

Roman 276:- Aik aur din sanp ne kutte ko das liya. Kutta sakraat mein hogaya. Hazrat Mahdi AS ne az-rahe-raham kutte ke qareeb aakar Paskhurdeh ka pani us ke munh mein dal diya. Kutta achcha hogay.

(277) روزے پیشِ حضرت میراں علیہ السلام مردے 1 جوان آسیب زدہ را

آوردند۔ حضرت میراں علیہ السلام بزبانِ شیریں آں جن را پرسیدند کہ شما کدام کس ہستید گفت 2 من شاہِ جنیاں ہستم۔ بعدہٗ پسخوردۂ خود نوشایندند 3 ۔ چوں آب در حلق رسید فی الحال نعرہ زدد التماس کرد کہ باز پسخوردہ بدہید و ایں آب در بعضی اندام رسید و اسلام آورد اگر آب ہمہ اندام رسیدے ہمہ اندام اسلام آوردے۔ دیگر بار پسخوردہ دادند نوشید و کلمہ عرض کرد۔ و آسیب زدہ را صحت شد۔

1- مردے (غ۔ ب)(ا۔ چ) 2- گفت بادشازادہ خراسان (غ۔ ب) (ا۔ چ) 3- اس کے بعد کی عبارت نسخہ (غ۔ ب) (ا۔ چ) میں نہیں ہے۔ بلکہ صرف یہ جملہ ہے "بعدہٗ پسخوردہ نوشانیدند بہ شد دیگر دید و ہمراہ شد"

Roman 277:- Aik roz Hazrat Mahdi AS ke aage aik Aasaib Zadah shakhs laya gaya. Hazrat AS ne apni Zaban-e-Sheerin se us Jinn par suwal farmaya ke tum kawn ho? Us ne kaha mein Jinnaat ka Badshah huin. Aap AS ne apna Paskhurdah pila diya. Jab pani Halaq mein pahunch to usi waqt cheekh uttah aur iltemas karne laga ke Paskhurdah aur dijiye. Yeh pani jism ke kuch hisse mein pahunch hai woh Musalman hogaya. Agar tamaam jism mein yeh pani saraiyat kar jaye to bilkul Musalman ho jaye ga. Dobarah Paskhurdah diya gaya. Peete hi Kalimah padah aur Aasaib Zadah ko sahet ho gaee.

(278) نقل است اگر کسے حضرت میراں علیہ السلام را پرسیدے اگر رضا باشد خواندنِ علمِ ظاہری بگذاردم 1 و اگر واعظ بودے گفتے وعظ بگذارم و اگر کاسب بودے گفتے کہ کسب بگذارم و اگر اہلِ دنیا بودے گفتے کہ دنیا بگذارم تا ذکر قرار گیرد ہریک را جواب فرمودند کہ چرامی گذارید کوششِ ذکر کنید و اگر بغیر پرسیدہ کسے ایں چیزہا گذاشتہ بیامدے فرمودے مردانگی کردید خوب کردید۔2۔

1- اگر وعظ بودے گفتے وعظ بگذارم اس نسخہ میں نہیں ہے۔(ب۔ ا) 2- خوب کردید نہیں ہے۔(ب۔ ا) اور اسی نسخہ میں اس کے بعد ایک روایت

بیان ہوئی ہے جس کا مضمون وہی ہے جو روایت نمبر (210) میں بیان ہو چکا۔

Roman 278:- Riwayat hai ke agar koi shakhs Hazrat Mahdi AS se suwal karta ke ijazat ho to Ilm-e-Zahiri chord deta huin agar Wa'iz ho ta arz karta ke waaz chord deta huin. Agar Kasib hota to kahta ke kasab chod deta huin. Agar Ahl-e-Duniya se hota to kahta ke Duniya chod deta huin ta ke Zikr qaraar paye. Har aik ko Aap AS yahi jawab dete ke kuin chodte ho Zikr ki koshish karo agar koi Aap AS se ijazat hasil kiye baghair az khud in umoor ko chord kar hazir ho jata to farmate ke tum ne Mardanagi ki. Tum ne bahut achcha kiya hai.

(279) نقلست که مادرِ حضرت میراں علیه السلام را حمل شد۔ درخواب دیدند که آفتاب درشکمِ من آمده است۔ پیشِ برادر1 ملک قیام الملک گفتند ۔ فرمودند مادرِ خاتمِ نبوت ایں خواب دیده بودند ۔ شاید که درشکمِ شما خاتمِ ولایت 2 باشد۔

1- پیشِ دانائے خواب گفتند داناگفت که اے مادرم مادرِ ختم نبوت ایں خواب دیده بودند ۔ (ب۔ا) 2- خاتم نبوت باشد بعدہٗ آں دانا سرپائے آں مادر نہاد و گفت مبارکباد (ب۔ ا)

Roman 279:- Riwayat hai ke Hazrat Mahdi AS ki Walidah Majida ko Hamal huwa to Aap AS ne khawb dekha ke Aaftaab Shikam-e-Mubarak mein aa gaya hai. Apne bhai Qiyam-ul-Mulk se Aap RZ ne is khawb ka zikr kiya. Qiyam-ul-Mulk ne kaha Khatim-e-Nubuwat SAS ki Walidah Majida ne bhi aisa hi khawb dekha tha. Shayad ke tumhare Shikam-e-Mubarak se Khatim-e-Vilayat ka zahoor ho.

(280) 1 منقول است شیخ دانیالؒ مردے کامل و اکمل بود و باخواجه خضر در ہر روز جمعه ملاقات داشتند۔میاں سید احمد برادرِ میراں سید محمد بودند و صحبت

باشیخ دانیال کردند روزے باشیخ التماس کردند که انصاف بناشد که شما با خواجه ملاقات می کنید و ما را علٰحده می نشانید۔ حق صحبت بجا آوردید۔ و مرا نیز ملاقات کنانید ۔ بعدہٗ شیخ از خواجه رضا طلبیده خواجه فرمودند که سید احمد را بگوئید برادرِ خودرا که نام سید محمداست ہمراه خود بیارید تا آنچه حضرت رسالت پناہؐ برائے اُو امانت فرستا ده اند آں بدہم در روزِ جمعه بعد ادائے نماز شیخ دانیال با ہر دو سیداں پیشِ خواجه حضرت میرانؒ را در کنار گرفت و بر دو زانو نشاندند فرمودند که جدِ شما محمد رسول اللہ صلی اللہ علیه وسلم بد ست ایں بنده چیزے امانت فرستاده است ۔بستانید۔ میراں علیه السلام فرمودند خوب است۔ پس خواجه ایں ذکر پاسِ انفاس عرض کردند و دیگر ہم رازہا گفتند و بعد از عرض سه بار فرمود امانتِ جدِ شما رسید۔ میراں علیه السلام فرمودند آرے رسید۔باز خواجه صلواۃ اللہ علیه وسلم فرمودند که از جانب جدِ شما ایں ذکر را تلقین به ہمه کس کنید دار شاه نمائید۔

1۔روایت(280)ان نسخوں میں نہیں ہے۔(ا۔چ)(غ۔ب)

Roman 280:- Riwayat hai ke Shaik Danial RZ aik Kamil wo Akmal Insan the. Hazrat Khawja Khizr AS se har roz Juma' ko mulaqaat kiya karte the. Hazrat Miran Syed Muhammad AS ke bhai Miyan Syed Ahmad RZ the. Shaik Danial RZ ki sohbat mein raha karte the. Aik roz unhuin ne Shaik RZ se iltemas kiya ke yeh Insaf nahin hai ke Aap Khawja AS se mulaqaat karein aur hum alaheda baithe rahein. Sohbat ka Haq ada kijiye. Aur hum se bhi mulaqaat kara-iye. Is ke ba'ad Shaik RZ ne Khawja se ijazat chahi. Hazrat Khawja AS ne farmaya Syed Ahmad se kaho ke apne chote bhai ka naam Syed Muhammad hai un ko apne saath laein. Ta

ke Hazrat Risalat Panah SAS ne un ke liye jo kuch Amanat ata farmaee hai un ke hawale karduin. Juma' ke roz Namaz ke ba'ad Shaikh Danial RZ dono Syyidaun ke saath Khawja AS ke pas gaye. Khawja AS ne Hazrat Miran AS ko goad mein le liya. Aur apne Zanaun par bitha kar farmaya ke tumhare Dada Hazrat Muhammad Rasoolullah SAS ne is Bande ke zariye kuch Amanat rawana farmaee hai lo. Miran AS ne kaha "Achcha hai". Khawja AS ne Zikr-e-Pas-e-Anfaas Bayan kiya aur dosre raaz bhi bayan kiye. Is ke ba'ad Aap ne teen bar suwal kiya ke Aap ke Dada ki Amanat pahunch? Miran AS ne farmaya han pahunchi. Khawja Salwatullah Alaihi wo Sallam ne farmaya ke Aap ke Dada ki janib se sab logaun ko is Zikr ki Talqeen kijiye. Aur Irshaad kijiye (Ya'ni Murshidi kijiye).

(281) نقلست که چوں حضرت میراں علیه السلام بعد بلوغ ہجرت کردند۔ بمقامے رسیدند دراں مقام درویش بود آمد ملاقات شد۔ گفت مسکنِ من ازیں مقدار سه صد کرده است در آں مقام مشغول بودم ناگاه خوشبوئی بے نہایت بمشام من رسید در بیان نیا مد از غیب ندا آمد که فلاں مقام ذاتِ مہدی پیدا شده است۔ وبعدہٗ از بلوغ اُو ہجرت در راہِ خدا کرده است۔ بروبا اُو بیعت کن۔ آں وقت رسیده است که تو مہدئ موعود آخرالزماں ہستی من1 با تو بیعت کنم تا روز قیامت من درگروہِ مہدی باشم۔

1- فلاں جا ذاتِ مہدیؑ است۔(غ۔ ب)(ا۔چ)

Roman 281:- Riwayat hai ke Hazrat Mahdi AS ne Blough ke ba'ad jab hijrat farmaee aur aik maqaam par pahunch wahan aik faqeer rahta tha aaya. Mulaqaat

huwi us ne kaha ke mera maqaam yahan se teen sau Manzil par hai. Mein wahan apne shaghl mein tha Ittefaqan be-inteha na-qabil-e-bayan Khushboo ma'loom hone lagi. Ghaib se Nida bhi sunaee di ke fulan jage Zaath-e-Mahdi AS ka Zahoor huwa hai. Darja-e-Mahdiat ko pahunchne ke ba'ad us ne Fi-Sabeelillah Hijrat ikhtiyaar kar li hai. Jao us ke haath par ba'yat kar lo. Ab woh waqt aa pahuncha hai ke Aap Mahdi-e-Mau'ood Aakhir-uz-Zaman hain. Mein Aap AS ke haath par Bai'at kar raha huin ta ke Qiyamat ke din Mahdi AS ki Jama'at mein rahuin.

(282) در ایامِ ہجرت بمقامے رسیدند پیشِ دروازۂ شہرے یاران رسیدند مردے پیش در شہر نشستہ بود۔ گفت شما سوداگراں ہستید رسمِ دیوانی بدہید۔ بعدہٗ بروید لمحہ ایشاں توقف کردند حضرت میراں علیہ السلام رسیدند فرمودند چرا توقف کردید۔جواب دادند ایں مردِ چنیں می گوید۔ فرمودند اُورا حضور بیارید۔ حضور آمد فرمودند:-

نا (ے) ہم لاویں لونگ سپاری نا پربت 1 کی دوا (ے) ہم تو لاویں پیو کی پچناں واں لاکا (ے) آں مرد بمجرد شنیدن ایں سخن دیوانہ شد۔ رقص کناں دنبال شد و کہانک بچشمِ گریاں و بدل بریاں تکراری گفت" واں کہاں کالا کا " مقدار راہ برابر آمد بعدہٗ حضرت میراں علیہ السلام فرمودند خیالِ خود باش چہ دیوانگی می کنی۔ ہماں جا ایستادہ شد۔

1- پرتب (غ- ب) تا پربت (ا-چ) 2۔ پیو کی بچناں بہو کی واں کہانکالا کا (ا-چ) 3- ان نسخوں میں صرف اتنی عبارت ہے یہ آں مرد ہمیں سخن بشنید دیوانہ شدہ ہمراہ شد و دیگروید- (غ- ب)(ا-چ) (ے) صرف یہ شعر نقلیاتِ حضرت میاں سید عالمؒ میں بھی درج ہے-(ے) ادا (غ- ب) (ا-چ) (ب-ا)(نقلیاتِ میاں سید عالمؒ) (ے) لاگا (نقلیاتِ حضرت میاں سید عالمؒ)

Roman 282:- Hijrat ke dinaun mein aik maqaam par shahr ke darwazah ke qareeb pahunche. Aik sipahi

shahr ke darwazah par baitha huwa tha us ne kaha tum log Saudagar ho pahle Rasm-e-Diwani ada karo, ba'ad yahan se guzro. Kuch dair yeh log taher gaye (Itne mein) Hazrat Mahdi AS bhi pahunch gaye. Farmaya ke kuin tahre ho? Sahaba RZ ne arz kiya ke yeh shakhs aisa kahta hai. Aap AS ne farmaya us ko hazir karo. Jab woh hazir huwa to Aap AS ne farmaya:-

Tarjumah Sher:- Na hum laong supari lad kar laye hain aur na hamare pas pahadh ki jadi booty hai. Hum to apne Mahboob Allahu Ta'ala ke Ishq wo Muhabbat laye hain. Hamare pas duniya ka saman nahin hai. Sipahi us kalam ko sunte hi Diwana ban gaya. (wajd taari ho kar) Raqs karne laga aur saath ho gaya. Aansoo bahate huwe soz-e-dil se bar-bar kahne laga "Wan kahan-ka la ka" thodi door (is tarha) saath chala tha ke Hazrat Mahdi AS ne farmay "diwanagi kiya kar rahe ho apne hosh mein raho. Wahein taher gaya.

(283) روزے دندانِ مبارک حضرت میراں علیہ السلام از مقام خود جدا شد بر زمین افتاد بی بی الہداتی رضی اللہ عنہا 1 بردشتند کہ بحرمت بدادند۔ برادرِ بی بیؓ میاں سید سلام اللہ رضی اللہ عنہ' مزاحم شدند کہ مرا عطا کنید۔ ایں تبرک بدارم چند تنازع شد بعدہ' حضرت میراں علیہ السلام فرمودند خصوصیت مکنید آں نورِ خدا است۔ نور از نور جدا نخواہد شد۔ بعدہ' بی بی الہداتی رضی اللہ عنہا دندانِ مبارک در جامہ پیچیدہ در صندوق نہادہ قفل کردند بعد از چند روز صندوق کشادند دندانِ مبارک نیافتند۔

1۔نسخہ (ا۔ چ) (غ۔ ب) میں اس روایت کا مضمون یہ ہے۔ الہداتی رضی اللہ عنہا برداشتہ در صندوق نگاہ کردند بعد مدتے دندان را جستند نیا فتند۔ حضرت میراں علیہ السلام فرمودند چہ می بینید گفتند۔ دندانِ خوند کار بینم نمی یابم۔ فرمودند دندان نورِ خدا است۔ نور از نور جدا نخواہد ماند۔

Roman 283:- Aik roz Hazrat Miran AS ka Dan-dan-e-Mubarak Dahen-e-Mubarak se alag ho kar zameen par aagaya. Bibi Ilhadati Razi Allahu Anha ne hurmatun mahfooz karne ke iradah se utha liya. Bibi ke bhai Miyan Syed Salamullah RZ ne Muzahimat ki ke mujhe de dijiye mein bataur-e-Tabarruk rakh luin ga. Khuch dair ba-ham Muzahimat jari thi ke Hazrat Mahdi AS ne famaya Muzahimat na karo "Woh Khuda ka Noor hai. Noor, Noor se juda na rahe ga." Is ke ba'ad Bibi Ilhadati Razi Allahu Anha ne Dan-dan-e-Mubarak kapde mein lipat kar sanduq mein mahfooz kar ke quful laga diya. Chand din ba'ad sanduq khola to Dan-dan-e-Mubarak na paya.

(284) نیز1 منقول است در ولایتِ مانڈو روزے فتوح بسیار رسید بحدیکه حضرت میراں علیه السلام به ہر دو دستِ مبارک پر کرده می دہند بسیار خلق مطیع شد۔ ہر که می آمدے گفتے اے خداوند قسمت ما را بده۔ ہیچ کس محروم نماند یکے دف زن آمد ہمچنیں سخن گفت یک تسبیح مروارید قیمتی مانده بود آں دف زن را مرحمت کردن ۔طلبیدند میاں سید سلام اللہ عرض کردند حضرت میرانجیوؒ آں مروارید بیش قیمتی ہست۔ فرمودند که ہمچنیں است و فرمانِ خدائے تعالیٰ اینست " قل متاع الدنیا قلیل" و ایں متاعِ دنیا را خدائے تعالیٰ اندک گفته است۔ ایں مقدار مروارید چند مقدار خواہد بود۔ بعدہٗ میاں سید سلام اللہ رضی اللہ عنہٗ آورده دادند۔ بعد ازاں برائے ادائے نماز بکنار حوض رفتند و خلق آں و بعضے یاراں فہم کردند که قدِ مقدار دنبال شد که در شما رنیاید دراں روز ماہم مبارک که بالائے تمام خلق است۔ چپ و راست ایستاده دیدند از ہر یکے سرِ مبارک بالا یافتند۔

1-روایت(284)ان نسخوں میں نہیں ہے۔ (ا۔چ) (غ۔ب)

Roman 284:- Neez Riwayat hai ke Shaher-e-Mando mein aik din Futuh itni ziyadah aaee ke Hazrat Mahdi AS apne dono Dast-e-Mubarak bhar-bhar kar de rahe the. Bahut logaun ne Itaat qubool ki jo shakhs aata Khudawanda hum ko bhi hissa dijiye koi mahroom na rah. Aik Dafali (Daf bajane wala) aayaa us ne bhi dast-e-suwal daraaz kiya. Marwarid ki qeemat-i Tasbeeh rah gayee thi Dafali ko dene ke liye Hazrat ne mangwaee. Hazrat Miya Syed Salamullah RZ ne arz kiya Hazrat Miranji AS is Tasbeeh ke Marwarid bahut qeemati hain. Aap AS ne farmaya qeemati to hain lekin Khuda-e-Ta'ala ka farman yeh hai ke:-
"قُلْ مَتَاعُ الدُّنْيَا قَلِيْلٌ..الخ(سورۃالنساء۔77) KAH DO KE DUNIYA QALEEL HAI) Jab Allahu Ta'ala ne Mataa-e-Duniya ko qaleel farmaya hai to yeh Marwarid bhi qaleel hain. Hazrat Syed Salamullah RZ ne Tasbeeh la kar paish kar di. Iske ba'ad (Hazrat Mahdi AS mae-Jama'at) Namaz ke liye hauz ke pas tashreef laye. Be shumar log Hazrat AS ke peech ho gaye. Us din hum ne aur ba'az Sahaba RZ ne samjha (Hazrat Mahdi AS) ka Qad-e-Mubarak tamaam logaun se baland hai. Daein Baein janib khada ho kar bhi hum ne dekha to har aik se Hazrat AS ka Sar-e-Mubarak baland paya.

(285) علامتِ مہدیؑ آں بود کہ قدِ مبارک1 بالائے از تمام خلق بود۔ چوں استادہ شدے دستِ مبارک تازانو رسیدے۔

1۔ قدِ مبارک (غ۔ب) میں نہیں ہے۔

Roman 285:- Mahdi AS ki alamat yeh hai ke Qad-e-

Mubarak tamaam khalq se baland ho. Aur jab khade ho jaein tu un ke haath zano tak pahunch jaein.

(286) نقل است 1 لِمَ تَقُوْلُوْنَ مَا لَا تَفْعَلُوْنَ ﴿2﴾ (سورۃالصف) حضرت میراں سید محمود رضی اللہ عنہٗ در محل تا سہ روز بیان نکردند کہ قال با حال باید۔

1۔ روایت (286) نسخہ (ب۔ا) میں نہیں ہے۔

Roman 286:- (Tum jo na karte ho kahte kuin ho?)
لِمَ تَقُوْلُوْنَ مَا لَا تَفْعَلُوْنَ ﴿2﴾ (سورۃالصف)

Is Aayat par Hazrat Miran Syed Mahmood RZ ne teen din tak Bayan nahin farmaya ke “Qaal ba Haal” hona chahiye-

(287) نقل است کہ در راہ رہزناں قصدِ رہزنی کردند۔ چوں یاراں دیدند پرسیدند چہ باید کرد فرمودند (حضرت میراں علیہ السلام) مشغول با خدا باشید۔ خود از اسپ فردد شدند و شمشیر و سپر بدست گرفتہ پیشِ یاراں رواں شدند۔ لشکرِ رہزناں مستعد بسیار بود۔ چوں نظرِ حضرتؑ براں افتادہ بگر یختند۔ یاراں بسلامت پیشتر شدند۔ یک فقیر پس ماندہ بود اُو را راہزناں گرفتہ پرسیدند راست بگو ایں لشکر ازاں کیست با چندیں فیلاں و اسپاں و باسلحۂ آہنی می گذشت۔ گفت کہ حضرت میراں علیہ السلام است۔ بعدہٗ اُو را 1 رہا کردند۔ چوں ایں خبر از حضرت میراں علیہ السلام پرسیدند، باخشم و عتاب فرمودند کہ دنبال ذکر باشید، در یں ہیچ بزرگی نیست۔ بندگانِ خدائے را در طلبِ خدا شدند باید۔

1- روایت (286) نسخہ (ب۔ا) میں نہیں ہے۔

Roman 287:- Riwayat hai ke chand Rah-Zan Raste mein Rah-Zani ka iradah rakhte the. Jab Aap AS ke Sahaba RZ ne dekha to (Hazrat Mahdi AS se) poocha ke kiya karna chahiye. Hazrat ne farmaya ke Khuda-e-Ta’ala ki yaad mein mashghool raho. Khud ghode se

utar gaye, Talwar aur Sipar haath mein liye huwe Sahaba RZ ke aage-aage chalne lage. Rah-Zanaun ka Lashkar jo tayyaar tha jab Hazrat Mahdi AS ki nazar us par padi bhaag gaya. Sahaba RZ amn wo aafiyat se aage badh gaye. Daire ke aik Faqeer Sahib peeche rah gaye the. Rah-Zanaun ne un ko pakad kar daryaaf kiya ke sach kaho yeh Lashkar kis ka hai jo itne Hathiyan, Ghodaun aur Aslaha ke saath guzra hai. Un huin ne kaha ke Hazrat Mahdi AS ka hai. Iske ba'ad un ko Rah-Zanaun ne chod diya. Is bare mein Hazrat Mahdi AS se poocha gaya to Aap AS ne khishm wo 'Itaab se farmaya ke Zikr mein mashghool raho. Is mein koi buzrugi nahin hai. Bandagan-e-Khuda ko sirf Khuda ki Talab mein rahna chahiye.

(288) روزے شراب خوار متکبر بدکار و مالدار باشوخی پیشِ حضرت میراں علیہ السلام آمد۔ بعضے یاراں مانع شدند قبول نکرد نزدِ حضرت آمدہ نبشست بقصد بیانِ آیتہا 1 درمنع وارد شد۔ اُو بازگشت یاراں التماس کردند کہ بآوند شراب آمدہ بود اگر بزبانِ مبارک ممنوع شدے توبہ کردے ۔ فرمودند مرا برائے تبلیغ فرستاد و برائے منع صریح نفرستادہ ہر کہ از شنیدن بیان کلام اللہ پند نخواہد گرفت بمنع صریح چہ سود۔ ایں سخن بگوش آں شراب خوار رسانید آں گفت اگر بزبانِ مبارک منع کنند توبہ کنم۔ باز ہمیں صورت پیشِ حضرت آمد و آوند شراب بکشاد چہ بیند کہ درد موشے ریزیدہ خلط شدہ است۔ نیز ممنوع نہ شد۔ کرءت دیگر بیامد بعدہٗ مستعد شدہ آوند شراب بشکست و منایع شد دراں ہم ممنوع نہ شد۔ یاراں گفتند کہ بزبانِ حال اُو را منع کنند۔ ہشیار باش آں مرد گفت اگر بزبانِ قال منع کنند باز خواہم ماند۔ سوم کرءت باذوقانوشید درشکم گرفت کہ جان کندن شروع گشت۔ پس بہماں حال پیشِ حضرت میراں علیہ السلام آمدہ گفت اے سید

امیر مرا چندیں خوار چرا کردی۔ فرمودند اے برادر! با حضرتِ بے نیاز چندیں سر کشی نباید کرد۔ پس آب پسخوردہ نوشانیدند بہ شد و توبہ نصوح کرد۔ تلقین شدہ صحبت اختیار کرد۔ 1- اینہا (غ۔ ب)(ا۔ چ)(ب۔ ا)

Roman 288:- Aik roz (Bayan-e-Qur'an ki Majlis mein) aik sharaab khawr jo maghroor wo bad-kaar tha Shookhiyana andaz mein Hazrat Mahdi AS ke pas hazir huwa. Ba'az Sahaba RZ ne us ko roka lekin us ne aik na suni Hazrat ke qareeb aa kar baith gaya. Aur us ne niyyat yeh kar rakhi thi ke (Hazrat se un-Aayaat ka) Bayan sune jin mein Mumaniyat warid huwi hai. Aur jab woh wapas gaya to Sahaba RZ ne iltemas kiya ke sharaab ke shishe ke saath huwa that to agar Zaban-e-Mubarak se Mana' farma dete to woh baaz aa jata. Aap AS ne farmaya ke mujh ko Allahu Ta'ala ne tableegh ke liye bheja hai. Mana'-e-Sareeh (ya'ni shakhsi takhatub se mana' karne) ke liye nahin bhaija hai. Jo shakhs Bayan-e-Kalamullah sun kar nasihat hasil nahin karta hai us ke liye Mana'-e-Sareeh se bhi koi fayedah nahin. Yeh baat us sharaab khawr ke kanaun tak pahunchaee gaee to us ne kaha ke agar Hazrat Zaban-e-Mubarak se mana' karein to mein baaz aajaunga. Is ke ba'ad aik aur martaba usi tarha Hazrat AS ke pas aaya. Sharaab ka shisha khola kiya dekhta hai ke us mein sarda chooha Khalat Malat ho gaya hai. Yeh dekh kar bhi baaz na aaya. Aur aik martaba isi tarha aaya. Sharaab ka sheesha khol ne laga shisha toot kar sharaab zaeye ho gaee. Is waqt bhi baaz na aaya. Sahaba RZ ne us se

kaha ke Hazrat Zaban-e-Haal se mana' farma rahe hain. Hushiyaar ho jao. Us shakhs ne kaha ke Zaban-e-Qaal se mana' karein ge to baaz aajaunga. Aur aik martaba jo aaya to chashni-yaun ke saath sharaab pee gaya. Pait mein dard itna Shadeed shuroo huwa ke jan kundani ki naubat aagaee. Isi halat mein Hazrat Mahdi AS ki khidmat mein hazir ho kar arz karne laga. Aey Syed AS mujh ko aap ne itna ruswa kuin kiya. Aap AS ne farmaya Aey bhai! (Allahu Ta'ala) ke Be-Niyaaz Darbar se itni Sarkashi na karni chahiye. Aap AS ne Paskhurdeh ka pani pila diya. Achcha ho gaya. Aur Tauba-e-Khali's ki aur Talqeen hasil kar ke Sohbat mein rah gaya.

(289) روزے 1 شوخے بلباس شیخی آمدہ گفت کہ سید را خبر کنید۔ یاراں گفتند صبر کن خود بیرون خواہند آمد۔ ہمدریں میان بیرون آمدند پس آں گفت در دنیا دیدنی نیست۔ فرمودند کہ وعدۂ دیدار بعد از ممات مومن را در بہشت ہست یا نہ۔ گفت آرے۔ فرمودند ان اللہ جنۃ لا فیھا حورو لا قصورولکن تجلی ربہ ضاحکا۔ ایں حدیث است یا نہ ۔ گفت آرے حال اُو بدیدن روئے مبارک تغیر شد۔ ہیچ سخن گفتن نتوانست بازگشست۔

1۔ روایت (287)(288)(289) کا مضمون نسخہ (ب۔ا) میں خلط ملط اور مقدم مخر ہو گیا ہے۔

Roman 289:- Aik roz aik shookh Mizaaj shakhs Mashaykhana libas mein aa kar kahne laga ke Syed AS ko ma'loom karo (ke mein aaya huin) Sahaba RZ ne kaha sabr karo (kuch dair mein) khud baher tashreef laeinge. Is asna mein Hazrat AS baher tashreef laye. Us ne kaha ke Duniya mein (Khuda ka) Deedar Mumkin nahin hai. Aap AS ne suwal farmaya ke Mu'min ke liye

marne ke ba'ad Bahisht mein Deedar ka wada hai ya nahin? Us ne kaha han. Phir Aap AS ne suwal kiya k, "ان اللہ جنۃ لا فیھا حور و لا قصور و لکن تجلی ربہ ضاحکا"۔ (Beshak Allah ki aik Jannat hai jis mein Hoor hain na Mahel lekin Rabb ki Tajalli hogi is haal mein ke woh Hans raha hai).Yeh Hadis hai ya nahin? Us ne kaha han. (is naubat par) Hazrat ke Chahar-e-Anwar ko dekhte hi us shakhs ki halat Muta-ghiyyar hone lagi. Kuch kah na saka wapas ho gaya.

(290) منقول1 است کہ در راہِ کعبہ حضرت میراں علیہ السلام بر کشتی سوار بودند۔ وقتِ طوفان شیخ بیرون صبر نہ کردد گفتگو آغاز کرد۔ ہمدریں میان حضرت میراں علیہ السلام بیرون آمدند اُو را نیت بحثِ بینائی بود۔حضرت میراں علیہ السلام نا پرسیدہ فرمودند رویت اللہ لھٰذہ العین واقعۃ و ہر دو انگشت بر ہر دو چشم نہادند کسے اُو را گفت درغیب بحث میکردی۔ اکنوں چرا نمی پرسی۔آں شیخ باہیبت و عظمت گفت، علماء گویند در دنیا دیدار جائز نیست۔ حضرت میراں علیہ السلام فرمودند کہ موتوا قبل ان تموتوا۔ حدیثِ مصطفیٰ صلی اللہ علیہ وسلم ہست یا نہ ؟ فرمودند وعدۂ دیدار بعد از مماتِ مومن در بہشت است یا نہ؟ گفت آرے ہست۔ فرمودند ان اللہ جنۃ لا فیھا حورو ولا قصورو لکن تجلی ربہ ضاحکا۔ ایں حدیث مشہور است یا نہ ؟ گفت آرے ہست۔ شیخ بدید کہ روئے مبارکؐ چناں متغیر شد کہ ہیچ سخن گفتن نہ توانست باز گشست۔ حضرت میراں علیہ السلام فرمودند مارا برائے دیدنِ یار آفریدہ اند ورنہ بچہ کار آفریدہ اند۔1- روایت (290) ان نسخوں میں نہیں ہے۔ (غ۔ ب) (ا۔ چ)

Roman 290:- Riwayat hai ke Ka 'be ke raste mein Hazrat Mahdi AS Jahaaz par sawar the. Jab Toofaan huwa to aik Shaikh jo bairooni hisse mein tha sabr na

kar saka kuch kahne laga. Itne mein Hazrat Mahdi AS bhi bairooni hisse mein tashreef laye. Us ka iradah Beenaee-e-Khuda ke bare mein bahes karne ka tha. Hazrat Mahdi AS ne baghair kisi suwal ke az khud farmaya ke "روية الله لهٰذه العين واقعة" aur apni dono ungliyan aakhaun par rakh lein. Kisi ne us shaikh se kaha (Hazrat AS) ke ghayaab mein bahes kiya karte the ab suwal kuin nahin karte? Us shakhs ne Hazrat AS ki Azmat ki wajhe haibat ke aalam mein suwal kiya ke Ulama kahte hain ke Duniya mein Deedar jaez nahin hai.

Hazrat Mahdi AS ne farmaya, "موتوا قبل ان تموتوا" (marne se pahle mar jao) Hazrat Mustafa SAS ki Hadis hai ya nahin? Aur farmaya ke Bahisht mein Deedar ka wada hai ya nahi? Kaha Ji, Han. Farmaya,

ان الله جنة لا فيها حورو ولا قصورو لكن تجلى ربه جاحكا۔ (Beshak Allah ki aik Jannat hai jis mein Hoor hain na Mahel lekin Rabb ki Tajalli ho gi, is haal mein ke woh Hans raha hai.)

Yeh hadis mashhoor hai ya nahin? Us ne kaha ji han! Shaikh ne dekha ke Hazrat ka Roo-e-Anwar Muta-ghiyyar ho gaya hai kuch kah na saka wapas hogay. Hazrat Mahdi AS ne farmaya; Hum ko Deedar-e-Yaar ke liye hi Maboos kiya gaya hai, warna aur kiya kaam hai jis ke liye Baisat ki zaroorat ho.

(291) نقل است که مقامے کودے جوانے گذاشته بدنبالِ حضرت میراں علیه السلام رواں شد۔ پدرش درخانه حاضر نبود۔ مادرش پدرش را نوشت1 که چنیں

معامله شده است اگر تو زود نیائی و پسر را نیاری من درخانه نخواہم ماند۔ پدرش فی الحال آمد سخنہائے ناشائیسته آغاز کرد که آں سید پسرانِ مردماں را جمع می کند دور ولایتِ دیگر فروختن می خواہد۔ چنیں گفته درگروه آمد ۔ حضرت میراں علیه السلام را در مجلس دعوت یافت دعوت شنید در عظمت مہابت دیوانه شد ۔ہمدریں میان کسے شرینی آورد فرمودند سویت کنید سویت کردند۔ حصۂ حضرت میراں علیه السلام بر زانوے نہادند۔ ہمدریں مجلس باز کسے شرینی آورد۔ نیز فرمودند که سویت کنید از حصۂ خود بدست گرفته فرمودند که مومن را ذخیره نباید اول حصه که برزانو بود بکس عطا دادند و ایں حصه برزانو نہادند۔ چونکه آں مرد ایں معامله دید طاقت نیا درد اُو را جذبه پدید آمد شد۔ بعد بر اسپ سوار شدند آں کودک از پدر بگریخت نزدیکِ میراں علیه السلام آمد چونکه نزدیکِ پسر آمد ،پسر دوم طرف میراں می رود۔ کرءت مرءت چنیں شد بعدہٗ پدرش گفت اے پسر چرا می گریزی سگ نیست که برائے گرفتن تو آمده بودم اکنون بدیدن روئے مبارک چناں شده ام۔ اما پیغام مادر توبتو رسائم که مادر تو گفته است که یکبار روئے توبه بینم تا مرا آرام شود۔ گفت اکنوں پیغامِ من بما در من برساں که درراہِ خدا ہجرت کرد۔ و صحبتِ امام آخر الزماں اختیار کرد۔ تو ہم دریں راه بیا پس آں مرد بدست کس پیغامِ پسر گویایند۔ و خود نرفت و دنبالِ حضرت میراں علیه السلام رواں شد۔

1- نوشت که اگر تو پسر را نیاری (غ۔ ب)(ا۔ چ)

Roman 291:- Riwayat hai ke aik maqaam par aik jawan ladka (apna ghar) chod kar Hazrat Mahdi AS ke saath-saath chala. Is ka Baap ghar mein na tha. Us ki maan ne us ke baap ko likhwa bheja ke yahan yeh waqia' paish aaya hai agar tum jald na aao mera ladka mujhe na pahuncha do to mein ghar mein na rahuin gi. Us ladke ka Baap usi waqt (ghar) aaya. Aur na-shaesta

batein kahne laga ke woh Syed logaun ke bachaun ko jama' kar raha hai aur dosre Mulk mein farokht kar dena chahata hai (Naoozu-Billah) is qism ki bakwas karte huwe jama'at mein aaya. Hazrat Mahdi AS ko Da'wat wo Tableegh ki Majlis mein paya. Bayan-e-Dawat sunne laga Aap AS ki Azmat aur Rob ke asar se farefta ho gaya. Is arse mein kisi ne Sheerini paish ki. Aap AS ne sawiyat ka hukm diya. Hazrat ne apna hissa apne zano-e-Mubarak par rakh liya. Is majlis mein aik aur shakhs ne sheerini paish ki is dafa' bhi aap AS ne sawiyat ka hukm sadir farmaya. Aur apna yeh hissa haath mein pakde huwe aap AS ne farmaya ke: "مؤمن را ذخیرہ نہ بایں" (Mu'min ko zakhirah na kar na chhiye). Pahla hissa jo ke zano-e-Mubarak par tha kisi ko ata farma diya aur yeh hissa Zano-e-Mubarak par Aap AS ne rakh liya. Jab us shakhs ne yeh muamila dekha bardasht na kar saka. Us par Jazbah taari ho gaya aur khud bhi Saath ho gaya. Jab Aap AS Ghode par sawar huwe to woh ladka Baap se bhaag te huwe Hazrat Mahi AS ke nazdeek aagaya. Baap ladke ke qareeb aane laga to ladka Hazrat Mahdi AS ki dosri janib hogaya. Bar-bar aisa hot rah. Aakhir us ke Baap ne kaha beta (to mujh se) kuin bhaag raha hai (mein tera Baap huin) kutta nahin huin jo tujhe pakad ne aa raha ho. Hazrat AS ke Chehra-e-Mubarak ko dekhne ke ba'ad ab mein jaisa kuch ho gaya huin zahir hai. Mein sirf teri maan ka paigham tujhe pahuncha deta huin. Teri maan ne kaha hai ke aik bar teri surat dekh lena

chahti huin ta ke taskeen ho. Ladke ne jawab diya ke ab aap mera paigham meri maan ko pahuncha dijiye ke (tumhara beta) Khuda ki rah mein hijrat kar chuka hai aur Imam-e-Aakhir-uz-Zamaan AS ki sohbat ikhtiyaar kar chuka hai tum bhi yahi rasta ikhtiyaar karein. Us shakhs ne kisi ke zarye ladke ka paigham kahla diya. Khud na gaya. Hazrat Mahdi AS ke saath-saath rawana hogaya.

(292) 1 منقول است که میاں یوسف سہیت در عہدِ حضرت میراں علیہ السلام در تقویٰ اُو علم و مکاشفہ و مقتدائے تمام مشہور بودند بعد مشرف شدند بہ پابوسیِ میرا ں جیو علیہ السلام درمیا ن اندک روز اُو را مکاشفہ شد و الہام معلوم شد کہ ایں ذات مہدئ آخرالزماں ہست۔ بعدہٗ بعلم ظاہری الہام خود را مقابلہ کرد۔ ہیچ فرق در ذات نیافت مگر آنکہ در خاطر اُو ماندہ بود۔ چنانچہ حضرت رسالت مصطفیٰ صلی اللہ علیہ وسلم مہرِ نبوت بر پشت بود مہدی علیہ السلام را نیز مہرِ ولایت باید و لیکن طاقت نبود برائے پرسیدن یک روز حضرت میراں علیہ السلام دست میاں مذکور گرفتہ در حجرہ بردند و جامہ را از پشتِ مبارک خود جدا کردند و فرمودند آنچہ می طلبید بہ بینید۔ چوں میاں یوسف رضی اللہ عنہٗ مہرِ ولایت دیدند بوسہ دادند و تصدیق باقرار کردند۔ بعد چند روز یاد آمد کہ یکے مجذوب در جذبہ گفتہ بود کہ امروز امامِ آخر الزماں مہدی تولد شد۔ میاں یوسف سخنِ مجذوب شنیدہ تاریخ نبشتہ بودند۔ورق تفحص کردہ پیشِ حضرت میراں علیہ السلام ایں مذاکرہ گفت و عمرِ مبارک پرسیدند۔ حضرت میراں علیہ السلام فرمودند بندہ نمی داند و میاں ابوبکر رضی اللہ عنہٗ را پرسیدند۔ چوں از میاں ابوبکر رضی اللہ عنہٗ تحقیق کردند تاریخ مقابلہ کردند یک روز تفاوت نہ بود۔ شکر کردد گفت الحمد للہ علی ھٰذہ الحال۔

1- روایت (292) ان نسخوں میں نہیں ہے۔(غ ب)(ا۔چ)

Roman 292:- Riwayat hai ke Hazrat Miyan Yusuf Sohait RZ Taqwa wo Ilm wo Mukashifah ke lehaz se tamaam shaher Mein mash-hoor the. Hazrat Mahdi AS ki Pabosi wo Sohbat se Musharraf hone ke ba'ad chand hi dinaun mein un par Mukashifah huwa. Jis mein un ko ma'loom huwa ke yahi Zaat Mahdi-e-Aakhir-uz-Zaman hai. Is ke ba'ad Aap ne apne Ilm-e-Zahiri se apne is Ilhaam ka muqabila kiya. Hazrat Mahdi AS ki zaat mein koi farq na paya. Magar aik baat jo un ke dil mein rah gaee woh yeh thi ke Hazrat Risalat Panah SAS ki Pusht-e-Mubarak par jis tarha Muhr-e-Nubuwat thi usi tarha Hazrat Mahdi AS ke liye bhi Muhr-e-Vilayat honi chahiye lekin pooch ne ki majaal na thi. Aik roz Hazrat Mahdi AS Miyan mazkoor ka haat pakad kar Hujra-e-Mubarak mein le gaye aur apni Pusht-e-Mubarak se kapda hata kar Aap AS ne farmaya jo chahte ho dekh lo. Miya Yusuf RZ ne Muhr-e-Mubarak dekh kar bosa diya. Aur Tasdeeq-e-Ba-Iqraar kar li. Chand di ba'ad yaad aaya ke aik Majzoob ne Jazbe ki halat mein kaha tha ke aaj Imam-e-Aakhir-uz-Zamaan Mahdi-e-Mau'ood paida huwe hain. "Hazrat Miyan Yusuf RZ ne yeh sunte hi usi waqt Tareeq likh kar rakh li thi. Kaghaz talash kiya aur Hazrat Mahdi AS se is ka tazkerah kiya aur Umr-e-Mubarak daryaaft farmaee. Hazrat Mahdi AS ne farmaya Banda nahin janta. Hazrat Abu Bakar RZ se poocha aur un se tahqeeq kar ke tareeq ka muqabila kiya, aik din ka bhi farq na paya. Shukr ada karte huwe (Hazrat Miyan Yusuf RZ ne)

kaha; الحمد لله على هٰذه الحال

(293) روزے حضرت میراں علیه السلام بیانِ قرآن میکردند یکے عالم حاضر بود ۔ گفت ایں درتفاسیر نیست ۔فرمودند در تفسیر باشد یا نه باشد درقواعدِعلمِ عربی مناسب ہست یا نه؟ گفت ہست فاما اگردر تفاسیر یافته شود اطمینان زیاده گردد۔ فرمودند که درخانۂ شما کدام تفسیرہا است۔ گفت چندیں تفاسیر برنام آورده۔ حضرت میراں علیه السلام یک تفسیر معین کرده فرمود آں را بیارید 1به بینم اُو رفت و دید که آں معنی دراں تفاسیر نیست۔ باایں ہم آورد و آں محل کشیده پیشِ حضرت میراں علیه السلام نہاد۔ در آں 2 ورق حاشیه بود۔ حضرت میران علیه السلام براں انگشت نہاده فرمودند به بینی چه نوشته اند دید که ہماں معنی که حضرت میراں علیه السلام فرمودند دیده حیران شده و سرِخود بر پائے مبارک نہاد و تصدیق کرد و ہمراه شد دراں مجلس بسیار کسان تصدیق کردند۔

1- بیارید اُو گفت چند بار دریں محل مطالعه کرده ام اما ایں معنی نیست وآں محل کشیده (غ- ب)(ا-چ) 2- دراں ورق جائے نبشته ا ند دید ه ہماں معنی که فرمودند نبشته اند حیران شد-(غ-ا)(ا-چ)

Roman 293:- Aik roz Hazrat Mahdi AS Bayan-e-Qur'an farma rahe the aik Aalim Sahab hazir the. Un huin ne kaha ke yeh (Tafseer) Kutub-e-Tafaasir mein nahin hai. Aap AS ne farmaya Kutub-e-Tafaasir mein ho ya na ho Qawaed-e-Ilm-e-Arabi ke Munasib hai ya nahin? Us ne kaha han hai lekin agar Tafaasir mein paee jati to ziyadah itmenaan hoga. Aap AS ne suwal farmaya ke tumhare ghar mein kawn si Kutub-e-Tafaasir hain? Un huin ne chand kitabaun ke naam sunaye. Hazrat Mahdi AS ne aik Tafseer muqarrar kar ke farmaya ke woh Lalo mein dekhuinga. Un huin ne ja kar dekha ke woh ma'ani us Tafseer mein nahin hain. Is ke

bawajood la kar un huin ne kitab ka woh maqaam nikaal kar Hazrat AS ke samne kitab rakh di. Hazrat Mahdi AS ne us waraq ke Hashiyah par ungli rakh kar farmaya ke dekho kiya likha huwa hai. Un huin ne dekha ke wahi ma'ani likhe huwe hain jo Hazrat Mahdi AS ne farmaye the. Yeh dekh kar Hairaan ho gaye. Un huin ne apna sar Hazrat AS ke qadmaun par dal diya aur Tasdeeq kar li. Saath hogaye. Us majlis mein bahut logaun ne Tasdeeq ka Sharf hasil kiya.

(294) نقل است 1 روزے در ولایت دارالحرب حضرت میراں علیہ السلام با دائرہ می رفتند ۔ ثور عزیز بمانده شد۔ حضرت میراں علیہ السلام را خبر کردند که ایں دارالحرب است چه باید کرد۔ میرانجیو علیہ السلام توجه بحق تعالیٰ کردند۔ چوں چشم کشادند فرمودند میشود ذبح کند۔ اگر غلبه خواہند کرد کافراں معجزه محمد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم است که مقہور شدند تا اطاعت کنند۔ باما سر کشی چنیں کردن نتوانند و ترا خاتمِ ولایتِ محمدیه گردانید۔ ترا ہم ایں کرامت داده ام و با تو ہم کافراں ایں دو کار۔ یکے خواہند کردد لیکن ترا باید چوں بیایند روئے خود بطرف لشکرِ ایشاں کنی ۔ به بینی تا چه پیدا شود۔ بعدہٗ آں ثور را ذبح و التماس کردند که ایں در راہِ خدا گزار نیدیم فرمودند سویت کنید ۔ چوں یاراں در سویت مشغول شدند۔ ناگاه کافرے افتاد شود شوروغوغا کرد۔ پیشِ باشاه خود رفت و بانگ کرد که دریں ملک کارے که گاہے نه شده است در عہد تومی شود۔ بادشاه کوچک بود مادرش لشکر نامزد کرد۔ وزیر دانا بود و گفت که شتابی مکنید اگر لشکر مسلماناں باقوت باشد ناگاه نے آگاه آوردن نتوانستند۔ اغلب از نادانا ں ایں کار شده است که من باندک سواران بردم اغلب ایں خبر دروغ است۔ تاچنانچه من گفتم ہمچنا نست آرنده را خبر پرسیدند۔ ایں مردماں چه شکل دارند گفت فقیرانند باز پرسید چه مقدار اند ہفتا دو ہشتاد کس باشند۔ وزیر گفت آنچه من میگویم

حکایت ہمچنا نست که جماعتِ ناداناں ہستند بارے آں وزیر آمد چه بیند که سویت کنند۔ گفت اے ناداناں چه کار کردید۔ یاراں جواب دادند بر فرموده سر لشکر ما ایں کار کردیم گفت سر لشکر شما می نمائید۔ بعدہٗ حضرت میراں علیه السلام را خبر کردند و میرانجی علیه السلام سوار شده آمدند۔ چوں وزیر روئے مبارک حضرت میراں علیه السلام دید ہریک فی الحال از اسپ فردد آمدند و سر بر پائے مبارک نہادند و گفتند که ملک شما است و ما ن و کر شما ہستیم حضرت میراں علیه السلام مرا ایشان را سوئے دینِ محمد صلی اللہ علیه وسلم دعوت کردند۔ چوں از دعوت فارغ شدند کافراں گفتند مشکل ما امروز حل شد۔ فرمودند چه مشکل؟ گفت شبیده بودم پیشِ ازیں آغازِ اسلام پیش یک مسلمان دو کافراں می گریختند چونکه مسلمان ضعیف شدند پیشِ مسلمان یک کافر گریخته و ایں زماں خود یکساں شده اند مسلماناں و کافراں ۔ اکنوں معلوم شد آں مسلماناں پیشِ ہمچوں بوده باشند۔ حضرت میراں علیه السلام تبسم کردند و فرمودند ہمچنان است۔ بعدہٗ آں وزیر سر بر پائے مبارک نہاده التماس کرد که چند روز روانه مشوید۔ فرمودند حق تعالیٰ ایں ملک را داده است۔ بغیر فرمانِ حق تعالیٰ ازیں ملک بیروں نخواہم شد۔ وزیر گفت ما نوکرِ شما ہستیم۔ ہر چه رضا باشد بکنید۔ وزیر بازگشت پیشِ مادر بادشاه گفت ایں چه بلا کرده بودی ملکِ خود بدست خود تلف کرده بودی آزاں مردانِ خدا پرستانند گاہے ایں چنیں مردماں ندیده ام آنچه حکایت پیشیناں شنیده بودیم که اندک مومنان ولایت کافراں گرفتند و تاراج کردند دراں جائے اسلام کردند و بتخانه شکستند و بعضے کافراں اطاعتِ مسلماناں کردند۔ وآنا نکه مسلمان نه شدند جزیۂ اسلامی قبول کردند۔ ایشاں آنا نند که با ایشاں قتال ممکن نیست۔ باید که دل ایشاں معمور کنند و خوشنود گردانند۔ و بعدہٗ مادرِ آں بادشاه بسیر خدمتی فرستاد بلکه چند گوسفنداں ہم فرستاد۔ بعد ازاں چند روز فرمانِ حق تعالیٰ شد ازیں ولایت بیشتر

استعداد روانه شدند کردند۔ وزیر بازآمد و التماس کرد اے خداوند دریں راہ رہزنانند۔ ماہم مستعد شویم و ہمراہ بیائم تا آنکه ازاں مقام بیشتر شوند تادزداں مزاحمت نه دہند۔فرمودند آں خدا که ایں جا قوت غلبه داده است ہمیشه ہمراہ من است۔ ہمه جائے امان و غلبه دہنده ہمونست حاجت شما نیست ایں فرمودند و روانه شدند۔

(294) روایت(294) کے بجائے نسخہ (غ۔ب) (ا۔چ) میں روایت ذیل مذکور ہے بلحاظ مضمون ہم اُس کو بطور حاشیہ درج کر رہے ہیں۔

نقلست چوں بسندھ رسیدند ستور را ند بوح کرده گرفتند پیشِ بادشاه فریاد که طائفه گاؤ را ذبح کردد و گوشتِ او گرفته درون قلعه آمده بجائے فرود آمدند۔ دلشاد وزیزے بود گفت رضا نده تا رفته بند کرده بیارم۔ بعدہٗ بادشاه گفت یک باریک آدمی باید فرستاد تا بگوید که ازیں ولایت پیشتر شوید۔ مردم معتبر ایں پیغام رسانید۔ فرمودند که مرا ازحق تعالیٰ فرمان شده است که ایں ملک ترا دادیم بغیر فرمان ازیں ملک بیروں نه شوم اگر برتو غلبه کنند چوں روئے توبه بینید بگریزندایں معجزه جد تست ترا ایں که امت دادیم۔ اگر خاطرخوارشدن زودبیائید۔ چوں ایں حکایت آئینده پیشِ بادشاه رسایند پس دلشاد قرارداد که بقالاں را عہد کنایند که دو کانہا بسته دارند۔ و ایشاں را چیزے غله ندہند۔ تا بگرسنگی بمیرند۔ یا بردند و ہ سه روز چنیں گزشت یاراں بمیراں علیه السلام خبر رسا نید ند۔ فرمودند که فرمان می شود ملک شما را داده ام چیزے بستانید۔ یاراں دویدندو کانہا بزور کشادند۔ و ہر چه خواستند ستدند۔ خبر به دلشاد رسید ببادشاه رسانیده مشورت کرد ۔ بطریق اخلاص ایشاں را در کشتی کرده درآپ غرق کنیم۔ گویانیدند پس لبِ آب جائے خوب است۔ آمده به بیند فرمودند فرمان می شود جہاز بیارید جہاز آوردند و در کشتی نشستند چوں درمیان آب رسید خواستند که غرق کنند۔ ناگاه در آب جوش شد فرمان رسید کریختم فرمودند که فرمان می شود که ہمدریں مقام نزول

کن و بایارانِ خود بگو که بعد از نمازِ عشاء ہمه نچپند ہر که شک آرد اُو مردود است۔
درآں مقام نزول کردند و ہمه یاراں بعد عشاء خفتندوآں مرد ہیبت زده ہمراه بود
که ہیچ یکے نمرد و ہمه یاراں برائے نمازِ فجر یکجا شدند۔ درتحیر شد۔ پیشِ
حضرت میراں علیه السلام تصدیق کرد د۔

دنبالِ حضرت میراں علیه السلام نگذاشت و تارکِ دنیا شد۔(غ۔ب)(ا۔چ) ۔ چوں بسندھ رسیدند بشہرِ پارمیر ستوررانده بوح کرده گرفتند۔(ا۔چ)

Roman 294:- Riwayat hai ke Hazrat Mahdi AS aik roz apni Jama'at ke saath aik Mamlikat mein dakhil huwe jo Daarul-Harab ke hukm mein thi. Aik Ahle Daira ka bail bimaar hogaya. Hazrat Mahdi AS ki khidmat mein arz kiya gaya ke yeh Daarul Harab hai kiya karna chahiye. Hazrat Mahdi AS ne Khuda-e-Ta'ala ki taraf tawajhe ki (kuch dair ba'ad) Chashm-e-Mubarak khole kar farmaya us ko zabah karne ka Hukm ho raha hai. Agar Kuffar hamla bhi karein to Hazrat Rasoolullah SAS ka Mu'jizah hai ke woh itna maqhoor honge ke Ita'at karein ge. Hum se Sar-kashi na kar sakein ge. Hum ne tum ko Vilayat-e-Muhammadia SAS ka Khatim banaya hai. tum ko bhi wahi Mu'jizah diya hai. Kuffar tumhare saath bhi in do kamaun mein se aik kaam kareinge. Lekin tumhein chahiye ke jab woh aaein to apne munh un ke Lashkar ki raraf rakhein phir dekhna kiya hota hai. Is ke ba'ad Ahle Daire ne us bail ko zabah kar diya. Aur Hazrat AS se arz kar diya ke yeh hum ne Fi-sabeelillah paish kar diya hai. Hazrat AS ne sawiyat ka hukm sadir farma diya. Jab Sahaba RZ sawiyat mein mashghool huwe Ittefaqan aik Kafir

udhar se guzra aur shore machaya. Apne Badshah ke pas pahunch kar faryad ki ke is Mamlikat mein jo kaam kabhi na huwa tha ab aap ke zamane mein huwa hai. Badshah kamsin tha us ki maan ne fauj ko Hukm de diya. Wazir aql-mand tha arz kiya jaldi na kijiye. Agar Musalmanaun ke saath Taqatwar Lashkar bhi hota to is tarha be Ittela' na la sakte. Ghaliban na-waqif logaun se yeh kaam sar-zad huwa hai. Mein chand sarwaruan ke saath ja kar tahqeeq karuinga. Ghaliban yeh khabar jhooti hai. Phir Mukhbir se pooch ne laga ke un logaun ki alamaat kiya hain? Us ne kaha Faqeeran hain. Poocha kitne hain? Kaha (70) ya (80) nufoos hon ge. Wazir ne kaha mein jo khayal kar raha huin yeh khabar waisi hi hai ke yeh na-waqif logaun ki jama'at hai. Wazir us maqaam par pahunch dekha sawiyat ho rahi hai. Kaha Aey! Nawaqif logo tum ne yeh kiya kaam kiya. Sahaba RZ ne jawab diya hum ne hamare Sardar ke hukm se kiya hai. Kaha tumhare Sardar se Milao. Hazrat Mahdi AS ki khidmat mein Ittela' di gaee. Hazrat sawari par tashreef laye. Hazrat Mahdi AS ka chahra-e-Anwar dekhte hi ghodaun se sab utar pade. Aur qadmaun par sar rakh diye. Aur kahne lage Mulk aap ka hai. Hum Aap ke Gulaam hain. Hazrat Mahdi AS ne un par Deen-e-Hazrat Muhammad Mustafa SAS ki tableegh farmaee jab Bayan-e-Tableegh se Aap AS Faragh huwe to Kafiraun ne kaha ke aaj hamari mushkil hal huwi. Farmaya kaun si mushkil? Arz kiya ham ne suna tha ke aaj se pahle aaghaaz-e-Islam ke

zamane mein aik Musalman ke muqabile mein do Kafir Bhaag te nazar aaye hain, aur is zamane mein itne kamzore ho gaye hain ke Musalman wo Kafir aik nazar aa rahe hain. Ab ma'loom huwa ke woh agle Musalman aise hi the (jaise ke aap log nazar aa rahe hain) Hazrat Mahdi AS ne muskara kar farmaya han sahih hai. Is ke ba'ad Wazir ne pair par sar rakh kar arz kiya ke chand roz yahein tashreef rakhiye farmaya. Haq Ta'ala ne yeh Mulk hamein de diya hai. Us ke Hukm ke baghair hum yahan se na jaeinge. Wazir ne arz kiya hum to Aap ke Ghulam hain. Aap AS jo chahe kijiye. Wazir wapas huwa. Badshah ki walida se kaha. Aap ne to bala nazil karli thi. Apne haat-haun apna Mulk tabah kar chuki thein. Woh log Khuda parast hain. Aise log to kabhi dekhne mein nahin aaye. Jaisa ke agle logaun ke Qisse hum sunte aaye hain ke thode Mu'mineen Kafiraun ke mulk par ghlaba pa jate the. Wahan Islam qaem karte aur But-khane tode dete the. Aur Kuffaar Ita'at qubool karte the. Jo Musalman na hote un se Juziya wasool karte the. Yeh log bhi kuch aise hi maloom hote hain. In se jang mumkin nahin hai. in logaun ki dildari karni chahiye aur un ko khush karna chahiye. Is ke ba'ad Badshah ki walida ne bahut sare khidmat-gaar rawan kiye balke chand bakre bhi bhijwaye. Chand roz ba'ad Allahu Ta'ala ka Farman huwa to us Mamlikat se rawan hone ki taiyyaari shuroo' kardi gaee. Wazir hazir ho kar arz karne laga ke Aey Khudawand! is raste mein Daaku hain. Hum bhi taiyaar ho kar chalte hain ta ke

Aap is khatarnaak maqaam se guzar jaein aur Daaku Muzahimat na karne paein. Aap AS ne farmaya jis Khuda ne yahan Ghalabah ata farmaya hai hamesh hamare saath hai aur har jaghe amn wo Ghalabah ata farmane Wala hai. Tumhari zaroorat nahin. Yeh farmaya aur rawana hogaye.

(295) نقل است که سگے ہمراہ بود ہر جا که حضرت مہدی علیه السلام منزل کردے اُو نیز آنجا بودے چوں رواں شدے اُو نیز شدے و پنج وقت بانگِ نماز گفتے 1بلکه بعضے وقت بانگِ نماز موذن اُو بانگ گفتے و ہر روز آں سگ تا ربع روز بر زانو نشسته مشغول بودے یک محل 2برائے آزمودن طعام پیش اُو نہاد۔ میل ہم نه کردے و در ذکر بودے اُو را سویت بود۔ یاراں پرسیدند که روزِ قیامت حال سگ چوں خواہد شد۔ فرمودند ایں سگ اصحابِ کہف خواہد 3 بود و فرمان می شود که اُو را در گروہِ محمد مصطفیٰ صلی الله علیه وسلم و ایں را در گروہِ مہدی شمرده خواہد شد۔

1- گفتے و بر زانو مشغول بودے (غ۔ ب)(ا۔ چ) 2- بحدیکه (ب۔ ا) 3- خواہد بود کے بعد کا مضمون ان نسخوں میں نہیں ہے۔ (غ۔ ب)(ا۔چ)

Roman 295:- Riwayat hai ke (Hazrat AS ke Daire mein) aik Kutta tha. Safar mein saath rahta. Aap AS jahan maqaam karte woh bhi taher jata Aap AS jab rawana hote woh bhi saath ho jata tha. Aur Panchaun Namazaun ke waqt (apni zaban-e-haal mein) Baang deta tha. Balke ba'az waqt Muezzin ke saath-saath azan deta tha. Aur har roz sawa paher tak do zano baith kar Zikr mein mashghool rahta tha. Aik waqt Aazmaesh ke taur par (us ke Shaghl-e-Zikr ke waqt) us ke samne khana rakha gaya us ne raghbat bhi na ki aur Zikr mein mashghool raha. Us ke liye Sawiyat bhi muqarrar thi.

Sahaba RZ ne suwal kiya ke Qiyamat ke din is kutte ka kiya haal rahe ga. Aap AS ne farmaya yeh Ashaab-e-Kahaf ke kutte ke Kutte saath rahe ga. Aur farman hota hai ke is ko Hazrat Muhammad SAS ki Jama'at mein aur is ko Mahdi ki Jama'at mein shumaar kiya jaye ga.

(296) نقل است که کسے مبتلائے افیون بودے چوں پسخوردۂ حضرت میراں علیه السلام خوردے حاجتِ افیون دیگر بار نیفتے۔

Roman 296:- Riwayat hai ke aik shakhs Afyoon ka Aadi tha. Jab Hazrat Mahdi AS ka Paskhurdah pita us ko kabhi Afyoon ki zaroorat na aati.

(297) 1 روزے یک شخص پیشِ حضرت میراں علیه السلام عرض کرد مادر فلاں کودک آہ میگوید دست زدن برسینه درخانۂ ایں مہدی باد که پسر مارا کشیده ۔ تبسم کرده فرمودند که مہدیاں تا قامِ قیامت باشند۔به بینم تا بر کدام کس آہ و دست زدنی برسینه می افتد۔

1-اِس نقل کی عبارت انصاف نامہ میں اس طرح ہے۔و نیز نقلست دروقت میراں پسریکے در راہِ خدائے تعالٰی پیشِ حضرت میراں آمد و مادرش دستہا برسینۂ خود می زدند و می گوید واہ مہدیؑ واہ مہدیؑ ۔پیشِ میرانجیو عرض کردند که ہمچناں دیوانگی می کند بعدہٗ آنحضرت فرمودن که پئی از من تاقیامت ایں چنیں مہدیاں باشند که در ہر خانه دستہا برسینه زنند۔

Roman 297:- Aik din aik shakhs ne Hazrat Miran AS ke samne arz kiya ke fulan ki man aah wo Buka karti hai aur kahti hai ke is Mahdi AS ke ghar mein (Hamare misl) matam (Seena peet na) ho ke us ne hamare bachche ko kheench liya hai. Aan Hazrat AS ne muskara kar farmaya ke Mahdavi-yaan Qiyam-e-Qiyamat tak rahein ge. Hum dekheinge ge ke kis ke hisse mein aah wo wawailah aur seena koobi aati hai.

(298) نقل است احضرت میراں علیہ السلام ایں آیت تا آخر بیان کردند۔ فَالَّذِیۡنَ هَاجَرُوۡا وَاُخۡرِجُوۡا مِنۡ دِیَارِهِمۡ وَاُوۡذُوۡا فِیۡ سَبِیۡلِیۡ وَقٰتَلُوۡا وَقُتِلُوۡا۔۔الخ(سورۃاٰل عمران۔195) ایں آیت اصالتاً دربیان شرفِ اصحابِ مصطفیٰ صلی اللہ علیہ وسلم وتابعان دے است و در گروہِ مہدی شرف برائے آنانکہ بدیں صفت مبعوث باشند۔ بعد بیان ایں آیت میاں سید خوند میر رضی اللہ عنہٗ آمدند حضرت میراں علیہ السلام فرمودند بے چارہ بریں سید چہا چھا خواہد شد۔

1۔روایت(298)اِن نسخوں میں نہیں ہے۔(غ۔ب)(ا۔چ)

Roman 298:- Riwayat hai ke Hazrat Mahdi AS ne is Aayat ke aakhiri hisse tak Bayan farmaya." Jin logaun ne Hijrat ki aur jin ko Gharaun se nikaala gaya aur jo Allahu Ta'ala ke raste mein sataye gaye. Aur jinhuin ne (Fi-Sabeelillah) Jang mein Hissa liya aur jo Shaheed huwe..... (سورۃاٰل عمران۔195)

Yeh Aayat bataur Asalat, Ashaab wo Tabaeen-e-Mustafa SAS ke sharf ke bayan mein hai aur Mahdi AS ki Jama'at mein jo log in Ausaaf se muttasif honge un ko bhi is Aayat ka sharf hasil hai. is Aaya-e-Sharifah par Bayan ho Chuk ne ke ba'ad Hazrat Miyan Syed Khundmir RZ aagaye to Hazrat Mahdi AS ne farmaya, is Bechaare Syed par to Chaha-Chaha hoga.

(299) نقلست حضرت میراں علیہ السلام وقتِ رحلت ایں دوآیت خواندند،

قُلۡ هٰذِهٖ سَبِیۡلِیۡۤ اَدۡعُوۡۤا اِلَی اللّٰهِ ۟ قف عَلٰی بَصِیۡرَةٍ اَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِیۡ ؕ وَسُبۡحٰنَ اللّٰهِ وَمَاۤ اَنَا مِنَ الۡمُشۡرِکِیۡنَ ﴿108﴾(سورۃیوسف)

و دیگر "اَلۡیَوۡمَ اَکۡمَلۡتُ لَکُمۡ دِیۡنَکُمۡ۔۔الخ"(سورۃالمآئدہ-3) یکے مہاجر بآوازِ بلند

گریه کرد۔ فرمودند1 برگریه کنندگاں آنچه خبردادنی بود از حق تعالیٰ خبردادم اکنوں کردن و ناکردن شما دانید۔

Roman 299-:- Riwayat hai ke Hazrat Mahdi AS be Rehlat ke waqt is Aaya-ya-e-Sharifah par Bayan farmaya ke:-

قُلْ هٰذِهٖ سَبِيْلِيْٓ اَدْعُوْٓا اِلَى اللّٰهِ ۣ عَلٰي بَصِيْرَةٍ اَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِيْ ۭ وَسُبْحٰنَ اللّٰهِ وَمَآ اَنَا مِنَ الْمُشْرِكِيْنَ ﴿108﴾ (سورۃ یوسف)

(Aey Muhammad SAS!) kaho ke yeh mera rasta hai mein Allah ki taraf Baseerat par bulata huin aur woh (Mahdi) bhi bula-e-ga jo Mera Tabe' hai (Surah Yusuf-108) Dosri Aayat:-

"اَلْيَوْمَ اَكْمَلْتُ لَكُمْ دِيْنَكُمْ ۔۔ الخ" (سورۃ المآئدہ-3)

par bhi Bayan farmaya. Aik Muhajir RZ baland aawaaz se rone lage. Aap AS ne farmaya rone walaun ko jo kuch ma'loom karna tha minjanib Allah mein ne ma'loom kar diya hai. Ab is par Amal karna ya na karna woh tum janein.

(300) 1 منقول است که بعد از رحلت هریکے اتفاق کردند ازیں جا بروید که دریں ولایت قهر شدنی است بداں سبب هر یکے باز گشتند چنانچه حضرت میراں علیه السلام در خواب فرموده بودند همچناں شد عیاں۔

1- روایت (300)(301) ان نسخوں میں نہیں ہے۔ (غ۔ ب)(ا۔ چ)

Roman 300:- Riwayat hai ke (Hazrat Mahdi AS ki) rehlat ke ba'ad tamaam Sahaba Razi Allahu Anhum ne is amr par ittefaaq kiya ke yahan se rawana ho jana chahiye. Kuin ke is shaher mein Qahar nazil hone wala hai. Is liye sab wahan se wapas ho gaye. Hazrat Mahdi

AS ne khawb mein jis (Qahar) ki khabar di thi wahi huwa.

(301) منقول است که حضرت میراں علیه السلام به شبِ قدر بعد ادائے نمازِ عشاء باسنتِ موکده یک دوگانه گزاردند و خود امام شدند و تمام یاراں مقتدی بعد از سلام حضرت میراں علیه السلام ایں دعاء خواندند۔ اَللّٰهُمَّ اَحْيِنِيْ مِسْكِيْنَاً وَّ اَمِتْنِيْ مِسْكِيْنَا وَ احْشُرْنِيْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيْ زُمْرَةِ الْمَسَاكِيْنَ بِفَضْلِكَ وَ بِكَرَمِكَ وَ بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ ۔بعدہٗ میاں سیدسلام اللہ التماس کردند که میرانجیوؑ مایاں را فراموش کردند ایشاں ازیں دعاء بے نصیب شدند۔بعدہٗ بدیں طریق خواندند:-

اَللّٰهُمَّ اَحْيِيْنَا مِسْكِيْناً وَّ اَمِتْنَا مِسْكِيْنَاً وَاحْشُرْنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيْ زُمْرَةِ الْمَسَاكِيْنَ۔

وایں دعاء نیز خواندند۔ اَللّٰهُمَّ صَغِرِ الدُّنْيَا بِاَعْيُنِنَا وَعَظِّمْ جَلَالَكَ فِيْ قُلُوْبِنَا اَللّٰهُمَّ وَفِّقْنَا لِمِرْضَاتِكَ وَ ثَبِّتْنَا عَلَى دِيْنِكَ وَ طَاعَتِكَ بِفَضْلِكَ وَ كَرَمِكَ وَ بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ۔ اَللّٰهُمَّ أَرِنَا الْحَقَّ حَقّاً وَارْزُقْنَا اِتِّبَاعَهٗ وَ اَرِنَا الْبَاطِلَ بَاطِلَ وَّ رْزُقْنَا اِجْتِنَابَهٗ بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ۔ وایں دوگانه میاں سید خوند میر رضی اللہ عنہٗ خود امامت کرده ہمیشه گزارده اند۔جہت متابعتِ حضرت مہدی صلی اللہ علیه و سلم و جمله مہاجران که بودند بدنبالِ میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہٗ گزاردند۔

Roman 301:- Riwayat hai ke Hazrat Mahdi AS ne Shab-e-Qadr mein Sunnat-e-Muakkadah ke saath Namaz-e-Isha ada karne ke ba'ad aik Dugana khud apni Imamat mein ada farmaya. Tamaam Sahaba Razi Allahu Anhum ne Iqteda' ki, salam ke ba'ad Hazrat Mahdi AS ne yeh Dua padhi.

اَللّٰهُمَّ اَحْيِنِيْ مِسْكِيْناً وَّ اَمِتْنِيْ مِسْكِيْناً وَاحْشُرْنِيْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيْ زُمْرَةِ الْمَسَاكِيْنَ بِفَضْلِكَ وَ بِكَرَمِكَ وَ بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ

(Aey Allah! Tu mujhe Miskeen Jila, Miskeen halat mein maut de aur Qiyamat ke din mera Hashr Miskeenaun ke zimreh mein farma apne Fazl wo karam se Aey Bahtareen Rahm farmane Wale. Is waqt Miyan Syed Salamullah RZ ne arz kiya ke Miranjio AS Aap ne hum ko faramoosh farmadiya hum log is Dua se be-Naseeb rah gaye. Phir Hazrat AS ne is tareeqe par Dua padhi.

اَللّٰھُمَّ اَحْیِیْنَا مِسْکِیْنًا وَّاَمِتْنَا مِسْکِیْنًا وَاحْشُرْنَا یَوْمَ الْقِیَامَۃِ فِیْ زُمْرَۃِ الْمَسَاکِیْنِ

(Aey Allah tu hamein Miskeen Jila aur Miskeen halat mein maut de aur Qiyamat ke din hamara Hashr Miskeenaun mein farma. Aur Aap AS ne yeh Dua bhi padi.

اَللّٰھُمَّ صَغِّرِ الدُّنْیَا بِأَعْیُنِنَا وَعَظِّمْ جَلَالَکَ فِیْ قُلُوْبِنَا اَللّٰھُمَّ وَفِّقْنَا لِمَرْضَاتِکَ وَثَبِّتْنَا عَلٰی دِیْنِکَ وَطَاعَتِکَ بِفَضْلِکَ وَکَرَمِکَ وَبِرَحْمَتِکَ یَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِیْنَ۔ اَللّٰھُمَّ أَرِنَا الْحَقَّ حَقًّا وَارْزُقْنَا أَتِّبَاعَہٗ وَأَرِنَا الْبَاطِلَ بَاطِلاً وَّارْزُقْنَا أَجْتِنَابَہٗ بِرَحْمَتِکَ یَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِیْنَ۔

Aey Allah! Hamari nazraun mein Duniya ko Haqeer bana de aur apne Jalal ko hamare Quloob mein badha de. Aey Allah! Tu apni marzi par chalne ki hamein Taufeeq ata farma. Aur apne Deen aur apni Ita'at par hamein sabit qadam rakh. Aey Allah tu hamein Haq ko Haq ki halat mein dikha aur is ki itteba' rozi kar aur hamein Batil ko Butlan ki halat mein dikha is se hum ko bacha le apni Rahmat se Aey Bahtareen Rahm Farmane Wale. Aur yeh Dugana Hazrat Miyan Syed Khundmir RZ ne bhi Hazrat Mahi AS ki Itteba' ke taur

par khud Imam ban kar hamesha ada farmaya hai. Aur tamaam Muhajireen Razi Allhu Anhum bhi shareek rahte. Aap RZ ki iqteda' mein ada karte the.

(302) نقل است حضرت مہدی علیہ السلام درحقِ بندگی میاں نظام رضی اللہ عنہٗ بن خداواند۔ہفت 1 بشارتہا فرمودند یکے دیدن و چشیدن دوم دریا نوش سوم مست ہشیار چہارم کشکِ ملامت پنجم "بل ھوکل فیہٖ" ششم گواہی چشمِ سر برویتِ حق تعالٰی "رجال لا تلھیھم تجارۃ ولا بیع عن ذکر اللہ الآیۃ۔

1- ہفت نہیں ہے(غ۔ب)(ا۔ چ)

تمت الکتاب بعون اللہ

املک الوھاب

ماہِ محرم 1369ھ ہجری

Roman 302:- Riwayat hai ke Hazrat Mahdi AS ne Hazrat Bandagi Miyan Nizam Bin Khudawand RZ ke Haq mein saat Bisharatein farmaee hain. Aik "دیدن و چشیدن" Deedan wo Chasheedan Duwwam "دریا نوش" Dariya Nosh Saum "مست ہشیار" Mast Hushiyaar Chaharrum "کشکِ ملامت" Khashak-e-Malamat Panjum "بل ھوکل فیہٖ" Shashum Gawahi Chashm-e-Sar ba-Ruyat-e-Haq Ta'ala:-

"رجال لا تلھیھم تجارۃ ولا بیع عن ذکر اللہ الآیۃ۔

تمت الکتاب بعون اللہ

املک الوھاب

ماہِ محرم 1369ھ ہجری

FERIST-E-MAZAMEEN-E-HISSA-E-TAUZIHAAT

NAAT DAR SHAN-E-MAHDI AS

مِنْ خَاتِمُ الْوِلَايَةِ ضَوْءُ الْهُدَىٰ انيس
صَارَالْقُلُوبُ تَلْمَعُ كَالشَّمْسِ وَالْقَمَرْ
لَمَّا رَاَىٰ الْكِرَامُ اِلىٰ نُوْرِ وَجْهِهٖ
قَالُوا ثِنِىً مُحَمَّدُ الْمُصْطُفَىٰ ظَهَرْ

Ustazuna Alamat-ul-Asar Maulana
Muhammad Sa'adat-Ullah Khan Hosh Mandozi
Sabiq Principal Darul-Uloom College Balda Hyderabad
Deccan

Translation:- Khatim-ul-Vilayat ke zariye Hidayat ki Roshini phaili Quloob Shams wo Qamar ki tarha Munawwar ho gaye. Shaib-e-Haal un ke Rukh-e-Anwar ko dekh kar kahne lage ke Mustafa SAS ne dobarah Zahoor paya hai.

MANZOOM TAREEKH

AZ

Khan Allama Maulana Muhammad Sa'adat-Ullah Khan Hosh Mandozi

Asad-ul-Ulama ne likhi sharah Nuqool wo Marwiyaat

Hai jo ba'as-e-Sharah-us-Sadr naam hai jis ka Tauzihaat

Achchi Niyyat Achche kaam "Al-Aamaalu Bin-Niyyaat

Hosh ne yuin Tareekh kahi Anjum Gauhar Tauzihaat

1950 AD

FEHRIST-E-MAZAAMEEN

HISSA-E-TAUZIHAAT

1 Naat dar Shan-e-Mahdi AS
2 Lam'at (Tamheed)
3 Lam'at-e-Awwal Hamd wo Salawat

Lama-e-Duwwam

1 Bai'sat-e-Mahdi-e-Mau'ood AS
2 Khalifatullah ki Baisat sirf Mansha wo Maslehat-e-Khuda-e-Ta'ala par Munhasir hai
3 Wahi "Ilhaam" wo Kashf ka Farq
4 Wahi aur us ke aqsaam ki Tauzih
5 Wo Hadees jin mein Mahdi AS ki Baisat ka Zikr hai
6 Mahdi-e-Mau'ood AS Aal-e-Rasool SAS se honge
7 Mahdi-e-Mau'ood AS aur un ke Walid ka naam Hazrat Rasoolullah SAS aur Aap AS ke Walid ka naam par hoga
8 Qiyamat us waqt tak na hogi jab tak ke Mahdi-e-Mau'ood AS ki Baisat na ho jaye
9 Mahdi-e-Mau'ood AS Wast-e-Ummat-e-Muhammadiya mein Zahoor paein ge
10 Mahdi-e-Mau'ood AS Khalifatullah hain aur un ki Bai'yat Farz hai
11 Mahdi-e-Mau'ood AS Masoom Anil-Khata hon ge
12 Mahdi-e-Mau'ood AS Aan-Hazrat SAS ke Naqsh-e-Qadam par chalein ge
13 Mahdi-e-Mau'ood AS aur Mujahid ka Farq
14 Mahdi-e-Mau'ood AS ki Baisat hogi to Aap AS se qabl ke

Mujahideen ke tamaam Mazahib ki Taqleed Bil-Amal Batil ho jaye gi

15 Mahdi-e-Mau'ood AS ki Baisat ke masale mein jitni Kaseer Ahaadees warid huwi hain utni Kasrat aur masale ke mutalliq nahin paee jati

16 Ahaadees-e-Baisat-e-Mahdi-e-Mau'ood AS ko Akabir Ulma-e-Ahl-e-Sunnat ne Mutawatir-ul-Mana' Tasleem kiya hai

17 Jo Umoor Tawatur se sabit hon un se Qataee wo Yaqeeni Ilm hasil hot hai jin ka Inkaar Naql wo Aql ke khilaf hai

18 Ibn-e-Khaldoon ne Ahaadis-e-Baisat-e-Mahdi-e-Mau'ood AS se jo Ikhtelaf kiya Usool-e-Muhaddiseen ke khilaf hai

19 Ahaadis-e-Mutawatira mein Rawiyaun ke Ze'f wo Quwwat se bahes ki zaroorat nahin hai

20 Yeh kah na sahih nahin hai ke Khulafah-e-Bani-Abbas ke zamane Ahaadis-e-Mahdi-e-Mau'ood AS par Propagande ke liye Waza' huwi hain

Lama-e-Suwwam

1 Bukhari wo Muslim mein Mau'ood AS ka Zikr na hona

2 Imam Bukhari RA ka zamana aur un ki mushkilaat

3 Usool-e-Hadees ke tahet Sahih Bukhari ki Hadees par bahes

4 Sahih Bukhari ko Ashal Kutub kahne ka matlab

5 Ilm-e-Deen ka Inhesaar sirf Bukhari wo Muslim par nahin hai

6 Masael-e-Hanafiyah ki Bunyaad jin Ahadees par hai un mein ki aksar Ahadees Bukhari wo Muslim mein maujood nahin hain

7 Bukhari wo Muslim wo Muta Imam Malik mein munasibat

8 Imam Bukhari RA ne 6 lakh Sahih Ahadees nikaali hain jin mein se Ahadees-e-Sahihya ka aksar Hissa Sahih Bukhari mein darj nahin huwa hai

9 Bukhari wo Muslim mein Baisat-e-Mahdi-e-Mau'ood AS ki Ahadees na hone ke bawajood Ulama-e-Akabir-e-Ahl-e-Sunnat ne Mas'ala-e-Mahdi-e-Mau'ood AS ko dakhil-e-Aeteqad baat qaraar diya aur Aqayed ki kitabaun mein is ka Zikr zaroor kiya hai.

Lama-e-Charrum

1 Mahdi AS wo Isa AS aik zamane mein na hone ki bahes
2 Aan-Hazrat SAS ne farmaya ke Waqt-e-Wahid mein do Khalifeh Bai'yat lein to aik ko Qatl kar dalo
3 Imam Nawaza RA ne bayan kiya ke aik zamane mein do Khalifeh jama' na hone ke bare mein Salf ne Ijmaa' kiya hai
4 Bukhari wo Muslim ki ba'az Riwayataun mein Jaish, Ameer, Imam waghairah alfaaz se ba'az logaun ne Mahdi-e-Mau'ood AS jo murad li, Sahih Nahin hai
5 Allama Qazi Muntajib Uddin Junairi RA ne Suboot-e-Mahdiyat-e-Imamuna AS par "Makhzan-ud-Dalayal" aik kitab Arabi Zaban mein likhi hai jis mein Isa AS wo Mahdi AS aik zamane mein hone ke khiyal ko Dalayal-e-Qataee-ya se Batil qaraar diya hai
6 Jab yeh baat tasleem hai ke Bukhari wo Muslim mein Mahdi AS ka Zikr nahin hai to phir Sahih Bukhari wo Muslim mein Jaish, Ameer, Imam waghairah alfaaz jin Hadeesaun mein aaye hain un se Mahdi-e-Mau'ood AS Murad nahin li ja sakti balke us se koi aur shakhs murad hoga
7 Allama Taftazani RA ne Sharah Maqaasid mein Tahreer farmaya hai ke Isa AS ka Mahdi AS ki Iqteda karna ya Mahdi AS ka Isa AS ki Iqteda karna aik La-Ya'ni Be-Asal baat hai jis ki koi Sanad nahin.
8 Isa AS wo Mahdi AS aik zamane mein
hone ke bare mein koi Sahih Hadees maujood nahin hai.

Lama-e-Panjum

1 Qur'an-e-Majeed mein Lafz-e-Mahdi AS ka Zikr kuin nahin hai
2 Aik shakhs ki Bai'sat ka Zikr Qur'an mein paya jata hai
3 Ahadees-e-Bai'sat-e-Mahdi-e-Mau'ood AS in Aayaat hi ki Tafseer hain
4 Qur'an mein jis Shakhs ki Bai'sat ka Zikr hai Hazrat Rasoolullah SAS ne us ko Lafz-e-"Mahdi" se mukhatib farmaya hai

Lama-e-Shash-Shum

1 Mukhtesar Halaat wo Khulasa-e-Ahkaam
2 Nawein Daswein Sadi Hijri ke halaat aur Zaroorat-e-Bai'sat
3 Jo log Imamuna AS ki Tasdeeq se Musharraf huwe unhuin ne Aap ki Sadaqat ko isi Ma'yar par paya jin Usool-e-Ma'yar par Anbiya' ki Sadaqat ko Sabit kiya ja sakta hai.
4 Apne paraye sab Aap ke Taqaddus-Maab Akhlaq wo Aadaat ke Mutarif rahe hain
5 Ibadaat ki teen qism hain. Jismani, Maali, Qalbi, Fuqaha' ne Jismani wo Maali Ibadaat ke Masael ki khoob Mu-Shigafi ki hai lekin Qalbi Ibadaat ka is mein koi zikr nahin
6 Raye Dalpat aur Sultan Husain Sharqi ki Jung mein Imamuna AS ki shirkat aur Ghair Ma'mooli Quwwat ka Zahoor
7 Raye Dalpat ke qalb par us Butt ki Tasweer nazar aaee jis ki wo Pooja karta tha
8 Damaq Maqaam-e-Tasawur hai, Dil Maqaam-e-Tasdeeq
9 Imamuna AS par Jazba-e-Haqqani namudar ho gaya aur yeh 12 saal raha. 7 saal aise guzre ke kuch khaya na piya
10 Adam-e-Ta'adi ke bare mein mash-hoor wo ma'roof Ulama-e-Ma'qool ke shawahid
11 Jazba ke aalam mein bhi koi Khilaf-e-Shara Fe'l to kiya sadir ho ta Namaz tak Qaza na hone paee

12 Imamuna AS ne Tareeqat wo Mua'rifat ki Ta'leem is nahej par di ke kisi haal aur kisi maqaam mein bhi Shirk na hone payé. Aur Aadaab-e-Shariyat ki pabandi lazim qaraar de kar dhoke aur faraib ke raste band kar diye

13 Akhrab-ut-Tareeq ya'ni Nazdeek ke rasta ki Tauzih

14 Nafs ke mutallibaat lo Tauzih

15 لارهبانية فى الاسلام ki Sahih Itteba' ke saath Anmbiya wo Sahaba wo Kamileen ki zindagi ikhtiyaar karne ka Tariqah-e-Ta'leemaat Imamuna AS se ma'loom ho sakta hai

16 Musalmanaun ka koi Firqa Akabir-e-Ahle-Sunnat ka itna muafiq na mil sake ga jitna Mahdavia ka Maslak hai

17 Maiyyat ki ziyarat chauthe din jo ki jati hai is ke muta'lliq Ahaadees

18 Hamari Haqqaniyat wo Kitab wo Sunnat ki Muafiqat ko Ameeq wo Intehaee Muhtaat Nazar se janchne ki zaroorat hai

19 Umooman Dhoka yeh hota hai ke Hanafiyah hi Ahle Sunnat hain halan ke Charaun Aemma RA Ahle Sunnat mein dakhil hain

20 Muafiqat-e-Ahle Sunnat ki Tauzih

21 Imamuna AS ka Dawa, Kitabullah wo Sunnat-e-Rasoolullah SAS ki Muafiqat par tha

22 Hazrat Syed Muhammad Juanpuri AS ki Zaat Mahdi-e-Mau'ood Musallam hone ki wajhe hum unhein Aqayed ke paband hain jo Mahdi-e-Mau'ood AS ki nisbat hone chahiein

23 Mahdaviyaun ne Hadees, Fiqha wo Kalam ki Kitabein alaheda murattib nahin ki hain. In ka istedlaal un kitabaun se hota hai jo Akabir-e-Ahle Sunnat ne murattib kein aur un mein Mu'tebar wo Musallam rahi hain

24 Aamad-e-Mahdi AS ke bare mein jo log mu'teriz hain un mein aksar ka makhaz "Ibn-e-Khaldoon" ke khiyaalaat hain aur Mazhab-e-Mahdavia par jo log Aeteraz ki jasarat karte

hain is ki wajhe ziyada tar “Hadiya-e-Mahdavia” Muallifa Zaman Khan Shahan puri ya is se istefadah ki huwi kitabaun ka muta’liya hai

25 Muallif-e-“Hadiya-e-Mahdavia” ke waqiya-e-qatl se 2 saal qabl hi “Hadiya-e-Mahdavia” ke jawabaat nikal chuke the

26 Kalam-e-Khasam ki bina par Tahqeeq kisi Jama’at ko ya kisi fard ko Moorid-e-Ilzaam nahin kiya ja sakta

27 Istedlaal ka aik Usool yeh hai ke Fareeq-e-Muqabil ke Musallimaat se apne saboot muhayya kiya jaye. Is se yeh ilzaam nahin aata ke is ke tamaam Musallimaat hamare Musallimaat ho jaein. Qur’an wo Hadees wo Auliya-e-Kiram se jo bhi istefadah kare ga us ka kalam Mazhab-e-Mahdavia se ziyada muafiq paya jaye ga

Ihtemaam-e-Mazmoon-e-Tamheed

☆☆☆☆☆

TAUZIHAAT

1 Tauzih-e-Riwayat 1, 2, 265 dar Bayan-e-Sohbat

2 Naqliyaat-e-Mubarika

3 Usool-e-Hadees wo Usool-e-Rijaal ki bahes

4 Jo Riwayaat mahez Rawiyaun ke ghair Siqa ya Tafarrud ki wajhe Muhaddiseen ke pas qabil-e-Istinaad qaraar na di gaee hon aur Zaeef hone ki wajhe Istekhraaj-e-Masael mein un ko na-qabil-e-Istinaad qaraar diya gaya ho aur Haqeeqatan wo Riwayaat Sahih hain to Mahdi-e-Mau’ood AS ki Baisat ke ba’ad in Riwayaat ki Sahet ki Tasdeeq yaqeenan mumkin hai

TAUZIH-E-RIWAYAAT DAR BAYAN-E-

SUBOOT-E-MAHDIYAT

1Tafseer-e-Aaya-e- "اَفَمَنۡ كَانَ عَلٰى بَيِّنَةٍ مِّنۡ رَّبِّهٖ" Baisat-e-Mahdi-e-Mau'ood AS ka Muhtim-bish-Shaan Masala Quran mein Mazkoor na hona sahih nahin

2 In Ahadees ki Tatbeeq Bil-Qur'an se yeh ma'loom kar na aasan ho jata hai ke woh Ahadees kin Aayaat ki Tafseer waqay huwi hain

3 Aayat-e-Mazkoora ki Tafseer mein "Man/ مَنۡ" ki Zaat Khas Khalifatullah se mutalliq hai

4 "Man/ مَنۡ" aur is ke mutalliqa Zamaer "Man/ مَنۡ" ka Sahib-e-Baiyina بَيِّنَه ho na

5 Aayaat wo Baiyinaat ka istemal Qur'an-e-Majeed mein sirf un Umoor se mutalliq huwa hai jo Taqat-e-Bashari se kharij hon, aam azein ke wo Umoor Anmbiya ki Nabuwat par daal hon ya Qudrat-e- Ilahiya par daal hon

6 Jung-e-Badar ka Waqiya

7 Mua'rifat-e-Zaat wo Sifaat Noor-e-Vilayat ke baghair mumkin nahin is liye har Nabi ko pahle Vilayat hasil hoti hai

8 "وَلٰكِنَّ جَعَلۡنَاهُ نُوۡراً" Aaya-e-Sharifa ki Tafseer Shah Qasim Mujtahid-e-Giroh RA ne jo Tahreer farmaee hai Vilayat-e-Mustafa SAS ki Tauzih jo Hazrat Mausoof RA ne bayan farmaee hai

9 Vilayat ke mutalliq deegar Ulama ke Aqwaal

10 Muallif-e-Hadiya-e-Mahdavia ki Ghalat Bayani

11 Baiyina/بَيِّنَه se murad Itteba-e-Vilayat-e-Mustafa SAS hai

12 Imamuna AS ka Sahib-e-Vilayat hona un logaun ne bhi tasleem kiya hain jin huin ne Aap ke Dawa-e-Mahdiyat ki Tasdeeq nahin ki

13 Qaulan, Fe 'lan, Halan Be-Khata Itteba' sirf Khalifatullah se mumkin hai

14 Yat-loohu/"يَتْلُوْهُ " ki Zameer ki Takhsees

15 Ulaaa ika أُولَٰئِكَ يُؤْمِنُوْنَ بِهٖ ki Tafseer

16 Is se "Man/ مَنْ" ki zaat dakhil-e-Imaaniyaat qaraar pati hai aur Ummat-e-Rasool SAS mein ba-juz Hazrat Isa wo Mahdi-e-Mau'ood Alaihimas-Salam ke koi fard aisa nahin jis par Iman lana Farz ho

17 "وَمَنْ يَّكْفُرْ بِهٖ مِنَ الْاَحْزَابِ فَالنَّارُ مُوْعِدُهٗ" ki Tafseer

18 Is se "Man/ مَنْ" ka Inkar Kufr aur us ki Ta'zeer Dozakh Sabit hoti hai

19 Jab is ka Inkar Kufr hai to woh Khalifatullah hi ho sakta hai

20 "فَلَا تَكُ فِيْ مِرْيَةٌ مِّنْهُ" ki Tafseer

21 "اِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَّبِّكَ" aur "اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُوْنَ" saaf dalalat kar rahe hain ke is "Man/ مَنْ" se Khalifatullah "وَمُفْتَرِضَ الطَّاعَةِ وَ الْاِيْمَانِ" Fard murad hai

TAUZIH-E-RIWAYAT 9, 280

1 Imamuna AS ne farmaya "Bande ko rozana Allahu Ta'ala ki taraf se bilawasita Ta'leem huwa karti hai."

2 Wah-e-Bit-Tawassut wo Bila-Tawassut ki Tauzih

3 Imamuna AS ko Wahabi Ilm hasil tha

4 Viladat-e-Ba-Sa'dat ka Ahem Waqiya ke jab tak kapde na pahnaye gaye Aap AS ne Sharm gah par dono haath rakh lete the

5 Imamuna AS ki Tasmiyah Khawni ka Ahem Waqiya

6 Shah Daniyal RA ke Madrese mein Ta'leem pana

7 7 saal ki umr mein Kalamullah Hifz farmaya 12 saal ki umr mein Fariguttahseel ho gaye. Tamaam Ulama ne "Asad-ul-Ulama" ka Khitab diya. Aap AS ke Ustad se jo Uqde hal na ho sakte the Aap AS ne hal farma diye. Aur aksar aik hi jawab

mein matlab ada ho jata tha.
8 Hazrat Khawja Khizr AS ka Imamuna AS ko Amanat supurd la ahem waqiya
9 Imamuna AS ka apne Ustad ke Ilm par Fauqiyat rakhna Hairat ki baat nahin
10 Dawud wo Sulaiman Alaihimas-Salam ka aik Muqaddame mein ahem Faisla
11 12 saal ki umr ke andar-andar tak Ilm-e-Kasabi se jo ta'luq raha woh sirf Izhar-e-Aejaaz ke liye tha

TAUZIH RIWAYAT 10

1 "ثُمَّ اِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهٗ" ki Tafseer
2 Muallif-e-Hadiya-e-Mahdavia" ka aeteraz wo jawab
3 Lafz-e-"Far Qaleet" ki Tahqeeq
4 Islam-Iman-Ehsaan ki Tauzih

TAUZIH RIWAYAT 11

1 Imamuna AS ka minjanib Allah ba'az Umoor-e-Mughibah par aagah rahna
2 Muallif-e-Hadiya-e-Mahdavia" ka aeteraz wo jawab
3 Ilm-e-Ghaib ki Ta'reef wo Tauzih Aayaat wo Ahaadees ki Roshni mein

TAUZIH RIWAYAT 12

1 Mahdi-e-Mau'ood AS aur un ke Walid-e-Majid ke naam ke bare mein Ulama ka Suwal Imamuna AS ka Jawab, Muallif-e-Hadiya-e-Mahdavia" ka aeteraz aur us ka jawab
2 Abdullah ki Tauzih

TAUZIH RIWAYAAT 26, 27

1 Imamuna AS ki Hayat-e-Tayyiba mein Haq ki Taseer har roz Taraqqi par rahi thi

TAUZIH RIWAYAAT DAR BAYAN-E-MAUJIZAAT

1 Nishani ya Daleel talab karna Insan ki Fitri Khusoosiyat hai
2 Khalifatullah aisi Nishaniyan dikhata hai jo Qudrat-e-Bashari se kharij hon
3 Maujizah-Karamat aur Saher ka farq
4 Imamuna AS ke ba'az Akhbar-e-Mughibah jin ko Aap AS ne bataur-e-Tahdi wo Hujjat-e-Mahdiyat bayan farmaya

TAUZIH RIWAYAAT DAR BAYAN-E-PASKHURDAH

1 Hazrat Rasoolullah SAS ka Paskhurdah aur us ki Taseer
2 Paskhurdeh ki Taseer mahez Salehiyat wo Lutf-e-Ilahi se paida hoti hai
3 Hazrat Bandagi Miyan Shah Ne'mat RZ ka waqiya
4 Daire mein Kutta rahne par Muallif-e-Hadiya-e-Mahdavia" ka aeteraz aur us ka jawab

TAUZIH RIWAYAAT DAR BAYAN-E-INKAAR-E-MAHDI AS

1 Inkaar-e-Mahdi Kufr ho ke wojooh
2 Is ka yeh matlab nahin ke Aadmi-Aadmi ko Kafir kahte phirein
3 Qillat wo Kasrat qabil-e-lehaz nahin, Ahkaam-e-Shara' Qabil-e-Lehaz hain
4 Mukhalifeen ki Sohbat se bachne ki hidayat
5 Imam Mahdi AS ka Zahoor ho to Fuqaha wo Ulama hi dushman hone ki Paisheengoee

TAUZIH RIWAYAAT DAR BAYAN-E-ISHQ

1 Ishq ki aik Ahem Nau-wiyat ki Tauzih
2 Khatimain ki Khusoosiyat yeh hai ke Hubb-e-Zaati aur Ishq-e-Haqeeqi ke Akmal Muzahir hain
3 "كُنْتُ نَبِيًّا وَ اٰدَمَ بَيْنَ الْمَاءِ وَالطِّيْنِ" Hadees Shareef ki Tashreeh
4 Khatim-e-Vilayat-e-Muhammadiya SAS kahne ka matlab

5 Nufoos-e-Natiqa ke lehaz se Sifat-e-Ishq ki Tauzih

TAUZIH RIWAYAAT DAR BAYAN-E-TARGHEEB-E-ISHQ

1 Ishq-e-Kasabi aur Wahabi ka farq
2 Imamuna AS ki Sohbat mein Ba'az Hastiyan Wahabi Ishq se bhi Sarfaraz thein
3 Is ki Paisheengoee Hadees-e-Shareef mein bhi hai
4 Ishq wo Muhabbat-e-Ilahi fil-haqeeqat Badan-e-Islam ki Rooh hai. Imamuna AS ki Ta'leemaat Be-Rooh Ilmiyat ke khilaf aik Jihad-e-Azeem hain.
5 Bai'yat-e-Shaikh bhi Zarooriyaat-e-Ishq mein dakhil hai
6 Daur-e-Nabuwat mein bhi Bai'yat ka Amal tha Daur-e-Vilayat mein bhi jari hai
7 Aayaat wo Ahadees se yeh baat sabit hai ke jab Saliheen wo Rashideen ka wajood khatm ho jaye ga to wahi Qiyamat ke Wuqoo ka waqt hoga

FARAAIZ-E-VILAYAT

1 Imamuna AS ke Ahkaam, Ahkaam-e-Shariya ke Mumasil hain
2 Jin Masael ko Aimma-e-Mujtahideen RA ne Mustahab qaraar diya ho un ko Farz qaraar dene se Naskh Lazim nahin aata
3 Shariyat wo Tareeqat ki Tauzih
4 Zahir wo Batin ke Masael ki Haqeeqat

TAUZIH RIWAYAAT DAR BAYAN-E-TALAB-E-DEEDAR-E-KHUDA

1 Allahu Ta'ala ke Wujood aur Us ki Wahdaniyat par Iman wo Aeteqad ke ba'ad Us ki Talab paida hona aik Fitri Lazimah hai
2 Jazbah-e-Talab ka Sahih ya Ghalat iste'mal

3 Duniya mein koi Khuda ka Munkir nahin, Istelahaat wo Tasawuraat ka farq
4 Ba'az log sirf Zahiri Ibadaat wo Mua'milaat ki hud tak Muzahira-e-Muhabbat wo Ita'at par iktefa karte hain aur ba'az ke Jazbati Unsur mein itna Inqlaab paida ho jata hai ke wo in Hudood se oopar taraqqi chahte hain
5 Allahu Ta'ala ke Wujood ka Tasawwur jitna Qareebus-Sahet hoga Iqraar-e-Tawheed ki Manazil mein us ka maqaam aage hoga
6 Talab-e-Deedar ki Farziyat aur "Muallif-e-Hadiya-e-Mahdavia" ka aeterazaat ku bahes
7 Allahu Ta'ala ka Deedar Chashm-e-Sar ya Chashm-e-Dil ya Khawb, hona Musallimaat-e-Ahle Sunnat mein dakhil hai
8 Mas'ala-e-Deedar-e-Khuda se mutalliq aik Aaya-e-Shareefa par nehayat Ba-Daleel bahes
9 Sharaee Zabeta hai ke Allahu Ta'ala jis Amr ka Hukm de aur jis Amr se mana' kare aur us ki Khilaf-warzi ki Saza Dozakh qaraar de to Us ki Itteba' aur Amr-e-Mamnoo' ko tark karna Farz hoga
10 Deedar se mutalliq Aayat-e-Qur'an ke lafz-e-"Liqa'" ki tahqeeq
11 Mutaqadimeen, Mutakallimeen ke tarz-e-istedlaal ki Khusoosiyat
12 Ru'yat-e-Bari Ta'ala ke bare mein Maddi Jism ki Ru'yat ki sharaayat wo lawazim ke usool par bahes karna ghalati hai
13 Jo Hukm Qur'an wo Hadees-e-Mutawatir se sabit ho us par Iman lana Farz hai khaw hamari Aql is ko samjhne se qasir ho.
14 Aayat-e-Qur'an-e-Majeed jis mein "Deedaar" ki Aarzoo na karne wale ka thikana Dozakh qaraar diya gaya hai.
15 Farman-e-Imamuna AS mein Beenaee ki Tashreeh

16 Ru'yat-e-Mutlaqa wo Ru'yat-e Muqaiida ki Tauzih

TAUZIH DAR BAYAN-E-RUMOOZ-E-HAQEEQAT

1 "آنچه دربیان می آید ہمه شریعت است۔ طریقت دربیان نمی آید"۔ ki Tashreeh
2 "Vilayat" bhi Allahu Ta'ala ki Zaat ki aik Khusoosiyat hai
3 Vilayat ki haqeeqat bayan mein na aa sak na aur hai Deedar-e-Ilahi wo Sair-e-Vilayat aur

TAUZIH DAR BAYAN-E-TARK-E-DUNIYA

1 رُبْبَانِيَة/Rahbaniyat ka Tarjuma "Tark-e-Duniya" karna ghalat aur Usool-e-Islam ke Mughaer hai
2 Qur'an-e-Majeed mein lafz-e-"Duniya" ke lafz aur us ki Fazilat
3 Ahaadees mein "Tark-e-Duniya" ke lafz ki Fazilat paee jati hai
4 رُبْبَانِيَة/Rahbaniyat aur زہد/Zuhad ke farq ki Tauzih
5 زُہَدْ فِی الدُّنْیَا/Zuhad Fid-Duniya aur "Tark-e-Duniya" bilkul hum-ma'ni hain
6 Aimma-e-Mujtahideen RA sirf Ibadaat wo Muamilaat ke Masael ki Kawishaun mein munhamik rahe. Ishaq wo Muhabbat-e-Ilahi ke lawazim se Ta'lluq rakhne wale Masael mein un huin ne Moo-Shigafi nahin ki
7 Ba'az Aayaat-e-Qur'an mein Duniya ki Mazammat aur Dozakh ki Saza ka bayan
8 "Tark-e-Duniya" aur "Tawakkul" ke Masael ka farq
9 "Hayat-e-Duniya" aur "Mata-e-Duniya" se mutalliq Imamuna
AS ka farman
10 "Mata-e-Duniya" ki Tauzih
11 Duniya mein Munhamik wo Mashghool hona mana' hai Sahib-e-Zan wo Farzand hona mana' nahin

12 رُہبَانِیَۃ/Rahbaniyat aur Ta'leemaat-e-Imamuna AS ka farq
13 "لِلْفُقَرَاءِ الَّذِيْنَ اُحْصِرُوْا فِيْ سَبِيْلِ اللهِ" Aayat-e-Qur'an ki Tafseer
14 Ashaab-e-Sufah RZ ki ahem Khusoosiyaat
15 "اُحْصِرُ فِيْ سَبِيْلِ اللهِ" ka matlab
16 "لَا يَسْتَطِيْعُوْنَ ضَرْباً فِي الْاَرْضِ" ki Tafseer
17 Faqr-e-Izteraari wo Ikhtiyaari ka farq
18 Mu'min ke liye Kasab Mamnoo nahin hai
19 "تَعَفُّفْ" Ya'ni Istighna, Suwal se bachne ki khusoosiyat
20 Suwal Haram hone ki Tauzih
21 تعرفهم بسيماهو ki Tafseer
22 Kisi Faqeer ko pahchan na har shakhs ke bas ki baat nahin
23 "اَللّٰهُ غَنِيٌّ اَنْتُمُ الْفُقِيْرَا" aur "لِلْفُقَرَاءِ الَّذِيْنَ اُحْصِرُوْا فِيْ سَبِيْلِ اللهِ" ka farq
24 Imamuna AS ne Tark-e-Muhabbat-e-Mata-e-Hayat-e-Duniya ki hi Ta'leem par Iktefa nahin farmaya balke yeh bhi ke Mu'min Aakhirat ke Sawab par bhi nazar na rakhe
25 Husool-e-Deedar-e-Khuda hi Ain-Jannat hai
26 Mahdaviyat ka Markaz sirf Khuda-e-Ta'ala ki Zaat hai
27 "Tark-e-Duniya" ki Zahira Surat, Tark-e-Muhabbat-e-Hayat-e-Duniya hai aur is ki Batini Surat, Tark-e-Hasti wo Khudi
28 Hayat-e-Duniya ki Tauzih
29 Tark-e-Shirk ka kamaal yeh hai ke Tark-e-Khudi bhi ho jaye
30 Hayat-e-Tayyiba ki Tauzih
31 Izteraari maut aur Ikhtiyaari maut ka farq
32 Tark-e-Khudi se Deedar-e-Khuda naseeb ho sak ta hai
33 Aayat-e-Qur'an ke lafz "Amal-e-Saleh/ عَمَلِ صَالِح ki Tafseer
34 Tariqah-e-Mahdavia ke lehaz se aik aur Nau-wiyat ki Tauzih

35 “Tark-e-Duniya” se mutalliq “Muallif-e-Hadiya-e-Mahdavia” ke
Aeterazaat aur us ke jawab

TAUZIH RIWAYAAT DAR BAYAN-E-ZIKRULLAH

1 Jin Aayaat mein “Zikrullah” ka bayan hai us par ba’az logaun ne jo Taweel ki hai us par tanqeed
2 Ba’az Aayaat jin mein Mua’rifat-e-Tawheed par zore diya gaya hai
3 Qur’an-e-Majeed ke Mazameen bhi Aayaat-e-Ilahi hain aur Kaenaat wo Maujoodaat bhi Aayaat-e-Ilahi hain
4 Ba’az Aayaat jin mein Zikr-e-Ism-e-Ilahi ki Hidayaat hain
5 Imamuna AS Bai’sat ka maqsad Ishq wo Muhabbat-e-Ilahi ki Ta’leem hai is liye Aap AS ki Ta’leemaat ka mauzoo’ Talab-e-Deedar-e-Khuda hai aur Talab ka Lazimah Zikr wo Tawajhe bhi hai
6 Ba’az logaun ne Zikr se murad Namaz jo bayan ki hai is ki Haqeeqat Aayaat wo Ahaadees ki Roshni mein
7 Aayat-e-Qur’an se Zikr ki Farziyat ka suboot
8 Namaz aur Zikr ka farq
9 Zikrullah se ghaflat Moojib-e-Itaab wo Azab hai to us ki Farziyat ko tasleem karna Usool-e-Shariyah mein dakhil hai
10 Qur’an ke alfaz mein "اُلُوالْاَلْبَابْ" ki khusoosiyat jo bayan huwi hai Mahdavia Jama’at mein us ki mutabiqat paee jati hai
11 Aaliyat wo A’zeemat aur Rukhsat ka farq
12 "سُلْطَانُ الْلَّيْلِ،سُلْطَانُ النَّهَارْ" ki Tauzih
13 Hazrat Syed Mahmood Syedanji Khatimul Murshideen RZ ka Hukm Ta’leemaat-e-Imamuna ke khilaf nahin hosakta
14 Zikre "لَااِلٰهَ اِلَّا الله" ke ba’az Maratib ka bayan
15 Zikre "لَااِلٰهَ اِلَّا الله" ki Taseer
16 Muraqibah wo Mushahida ki Taseer

17 Zikre Khafi, tamaam Azkaar-e-Maratibi mein Afzal Tareen hai is liye Fuqra-e-Mahdavia mein Awraad wo Wazaef aur “Tasbeeh” ke
Danaun ya Ungliaun ki ginti par amal nahin raha hai
18 Zikre Paas-e-Anfaas ki Tauzih jo Hazrat Bandagi Miya Syed Khundmir RZ ne bayan farmaee hai
19 Zikre Khafi mein Ba-juz Zaat-e-Bari Ta’ala ke koi aur Ta’lluq nahin ho sakta lekin “Adwaar” wo “Wazaef” mein Ghairullah ka Ta’lluq ho sakta hai
20 "لَااِلٰہَ اِلَّا اللہ" ki Tauzih jo Hazrat Mahdi AS ne bayan farmaee
21 Zikr-e-Ilahi aur Ibadaad mein khiyal Masiw-Allah ka Shamma barabar bhi dakhal ba’as-e-khalal Tasawwur kiya jaye
22 Tark-e-Khiyal-e-Masiw-Allah ke mutalliq aik ahem Riwayat

TAUZIH RIWAYAAT DAR BAYAN-E-TAWAKKUL

1 Aayaat se Istedlaal
2 Tawakkul ko Iman ki Shart qaraar diya gaya hai is liye har Mu’min par Tawakkul Farz ho jata hai khaw yeh kitna hi kum darje ka ho
3 Raziq-e-Haqeeqi ka bayan
4 Tawakkul ka intehaee martabah yeh hai ke tamaam Zaati Kaarobar ko Khuda par sonp de
5 Aan-Hazrat SAS ki Seerat-e-Tayyiba mein Tawakkul ki khusoosiyat
6 Halal aur Halal-e-Taiyyib ka nazuk farq jo Imamuna AS ne bayan farmaya
7 Allahu Ta’ala ne Halal cheezein Imtehan ke liye paida ki hain
8 Bandagi Malik Ilhadad RZ ki Inteha-e-Ehtiyaat-e-Taquaa ka aik waqiya

9 Halal-e-Taiyyib ki Shart ki hifazat ke mutalliq aik ahem Riwayat

10 Ta'leem-e-Tawakkul mein Suwal se bachne ki ziyadah ahmiyat paee jati hai

11 Safar-e-Khurasan mein Imamuna AS ki Munajaat, Aap AS ne sirf Suwal hi ko Tawakkul ke munafi nahin qaraar diya balke Surat-e-Suwal se bhi Sareeh taur par mana' farmaya hai

12 Ba'az Riwayaat jin se Tawakkul ki Khusoosiyaat Zahir hoti hain

13 Hazrat Bibi Ilhadadi RZ wafat paein to un ki Damani se sune ka aik Tinkah nikla. Imamuna AS ne farmaya garam kar ke un ki paishani par Dagh do

14 Aayat wo Hadees mein bhi Dagh diye jane ka Zikr hai

15 Jo log Lahooti Maqaam par hote hain baghair Halal-e-Taiyyib kisi Tareeqa wo Tadbeer ki Ghiza ko apne liye Haram samajhte hain

16 Tawakkul ke Baab mein Imamuna AS ki Ta'leemaat mein Rukhsat ki hud rakhe wale Ahkaam bhi maujood hain

17 Hazrat Syed Mahmood Syedanji Khatimul Murshideen RZ ne "رسایندۂ خدا دو وقت کردہ بخورید" jo farmaya woh Hukm-e-Mahdi AS ke tahet hai

18 Hazrat Syed Mahmood Syedanji Khatimul Murshideen RZ ke amal se Tawakkul ki aik aur Aala Misaal ka ilm hota hai

19 Ba'az Riwayaat se Kasibeen ke ghar par dawat mein jane ka Hukm bhi paya jata hai

20 Aik Riwayat jis se Andazah ho sakta hai ke Faqr wo Tawakkul, Zuhd wo Taquaa ko Mahdaviyaun ke Shiya'ari ki haisiyat se kis qadar shohrat ho chuki thi

21 Fuqra' ke liye Bhai, Bete waghaira qareebi qarabatdaraun ki kamaee se istefadah bhi munafi Tawakkul qaraar diya gaya

22 Aik Riwayat ki Tauzih jo Hazrat Imamuna AS ne ai dafa'

Roti haath mein pakad kar farmaya ke “Bande aur Khuda ke darmiyan yahi pardah hai”

23 Zindagi ka maqsad sirf Roti nahin qaraar diya ja sakta

24 Har Takhleeq wo Ijaad ka aik maqsad hota hai. Gaur karna chahiye ke Insan ki Paidaesh ka maqsad kiya hai

25 Kasab wo Tijarat ki khusoosiyat kiya chahiye Imamuna AS ne bayan farmaee hai

26 Har Insan apne Hudood wo Ikhtiyaar se aage Khuda par bharosa karne par majboor hai

27 Roti ka maqsad Baqa-e-Sahet wo Tawanaee hai. Sahet wo Tawanaee ka maqsad Zikr wo Ibadat-e-Ilahi hai ta ke Batin khul jaye

28 Aik farman-e-Imamuna AS se Tawakkul ke Aala Tareen mafhoom ka ilm hota hai

29 Rizq ki nisbat se Khuda par bharosa karna bhi aik goona Ghairullah se wabastagi ka hukm rakhta hai

30 Fuqra-e-Mahdavia ki khidmat mein koi cheez paish ki jati hai to Allah ki taraf mansoob karne ki niyyat se “Allah diya” kaha jata hai. Is ki Tauzih Aayaat-e-Qur’an-e-Majeed ki Roshni mein

TAUZIH RIWAYAAT DAR BAYAN-E-SOHBAT-E-SADIQAN

1 Aaya-e-Sharifa "كُوْنُوْا مَعَ الصَّادِقِيْنَ" ki Tafseer

2 "اتَّقُوْاللهَ" ki Tafseer

3 Jis tarha Taquaa har Mu’min par Farz wo Lazim hai usi tarha Sohbat-e-Sadiqan bhi Farz hai

4 Buri Sohbat ka asar Mu’min ke Iman ko bhi Mutasir kar sakta hai

5 Fuqra’ ki khusoosiyat aur bai’yat ki ahmiyat

6 Murshid ki Sohbat ke 11 Aadaab aur un par Aayaat-e-

Qur'an-e-Majeed se istedlaal

Tauzih riwayaat dar bayan-e-hijrat

1 Hijrat ke bare mein Qur'an wo Hadees se istedlaal
2 Hijrat wo Ikhraaj ka farq
3 "Muallif-e-Hadiya-e-Mahdavia" ke Aeterazaat aur us ke jawab
4 Aan-Hazrat SAS aur Aap ke Sahaba RZ ki Hijrat
5 "لاهجرةبعدالفتح" ki Tahqeeq
6 Haq to yeh hai ke agar Hijrat ki Ta'leem aur us ki ahmiyat Ta'leemaat-e-Imamuna AS mein maujood na hoti to yaqeenan Dawa-e-Mahdiyat ki Sadaqat mutasir ho jati
7 Imamuna AS ne apni Sohbat se Mustafeed hone walaun ki nisbat farmaya "Jo shakhs subh mein Hijrat kar ke Daire mein aachuka ho woh us shakhs ka Murshid hai jo shaam mein aaye
8 Aaya-e-Sharifa "لَا يَسْتَوِى الْقَاعِدُوْنَ مِنَ الْمُؤْمِنِيْنَ" ki Tafseer
9 "غَيْرَ اُولِى الضَّرَرْ" ki Tafseer
10 Yahan "Muallif-e-Hadiya-e-Mahdavia" ka Aeteraz ke is Tafseer-e-Mahdi AS aur un ke Sahabi Syed Khundmir RZ ki Qur'an Fahmi ma'loom hoti hai
11 Is ka Tahqeeqi aur Mush-kit jawab
12 Nazuk Tafheem ko Qur'an Fahmi ke khilaf kahna khud Mu'tariz ke maqaam-e-ilm ka mazhar hai
13 Aayat-e-Qur'an mein Tark-e-Hijrat ki saza Dozakh qaraar di gaee hai is liye Hijrat Az Roo-e-Usool Farz hai
14 Hijrat-e-Zahiri wo Batini ka farq
15 Hazrat Syed Mahmood Syedanji Khatimul Murshideen RZ ke Hukm ki Tauzih
16 Aaya-e-Sharifa "لَنْ تَرَانِىْ" ki Tafseer wo Tahqeeq
17 Fuqra-e-Muhajireen ka Tarkah un ke aise Worasah ko

nahin diya gaya jin huin ne Hijrat na ki
18 Is par yeh khiyal karna ghalat hai ke Mahdaviyaun ke pas Aayaat-e-Muwaarisat ke mutabbiq “Matrookah” taqseem nahin kiya jata
19 Nasikh wo Mansookh ke bare mein Mahdaviyaun ka Nuqta-e-Nazar
20 Taqseem-e-Tarkah ke bare mein jo Riwayaat zair-e-bahes hain woh Aayaat-e-Qur’an-e-Majeed ke bilkul mutabbiq hain
21 Aan-Hazrat SAS ke baagh-e-Fidak ka mashhoor waqiya
22 Hijrat-e-Zahiri ho ya Batini, har surat mein Kitabullah wo Sunnat-e-Rasoolullah SAS ke khilaf koi Haisiyat Mazhab-e-Mahdavia mein maujood hi nahin hai

TAUZIH RIWAYAAT DAR BAYAN-E-ILM-KHAWNADAN

1 Ilm wo Aalim ke Fazael mein Aayaat wo Ahaadees
2 Ta’leemaat-e-Imamuna mein Ilm ki Ijazat wo Mumaniyat do no paee jati hain. Is Masale ki Tahqeeq
3 Ilm ki Laghwi wo Istelahi bahes
4 Ummi Mahdavi ghair Mahdavi Aalim par kis tarha ghalib aate the
5 Ilm-e-Deen ki khusoosiyat aur Sufiya ki us Ummi ke bare mein Tashreeh
6 Imamuna AS ki Sohbat ki ahmiyat aur us ka asar
7 Mumaniyat-e-Tahseel-e-Ilm ya Mutaliya-e-Kitab ki Haqeeqat
8 Imamuna AS ne Uloom-e-Shari’a ki Tahseel se bhi mana’ nahin farmaya
9 Ba’az ahem Riwayaat ki Tauzih
10 Aik Riwayat par “Muallif-e-Hadiya-e-Mahdavia” ki fahmi ka suboot

11 Un Riwayaat ka bayan jin mein zaroorat-e-ilm par zore diya gaya hai
12 Jin Sahaba RZ ko Imamuna AS ne pahle Mutalliye Kutub se mana' farmaya tha ba'ad mein khud Aap AS ne ijazat marhamat farmaee
13 Ilm-e-Ladunni ki Tahseel ke liye Rahbar ke Ahkaam wo Hidayaat ki pabandi aur us ke batlaye huwe Mashaghil mein Inhemaak lazim wo zaroori hota hai

TAUZIH RIWAYAAT DAR BAYAN-E-FAZEL-E-SAHABA RZ

1 Sawaneh-e-Sahaba Mahdi-e-Mau'ood AS mein Raza wo Tasleem, Sabr wo Tawakkul aur Fana wo Naisti ki Aala Misaalein paee jati hain
2 Hazrat Syed Khudmir RZ ka farman ke dosraun par apni Fazilat Jitlana Hasti ki Sifat hai jo Ta'leemaat-e-Imamuna AS ke bilkul Mughaer hai
3 Syedain ki khusoosiyaat ki aik ahem Riwayat
4 Sair-e-Nubuwat wo Sair-e-Vilayat ke farq ki Tauzih
5 Ba'az deegar Sahaba RZ ko Sair-e-Anmbiya ki Bisharat
6 Aik Hadees-e-Shareef jis mein Qaom-e-Mahdi-e-Mau'ood AS ki Khusoosiyaat bayan huwi hain
7 Is par "Muallif-e-Hadiya-e-Mahdavia" ka Aeteraz aur us ka jawab Aayat-e-Qur'an-e-Majeed ki Roshni mein
8 "فَسَوْفَ يَأْتِي اللهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَ يُحِبُّوْنَهٗ" Aayat-e-Qur'an ki Tafseer aur Hadees-e-Zair-e-Bahes ki Tatbeeq
9 Na sirf Hazrat Mahdi AS hi Mau'ood-e-Khuda wo Rasool SAS hain balke Aap AS ki Qaom bhi Mau'ood-e-Khuda wo Rasool hai
10 Sair-e-Anmbiya ki Bisharaat ki Tahqeeq

TAUZIH RIWAYAAT DAR BAYAN-E-QATALOO WO QUTILOO

1 Silsila-e-Riwayaat jis se yeh ma'loom ho sakta hai ke Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ke Qitaal aur Badal-e-Zaat hone ki Riwayat se kitne Jaleel-ul-Qadr Sahaba RZ ka ba-haisiyat-e-Rawi ta'lluq raha hai

2 Pahli dafa' jab hazir huwe to Bandagi Miyan RZ par Mukashifaat huwe hain aur Allahu Ta'ala ne un ke Sar-e-Mubarak ki Qurbani Mae aik sad (100) Sar ke qubool farmaee

3 Aayat "قَاتَلُوْا وَقُتِلُوْا" par aur Hamil-e-Baar-e-Amanat par Imamuna AS ka Ahem bayan

4 Hazrat Bandagi Miyan Shah Ne'mat RZ ke zariye Hazrat Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ne Hamil-e-Baar-e-Amanat kawn hai ma'loom karna chaha. Imamuna AS ka jawab

5 Is Riwayat par aik ghalat Istedlaal ka izala

6 Badala-e-Zaat hone ki Bisharaat Mahdi AS ne Ba-Hukm-e-Khuda -e-Ta'ala bayan farmaee hain

7 Yeh sabit hai ke Khabar-e-Shahadat ka Ilm Hazrat Syed Khundmir RZ ke Siwaye dosre Sahaba RZ ko bhi tha. Is liye yeh Khabar-e-Wahid nahin balke Khabar-e-Mashhoor wo Qataee-us-Sudoor wo Qataee-ud-Dalalat ki Shan rakhti hai

8 Khabar-e-Qitaal Hujjat-e-Mahdi AS hone ki bahes

9 Pahli Jung is khusoosiyat ki Muqta-zi thi ke Umra' wo Ruoosa' shareek na hone paein. Dosri Jung is Amr ki Muqta-zi thi ke Sahaba RZ se koi shareek na hon

10 Mutaqaddimeen wo Muta'khireen-e-Mahdavia ne Bila Ikhtelaf bar Qitaal ko Bila Hujjat-e-Mahdiyat tasleem kiya hai

11 Shart wo Mashroot aur Aayat wo Hujjat ka Istedlaali farq

12 Itmaam-e-Hujjat tak Dawa-e-Mahdiyat ke Mushtabeh

rahne ka Shubha ghalat hai
13 Qur'an-e-Majeed mein Hazrat Ibrahim AS ka aik ahem waqiya
14 Aayat "فَالَّذِيْنَ هَاجَرُوْا وَ اُخْرِجُوْا مِنْ دِيَارِهِمْ" ki Omoomiyat wo Khusoosiyat ki bahes
15 Asbaab-e-Jung aur Ham-Asar Moarrikheen
16 Asbaab-e-Jung ke bare mein ba'az Sahaba RZ ka Ikhtelaf ya Mashwerah ya'ni ba'az Sahaba RZ ke Katbaat (Tahreeraat) jo Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ki Taiyyaari-e-Jung ke Khilaf mashhoor hain un ki Tahqeeqi bahes
17 Yeh Ikhtelaf waisa na tha jaisa ke Sahaba-e-Nabuwat RZ mein paya jata hai aur jis tarah wahan kisi ke muta'lliq Aqeedat ki zara si kami Khasara-e-Iman wo Aakhirat ka ba'as ho sakti hai yahan bhi dil mein Shubha aur Daman-e-Khiyal par Dabbah na aana chahiye.
18 Sahaba RZ ka baham Ikhlas aur Bandagi Miyan RZ ka Sharf-e-Bayan-e-Qur'an
19 Bandagi Miyan RZ ka Bayan-e-Qur'an wahi hota tha jo Hazrat Imamuna AS se suna aur samjha ho
20 Katbaat-e-Ikhtilaf ka wuqoo Muqaddar aur Mansha-e-Khuda-Wandi ke mutabiq tha
21 In Katbaat ka ta'lluq Khabar-e-Qitaal se nahin hai balke Asbaab-wo-Mauqa wo Mahel hai jis ko Mashwerah se bhi Tabeer kiya ja sakta hai
22 Katbaat mein jo Umoor-e-Mo'tirizah hain un ki Tahqeeq aur Bandagi Miyan RZ ke mauqaf ki haqeeqat
23 Wuqoo-e-Jung ke kuch arsa ba'ad jin Hazraat RZ ne Katbaat rawana kiye the Bandagi Miyan RZ ke Haq-Ba-Janib hone ko Tasleem kar liya hai
24 Yeh Ikhtelaf, Ikhtelaf امتی رحمۃ Hadees-e-Shareef ke Misdaaq Rahmat sabit huwa. Aur Khud Ashaab-e-Katba RZ ne is

Ikhtilaf ko baqi na rakha ji ki wajhe Giroh Mahi-e-Mau'ood AS Khatre mein Mubtila hone se bach gaee

25 Woh a Khabar-e-Mashhoor wo Qataee-us-Sudoor wo Qataee-ud-Dalalat jo Imamuna AS ne bayan farmaee, poori-poori sadiq aaee, Khabar-e-Mutawatir ka Hukm rakhti hai jis ki qataiyat ka inkaar Naqlan, Aqlan jaez nahin

TAUZIH RIWAYAAT DAR BAYAN-E-IMTENA'-E-TAWEEL WO TAHWEEL

1 "Muallif-e-Hadiya-e-Mahdavia" ka Aeteraz aur us ka jawab

2 Ibarat-e-Qur'aani mein ba'az jageh Taweel durust hone ka dawa ghalat hai

3 "Muhkam" wo "Muta-shabeh" ke bare mein chand Ahadees-e-Shareefa ka bayan

4 "Muhkam" wo "Muta-shabeh" ke bare mein Fuqaha ka Maslak

5 Rasikheen ke bare mein Fuqaha ke Ikhtilaf ki tatbeeq

6 Jis tarha Quran mein si Muhkamaat wo Mutashabehaat hain usi tarha Ahaadees wo Naqliyaat Mubarika mein bhi hain

7 Kul Naqliyaat ko Muhkam kahne ki Tahqeeq

8 Rasikh Fil Ilm se Murad Mahdavia Nuqta-e-Nazar se

9 Muta'khireen-e-Mahdavia mein Muhkam wo Mutashabeh ke bare mein jo mubahis huwe us ki Tahqeeq

10 Mutashabehaat ke bare mein Hazrat Mahdi AS ne Rahbari farmaee "يَدُاللهِ فَوْقَ اَيْدِيْهِمْ" ki Tafseer

11 Wara-e-Tarke-Duniya Iman Neest mein lafz-e-Iman Bina-e-Bahes dosre Farman se is ki aisi Tauzih ke ikhtelaf murtafa ho jata hai

12 Iman-e-Kamil ya Naqis ki bahes ki jaye to Az-Roo-e-Usool is par Mutashabehaat ka itlaq hi nahin ho sakta albatta

Muhmil ki Qism mein dakhil kiya ja sakta hai

13 “Muallif-e-Hadiya-e-Mahdavia” ne bila lehaz-e-khusoosiyat-e-ibarat-e-Qur’aani mein Taweel durust ho ne ka dawa jo kiya bilkul ghalat hai kuin ke Taweel ka lafz Mutashabehaat ke liye Muta’rif hai jis par Qur’an-e-Majeed bhi Shahid aur Mane’ hai

MANZOOM TAREEKH

AZ

KHAN ALLAMA MAULANA MUHAMMAD SA'DATULLA KHAN HOSH MANDOZI

AS'AD-E-ULAMA NE LIKHI

SHARAH NUQOOL WO MARWIYAAT

HAI JO BA'AS-E-SHARAH-US-SUDOOR

NAAM HAI JIS KA TAUZIHAAT

ACHCHI NIYYAT ACHCHE KAAM

AL-AAMAALU BINNIYAAT

HOSH NE YUIN TAREEKH KAHI

ANJUM GAUHAR TAUZIHAAT (1950)

SHAAN-E-

MAHDI-E-MAU'OOD AS

MAN KHATIMIL-VILAYTI ZAU-UL-HUDA-NTASHAR

SARAL QULOOBU TALMAOO KALLASHMSI WAL QAMAR (1)

LAMMA RA'IL KIRAMU ILA NOORI WAJHIHI

QALOO SIN-IN MUHAMMAD-U-NIL-MUSTAFA ZAHAR

LA USTAZUNA KHAN ALLAMA MAULANA MUHAMMAD SA'ADATULLAH KHAN HOSH MANDOZI

Traslation

Khatimul Vilayat ke zariye Hidayat ki Roshni phaili

Quloob Shams wo Qamar ki tarah Munawwar ho gaye

Sahib-e-Hal un ke Rukh-e-Anwar ko dekh kar

Kahne lage ke Muhammad Mustafa ne dobarah Zahoor paya hai

(1) Yeh isharah Ta'leem-e-Sair-e-Vilayat wo Sair-e-Nabuwat

HISSA-E-TAUZIHAAT

By

FAZILUL-ASAR AS'ADUL-ULAMA HAZRAT FAQEER ABU SAYEED SYED MAHMOOD TASHREEFULLAHI

LAMA'AT

Sab Ta'reefein Us Pak Zaat ke liye hain jo Kaenaat ki Khaliq hai. Kibriyaee Usi Qadir-e-Mutlaq ke liye Saza-Waar hai Jis ki Shan yeh hai ke "مَنۡ يُّضۡلِلِ اللّٰهُ فَلَا هَادِىَ لَهٗ ط(سورۃالاعراف۔186)" Allah jise Hidayat farmaye koi us ko gumrah kar nahin sakta aur jise gumrah kar de koi us ko Hidayat ki rah par la nahin sakta. Darood wo Salam Nazil hon Khatimain Alaihimas-Salam par jin ke zariye Deen-e-Islam is Darja-e-Mukammil kar diya ja chuka ke Qiyamat tak paida hone wali Insani Naslein is aik Nizam-e-Deen se Mustafeed ho sakein. Muash wo Muad aur Wisal Ilal-Mahboob ki baland tar Khusoosiyaat ke hamil ban sakein ta ke "Ashraful Makhlookhaat" ka khitab apne Mafhoom-e-Taam ke saath sadiq aa sake. Makhlookhaat mein Malaikah bhi hain is liye is ka mafhoom isi waqt mukammil ho sakta hai jab ke Insaniyat, Malaikah ki Latafat aur un ke Sharf-e-Qurb-e-Ilahi par Ashraf ho!!!

Darood wo Salam Nazil hon un tammam Sahaba-e-Nabuwat wo Vilayat par jinhuin ne Khatimain Alaihis-Salam ki Sohbat aur Nazar-e-Kimiya Asar ke tufail, Ta'leem-e-Deen ki is darjah pairawi ki ke Khuda-e-Ta'ala aur Hazraat-e-Khatimain Alaihis-Salam ne Hidayat ke Roshan-Sitare, Musalmanaan-e-Taam, Fana-e-Taam waghaira Basharataun se un ko Sarfaraz farmaya aur Ummat ke liye un ke Ittiba' ko Ittiba'-e-Khatimain AS qaraar diya Razi Allhu Anhum wo Rizwaa-Nahu.

Wazeh ho ke aksar Mukhliseen ki khawhish thi ke "Naqliyaat" ki kitab "Mai Sharah" Chapwaee jaye. Mukammil Sharah ki surat mein Taba'at ka intezam maujoodah nazuk halaat ki wajhe dushwaar tha. Is liye fil-waqt chand Khas Maqamaat ke Tauzihi Mazameen par iktifa kiya gaya hai kuin ke is waqt Naf-e-Kitab ki Taba'at hamari nazat mein muqaddam thi. Aaendah mukammal Sharah ki koshish bhi ki jaye gi.

بتوفیق اللہ تعالٰی و عونہٖ الحمیم۔

BAI'SAT-E-MAHDI-E-MAU'OOD AS

Yeh na qabil-e-inkaar haqeeqat hai ke har shakhs apni jidojahad se Nabi wo Khalifatullah nahin ban sakta. Khuda-e-Ta'ala jis ko chahta hai us Mansab ke liye Muntakhab farma leta hai. Aur Ibteda' hi se us ko aisi Istedad wo salahiyat ata kardi jati hai ke woh is Baar-e-Nabuwat wo Khilafat ka hamil ban sake aur Allahu Ta'ala ki Zaat se Istefaza kar sake. Isi liye Khalifatullah ki Paidaesh ke waqt hi se Mafauqul Aadaat Umoor ka izhaar hone lagta hai jin ko Ulama-e-Kiram

"Alaamaat-e-Arhasiya" kahte hain. Pas jis tarha Nau-e-Insaan mein mukhtalif qism ki istedaad rakhne wale asnaaf paye jate hain maslan Adeeb, Shaer, Falsafi, Muhandis wagairah Isi tarha Khulafa-e-Ilahi bhi aik Sinf hai aur Nau-e-Insani ki is baland paya Sinf ko chand aisi Khusoosiyaat wo lawazim ata kar diye jate hain ke us ko dosre Asnaaf-e-Insaani se Mumtaaz Banadein.

Is Muqaddas Sinf ki aik ahem khusoosiyat "Istefaza Wo Ifaza" hoti hai ya'ni Allahu Ta'ala se Faizaan hasil karna aur us ko aam insanaun tak pahunchana. Yeh "Wahabi Ilm" Kahlata hai. "Wahabi Ilm" ke teen Zaraye hain. 1.Wahi 2.Ilham 3.Kashf, phir Wahi ki bhi 2 qismein hain. Aik "Wahi-e-Tawassut" jo makhsoos Farishte ke Zariye Bhaiji jati hai. Dosri "Wahi-e-Bila Tawassut" jis mein kisi Zariye ke Baghair khud Zaat-e-Bari Ta'ala se Ilm hasil hota hai. Wahi aik Qataee wo Yaqeeni Amr hai. Is liye Wahi ko jis tarha khud "Muha Ilaih" (Nabi ya Khalifatullah) ke liye Qataee aur Yaqeeni qaraar diya gaya hai. Isi tarha dosraun ke Liye bhi Yaqeeni Wo Qataee aur Qabil-e-Hujjat wo Amal Qaraar diya gaya hai. Is ke bar-khilaf Ilhaam wo Kashf sirf usi ke liye hujjat hai jis par woh zahir ho Aur dosraun ke Liye Zinni qaraar diya gaya hai.

من رای الهلال فعلیه الصوم

Is mukhtesar Tauzih se zahir hai ke Khalifatullah ka "Sahib-e-Wahi" hona us ki aik ahem Khususiyat hai aur jab Hazrat Muhammad Mustufa SAS Khatim-ul-Ambiyaa hain to ba Darja-e-Oola Sahib-e-Wahi hain. Chunache Allahu-Ta'ala farmata hai:-

وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوٰى ﴿3﴾ اِنْ هُوَ اِلَّا وَحْيٌ يُّوْحٰى ﴿4﴾ (سورۃ النجم۔ 53)

Translation:- (Hazrat Muhammad SAS jo bolte hain apni taraf

se nahin bolte balke wahi bolte hain jo un ko Wahi ki jati hai.

Is Aaya-e-Karima mein "وَمَا يَنْطِقُ" ke alfaaz Omoomiyat-e-Ta'mma ka mafhoom rakh te hain is liye Aan-Hazrat SAS ka har Qaul Wahi hai khaw woh Aayaat-e-Qur'aani hon ya Ahaadis-e-Shareefa, jin ki sanad Hazrat Rasoolullah SAS ki taraf sahih ho.

Isi liya Ulama ne Hazrat Muhammad Mustufa SAS ke muta'lliq Wahi ki (2) Qismein qaraar di hain "وحیِ متلو" و "وحیِ غیر متلو" Wahi-e-Matloo aur Wahi-e-Ghair Matloo, Wahi-e-Matloo mein jo alfaaz Allahu-Ta'ala ki taraf se ma'loom kar diye jate hain un ki pabandi wo Wazahat lazim hoti hai aur is ko Kalamullah ya Aayaat-e-Qur'aani kaha jata hai. Aur "Wahi-e-Ghair Matloo" mein aisi pabandi nahin hoti balke Rasool SAS, Mansha-e-Ilahi ki Tauzih apne Alfaaz mein bayan karta hai. Goya Ahadees-e-Sharifa, Aayaat-e-Kalamullah ki sahih tafseer aur Ta'meel-e-Qawaneen-e-Qurani ki ta'leem ka faeda deti hain. Hasil-e-Kalam yeh ke jab Aap SAS Sahib-e-Wahi hain aur Aap SAS ka har Qaul Ta'leem-e-Khudawandi par mabni hai to saf zahir hai ke Hazrat Mahdi AS ki Bai'sat ke bare mein jo kuch Ahaadees-e-Sahiyah ba-soorat-e-Akhbaar-e-Mughiba maujood hain woh min janib Allah hain. Is liye Inkar-e-Mahdi AS ko Kufr qaraar diya gaya hai Kuin ke Aayaat-e-Ilahi aur Ahaadees-e-Rasool SAS ka Inkaar lazim aata hai.

Aan-Hazrat SAS ne Mahdi-e-Mau'ood AS ki Zaroot-e-baisat se Muta'lliq kaee Tariqaun se ahmiyat wo tafseel ke saath Khabren di hain. Tabqa-e-Ambiyaa mein kisi Nabi ke bare mein Paishingoee ki aisi Nazeer nahin milti. Chunache Dar Qatni, Tibrani, Abu Naem Haakim waghairah Muhaddiseen ne Ibn Masood RZ se Riwayat ki hai ke:

قال رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم لا یذھب الدنیا حتیٰ یبعث اللہ تعالیٰ رجلاً من اھل بیتی یواطی اسمہٗ اسمی و اسم ابیہٖ اسم ابی -- الخ۔

Translation:- Hazrat Rasoolullah SAS ne Farmaya ke duniya khatm na hogi jab tak ke Allahu Ta'ala aik aise shakhs ko Maboos na kare jo meri Ahl-e-Bait se hoga us ka Naam mere naam ke aur us ke baap ka Naam mere baap ke Naam ke jaisa hoga.....

Aur Abu Dawood RA ne bhi isi tarha ki aik Riwayat ki hai:

عن زرین عبداللہ عن النبی ﷺ قال لولم یبق من الدنیا الایوم واحد لطول اللہ ذٰلک الیوم حتیٰ یلبعث رجلا من اھل بیتی یواطی اسمہ اسمی و اسم ابیہ اسم ابی۔

Translation:- Hazrat Zarreen Bin Abdullah RZ se Marwi hai ke Hazrat Rasoolullah SAS Ne Farmauya ke agar bilfarz Duniya khatm, hone ko aik hi din baqi rah jae to Allahu Ta'ala us aik din ko itna taweel farmade ga ke mere Ahl-e-Bait se aik Shakhs Maboos ho jae jis ka naam mere naam ke aur jis ke walid ka naam mere walid ke naam ke mushabeh hoga.
Is Hadees-e-Shareefa mein khusoosan "لطول اللہ ذالک الیوم" ke Alfaaz Zaroorat-e-Bai'sat ki Qata'iyyat ko Sabit kar rahe hain. Is ke ilawa aisi Aahadees bhi milti hain jin se Zamana-e-Bai'sat ka bhi ilm hota hai. Chunache Musnad-e-Imam Ahmad Bin Hambal RA mein Abdullah Ibn Abbas RZ se Kanzal Aamaal mein Hazrat Ali RZ se aur Mishkuat mein ba Ikhtelaaf-e-Alfaaz yeh Riwayat Marwi hai:

قال رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم لن تھلک امۃ انا فی اولھا و عیسیٰ ابن مریم فی اٰخرھا والمھدی فی وسطھا۔

Translation:- Hazrat Rasoolullah SAS ne farmaya ke meri Ummat hargiz halak na ho gee (Kuin ke) mein us ke shuroo mein huin aur Isa Ibn Mariyam AS is ke aakhir mein aur Mahdi (AS) darmiyan mein hain.

Is Riwayat se na sirf Zamana-e-Bai'sat zahir hota hai bal ke Mahdi AS ka Hazrat Rasoolullah SAS ki tarha Daafa-e-Halakat-e-Ummat hona bhi sabit ho raha hai.
Is ke ilawah aisi Riwayaat bhi milti hain jin se Mahdi AS ka Khalifatullah hona sabit hot hai.
Chunache " العرف الوردی فی اخبار المہدی " Mein Ibn-e-Majah aur Haakim Aur Abu Nuyam ke Hawale se Hazrat Saubaan RZ ki jo Riwayat likhi gaee hai yeh alfaaz bhi hain.

ثم یجیء خلیفته الله المهدی فاذاسمعتم به فاتوه فبا یعوه ولو حبوا علی الثلج فانه خلیفته الله المهدی

Translation:- Phir Allah ka Khalifah Mahdi AS aaye ga pas jab tum us ki khabar suno to jao aur us ki Bai'yat karo agar che ke tumhein Barf par se raing te huwe jana pade kuin ke Mahdi Khalifatullah hai.
Is Hadees-e-Sharifah se sabit hai ke Mahdi AS Khalifatullah hain aur un ki Bai'yat Farz hai kuin ke "فبایعوه " ka Mastefaad yahi hai aur لوحبوا علی الثلج ke alfaaz Takeed-e-Akeed aur " فانه خلیفته الله " ke alfaaz Taujeeh-e-Farziyat par dalalt kar rahe hain.
Is ke ilawa aisi Riwayaat bhi milti hain jin se Hazrat Mahdi AS ka Ma'soom-Anil-Khata hona sabit hota hai. Chunache اکابرِ سلفِ صالحینِ اہلِ سنت ne is Hadees se Istedlaal kiya hai ke Hazrat Rasoolullah SAS ne farmaya:- اَلْمَهْدِیُ مِنِّی یَقْفُوْا اَثَرِی وَلَا یُخْطِیُ
Translation:- Mahdi meri Awlaad se hoga mere Naqsh-e-Qadam par chale ga khata na karega.
Shaik Akbar Muhiuddin Ibn Arabi ne Futoohaat-e-Makkiya ke Baab 366 mein tahreer farmaya hai ke:

مانص رسول الله صلی الله علیه و سلم علی امامه من ائمة الدین یکون بعدهٗ یرثه و یقفوا اثره ولایخطی الاالمهدی خاصةً فقد شهد بعصمته کما شهدالدلیل العقلی بعضمة رسول الله صلی الله علیه و سلم۔

Translation:- Rasoolullah SAS ne kisi Imam ki nisbat yeh nahin farmaya ke woh mere ba'ad waris hoga aur mere Naqsh-e-Qadam par chalega aur Khata nahin karega. Khaas Mahdi ke bare mein farmaya hai. Pas Aan-Hazrat SAS ne Mahdi aur Ahkaam-e-Mahdi ki asmat ke bare mein isi tarha Shahadat di hai jis tarha ke khud Aan-Hazrat SAS ki asmat par Daleel-e-Qataee shahid hai.
Allama Tah-Taawee ne “Hashiya Daarul Mikhtaar” mein tahreer farmaya hai ke:

المهدی لیس بمجتهد اذا المجتهد یحکم بالقیاس وهویحرم علیه القیاس لان المجتهد یخطی وهو لایخطی قط فانه معصوم فی احکامه بشهادة النبیؐ وهو مبنی علی عدم جواز الاجتهاد فی حق الا نبیاء۔

Translation:- Mahdi AS Mujtehad nahin hein kuin ke Mujtehad ke Ahkaam Qiyaasi hote hain. Aur Mahdi AS ke liye Qiyaas Haram hai. Is liye ke Mujtehad khata karta hai aur Mahdi se hargiz khata nahin hoti kuin ke woh apne ahkaam mein Ma’soom hai. Jis ki Shahadat Rasoolullah SAS ne bhi di hai. Aur Aan-Hazrat SAS ne bhi di hai aur Aan-Hazrat SAS ki yeh Shahadat is Amr par mabni hai ke Ambiyaa wo Khulafa-e-Ilahi ke liye Ijtehaad Ja’ez nahin.
Imam Abdul Wahab Sherani RA ne aik Darakht ka Naqsha Kheenchte huwe Shariyat aur Ahkaam ki tasweer in mein Bayan ki hai aur Hazrat Mahdi AS ko Maasoom-Anil-Khata sabit kiya hai.

فانظر یا اخی الی العین التی فی اصفل الشجرة والی الفروع والاغصان والثمار تجدها کلها متفرعة من عین الشریعة فالفروع الکبار مثال اقوال ائمة المذهب والفروع الصخار مثال اقوال اکابر المقلدین والاغصان المتفرعة عن جوانب الفروع مثال اقوال طلبة هولاءالمقلدین والنقط الحمرة التی فی اعالی الا غصان الصغار مثال المسایل المستخرجة من اقوال العلماء فی کل دور من ادوار الزمان الٰی ان یخرج المهدی علیه السلام فیطیسل فی عصره التقلید

بالعمل بقول من قبله من المذاهب كما صرح به اهل الكشف ويليهم الحكم بشريعة محمد صلى الله عليه وسلم بحكم المطابقة بحيث لوكان رسول الله صلى الله عليه وسلم موجوداً لاقرهٗ على جميع احكامهٖ كما اشار اليه فى حديث ذكر المهدى بقوله يقفوا اثرى ولا يخطى۔((الميزان جلد (1) فصل (29))

Translation:- Aey Bhai! is Chashmeh ko dekho jo darakht ke neeche hai aur un Phataun, Shakhaun aur Phalaun ko bhi dekho jo sab ke sab isi Chashmeh-e-Shariyat se Bahrawar hain. Bade Phate Aimma-e-Mazaahib (Arbaa) ki Aqwaal ki misaal hain choti-choti Daliyan, Akabir-e-Mukhallideen ke Aqwaal ki misaal hain jo Daliyan, Shaakh Dar Shaakh hain woh unhein Mukhallideen ke Talamizah ke Aqwaal ki misaal hain aur choti-choti Daliyun par Surkh Nuqaat jo dikhaye gaye hain Aqwaal-e-Ulama ke un Masa'el-e-Mustakhraja ki Misaal hain jo Khrooj-e-Mahdi AS tak har zamane mein paye jate hain aur (Jab Mahdi AS ki Bai'sat ho jaegi to) Mahdi AS ke zamane mein unn se pahle ke Saare Mazaahib ki Taqleed Bilamal Baatil Hojaye gi jaisa ke Arbaab-e-Kashf ne is ki tasreeh kardi hai aur Mahdi AS aise Ahkaam Bayaan karein ge jo Shariyat-e-Muhammad SAS ke bilkul mutabbiq honge. Is tarha ke agar Rasoolullah SAS bhi maujood hon to Mahdi AS ke tamaam Ahkaamaat (ki sadaqat) ka iqraar karein ge. Jaisa ke is baat ka Isharah Zikr-e-Mahdi AS ki Hadees mein bhi paya jata hai ke woh mere Naqsh-e-Qadam par chale ga Khata nahin karega. Garz Hazrat Mahdi AS se mutalliq jitnee Ahaadees-e-Kaseerah maujood hain Utni kasrat doosre Masa'el ke bare mein kam milein gi. Barzanji ne "اشاعه فى اشراط الساعه" Mein likha hai ke:-

واعلم ان الاحاديث الواردة فيه على اختلاف روايا تها لا تكاد تنحصر و لوتصفرفنا لتفصيلها لطال الكتاب وخرج عن موضوعها۔

Translation:- Wazeh ho ke Mahdi AS se mutalliq mukhtalif Ahaadees itne kaseer warid huwi hain ke un ka hisaab nahin kiya jasakta agar hum is ki tafseel karein to kitab taweel Hojaegi. Aur yeh is ka Mauzuin bhi nahin.

Jab Ulama-e-Hadees wo Usool ne Ahaadees ki itni kasrat dekhi aur sab Hadeesaun ko “Bai’sat-e-Mahdi” ke bare mein muttafiq paya to unhuin ne Mas’al-e-Mahdiyat ko Tawatur-e-Ma’navi ke darje mein Dakjhil karliya. Chunache Allama Qazi Muntakhibuddin Jonairi RA ne tahreer farmaya hai ke:

واما ما اختارہٗ السلف واتفقوا فی شانه فقد ذکر فی القرطبی و قد تواترت الاخبار و استفاضت بکثرة رواتها عن النبی صلی الله علیه وسلم فی لمهدی۔(مخزن الدلایل)

Translation:- Baher haal salf ne jo ikhtiyaar kiya aur Mahdi AS ke bare mein Ittefaaq kiya hai woh Qartabi Mein Mazkoor hai. Mahdi AS se mutalliq jo Hadeesein hain apne Rawiyuin ki kasrat ki wajhe Tawatur ke darje ko pahunch gaee hain.
Shaikh Ibn-e-Hajar Hashemi ne "القول المختصر" mein tahreer farmaya hai ke:-

قال بعض ائمة الحفاظ ان کون المهدی من ذریة علیه السلام تواترت عنه علیهالسلام

Translation:- Ba’az Huffaaz-e-Aemma-e-Hadees ne farmaya hai ke Mahdi AS ka Aal-e-Rasool SAS se hona Hazrat Rasoolullah SAS se Tawatur-e-Amrawi hai.
Shaikh Abdul Haq Muhadis-e-Dahlawi ne "لمعاتِ شرح مشکوٰۃ" ke Baab-us-sa ’ata mein likha hai ke:-

قدوردت فیه الاحادیث کثیرة متواترالمعنی۔ Mahdi AS ke bare mein Mutawatirul Ma’ani Kaseer Ahadees Warid hain.
Neez likhte hain ke:

قذنظاهرت الاحادیث البالغة حد المتواتر معنافی کون المهدی من اهل بیت من ولد فاطمة۔

Translation:- Mahdi AS Ahl-e-Bait-e-Rasool SAS Awlad-e-Fatima se hone ke Ahaadees Tawatur-e-Muaanavi ki had tak Pahunch gaee hain.

Bahrululoom Abdul Ali Malakul Ulamaa ne "اشراط الساعة "mein likha hai ke:-

احادیثے که دال اند بر خروجِ امام مہدی کثیر اند که مبلغ آں بتواتر رسیده۔

Translation:- Mahdi AS ki Bai'sat par dalalat karne wali Hadeesein itni kaseer hain ke Tawatur-e-Maanavi ki hud ko pahunch gaee hain.

Akabir-e-Ahl-e-Sunnat wo Ulama-e-Hadees wo Usool ke aise bahut sare aqwaal hain jin se sabit hota hai ke Mahdi AS ki Bai'sat ki Ahaadees Tawatu-e-Maanavi hone par Jamhoor ka Ittefaaq hai kuin ke sab Ahaadees-e-Aamad-e-Mahdi AS ke bare mein aik zaban hain. Albatta Ikhtelaaf hai to Aasaar wo Alaamaat mein hain.

Neez yeh amr bhi zahen nasheen hona chahiye ke jo Umoor Tawatur ke darje mein hon un se qataee wo yaqeeni ilm hasil hota hai. Jin ka Inkaar Naql wo Aql ke khilaf hai. Muhaddis Allama Hafiz Ibn-e-Hajar Asqalaani ne "شرح نخبته الفكر " mein tahreer farmaya hai ke:

و ہٰذا کون المتواتر مفید العلم الیقین وھوالمعتمد لان خبرالمتواتر یفید العلم الضروری وھوالذی یضطرالانسان الیه بحیث لایمکنه دفعه۔

Translation:- Kuin ke Khabar-e-Mutawatir Ilm-e-Zaroori ka aisa faedah deti hai ke jis ko maan-ne par aadmi majboor hota hai hatta ke us ka Rudd karna mumkin nahin. Aur Usool-e-Fiqh ki Mu'tebar Kitab اصول الشاشی Mein likha hai ke:

ثم المتواتر یوجب العلم القطعی ویکون رده کفرا۔

Hadees-e-Mutawatir se Ilm-e-Qataee Wajib Hota hai Aur us ka Rudd karna kufr hai.

Hum ne Mukhtesaran jin Omoor ki Tauzih ki hai us se Nazireen-e-kiram Andazah karsakte hain ke yeh kaisi Muhtim-bish-Shaan Paisheen Goee hai jis tarha Qiyamat waghaira Paisheen Goeeun par Aeteqaad lazim hai Isi tarha

Bai'sat-e-Mahdi AS ki Paisheen Goee bhi Naqabil-e-Inkaar hai Aur Haq to yeh hai ke Salf-e-Saliheen-e-Ahle Sunnat ka Pairo aisi Mustanad wo Mustahakam Paisheen Goee se hargiz Roo-gardani nahin karsakta.

Ibn Khaldoon ne "محئی مہدیؑ" ke bare mein jo Ikhtelaf kiya hai yeh Musallimaat-e-Ahl-e-Sunnat ke sareeh Mughaer hai Aur us ne jin Riwayaat par Jirah ki hai us ki Ta'adeel bhi ki jati rahi hai. Haal mein hi aik kitab "ابرازالوہم المکنون من کلامِ ابنِ خلدون" Damishq Shaam se Shaye huwee hai jis mein Ibn-e-Khidoon ke Awhaam-e-Batilah ko Rudd kardiya gaya hai. Yahan is ki Tauzih tawalat ka ba'as hogi. Aur Manazir Ahsan Geelani Sadr Shoba-e-Deeniyaat Jama-e-Osmania ne "مکا تیب امامِ غزالی" ke Muqaddame mein likha hai ke:-

"Is qism ka Mughaleta jis se Ibn Khaldoon ne Musalmanaun ke "Nazaria-e-Mahdaviyat" ko Muzmahil karne mein kaam liya tha Ibn Khaldoon ne apni tareeq ke Mukhaddame mein is ka Tazkerah karke Aaendah Mahdi AS ki Shakal mein Musalmanuan ko aik Najat Dehidah milega is khayal ko us ne Ghair Aqlee Aqeedah Qaraar diya hai. Wajhe Yeh Bayan ki hai ke Qaumaun ka haal bhi Afrad ka hai Bachpan, Jawani, Budhapa ke Daur se jaise Afrad guzarte hain Qaumaun ko bhi un hi Adwaar se Guzarna padta hai. Musalman Jawani Ke Ba'ad Peerana Saali ke Hudood mein dakhil ho chuke hain. Ab dobarah un ki naee Zindagi ki ummeed aisi huwi jaise kisi boodhe aadmi ke mutalliq jawan hone ki khush Khayali mein koi Mubtila ho. Lekin Ibn Khaldoon ne yeh nahin socha ke Isalm aur Ummat-e-Islamiya ka ta'aluq kisi khas nasal yah khoon yah Watan ke Bashindaun se nahin hai. Yeh hosakta hai ke aik Qaom Maslan Arab yah Turk apne Adwaar khatm kar chuki hon Lekin koi dosri tazah dam Qaom Musalman ho kar Islam ko phir Tar-wo-Tazgi bakhsh sakti hai. Tera Sau

Saal (1300) se is ka Tajraba ho raha hai. Aur hota rahe ga aur isi se Ibn Khaldoon ne jo aeterazaat kiye hain us ki bhi Muhaddisana Haisiyat se koi Waqa'at nahin hai aur Mahdi AS ka Aqeedah Ahle Sunnat Wal Jama'at ka Musallimah Aqeedah Hai. (Makatib-e-Imam Ghazaali Safha 23 Matbooa Karachi Pakistan).

Filwaqaee Ibn Khaldoon Ki Jirah Khilaf-e-Osool hai kuin ke Tawatur ki soorat mein Rawiyaun ke Zaif wo Quwwat se bahes nahin ki jati. Muhaddis Allama Hafiz Ibn Hajar Asqalani Sharah Bukhari ne "Sharah Nkhbatul Fikr" Mein tahreer farmaya hai ke:-

والمتواتر لا يبحث عن رجاله بل يجب العمل به من غير بحث لا يحابه اليقين و ان ورد عن الفساق بل عن الكفرة (ماخوذ از ابراز الوہم المکنون)

Translation:- Khabar-e-Mutawatir ki shaan yeh hai ke is ke Rawiyaun se bahes nahin ki jati balke is par baghair bahes ke amal karna Wajib hai kuin ke Khabar-e-Mutawatir jab yaqeen hoti hai, agar che ke woh Riwayat Fasiqaun balke Kafiraun se hoti ho.

Is ke ilawa Salf-e-Saliheen-e-Ahle Sunnat wo Akabir-e-Hadees wo Osool ke muqabile mein aik Muarrikh ke zaati Khiyalaat ko tarjeeh nahin di ja sakti.

Neez yeh kahna bhi sahih nahin hai ke Khulafa-e-Bani Abbas RZ ke zamane mein is qism ki Ahaadees Propogande ke liye waza karli gaee hain. Yeh baat Osool-e-Manqool ke khilaf hai aur ghair Ma'Qool... kuin ke in Riwayaat se saf zahir hai ke Rawiyaun ke zamane aur Zahoor-e-Mahdi AS ke zamane se in Sadiyaun ka Fasla hai. Pas jin logaun ne apni zaati zarooriyaat wo Musaleh ke liye Bai'sat-e-Mahdi AS ki Riwayaat Wazaa kar li hon, un ko aisi Riwayaat ke Wazaa kar ne se un ki zarooriyaat wo Maslehataun mein kiya faedah Pahuch sak ta

tha jin ka Waqoo sadiyaun ba'ad hone ki khabar di gaee hai.

☆☆☆☆☆

BUKHARI WO MUSLIM MEIN MAHDI-E-MAU'OOD AS KA ZIKR NA HONA

Bukhari aur Muslim mein agar Mahdi-e-mau'ood AS se muta'lliq koi Hadees nahin paee jati ho to is ke yeh ma'ni nahin ho sakte ke Bai'sat-e-Mahdi Mau'ood AS ka mas'ala hi sahih nahin hai. Is mein shak nahin ke Ulama ne Bukhari ko "Asahha-al-Kutub" tasleem kiya hai lekin yeh dawa nahin kiya ja sakta ke Jamae Bukhari ne koi Sahih Hadees nahin chodi balke is ke bar-khilaf is mein ki ba'az Hadeesein zair-e-bahes hain.

Jama-e-Bukhari ka zamana Hazrat Rasullulah SAS ke do-sau (200) saal baad ka hai. Aaj ki jaisi sahulatein us waqt muyassir na thein. Aik hazar saal qabl ke zamane par gaur kiya jaye ke Tar na Telephone, Rail na Radio, Oontaun par Safar, Ghurbat, Besar-o-Samani. Kisi aik jaghe Ahadees ka zakhira nahin. Pata chala ke fulan maqaam par kisi Sahibi RZ ke pas Hadees hai udhar hi chale. Rawi ki diyanat wa Sadaqat ko aazmaya, baat dil ko lagi to us ki bayan ki huwi hadees le li warna chod-di.

Yeh to asbaab ki mushkilaat hain phir ikhtelafaat ki mushkilaat alag thein aur ziyada tar Ahaadees zabanaun par thein kuin ke Hazrat Rasoollulah SAS ka jo farman sunlete aur jo amal dikhlete woh Sahaba Razi Allahu Anhuma

Ajmaeen ke pass bataur-e-sanad rah ta tha aur bahaisiyate-e-Ahaadees ba'ad ke log is se istefadah karte rahe.
Is mein shak nahik ke Sahib-e-Bukhari Shareef ne bahut mehnat uthaee aur hattal imkaan sahih Ahadees jama' karne ki koshish ki. Is ke bawajood Aakhir bashar the khata-wo-nisyan aur Istekhraaj-e-natayag ki laghzish se bari na the. Sahabi ya Taabaee bhi na the, maqdoor bhar rawiyaun ko jaanch kar Riwayat le liya karte the. Ulama ne unn ki kitab ko "Asahh-al-Kutub" tasleem to kiya lekin yeh dawa nahin kiya jasakta ke unhuin ne koi Sahi Hadees nahin chodi aur yeh dawa bhi nahin kiya jasakta ke is kitab mein jama ki huwi koi Hadees aisi nahin jis mein kalam ho.
Hum yahan Osool-e-Hadees ki aik bahes ka zikr karte hain jo Rawiyaun ki tedaad ke lehaaz se Hadees ke aqsaam muayyan karne ke bare mein ki gaee hai. Is bahes ke ziman mein "Bukhari Shareef " bhi zair-e-bahes aagaee hai. Is se ma'loom ho jaega ke "Asahh-al-kutub" kahne ka matlab filhaqeeqat kiya hai.
Ahmad Bin Ali Al-Muqalab Ba-Shahab Uddin Makki jo Ibn-e-Hajar kay laqab se mash-hoor the jin ke bare mein Allama Jalal Uddin Siwti RA ne likha hai ke "Riyasat fil Hadees" aap par khatm ho chuki. Aap ke jaisa koi Hafiz-e-Hadees aap ke zamane mein tha aur na paida huwa. Un ki Tasaaneef mein aik kitab "Nakhbatul-Fikr" aaj bhi dakhil-e-nisaab hai. Is mein Hadees-e-Azeez ki ta'areef aur us se mutalliq jo bahes ki gaee hai us ka khulasa yeh hai ke:-
"Aisee Hadees jis ke Rawi kisi martabe mein bhi do (2) se kam na hon aur Hadees-e-Tawatur wo Hadees-e-Mash-hoor ki sharaayat us mein na paee jati hon to is ko "Azeez" kahte hain. Hakim wo Jabaee ne Sahet-e-Hadees ke liye yeh sharayat qaraar di hai ke is ke Rawi do se kam na hon. Aur Qazi Abu

Bakar ne is ko Shart-e-Bukhari kaha hai. Ya'ni Imam Bukhari ne koi aisee Hadees jama' hi nahin ki jis mein shart na paee jaye.

Qazi Sahib ka yeh dawa galat hai kuin ke Bukhari Shareef mein Hadees "Al-aamaalu Binniyaat", jo maujood hai is ki Hazrat Umar RZ ne Hazrat Alqama se Riwayat kiya hai aur un ke saath koi dosra Rawi sahreek nahin.

Qazi Sahib ki taraf se yeh jawab diya jata hai ke Hazrat Umar RZ ne yeh Hadees Jumma ke Khutbe mein padhkar sunaee hai. Jis ko Sainkadaun ne suna kisi ne aiteraaz na kiya. Is lehaaz se yeh sab ki musallima Hadees ho chuki .

Yeh jawab qabil-e-tasleem nahin kuin ke agar yeh maan bhi liya jaye ke Sahaba RZ ne Hazrat Umar RZ se yeh Hadees Khutbe mein suni aur khamosh rahe. Lekin un ke is sukoot se yeh kaise sabit kiya jasake ga ke unhuin ne yeh Hadees Hazrat Umar RZ ke siwae kisi aur se bhi suni thee. Daran-halyeke is ka suboot hi maujood nahin hai ke Hazrat Alqama RZ se Muhammad Bin Ibrahim RZ ke siwaye kisi aur se bhi suna ho. Walao-bilfarz is Hadees ke bare mein adm-e-tafarrud tasleem karliya jaye to bhi yeh sabit karna mushkil hai ke Bukhari ne apni "Sahih" mein is shart ki poori pabandi ki hai. Aur koi aisi Hadees jama' nahin ki jis ke Rawi kisi martabe mein bhi 2 se kam hon.

Is ke barkhilaf Ibn-e-Hayan RA kahte hain ke "Riwayat do kas az do kas ka wajood hi nahin hai". Hum Ibn e Hayan RA ke is Qaol se bhi muttafiq nahin hain. Agar is ka yeh matlab hai ke ibteda se aakhir tak Asnad ke kisi martabe mein bhi Rawi ki tedaad 2 se badhe na gahte to aisee nauiyat ka paya jana aik hud tak mishkil tasleem kiya jasakta hai lekin "Hadees-e-Azeez" ki taareef jamhoor ne ki hai jo ooper bayan hochuki. Is mein sirf 2 se kami ki nafi ki gaee hai. Ziyadati ki nafi nahin ki

gaee. Is lehaaz se aisee Ahadees jin ke Rawi kisi martabe mein bhi 2 se kam na hon ya'ni kahin 2 aur kahin 2 se ziyada hon to aisi Hadees to "Azeez" kaheinge. Aur aise kaee Hadeesein paee jati hain.

Allama Hajar Asqlani ki is bahes se zahir hai ke Sahih Bukhari mein "Azeez" se kam darje ki Hadees "Gareeb" bhi maujood hai. Is se ma'loom huwa ke "Asahh-al-Kutub" ka yeh matlab hai ke Sahib-e-Bukhari ne ziyadatar Sahih Ahadees jama' ki hain. Lekin is ka yeh matlab nahin ke unhun-ne koi sahih Hadees nahi chodi.

Ab dekhna yeh hai ke Qur'an-e-Majeed ke ba'ad Ilm-e-Deen ka darwo-madar kiya sirf "Sahiheen" par hai? Dosri Hadees ki badi kitabein Naa-Qabil-e-Istefadah hain? Ya jo aur jitney masa'el "Sahiheen" mein paye jati hain qabil-e-tasleem hain aur dosri Hadees ki kitabaun mein jo mazkoor hain qabil-e-lehaaz nahin?

Jab in dono bataun ka inhesaar "Sahiheen" par nahin hai aur yeh dawa bhi nahin kiya jasakta ke Sahih-e-Bukhari se koi sahih Hadees nahin chooti to phir yeh suwal kis-hud-tak durust hosakta hai ke Bai'sat-e-Mahdi-e-Mau'ood AS, Deen ka ahem mas'ala tha to "Sahiheen" mein is ke mutalliq koi Hadees kuin nahin hai? Halanke Masa'el-e-Hanafiyah ki bunyaad jin Ahadees par hai un mein ki aksar Bukhari wo Muslim mein maujood hi nahin hain.

Haqeeqat yeh hai ke Bukhari wo Muslim "Mauta" Imam Malik ki taraqqi yafta sooratein hain. Aur "Mauta" Masael-e-Ibadaat ki hud tak makhsoos hai. Isi liye Bukhari wo Muslim Shareef mein bhi wahi masael paye jate hain. Is ke ilawah Ibn-e-Hajar Asqalani RA ne khud Sahib-e-Bukhari ka qaol naql kiya hai ke:

وقال ابو علی الغسانی روی عنه رای البخاری انه قال خرجت الصحیح من ستمائة الف حدیث

وروی الاسماعیلی عنه قال لم اخرج فی ھٰذالکتاب الاصحیی و ما ترکت من الصحیح اکثر قال الاسماعیلی لانه لو اخرج کل صحیح عندہٗ لجمع فی الباب الواحد حدیث جماعة من الصحابة و لذکر طریق کل واحد منهم اذا صحت فیصیر کتاباً کبیراً جداً۔ (مقدمه فتح الباری شرح صحیح البخاری مولفه امام بن حجر عسقلانی 6)

و قال ابو احمد بن عدی سمعت الحسن بن الحسین البزاز یقول سمعت ابراهیم بن معقل النسفی یقول سمعت البخاری یقول ما ادخلت فی کتاب الجامع الاماصح و ترکت من الصحیح حتی لا یطول۔(مقدمه فتح الباری 6)

Translation:- Abu Ali Gasani ne kaha bayan kiya un se (Sahib-e-Bukhari ne) ke mein ne che-lakh Sahih Hadeesein nikaali hain, aur Ismaeli ne is se Riwayat kiya hai ke unhuin ne kaha ke “mein ne is kitab (Sahih Bukhari) mein sirf Sahih Hadeesein jama’ ki hain aur jin sahih Hadeesaun ko mein ne chod-diya hai bahut hain.” Neez Ismaeli ne sabab bayan kiya ke “agar har woh Hadees jo un ke pass sahih ho darj ki jati to har Baab mein Sahaba RZ ki aik jama’at ki Hadeesein jama’ hojatein aur un ki sahet ma’loom kar ne ke liye har Sahabi RZ ke tareeq wo silsiley bayan kiye jate jis ki wajhe kitab bahut badi hojati.”

Aur Abu Ahmad Bin Adee ne kaha ke mein ne Hasan Ibn-e-Husain Bazaz se suna woh kahte the mein ne Ibrahim Bin Muaqil Annasfi se suna kahte the ke Bukhari RA ko kahte huwe suna ke “Mein ne kitab Jama’-e-Sahih Bukhari mein sirf sahih Hadeesein jama’ ki hain aur mein ne kaee sahih Hadeesein chod-di hain take (kitab) taweel na ho jaye?

Is se zahir hai ke Deen-e-Islam ka inhesar sirf “Sahiheen” par nahin hai. Isi liye Akabir-e-Ahl-e-Sunnat ne Masael-e-Mahdiyat ka zikr “Sahiheen” mein na honey ke bawajood bhi Mahdi-e-Mau’ood AS ko Dakhil-e-Aeteqadaat qaraar diya aur aqaaed ki kitabaun mein is mas’alay ka zikr kiya hai. kuin ke bade-bade Jaama-een-e-Hadees wo Aeimma wo Huffaaz ne

Mas'ala-e-Mahdiyat se mutalliq Riwayaat jama' ki hain. Aur Ulama wo Naqidaan-e-Salf ne is mas'ale ko Zarooriyat-e-Deen mein shumar kiya hai. Jis ki wajhe Aamad-e-Mahdi-e-Mau'ood ki itne shohrat hochuki ke galeban Musalmanaun ka koi firqa is se Naa-Waqif na raha.

☆☆☆☆☆

MAHDI-WO-ISA ALAIHIMASSALAM AIK ZAMNE MEIN NA HONE KI BAHES

Aam taur par Musalman, Mahdi-e-Mau'ood AS ki nisbat sirf itna jante hain ke woh, qiyamat ke zamane mein zahoor paeinge. Aur Isa wo Mahdi Alaihimassalam aik zamane mein honge. Ye ma'loomaat bhi bilkul satahi darje ki be-Tahqeeq kitabaun ka nateeja hai. Hazrat Rasoolullah SAS ne to yeh farmaya hai ke:- اذا بويع الخليفتان فاقتلوا احدهما۔

Translation:- Jab (2) Khalife bai'yat lein to aik ko qatl kardalo. Aur isi binaa par Imam Nowawi RA ne zikr kiya hai ke: اجمع السلف فی عدم جواز اجتماع الخليفتين فی زمانٍ واحدٍ۔ (2) Khalife aik zamane mein jama' hona jaez na hone ke bare mein salf ne ijmaa kiya hai.

Asl yeh hai ke Bukhari wo Muslim waghaira ba'az kitabaun mein chand riwayatein aisi hain jin mein Jaish-Ameer-Imam waghaira alfaaz aaye hain. Is par se ba'az logaun ne yeh shubha kiya hai ke Jaish se Lashkar-e-Mahdi aur Ameer se Imam Mahdi AS murad hai. Allama Qazi Muntajibuddin Junairy RA ne jo Hazrat Imam Mahdi-e-Mau'ood AS ki Tasdeeq wo Ba'yat se Musharraf huwe hain unhuin ne

Saboot-e-Mahdiyat par Arabi Zaban mein "مخزن الدلائل" aik kitab likhi hai. Is mein Isa AS aur Mahdi AS aik zamane mein hone ke khiyal par Tafseeli bahes ki hai. Aur dalael-e-qatiyah se sabit kiya hai ke yeh khiyaal galath hai. Aik maqaam par tahreer farmate hain ke:-

واماما قالوا بان المهدی یؤمه و یقتدی عیسیٰ خلفه و ذالک قول لانفاذ له لوجه من الوجوه لانه مخالف لهٰذا الحدیث الصحیح کیف تهلک امة انا فی اولها و عیسیٰ فی آخرها والمهدی من اهل بیتی فی وسطها و قد صرح بطلانه فی شرح المقاصد الامام سعد الدین تفتازانی فقال فما یقال ا ن عیسیٰ یقتدی بالمهدی او بالعکس شئی لا مستندله ینبغوان یعول علیه انتهو کلامهٗ۔

Translation:- Aur lekin jo yeh kahte hain ke Mahdi AS Imamat kareinge aur Isa AS unki Iqteda kareinge yeh baat kaee wojooh se Na-qabil-e-Nifaz hai kuin ke Hadees-e-Sahih ke mukhalif bhi hai. (Jo Hazrat Rasoolullah SAS ne farmaya ke) Ummat kuinkar halaak hosake gi jab ke is ke shuroo mein huin aur Isa (AS) is ke aakhir mein hain aur Mahdi (AS) jo mere Ahl-e-Bait se hain Is ke darmiyaan honge. Aur Isa wo Mahdi Alaihimassalam ke jama' hone ke bare mein) Imam Sa'aduddin Tata-Zani ne apni Sharah-e-Maqaasid mein is Khayal ka sareeh Butlaan kardiya hai. Unhuin ne kaha hai ke "Pas yeh jo kaha jata hai ke Isa AS, Mahdi AS ki Iqteda kareinge yaa-woh, unn ki kareinge yeh aik aisi be-sanad baat hai jis par eitemaad nahin kiya jana chahiye."
Hazrat Muntajibuddin RA ne jis Hadees-e-Sahih ko paish farmaya hai us ki sharah mein Sahib-e-Mirqatah ne likha hai:-

(عن جعفر) ای صادق (عن ابیه) ای محمد باقر (عن جده) زین العابدین علی بن الحسین بن علی بن ابی طالب رضی الله عنهم و یسمی مثل هٰذاالسند سلسلة الذهب۔

Tanslation:- Ya'ni is Hadees ki jaisi sanad ko Silsilatazzahb ya'ni Sone ki Zanjeer kaha jata hai. Aur yeh Riwayat Musnad-

e-Ahmad Bin Hambal RA mein Abdullah Bin Abbas RZ se aur Kanz-al-Amaal mein Hazrat Ali RZ se Ashi'at-al-Lama'at volume 4 (Jild chaharrum) mein ba-ikhtelaf-e-alfaaz marwi hai.

Jab yeh baat Sabit hai ke yeh Hadees Sahih hai to phir sabit hojata hai ke Muslim wo Bukhari ki jin Hadeesaun mein Jaish, Ameer, Imam ka zikr hai us se Imam Mahdi-e-Mau'ood AS murad nahin hai warna Ijtema-e-Ziddain lazim aaeyga jo muhaal hai!!!!

Neez yeh amr bhi qabil-e-gaur hai ke jab yeh tasleem hai ke Bukhari wo Muslim mei Mahdi AS ka zikr nahin hai to phir Bukhari wo Muslim ki Riwayataun ke in alfaaz (Jaish, Ameer, Imam) se Mahdi AS murad nahin li ja sakti aur yahi wajhe hai ke Imam Bukhari RA wo Imam Muslim RA ne Sahih Bukhari wo Muslim mein Baab-al-Mahdi qaem hi nahin kiya hai.

Muslim ne Abu Huraira RZ se aik Riwayat ki hai jis mein "امامکم منکم" aur "فامکم منکم " aaya hai. Imam Bukhari RA ne bhi yeh Riwayat darj ki hai. Is Hadees ki Sharah Abdul Haq Muhaddis-e-Dahlavi ne likha hai ke:-

مراد به امام "عیسیٰ است و مراد به بودن او از شما حکم کردن اوست باحکامِ شریعت نه به احکامِ انجیل و در روایتے دیگر آمده است۔" فیومکم بکتاب ربکم و سنة نبیکم" پس امامت می کند شما را به کتابِ پروردگارِ شما و سنتِ پیغمبرِ شما پس معنی چنیں باشد که امامت کی کند شما را عیسیٰ درحال بودن او از دینِ شما و ملتِ شما و حاکم به کتاب و سنتِ شما۔ (اشعته اللمعات جلد 4 صفحه 353)

Tanslation:- Ya'ni Imam se murad Isa AS hain un ke tum mein hone se yeh murad hai ke woh tumhari Shariyat ke mutabiq hukm deinge. Injeel/Bible ke mutabbiq nahin. Doosri Riwayat mein "فیومکم بکتاب ربکم و سنته نبیکم" aaya hai. Ya'ni woh Imamat kareinge tumhari, tumhare Parwardigaar ki kitab "Qur'an" aur tumhare Nabi SAS ki Sunnat ke mutabiq.

Pas ma'ni yeh honge ki Isa AS tumahri Imamat kareinge. Aur woh is haal mein honge ke woh-tumhare Deen wo Millat se honge. Aur tumahri Kitab wo Sunnat se Hukm dein. Is se Zahir hai ke Ameer yaa Imam se murad Mahdi AS nahin balke koi aur hai.

Chunache Hazrat Qazi Muntajibuddin RZ ne tauzih farmaee hai ke:-

فثبت ان فاتح قسطنطنية جيش من بنى اسحاق والمصلى مع عيسىٰ اميرهم فلا يفهم منه انه المهدى لا ئة من بنى اسمٰعيل لكونه من اولاد فاطمة بنت رسول الله صلعم لقوله المهدى 1 من عترتى من اولاد فاطمة راواہ ام سلمةؓ۔

Translation:- Pas sabit huwa ke Fath-e-Qustuntuniya Bani Ishaq ka lashkar hoga aur Isa AS ke saath Namaz padhne wala usi lashkar ka Ameer hoga. Is Riwayat se yeh nahin samjha jasakta ke is Ameer se muraad Mahdi AS hain kuin ke woh to Bani Ismael se huinge. Is liye ke Fatima Bint-e-Rasoolullah SAS ki aulad se huinge. Is farman-e-Aan-Hazrat SAS ke mutabiq jo Aap AS ne farmaya ke Mahdi meri Itrat Bani Fatima RZ ki aulad se hoga. Is, ki Riwayat Umm-e-Salma RZ ne ki hai. Isi liye Allama Taftazani RA ne Shar-e-Maqaasid mein tashreeh kardi hai ke:-

ثم لم يردنى حالهٖ اى عيسىٰ مع امام الزمان حديث سوى ما روى انه قال عليه السلام لا يزال طايفةمن امتى يقاتلون على الحق الحديث فما يقال ان عيسىٰ عليه السلام يقتدى بالمهدى او بالعكس شئى لا مستد له فلاينبغى ان يعول عليه

Translation:- Imam Mahdi AS ke saath Isa AS ke hone ke bare mein koi Hadees-e-Sahih Riwayat nahin ki gaee. Siwae is Hadees ke jis mein; لا يزال طايفة من امتى الىٰ اٰخره Darj hai aur yeh jo kaha jata hai ke Isa AS Hazrat Mahdi AS ki Iqtedaa kareinge yeh aik aisee be-asl baat hai jis par bharosa na kiya jana chahiye.

Allama Qazi Muntajibuddin RZ ne Isa AS wo Mahdi AS ke aik zamane mein na hone ke bare mein mustaqil bahes farmaee hai. Tamaam bahes yahan darj nahin ki jasakti. Hum ne Mukhtesaran Ba'az hisse paish kardiye hain. Aik jaghe yeh bhi tahreer farmaya hai ke:-

فثبت انهما لا يجتمعان فی زمان واحد فمن اصر عليه بعد تمام صاتميز فهم من قبيل ان يتبعون الا الظن وانهم الا يخرصون۔(مخزن الدلايل)

Translation:- Pas sabit hai ke woh dono (Isa wo Mahdi Alaihimassalam) aik zamane mein jama' na honge. Is ke mutalliq tamaam bataun ko janne ke ba'ad jis kisi ne Isa wo Mahdi Alaihimassalam ke aik zamane mein hone par israar kiya to is ka shumaar un logaun mein hoga jo gumaan hi ki pairarwi karte hain aur woh, sirf be-asl baatein karte hain. Ta'ajub hai ke yeh nazariya awaam mein poori shiddat ke saath phail gaya ke Isa AS wo Mahdi AS aik zamane mein honge halan ke iss bare mein koi Sahih Hadees maujood hi nahin hai.

Qur'an-e-Majeed mein bahut sare masael aise hain jin ki Tafseer wo Tatbeeq Ahadees-e-Shareefa ke bagair mumkin nahin. Maslan Qur'an-e-Majeed mein sirf "اَقِيۡمُوا الصَّلٰوة" hai lekin صلوٰة الفجر و صلوٰة الظہر wagairah Namazaun ki khusoosiyatein aur un ko ada karne ki tarkeebein Zaat-e-Sarwar-e-Kaenaat SAS hi se ma'loom huwee hain in Khusoosiyataun aur tarkeebaun ka Qur'an mein mazkoor na hona mukhalif-e-istedlal ke liye mufeed nahin hosakta. Kuin ke yeh sab in Aayaat hi ki Tafseer tasleem ki jati hain.

Isi tarha Rasooullah SAS ke ba'ad Ummat-e-Rasool SAS mein aik shakhs ki Bai'sat ka zikr Qur'an mein IJMAALAN maujood hai. Jaisa ke Aan-Hazrat SAS ka zikr aglay Kutub-e-Samaviya mein IJMALAN paya jata hai. Is ki tauzih (1) in Aayaat ki bahes mein aage ma'loom ho jaegi. In Aayaat mein sirf aik shakhs ki

bai'sat ka zikr hai us ka naam wo laqab makhsoos nahin kiya gaya hai. Hazrat Rasoolullah SAS ki Ahaadees-e-Shareefa jo Mahdi-e-Mau'ood AS ki Bai'sat ke mutalliq paee jati hain woh fil-haqeeqat in Aayaat hi ki Tafseer hain sirf Aan-Hazrat SAS ke waledaen ke farameen hi se ma'loom hosakta hai ko iss shakhs ka naam "Muhammad" aur laqab "Mahdi" hai.
Aur woh naslan Bani Fatima se hoja. Aur is ke waledaen ka naam Aan-Hazrat SAS ke waledaen ke naam par hoga. Yeh tauzihaat jab ke in Aayaat ki Tafseer wo Tatbeeq hain to manna padta hai ke Qur'an mein jis shakhs ki Bai'sat ka zikr hai woh Mahdi AS hi hain. Isi liye Ahaadees-e-Shareefa mein Mahdi AS ke liye (Mamoor-Min-Allah) ki Khusoosiyat bhi bayan huwee hai.
Is se zahir hai ke lafz-e-Mahdi Qur'an mein na hona Mukhalif Istedlal ki bina nahin ho sakta. Warna نَعُوْذُبِاللّٰہ Ahaadees-e-Sahiha wo Mutawatirah Mukhalif-e-Qur'an hona lazim Aaeyga. Hasil yeh ke "Mahdi" Hazrat Rasoolullah SAS ka diya huwa Khitaab hai iss liye Kalam-e-Rasool SAS mein maujood hai lehaaza Kalamullah (Qur'an) mein na paya jana kharij az bahes hai. Isi liye Hazrat Bandagi Miyan Abdur-Rasheed RZ ne Khutba-e-Iftetahiya mein yeh alfaaz istemal kiye hain.

والسلام علی الامام فی أخرالزمان من حضرۃ الرحمان الموعود فی القرآن المخاطب بالمھدی باللسان من نبی الرحمٰن علیہ الصلوٰۃ والسلام۔

Translation:- Aur Bargah-e-Rahman se Salam Nazil ho Imam-e-Aakhir-az-Zamaan par jin (ki Bai'sat) ka wadah Qur'an mein kiya gaya hai. Aur jin ko Nabi-ur-Rahman Alaihis-Salwatus Salam ki Zabaan-e-Mubarik se "Mahdi" ka Khitab diya gaya hai.

☆☆☆☆☆

QURAN-E-MJEED MEIN LAFZ-E-MAHDI KA ZIKR

Qur'an-e-Majeed mein bahut sare Masael aise hain jin ki Tafseer wo Tatbeeq Ahadees-e-Shareefah ke bagair mumkin nahin. Maslan Qur'an-e-Majeed mein sirf "اَقِیۡمُوا الصَّلٰوۃ" hai lekin صلوٰۃ الفجر و صلوٰۃ الظہر wagairah Namazaun ki khusoosiyatein aur un ko ada karne ki tarkeebein Zaat-e-Sarwar-e-Kaenaat SAS hi se ma'loom huwi hain in Khusoosiyataun aur tarkeebaun ka Qur'an mein mazkoor na hona mukhalif-e-istedlal ke liye mufeed nahin hosakta. Kuin ke yeh sab in Aayaat hi ki Tafseer tasleem ki jati hain.

Isi tarha Rasooullah SAS ke ba'ad Ummat-e-Rasool SAS mein aik shakhs ki Bai'sat ka zikr Qur'an mein IJMAALAN maujood hai. Jaisa ki Aan-Hazrat SAS ka zikr agle Kutub-e-Samaviya mein IJMALAN paya jata hai. Is ki tauzih (1) in Aayaat ki bahes mein aage ma'loom ho jaegi. In Aayaat mein sirf aik shakhs ki Bai'sat ka zikr hai us ka naam wo laqab makhsoos nahin kiya gaya hai. Hazrat Rasoolullah SAS ki Ahaadees-e-Shareefah jo Mahdi-e-Mau'ood AS ki Bai'sat ke mutalliq paee jati hain woh fil-haqeeqat in Aayaat hi ki Tafseer hain sirf Aan-Hazrat SAS ke waledaen ke farameen hi se ma'loom ho sakta hai ko is shakhs ka naam "Muhammad" aur laqab "Mahdi" hai.
Aur woh Naslan Bani Fatima se hoja. Aur is ke waledaen ka naam Aan-Hazrat SAS ky waledaen ke naam par hoga. Yeh tauzihaat jab ke in Aayaat ki Tafseer wo Tatbeeq hain to manna padta hai ke Qur'an mein jis shakhs ki bai'sat ka zikr hai woh Mahdi AS hi hain. Isi liye Ahaadees-e-Shareefah

mein Mahdi AS ke liye (Mamoor-Min-Allah) ki Khusoosiyat bhi bayan huwee hai.
Is se zahir hai ke lafz-e-Mahdi Qur'an mein na hona Mukhalif Istedlal ki bina nahin ho sakta. Warna نَعُوْذُبِاللّٰہ Ahaadees-e-Sahiha wo Mutawatirah Mukhalif-e-Qur'an hona lazim Aaeyga. Hasil yeh ke "Mahdi" Hazrat Rasoolullah SAS ka diya huwa Khitaab hai is liye Kalam-e-Rasool SAS mein maujood hai lehaaza Kalamullah (Qur'an) mein na paya jana kharij az bahes hai. Isi liye Hazrat Bandagi Miyan Abdur-Rasheed RZ ne Khutba-e-Iftetahiya mein yeh alfaaz istemal kiye hain.

والسلام علی الامام فی اٰخرالزمان من حضرۃ الرحمان الموعود فی القراٰن المخاطب بالمھدی باللسان من نبی الرحمٰن علیہ الصلوٰۃ والسلام۔

Translation:- Aur Baargah-e-Rahman se Salam Nazil ho Imam-e-Aakhir-uz-Zamaan par jin (ki Bai'sat) ka wadah Qur'an mein kiya gaya hai. Aur jin ko Nabi-ur-Rahman Alaihis-Salwatus Salam ki Zabaan-e-Mubarik se "Mahdi" ka Khitab diya gaya hai.

☆☆☆☆☆

MUKHTESAR HALAAT WO KHULASA-E-AHKAAM WO TA'LEEMAAT

Tareekh been hazraat par makhfi nahin ke Nawein Sadi Hijri mein Qaom-e-Muslim ki qiyadat ke zimmedaar aksar afraad khaw Ulama hon ya Sufiya balehaaz-e-deeniyaat apne-apne Fraez-e-Mansabi par kis hud tak aamil the. Aur unhuin ne

apne ko kin halaat wo kaifiyaat mein mubtela kar rakha tha. Dekhu Tazkera Abul kalam Aazad.
Jab Qaedeen-e-Millat ka yeh haal ho to Awam ka zikr hi kiya? Aise waqt zaroorat thi aik Hadi-e-Bar-Haq ki jo Khalifatullah wo Ma'soom Anil Khata ki Khusisiyat ka hamil ho aur Dars-e-Islam ko is ke Haqeeqi ma'ni wo mafhoom ke saath phir aik bar duhrade jis se

1) ثُمَّ اِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهٗ ﴿19﴾ ط (سورۃ القیٰمتہ)

Translation:- Allahu Ta'ala ne farmaya, "Phir hum par is (Qur'an) ka Bayan lazim hai." ki shaan poori tarha jalwagar ho jaye. Aur Khabidah wo be raah Musalmanaun ko Aagah karde ki un ka har kaam un ki har harakkat un ki zindagi, un ki maut sab kuch Khuda-e-Wahid wo Bartar hi ke liye ho. Aur ma'loom ho jaye ke Ishq wo Muhabbat aur Wisaal-Ilal-Matloob mein Aqrabbut-Tareeq kiya hai aur har maqaam wo har Haal mein Aadaab-e-Shariyat ki Pabandi kis darje Lazim hai.
Zaroorat thi aik jama'at ki jo...

2) وَلْتَكُنْ مِّنْكُمْ اُمَّةٌ يَّدْعُوْنَ اِلَى الْخَيْرِ وَيَاْمُرُوْنَ بِالْمَعْرُوْفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ ط (سورۃ اٰل عمران۔ 104)

Translation:- Aur tum mein aisi jama'at ka hona zaroori hai jo Khair ki taraf bulane wali, naikiyuin ka hukm dene wali aur bura-iyauin se rookne wali ho.
ki alambardaar ho Wada-e-Khudawandi ki poori-poori misdaaq ho.

3) فَسَوْفَ يَاْتِى اللّٰهُ بِقَوْمٍ يُّحِبُّهُمْ وَ يُحِبُّوْنَهٗ ۙ (سورۃ المآئدۃ۔ 54)

Translation:- Allahu Ta'ala qareeb mein aik aisi Qaom se Muhabbat rakhta ho aur woh Allah Ta'ala se Muhabbat rakhti ho. Aur jis ki Ta'leem ke osool wo aamaal

4) وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا اَشَدُّ حُبًّا لِّلّٰهِ (سورۃ البقرۃ۔ 165)

Translation:- Jo log Mu'min hain Allahu Ta'ala ki Muhabbat

mein ziyada sakht hain.

Ka mazhar-e-taam hon is tarha ke:- 5) وَلَا يَقُفُوْا اَثَرِیْ وَلَا يُخْطِی

Translation:- (Mahdi AS) mere Nishan-e-Qadam par chale ga Khata-na karega.

Rasool-e-Khuda SAS ki Paisheen-Goee ka Sahi-Sahi Suboot mile.

Qudrat-e-Kamila ne is Ahem Zaroorat ko Aayaat wo Baiyinaat ka darjah rakh ne wali Khuli Nishaniyaun ke saath poora kiya ya'ni Aaftab-e-Hidayat Syeduna Imamuna Hazrat Syed Muhammad Juanpuri Mahdi-e-Mau'ood Alaihis-Salawatus-Salam ki Ziya Pashiyaun mein Sirat-e-Mustaqeem ko pane Bandaun par wazeh farmaya jis se Quloob Munawwar ho gaye. Batini Jauhar chamak utthe Irman ke Haqeeqi Rumooz Mukashif huwe aur Me'raaj-ul-Mu'mineen ke Aala Madarij tak rasaee naseeb huwi.

Jo log Imamuna AS ki Tasdeeq se Musharraf huwe hain unhuin ne Aap AS ke Dawe ki Sadagat ko usi maeyaar par paya jin osool wo maeyaar par Anbiya AHMS ki Sadaqat ko sabit kiya jasakta hai. Akhlaq wo Aadaad Ahkaam wo Ta'leemaat aur Maujizaat wagairah har haisiyat mein Aap ki Sadaqat ka Kamil suboot maujood hai.

Dawa-e-Mahdiyat se qabl Ibadaat wo Riyazaat Zuhd wo Taqwa aur pur-taseer Muaaez-e-Hasana ki wahjhe "Sayyidul Awliyaa" ke Laqab ke saath Aap ki shohrat hochuki thi. Apne paraye sab Aap ke Taqaddusw Maab Akhlaq wo Aadaat ke Mu'tarif rahe hain. Albatta yeh aur baat hai ke Dawa-e-Mahdiyat ke ba'ad Tasleem-e-Dawa ki hud tak ikhtelaaf paida hojaye. Yeh Khusoosiyat bhi Aap ke Aalaa Maratib wo Baland Paya shohrat ki Baiyyan daleel hai.

Ibadaat ki teen qismein hain. Jismani, Mali, qalbi, aksar Fuqaha ne Jismani wo Mali Ibadaat ke mutalliqa masael ki

khoob Moh-Shigaafi ki hai. Lekin Qalbi Ibadaat ka is mein koi zikr nahin aur aksar Sufiya ne Tareeqat se mutalliqa masael mein badi Daqeeqa-Sanji se kaam liya hai aur ba'azaun ne to aisa inhemaak Ikhtiyaar kiya ke Sharaee Ahkaam ki khilafwarziyan sar zad hone lagein balke ba'az nafs parastaun ko to yeh mauqa haat aagaya ke Tareeqat ki Aad mein shariyat ki khuli khilafwarziyan amadan karne lage. Bid'aat wo Munkiraat mein is darjeh mubtelaa hogae ke Allah ki panah!!

Hazrat Imamuna Mahdi AS ko Dekhiye ke jab Rae-Dalpat aur Sultan Husain Sharqi ki jang ho rahi thi, Rae-Dalpat par Aap AS ka Ghaibi Taqat Wala haath chala ke Talwar kaat ti huwi Seene se paar hogaee. Raja ka dil baher nikal pada. Aap AS ne us ke dil par us But ki tasweer dekhi jis ki woh pooja karta tha. Damagh Maqaam-e-Tasawwor hai aur Dil Maqaam-e-Tasdeeq. Yeh Raja ki aqeedat ka kamal tha ke But ka Tasawwor aur Us Tasawwor ki tasdeeq is darjah rahi ke Dil mein Tasweer qaem hogaee. Phir yeh kaifiyat bhi un Aankh-aun ne dekhi to kiya taajub! Jin mein Lataef wo Ma-wara-e-Mahsoosaat aur Anwaar-e-Tajjalliyaat dekhne ki quwat wo Salahiyat Qudrat ne Wadiyat farmadi thi.

Aap AS par Jazba-e-Haqqani namoodar hogaya ke "Batil kai is qadar asar hai to Haq ka kiya kuch na ho-sakta hai. "Jazba-e-Ilahi ne Aap AS ko Mustaghraq kar diya Muttfiqa Riwayat hai ke (12) saal Jazbah raha. (7) saal to aise guzre ke Aap AS ne kuch khaya na piya. Azan hoti ya Namaz ka waqt aata to sirf itna hosh aajat ke Namaz ada karsakte the. Kisi waqt Aap AS se Khilaf-e-Sara' koi fe'l sadir na huwa. Aik dafa Namaz ke waqt hosh aaya to Bibi RZ ne zaari wo aajizi se arz kiya ke arsa-e-daraz se zara si giza bhi Aap AS ko nahin pahunchi hai. Farmaya "Fikr na karo Bande ko barabar giza panhuchti hai".

Shaikhur-Raees Bu-Ali ibn-e-Saina Isharaat mein farmate hain ke:-

“Aarif apni Aadati Quwwat ko ghair ma’muli muddat tak rok lene ki khabar agar tum ko pahunche tum us ko sahih samjho aur yeh Amr Tabeeyaat mein mash-hoor wo muatebar hai jab ke Quaa-e-Tabiyah umda-umda ma’loomaat mein mashgool hojate hain to raddi asbaab bilkul hazam ho jate hain. Yeh umda asbaab jo nehayat Mahmood hain bilkul Tahleel qubool nahin karte. Aur tabiyat ko un ke badal ki zaroorat nahin hoti pas aksar awqaat aisi sifat ka mausoof shakhs aik taweel muddat tak giza chod deta hai. Agar koi is halat ke siwa-e-dosri halat mein ho is muddat ke daswein hisse se aik hisse mein bhi giza chodede to maut waqae ho jaegi. Jis mein Sifaat-e-Mahmooda maujood hon kamzore tak nahin hota us ski quwwat mahfooz rahti hai.”

Imam Fakhruddin Razi RA ne Sharah-e-Isharaat mein isi mazhab ko ikhtiyaar kiya hai. Sheikh Shihabuddin Ishraqi ne yeh bhi kaha hai ke Aarif ke dil ka Khazana jab Ilahi ma’loomaat aur Malakooti Haqaeq se ma’moor hojata hai to us ko Ghiza ki zaroorat nahin hoti. Hukama-e-Ashraqeen wo Mashaeqeen ke bhi aise hi aqwal hain aur aisi kaee Ahadees-e-Shareefah bhi maujood hain. Chunache Aan-Hazrat SAS ko Saum-e-Wisaal rakhte dekh kar jab Sahaba RZ bhi Aap SAS ki pairawi mein kai-kai din tak ka muttasi roza rakhte hain to Aap SAS un ko manaa karte hain aur apni nisbat farmate hain: (بخاری کتاب الصوم) "ءَ لکم مثلی ابیت یطعمنی ربی و تسنیقین" Ya’ni tum mein kaun mere misl hai mein raat guzaarta huin to mera Rabb mujhe khilat pilata hai.(Seerat-un-Nabi, Sulaiman Nadvi Jild 4 Safha 122).

Hasil-e-Kalam yeh ke jazbe ke Aalam mein bhi Imamuna AS se koi khilafe Sharaa fail to kiya sadir hota Namaz qaza na

hone paee. Ittebaa-e-Shariyat ki yeh khususiyat bhi vilayat ke Darja-e-Kamaal ki daleel hai. Imamuna AS ne Tareeqat ne Tareeqat wo Mua'rifat ki Ta'leem is nahej par di ke kisi haal aur kisi maqaam mein bhi shirk na hone paye aur Aadaab-e-Shariyat ki pabandi lazim qaraar de kar dhoke aur faraib ke raste band farma diye.

Awliya-e-Paisheen ki nisbat Hazrat Imamuna AS ne farmaya, Hamare Bhai nazdeek ka rasta chod kar chakkar ke raste se chale aur mqsood hasil kiya kuin ke woh talab mein sachche the aur maqsooed Khuda tha." Sahaba RZ ne arz kiya Miranji! "Nazdeek ka rasta kaunsa hai aur gardish ka rasta kaunsa? Hazrat AS ne framaya, "Raah-e-Khuda mein Be-Ikhtiyar kuin na huwe ke Shariyat-e-Muhammadi SAS ke muafiq yahi rasta nazdeek tar tha. Un huine apne ikhtiyar se tamaam umr ke roze kuin rakhe? Mabah wo Halall cheezauin ko kuin chod-diya saal-ha-saal Kunwein mein sar niguin kuin latke aur barah 12 saal ki qaid laga kar roze kuin rakhe? Han-lan-ke Allahu Ta'ala ne yeh Ahkaam nahin farmaye hain. Aur hasb-e-farman-e-Khudawandi,

"وَمَنْ يَّتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ فَهُوَ حَسْبُهٗ ط (سورۃ الطلاق۔3)" (Jo shakhs Allah par Tawakkul kare to Allah us ke liye kafi hai) tamaam umr Tawakkul ka roza kuin na rakha? Unko chahiye tha ke Be-Ikhtiyaar ho jate. (Shawaheduul Vilayat page 24)

ہم "اناالحق" کہیں سنتے تھے کہیں "سبحانی" ☆☆☆ یاں تھی ہر ایک کو تعلیم کہ بندہ ہونا

ہائے آیا تو اُسی کے فقراء کو آیا ☆☆☆ اِک مٹائی ہوئی ہستی کا وہ پتلا ہونا (استاذی مولاناالمعیؔ مرحوم)

Hum "Anal Haq" Kahein sunte the kahein "Subhani"
Ya n thi har aik ko Ta'leem ke Banda Hona
Haye aaya to Usi ke Fuqara' ko aaya
Ik Mitaee huwi Hasti woh Putla hona

Be-Ikhtiyaari bade nazuk matalib par hawi hai jin ko Taalib-e-Sadiq, apne Murshid ki Sohbat mein rah kar bakhoobi ma'loom karsakta hai. Nafs ke mutallibaat teen qismaun mein taqseem kiye ja sakte hain. Iblees ki Musharikat se is mein Quwwat-e-Mutaliba aur badh jati hai.

(1) Baqa-e-Sahet wo zindagi ke liye achchi Giza achche Mashroobaat ka mutalliba.

(2) Rahat wo Aaraam ke liye achche Makan achche libaas asbaab ka mutalliba.

(3) Baqa-e-Nasal ke liye Jins-e-Muqabil (Shadi) ka Mutalliba.

Nafs ke yeh Mutallibaat Hakim ki tarha nahin balke aik Mahkoom wo Ita'at guzaar ki darkhuast ke taur par paish hone chahiein. Mu'min ki Aql wo Tameez Ahkaam-e-Khuda wo Rasool SAS ki raoshini mein gaur karegi jo Mutalliba jis waqt jis hud tak Manzoor kiye jane ke qabil hai Manzoor karegi warna Radd kardegi khwah is ki wajhe kitni museebat uttani pade apne Ikhtiyaaraat-e-Hasila ko Khuda aur Rasool SAS ke Tabe' kardena hi Be-Ikhtiyaari hai. Isi liye Imamuna AS ne aik mauqe par farmay,

" Bey-Ikhtiyaar Shau Bakhtiyaar Baash."

Ta'leemaat-e-Mahdavia par "Rahbaniyat" ka shubha karne wale gaur karein aur Ta'leemaat ke aik-aik juz ko aql-e-saleem se janchein to ma'loom hoga ke Itteba-e-Shariyat ko kaise-kaise nazuk mauqaun par bhi malhooz rakhagaya hai. "La-Rahbaniyat fil-Islam" ki Sahih Itteba ke saath Ambiyaa wo Sahaba RZ wo kamileen ki zindagi ikhtiyaar karne ka tareeqa agar ma'loom hosakta hai to Taleemaat-e-Imamuna AS hi se hosakta hai.

Garz Mahdavia ke osool wo Ta'leemaat, Islam ke aalaa tareen Maqaasid ke hamil hain aur Musalmanaun ka koi Firqa Akabir-e-Ahl-e-Sunnat ka itna muafiq mil na sakega. Hamare

Osool-e-Hadees, Osool-e-Fiqh wahi hain ar ma'mool yeh kaseer Masa'el-e-Aemma wo Akabir-e-Sunnat Rahmhumullah ke Musallimaat se hain. Masalan Mahdavia ke pas maiyat ki Ziyarat chauthe din ki jati hai aur deegar Musalmanaun ke pas teesre din. Is ki sanad mein jo Hadees hai us ke dekhne se ma'loom ho jaega ke Mahdavia ka tareeqa Mael-ba-ehtiyaat hai. Chunache Oswa-e-Sahaba RZ ki Ibarat Min-wo-An mulaheza ho. "Hazrat Rasoolullah SAS ne Shauhar ke ilawa deegar a'azzah ke matam ke liye sirf teen din muqarrar farmaye. Sahabiyaat ne is ki shiddat ke saat pabandi ki. Jab Hazrat Zainab Binte Hajash RZ ke bhai ka inteqaal hogay to (Ghaliban chaute din) unhuin ne Khusboo lagaee aur kaha ke mujh ko Khushboo ki koi zaroorat na thi lekin mein ne Hazrat Rasoolullah SAS se mimbar par suna hai ke kisi Musalman Aurat ko Shauhar ke siwaye teen din se ziyada ka matam karna jaez nahin, Isi liye yeh is hukm ki Taameel thi. Jab Hazrat Um-Habeeba RZ ke waleda ne inteqaal kiya to unhuin ne teen din ke baad apne rukhsaaraun par Khushboo malee aur kaha ke mujhe is ki zaroorat na thi sirf is ki Ta'ameel thi. (Abu Dawood wo Kitabul-Talaaq bab aadadal-mutwafi Anha Zaujaha) (Makhooz az Oswa-e-Sahaba RZ Hissa Awwal Muallifa Abdusalam Nadvi).

In Ahaadees se zahir hai ke teesre din agar ziyarat ki jaye to omooman teen din poore hone nahin pate is-liyr Mahdavia ke pas teen din gham ke hote hain chauthe din ziyarat ki jati aur rafa'-e-gham ke taur par Pan Batase aur Khusboo ka tail taqseem kiya jata hai. (Yeh aik qism ka tail hota hai jis mein khushboodaar cheese peeskar milaee jati hai jis ko "Sonda" kaha jata hai.) aur ba'az murshideen ke pas is tariqe mein kuch farq bhi hai.

Hasil yeh ke hamari Haqqaniyat Kitab wo Sunnat ki muafiqat

ke Ameeq wo Intehaee muhtaat nazar se janchne ki zaroorat hai. Neez Ahl-e-Sunnat ke osool wo Aqayed ka bhi achchi tarah mutallia karlena zaroori hota hai. Is ke liye jitna qadeem tar zamane ki taraf rujoo honge utna hi mutallia ahem banta jaeyga. Ulama-e-Muta'khireen ya aam taur par milne wali haal ki kitabaun se Ahl-e-Sunnat ke Asal Musallimat ko mutaiiyan ya ma'loom karne par kamiyabi na hosakegi. Neez Ahl-e-Sunnat ke Akabir-e-Sufia ke osool wo Musallimaat par bhi nazar dal lena zaroori hota hai kuinke hamara Mazhab Islam ki is aalaa Ta'leem ki taraf Rahbari karta hai jo Talb wo Ishq wo Muhabbat aur us ke lawazim se mutalliq hai. Omooman dhoka yeh hota hai ke sirf "Hanifa" hi Ahl-e-Sunnat hain. Hanlanke charaun Aeemma "Ahl-e-Sunnat hain. "الحق دائربین الائمة الاربعة" hamare pas Masael mein kisi aik hi Imam ka altezam nahi hai. Hazrat Mahdi-e-Mau'ood AS ne Aaliyat par amal karne ka hukm diya hai aur khud amal karke Aaliyat ke raste batadiey hain jis par Qaom ka amal hai. Isi liye Ibadat wo Deeniyaat ke Masael kisi na kisi Imam se Mutabiqat rakhte hain aur ziyada tar mutabiqat Imam Aazam Abu Haneefa RA se paee jati hai. Is se zahir hai ki kisi aik hi Imam ke Masael paish-e-nazar rakh kar hamare Osool wo Aqaed aur Masael-e-Ibadaat ko janchne ki koshish na kafi qaraar pati hai. Neez yeh amr bhi zahen nasheen rakhna chahiey ki Mahdavi apne aap ko Ahl-e-Sunnat kahte hain aur jab kabhi Muafiqat-e-Ahl-e-Sunnat ka zikr karte hain to Us se muraad Nubuwat ke Akabir-e-Khair-al-Quroon (Sahaba RZ Tabaeen, Taba-Tabaeen Rizwaan Allahu Anham Ajmaeen) hote hain. Ya woh Aemma wo Awliyaa aur un ki Pairavi karne wale Sufiya wo Ulama-e-Deen-e-Mateen jo Syed na Imamuna AS ke Dawa-e-Mahdiyat se qabl guzre hon kuinke Aan-Hazrat SAS ne Sunnat ki ta'areef yeh bayan farmaee hai ke,

"ماناعلیہ و اصحابی" ya'ni jis par mein aur mere Ashaab RZ hon.

Filhaqeeqat Imamuna AS ka Dawa yahi tha ke:-

" اگر کسے خواہد کہ صدقِ ما را معلوم کند باید کہ از کلامِ خدا و اتباعِ رسول اللہ دراحوال و اعمال ما بجوید " "Ya'ni agar kio hamari Sadaqat ma'loom karna chahta hai to hamare Ahwaal wo Aamaal ko Kitab wo Ittebaa-e-Sunnat-e-Rasool SAS se mutabiq Karle ".

Neez farmaya, "مذہبِ ما کتاب اللہ و اتباعِ رسول اللہ" Ya'ni Hamara Mazhab Kitabullah (Qur'an) aur Sunnat-e-Rasoolullah SAS hai. Isi liye hamare Osool wo Aqaed Kitab wo Sunnat ke mutabiq hona zaroori hai.

Agar hamara koi mas'ala kisi bhi Imam wagaira se mutabiq na paya jaey tab bhi koi harj nahin jab ke Kitab wo Sunnat ki muafiqat paee jati ho. Omooman nazrein us taraf jati hain ke hum Syed Muhammad Juanpuri AS ki nisbat fulan-fulan Aqeedah rakhte hain, hanlanke dikhna yeh chahiye ke in Aqaed ki Illat kiya hai. Asl yeh hai ki Hazrat Syed Muhammad Juanpuri AS ki Zaat Mahdi-e-Mau'ood AS muslim hone ki wajhe Hazrat AS se mutaliq hai hum unhein Aqaed ke paband hain jo Mahdi-e-Mau'ood AS ki nisbat hone chahiein. Aur nahayat ahem baat yeh ke Hazrat ko Mahi-e-Mau'ood Tasleem karne ki wahje Kitab wo Sunnat ki Muafiqat muta'sir na hone panee.

Aap AS ke hum-asar bade-bade Ulamaa, Mashaekheen se jin logaun ne Aap AS ki Tasdeeq ki unhuin ne bhi is khusoosiyat ko achchi tarha mahsoos kiya. Allama Muntjib Uddin Junairi RA ne Suboot-e-Mahdiyat-e-Imamuna AS par Arabi Zaban mein aik kitab "Makhzanuddalael" Tasneef farmaee hai jis ke muqaddame ka aik chota sa juzu hum yahan naqal karte hain jis se wazeh hosakta hai ke in Ulama ne Kitab wo Sunnat ki ahmiyat ko nazar andaaz nahin kiya tha.

Translation:- Mein ne mukhtesar wo Jame Taleef ka iradah kiya ta ke Zalalat ki wajhe in ke seenaun mein jo mushkilaat hain un ka Tashaffi Bakhsh hal ho jaye aur yeh Taleef Sahib-e-Tadabbur ke liye Siraat-e-Mustaqeem ki taraf Rahbari kare aur Deen Qauem wo Ma'ad ki rah par pahunche. Pas mein ne Ejzo Niyaaz se Zaari ki halat mein Wahhab-e-Ta'ala ki Dargah se Istemdaad karte huwe is Taleef ki ibteda ki aur Allahu Ta'ala se Dua karta huin ke mujhe Ahl-e-Sunnat Wal-Jama'a tah ki muafiqat par qaem rakhe. Har baat mein jo meri zaban se nikle har tahreer mein jo mere haath se nikle aur is par mere dil ko mazboot karde. Beshak Khuda jo chahe us par aur Dua ko poora qubool karne par Qadir hai.

Haqeeqat yeh hai ke Imamuna AS ne Dawa-e-Mahdiyat ki Sadaqat ke Suboot mein Kitabullah wo Sunnat-e-Rasoolullah SAS ko Tahdeedi ke saath paish farmaya hai aur aaj sadiyaun ba'ad bhi Mahdavi, apni Sadaqat-e-Mahdiyat ke suboot mein Muafiqat-e-Kitabullah aur Sunnat-e-Rasoolullah SAS hi ko paish kar ne ke qabil hain. Mahdaviyaun ne Hadees, Fiqh aur Kalaam ki kitabein alag murattib nahin ki hain. Is liye in ke Istedlal ki bina wahi kitabein hain jo Akabir-e-Ahl-e-Sunnat ne murattib kein aur in mein Mo'tebar wo Musallam rahi hain.

Chuinke hum Imamuna AS ko Mahdi-e-Mau'ood, Khalifatullah "Masoom Anil Khata" hone ki wajhe Munteha-e-Daleel mante hain iss liey Aap ke har Hukm par Muafiq-e-Kitab wa Sunnat hone ka Iteqaad rakhte hain aur poori Muateqadana shaan mein bila Talab-e-Daleel wo Hujjat Tasleem karte hain. Maujoodah zamane mein Mas'ala Mahdaviyat aur "Mazhab-e-Mahdavia" se mutalliqa Aeterazaat ke muta'liye se ma'loom hota hai ki Aamad-e-Mahdi ke bare mein jo log Mu'teriz hain. Un mein aksar wo

bishtar ka Makhaz Ibn Khaldoon ke Khiyalaat hain. Aur Mazhab-e-Mahdavia par jo log Aeteraaz ki jasarat karte hain is ki wajhe ziyada tar “Hadiya-e-Mahdavia” Muallifa Zaman Khan Shahanpuri ka mutalliya hai. Ibn Khaldoon ke Nazarye ki haqeeqat to aage sar-sari taur par zahir kardi gaee jo bahut kafi hai. Aur “Hadiya-e-Mahdavia” ke jawabaat bhi diye jate rahe hain.

“Khatmul-Huda-Sablus-Sawa, Musannifa Hazrat Allamatul Asar Maulana Syed Sha Muhammd Sahib jo 1290 H mein mukamil huwi aur 1291 H mein Banglore se shae’ huwi is ka aik nuskha Kutub Khana-e-Asafiya mein bhi hai.(Kalam-e-Urdu Safha 806 aur “Kohlul-Jawahar” Musannifa Hazrat Allamatul Asar Hazrat Maulana Syed Nusrat RA jo 1290 H mein mukamil huwi jis ki Jild haal mein Taba’ ho kar shae’ huwi hai yeh dono Kitabein “Muallif-e-Hadiya-e-Mahdavia” kin nazar se guzar chuki hain. Aur Muallif-e-Mausoof 6/Zilhajja 1292 tak baqaid-e-hayat rahe hain is ke ilawa Allamatul Asar Hazrat Maulana Syed Isa Urf Aalam Miyan Sahib RA ke Rasael bhi isi zamane mein shae’ hochuke the. Neez is Kitab ke Hissa-e-Tauzihaat mein “Hadiya-e-Mahdavia” ke chand aeterazaat par bhi mukhtesar bahes ki gaee hai jis se Haqeeqat Zahir ho sakti hai.

Is ke qatae-nazar “Hadiya-e-Mahdavia” mein andaz-e-istedlal, hazal wo hajo, tanz wo tahazzo, taan, tishne aur sakht kalam, Beja ahkaam yeh sab omoor aise waqae huwe hain ke jin ki wajhe se har danishmand “Ajnab” is nateejeh par pahoch sakta hai ke agarche is mein Kutub-e-Mahdavia ke hawale darj hain phir bhi laeq-e-etebaar nahin kuin ke Muallif ke jazbat-e-nigarish se khusoomat wo inaad ayan hai. Lehaza kalam-e-khisam par se baghair tahqeeq kisi jama’at ko ya kisi fard ko moorid-e-ilzaam nahin qaraar diya ja sakta jo log is

aam mas'ale ko malhooz nahin rakhte ya mahez moorid-e-ilzam karna jin ka maqsad hota hai. Is kitab ya'ni "Hadya-e-Mahdavia" se ya is se istefada ki huwi kitabaun par se aeteraazaat kar ja te hain jo sarasar khilaaf-e-osool hai. Istedlal ka aik osool yeh bhi hai ke muqabil ke musallimaat se apna suboot muhayya kiya jaey lekin is se lazim nahin aa sakta ke is ke sare musallimaat hamare musallimaat ho jaein. Isi liye hum ne ba'az maqamaat mein Ghair Mahdaviyaun ke ba'az mazameen ke hawale aur daur-e-jadeed ke mash-hoor-e-Aalam Iqbal ke ba'az ashaar istemal kiye hain kuinke Iqbal apne kalam mein Qur'an-e-Majeed ke Mazameen aur Hazrat-Maulana-e-Rome RA ki Masnavi se bhi istefadah ki khusoosiyat ka khud zikr kiya hai.

مرے اشعار میں پھنس کر نہ رہ جا ☆☆☆ اگر تو سالکِ راہِ یقیں ہے
تری نظروں میں ہیں میری تصانیف ☆☆☆ مری نظروں میں قرآنِ مبیں ہے
با مغربیاں بودم پر جستم و کم دیدم ☆☆☆ مردے کہ مقاماتش ناید بحساب اندر
ہم خوگر محسوس ہی ساحل کے خریدار ☆☆☆ ایک بحر پُر آشوب و پُر اسرار ہے رومیؒ
پیرِ رومیؒ را رفیقِ راہ ساز ☆☆☆ تا خدا بخشد تُرا سوز و گداز (علمائے یورپ) (مولانا رومیؒ)

Qur'an wo Hadees wo Awliya-e-Kiram ke kalam se jo bhi istefadah Karega us ka kalam Mazhab-e-Mahdavia se ziyadah muafiq paya jaeyga. Garz suboot ki aksar kitabaun mein is osool ki nazeerein maujood hain aur khud Imamuna AS ne Dohey dohraey hain. Gair Mahdavi Ulama, Sho'ra jo aghyaar ke pas mu'tebar wo musallam hon un ke muafiq istedlal ko taeed-e-daleel ki haisiyat se istemal karna Jazib-e-Tawajhe aur yaqeenan muhtaaj-e-ghaur wo fikr hosakta hai. Tauzihaat ka jo mazmoon jis Riwayat se Ta'aluq rakhta hai ibtedaa mein woh Riwayat mae number Silsila darj kardi gaee hai jis se

ma'loom ho sakega ke woh mazmoon kis Riwayat se mutaliq hai. Hum ne har mas'ale ko saf wo Roshan kardene ki mumkina koshish ki hai. Taham mukhlis Ulama-e-Kiram Qabil-e-Islah omoor ki taraf hum ko mutawajhe kar sakte hain. Aise mukhlisana rast iqdam ko hum bakhushi qubool kareinge aur dosre edition ke waqt is ko malhooz rakheinge. Aur jo Mahdavi no hon lekin Sadaqat Shiyaarana jazbah rakhte hon apne shukook wo shubhaat rafa karne ke liye rabt qaem kar sakte hain. Hattal-Maqdoor Izhaar-e-Haq se dareegh no kiya jaeyga. Jaisa ke hum ne pahle bhi arz kiya hai Kitab-e-Naqliyat ki mukammil sharah na ki jasaki warna zakhamat badhjati. Maujooda nazuk halaat ki wajhe taba'at ka intezam dushwar hojat. Aur maqsood-e-Awwaleen ya'ni asal kitab ki Taba'at ka kaam rah jata. Is liye hum ne fil-waqt chand khas Mazameen ki hud tak Tauzihat ka Hissa Murattib kiya hai. In Sha Allah Ta'ala Aaenda mukammil sharah bhi Qaom ke haath mein aasakegi.

وَمَا تَوْفِيْقِیْ اِلَّا بِاللّٰہِ الْعَلِیِ الْعَظِیْمُ

Ahqarul-Ibaad

Faqeer Abu Sayeed Syed Mahmood Gafiralahu

☆☆☆☆☆

TAUZIHAAT

Tauzeeh Riwayat (1), (2) and (265)

Tareekh-e-Islam shahid hai ke Hazrat Rasoolullah SAS ke ba'ad bahut arsa ba'ad Ahaadees ki Tadween huwee hai aur Riwayaat ko janchne ke jo Osool-e-Hadees Wo Osool-e-Rijaal (Rawiyaan-e-Hadees) Muratib kiye gaye hain un se ma'loom hota hai ke Sahet-e-Riwayaat ke maeyaar mein ziyadah tar Rawiyaun par hi nazar rakhi gaee hai. Hanlanke in Osool-e-Mustakhraja ke ilawa aisee soorat bhi mumkin ho sakti hai ke aik shakhs ghair Saqah aur Aalooda-e-Isyaan ho lekin Hazrat Rasool-e-Akram SAS ke kisi Qaol wo Fe'l ke bare mein wahi Bayan Kar Raha hai jo us ne suna ya dekha ho zahir hai ke woh Rawi apne bayan mein Sadiq to hai lekin us ke bawajood Muhaddiseen ke Mustakhrajah Osool ke lehaz se us ki Riwayat ko Qabil-e-Istefadah nahin qaraar diya jata aur yeh Osool-e-Maqoola ke lehaz se durust bhi hai. Kuinke Muhaddiseen Aalimul Ghaib Nahin hain. Aur jab ke qataee Wajibul-Iman Walizaan Zariya (Zaat-e-Rasool Allah SAS) Utth chuka ho to aisee soorat mein wahi Osool Mumkinul Amal the jo Muhaddiseen ne ikhtiyar kiye. Lekin jo Riwayaat Mahez Rawiyaun ke ghair Saqqah ya Tafrrud ki wajhe Muhaddiseen ke paas Qabil-e-Istfada qaraar na di gaee hon aur zaeef hone ki wajhe Istekhraaj-e-Masa'el mein un ko Na-Qabil-e-Istefadah qaraar diya gaya ho aur Haqeeqatan woh Riwayaat sahih hain to Mahdi-e-Mau'ood AS ki Bai'sat ke ba'ad un Riwayaat ki Sahet ki Tasdeeq yaqeenan mumkin hai

kuin ke Hazrat Mahdi AS, Khalifatullah, Ma'soom-Anil-Khata hain Hazrat Rasoolullah SAS Ne يَقْفُوْا اَثَرِیْ وَلَا یُخْطِیْ (Woh Mere Naqsh-e-Qadam Par Chale Ga Khata Nahin Karega) Un ki Shaan mein farmaya hai. Un ka har Qaol wo Fe'l Allahu Ta'ala ki Be-Wasita Ta'leem ke tahet hota hai. Is liye un ke kisi Qaol wo Fe'l se agar koi Riwayat Mutabiq ho jaye to woh sahet wo Saqahat ke darja hasil kar legi. Agarche ke Muhaddiseen ne apne Osool-e-Mustakhrija ke lehaaz se apne zamane mein is ko Rudd kardiya ho. Rawi kawn kaisa hi ghair Saqqa ho, Riwayat-e-Qur'an-e-Majeed ke khilaf na ho aur Bai'sat-e-Mahdi AS ke ba'ad un ke Qaul wo Fe'l se Mutabbiq ho jaye to Riwayat ki sahet yaqeenan qabil-e-tasleem ho jaeygi. Isi liye Hazrat Mahdi AS ne farmaya: "Ahaadees mein bahut Ikhtilaf hai, saqeem se sahi ko alag karna mushkil hai. Jo Hadees Khuda-e-Ta'ala ki kitab aur Bande ke haal ke Muwafiq hai wahi sahi hai. Jaisa ke Rasoolullah SAS ne farmaya: "Mere ba'ad Ahadees mein kasrat ho jaegi un Ahaadees ko Allahu Ta'ala ki Kitab se Milao agar Muafiq pao to qubool karo warna chode do. (Riwayat 265).

Is lehaaz se jo Qaol wo Fe'l Hazrat Mahi AS ka sabit ho, maujoodah Ahaadees-e-Marwiya is ke Muafiq honge ya na honge, agar Muafiq honge to us soorat mein koi bahes nahin hai. Agar Muafiq na honge to is soorat mein hamara Aeteqaad aur amal Qaol wa Fe'l-e-Hazrat Mahdi AS par hoga kuin ke yeh hamara Aqeedah hai jo Hazrat Bandagi Miyan Syed Khudmeer RZ ne Risala-e-Ba'az-ul-Aayaat mein tahreer farmaya hai ke:

یتبعه فی احکام الشریعة بالوحی و فی الدعوة الی الله و فی احواله و اقواله وغیره لایتبع الرسول الا باستماع الاخبار

Ya'ni Mahdi AS, Rasoolullah SAS ki ittebaa, Shariyat mein aur Allahu Ta'ala ki taraf bulane aur Aap ke ahwaal wo Aqwaal

mein wahi (Bila-Wasita) se karte hain, Mahdi AS ke siwae dosra shakhs Ahadees ko Sunkar Rasoolullah SAS ki ittebaa karta hai. “Pass jo Qaol wo Amal Hazrat Mahdi AS ka sabit ho, Samjhna chahiye ke Hazrat Rasoolullah SAS ka bhi yahi Qaol wo Amal tha.

Imam Abdul Wahab Shairani RA ki ibarat is se qabl naql ki ja chuki ki hai jis mein yeh alfaaz bhi hain “ Mahdi AS aise ahkaam bayan kareinge jo Shariyat-e-Muhammad SAS ke bilkul Mutabiq honge is tarha ke agar Rasoolullah SAS bhi maujood hon to Mahdi AS ke tamaam ahkaam (ki Sadaqat) ka iqraar kareinge. Aur Bahrululoom Abdul Ali Malikul-Ulamaa ne "فواتح الرحموت شرح مسلم الثبوت" Mein likha hai ke:-

ویکون قول الامام المهدی الموعود حجة یخطی مخالفه Ya’ni Imam Mahdi-e-Mau’ood AS ka Qaol hujjat hota hai. Is ki Mukhalifat karne wala Khati hai.

☆☆☆☆☆

TAUZIH RIWAYAAT DAR BAYAN

SUBOOT-E-MAHDIYAT

Tauzih-e-Riwayaat dar Bayan-e-Saboot-e-Mahdiyat

Riwayat (3)

Hazrat Rasoolullah SAS ki jin Ahadees-e-Shareefah ki mutabiqat Qur’an-e-Majeed se hoti hai un ka darja bahut fayaq hota hai. Is lehaaz se yeh baat muhtaaj-e-gaur hai ke Mahdi-e-Mau’ood ki Bai’sat se mutalliqa Ahadees bahut ziyada warid hain. In mein Alamaat aur Mahl-e-Bai’sat ke

bare mein ikhtelaf waqae huwa hai lekin Bai'sat-e-Mahdi-e-Mau'ood AS ke bare mein sab muttafiq hain. Isi liye Ulama-e-Salf ne Baisat-e-Mahdi-e-Mau'ood ke mas'ale ko dakhil-e-Aeteqadiyaat qaraar diya. Aur in Ahadees ke Tawatur-e-Maanawi ko tasleem karliya hai. Aise Muh-timbishaan mas'ale ka wajood Qur'an-e-Majeed mein na hona kaise Sahih ho sakta hai? jab ke Allah Ta'ala ne Qur'an-e-Majeed ke bare mein farmaya hai:-

وَلَا رَطْبٍ وَّلَا يَابِسٍ اِلَّا فِيْ كِتَابٍ مُّبِيْنٍ﴿59﴾ (سورۃالانعام)

Ya'ni aur koi hari aur koi sookhi cheez aise nahin hai magar woh sab Kitab-e-Mubeen (Qur'an) mein (likhi huwee) hain. Aksar Ulama ne in Ahadees ko Qur'an-e-Majeed se mutabiq karne ki taraf tawajhe nahin ki is ka sabab yeh bhi ma'loom hota hai ke Muji Mahdi-e-Mau'ood AS ka tawatur-e-maanawi ke taur par sabit hona unhun ne kafi samajh liya aur yeh yaqeenan kafi hai. Hafiz Ibn-e-Hajar Asqlani RA ne tahreer farmaya hai:-

"والمتواتر يبحث عن رجاله بل يجب العمل به من غير بحثٍ لايجابه اليقين و ان ورد عن الفساق بل عن الكفرة" (شرح نخبته الفكر)

Ya'ni riwayaat-e-mutawatira mein rijaal se bahes nahin ki jaati kuin ke woh mujib-e-yaqeen hoti hain agarche ke woh Riwayaat fasiqaun balke kafiraun se marwi huin.
Is ke bawajood Tatbeeq-Bil-Qur'an se yeh ma'loom karna bhi aasan hojata hai ke woh Ahaadees kin Aayaat ki Tafseer waqay huwi hain jin Mufassireen wo Muhaqiqeen ne is taraf tawajhe ki un ki Tafseeraun aur Tasneefaun mein ba'az Aayaat ke ziman mein Mahdi AS ka zikr paya jata hai. Filhaqeeqat "ثُمَّ اِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهٗ" Farman-e-Ilahi ke misdaaq yeh kaam Hazrat Mahdi AS ke liye he muqaddar tha. Is liye aksar Ulama ki baseerat is bare mein Qasir rahi hai. Maqaam-e-

Masarrat hai ke minjanib Allah Imamuna Hazrat Syed Muhammad Junpuri AS ke zariye Aayaat par Aagaahi Bakhshi gaee jin mein Mahdi-e-Mau'ood AS ki taraf ishara maujood hai.

Gharz jin Aayaat mein Mahdi-e-Mau'ood AS ki taraf isharah hai un mein se aik aayat woh bhi hai jo Riwayat 3 mein bayan huwi. Hazrat AS ne is Aayat ko apne Suboot-e-Mahdiyat mein Ba-Hukm-e-Khuda-e-Ta'ala paish farmaya hai ke:-

ازحق تعالیٰ بے واسطة می شوم که ایں آیت درحق تست مراد از مَنْ که در اَفَمَنْ کَانَ مذکور است ذات تست"

aur Aayat ke baqiya alfaz ki tafseer Naqliyat-e-Miyan Abdur-Rasheed RZ mein is tarha bayan ki gaee hai.

"و مراد از بَیِّنَه اتباعِ ولایتِ حضرت مصطفیٰؐ است قولاً فعلاً حالاً که تعبیر از ولایتِ محمدیؐ دارد که ولایتِ خاص است مر ذاتِ مصطفیؐ را ست صلی اللہ علیه وسلم و مراد از شَاهِدٌ قرآن است و توریت و "مشاراً الیه از اُوْلٰئِكَ اتباع اُمَمْ و مراد از ضمیر بِهٖ ذاتِ مہدیست و مراد از ضمیر بِهٖ دیگر نیز ذاتِ مہدیست۔

Is ijmaal ki tafseel yeh hai ke "اَفَمَنْ کَانَ" mein "مَنْ" aik Khaas Shakhs Mahdi-e-Mau'ood Khalifatullah se mutalliq hai is ke suboot mein delayal yeh hain:-

(1) Is مَنْ se mutalliqa Zamaer mufarrad istemaal ki gaee hain jaise مِنْ رَّبِّهٖ۔ یَتْلُوْهُ۔ مِنْه۔ بِهٖ Waghaera. Aur is se qabl ki aayat: مَنْ کَانَ یُرِیْدُ الْحَیٰوةَ الدُّنْیَا ۔۔ الخ (سورۃ ھود۔15) mein مَنْ aam hai is liye Zamaer wo afaal jamaa istemaal kiye gaye hain, jaise, نوف الیهم۔اعمالهم۔ لهم۔لا یبخسون۔ ما صنعوا۔ Waghaira.

(2) مَنْ ka Sahib-e-Baiyina بَیِّنَه hona aur yeh sifat Khalifatullah hi se makhsoos hai. Agar مَنْ se aam Mu'mineen murad li jaye to Sifaat-e-Nabuwat wo Khilafat-e-Ilahiya ko har Mu'min ke

liye rawa rakhna lazim aaeyga. Is liye ke Quran-e-Majeed mein Aayaat ya Baiyinaat ka istemal in hi omoor mein huwa hai jo Qudrat-e-Bashari se kharij hon. Aam azein ke woh omoor Ambiya' se mutalliq aur un ki Nubuwat par daal hon ya khaas Qudrat-e-Ilahiya par daal hon. In dono qismaun par Aayaat wo Baiyinaat ka itlaq farmaya hai kuin ke dono surataun mein Aayaat wo Baiyinaat ka sudoor khaas Qudrat-e-Ilahi se mutaliq hai. Isi liye Aayaat wo Baiyinaat ka inkaar Qudrat-e-Ilahiya ke inkaar ko Multazim hai. Allah Ta'ala fermata hai:- مَا يُجَادِلُ فِيْٓ اٰيٰتِ اللّٰهِ اِلَّا الَّذِيْنَ كَفَرُوْا ۔۔الخ(سورۃالمؤمن۔4) yani Allahu Ta'ala ki Nishaniyaun mein wahi log (Na-Haq ke) jhagda karte hain jo Kafir hain. Halan ke woh bhi fil-haqeeqat Rasoolullah SAS ke liye hai. Allahu Ta'ala farmata hai, Albatta Qur'an-e-Majeed mein aik maqaam aisa hai jahan badi-unnazar mein ma'loom hota hai ke Baiyina بینہ ka lafz aam Mu'mineen ke liye istemal huwa hai. Halan-ke woh bhi filhaqeeqat Rasoolullah SAS ke liye hai. Allahu Ta'ala fermata hai:-

لِّيَهْلِكَ مَنْ هَلَكَ عَنْۢ بَيِّنَةٍ وَّيَحْيٰى مَنْ حَيَّ عَنْۢ بَيِّنَةٍ ط (سورۃالانفال۔42)

Ya'ni jo halak ho jaey بینہ Baiyina par halak huwa. Aur jo zinda rahe بینہ Baiyina par zinda rahe بینہ Par zinda raha. Yeh Aayat Jung-e-Badar se mutalliq hai. Is Jung mein Hazrat Rasoolullah SAS ko jo fatah hasil huwi woh Ghaibi Imdaad ki ahem mazhar hai, kuin ke Hazrat SAS ke saath qaleel jama'at thi aur muqabile mein kaseer jama'at, Asari Aalaat wo saman-e-harab se poori tarha taiyaar thi. Dosra farq yeh tha ke Aap SAS Nashaib mein the aur muqabil ki jama'at oonche maqaam par thi. Teesra farq yeh tha ke Aap SAS ka maqaam Rait ka Maidaan tha. Osool-e-Jung ke lehaaz se yeh tamaam omoor Hazrat Rasoolullah SAS ke liye bahut hi Khatarnaak

the. Is ke bawajood Aap SAS ko fatah hasil huwi yeh nehayat Muhtim-bish-shaan kaam tha. Is liye Qur'an-e-Majeed mein Aijaaz ki haisiyat se is jung ka zikr kiya gaya hai. Aur Mazkoorus-sadr Aayat mein Aan-Hazrat SAS ki jama'at ko Basharat di gaee hai ke is jung mein jo shaheed huwa woh Baiyinaa بینہ se shaheed huwa aur jo zinda raha woh bhi Baiyinah بینہ se zinda raha. Kuin ke Jung-e-Badar aik Muhtim-bish-shaan Maujizah hai jo Hazrat Rasoolullah SAS hi ki zaat se makhsoos tha. Agar zaat-e-Rasoolullha SAS maujood na hoti to is jang ka nateeja kuch aur hi hota. Ya yeh ke woh jang hone hi na pati. Hazrat Rasoolullah SAS ko khwab mein ma'loom huwa tha ke dushman ka lashkar thoda aur kamzoor hai. Aap ne Sahaba RZ ko is ki khabar di aur tabeer bayan famaee ke dushman maghloob hojaega. Is-tabeer se Sahaba Razi Allahu Anhum khush hogaye aur poore josh wo aqeedad ke saat jang mein hissa lene ke liye tayyaar ho-gaye. Chunach Allahu Ta'aala fermata hai:-

اِذْ يُرِيْكَهُمُ اللّٰهُ فِيْ مَنَامِكَ قَلِيْلًا ط وَلَوْ اَرٰىكَهُمْ كَثِيْرًا لَّفَشِلْتُمْ وَلَتَنَازَعْتُمْ فِي الْاَمْرِ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ سَلَّمَ ط اِنَّهٗ عَلِيْمٌ بِذَاتِ الصُّدُوْرِ ﴿43﴾ وَاِذْ يُرِيْكُمُوْهُمْ اِذِ الْتَقَيْتُمْ فِيْٓ اَعْيُنِكُمْ قَلِيْلًا ۔۔ الخ

(سورۃ الانفال۔ 43۔44)

Ya'ni (Aey Muhammad SAS) is waqt tumhein Allah ne tumhare khwab mein (lashkar) thoda dikhaya agar ziyada dikhata (aur tum Ashaab RZ ko khabar dete) to (Ashaab RZ) bud dil hojate. Aur Amr-e-qitaal ke bare mein aapas mein jhagadlete. Lekin Allah ne (is tanazey se) bacha rakha. Be shak jo kuch dilaun mein hai Allah sab janne Wala hai. Aur us waqt jab ke tum (Dushman ki jama'at ke) mukhabil hogaye to Allah ne un (ki jama'at) ko tumhari nazraun mein qaleel banakar dikhaya. Is tauzih se zahir hai ke Mazkoorus-sadr

aayaat mein bhi Baiinaah بینہ ke lafz ka ta'aluq fil-haqeeqat zaat-e-Rasoolullah SAS hi se hai.
Gharz Aayaat wo Baiyinaat yeh dono aise jaame alfaaz hain ke jin mein Nubuwat ke aam Khawas, Kaifiyaat, Mushahidaat aur aamaal-e-Khariqa-e-Aadaat aur ghair Khariqa, Aadaat sab dakhil hain. In Aayaat wo Baiyinaat ko Muhaddiseen ne Dalael-e-Nubuwat, Khilafat-e-Ilahiya se Ta'beer kiya hai. Aur Hukama wo Mutakallimeen ki Istelah mein Aayaat wo Bayyinaat ko Muajizaat kahte hain. Yahan se Makhlooq ki 2 qismein hojate hain. Aik Mu'min Aik Kafir. Allahu Ta'ala fermata hai:-

لَمْ يَكُنِ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا مِنْ اَهْلِ الْكِتٰبِ وَ الْمُشْرِكِيْنَ مُنْفَكِّيْنَ حَتّٰى تَاْتِيَهُمُ الْبَيِّنَةُ ﴿1﴾

(سورۃ البینۃ)

Translation:- Jo log Ahl-e-Kitab aur Mushrikaun se (Qabl-e-Bai'sat-e-Nubuwiya) Kafir the woh (Apne Kufr se Hargiz) ba'az aane wale na the jab tak ke un ke pas Wazeh Daleel na Aaee.
Imam Fakhruddin Razi RA Qissa-e-Hazrat Nooh AS ki tafseer mein bayan farmate hain:-

على بينة من ربه من معرفه ذات الله وصفاتہٖ ومايجب ومايمتنع وما يجوز عليه ۔

Ya'ni Khuda-e-Ta'ala ki Zaat wo Sifaat ki aur,
ما يجب و مايمتنع و ما يجوز على ki Mua'rifat ki wajhe se apne Rabb ki taraf se Baiyina par ho.
Muarifat-e-Zaat Wo Sifaat, Noor-e-Vilayat ke baghair mumkin hahin. Khulafa-e-Ilahi, Allahu Ta'ala se Faiz hasil karte aur Makhlooq ko is se mustafeez karte hain. Isi liye yeh amr musallam hai ke har Nabi ko pahle Vilayat hasil hoti hai. Jis tarah Chand Iktesaab-e-Noor mein Aaftaab ki Ziyabaariun ka muhtaaj hai usi tarha Nubuwat wo Khilafat-e-Ilahiya ke liye pahle Noor-e-Vilayat lazim hai. Hazrat Bandagi Miyan

Syed Khundmeer Razi Allahu Anhu ne farmaya:-

ولایت را بآ فتاب تمثیل می دہند و نبوت را بمہتاب" (مکتوبِ ملتانی)

Ya'ni Vilayat ko Aaftaab aur Nubuwat ko Mahtaab se Tamseel hai.

Aur Ustazi wo Mualaee Hazrat Syed Mahmood Sahib Maulavi Fazil Marhoom ne Sharah Matkoot-e-Multani mein jo istedlaal farmaya hai us ka khulasa yeh hai ke deegar Auliyaa aur Hazrat Mahdi-e-Mau'ood AS mein farq yeh hai ke aam Auliya-Allah ko Vilayat Ba-wasita-e-Ambiya' hasil hoti hai aur Mahdi-e-Mau'ood AS ki Vilayat chunke Vilayat-e-Muhammadiya hai is liye ye Bila-Wasita Zaat-e-Bari Ta'ala se Mutalliq hai. Isi liye Aaya-e-Shareefa mein عَلٰى بَيِّنَةٍ مِنْ رَّبِّهٖ farmaya hai. Aur Hazrat Sha Qasim Mujtahid-e-Groh RA ne tahreer farmaya hai اَفَمَنْ كَانَ عَلٰى بَيِّنَةٍ مِنْ رَّبِّهٖ aayaa.

پس کسے کہ باشد بر ولایتِ محمدی از پروردگار خود بے واسطہ یعنی مہدی علیہ السلام (مجمع الآیات)

Ya'ni pas woh Shakhs jo apne Parwardigaar ki taraf se Be-Wasita Vilayat-e-Muhammadiya SAS par ho aur ولٰكن جعلناہُ نورا ki Tafseer mein farmaya hai ke:-

ولٰکن جعلناہُ نوراً و لیکن گردانید ما آں نور کہ روشن است و روشنی دہندہ کہ بوساطت آں ہمہ را دیدی و دانستی و دریافتی و او مسما است۔ بہمہ اسما و موصوف است۔ بہمہ اوصاف و منزہ است از ہمہ اشیاء رو ہیچ موجود نیست۔ بودد نباشد پیشِ وجود او (مجمع الآیات)

Translation:- Yani ham ne Is ko noor gardana hai jo roshan aur roshni bakhshne wala hai ke tu ne usi noor ki wasaatat se sab ko dekha aur jana aur ma'loom kiya aur woh noor Tamaam Ismaa-se-Musamma hai aur Tamaam Ausaaf se Mausoof hai aur tamaam ashiyaa-se-munazza (alag wo be-aib) hai Us se pahle kisi ka wajood nahin hai aur na tha na

rahe ga.

Aur aik Risale mein farmate hain:-

اماچنانچہ حق تعالیٰ باقیست مہدی نیز کہ ولایتِ مصطفیٰ و نورِ خاص ذاتِ خدا است او ہمیشہ است۔ ہمچناں باقی چنانچہ نقلِ بندگی میاں سید خوندمیر رضی اللہ عنہ بالاگذشت کہ ولایتِ مصطفیٰ الان کماکان۔ و مقرر است کہ الولایۃ لا تقطع ابداً چرا کہ ولایتِ مصطفیٰ نورِ خاص ذاتِ خدا است۔ و او ہمیشہ بود و باقی است و لٰہذا قال علیہ السلام کنت نبیاء آدم بین الماءوالطین۔ (دلیل العدل و بفضل)

Translation:- Ya'ni lekin jaisa ke Haq Ta'ala baqi hai Mahdi AS (ki Vilayat) bhi baqi hai kuin ke (Mahdi AS) Mustufa SAS ki Vilayat aur Zaat-e-Khuda ka Noor-e-Khas hai woh hamesha hai isi tarha baqi rahega chunache Bandagi Miyan Syed Khundmeer Razi Allahu Anhu ki Naql oopar guzri ke Vilayat-e-Mustufa SAS ab bhi waisi hi hai jaisi ke thi. Aur sabit hai ke Vilayat kabhi munqate na hogi kuinke Vilayat-e-Mustufa SAS Zaat-e-Khuda ka Noor-e-Khas hai aur woh hamesha tha aur baqi hai. Isi liye Rasoolullah SAS ne farmaya mein Nabi us waqt tha jab ke Aadam AS mitti aur pani mein the.

Hazrat Jami Alaihir-Rahmatullahi farmate hain:-

والولایۃ لا تنقطع ابداً فانما من الجھۃ التی تلی الحق سبحانہ و ھی باقیۃ دائمۃ ابداً سرمداً و اکمل مظاھرھا خاتم الاولیاء۔

Translation:- Ya'ni Vilayat kabhi munqate na hogi kuin ke woh apni is jahet se jo Haq-e-Subhanahu se-ta'aluq rakhti hai abadi, sarmadi, baqi aur daemi hai. Aur is ke Mazhar-e-Akmal Khatimul Awliyaa hain. Musannif "مطلع خصوص اعلم شرح خصوص الحکم" ne tahreer farmaya hai:

والولایۃ صفۃ الھیۃ لذالک سمیٰ نفسہ بالولی الحمید و قال اللہ الولی الذین اٰمنوا فھی غیر لایمکن الوصول لاحدمن الانبیاء وغیرھم الی الحضرۃ الا لٰھیۃ الا بالولایۃ منقطع ازلاوابداً و التی ھی باطن النبوۃ و ھٰذہٖ المرتبۃ من حیث جامعیۃ الاسم الاعظم ا لخاتم الانبیاء و من حیث ظھورھافی لشھادۃ بتامھا لخاتم الاولیاء۔

Translation:- Ya'ni Vilayat Sifat-e-Ilahiya hai isi liye apne Aap ko Allahu Ta'ala ne "Al-Valiyul-Hameed" se mausoom farmaya hai. Aur farmaya ke Allah Mu'mineen ka Vali hai. Pas woh Hidayat Azalan, Abadan Ghair Munqate hai. Aur kisi Nabi ko Bargah-e-Ilahi tak Rasaee Bagair Vilayat ken na-mumkin hai aur wahi Nubuwat ka Batin hai. Aur yeh martaba Ism-e-Aazam ki Jamaeyat ki haisiyat se Khatamul-Ambiya aur Us ke shahood mein Zahir hone ki Haisiyat se Khatamul-Awliya he ke liye hai.

Aur Shaikh Mohiuddin Ibn-e-Arabi ne كنت نبياء أدم بين الماء والطين Hadees-e-Shareef ki sharah yeh bayan farmaee hai ke:

وغيره من الانبياء ماكان نبيا الاحين بعث وكذالک خاتم الاولياء ماكان وليا وأدم بين الماء ولطين وغيره من كااولياء ما كان ولياالابعد تحصيل شرائط الولاية (ماخوذ از شواہد الولایت)

Translation:- Ya'ni khatamul Anmbiya' ke siwae har Nabi us waqt ho ta hai jab ke woh Maboos ho. Isi tarha Khatamul-Awliya bhi us waqt se Vali hain jab ke Aadam AS Pani aur Mitti mein the. Aur Aap AS ke siwae har Vali us waqt vali ho ta hai jab ke us ko Vilayet ki Sharayat Hasil hon.

Is se zahir hai ke Hazrat Sha Qasim Mujtahed-e-Groah RA ne Vilayat ki jo khususiyaat bayan farmaee hain yeh sirf Mahdavia hi se makhsoos nahin bulke Akabir-e-Ahl-e-Sunnat ki tasaaneef mein bhi paee jati hain. Lehaaza "Muallif-e-Hadiya-e-Mahdavia" ka yeh dawa ke yeh sirf Mahdavia se makhsoos hai Batil hai. Garz Vilayat ki Khusoosiyaat mein jo kuch bayan kiya gaya kafi hai. Kuin ke kama haqqahu bayan karne se Nutq-e-Insaan aajiz hai. Is liye yahan mazeed tabsereh ki zaroorat nahin. Hasil-e-kalam yeh ke Bayyinah se murad Itteba-e-Vilayat-e-Mustufa SAS hai.

Agarche Mufassireen ne Bayyinah ke muta'adid mafhoomaat bayan kiye hain Maslan, "Al-burhan, Al-wazeh-Minallah, Haqeeqat-e-Deen-e-Islam, Daleel-e-Aql, Yaqeen, Quran, Ya

Noor-e-Vilayat, lekin Kutub-e-Mahdavia mein Bayyinah ki tafseer Itteba-e-Vilayat-e-Muhammadiya SAS jo bayan ki gaee fil-haqeeqat yeh un tamaam omoor ki asl hai aur Imamuna AS ka Sahib-e-Vilayat hona un logaun ko bhi tasleem hai jin ko Aap AS ke Mahdi-e-Mau'ood hone mein shak hai. Chunache is ke chand Sawahed yeh hain:-

"در ولایت وجلال وبزرگی وکمال میر سخن نیست۔" (نجات الرشید)

Ya'ni "Meer (Syed Muhammad Juanpuri) ke Jalal wo Kamal aur Aap AS ki buzrugi wo Vilayat mein koi kalam nahi.

میر سید محمد جونپوری قدس اللہ سرہٗ العزیز از عاظم اولیائے کبار دعویِ مہدیت از سرزدہ بود

Ya'ni Meer Syed Muhammad Jaunpuri Qudssullahu Sirrahul A'zeez bade Awliya se the aur un se Dawa-e-Mahdiyat sarzad huwa tha. (Muntikhab-ut-tawareekh)

شیخ الاسلام گفتہ فرستادند کہ ایں مرد آیتے است از آیاتِ خدا وعلمے کہ ماسالہا خواندہ ایم ایجا ہیچ قدرے و قیمت ندارد۔ (نجات الرشید)

Ya'ni Shaikhul-Islam ke pas kahla bheje ke yeh shakhs Khuda ki Nishaniyaun mein aik Nishani hai aur hum ne barsaun mein jo ilm hasil kiya hai un ke samne is ki koi qadr wo qeemat nahin hai.

Mulaheza ho, "Aayate ast az Aayaat-e-Khuda" ke alfaaz Sahib-e-Baiyinah hone par dalalat kar rahe hain. Aur woh Vilayat-e-Muqaiida-e-Muhammadiya SAS aur uski Itteba-e-Taam hai. Isi liye Hazrat Rasoolullah SAS ne Mahdi-e-Mau'ood AS ki shaan mien yeh bhi farmaya ke, "Yaqfoo Asari Wala Yuqti" يَقْفُوْا اَثَرِیْ وَلَا یُخْطِیْ Qaulan-Failan-Halan be-khata Itteba har Mu'min se mumkin nahin yeh to Ma'asoom-Anil-Khata aur Muntaqib ba-Mansab-e-Khilafat-e-Ilahiya ka hi khassa hai. Isi liye Hazrat Bandagi Miyan Syed Khundmeer Razi Allahu Anhu ne tahreer farmaya hai ke:-

فان قیل ماالمعنی کاملاً فی اتباعۃ قلنا انہ یتبعہ فی احکام الشریعۃ بالوحی و فی الدعوۃ الی اقوالہ وغیرہٖ لا یتبع اللہ و فی احوالہ و الرسل الاباستماع لاخبار (بعض الآیات)

Ya'ni agar kaha jaye ke Mahdi Hazrat Rasoolullah ki Itteba-e-Kamil hon ge is ka kiya matlab hai? To hum kaheinge ke Mahdi AS, Hazrat Rasoolullah SAS ki itteba Ahkaam-e-Shariyat mein aur Dawat-ilallah mein aur un ke Aqwaal wo Ahwaal mein (Bila-Wasita) ke zarey kareinge. Aur Mahdi AS ke siwaye dosra shakhs sirf Ahadees sun kar hi Rasoolaun ki Itteba karta hai. Hasil-e-Kalam yeh ke Sahib-e-Baiyyina hona Khilafat-e-Ilahiya ki ahem Khusoosiyat hai is liye yeh "Man" Khalifatullah ke liye khaas hai.

(3) يَتْلُوْهُ mein ہٗ ki zameer مَنْ ki taraf rajae hai شَاهِدٌ se murad mustanad Naqliyaat-e-Mubarika mein Qur'an paee jati hai. Hazrat Sha Khundmeer Siddiq-e-Vilayat RZ wo salf-ul-Saliheen ne bhi yahi murad bayan farmaee hai.

(4) أُولٰئِكَ يُؤْمِنُوْنَ بِهٖ mein بِهٖ ka marjaa wahi اَفَمَنْ hai. أُولٰئِكَ ka مشارٌ اليه mushaar-Ilaih jo makhzoof-e-manwa is ki tauzih Naqliyaat-e-Bandagi Miyan Hazrat Abdur-Rasheed RZ mein اِتِّبَاعِ اُمَمْ mein (Itteba' karne wali Ummatein) bayan ki gaee hai. Ya'ni Bai'sat-e-Mahdi-e-Mau'ood AS ke zamane mein jo log mukhtalif jamaataun mein bate-huwe honge un mein se jin-ke hisse mein Iman muqaddar hai woh sab is "مَنْ" par Iman laein ge. Is Tafseer ka sabot:- وَمَنْ يَّكْفُرْ بِهٖ مِنَ الْاَحْزَابِ فَالنَّارُ مَوْعِدُهٗ (سورۃ ھود۔17) se ho jata hai. Ahzaab yani us waqt ki jama'ataun se jo us مَنْ se kufr kare ga Is ki wada-gah Jahannum hai. Is Aayat mein Ahzaab ka lafz أُولٰئِكَ ka Mushaar-Ilaih ma'loom karne ke liye rahbari kar raha hai aur أُولٰئِكَ ka mushaar-Ilaih,

فَسَوْفَ يَأْتِي اللّٰهُ بِقَوْمٍ يُّحِبُّهُمْ وَيُحِبُّوْنَهٗ (سورۃ المآئدۃ۔54)" mein jis Qaom ka zikr hai woh qaom bhi murad li ja sakti hai. Hazrat Syed Khundmeer Siddiq-e-Vilayat RZ farmate hain:-

فاذا كان المهدى على هٰذه الحجة بنفسه والقرآن يشهد عليه بتايده وقوم خصه الله تعالىٰ فى كلامهٖ يوصف لايمكن لغيرهٖ فسوف ياتى الله بقومٍ يحبهم ويحبونه يشهد بصدقه و يومن به فلا حاجة بشهادة أخر (بعض الآيات)

Translation:- Ya'ni jab ke Mahdi-e-Mau'ood AS bazatihi aisi hujjat rakhte hon aur Qur'an ki taeed mein (un ke Qaol wo Fe'l ki Sadaqat par) gawahi de raha ho aur aisi Qaom ne jis ki tauseef mein Allahu Ta'ala ne يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّوْنَهٗ farmaya ho Mahdi-e-Mau'ood AS ki tasdeeq ki aur is par maan laya ho to phir kisi dosree shahadat ki zaroorat hi nahin.

Bahar-hal اُولٰٓئِكَ ۔ اِتِّبَاعِ اُمَمْ ka Mushaar-Ilaih sabit hai. Algaraz اُولٰٓئِكَ يُؤْمِنُوْنَ بِهٖ se مَنْ ki zaat daqil-e-Eimaaniyaat qaraar pati hai. Aur Az-Roo-e-Deen-e-Islam Hazrat Rasoolullah SAS ke ba'ad Aap AS ki ummat mein Hazrat Mahdi AS aur Isa AS ke koi shakhs aisa nahin hai jis par Iman lana lazim ho. Yeh Khusoosiyat bhi"من"ke Khalifatullah ke liye khas hone ki ahem Hujjat hai.

(5) وَمَنْ يَّكْفُرْ بِهٖ مِنَ الْاَحْزَابِ فَالنَّارُ مُوْعِدُهٗ ۚ (سورۃ ھود۔17)" mein بِهٖ ka marjaa hai is مَنْ ke inkaar ko kufr aur is ki ta'zeer Nar-e-Dozakh qaraar dena is "مَنْ" ke Khalifatullah se khaas hone ki wazeh daleel hai.

(6) فَلَا تَكُ فِيْ مِرْيَةٍ مِّنْهُ mein مِنْهُ ka marjaa wahi اَفَمَنْ كَانَ hai jin Mufassireen ne مَنْ se murad Hazrat Rasoolullah SAS bayan ki hai is ka nuqs yaha ayan ho jata hai kuin ke فَلَا تَكُ mein Hazrat Rasoolullah SAS se khitab hai aur مِنْهُ Ka marjaa اَفَمَنْ كَانَ hai.

ma'ni yeh honge ke ،"(Aey Muhammad SAS!) to is مَن (Muhammad) ke bare mein shubha na kar." Is ma'ni mein jo fisad waqye horaha hai muhtaj-e-tauzih nahin.
Aur ba'az Mufassireen ne شَاهِدٌ se murad Qur'an le kar فِيْ مِرْيَةٍ مِنْهُ ka marjaa شَاهِدٌ qaraar diya hai. Aur ba'az-aun ne فَالنَّارُ مَوْعِدُهٗ ko is مِنهُ ka marjaa qaraar diya hai. In dono surataun mein Qur'an aur Juz-e-Qur'an ke bare mein Hazrat Rasoolullah SAS ko shak hona lazim Aaeyga jo kisi tarha sahih nahin.... Salf-e-Mahdavia ne فَلَا تَكُ فِيْ مِرْيَةٍ مِنْهُ mein مِنْهُ ka marjaa اَفَمَنْ كَانَ qarar diya hai jo Hazrat Mahdi AS ki is Tafseer se ain mutabbiq hai jo Aap AS ne اَفَمَنْ كَانَ mein مَنْ se murad Zaat-e-Mahdi-e-Mau'ood AS bayan farmaee hai.
Ab ma'ne saaf hogaey ke " Aey Muhammad! To us Mahdi AS ke mutalliq shubh mien na rah."
Is Tauzih se Zahir hai ke jis مَنْ ki Bai'sat ke bare mein Allahu Jalla-Shanahu ne Hazrat Rasoolullah SAS ko yaqeen dilaya ho us مَنْ ke khaas hone mein koi kalam nahin hosakta. Aur Allahu Jalla-Shanahu ne isi par iktifa nahin farmaya balke mazeed takeed ke taur par farmaya hai:-
اِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَّبِّكَ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُوْنَ﴿17﴾ (سورۃھود۔17) ya'ni tere Rabb ki taraf se (us ka maboos hona) Haq hai lekin aksar log Iman nahin laeinge. Is Aayat mein اِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَّبِّكَ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُوْنَ saaf dalalat kar rahe hain ke woh مَنْ aam nahin balke us se Khalifatullah ki Haisiyat rakhne wala مفترض الطاعة والايمان khaas fard muraad hai.

☆☆☆☆☆

TAUZIH RIWAYAAT (9)AUR (280)

Hazrat Mahdi AS ne farmaya, “Agar Banda Khilwat mein Qur’an ka muta’lia kar ke ma’ni soch kar baher aata hai to Banda Zalim aur Muftari Alallah hojaega. Banda jo kuch kahta, karta, aur sunata hai Allahu Ta’ala ke Hukm se Kahta, Karta aur Sunata hai. Bande ko Allahu Ta’ala ki tarf se rosana Bila-Wasita Ta’leem huwa karti
hai.” (Riwayat 9)

Wazeh ho ke Wahi-e-Bila-Tawassut Nubuwat wo Risalat ki Khusoosiyat hai. chun ke Aap AS Nubuwat wo Risalat ke Daawe par Mamoor nahin hain balke Mansab-e-Mahdiyat wo Khilafat-e-Ilahiya ke Dawe par Mamoor hain is liye “Wahi-e-Bila-Wasita” Aap AS ki Khusoosiyat hai aur isi liye Aap AS ka irshaad hai:-

"عُلِّمْتَ مِنَ اللهِ بِلَا وَاسِطَة جَدِيْدَ الْيَوْمَ" Yahi wajhe hai ke jahan Aap AS ne “Wahi-e-Bila-Wasita” ka aelaan kiya isi tarha “Wahi-e-Bit-Tawassut” ka Intfa bhi farma diya hai. Chunache farmaya hai:-

"اینجا تعلیمِ بلواسطۂ جبرئیل ہست اما دعویٰ جبرئیل نیست"
(قسطاس المستقیم مولفہ حضرت شاہِ قاسم مجتہدِ گروہؒ)

Wahabi Ilm jise ata kar na ho us ko pahle hi se aisi qudsi sifaat se muttasif kiya jata aur aisi Iste’daad wo salahiyat ata kardi jati hai ke woh is ka Hamil ban sake. Aur jo Wahabi Ilm Khilafat ka Mansab rakhne wali bargazeedah hastiyaun ko ata hota hai woh laghzish ya khata se paak wo mubarra hota hai. Imamuna AS ke Sahabi Hazrat Sha Dilawar RZ se aik Riwayat,

Jaleelul-Qadr Ta'abaee Hazrat Sha Abdur-Rahman RA ne naqal ki hai.

"فرمودند که حق تعالٰی بنده را درہمماں زماں چہار کتاب بلا مثال تعلیم کرد۔ اگر بنده توریت خواندے مردماں تحیروار "انی لک ھٰذا" گفتندے که بار کرت دیگر موسٰی اظہار نمود، بنده ہضم میکرد و اگر بنده انجیل بخواندے مرد ماں گفتندے که کرت دوم مسیح ابن مریم اظہار کرد۔ ہمیں منوال اگر بنده کلام اللہ خواندے مردماں گفتندے که ھٰذا رجلٌ عزیز محمد رسول اللہ قدعادبمرة اخری و مردماں دریں باب درشک گشتے بنده بتوفیقِ اللہ تعالٰی ہضمکرد۔ زیراچه بنده را حامل اثقالِ ولایتِ محمدیه ، خدائے تعالٰی بیافریده است (مولود)

Translation:- Ya'ni Hazrat Imamuna AS ne farmaya: "Allahu Ta'ala ne Bande ko usi zamane mein charaun Kutub-e-Samaviya ki be-misaal Ta'aleen dedi hai agar Banda Taurat padhta to log mutahiyyar hojate ke tujhe yeh kuin kar hasil huwa aur kahte ke Musa AS ne dobarah Zahoor paya hai. Bande ne (us quwwat wo salahiyat ko) Hazam kiya. Agar Banda Ingeel (Bible) padhta to log kahte ke Masih Ibn Mariyam AS dosri martab namudar huwe hain. Isi tarha agar Zabore padhta to kahte ke yeh to Daood AS hain. Agar Kalamullah padhta to log khiyal kar te ke Rasoolullah SAS dobarah tashreef laye hain aur is bare mein mubtela-e-shak hojate! Bande ne Allahu Ta'ala ki taufeeq se hazam kiya kuin ke Allahu Ta'ala ne Bande ko Vilayat-e-Muhammadiya SAS ka baar uthane ke liye paeda farmaya hai.

Neez Aap AS ki Viladat-e-Ba-Sa'adat ke halaat se Zahir hota hai ke ibteda' hi se Aap AS ko Wahabi Ilm ata horah tha. Riwayat hai ke:-

Translation:- Ya'ni Hazrat Syed Abdullah RA/Walid-e-Buzrugwar Hazrat Imamuna AS farmate hain ke, "Is-Zaat-e-Mubarak ka tawallud huwa to dono haath apni sharm-gah par rakhe huwe the. Jab Badan-e-Shareef par kapda pahnaya gaya apne haath juda kar liye aur jab kabhi kapde Aap AS ke Tan-e-

Mubarak se alaheda kiye jate usi tarha apne haath sharm-gah par rakh lete the.”

Yeh aik ajeeb wo gareeb waqiya hai ke Qudrat ne Aap AS ke paida hote hi Aap AS se Rushd wo Hidayat ki bunyaad rakhwaee aur Ahl-e-Duniya ko Ahkaam-e-Shariyat ki hifazat wo nighdasht ka hairat naak amali dars diya. Aur Ahl-e-Baseetat ko yeh jan lene ka mauqa’ ata farmaya ke yeh Hasti mustaqbil mein kis Mansab par faez hogi!! Kuin ke yeh alamt un Alaem-e-Arhasiya mein se hai jo Khulafa-e-Ilahi se un ke Dawa-e-Nubuwat wo Khilafat se bahut qabl zahir huwa karti hain. Fil-Haqeeqat Khatimain Alaihimas Salam ki aik Khusoosiyat yeh hai ke yeh dono Qudsi Sifaat Hastiyan Azal hi se is Martebe par Faez hain. Chuna-che is Khusoos mein Hadees-e- كنت نبياء أدم بين الماء والطين (main Nabi us waqt tha jab ke Aadam AS ki mitti Khameer ki ja rahi thi) ki Tafseer mein Hazrat Mohiuddin Ibn Arabi RA tahreer farmatey hain ke;

وغيرہٖ من الانبياء ما كان نبيا الاحين بعث و كذالک خاتم الاولياء كان وليا و أدم بين الماء والطين وغيره من الاوليائے ما كانا وليا الابعد تحصيل شرايط الولاية (شواہدِ ولايت)

Translation:- Azali Nabi hone ki Khusoosiyat Hazrat Rasoolullah SAS hi ke liye hai. Aap SAS ke siwae jitney Ambiyaa hain woh Nabi us waqt hote hain jab ke un ki Bai’sat hoti ho. Aur isi tarha Khatam-al-Awliyaa us waqt se Vali hain jab ke Aadam AS ki mitti Khameer ki ja rahi thi. Khatam-al-Awliyaa ke siwaey jo Vali hain us waqt Vali hote hain jab ki un ko Vilayat ki Sharayat hasi huin.

Garz yeh Amar Mutahaqiq hai ke Imamuna AS ko Wahabi Ta’aleem Bila-Wasita huwa karti thi jis ko Aap AS ne alal-aelaan us waqt zahir farmaya jab ke Aap AS ne Ba-Hukm-e-Khuda-e-Ta’ala Dawa-e-Mahdiyat paish kiya aur “Wahi-e-Bila-Tawassut ke Izhaar ka bhi yahi waqt tha. Is ke ilawa aisi Riwayaat bhi milte hain jin se Aap ko Kasabi Ilm hona bhi

zahir hota hai. Is waqt Musalmanaun mein Maktab ki ibtedaa Tasmiyah Khawni se huwa karti thi. Aur Aap ke walid ko hukumat-e-waqt ki tarf se Khitab wo Izzo Jah wo Shaukat wo Hashmat hasil thi is liye unhuin ne bhi bade ahtemam ke saath Aap AS ki kasabi Ta'aleem ki ibtedaa Tasmiyah Khawni se ki. Aur yeh waqiya agarche kasabi Ta'aleem se mutalliq hai lekin is mein bhi Wahabiyat ki ghair mamooli taeed shamil-e-hal hpaee jarahi hai. Riwayat hai ke:-

چوں وقت بہ مکتب نشستن میراں علیہ السلام رسید چہار سال و چہار ماہ و چہار روز بعمرِ مبارک شدہ بود میراں سید عبد اللہ تشریع ضیافت نمودند۔ میاں شید دانیال را گویا نیدند حضرت میراں فرمودند شیخ دانیال سید ہستند شاہِ دانیال باید گفت۔ پس گویانیدند کہ امروز مکتبِ میراں سید محمد است باید کہ آمدہ بزبانِ مبارک خود بسم اللہ گویانند۔ پس شاہ دانیال درحال برمکانِ سید عبداللہ آمدہ حضرت میراں علیہ السلام را براورنگ کالاں بہ نشاندند و خود پایانِ تخت استادند۔ و نیز حوالی تخت اکثر الناس من العلما و الفقہا و اصلحہا و الاتقیاء و العرفا ء و الوزراء العیا کر استادہ بوند۔ ہمدراں حضرت خضرؑ قدوم فرمودند دراں جماعت کسے خضرؑ را نا شناخت مگر حضرت میرانؑ استادہ تعظیم کردند۔ شاہ مذکورو جملہ حاضرین را بسا تعجب آمد کہ محبوب خوردسال بکدام تعظیم کرد۔ پس دراں زماں شاہ دانیال سر از مراقبہ برآوردہ دیدند کہ حضرت خضرؑ درجمیع الناس عموم و خصوص استادہ اند۔ بعد بجانب حضرت خواجہؑ التماس برنیاز مندی نمود۔ خواجہ و شاہ ہردو کس حضرت میرانؑ را نبشاندند و خود پایان نشستندد و نیز خواجہ الیاسؑ و مہتر ادریسؑ بحکم خدائے تعالٰی حاضر شدہ بودند۔ چوں وقت بسم اللہ گویا نند خواجہ خضرؑ جواب فرمودند کہ شما بسم اللہ گویانید۔ آمر تعالٰی مرا مخصوص بایں کار فرستادہ است کہ امروز حبیبِ من بسم اللہ می کوید تو برود آمین گو۔ بنا براں شاہ دانیالؑ بسم اللہ گویا نیدند و حضرت خواجہ خضرؑ بصوت اعلان آمین گفتند۔ (مولود مولفہ حضرت شاہ عبدالرحمٰنؒ)

Ya'ni jab Amamuna AS ka maktab mein baithne ka waqt aa pahunch ya'ni Umr-e-Mubarak char 4 saal, char 4 mah, char 4 yaum ki huwi to Hazrat Miyan Syed Abdullah RA ne Majlis-e-Ziyafat ki aur Hazrat Shaikh Danial RA ko bhi bulaya. Hazrat

Imamuna AS ne (yeh naam sun-kar) farmaya ki Shaikh Danial Syed hain, Shah Danial kahna chahiye. Pas isi (Naam ke saath) kahlaya gaya ki aaj Miran Syed Muhammad AS ke Maktab ki ibteda hai Aap tashreef la kar apni Zaban-e-Mubarak se Bismillah padhaein. Hazrat Shah Danial RA isi waqt Syed Abdullah ke ghar aagaye aur Syeduna AS ko aik Taqt par bithadiya aur khud taqt ke paye se lage khade rahe aur taqt ke atraf wo jawanib bahut sare log Ulama, Fuqaha, Ittiqya, Orafa wo ‘Asaakar khade the. Itne mein Hazrat Khawja Khizr AS Nuzhat afroz huwe. Kisi ne Hazrat ko na pahchana magar Hazrat Imamuna AS ne khade ho kar Ta’zeem dee. Shah Danial RA aur sab hazireen is harakkat par muta-hiyyar hogaye ke is kamsin Mahboob AS ne kis ko Ta’zeem di hai. Pas thodi dair mein Hazrat Shah Danial RA ne Muraqiba se sar utha kar dekha ke Hazrat Khizr AS is majmuey mein tashreef farma hain. Phir Hazrat Khizr AS se apni aajizi par iltemas kiya. Khaja AS aur Shah RA dono Hazraat ne Imamuna AS ko bitha-diya aur khud bhi wahein taqt se lage baith-gaey aur Hazrat Khawja Ilyas AS wo Muhattar Isa AS wo Muhattar Idrees AS bhi Allah Ta’ala ke hukm se is majlis mein tashreef farma the. Jab Bismillah padhane ka waqt aagaya to Shah Sahab ne Hazrat Khizr AS se iltemas kiya ki Aap apni Zaban-e-Mubarak se Bismillah padhein. Khawja AS ne jawab diya ke bande ko Allahu Ta’ala mahez is liye bhaija hai ke aaj ke din Hamara Habeeb Bismi-llah padhta hai tum Aameen kahlao! Pas Hazrat Shah Danial RA ne Bismillah padhaee aur Hazrat Khizr AS ne ba-Aawaaz-e-Baland Aameen kaha.

Mulaheza ho ke is Riwayat mein “Hazrat Danial RA ki Siyadat ka izhaar aur Hazrat Khawja Khizr AS ki shinakht wo Ta’zeem Wahabi Ilm par dalalat kar rahe hain. Garz ke Tasmiya

Khawni ki taqreeb apni Zahiri wo baatine shaan wo Shaukat ke saath poori huwe aur Aap ko Hazrat Shah Danial RA ke Madrese mein shareek kardiya gaya. Kiya hi khush naseeb hai woh ustad, jis ne Khuda-e-Ta'ala ke Khas, Muntakhib Talammuz ki Muallimi ka sharf hasil kiya ho.

ذالك فضل الله يوتيه من يشاء

Hazrat Shah Danial RA Aalim-e-Rumooz-e-Shariyat wo Tareeqat aur Sahib-e-Hal Buzurg the. Un huin ne is Muqaddas Hasti ko jaan liya tha. Is liye jab kabhi Imamuna AS Madresa Tashreef le jaate Ustad Sahib Ta'azeem wo Takreem ke ba'ad Aap AS ko apni jaghe Jalwa Aftroze karte the. Riwayat hai ke:

وقتیکه حضرت میرانؑ برائے تحصیلِ علم درمدرسه بیامدے شاه دانیالؒ بسیار اکرام نمود و بحضورِ خود نشانده برائے تعظیم دیگراں را نیز فرمودے سید احمد که برادرِ کلاں بودند رشک بردند کی مرا گاہے چنیں تعظیم نمی کنند تایک روز خواجه خضرؑ برائے ملاقات شاه دانیالؒ آمده بود ند و بعد رفتن حضرت سید احمد را برائے امتحان پر سیدند که ایں کدام کس بود جواب دادند من نمی دانم۔ بعدہٗ حضرت میرانؑ را پرسیدند حضرت فرمودند که خواجه خضرؑ بودند۔ شاه دانیالؒ دل داشتگی کرده فرمودند که ایں برادر شما مردِ عظیم است و آنچه شرف از باری تعالیٰ که دارد شما آگاه نیستند (مولود مولفه حضرت شاه عبد الرحمٰنؒ)

Translation:- Ya'ni Hazrat Mahdi AS Tahseel-e-Ilm ke liye Madrese mein jab tashreef le jate Hazrat Shah Danial RA bahut izzat wo ikraam se apni jaghe bithate aur dosraun ko bhi Ta'azeem ke liye farmate the. Aap AS ke bade bhai Syed Ahmad RA ko rashk hone laga ke kabhi meri Ta'azeem aisi nahin karte. Ittefaqan aik din Hazrat Khizr AS, Shah Danial RA ki mulaqaat ke liye aagaey the. Tashreef le jane ke ba'ad imtehaan ke taur par Shah RA ne Syed Ahmad RA se poocha ke yeh kaun Sahib the. Syed Ahmad ne kaha mein nahin janta. Phir Syedna AS se daryaft kiya to Aap AS ne farmaya ke Khawja Khizr AS the. Shah Danial RA ne Syed Ahmad RA ki

dildari karte huwe farmaya ke tumhare bhai ki bahut badi hasti hai. Woh Allahu Ta'ala ki taraf se jo sharf wo aezaaz rakhte hain tum is se aagaha nahin ho.
Saat (7)saal ki umr mein Kalamullah Hifz farmaliya aur barah (12) saal ki umr mein fariquttahseel hogaye. Shah RA ne tamaam Ulama ko jama' kiya sab ne ba-ittefaaq-e-tamaam Aap AS ko "Asadul-Ulama" ka khitab diya. Aap AS ki taleb-e-Ilmi ke aise waqiyaat bhi hain jin se zahir hota hai ke Aap AS ka ilm apne ustaad par bhi fauqiyat rakhta tha. Ustad ke woh uqde aur shubhaat jo barsaun se hal na ho sake Hazrat Mahdi AS ne apni Talib-e-ilmi ke zamane mein hal kardiya hain.

"میاں شاہ دانیالؒ تعلیمِ قرآنِ شریف بیک رکوع دادـ حضرت میراںؑ قبل از تعلیم خود یک جزخواندے تا در ہفت سالگی تمام قرآن حفظ کردندـ" (مولود مولفہ حضرت شاہ عبد الرحمٰنؒ)

Translation:- Ya'ni Hazrat Shah Danial RA Qur'an-e-Shareef ke aik Ruku ki Ta'leem dete to Hazrat Syeduna AS apni Ta'leem se qabl hi aik Juz padh lete the.Yahan tak ke saat (7) saal ki umr mein poora Qur'an-e-Majeed Hifz farmaliya."

"چوں شیخؒ از ہر نسخہ کہ تعلیم یک جز دادندے حضرت امام علیہ السلام تمام ماہیت ومرداں کتاب را باسوال و جواب واضح کردہ فرمودندے کہ بسیار اشکالہائے شیخ ہم حل شدےـ" (شواہد الولایت)

Translation:- Jab Shaikh Danial RA kisi Nuskhe se aik Juz ki Ta'leem dete to Hazrat Imamuna AS is kitab ki poori mahiyat suwal wo jawab mein is tarha wazhe kardet ke khud Shaik RA ke bahut sare ashkaal bhi hal hojate the. Aur Naqliat-e-Miyan Abdur-Rasheed RZ mein bhi is nauviyat ki Riwayat hai. 280 Ya'ni Khawja Khizr AS hamaish Jumairat ke din madrese mein tashreef late aur Shah Danial RA se imtehan ke taur par chand suwal karte jab un ko jawab se majboor pate Hazrat Mahdi AS se suwal karte. Aap tamaam suwalaat ko aik (1) hi

jawab mein hal kardete the.

(1) Ham yahan misaal ke taur par aik Riwayat ka zikr karte hain jis se ma'loom ho sakta hai ke Aap AS kis tarha suwalaat ko aik hi jawab mein hal frmadiya karte the. Riwayat hai ke aik mauqe par kisi ne char badi Kutub-e-Samaviya ke Nuzool ki mahiyat ki nisbat Hazrat se suwal kiya to Aap AS ne jawab farmaya ke:-

"مرادِ توریت و زبور و انجیل و فرقان به یک کلمه اندک "لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰه" (انصاف نامه)

Translation:- Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke, Taurayt, Zabore, Injeel aur Qur'an ki murad aik Kalimah mein bayan kar ta huin ke tamaam ki murad Kalimah "لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰه" hai.

Jab Imamuna AS ki umr-e-shareef barah 12 saal ki huwi aur waqt ki munasibat paeegaee to Hazrat Khizr AS ne Haqdaar ko haq pahunchana chaha. Is liye Miyan Shah Danial RA se farmaya, "Nadi ke kinare Sahra mein jo Masjid hai jise Khokri Masjid kahte hain, aap dono wahan aaein. Shah Danial RA Hazrat Imamuna AS aur Aap AS ke biradar Hazrat Syed Ahmad RA ko hamrah liye huwe Waadahgaah par pahunche. Hazrat Khizr AS ne yahan bhi Shah Danial RA se chand suwal kiye woh jawab na de sake. Imamuna AS se suwal kiya gaya to Aap AS ne aik hi jawab mein hal farmadiya. Is ke ba'ad Hazrat Khizr AS, Imamuna AS ko khilwat mein legaey aur Jadd-e-Amjad Hazrat Muhammad Mustufa SAS ki jo Amanat un ke pas thi Aap AS ke supurd karte huwa farmaya yeh Ata-e-Bar-e-Amanat hai.

"اِنَّا عَرَضْنَا الْاَمَانَةَ عَلَى السَّمٰوٰتِ وَ الْاَرْضِ وَ الْجِبَالِ فَاَبَيْنَ اَنْ يَّحْمِلْنَهَا وَ اَشْفَقْنَ مِنْهَا وَ حَمَلَهَا الْاِنْسَانُ ط"(سورۃ الاحزاب۔72)

Translation:- Hum ne Baare Amanat ko Aasmanaun aur Zameen aur pahadaun par paish kiya to unhun ne use ithane se inkaar kardiya aur us se dar gaey aur Insaan ne use

uthaliya.
Aayat-e-Qur'an-e-Majeed ka mafhoom poora-poora Aap AS par sadiq hai. Phir Aap AS ne kaha ke Khuda-e-Ta'ala ka hukm hai ke apne Jadd-e-Amjad Hazrat Muhammad Mustufa SAS ki is Amanat se Talqeen Karein. Yeh Zikr-e-Khafi ki Ta'aleem jo mere pas Amanat thi Aap AS ko pahun-chadi gaee. Kuch hamil-e-asqaal ko bhi milna chahiey. Phir Imamuna AS ne Hazrat Khizr AS ko Zikr-e-Khafi ki Talqeen ki. Is ke ba'ad dono Sahib-e-Rumooz wo Asraar hastiyan khilwat mein aaein aur Hazrat Khizr AS ne Hazrat Shah Danial RA se farmaya ke yeh Mahdi-e-Mauood hain mein ne in ki Mahdiyat ki Tasdeeq ki hai tum bhi Tasdeeq karein aur Talqeen hasil karein. Pas Hazrat Danial RA aur Hazrat Syed Ahmad RA dono ne Talqeen ki... in dono Hazraat Shah Danial RA ne Syeduna AS ko "Syedul Awliya" ka laqab diya. Din-ba-din Hazrat ki Vilayat awaam par Zahir hone lagi."
Yeh waqiyaat 12 Saala umr ya'ni Dawa-e-Mahdiyat se 28 saal ke qabl ke hain. Goya apni Mahdiyat ka ilm hone ke bhi jab tak alal-aelaan Dawae ka Takeedi Hukm na mila Aap AS ne taweel arse tak Mahdiyat ko zahir nahin farmaya. Garz in waqiyaat se zahir hai ke Imamuna AS ka Ilm Talib-e-Ilmi ke zamane mein hi itna badha huwa tha ke Ustad ke uqde hal ho jaya karte the. Aur Aap AS ko Ghaibi Wahabi taeed hasil thi. Jab hi to Aap AS ko 12 saala umr mein "Asadul Ulame" ka khitab Ulama ne Bil-ittefaaq diya. Aur is ke ba'ad Aap AS ke Kimiya Asar Waaz wo Bayan aur Riyazat wo Zuhd wo Taqwa ki wajhe Aap AS "Syedul Awliya" mash-hoor hogaey. Chunache Kutub-e-Tawareekh bhi is ke shahed hain. Jis ki misaalein dosre mazameen mein paish ki ja chuki hain. Hazrat Imamuna AS ka apne Ustad ke Ilem par fauqiyat rakhna koi ta'jub ki ba'at nahin jab ke Qur'an-e-Majeed mein

Hazrat Daood wo Hazrat Sulaiman Alaihimas-Salam ka woh Qissa maujood hai jis mein Hazrat Sulaiman AS ke faisle ko Aap AS ke Walid Hazrat Daood AS ke muqabile mein tasleem kaliya tha. Halan ke us waqt Hazrat Sulaiman AS ki umr 11 saal ki thi. Aur Hazrat Daood AS Olul-Azm Sahib-e-Kitab Paigambar the. Aayat ke alfaz mulaheza hon.

وَدَاوٗدَ وَسُلَيْمٰنَ اِذْ يَحْكُمٰنِ فِي الْحَرْثِ اِذْ نَفَشَتْ فِيْهِ غَنَمُ الْقَوْمِ ۚ وَ كُنَّا لِحُكْمِهِمْ شٰهِدِيْنَ ۙ﴿78﴾ فَفَهَّمْنٰهَا سُلَيْمٰنَ ۚ وَ كُلًّا اٰتَيْنَا حُكْمًا وَّ عِلْمًا ز (سورۃ الانبیآء۔ 79)

Translatoin:- Ya’ni Daood AS wo Sulaiman AS ko bhi (Yaad karo) jab ke woh dono khaiti ke jhagde ka faisla kar rahe the. Jab ke aik Khait mein aik qaum ki Bakriyan raat ko char gaee thein. Aur un ka faisla hamare samne tha. Hum ne woh faisla Sulaiman AS ko samjha diya aur har aik ko Hum ne Hikmat wo Ilm ata kiya hai.?

Tafseer-e-Khazin, Tafseer-e-Kabeer wagairah badi-badi kitabaun mein jo waqiya bayan kiya gaya hai us ka khulasa yeh hai ke Hazrat Daood AS ke pas aik Kisan aur Charwaha dono aaey. Kisan ne faryaad ki ke is Charwahe ki bakriyan raat ko mere Angoor ki khait mein ghus padein aur sakht nuqsaan pahunchein. Hazrat ne farmaya ke “Khait ke badle Bakriyan Kisan ko dedi jaein. Dono wahan se Hazrat Sulaiman AS ke pas pahunche. Aap AS ne faisla sun kar farmaya “Mein Olul-Amr hota to dosra hi Faisla karta jo dono ke liye mufeed hota” Faryaadiyun ne yeh baat Hazrat Daood AS tak pahuchdi. Aap ne Farzand-e-Arjuman ko bula kar poocha tum kiya Faisla karte? Sulaiman AS ne kaha mein Kisan ko Bakriyan is tarha deta ke us ka Khait dobarah tayyar hone tak in Bakriyaun ki nasal, doodh aur sauf wagairah se faeda uthaney us ke ba’ad jis ki Bakriyan us ke hawale kardi jaein.” Hazrat Daood AS ne faisle ko pasand farmay. Isi par

amal karne ka hukm diya.
Imam Fakhruddin Razi RA tahreer farmate hain:

قال ابنِ عباس رضی اللہ عنہ‘احکم سلیمان بذالک وھوابن احدی عشر ستۃ۔

(مفاتح الغیب المعروف بہ تفسیرِ کبیر جلد 5 صفحہ 172

Translation:- Ya’ni Hazrat Ibn-e-Abbas RZ ne kaha ke Sulaiman AS ne jis waqt yeh faisla kiya, 11 saal ki umr thi. Ulama ne is waqiye par bahut bahsein ki hain. Asl yeh hai ke Hazrat Dawood AS se bhi galati nahin huwi albatta Allah Ta’ala ne Sulaiman AS ko is se bahtar baat ma’loom karaee. Yahan gaur talab amr yeh hai ke Hazrat Sulaiman 11 salah farzand hone ke bawajood un ke Walid aur Sahib-e-Kitab Paigambar AS se bahtar baat ma’loom karaeegee. Aur Allahu Ta’ala ne saath hi Apni Qudrat-e-Kamila ka zikr bhi farmaya hai ke."وَكُلًّا اٰتَيْنَا حُكْمًا وَّعِلْمًا"Ya’ni Hum har aik ko Hikmat wo Ilm ata karte hain. Is se ma’loom huwa ke Allahu Ta’ala Hikmat wo Ilm ata karne par Qaadir hai. Apne har Khalife ko ata fermata hai. Isi tarha jab Mahdi AS bhi Khalifatullah hain to un ko Hikmat wo Ilm, Hazrat Shah Danial RA ke ilm par kuin na faeq hon jab ke Shah Danial RA, Khalifatullah nahin hain. Jo Muqaddas Hasti-Oloohiyat ke bahr-e-napeed kinaar ki pairak ho us ke samne Kasabi-Oloom koi ahmiyat nahin rakhte. Imamuna AS ko 12 Saalah umr ke andar-andar Kasabi Uloom se jo ta’lluq raha us ki naweyat bhi nehayat khas aur ahem hai khud Imamuna AS ne aik dafa farmaya:

فرمودند کہ حضرتِ باری تعالیٰ بجز اُمّی علمِ لَدُنّی عطا نمی شود یا اُمّی اصلی باشد یا جعلی بندہ را پیش ازاں علمِ ظاہری بود آں علم را فراموش گردانیدہ بعدہٗ بعلمِ قرب مقرب کردند۔

(نقلیات حضرت بندگی میاں عبد الرشیدؒ و انصاف نامہ)ن

Translation:- Ya'ni farmaya ke Dargah-e-Bari-Ta’ala se Ummi hi ko Ilm-e-Ladunni ata hota hai. Khawh Ummi Asli ho ya Ja’li. (Ba'ad mein Ummi banadiya gaya ho) Bande ko is se

pahle Ilm-e-Zahiri tha wo Ilm bhuladiya gaya. Is ke ba'ad Ilm-e-Qurb (Mansab-e-Mahdiyat) se Muqarrab kiya gaya. Wazeh ho ke yeh Riwayat Mansab-e-Mahdiyat ke aelaan ke ba'ad ki hai. Is liye ke Aap 14 Jumadi Awwal 847 Hijri Do-Shamba ke din Tuloo-e-Fajar se qabl Juanpure mein paida huwe. 12 saal ki umr 859 H mein “Asadul-Ulama ka Khitab hasil kiya. 40 saal ki umr 887 H se Dawa-e-Mahdiyat ki ibteda farmaee. Is se Zahir hai ke Aap AS ko Dawa-e-Mahdiyat ke 28 saal qabl hi Ilm-e-Zaheri se Fariguttahseel qaraar diya ja chuka tha. Woh bhi bhuladiya gaya jane ke ba’ad Aap AS ko Ilm-e-Qurb ya’ni Wahi-e-Bilawasita se Musharraf kiya gaya jo Mansab-e-Mahdiyat ki ahem Khusoosiyat hai jis ke kamaal ka zamana wahi hota hai jab ke Mahdaviyat wo Khilafat ka Dawa kiya jaye.

Yahi wajhe hai ke Imamuna AS ne kisi Uloom se kuch bhi kaam nahin liya. Aap AS ne koi mazmoon likha na koi kitab tasneef farmaee albatta Hazrat Rasoolullah SAS ki tarha chand Dawati Makatib paey jate hain jin mein Dawat aur Hikmat wo Muazimat ki wahi seedhi saadhi batein hain jo Allahu Ta’ala ke Khalifeh ko bayan karni chaiyein. Ilmi nook jhook wo tabhhur wo talatum in mein nahin hai.

Jitne Ambiyaa Maboos huwe hain un ke Tariqa-e-Hidayat ke muta’liye se wazeh hoga ke unhuin ne bajuz Kitabullah ke dosree kitab par Rushd wo Hidayat ki na unhuin ne apni taraf se koi kitab tasneef ki. Hazrat Khatamn-Nabiyeen Muhammad SAS ne to apni Ahadees-e-Shareefa tak likhne se man’a farmadiya tha."لاتکتبوا عنی غیر القرآن" kuin ke Khulafa-e-Ilahi ki dawat Ahkaam-e-Ilahiya aur sirf Kitabullah par rahi hai. Khaw woh kitab un par Nazil huwe ho ya un se pahle ke kisi Paighambar par, isi tarha Imamuna AS ne bhi Kitabullah par makhlooq ko Dawat di aur isi ke Rumooz wo Haqayaq par

aagahi bakhshi. Aur aisi Ta'leem di ke jis se Batin ke Saiqul aur Ishq wo Muhabbat-e-Ilahi ke loozoom ki takmeel ho aur Muarif-e-Tawheed-e-Bari-Ta'ala ke Aala-Madarij hasil hon. Garz kasabi uloom ka istemal na karna Aap AS ke kasabi uloom ko bhuladiya jane ka yeh bhi aik bai-yin sabot hai. Fil-haqeeqat Aap AS ka Kasab-e-ilm Aap AS ke Alaem-e-Arhasiya ke minjumla aik Aejaaz ki haisiyat bhi rakhta hai kuin ke is zamane ke Khanqahaun, Masjidaun aur Madresaun mein jabaja Uloom-e-Deeniya wo Uloom-e-Mashriqiya ki Ta'leem huwa karti thi. Is liye Ulama wo Huffaaz ki taidaad ba-kasrat maujood thi jin mein se aik se aik bartar Sahib-e-Kamaal paey jate the. Aur khusoosan Jauanpur is-zamane mein Ulama wo Fuzalaa ka markaz bana huwa the. Pas jis tarha Khuda-e-Quddoos ne Hazrat Daood AS ko Naghma Sara'aun mein, Hazrat Musa AS ko Sahiraun mein aur Hazrat Isa AS ko Atibba' mein aur Hazrat Khatamun-Nabiyeen SAS ko Fasiihul Lisaan Arabaun mein Aejaaz farmaya tha isi tarha Aap ko us zamane ke Jaleelul Qadr Ulama wo Huffaaz mein Aejaaz-numa Ilm wo Hifz ata farmaya hai. Pas yahi wajhe thi Aap AS ki ba-zahir Tahseel ki. Is se Qudrat ka mansha'a yeh ma'loom hota hai ke Khulafa-e-Ilahi ki ghair mamooli Quwwat wo Iste'daad ke aise muzahire se un ki Ghaibi Iste'daad, Taeed ka Iqaan paida karwaya jaye. Yahi wajhe hai ke Khalifatull ko us ke zamane ke Sahib-e-Kamaal logaun par bartari ata ki jati hai. Isi tarha Imamuna AS ko bhi Aap AS ke zamane ke ba-kamaal Ulamaa wo Huffaaz par hairatnaak bartar ata farmakar Aap AS ki Maujiz-numa Quwwat wo Iste'daad ko zahir farmadiya gaya warna jis Kanz-e-Makhfi se Faizaan hasil horah tha aur jis Zaat-e-Qudsee-Sifaat se Aap AS Ta'aleem parahe the us Faizaan aur Ta'aleem ke hote huwe Aap ko Kasab-e-Ilm ki koi hajat na thi. Pas Syeduna AS ki

Talib-e-Ilmi sirf Izhaar-e-Aejaaz par mabni thi aur bas!!!!
Chunache Riwayat ke alfaaz mulaheza hon:

بعد از مہدیت پیشِ خدائے تعالیٰ عرض کردند کہ اے بارِخدایا اگر بعد از مہدیت ایں چنیں علمِ لدنی عطا کردی؟ پس آں علمِ ظاہری را چہ مقصود بود؟ فرمان شد برائے حجتِ خلق پیش ازاں علم ظاہر دادیم (انصاف نامہ باب دہم)

Translation:- Yani Mahdi-e-Mau'ood AS ne Mansab-e-Mahdiyat ata hone ke ba'ad Baargah-e-Aezadi mein arz kiya ki Khuda-Ya! Jab Tune aisa Ilm-e-Ladunni ata farmaya hai to us (Ibtedaee) Ilm-e-Zahir se kiya maqsood tha? Farman huwa "Khalq ki Hujjat ke liye".
Mulaheza ho is Riwayat mein "Hujjat" ka lafz Aejaaz ki Haisiyat par badi-hatan dalalat kar raha hai. Hasil-e-Kalam yeh hai ke Syeduna AS ko baland Martaba, Wahabi Ta'aleem hasil thi. Aur Aap AS ne is Ta'aleem-e-Bila Waasita ki apne Khusoosiyat par aise wazeh Alaem wo Aasaar ke zariye makhlooq ko aagah farmaya jaise ke Khuda-e-Ta'ala ne apne wajood aur apni Qudrat-e-Kamila par aur Hazrat Muhammad Mustufa SAS ne apni Nubuwat wo Risalat ki sadaqat par Aayaat wo Baiyinaat ke zariye aagah farmaya hai isi liye Aap AS ne Dawa-e-Mahdiyat ke ba'ad farmaya ke:-

"اگر بندہ خلوت میں قرآن کا مطالعہ کرکے معانی سوچ کر باہر آ تا ہے اور بیان کرتا ہے تو بندہ ظالم اور مفتری علی اللہ ہوجائے گا۔ بندہ جو کچھ کہتا، کرتا، اور سناتا ہے اللہ تعالیٰ ہی کے حکم سے کہتا، کرتا اور سناتا ہے۔ بندہ کو اللہ تعالیٰ کی طرف سے روزانہ بلا واسطہ تعلیم ہوا کرتی ہے۔(روایت 9)

Translation:- Agar Banda Khilwat mein Qur'an ka muta'liya karke ma'ni soch kar baher aata hai aur Bayan karta hai to Banda Zalim aur Muftari Ilallah hojayega. Banda jo kuch kehta, karta aur sunata hai Allahu Ta'ala hi ke Hukm se kahta, karta aur Sunata hai. Bande ko Allah Ta'ala ki tarf se rozana Bila-Wasita Ta'aleem huwa karti hai. Riwayat 9.

Is liye ke is waqt Aap AS ka Ilm-e-Zahiri bhuladiya gaya that Aap AS sirf Ilm-e-Bila-Wasitah se istefadah farma rahe the. Apni zahni soch bichar aur kutub-e-Mutadawil ki ma'loomaat se Istemdaad ki Aap AS ko Qata-an zaroorat na thi.

فسبحان الذی بعث المهدی الموعود الرشد و الهداية و خلقنا فی امته ذات الفضيلة و الكرمته اللّٰهم اهدنا و اهدالاموتوفيق الايمان والسطاعة۔

☆☆☆☆☆

TAUZIH RIWAYAAT (10)

Muallif-e-Hadiya-e-Mahdavia ne aeteraaz kiya hai ke "ثُمَّ" ke ma'ani Tarakhi ke hain, lazim ho ke Qira't ke saath hi bayan bhi ho na ke Hayat-e-Aan-Hazrat SAS ke. Pas yeh kahna ke ma'ani "ثُمَّ" ke Hazrat SAS ke zamane mein durust nahin na-durust hai. "ثُمَّ" ko saikadaun barsaun ki taakheer darkaar nahin. Aur na is mein yeh shart hai ke Inqraz-e-Hayat mukhatib ke is ka Zahoor ho balke mutlaq Takheer ka mufaad hai. Khwah ziyada ho ya kam. Chunache Shawahid is ke be-Shumaar hain.

ثم لا يتبعون ما انفقوا منا ولا اذی۔ ثم انزل عليكم من بعد النعم امته نعاسا۔ ثم ياتی من بعد ذالک سبع شداد ثم لنفسہٖ فی اليم (ہدیۂ مہدویہ)

Sahib-e-Hadiya ne khud is amr ko tasleem karliya hai ke "ثُمَّ" Mutlaq taaqeer ka faedah deta hai kawh taqeer kam ho ya ziyada. Aur jis tarha unhuine Tarakhi qaribah ke shawahid paish kiye hain isi tarha Taraakhi-e-Baeedah ke bhi bahut shawahid hain.

ثُمَّ اِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ۔ ثُمَّ اِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تُبْعَثُوْنَ۔ ثُمَّ يُمِيْتُكُمْ ۔ ثُمَّ يَحْيِيْكُمْ۔

Mulaheza ho ke "ثُمَّ" ka istemal Qiyamat tak ki taaqeer ke liye bhi huwa hai. Aur Qazi Baizavi RA ne likha hai:-

"هُوَ دَلِيلٌ عَلَى جَوَازِ تَأَخِيرُ الْبَيَانْ"

Ya'ni woh Aayaat Takheer-e-Bayan ke jawaz ki Daleel hai.
Is Aayat ke ma-qabl mazmoon ka rabt yeh hai ke Ibn-e-Abbas RZ ne farmaya ke jab Hazrat Jibra'el AS Aan-Hazrat SAS ke samne Qur'an padhte to Aan-Hazrat SAS bhi un ke saath-saath jaldi-jaldi padhne lagte ta ke bhool na jaein. Is par yeh Aayat nazil huwi:-

لَا تُحَرِّكْ بِهٖ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهٖ ﴿16﴾ ط اِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهٗ وَ قُرْاٰنَهٗ ﴿17﴾ ۚ فَاِذَا قَرَاْنٰهُ فَاتَّبِعْ قُرْاٰنَهٗ ﴿18﴾ ۚ (سورۃالقیٰمتہ)

Ya'ni tum un ke saath hi Zaban ko Harkat na do aur yaad karne ke liye jaldi na karo, beshak is Qur'an ko (tubmhare dil mein) jama'a kardena aur is ko (tumhare zaban par) qaeem kardena hamare zimme hai. Jab Hum is ko (Jibra'el ki zabani) padhein to tum un ke padhne ki pairavi karo. Is ke ba'ad yeh Aayat hai:- ثُمَّ اِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهٗ ﴿19﴾ ط (سورۃالقیٰمت) ya'ni phir is ka Bayan Hamre zimme hai. Aan-Hazrat SAS ka jaldi padhna Hifz-e-Qur'an ke liye tha. Bayan-e-Qur'an ke liye nahin "ثُمَّ اِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهٗ" ka ta'aluq is ke pahle ke Mazmoon se hona zaroori nahin hai. Nahvi Qaedah bhi yeh ke "ثُمَّ" 2 jumlaun ke mazmoon ko alaehda karne ke liye bhi istemaal huwa karta hai.
Aur baaz shawahid aise bhi hain jin se Mahdi-e-Mau'ood AS ka Mubayyin-e-Qur'an hona Zahir hota hai, Masalan Hazrat Isa AS ne farmaya:- " نَحْنُ نَاتِيكُمْ بِالتَّنْزِيلِ وَ اَمَّا التَّاوِيلِ ضِيَاتِي بِهِ اَلْفَارِ قَلِيطُ "
Ya'ni Hum tumhare pas Tanzeel (Sahaf) le Aate hain aur lekin Taweel (Bayan) to Farqaleet le aaye ga. Farqaleet se ba'az logaun ne Hazrat Rasoolullah SAS murad li hai aur yeh kisi

tarha Sahih nahin kuin ke Aan-Hazrat SAS Sahib-e-Kitab hain. Sirf Sahib-e-Bayan nahin aur "نَحْنُ نَاتِيكُمْ" jama'-muta-kallim hai. Is mein Sahib-e-Kitab Ambiya' ki poori jama'at dakhil hai. Is ke ba'ad Taweel ya'ni Bayan ko alaheda kar ke Farqaleet se makhsoos kiya gaya hai aur Hazrat Rasoolullah SAS ke ba'ad Mahdi-e-Mau'ood Khalifatullah hi ki Zaat hai jis par Bayan-e-Qur'an ka itlaaq kiya jasakta hai. Is liye Farqaleet se murad Mahdi-e-Mau'ood AS hain.

Allamatu-Asar Bandagi Miyan Abdul Malik Sujawandi RA farmate hain:

ya'ni جعل الشيخ فارقليط نلسان عيسىٰ عليه السلام عبارة عن المهدى (سراج الابصار)

Shaikh Abdur-Razzaq Kaashi RA ne Isa AS ke Bayan kardah Farqaleet se Muhammad Mahdi AS murad liya hai.

Aur Tafseer-e-Mua'lam mein Aayat:-

يَاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا عَلَيْكُمْ اَنْفُسَكُمْ (سورة المآئدة 105) ya'ni (Aey Iman walo! Apni fikr karo) ki tafseer mein likha hai ke:

ان القرآن نزل منه اى مض تاويلهن قبل ان نيزلن و منه اى وقع تاويلهن على عهد رسول الله و منه اى وقع تاويلهن بعد رسول الله و منه اى يقع تاويلهن فى اٰخر الزمان۔۔۔

Ya'ni Qur'an Nazil huwa aur Ba'az Taweel is ke pahle guzar chukein aur Ba'az ki Taweel Rasoolulluah SAS ke zamane mein huwein aur Ba'az ki Taweelein Rasoolullah SAS ke ba'ad huwein aur Ba'az ki Taweelein Aakhir zamane mein hongein. Ya'ni Aakhir zamane mein Bayan-e-Qur'an Mahdi-e-Mau'ood karein ge.

Shaik Muhi-Uddin Ibn-e-Arabi RA farmate hain:-

قد اخبر عليه السلام عن المهدى انه لايخطى و جعله ملحقًا بالانبياء عليهم الصلوٰة والسلام فى ذالک الحكم (فتوحاتِ مكيه)

Translation:- Rasoolullah SAS ne Mahdi AS ki nisbat khabar di hai ke woh khata na karein ge aur is Sifat-e-Asmat mein

Rasoolullah SAS ne Mahdi-e-Mau'ood ko Ambiya' se Mulhiq farmaya hai.
Mahdi-e-Mau'ood AS ki yeh Shaan hai to un ke zariye Bayan-e-Quran Zarooriyaat-e-Deen se sabit hota hai ta ke Qur'an-e-Majeed ke Mazameen is Qataee-Uddala-yelah zariye se ma'loom ho jaein aur Deen-e-Islam ki Rooh Az-Sar-e-Nau taza hojaye. Is liye jis tarha ba'az Aayaat mein Mahdi-e-Mau'ood ki Bai'sat ke mutalliq Isharaat paye jaa te hain isi tarha ثُمَّ اِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهٗ mein bhi aisa hi Isharah paya jata hai aur jab ke Imamuna Hazrat Syed Muhammad Mahdi AS ne Khuda-e-Ta'ala ke Be-Wasita Hukm se farmadiya ke yahan Bande ki Zaat murad hai to ab Isharah na raha balke Tafseer Mutaiyan hochuki ke yeh Mahdi-e-Mau'ood AS hi se mutalliq hai. Qur'an-e-Majeed mein Tawheed, Ibadat wo Muamilaat aur Qasas se mutalliq jo Mazaameen hain un mein Tawheed-e-Bari-Ta'ala asl hai. Aur Islam Iman Ehsaan ki Ta'aleem isi Tawheed se Ta'lluq rakhte hain.
Hazrat Umar-e-Farooq RZ se aik Hadees Mishkawt-e-Shareef mein bayan huwi hai. Jis mein Jibrael AS aur Aan-Hazrat SAS ka suwal wo jawab darj hai:-

قال یا محمد اخبرنی عن الاسلام قال الاسلام ان تشهدان لااله الا الله و ان محمد رسول الله و تقیم الصلوٰة و توتی الزکوٰه و تصوم رمضان و تحج البیت ان استطعت الیه سبیلا قال صدقت۔ قال فاخبرنی عن الایمان قال ان تومن بالله و ملئکته و کتبه ورسله و الیوم الاٰخر و تومن بالقدر خیره و شره قال صدقت قال فاخبرنی عن الاحسان قال ان تعبدالله کانک تراه فان لم تکن تراه فانه یراک ۔الخ رواه مسلم و رواه انوهریره ۔

Translation:- (Jibrael AS ne) suwal kiya Aey Muhammad SAS mujhe Islam ki khabar dijiye. Farmaya Islam yeh hai ke tum gawahi do ke Allah ke siwaey koi Ma'bood nahin ba'ad yeh ke Muhammad Allah ke Rasool hain. Aur Namaz padho, Zakaat do, Ramazan mein Roze rakho. Aur agar safar ki isteta'at ho

to Hajj karo. (Jibra'il AS ne) Kaha Aap SAS ne sach farmaya. Phir kaha mujhe Iman ki khabar dijiye. Farmaya Allah aur Malaeka aur Aasmani Kitabaun aur Rasoolaun aur Qadr Khair wo Shar par Iman laein. (Jibra'il AS ne) kaha Aap SAS ne sach farmaya. Phir kaha mujhe Ehsaan ki khabar dijiye. Farmaya ke tum Allah ki Ibadat is tarha karo ke Khuda ko dekh rahe ho. Agar tum is ko dekh na sakte ho to yeh (Khayaal rakho) ke Khuda tum ko dekh raha hai.

Wazeh ho ke Ta'leem-e-Islam muta'aliq ba khusoosiyat-e-Nubuwat hai aur Ta'leem-e-Ehsaan ba-Khusoo-siyaat-e-Vilayat hai aur Iman in dono mein mushtarik hai. Aan-Hazrat SAS ne Iman wo Islam, Iibaadaat wo muamilaat par Aala Sabeel-ud-Dawat-e-Qur'an-e-Majeed ki Ta'leem se awam-unnas ko kama haqqahu mustafeez farmaya. Aur Ehsaan ki Ta'leem khas-khas Sahaba RZ ko di gaee. Isi liye aksar Sufiya wo Muhaqiqeen ne Hazrat Ali Karam Allahu Wajahu ko Mabdah-e-Vilayat tasleem kiya hai. Ta'aleem-e-Ehsaan se mutaliq hum ne Tablab-e-Deedar-e-Khuda aur Zikrullah ke Bayan mein jo Tauzih ki hai is ke mulaheze se Shariyat wo Tareeqat aur Ehsaan ki tafseel ma'loom hogi. Chun ke Ta'aleem-e-Ehsaan khusoosiyaat-e-Vilayat se mutaliq hai is liye Mashiyat-e-Aezadi ne aik Mazhar-e-Vilayat ki Bai'sat ko zaroori qaraar diya. Isi liye Hazrat Mahdi AS ne farmaya: "Is-Aaya-e-Sharifa mein عَلَّمَ الْقُرْاٰنَ se murad Hazrat Rasoolullah SAS hain. Aap AS in Zawahir-e-Quran par Bayan karne ke-liye mamoor hain jo Nubuwat se Ta'luq rakhte hain aur اَلْقُرْاٰنَ jo ke Vilayat se-Ta'luq rakhte hai woh Mahdi AS ne Bayan kiya hai. (Riwayat 221)

Neez farmaya:- "Iman Zaat-e-Khuda hai, Allahu Ta'ala ne mujhe Vilayat-e-Muhammadiya SAS ke un Ahkaam ko Bayan karne ke liye Maboos farmaya hai jo ke Mahdi-e-Mau'ood AS

se mutaliq hain. Riwayat 220.

Neez farmaya:-ثُمَّ اِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهٗ se murad Zaat-e-Mahdi hai ya'ni Khuda-e-Ta'ala ne Paighambar SAS se wada farmaya hai ke (Aey Paighambar SAS!) tum ranjeedah na hon Qur'an ke Ahkaam ki Masheeyat aur us ki Muradein jo Ehsaan se Ta'luq rakhte hain tum se faut na hongi balke Aakhir Zamane mein jo ke Fatar-ah Wahi ka mauqa hai us waqt quloob se Ta'luq rakhne wali mua'ni wo Ahkaam-e-Qur'an, Mahdi AS ki zaban se Bayan honge...(Alakh Riwayat 232)

Garz hamare is mukhtesar mazmoon se zahir hai ke ثُمَّ اِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهٗ mein Bayan muta'liq ba-Ehsaan ki taraf Isharah hai jis ka ta'luq khusoosiyaat-e-Vilayat-e-Muhammadiya se hai aur is ke Mazhar Mahdi-e-Mau'ood Alai-His-Salawatus-Salam hain.

TAUZIH RIWAYAAT (11)

Is Riwayat ki wajhe se Sahib-e-Hadiya-e-Mahdavia ne Mahdi AS par Shirk-e-Haqeeqi ka ilzam aayad kiya hai. Chunache likha hai ke yeh Sifat-e-Ilahi ke:

ان الله يعلم غيب السمٰوٰت والارض۔يعلم مايلج فى الارض وما يخرج منها ۔الخ

ان تک مشقال حبة من خردل فتكن فى صخرة اوفى السمٰوٰت اوفى الارض يات بهاالله

ke Sifat-e-Ilm-e-Ilahi aur jabaja Janab-e-Bari is ko apne waste khaas farmate hain. Shaik-e-Mausoof (Imamuna AS) bhi is mein Khuda ke saath shareek hain ke isi tarha ka Ilm-e-Ghaib in ko bhi hasil hai."

Is ke ba'ad unhuin ne Shawahid-ul-Vilayat waghairah kitabaun se isi mazmoon ki Riwayaat paish ki hain jo ke

Riwayat 11 mein hai. Aur aik Riwayat yeh bhi paish ki hai ke:- Shaik-e-Mazkoor (Imamuna AS) ne apne Khalife Dilawar ke haq mein farmaya ke Miyan Dilawar ko Arsh se Tah-tas-Sara tak aisa roshan hai jaisa ke haath mein Raee ka Dana ho.” Is ke ba’ad likha hai ke:-

“Dekhiye Bade Miyan to Bade Miyan Chote Miyan Subha-Allah khud ba-dault ko jumla maujoodaat ke jis mein Samawaat wo arz wo Ma-baeen-e-huma sab dakhil hai manind-e-Dana-e-Raee ke ya misl-e-rupiye Ashrafi ke haath mein the. Murideen ke haath mein bhi Arsh wo Farsh manin-e-dana-e-Raee ke rakha huwa hai. Aur Ahle-e-Sunnat ka Aeteqaad yeh hai ke yeh aik Nau’ ki Shirk-e-Haqeeqi ka dawa hai aur yeh farq kuch ba-kar aamad nahin hai ke yeh sifat Allahu Ta’ala mein Biz-zaat hai aur Bashar mein bilwasita Ata-e-Ilahi hai kuinke Allahu Ta’ala apni Sifat Bashar mein paida nahin karta hai ke koi Bashar manind-e-Haq-e-Subhanahu ke Aalam-e-Maujoodaat ya Khaliq-e-Kaenaat ya Razzaq Haywanaat ya Hafiz-e-Arz wo Samawaat ho jaye. استغفراللہ العظیم phir Khuda aur bande mein kiya farq raha.

(Hadiya-e-Mahdavia Aqeeda-e-Haftum)

Muallif-e-Hadiya-e-Mahdavia ke rakeek andaaz-e-bayan aur hazal wo hajo par hayrat wo ta’ajub ki zaroorat nahin hai kuin ke is kitab ke Zariey ziyadah-tar maqamaat par is se bahut ziyadah na-shaesta mazameen maujood hain jo khud muallif hi ke maeyaar-e-akhlaq aur mailaan-e-tabaee ke aaena-dar hain. Aur muallif ka yeh maeyaar-e-akhlaq khud un ke ilzamaat-e-mansooba ka jawab bhi hai jo un huin ne aik Muddaee-e-Mahdiyat wo Khilafat Hasti, jis ki Vilayat ki hud tak us zamane ke aksar aghiyaar ka ittefaq un ki tasaneef mein maujood hai. Us Hasti ki taraf Bud-Khalqiyaan mansoob karne ki niyyat se Tahreefaat aur ghalat istedlaal

mein intehaee jidojahad ki hai.
Zair-e-bahes mahola-e-bala mazmoon mein mu'teriz ne likha hai ke:-
"Yeh farq kuch bikar aamad nahin hai ke yeh Sifat Allahu Ta'ala mein Biz-Zaat hai aur Bashar mein Bilwasita Ataa-e-Ilahi hai kuin ke Allahu Ta'ala apni Sifat Bashar mein paida nahin kart---alkh.
Aur isi bina par Niyaz Fatah poori Mudeer-e-Risala Nigar Lucknow ne bhi Hazrat Rasooullah SAS ki Paisheen-Goeaun ki Riwayaat ko na Qabil-e-Lehaz qaraar diya hai. Hum ne is ke jawab mein aik Risala Musamma-ba "Ilm-e-Gaib" 1359 H Mein shaye kiya hai jis mein ba-daleel wazeh bahes ki hai aur sabit kiya hai ke yeh aisi faash galati hai jis se Aayaat-e-Qur'aani aur Ahaadees-e-Mutawatira-e-Sahihiya ka inkaar lazim aata hai. Ulma-e-Mutaqadimeen wo Muta'aqireen ne is-masale par jo ke Ma'rekatul-Aara bahesein ki hain un ke muta'ele se ma'loom hota hai ke Ilm-e-Ghaib wo hai jo sare mumkinaa zaraya-e-ilm mafqood hone ke bawajood baghair kisi tawassut ke ma'loom hojaye. Zahir hai ke aisa Ilm insaan ki taqat se baher hai hatta ke Nabi wo Khalifatullah ke liye bhi muhaal hai. Maulvi Abdul Haq Muhaddis-e-Dahlavi ne. فلایظھر علی غیبہٖ احداً الامن ارتضیٰ من رسول ki Tafseer mein likha hai.
Imam Fakhar Uddin Razi RA Ghaibihi se murad sirf Qiyamat ki khabar le te hain (Mu'tezalah waghaira ke) is Aeteraaz se aur un shubhaat se bachne ke liye Ba'az "Ghaib" Kahan aur Ahl-e-Khwab bhi jante hain (Jild 7 S-244).
Is par Qazi Shanukani ne likha hai ke, "Zinniyat wo Qataeeyat ka bayyan farq hote huwe Ilm-e-Ghaib Rasoolullah SAS ke izhaar mein kuin ta'mul karna chahiye.
Ahkhar ka khayal yeh hai ke Tawassut aur Bila-Tawassut ka farq aik Daleel-e-Wazeh aur Burhan-e-Qate' hai. Is liye hum

ko na Mu'tezalah waghaira ke aise Aeteraz se bachne ki zaroorat hai na Zinniyat wo Qataeeyat ki bahes ki zaroorat. Kuin ke Kahanaun waghaira ke Ilm ko zair-e-bahes Ilm-e-Ghaib se koi nisbat hi nahin.

Haqeeqat to yeh hai ke Nabi, Khalifatullah ko Omoor-e-Mugheeba ka qataee ilm hone ke bawajood is par bhi Ilm-e-Ghaib ka itlaaq nahin hosakta kuin ke woh Ilm Tawassut aur Waseelah hi se hota hai. Khaw woh Tawassut kisi Makhsoos Farishte ka ho ya Khud Zaat-e-Bari-Ta'ala ka, Aakhir Tawassut wo Zariya zaroor hai. Isi liye Mazhab-e-Islam mein yeh Musallam hai ke Ilm-e-Ghaib siwaey Khuda ke kisi ko hasil nahin.

Qur'an-e-Majeed mein aisi Aayaat bhi milti hain jin se Rasoolullah SAS ka Sahib-e-Ilm-e-Ghaib hona zahir hota hai.

Allahu Ta'ala farmata hai. وَمَا هُوَ عَلَى الْغَيْبِ بِضَنِينٍ ﴿24﴾ (سورۃ التکویر)

Translation:- (Hazrat SAS) Ghaib ki batein karne mein Bakheel nahin hain.

Mulaheza ho Bakheel ka lafz Aap SAS ke Sahib-e-Ilm-e-Ghaib hone par dalalat kar raha hai kuin ke Bakheel wahi hai jis ke pas zar wo dawlat ho aur zaroorat par kaam na le. Agar kisi ke pas zar wo dawlat hi na ho aur woh zaroorat par kharch na kar sake to is ko muflis wo muhtaaj kahte hain Bakheel nahin kahte. pas "عَلَى الْغَيْبِ بِضَنِينٍ" ki nafi se sabit hai ke Aap SAS Sahib-e-Ilm-e-Ghaib hain.

Is ke ilawa aisi Ahaadees bhi maujood hain. Yahi wajhe ki Akabir-e-Ulma-e-Ahl-e-Sunnat ki ba'az kitabaun mein Hazrat Rasoolullah SAS ko bhi Aalimul Ghaib kaha gaya hai. Aur yeh mahez majaaz ki haisiyat hai.

Khalifatullah ka yeh ilm agar-che Zariya-e-Waseela zaroor rakhta hai lekin woh aisa Waseela hai ke Iktesaab-e-Ilm ke

sare Wasaael wo zaraye aur Quaa-e-Insaani ki poori mukammil Quatein sarf kardene ke bawajood hasil karna muhaal hai. Goya Khalifatullah ka yeh Ilm Ghaibiyat aur Wahbiyat ka mazhar hai. Isi liye aise ilm ko bhi majaazan Ilm-e-Ghaib se Ta'beer kiya gaya hai. Hasi-e-kalam yeh ke Ilm-e-Ghaib se Biz-Zaat Muttasif sirf Khuda-e- Wahdahu La Shareek وحدهٗ لا شریك لهٗ hai. Lekin Allahu Ta'la ne apne Khalifaun ko jin Omoor-e-Mugheeba se waqif karaya hai is se inkaar Aayaat-e-Qur'aani ka inkaar hai aur Aayaat-e-Qur'an ke inkaar ka hukm ma'loom. Is baab ki Aayaat-e-kareem mulaheza hon.

(1) عٰلِمُ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ عَلٰى غَيْبِهٖٓ اَحَدًا ﴿26﴾ اِلَّا مَنِ ارْتَضٰى مِنْ رَّسُوْلٍ فَاِنَّهٗ يَسْلُكُ مِنْ م بَيْنِ يَدَيْهِ وَ مِنْ خَلْفِهٖ رَصَدًا ﴿27﴾ (سورۃالجن)

Allah Gaib ka Jan-ne Wala hai apne Ghaib par kisi ko Aagaah nahin karta magar Rasoolaun mein se jis ko chahta hai Aagaah karta hai.

(2) وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيُطْلِعَكُمْ عَلَى الْغَيْبِ وَ لٰكِنَّ اللّٰهَ يَجْتَبِيْ مِنْ رُّسُلِهٖ مَنْ يَّشَآءُ ص۔۔۔الخ (سورۃاٰل عمران۔179)

Aur Allah yuin nahin karta ke Ghaib ki bataun par tum ko Aagaag karde lekin (kisi ko Aagaah karna chahta hai to) apne Rasoolaun mein se jis ko chahta hai chun leta hai.

(3) وَلَا يُحِيْطُوْنَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهٖٓ اِلَّا بِمَا شَآءَ ۚ (سورۃالبقرہ۔255)

Translation:- Aur woh Khuda ke aik zara Ilm ka bhi ahata nahin karsakte magar itne ka jitne ka Woh chahe.

(4) وَ اَنْزَلَ اللّٰهُ عَلَيْكَ الْكِتٰبَ وَ الْحِكْمَةَ وَ عَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُنْ تَعْلَمُ ط وَ كَانَ فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكَ عَظِيْمًا ﴿113﴾ (سورۃالنسآء)

Translation:- Aur Allah ne Aap SAS par Kitab wo Hikmat nazil ki aur Aap SAS ko woh sab kuch ma'loom kardiya hai jo

Aap nahin jante the aur Aap SAS par Allah ka bada Fazl hai.

(5) وَ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتٰبَ تِبْيَانًا لِّكُلِّ شَيْءٍ وَّهُدًى وَّ رَحْمَةً وَّ بُشْرٰى لِلْمُسْلِمِيْنَ ﴿89﴾

(سورۃالنحل)

Translation:- Aur Hum ne Aap SAS par Kitab nazil ki hai har cheez ka Bayan karne ke liye.

Allama Jalal Uddin Sewti RA ne is Aayat ki Tafseer mein likha hai:-

عن ابی بکربن مجاھد انہ قال یوما ما من شی فی العالم الاوھو فی کتاب اللہ تعالیٰ (اتفان)

Translation:- Abu Bakar Bin Mujahid RA ki Riwayat hai ke unhuin ne aik din kaha ke duniya mein koi cheez aisi nahin jis ka zikr Qur'an mein na ho. Aur Sahib-e-Arais ne likha hai ke:-

وھو کتابہ المکنون و خطانہ المصؤن بخبر عما کان و یکون من کل جد و علم۔

Translation:- Aur woh is ki kitab jo chapi huwi hai aur us ka woh khitaab Jis ki hifazat ki gaee hai khabar dete hain poore-poore Ilm-e-Wahad ke saath har us cheez ki jo hochuki aur hone wali hai.

(6) وَعَلَّمْنٰهُ مِنْ لَّدُنَّا عِلْمًا ﴿65﴾(سورۃالکھف)

Translation:- Aur hum ne us ko (Muhammad SAS ko) Hamare pas se aik ilm sikha diya hai.

In Aayaat-e-Kareema se wazeh hai ke Allahu Ta'ala ne apne Khalifaun ko omoor-e-Mugheeba se waqif karaya hai. Is Atiya-e-Ilahi ko Shirk qaraar dena aur is se Allahu Ta'ala ki Sifat ka Bashar mein paida karne ka ilzaam a'yad karna, Qur'an-e-Majeed ki Aayaat-e-Sareeha ka badehi inkaar hai. Is par lutf yeh ke is ko Ahl-e-Sunnat ka aeteqaad qaraar diya gaya hai. Aur yeh Ahl-e-Sunnat par Sareeh Bohtaan hai.

ہر آں کہتر کہ با مہتر ستیزد ☆☆☆ چناں افتد کہ ہرگز بر نہ خیزد

Ambiya wo Kholafa-e-Ilahiya ko Omoor-e-Mughibah par

aagah karna Aayaat-e-Kareema wo Ahaadees-e-Sahihya se sabit hai balke is amr se bhi inkaar nahin kiya jasakta ke Awliya-e-Kamileen wo Sadiqeen ko bhi aagah kiya gaya tha. Hum yahan aisi Riwayaat bhi paish kar sakte hain jo biainihi Riwayat 11 aur un Riwahyaat ke muta'biq hain jin par Muallif-e-Hadiya-e-Mahdavia ne Aqeeda-e-Haftdahum ke tahet Aeteraaz kiya hai. Chunache Miskwat-e-Shareef mein hai:-

قال رسول اللہ ﷺ انی اری مالا ترون والسمع مالا تسمعون و انی اعلم اٰخر اھل الجنۃ دخولا و اٰخر اھل النار خروجًا۔

Translation:- Hazrat Rasoolullah SAS ne farmaya ke mein woh dekhta huin jo tum nahin dekhte aur woh sunta huin jo tum nahin sute aur mein is Aakhiri Shakhs ko bhi janta huin jo Jannat mein dakhil hoga aur us Aakhiri Shakhs ko bhi janta huin jo Dozakh mein dakhil hoga.

Aur aik Hadees-e-Shareef hai ke:-

ان اللہ قد رفع لی الدنیا فانا انظر الیھا و الیٰ ما ھو کائن فیھا الی یوم القیامت کا نما انظر الیٰ کفی ھٰذہٖ۔

Translation:- Tahqeeq ke Allahu Ta'ala ne duniya ko mujh se (itna) qareeb kar diya hai ke mein is ko dekh raha huin aur is mein Qiyamat tak jo kuch hone wala hai woh sab is tarha dekh raha huin goya ke meri dono hathailiyaun ko dekh raha hui. Is Hadees-e-Shareefa ko Ibn-e-Hajar Makki RA ne Tabraani se Riwayat kiya hai aur Syed Sha Mohi-Uddin Qadiri Walloori ne apni kitab Fazlull-Khitab ke faeda 29 mein bayan kiya hai.

Qaedah hai ke doori ki wajhe har cheez apni haqeeqi jisamat se kam dikhaee deti hai khaw yeh doori Jahat-e-Falk se ho ya Jahat-e-Zameen se, Chand, Suraj, Sitare, Sayyaare sab ki jitni jisamat hum apni Aakhaun se dekhte hain un mein se har aik ki jisamat filhaqeeqat ba-darjeha badi hoti hai. Isi tarha

Tayyaara jitna baland ho ga Zameen par ki har badi cheez choti dikhaee de gi. Maqaam-e-gaur hai ke jin ko Sair-e-Mafauq-ul-Aflak-al-Alarsh aur Fana-Fiz-Zaat Was-Sifaat hasil hon unko maujoodaat-e-Aalam ka aik zara barabar dikhaee dena qabil-e-aeteraz kaise ho sakta hai?
Chunache Sahib-e-Yawaqiyat ne likha hai ke:-

وانما كان تعالىٰ لايحويه مكانلان المكان المقول هو من سقف العرش الىٰ نجوم الا زمين و ذالک كالذرة بالنبة لما فوق العرش و لما تحت النجوم-

is ke ba'ad likha hai ke:-

واما العارفون من الانبياء و كمل اتباعهم قيرون هٰذہٖ العرش بالنبة لاتساع الوجود كالذرة الطايرة فى الهواء ليس لها سقف ترسى عليه و الارض تنزل عليها فسبحان الله من لايعرف قدره -(يواقيت بحث 34)

Mazkoorah dono ibarataun ka khulasa yeh hai ke Ambiya' aur un ke Tabaeen ko Sair-e-Mafauq-ul-Aflak-al-Al-Arsh aur Fana-Fillah ki wajhe Arsh se Tahtus-Sara tak aik zarreh ke jaisa dikhaee deta hai. Hazrat Mahboob-e-Subhani Syed Abdul Qadir Jilani RA apne is qaseedeh mein jis ke matle ka Misra-e-oola yeh hai:

سقانى الحب كاسات الوصال yeh shair tahreer farmaya hai,

نظرت الٰى بلاد اللهِ جمعًا كخردلة على حكم اتصال

Nazraat-ilaa biladallahi jamian mein ne Hukm-e-Ittesaal
Ya'ni mein ne Hukm-e-Ittesaal ki wajhe Allahu Ta'ala ke tamaam Kaenaat ko Raee ky Dane ke manind dekha hai.
(Makhaz az Khatmul Huda asbalis siwa urdu Radd-e-Hadiya-e-Mahdavia matbooa 1391 H.
Hasil-e-Kalam yeh ke in Haqayaq ki maujoodagi mein Imamuna Hazrat Mahdi-e-Mau'ood AS se mutalliqa jin Riwayaat par jis andaaz se Muallif-e-Hadiya-e-Mahdavia ne Aeteraz wo bahes ki hai is mein akhlaq aur sirf Musallifaat-e-Akabir-e-Sunnat hi ki khilafwarzi nahin hai balke is se

Ahadees-e-Rasoolullah SAS aur Aayaat-e-Kalamullah ka inkaar bhi lazim Aaya hai. ۔ استغفر اللہ العظیم

جو دونیِ فطرت سے نہیں لایقِ پرواز ☆☆☆ اس مرغکِ بےچارہ کا انجام ہے افتاد (اقبال)

☆☆☆☆☆

TAUZIH RIWAYAAT (12)

Yahi Riwayat “Insaf Name” mein bhi ba-Ikhtelaf-e-alfaz bayan huwi hai. Hadiya-e-Mahdaviya mein “Insaf Name” ki Riwayat par aeteraz kiya gaya hai chunache likha hai ki: “Insaf Name” ke Baab awwal mein likha hai ke Ulama ne in-ke Mahdi se suwal kiya ke Rasool-e-Khuda ne farmaya ke:- یواطی اسمہ اسمی و اسم ابیہ اسم ابی ya’ni Mahdi ka naam mere naam ke aur Mahid ke baap ka naam mere baap ke muafiq hoga. Aur tumhare baap ka naam to Syed Khan hai. Unhuin ne jawab diya ke Rasool-e-Khuda ke baap mard-e-kafir the un ka naam Abdullah kuin kar hosakta hai balke Muhammad Rasoolullah ka naam Muhammad Abdullah tha aur Mahdi ka naam bhi Muhammad Abdullah hai...alkh. Subhan Allah yeh ajeeb kalam hai ke Aaj tak kisi ne kisi se na suna hoga, in buzurk ko bawajood dawa-e-Qur’an fahmi ke itna khiyal mein na aayaa ke kuffaar-e-Arab tamaam Allah ko mante the lekin is ke saat dosraun ko shareek tahraate the. Is waste Kafir kahlate the... Aur Sahaba-e-Kiram RZ mein bahut se shakhs aise the ke un-ke baap daadawaun ka naam Abdullah tha. Agar Shaik-e-Juanpur ko in mein se aik bhi yaad hota to hargiz yeh shuba na karte ke kafir Arabi ka naam Abdullah kuin kar hoga. Aur turfah yeh ke apne baap ka naam ba sabab-e-shohrat ke badal na sake aur Hazrat Risalat Panah SAS ke baap ka naam

Abdullah hone se inkaar kiya is ko sahu-e-katib thaeraya aur khiyal na kiya ke yeh Khabar-e-Mutawatir hai...Khud Mahdi ka qawl in ki kitabaun mein mazkoor hai ke munkir Ijmaa-e-Sahaba-e-Nubuwat wo Vilayat kafir hojata hai. Bawajood is aeteqaad ke kaisa aise Ijmaa ka inkaar kiya. Ab Mahdiyat kahan baqi rahi misl-e-katib Odh gaee. Ab chahiye ke sabit karein ke jab Hazrat Risalat Panah SAS ka naam Muhammad Abdullah hai in ke walid-e-majid ka kiya ism-e-shareef hai. Jab tak yeh Sabit na kareinge Hazrat ke walid ka naam bhi Syed Khan tha in buzurg ka matlab hasil na huwa.
Ab ba khoobi sabit huwa ke jaisa ke in ke Mahdi ki nasal Aala-Nematullah bete Imam Kazim ke nahin hain turf-e-asfal mein Abdullah bhi un ke baap nahin hain aur yeh nasab az-sar-ta-ba-pa manshoora hai...aur Mahdavi Na-Haq apne Peero Murshid ke baap dada mein dast-e-tasarruf daraaz kar rahehain. Aur Syed Khan ko udha-kar Syed Abdullah ko baap thahra rahe hain. Nasab ke muqaddame mein tasarruf nehayat gunah hai. Apna baap chodh-kar dosre ki taraf nisbat karna sakht bura hai. Woh Buzurg isi gunah ke khauf se apne baap ka naam badal-dete the magar ajab gaflat thi ke apne waste Paigambar SAS ke baap ka naam badal diya aur Qur'an ko bhi faramoosh kiya .. (Hadiya-e-Mahdavia Daleel duwwam).
Aur is ibarat se qabl likha hai:-
Farmaya Rasool-e-Khuda SAS ne Duniya tamaam na hogi yahan tak ke qaem karega Allahu Ta'ala aik fard mere Ahl-e-Bait se ke muafiq hoga naam us ka mere naam ke aur us ke baap ke naam ke. Pas bhar de ga Zameen ko adl wo Insaaf se jaisa ke bhar gaee hogi zulm wo baidad se intehaee. Garz ke yeh Hadees Mahdaviyaun aur un ke Mahdi ke nazdeek musallam aur sahih hai magar jaisa ke aik shakhs Namaz

nahin padhta tha us se logaun ne sabab poocha to kaha ke Qur'an mein aaya hai ke "لا تقربالصلوٰۃ" logaun ne kaha is ke aage to padh! Kaha ke aage to tamaam Qur'an hai, sab par kaun amal karta hai. Aisi Mahdavi pichle fiqrah ko dekh kar ghabraye is waste ke un ke Mahdi ko hukumat naseeb na huwi ke Zameen ko adl se bahr dena un par sadiq aaye. Is waste un ke khurd wo buzurk Mahdi se le kar yahan ta ke is mein tarha-tarha ki taweelein aur tahreefein karte hain. Magar fiqrah-e-awwal ko sab ne bila Tahreef tasleem kiya! Muqaddameen-e-Mahdavia ne bhi yeh dawa na kiya chunache Abdul Malik Sujawandi Sahib-e-Sirajul Absaar ne asalatan aur Sahib-e-Ija'z Dalael ne muta'beatan jis jagah ke Ahadees-e-Muafiqah apne Miran ki taeed mein Naql kein is Hadees ka bilkul naam na liya. Aur Muta'khireen ne jab ke zamana guzargaya aur un ke baap dada ke pahchan ne wale mar gaye be dhadak Miran ke baap ka naam badal dala bal ke Sahib-e-Shawahid-al-Vilayat ne man ka naam bhi Aamina tahraya halanke Matla'-al-Vilayat is se Muqaddam hai un ki Maan ka naam BiBi Aaqa Malik likha hai...Alkh (Hadiya-e-Mahdavia Daleel-e-Duwwam)

Andaz-e-Bahes aur may'ar-e-Akhlaq ke bare mein mazeed tabsere ki zaroorat nahin. Riwayat (11) ki bahes mein hum ne jo haqeeqat numayan ki bahut kafi hai. Ab mulaheza ho ke mandarje baala mazmoon mein tahreef wo hazaf lafz aur istedlaal mein kis qadar Azdaad wo Ikhtelaf maujood hai.

1) Pahle to kaha "Mahdaviyaun ke pas yeh Hadees Musallam hai phir kahta hai ke aakhiri hisse se ghabra gaye. Aur isi liye "Sahib-e-Sira-ul-Absar wo Sahib-e-Aejaaz-ud-Dalael" ne is-Hadees ka naam na liya" Halanke yeh bhi galat hai kuin ke "Sahib-e-Sira-ul-Absar" ne is Hadees ke aakhiri hisse par mae dalael tafseeli bahes ki hai. Yeh kitab mae Muqaddama wo

Tarjumah taba' ho chuki hai jo chahein tasdeeq karlein khud mu'tariz ne bhi likha hai ke "In ke khurd wo Buzurg Mahdi se le kar yahan tak is mein tarah-tarah ki taweelein wo tahreefein karte hain .

2) "Matla-ul-Vilayat" ke hawale se mo'teriz ne bayan kiya hai ke "In (Mahdi) ki Maan ka naam BiBi Aaqa Malik hai" Yeh bhi sarasar galat bayani hai. "Matla-ul-Vilayat" ke jitney nuskhe ham ne dekhe sab mein Ibarat yeh hai.

"والدۂ آنحضرت نیز عفیفه صالحه مدام شب خیر بودند درثلث آخر معامله دید ند که آفتاب از آسمان در گریبانِ خود فرود آمده بالا سوئے آسمان رفت و بروایتے ماه از آسماں در فرود آمده بالا سوئے آسمان رفت۔ نام بی بی آمنه بود و نام بی بی آقا ملک گریبانِ خود میاں سید عثمان بعد معامله مذکور داشتند۔۔الخ (مطلع الولایت)

Is ibarat se saf zajir hai ke Bibi ka naam Aamina tha. Lekin Mazkoorah waqeh ke ba'ad Miyan Syed Osman RA Aap ko Aaqa Malik pukarne lage. Mulaheza ho ke mu'tariz ne mahez ilzaam aayad karne ki niyyat se kis tarha ibarat hazaf kardi. Asl naam chupa diya aur bilawajhe Sahib-e-Shawahidul-Vilayat par tabdeel-e-naam ka ilzaam aayad kar diya.

3) Mu'tariz ne likha hai ke (Hadees ka) fiqrah-e-awwal sab (Mahdaviyaun) ne bila-tahreef tasleem kiya" aur yeh bhi likha hai ke "Muta'khireen ne jab zamana guzar gaya aur un ke baap, dada ke pahchan ne wale margay be dhadak Miran ke baap ka naam badal dala". Jab Hadees ke pahle fiqre ko tasleem karne ki wahje se Muta'khireen ko itni dushwari paish aaee ke naam ulat-pulat karne par majboor hogaey to maqam-e-ghaor hai ke Muta'qaddimeen ne is ko tasleem hi kuin kiya aur daleel-e-dawa kis bina par qarar diya jab ke baap, dada ke pahchan-ne wale maujood the? Is ke bar-khilaf Miyan Abdul-Malik Sujawandi RA Sahib-e-Siraj-ul-Absaar ne Minhaj-ut-taqweem mein Miyan Shaikh Mubarik Nagoori ke teesre suwal ke jawab mein wahi Hadees darj farmaee hai.

agar us zamane mein Imamuna AS ke walid ka naam Syed Abdullah mash-hoor na hota to Allam Sujawandi RA yeh Hadees paish na karte.

4) Mu'tariz ne likha hai ke "apna baap chod-kar dosre ki taraf nisbat karna sakht bura hai woh Buzurg is gunah ke khauf se baap ka naam nahin badalte the." Aur is ke ba'ad yeh likha hai ke "Magar ajab gaflat hai ke apne waste Paighambar ka naam badal diya. "Mu'tariz ka yeh tazaad aur yeh ghalat bayani, naql-e-shareef mein tahreef wo tassaruf ka natija hai is ki tawazih aage ma'loom hojaeygi.

5) Mu'tariz ne Insaf Nama ki asal riwayat mein tasarruf kiya hai. Insaf Nama ke alfaaz yeh hain:-

"پدرِ رسول مرد کافر بود آں عبداللہ چگونہ باشد۔ بلکہ محمد رسول اللہ ہم محمد عبد اللہ باشد و مہدی ہم محمد عبداللہ باشد۔"

Is ki bajaye mu'tariz ne yeh likha hai, "Rasool-e-Khuda ke baap mard-e-kafir the un ka naam Abdullah kuin kar hosakta hai balke Muhammad Rasool-Allah ka naam Muhammad Abdullah tha aur Mahdi ka naam bhi Muhammad Abdullah hai." Zahir hai ke Insaf Nama ki Ibarat mein "Abdullah" se Maqsood madlool lafz hai. Naam nahin hai. Mu'tariz ne naam ki qaid apni janib se badha di. Halan-ke yahan "Abdullah" naam hone ki bahes ko ma'ni "Abdullah" ka misdaq hone ki tarf rukh phair diya gaya hai. Chunach Naqliyat-e-Miyan Abdur-Rasheed RZ jo Insaf Nama se muqaddam hai is mein bhi yahi mafhoom ziyadah wazeh alfaz mein bayan huwa hai.

"پدرِ حضرت رسالت پناہ مشرک بود عبداللہ چوں باشد ایں سہوِ کاتب است۔ عبارت در اصل محمد "عبداللہ است و مہدی سیرِ عبداللہ است۔" (روایت12)

mulaheza ho, CHUGUNA BASHAD "چگونہ باشد" aur CHUN-BASHAD "چوں باشد" aur "عبارت" IBARAT ke alfaz is maqsad ke

shahid hain ke yahan "عبداللہ" "Abdullah" se ma'naun ka misdaq maqsood hai.

6) Mu'tariz ne likha hai ke ab bakhoobi sabit huwa ke jaisa ke un ke Mahdi ki nasal ki taraf aala Ne'matullah bete Imam Kazin ke nahin taraf asfal mein "Abdullah" bhi un ke baap nahin hain." Is ke jawab mein Sahib-e-Khatmul-Huda ne jo tahreer farmaya hain is ka Khulasa yeh hai ke Kutub-e-Insab mein Imam Musa Kazim ki aulad ke namaun mein bada ikhtelaf hai aur haqeeqat yeh hai ke Ne'mat bin Ismael bin Moosa Kazim" hai. Agar kahin Ittefaqan Ne'mat aur Imam Kazim RA ke darmiyan ka naam Ismael tark hogaya ho to is ko is tarha Bina-e-aeteraz bana aisa hi hai jaisa ke Imaduddin Eisivi ne "ہدایت المسلمین" HIDAYATUL-MUSLIMEEN ke Baab Shashum ki fasl-e-Suwwam mein ba'az Islami Kutub-e-Tawareekh "روضتہ الاحباب" و "مدارج النبوت" ROZATUL-AHBAAB, wo MADARIJUL-NABUWAT ke hawale se aeteraz kiya hai ke Adnan se oopar "Ishmael" tak ba'az 41 naam aur ba'az 40 naam aur ba'az kuch aur batlate hain. Pas Musalman jo Muhammad SAS ko Ibrahim AS ki aulad qaraar dete hain Ibrahim AS tak un ka Nasab sabit to kardein!!! Kiya yeh aeteraz mahez Ta'asub ka natija nahin."

Waqiya dar asl yeh hai ke jante the ke Hazrat Mahdi AS ke walid ka naam "Syed Abdullah" tha aur Hukumat-e-waqt ki taraf se un ko "Syed Khan" khitaab mila tha. Khitab mein lafz "Syed" khud baiyyan Suboot hai is ke ilawa aghyaar ke muta'adid shajarat-e-Nasab aur Tasaneef-e-mu'taqadimeen mein is ka suboot maujood hai ke Hazrat AS ke walid ka naam "Syed Abdullah" tha. Chunach Sahib-e-Khatmul-Huda likhte hain ke:-

"Hamare ham-nasab aur tumhare ham mazhab maysore mein

Syed Dastageer Sahib waghaira Mashaiqeen un ke shajarat-e-Ansab mein bhi yahan “Syed Abdullah” aur wahan Syed Ne’matullah maujood hai.

(ختم الہدیٰ ردِ ہدیۂ مہدویہ)

Maulavi Khairuddin Muhammd Sahib Khatm-ul-Huda ne Jauapur Nama ke Baab Panjum mein likha hai:-

"پدرش خواجه عبدالله از جانب سلطنت سید خاں خطاب داشت و مادرش آمنه خاتون که خواہر قیوام الملک باشد۔ به آقاملک مخاطب بود، ہر دو مادر و پدر از اجله سادات بنی فاطمه بودند۔

“Juanpur Khairuddin Sahib ki Ta’leef hone ke suboot mein Sahib-e-Muqaddam-Siraj-ul-Absaar ne SM Ja’far ki Ingrazi Tasneef ka hawal bhi diya hai. Mulaheza ho Muqaddam-Sirajul-Absaar matbua’ #2.

2) Aur Sahib-e-Tuhfatul-Kiram ki yeh tahreer bhi naqal ki hai ke:-

"سید الاولیا سید محمد الملقب میراں مہدی بن میر عبدالله المعروف به (سید) خاں که نسبتش به امام موسیٰ کاظم می پیوند (جلد دوم صفحه 22)

Is se zahir hai ke Aa AS ke walid ka naam “Syed Abdullah” mash-hoor wo ma’roof tha. Isi liye Hadees "اسم ابیه اسم ابی" ko istedlaal mein paish kiya gaya hai. Aur yeh amr khud Muallif-e-Hadiya-e-Mahdavia ne bhi tasleem kiya hai ke “Yeh Hadees Mahdaviyaun aur un ke Mahdi AS ke nazdeek musallan aur shahih hai.”

Garz ba’az Mua’sir Ulama ne Hazrat Imamuna AS ke Naam wo Nasab ko janne ke bawajood lafz-e-Khan ko amadan bina-e-aeteraaz qaraar diya to Hazrat AS ne ilzami jawab diya hai ke “Khuda se poocho ke Syed Khan ke bete ko Mahdi kuin banaya.”

Sabib-e-Khatul Huda ne bayan kiya hai ke “Muhaqqiqeen ki Istelah mein “Abdulla” Fard-e-Waqt hota hai. Jis ko Qutub-e-

Madaar aur Qutub-e-Dawar bhi kahte hain. Lekin ibteda-e-Aadam AS se inteha tak Rooh-e-Muhammad SAS hi Jamee'-Aqtaab ki mamdo wo ma'oon hoti hai." Chunache Yawaqiyat ke Mub-has (45) mein darj hai ke:-

اماالقطب الواحدالجميع الانبياء و الرسل والاقطاب من حين نشاءالاقسانى الىٰ يوم القيامة فهو روح محمدنافهم۔

Aur Mub-has (33) mein likha hai ke:-

قال فى الفتوحات فى باب البعين و مائتين ان اسم القطب فى كل زمان عبدالله۔۔الخ

Is ka khulasa yahi hai ke Rooh-e-Muhammad SAS par Qutb-e-Zaman ki Mamdoo wo Maoon hoti hai aur woh "Abdullah" hota hai is se ma'loom huwa ke Hazrat Rasoolullah SAS bahaesiyat-e-Musalmaan-e-Taam "Abdullah" hain.
Isi liye Imamuna AS ne un-Ulama ke jawab mein "Abdullah" ke alfaz se yeh istefadah farmaya ke Khalifatullah ki ahem Khusoosiyat, Abd-e-Taam, "Musalman-e-Taam" hota hai. Is lehaz se dekho yeh ke jis tarah Muhammad SAS Haqeeqatan "Abdullah" the Banda bhi "Abdullah" ki shan rakhte hai ya nahin? Sirf Walid ka naam "Abdullah" hona Dawa-e-Mahdiyat ke liye kafi nahin hai... Imamuna AS ke jawab mein rafa-e-aeteraz ka aik nukta yeh bhi hai ke Syedun-Nasab aur Syed Abdullah ke farzand hone ke bawajood sirf Khitab ke lafz-e-Khan par se Syed Khan ke bete qaraar de kar Aap AS ki Siyadat ko Muta'sir karne ki koshish karna haq-ba-janib hosakta hai to lafz ki yahi bahes Hazrat Rasoolullah SAS ke walid-e-Majid ke naam se muta'lliq bhi ki ja sakti hai ke "Mushrik" fil-haqeeqat "Abdullah" kaise hosakta hai. Is jawab se Hazrat Rasoolullah SAS ke walid ka naam "Abdullah" hone se inkaar lazim nahin aata warna hamare Silsila-e-Nasab mein Aan-Hazrat SAS ke walid ka naam "Syed Abdullah" na hota. Aur isi lehaz se Imamuna AS ka naam "Muhammad

Abdullah" hona chahiye tha halanke Syed Muhammad SAS hai aur khud Muallif ne bhi kahin "Muhammad Abdullah" likhne ki jurat nahin ki hai.
Lehaza Hazrat Rasoolullah SAS ke walid ka naam "Syed Abdullah" hone se inkar qaraar de kar "Khabar-e-Mutawatir-e-Qata'ee" aur "Ijma'-e-Sahaha RZ se inkar ka ilzaam jo aa'yad kiya gaya sarasar be-bunyaad hai.

☆☆☆☆☆

TAUZIH RIWAYAAT (26,27)

Hazrat Mahdi AS ke zamane mein Haq ki taseer har roz tarraqi hi pa rahi thi. Hatta ke Afghanistan ki jaisi Mamlekat mein Ghair-Ma'muli maqbooliyat wo Fath-Mandi hasil huwi jaisa ke Hazrat Rasoolullah SAS ko Mulk-e-Arab mein Hasil huwi thi. Panch sau-saal qabl ke Afghanistan mein Mahdavia ki Tableegh koi Aasaan kaam na tha. Hazrat Mahdi AS ki kamiyabi ka is se badh kar aur kiya Suboot hosakta hai ke Shah-e-Waqt ne Aap AS ka Mazaar-e-Mubark aur Gumbad-e-Shareef banaee aur ab bhi wahan hazaraun Aap AS ke Mo'teqid hai. Aap AS ka Urs aihtemaam se karte hain agarch-ke Hazrat ke Kholofa wo Muta'bieen wahan maujood na rahne aur imtedaad-e-zamana ki wajhe Hazrat AS ki Ta'leemaat-e-alaa-Haliya baqi nahin rahi hain. Is ke bawajood aaj bhi Mahdavi wahan Ziyarat ke liye jate hain to un ke saath achcha sulook kiya jata hai. Garz is Riwayat mein Hazrat AS ka yeh farman ke:-

"تاثیرِ حق ہمچو ماہِ اول روز است کہ ہر روز زیادہ تر شود تا آنکہ بکمال رسد۔"

Hazrat AS ke zamane mein Hazrat AS ke Dawa-e-Mahdiyat ki Sadaqat se muta'liq hai jis-ki ta'seer Aap AS ke zamane mein

darja-e-kamaal ko pahunch gaee thi. Yeh taraqqi Aap AS ke ba'ad bhi rahi? Yeh aik alahedah bahes hai kiun ke khud Hazrat Rasoolullah SAS ne farmadiya hai ke:-

"ان الذین بدء غریباً سیعودالذین کمابدہ"

Isi-tarha Hazrat Mahdi AS ne bhi farmaya ke

" درآخرِوقت دین نقصان خواہد شد" :

☆☆☆☆☆

TAUZIH-E-RIWAYAAT DAR BAYAN-E-MAUJIZAAT

Aik cheez ka wujood, dosri cheez ke wujood ya zahoor ki daleel hona yaqeeni wo musallimah amr hai warna Ma'lumaat se Majlhoolaat ka ilm hasil na hota. Isi liye Nishani ya Daleel talb karna insan ki fitri khusoosiyat hai. Aur yahi wajhe hai ke Allahu Ta'ala jab kabhi apne Khalifeh ko bhaija us ke Saat Nishaniyan bhi di hain ke jin se Hujjat Qaem ho, chunache farmata hai:-

ذَالِكَ بِأَنَّهُمْ كَانَتْ تَّأْتِيهِمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنٰتِ فَكَفَرُوْا فَأَخَذَهُمُ اللهُ ط اِنَّهٗ قَوِيٌّ شَدِيْدُ الْعِقَاب

﴿22﴾ (سورۃالمؤمن)

Translation:- Yeh is wajhe se hai ke Rasoolullah un ke pas khuli Nishaniyan le aate the. Un logaun ne inkaar kiya pas Allahu Ta'ala ne un ka Muakhizah kiya beshak woh Qawi hai. Sakht azaab dene wala hai.

Latafat-e-Taba', Riqqat-e-Qalb aur asar pazeeri aik naik sarisht insan ke khas jauhar hain jin ke zariye woh pand wo nasihat wo hidayat ko qubool karsakta hai. Shua'-e-noor shishe ke andar se guzar jati hai lekin pathar mein fauladi teer bhi ghus nahin sakte. Yahi wahje hai ke ba'az log Khalifatullah

ke samne aate hi us ko man lete hain. Un par is ke harakat wo sakanat, akhlaq wo aadaad, ahkaam wo ta'leemat ka fauran asar padhne lagta hai aur ba'az log mazeed itmainaan ke liye kharq-e-aadat ya'ni Mu'jizah ke Talabgaar hote hain. Allah chahta hai to apne Khalifah ke zariye aisa Mu'jizah dikhata hai ke woh log waisa kaam karne se aajiz ho jate hain. Yahi log hain jo Mu'jizah ke Zahoor ke ba'ad mu'tarif hojate hain. Jaisa ke Hazrat Musa AS Asa ko Axdaha banane ke ba'ad ba'az Sahiraun ne Aap AS ki Nabuwwat ko Tasleem kar liya tha. Aur jin ke dilaun mein Hidayat-e-Iman ki sa'dat nahin hoti aur jhutlane ke liye Mu'jizah talab karte hain woh ab bhi yahi kah rahe hain ke:-

اِنۡ هٰذَاۤ اِلَّا سِحۡرٌ مُّبِيۡنٌ ﴿110﴾ (سورۃالمآئدۃ) ya'ni yeh bajuz khule jado ke aur kuch bhi nahin.

فَلَمَّا جَآءَتۡهُمۡ اٰيٰتُنَا مُبۡصِرَةً قَالُوۡا هٰذَا سِحۡرٌ مُّبِيۡنٌ ﴿13﴾ وَجَحَدُوۡا بِهَا وَاسۡتَيۡقَنَتۡهَاۤ اَنۡفُسُهُمۡ ظُلۡمًا وَّعُلُوًّا ؕ ۔۔۔۔ ﴿14﴾ (سورۃالنمل۔27)

Pas jab un ke pas Hamari Khuli Nishaniyan (rasta) dikhane wali aaein to kahne lage yeh to khula jado hai aur unhuin ne Gumrahi wo Takkabur se inkar kardiya. Halanke un ke dil un ki Sadaqat ka yaqeen karchuke the.

Is se ma'loom huwa ke kuffar agarche Nishaniyan dekh kar bhi inkar kar baith te hain magar un ke dil un Nishaniyaun ke Minjanib Allah hone par yaqeen karle te hain. Aur zahir baat hai ke jab tak woh Nishaniyan Taqat-e-Bashari se kharij na hon us qisam ka yaqeen ho nahin sakta. Isi liye Quran-e-Majeed mein Aayaat ya Bayyinaat ka istemaal inhien mua'naun mein huwa hai jo Qudrat-e-Bashari se kharij hon aur woh khas Qudrat-e-Ilahiya par dalalat karte hon ya Ambiya' ki Nabuwwat ko sabit karte hon. Aur isi liye in ko Mu'jizaat kahte hain.

Mu'jizah ka mumkin hona aik Bidihi Amr hai jis par Daleel lane ki zaroorat nahin kuin ke ba zahir jo batein a'dat ke khilaf dikhaee deti hain woh fil asl mumkin hoti hain. Agar woh mumkin na hotein to un ka Zahoor hi na hota. Ba'az Munkireen-e-Nabuwwat ka khiyal hai ke Qanoon-e-Qudrat ke khilaf kisi amr ke tasleem karne ko aql jaez nahin samjhti kuin ke agar yah tasleem karliya jaey to jaez ho jaega ke Pahadh sona hojaeinge aur Darya tail? Allama Sa'adudin Tafta-Zani RA "Sharah-e-Maqasid" mein is khayal ki tardeed farmaee hai ke:-

ان المراد بخوارق العادة امور ممكنة فی نفسها و ممتنة فی العادة بوقوعها كانقلاب عصاحية فامكا نها ضروری و ابداء هاليس ابعد من ابداء خلق الارض و السماء وبينهما۔

Translation:- Khawariq-e-A'dat se murad woh umoor hain jo bazatiha mumkin hote hain aur aadatan mumtane'. A'datan mumtane' hone ke yeh mua'ni hain ke aise umoor a'dat ke taur par wuqoo' mein nahin aayaa karte. Maslan lakdi ka Sanp banjana baeed az aql ma'loom hota hai lekin lakdi ko Sanp wahi Qudrat banaee jis ne Zameen wo Aasmaan aur un ke darmiyan ki har cheez paida ki hai. Lehaza Asa' ka Sanp ban-jana bhi mumkin hai. Agar-che Sahr, Khariq aadat hone mein Mu'jizah se mushabeh hai lekin usool mein bahut ziyada farq hai.

1) "Sahr" mein Ta'leem wo Ta'allum ki zaroorat hoti hai aur woh makhsoos Amaliyat ki wahje se sadir hota hai aur Mu'jizah mahez Manshaa-e-Qudrat-e-Ilahi ki wajhe se zahir hota hai.

2) Sahr Nufoos-e-Khabeesa se sadir hota hai aur Mu'jizah Nufoos-e-Qudsiya se.

Allama Sa'duddin Taftazani farmate hain:-

السحرامر خارق للعادة من نفس شرير خبيثة بمباشرة اعمال مخصوصه يجری فيهاالتعليم و التلمذبهذين الامرين يفارق المعجزة والكرامة (شرح مقاصد)

Translation:- Sahr aik khariq aadat amr hai jo Bud-Nafs aur Khabees logaun se sadir hota hai. Jis ke liye makhsoos Aamaal aur Ta'leem wo Ta'allum ki zaroorat hote hai aur yeh dono khusoosiyatein Mu'jizah wo Karamat ke muqabile mein Sahr ke farq ko zahir kardeti hain. Shaikhur-Raees ne aik risale mein " Fe'l wo Anfa'l" par bahes karte huwe "Mu'jizah" ki teen khusoosiyatein bayan ki hain jin mein se aik yeh hai ke:-

صنف یتعلق بفضلة العلم و ذالک بان یوتی المستعدذالک کمال العلم عن غیر تعلیم و تعلم البشری حتی یحیط علما بماشاء اللہ تعالیٰ بقدر لطافة البشری باله الحق و طبقات الملٰئکة۔

Translation:- Anmbiya ka Mu'jizah Fazilat-e-Ilm se bhi muta'liq hota hai aur yeh Kamal-e-Ilm-e-Bashari Ta'leem wo Ta'allum se nahin balke Khuda-e-Ta'ala aur Us ke Malaika ke zariye Nabi apni istedaad wo latafat ke muafiq har us ilm par havi hojata hai je Allahu Ta'ala ko Manzoor ho.

Is Tauzih se zahir hai ke Mu'jizah ki ahem khusoosiyat yeh hai ke insani jidojahd ke baghair minjanib Allah us ka Zahoor howa karta hai aur Karamat ki bhi hahi yahi soorat hai. Lekin Mu'jizah aur Karamt mein istelahi farq yeh hai ke Muddaee-e-Khilafat-e-Ilahiya se sadir ho to Mu'jizah..Nufoos-e-Mutaharrah wo Muqaddisa se bila Dawa Khilafat-e-Ilahiya sadir ho to Karamt kahte hain.

Chunke Mahdi-e-Maud AS Khalifatullah hain jin ki Khusoosiyat Mohi-Uddin Arabi RA ne Futuhaat-e-Makkiya mein yeh bayan farmaee hai.

فان المهدی حجة اللہ علیٰ اهل زمانه و هی درجة الانبیاء التی یقع فیهاالمشارکة۔

Translation:- Beshak Mahdi AS, apne Ahle-e-Zamana par Allah ki Hujjat hai aur woh Ambiya ke darajeh se mushaarik hai.

Aur Sahib-e-Kashf-ul-Haqaeq ne likha hai ke:-

دعوته کدعوةالنبی و جزبه کحزب النبی و علمه کعلم النبی و ذاته کذات النبی۔

Translation:- Mahdi AS ki Dawat Nabi SAS ki Dawaqt ki jaisi, Us ki Grouh Nabi SAS ki jaisi, Us ka Ilm Nabi SAS ke Ilm ke jaisa aur Us ki Zaat Nabi SAS ki Zaat ke jaisi hai.
Is liye Imamuna AS se jo Khawariq-e-A'daat zahoor mein aaey hon un ko bhi Mu'jizaat kahte hain. Chunke Mu'jizaat ka Zahoor bilkuliya Allahu Ta'ala ke ikhtiyaar mein hai woh jab chahta hai apne Khalifeh ki taeed mein zahir farmata hai. Is liye Imamuna AS ne barha frmaya ke:-

حجت دادن کارِ خداوند یست حجت دہد یا نہ دہد بندہ را دریں چہ کار است بر ما تبلیغ فرض است۔ (روایت 26)

Translation:- Mu'jizah ata karna Khuda-e-Ta'ala ka kaam hai ata kare ya na kare Bandeh ka is mein kiya dakhal hai? Hum par to sirf Tableegh farz ki gaee hai.
Aap AS ko Allahu Ta'ala ne bahut Mu'jizeh ata farmaey hain jin mein se chan Mu'jizeh Naqliyaat ki is kitab mein darj huwe hain is ke ilawa
"حجتہ المنصفین"، "انصاف نامہ" 'مولود مولفہ حضرت میاں عبد الرحمٰنؒ، "مطلع الولایت"
Waghairah kitabaun mein bhi paye jate hain. Hazrat Sha-e-Qasim Mujtahid-e-Giroh RA ne "Afzal-ul-Mu'jizaat" mein (100) Mu'jizaat jama' kiye hain. "Shawahid-ul-Vilayat" Baab (36) mein bhi bayan huwe hain neez ghair Mahdaviyaun ki ba'az kitabaun mein bhi paye jate hain jin ki tafseel tawalat ka ba'as hogi. Yahan is ka mauqa nahin. Aap AS ke Mu'jizaat mein ahem-ahem Akhbaar-e-Mughiba pae jate hain. Maslan:-
1) Riwayat hai ke Imamuna AS ne Aakhir waqt sab ko Pand wo Nasaaeh karte huwe frmaya ke agar kisi ko meri Mahdiyat mein shak ho ya Aazmaesh Manzoor ho to Qabr mein rakhne ke ba'ad dekho agar Bande ko pao to samjho ke Banda Mahdi-e-Mau'ood nahi tha. Jab Aap AS ka Wisaal-e-Mubarak hugaya Aap AS ko Lahad-e-Mubarak mein pahunchane ke ba'ad Aap AS ke farzand Hazrat Bandagi Miyan Syed Mahmood Sani-e-

Mahdi RZ ne Aap AS ka Farman yad dilaya aur dekha to Lifafah khali tha.
Yeh kaisi ahem Paisheengoee hai jise Imamuna AS ne apne Dawe ki Sadaqat ki aik Hujjat qarar di aur Tahdi ke saath paish farmaya agar yeh poori na hoti to Aap AS ke Mutabieen aik saal tak wahan rah kar tableegh jari na rakhte.
2) Imamuna AS aik dafa is Aayat par bayan farma-rahe the.

فَالَّذِيْنَ هَاجَرُوْا وَ اُخْرِجُوْا مِنْ دِيَارِهِمْ وَ اُوْذُوْا فِيْ سَبِيْلِيْ وَ قَاتَلُوْا وَ قُتِلُوْا...الخ

(سورۃ اٰل عمران۔195)

Translation:- Jin logaun ne Hijrat (1) ki aur apne gharaun (2) se nikaale gaye aur mere (ya'ni Allah ke) raste (3) mein sataye gaye aur jin huin ne Jihad kiya aur qatl kiye gaye.
Is Aayat ki charaun sifaat ki Tauzih karte huwe Aap AS ne farmaya ke, "Yeh Sifaat Bande aur Bande ki Giroh se bhi muta'liq hain. Pahle teen Sifaat ka Zahoor to ho chuka. Chauthi Sifat baqi hai. In Sha Allahu-Ta'ala poori hogi aur chunke Banda Mahdi-e-Mau'ood Khalifatullah hai duniya ki koi Quwwat Bande par ghalib nahin aasakti. Isi liye Bande ki chauthi sifat ka Zahoor "Syed Khundmeer" (Aap ke Damad wo Sahabi RZ) ke zariye hoga. Yeh mere badal honge. Yeh Khatim-e-Vilayat-e-Muhammadiya ki Sifat ka baar hai is ke hamil ka Sar juda, Tan juda, Post juda ho kar rahega....Phir Aap AS ne Hazrat Syed Khundmeer RZ ki kamar se do (2) Talwar bandhte huwe farmaya ke jis waqt Muqatila hoga pahle din ladaee mein tumhari Fatah hogi agarche us din sari duniya ki quwwat bhi tumhare muqabile mein ho aur tum tanha rahein. Yeh baat Bande ki Sadaqat-e-Mahdiyat ki Hujjat hai. Ya'ni agar aisa na ho to samajhna ke mein Mahdi-e-Mau'ood nahin tha."
Riwayaat se sabit hai ke Imamuna AS ke (20) Saal ba'ad Paisheengoee poori huwi aur aaj Hazrat Shah-e-Khundmeer

RZ ki teen Ziyarat Gah hain. (1) SUDRASAN, (2) PATAN, (3) CHA-PANEER, Ilaqa-e-Gujarat mein maujood hain. Is ki tafseel Riwayat (176-177) ki Tauzih mein ma'loom hojayegi.

☆☆☆☆☆

TAUZIH-E-RIWAYAAT DAR BAYAN-E-PASKHURDAH

Taseer-e-Paskhurah ki riwayaat mein Imamuna AS ke Paskhurde ka amal jo paya ja raha hai woh Sunnat-e-Rasoolullah SAS ke ain mutabiq hai. Aan-Hazrat SAS ka bhi yahi amal tha. Bache bimaar padte ya paida hote to un ko Aap SAS ki khidmat mein hazir karte Aap SAS bache ke sar par haat phair kar apne munh mein khajoor daal ke us ke munh mein dalte aur us ke liye Barakat ki dua farmate.
Hazrat Abu Musa Asha'ri RA ka ladka paida huwa to Aap SAS ki khidmat mein laye Aap SAS ne us ka naam rakha apne munh mein khajoor dal ke us ke munh mein dali aur Barakat ki dua farmaee. Hazrat Abdullah Bin Zubair RZ paida huwe to un ki walida Hazrat Asma' RZ un ko lekar aaein aur Aap SAS ke goad mein rakh diya. Aap SAS ne khajoor mangwa kar chabaee aur us ke munh mein dal diya phir Barakat ki dua dee.
Aap SAS ba'az bachaun ke munh mein kulli kardete aur ba'az ke munh mein Loa'b-e-Dahen-e-Mubarak dalte aur ba'az ki aankhaun par haath phairte the.
(بخاری کتاب الدعوات باب الدعالو للصبیان بالبرکة مسح رؤسهم و کتاب العقیقة باب تسمیة المولوددعداة یولدلمن لم یحق تحنیکه) ماخوذ اسوۂ صحابہؓ

Is ke ilawa Imamuna AS ke zamane mein mureedaun aur awaam par Mashaekheen ki Karamaat aur Ma-Fauq-ul-A'dat muzahire un ke aalaa maiyaar ki daleel qaraar pa chuke the. Is liye omooman Mashaekheen apni bisaat qaem rakhne ke liye Ta'veez, Gande, Amaliyaat ki Sadhni, Jinnaat wo Muak-Kileen ko tabe' karne ki mashqein wagaerah omoor mein munhamik hochuke the aur yeh Shariyat wo Akhlaq ki khuli khilaf-warzi thi. Is liye Imamuna AS ne Paskhurde ka amal jari farmaya. Jis ke zariye har takleef wo har bala se najat mil jati thi. Balke Noor-e-Iman bhi naseeb hota tha. Aur yeh kaifiyat mahez Salehiyat aur Lutf-e-Ilahi se hasil ho sakti hai. Isi liye Aap AS ke muta'bieen ka bhi yahi amal raha hai. Riwayat hai ke Shahr-e-Chapanir mein aik Raees Hazrat Bandagi Miyan Shah Ne'mat RZ ki khidmat mein hazir huwa, kuch (Mantar waghairah) padh kar phokne ki darkhast ki Aap RZ ne farmaya:-

ما خواندن نمی دانیم اگر درخاطر باشد پسخورده بدہم والشفاء من اللہ۔(انصاف نامہ باب2)

Ya'ni mein (Mantar waghairah) padhne nahin janta huin agar chahte ho to Paskhurdah duinga. Aur Shifa to Allah ki janib se hai. Hasil yeh ke Imamuna AS ka aur Aap AS ki Giroh mein Fuqra'-e-Kiram ka amal Paskhurdah hi rah hai.

Riwayat 267, 275 mein bar-guzida kutte ka zahr Hazrat ke Loa'b-e-Dahen-e-Mubarak se rafa' hojane ka zikr hai. Muallif-e-Hadiya ne Daire mein kutte ki maujoodagi par sakht aeteraz kiya hai halanke dosri Riwayat mein yeh Tauzih maujood hai ke woh "Jinn" tha. Chunache daruan-e-aeteraz mein khud Sahib-e-Hadiya ne bhi apne alfaz mein yeh Riwayat darj ki hai. "Miyan Syed Mahmood Mahdi-e-Sani ke pas bhi kutta tha Lala naam aik roz Bibi Malkan RZ ne us ko eint ka tukda mara. Miyan ne kaha ke woh kutta ho to us ko maro lekin woh kutta nahin hai. Bibi RZ ne kaha ke Miranji AS yeh Bhai Kalu

(Imamuna AS ke daire ka kutta) ke bajaye kaha, han yeh us ka bhai hai. (Makhooz az Hadiya-e-Mahdaviya) Is ke ilawah us kutte ka Zikrullah mein mashghool rahna, Ahteram-e-Ramzan ki wajhe Auqaat-e-Roza mein kuch na khana aur ba'az waqt us ki bang par muazzan ka baidar hona yeh aisi batein hain jin ko Irfan-Muaab hastiyaun ke siwaye aap log bhi samjh sakte hain ke yeh koi hairat wo ta'jub ki baat nahin kuin ke Allahu Ta'ala saf wo sareeh taur par farmaya hai ke:-

وَ اِنۡ مِّنۡ شَیۡءٍ اِلَّا یُسَبِّحُ بِحَمۡدِہٖ۔۔۔الخ (سورۃ بنیٓ اسرآئیل۔ 44)

Ya'ni, aur koi cheez aisi nahin jo Allahu Ta'ala ki "Hamd wo Tasbeeh" na padhti ho. ہر گیا ہے کہ از زمیں روید، وَحۡدَہٗ لَا شَرِیۡکَ لَہٗ گوید

Ya'ni, jo ghans zameen se ugti hai, "وَحۡدَہٗ لَا شَرِیۡکَ لَہٗ" kahti hai.

Magar afsos ke Muallif-e-Hadiya-e-Mahdavia ne khoob dil khol kar tanz wo tahazud kiya hai. Halanke Riwayat se zahir hai ke woh Jinn tha to phir us ki maujoodagi aur us ki khusoosiyaat par aeteraz ka mauqa hi nahin hai.
Allahu Ta'ala ne farmaya:-

وَ مَا خَلَقۡتُ الۡجِنَّ وَ الۡاِنۡسَ اِلَّا لِیَعۡبُدُوۡنِ ﴿56﴾ (سورۃ الذّٰریٰت)

Ya'ni Mein ne Jinn wo Insan ko Ibadat ke liye hi paida hai. Aur "Jinnaat" ka Qalib badal kar Anmbiya' wo Awliya' ki sohbat se mustafeez hone ki be-shumaar riwayatein paee jati hain.

☆☆☆☆☆

TAUZIH-E-RIWAYAAT DAR BAYAN-E-INKAAR-E-MAHDI AS

Inkaar-e-Mahdi-e-Mau'ood Kufr hone ke bare mein jo

Riwayaat Baab Duwwam mein bayan huwi hain un ke mutaliq kisi mazeed Tashreeh ki zaroorat nahin. Riwaya (3) ki Tauzih mein Aayat-e-Kareema :-
"اَفَمَنۡ كَانَ عَلٰى بَيِّنَةٍ مِّنۡ رَّبِّهٖ" ke tahet bahes ki ja chuki hai. Is ke ilawah jab ke Bai'sat-e-Mahdi-e-Mau'ood AS ki zaroorat Ahaadees-e-Rasoolullah SAS se bhi sabit hai to Bai'sat-e-Mahdi-e-Mau'ood AS ya Bai'sat ke ba'ad Zaat-e-Mahdi-e-Mau'ood AS ka Inkaar fil-haqeeqat Ahaadees-e-Shareefah ka Inkaar hoga. Aur yeh yaqeenan Kufr hai.

ان احادیث وجود المهدی و خروجهٖ فی اٰخرالزمان و انه من عترة رسول الله من ولد فاطمة بلغت حدالتواتر المعنوی فلا معنی لانکارها۔ومن ثم وردمن کذب بالدجال فقد کفرومن کذب بالمهدی فقد کفرواه ابوبکر الاسکاف فی فواید الاخبارو ابوالقاسم اسمعیل فی شرح السیر۔ (اشاعة فی اثیر الساعة)

Translation:- Ya'ni Mahdi AS ka wujood aur Aakhir zamane mein un ka khurooj hone aur Aal-e-Rasool wo Aal-e-Fatima RZ se hone ke bare mein Aahadees Tawatur-e-Maanawi ka darja rakhti hain is ke inkaar ki koi wajhe nahin hosakti. Isi liye (Yeh Hadees) warid huwi hai ke jis ne (Khrooj)-e-Dajjal ka Inkaar kiya Kafir hai aur jis ne Mahdi AS ka Inkaar kiya Kafir hai. Abu Bakar Askaf ne Fawaid-ul-Akhbar mein Abul Qasim Ashal ne Sharah-ul-Sier mein is ki Riwayat ki hai. Mutawatiraat Mujib-e-Yaqeen hote hain in ka Inkaar bil-ittefaaq Kufr hai. Mahdi-e-Mau'ood AS se mutalliqa Ahaadees ke Tawatur-e-Ma'nawi ko Tasleem karliya gaya hai is liye Aamad-e-Mahdi-e-Mau'ood AS ka aur Aamad ke ba'ad Zaat-e-Mahdi-e-Mau'ood ka Inkaar Kufr-e-Musallam hai. Yeh Inkaar az-roo-e-Shariya Kufr to hai lekin is ka yeh matlab nahin ke Aadmi-Aadmi ko Kafir kahte phirein chunache Riwayat Number 29 mulaheza ho ke Sahaba-e-Kiram RZ ne baghair Ibarat ya'ni Aayat wo Hadees ke baghair kisi ko Kafir

na kahne par guftugo farmaee hai. Aur Khurasan mein ba'az Biradara-e-Daira ki nisbat Hazrat Imamuna AS ki khidmat mein shikayat paish huwi ke shahr mein jakar logaun ko Kafir kahte phirte hain to Hazrat AS ne un logaun ko saza dene ka Hukm sadir farmaya tha aur yeh Riwayat muttafiq ilaih hai. Isi tarha Tableegh-e-Deen mein Muaez-e-Hasana ke jo osool hain in ki poori pabandi ki jati thi. Riwayat 40 mein mulaheza ho ke aik Ziddi Aalim Hazrat Mahdi AS se be-huda bahes kar-raha tha aik biradar ne tang ho kar arz kiya ke Miranji! Aap kuin sar khali farma rahe hain. Farmaya Bande ko Khuda-e-Ta'ala ne isi liye to bhaija hai.

Imamuna AS ne apne Sadaqat ki tafheem ke liye har mumkin tareeqah ikhtiyaar farmaya hai. Chunache Riwayat number 83 mulaheza ho ke Hazrat AS ki A'dat-e-Sharifah thi ke Bayan-e-Qur'an ke waqt Ahle-Fahm ko qareeb bulaya karte the agar-che woh muflis wo muhtaaj hi kuin na ho. Aap AS ke Sahaba-e-Kiram RZ ka bhi yahi tareeqa tha. Riwayat number 41 ke mulaheze se zahir hoga ke Hazrat Syed Khunmir RZ se Bayan-e-Qur'an ke waqt ya khangi mulaqaat ke waqt koi shakhs be-dhanga suwal karta to Aap RZ us ko suwal ka tareeqah batlate aur samjhate ke tumhare suwal ka yeh maqsad hoga. Lekin tang na hote the. Bulke kisi Muhajir RZ ne bhi suwal karne wale se be-zaari nahin ki aur na kisi ko suwal se ba'az rakha hai aur na kisi ko apni baat par aiteqaad rakhne par majboor kiya hai bulke farmaya karte ke jo baat mushkil ho us ki tahqeeq karliya karo warna wabal tumhari gardan par rahega. Neez Riwayat 57 mulaheza ho ke aik Aalim Ohdedaar se Hubb-e-Duniya Kufr hone par bahes huwi thi is ne Zid se apne-aap ko Muhibb-e-Duniya qaraar dene ki koshish ki to Aap AS ne teen bar tafheem farmaee ke tum Kalimah-Go ho tum mein aisi sifat nahin honi chahhiye jis ki Qur'an

mazammat kar raha ho. Is par bhi woh musir raha to us naubat par bhi Aap AS ne yeh na farmaya ke mein tum ko Kafir kahta huin balke farmaya Khuda-e-Ta'ala ke Hukm se tum Kafir hain. Is par Qur'an-e-Shareef ki Aayat bhi Aap AS ne sunadi.

Kisi fard ya kisi Fe'l ke achcha hone ya na hone ka ma'yar Ahkaam-e-Shara' hain Ahl-e-Sunnat ka yahi aqeedah Zabetah hai.

الحسن ما حسنه الشرع والقبح ما قبحه الشرع۔ Ya'ni jis ko Shara' achcha qaraar de wahi achcha hai. Jis ko bura qaraar de wahi bura hai.

بے حکمِ شرع آب خوردن خطا است ☆☆☆ و گر خوں بریزی بفتویٰ روا ست (سعدیؒ)

Hasil yeh ke Ahkaam-e-Shara' ki roo' se Mahdi-e-Mau'ood AS ka Inkaar Kufr sabit hai aur is ka Itlaaq Bila Lehaaz-e-Qillat wo Kasrat hoga. Jaisa ke Khalifatullah ki Bai'sat ke waqt duniya ke insan Mu'min wo Kafir do jama'taun mein taqseem Hote Aaye hain.

Riwayat 51 ki tauzih "قَاتِلُوْا وَقُتِلُوْا" ki tauzih ki Riwayaat mein 176,177 ke tahet tafseelan bayan hogi. In Sha Allahu Ta'ala aur Riwayat 50-55 mein Mukhalifeen ke ghar jane ki muma'niyat waghairah se muta'lliq jo bayan hai is se Zahir hota hai ke Hazrat Imamuna AS se khusoosan Qazi wo Ulama wo Masha-yekheen ne sakht mukhalifat bar-pa ki thi. Aur is ka ziyadah tar sabab yeh tha ke Hazrat AS ke ahkaam wo Ta'alimaat ke lehaz se un logaun ki rawish par az Roo-e-Deen Kaari Zarab lag rahi thi. Inkaar, Makr wo Faraib aur un ki Duniya-Parasti aur Bad-Aamaaliyan be-niqaab ho rahi thein. Aisi soorat mein Imamuna AS ne apne Muta'bieen ko un logaun se rawabita na rakhne ki Hidayat farmaee. Kuin ke Mahdavi jahan jaate the to un ko olti hujjataun se bargashtah karne ki koshish karte ya

un ko jhagde mein mubtela kardete the is liye Imamuna AS ne Fitna wo Fasad se bachne ki tadbeer ikhtiyar farmaee.
Aor Riwayat 55 mein yeh Aayat bhi bayan huwi hai.

يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا اِنْ تُطِيْعُوْا فَرِيْقًا مِّنَ الَّذِيْنَ اُوْتُوا الْكِتٰبَ يَرُدُّوْكُمْ بَعْدَ اِيْمَانِكُمْ كٰفِرِيْنَ ﴿100﴾

(سورۃ اٰل عمران)

Translation:- Aey logo jo Iman lachuke ho agar tum Ahl-e-Kitab se kisi fareeq ki pairavi ikhtiyaar karoge to woh tumhare Iman ke bawajood tum ko kufr ki halat ki taraf phair deinge. Is se yeh baat ma'loom ho rahi hai ke Mukhalifeen ki sohbat, Ahl-e-Iman ke liye muzir huwa karti hai. Is liye bhi Hazrat AS ne mana' farmaya hai. Ulama wo Mashayekheen ki taraf se is shiddat ki mukhalifat ke bare mein Hazrat Muhiyuddin Ibn Arabi RA ne Futuhaat-e-Makkiya ke Bab 33 mein pahle hi paisheengoee farmadi thi ke:-

از اخراج ھٰذاالامام فلیس له عدو مبین الالفقها خاصة لانهم لا یبقی ریا ستهم۔

Translation:- Jab Imamuna Mahdi AS ka Zahoor hoga to khusoosan Fuqaha wo Ulama hi un ke khule dushman honge kuin ke un ki hukumat baqi na rahe gi.

☆☆☆☆☆

TAUZIH-E-RIWAYAAT DAR BAYAN-E-IQTIDA-E-MUNKIREEN

Iqteda-e-Munkireen Jaez na hone ke bare mein jo Riwayaat 42,43, 44,45, 46,47,48,49 bayan huwee hain un par tabsere ki chandan zaroorat nahin kuin ke Inkaar-e-Mahdi-e-Mau'ood AS az roo-e-Ahkaam-e-Shariya Kufr sabit hai is liye Munkireen ki Iqteda' na jaez hona kisi bahes ka muhtaaj

nahin.
Aemma-e-Arbaa' RA ke ikhtelaf jin masael mein paye jate hain woh agar che Faroee ikhtelafaat hain is ke ba-wujood masael ke ahkaam ki wajhe aik Imam ka pairo dosre Imam ke pairo ki Iqteda' nahin kar sakta kuin ke aik Imam ke masa 'le ke tahet Wuzu ho jata hai. Aur dosre Imam ke tahet nahin hota. Aisi surat mein Aakhir-uz-Zikr Imam ka pairo Awwal-ul-Zikr ke pairo ki Iqteda nahin kare ga kuin ke is ke Imam ke mas'ale ke Hukm ke lehaz se is ki Namaz be Wuzu qaraar pati hai jab ke Faroee masael ke ikhtelaf ki yeh surat hai to Mahdi-e-Mau'ood AS ki zaath se Ikhtelaf jo ke Usool-e-Deen se Ikhtelaf ke Hukm mein dakhil hai yaqeenan ma'ne-e-Iqtedaa' hai. Khusoosan Namaz-e-Panj-gaana aisi ibadat hai jis ke liye Imam Sahih-ul-Aeteqaad hona zaroori hai.

☆☆☆☆☆

TAUZIH-E-RIWAYAAT DAR BAYAN-E-ISHQ

Kahne ko to Ishq aik ma'muli lafz hai lekin Majaz wo Haqeeqat, Imkaan aur Wujoob ke ajeeb wo Ghareeb nazuk mua'ni wo matalib ka hamil hai. Filasifah aur Ulama-e-Muhaqqiqeen ne is par bahut taweel wo daqeeq bahsein ki hain. Hum yahan is ki aik ahem nau-wiyat ka ijmaa lan ba qadr-e-zaroorat zikr karte hain jis se Hazraat-e-Khatimeen Alaihim-Massalam ka Martab aur un ki bunyaadi Khusoosiyaat ka ilm ho sake ga.
Bahr-ul-uloom Allama Shamsi Marhoom ne Jila-ul-Ai'nain mein likha hai:-

"Wazeh ho ke Ishq Kamal-e-Muhabbat ka naam hai. Agar yeh sifat mumkin-aat mein Nufoos-e- "Natiqa" se muta'lliq ki jaye to "Zawal-e-Ilm wo Aql" ke saath paee jati hai. اِلَّامَاشَاءاللہ agar Wajib-e-Ta'aala se muta'lliq ki jaye to Kamaal-e-Muhabbat, Kamaal-e-Ilm ke saath maan na lazim hoga. Yahan (yahan ya'ni jab is ka ta'lluq Wajib-e-Ta'ala se ho) is Ishq ki bahes hai jo Zahoor-e-Haqeeqat Wajib-e-Ta'ala ka Muqta-zi ho. Wajib-e-Ta'ala ke Ishq se murad woh tahreek-e-zaati hai jo Batin Wajib-e-Ta'ala ke zahoor ka sabab bane. Is ke yeh ma'ni hain ke aik zaath ke do aetebar hain. Aik aetebar-e-batin dosra aetebar-e-zahir hai. Aetebar-e-Awwal se murad Aashiq aur Aetebar-e-Sani se murad Ma'shooq hai. Pas Tajalli-e-Zaati ki tahreeq se zaath ka batin aik Saiqul daar aaena ban gaya. Jis mei Bari Ta'ala ke Wujood-e-Zahir ka Husn Jalwa gar ho gaya."

Fakhr-Uddin Ae'raqi ne "Lam'at" mein bayan farmaya hai ke:-

خود را درآئینہ عاشقی من حیث باطن الوجود الذی من خواصہ الامکان و معشوق من حیث ظاھر الوجود الذی من لوازمہ الوجوب۔ برخود عرض کرد و حسنِ خود را من حیث ظاہر الوجود بر نظر خود من حیث باطن الوجود جلوہ داد۔؟

Lekin ba'az Muhaqiqeen-e-Sufia maslan Shaikh Akbar Muhi-Uddin Ibn Arabi RA aur Maulana Abdur Rahman Jami RA waghaira ka mazhab yeh hai ke zair-e-bahes nau-wiyat mein Aashiq wo Ma'shooq mein koi farq nahin hai. Aur tafseeli daqeeq bahes ke ba'ad yeh sabit kiya gaya hai ke Ijaad-e-Aalam ki yahi illat hai. Gharz Sufia-e-Kiram ke qaol ke mutabiq, Aalam-e-Shahadat ki har Jins ka zahoor har aik khas Ism-e-Baari Ta'ala se huwa hai. Aur Hazrat-e-Insan ka Zahoor Ism-e-Jame' ya'ni Ism-e-Allah se huwa hai. Hazrat Shaikh Akbar RA ne Futuhaat-e-Makkiya Jild-e-Sani mein is ki bahut tafseel bayan farmaee hai.

Is lehaz se aam afraad-e-insani agarche Mazhar-e-Shewan-Oloohiyat hain ta-ham Anmbiya Alaihim-Massalam ka wujood is zahoor mein Mumtaaz hai. Sab Kamalaat-Oloohiyat ke Ahkaam wo Aasaar un ke Mu'jizaat mein Irfan-Ma-aab Hastiyaun ko nazar aate hain.

Hasil-e-Kalam yeh ke Mohaqqiqeen-e-Sufia RA ka yahi Mazhab hai ke Aan-Hazrat SAS Ishq-e-Haqeeqi ke Mazhar-e-Kamil hain. Is mukhtesar Ijmaali bahes se wazeh hai ke maujoodaat-e-aalam mein Ishq ki Akmal Muzahir Zaat-e-Sarwar-e-Kaenaat SAS hai. Aur yahi Hubb-e-Zaati aur Ishq-e-Haqeeqi Mabdah-e-Vilayat-e-Muhammadia SAS hai jise aam Istelah mein Ta'iyun-e-Awwal kahte hain. Is Vilayat se Hazrat Khatimul Ambiya Sarwar-e-Kaenaat mausoof hain aur is ke Khatim Hazrat Mahdi-e-Mau'ood AS hain. Ya'ni Khatimeen Alaihimas-salam ki ahem Khusoosiyat yeh hai ke Hubb-e-Zaati aur Ishq-e-Haqeeqi ke Akmal hain.

Isi liye Shaikh Mohiuddin Akbar RA ne "Khusoos" mein Hadees; كنت بيناء أدم بين الماءوالطين (mein Nabi us waqt tha jab ke Aadam AS ki mitti Khameer ki ja rahi thi) ki Tafseer mein farmate hain.

وغيره من الانبياء ماكان نبيا لاحين بعث وكذالک خاتم الاولياء كان ولياء أدم بين الماء و الطين وغيره من الاولياء ما كان ولياء الا بعد تحصيل شرائط الولاية۔

Translation:- (Azali Nabi SAS hone ki Khusoosiyat Hazrat Rasoolullah SAS hi ke liye Makhsoos hai) "Aap ke Siwa-e-Jitne Anmbiya hain woh Nabi us waqt hote hain jab ke un ki Bai'sat ho. Aur isi tarha Khatimul Awliya AS us waqt se Vali hain jab ke Aadam AS ki mitti Khameer ki ja rahi thi. Khatimul Awliya AS ke Siwa-e-jo Vali hote hain woh us waqt se Vali hote hain jab ke un ko Vilayat ki Sharayat ki tahseel ho."

Is se zahir hai ke jis tarha tamaam Anmbiya wo Mursaleen ki

Nabuwwat wo Risalat mein aur Hazrat Khatimun-Nabieen SAS ki Nabuwwat wo Risalat mein Maraatib wo Khusoosiyat ka farq hai.

"تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ"(سورۃالبقرہ۔253) Ya'ni yeh Hazraat-e-Mursaleen aise hain ke Hum ne un mein Ba'zaun ko Ba'zaun par Fauqiyat Bakhshi hai.

Isi tarha tamaam Awliya ki Vilayat aur Hazrat Mahdi AS ki Vilayat mein Maraatib wo Khusoosiyat ka farq hai aur yeh dono Qudsi Sifaat Hastiyan Azal hi se Martaba-e-Khatimiyat par faez hain.

Khatim-e-Vilayat-e-Muhammadiya SAS kahne ka yeh matlab nahin ke Hazrat Mahdi AS ke ba'ad Vilayat-e-Aamma bhi jari na rahe gee, kuin ke Mazhab-e-Mahdavia mein Deedar-e-Khuda Mumkin aur Jaez hai aur Talab-e-Deedaar-e-Khuda Farz hai aur "DEEDAAR-E-KHUDA" "QURB-E-ILAHI" "VILAYAT-E-AAMMA" ka mafhoom aik hi hai jab Deedaar-e-Khuda mumkin hai to us ke yeh ma'ani hain ke "Qurb-e-Ilahi" ya'ni Vilayat se bhi Musharraf hona mumkin hai aur isi liye Talab-e-Deedar-e-Khuda Farz ki gaee hai. Hazrat Mahdi AS sirf Vilayat-e-Muhammadia SAS ke Khatim hain jis ki Azali Khusoosiyat Aap AS ko Minjanib Allah Hasil hai.

Nufoos-e-Natiqa ke lehaaz se Sifat-e-Ishq ka itlaaq Kamaal-e-Muhabbat ke ba'ad kiya jata hai. Ya'ni muhabbat par Ishq ki Ibteda' hoti hai Aaendah Tauzihaat se zahir hoga ke Faraez-e-Vilayat ka ta'aluq fil-haqeeqat Ishq hi ke lawazim se hai.

Riwayat (189) mulaheza ho ke Imamuna AS ne farmaya:- Talib par woh kiya cheez farz hai jis ki wajhe Khuda ko pahunch sake. Phir Aap AS hi ne jawab farmaya ke woh Ishq hai. Ishq kis tarha hasil ho sakta hai! farmaya ke "DIL KI TAWAJHE HAMESHA KHUDA-E-TA'AALA KI TARAF QAEM RAKHNE SE HASIL HOTA HAI."

Aur aik mauqe par bataur-e-tamseel farmaya ke:-
“Aik shakhs ka ladka gum ho jaye to Waledaen ke dil mein kis qadar tashweesh paida ho jati hai aur un ka kiya haal ho ja ta hai? Taliban-e-Khuda ne arz kiya ke Miranji AS Waledaen ko apne ladke ki muhabbat mein khana pani zaher ho jata hai, neend nahin aati jab tak ladka haath na Aaye us ki talash mein sargardan rahte hain. Imamuna AS ne farmaya; Bhaio! Khuda ki talab aur us ke ishq mein un Waledaen ki se kaifiyat ho na chahiye. Phir farmaya ladke ka Ishq to bahut bada hai aik Suee ke gum ho jane par us ki talash mein jitne tawajhe ki jati hai utna bhi Khuda ki taraf mutawajhe ho jao to Khuda ko pahunch sako ge. (Shawahidul Vilayat)
Aur Riwayat 218 mulaheza ho ke aik dafa’ Khurasan mein Imamuna AS Ishq ka bayan farma rahe the, Maulana Durwish Muhammad RZ ne Jama chak karte huwe Na’arah la-gaya ke hum Ishq kahan se laein. Aap AS ne farmaya Banda Ishq-e-Kasabi ka Bayan kar raha hai. Kaam karo ta ke Ishq hasil ho sake. Ishq-e-A ’taee to Paighambaraun ka Maqaam hai.
Dosri Riwayat se bhi yeh ma’loom hota hai ke Imamuna AS ki khidmat mein Wahabi Ishq se sarfaraz hastiyan bhi maujood thein.
Riwayat hai ke aik roz Miyan Faheem Muhajir RZ ne Syeduna AS se arz kiya ke Miyan Syed Khundmeer RZ wo Miyan Abdul Majeed RZ haat milaye huwe baatein kar rahe hain. Aur ziyada waqt Zikrullah mein nahin baithe. Aap AS ne farmaya:-
" نشستن کارِشما است که شما کاسب ہستید و کارِ ایشاں دیگر است۔ایشاں را عطاست"
(انتخاب المواليد باب 11)
Is se ma’loom howa ke Kasib aur A ’taee dono qism ke Sahaba RZ the. Ishq-e-Wahabi ke liye Kasab ki zaroorat nahin hoti sirf Faiz-e-Sohbat kafi ho jata hai.
Chunache Riwayat hai ke Hazrat Bandagi Miyan Syed

Mahmood Sani-e-Mahdi RZ ki umr-e-shareef 18 ya 19 saal ki thi ke Aap RZ ne hujre ke baher se is “Ta’aleem-e-Bilawasita” ka zikr jo Ata-e-Mansab-e-Mahdiyat ke bare mein Hazrat Imamuna AS apni Zaujaha-e-Muhteramah Bibi Ilhadadi Razi Allahu Anha se bayan farma rahe the, sunte hi Jazba-e-Haqqani tari ho gaya be-hosh ho gaye. Imamuna AS ko Minjanib Allah Khabar huwi to Gode mein utha kar Hujre mein le gaye. Bibi RZ se farmaya ke dekho Syed Mahmood RZ ka Gosht, Post, Ustakhan Bal-Bal لَا اِلٰہَ اِلَّا اللہ ho gaya hai. Jab hosh aaya to Aap AS ne Zikr-e-Khafi ki Talqeen ki. Aur usi waqt Bibi RZ aur Farzand-e-Arjumand RZ ne Tasdeeq-e-Mahdiyat ka sharf hasil kiya.

Neez Hazrat Syed Khundmir RZ ki nisbat Aap AS ne farmaya:-

"بھائی سید خوندمیر به استعدادِ تمام آمده بودید چراغ دان، فتیله و روغن موجوده بود اما ہمیں یک کار افروختن باقی مانده بود۔ اکنوں از چراغِ ولایتِ محمدی روشن کرده است"۔

Isi liye Imamuna AS ne aik dafa’ yeh bhi farmaya ke:-

"تصدیقِ بنده بینائی خدا" (حاشیه انصاف نامه) Aur isi liye ba’az Sahaba RZ ko Aap AS ne Paighambaraun ke Maqaam ki Bisharat di hai. Aur Hazrat Rasoolullah SAS ne bhi Qaom-e-Mahdi AS ki nisbat aisi hi Paisheen-Goee farmaee hai. Chunache Imam Fakharuddin Razi RA ne Tafseer-e-Kabeer mein aik Hadees bayan ki hai ke:-

قال رسول اللہ صلی اللہ علیہ و سلم انی لا عرف قوما هم بمنزلتی فقال الاصحاب کیف یکون یا رسول اللہ انت خاتم النبین و لا نبی بعدک فقال لیسوا من الانبیاء ولٰکن یغبطهم الانبیاء بقربهم و مقعدهم من اللہ وهم المتحابون فی اللہ۔ (جلد ثانی)

Translation:- Hazrat Rasoolullah SAS ne farmaya mein aisi Qaom ko janta huin jo meri manzil mein hai. Ashaab RZ ne arz kiya Ya Rasoolullah SAS aisa kaisa ho sake ga jab ke Aap Khatimun-Nabieen hain aur Aap ke ba’ad koi Nabi nahin. Aap

SAS ne farmaya woh log Anmbiya to nahin hain lekin Allah se un ke Qurb wo Maqaam-e-Qurb ki wajhe se Anmbiya un par Rashk karein ge. Aur woh Haq Ta'ala se muhabbat rakhne wale honge.

Goya yeh Hadees-e-Shareef Qur'an-e-Majeed ki Aayat:-

"فَسَوْفَ يَأْتِي اللهُ بِقَوْمٍ يُّحِبُّهُمْ وَ يُحِبُّوْنَهٗ" (سورۃ المآئدۃ۔54) ya'ni Allah aisi Qaom ko layega jis se Allah Muhabbat rakhta ho aur woh Allah se muhabbat rakhte hon.) ki Tafseer waqae huwi hai. Hum is Aayat aur Hadees par Fazael-e-Sahaba RZ se mutaliqah Riwayat ki tauzih mein bahes kareinge. In Shaa Allah.

Maqaam-e-ghaor hai ke Insan ki is se baland Me'raaj bhi mumkin hai? Ke wo Khuda ka Muhibb ho aur Khuda us ka. Qur'an ne Insaniyat ke Irteqa' ka jo tasawwor paish kiya hai is se badh kar bhi koi Falsafah hai jo Insanaun ko is ke siwaye is se baland tar Maraatib par faez kar sake.

عشق دمِ جبرئیل، عشق دلِ مصطفیٰ ☆☆☆ عشق خدا کا رسول، عشق خدا کا کلام
عشق کی مستی سے ہے پیکرِ گل تابناک ☆☆☆ عشق ہے صہبائے خام، عشق ہے کاس الکرام
عشق فقیہِ حرم، عشق امیر جنود ☆☆☆ عشق ہے ابن السبیل اس کے ہزاروں مقام

(علامہ اقبالؒ)

Gharz Ishq wo Muhabbat-e-Ilahi fil-haqeeqat Badan-e-Islam ki Rooh hai. Hazrat Imamuna AS ki Taleemaat, be-Rooh Ilmiyat ke khilaf aik Jihad-e-Aazeem hain. Jo log mahez zahiri Shi'aer ki pabandi ko Islam samjh rahe the aur Allahu Ta'ala ki Hakimi-Yat ke bajaye Bandaun ki Hakimi-Yat mein giraftar the aik Be-Rooh Jasad ko Zindah Qalib samjh rahe the un ke liye Hidayat hain.

عقل و دل و نگاہ کا مرشدِ اولیں ہے عشق ☆☆ عشق نہ ہو تو شرع و دیں بتکدۂ تصورات

(اقبالؔ)

Qur'an-e-Majeed ka mukhatib Aql bhi hai Qalb bhi hai, balke Aql se ziyadah Qalb mukhatib hai kuin ke Qalbi Shahadat hi Iman Bil-Qalb ki hamil ho sakte hai. Qur'an se Hidayat pane walaun ke liye yahi Shart-e-Awwaleen aur yahi un ke Irteqa' ka maeyaar hai.

"هُدًى لِّلْمُتَّقِيْنَ ﴿2﴾ الَّذِيْنَ يُؤْمِنُوْنَ بِالْغَيْبِ..الخ"(سورۃالبقرہ۔2-3) Allahu Ta'ala ne Apne wujood ko sirf aqli haisiyat se tasleem karna kafi nahin qaraar diya balke Khaliq ke saath Muhabbat paida karne ki talqeen bhi farmaee hai. Jis ke baghair Mahez Aqli Bai'at ki bina par insan aik Jasad-e-be-Rooh ki haisiyat mein rah jata hai. Isi liye farmata hai ke:-

"وَابْتَغُوْٓا اِلَيْهِ الْوَسِيْلَةَ"...الخ(سورۃالمآئدۃ۔35) (ya'ni Allahu Ta'ala ko pahunchne ke liye Waseelah talash karo) Taquwa ke saath-saath ba-mujib-e-Aayat "كُوْنُوْا مَعَ الصّٰدِقِيْنَ"﴿119﴾(سورۃالتوبۃ۔119)

Sohbat-e-Sadiqaan ki Barkat se Ishq wo Muhabbat-e-Ilahi ka Sahih aur qareeb tareen rasta ma'loom kiya jasakta hai warna aik ghair mar-boot insan ko hazar-ha khat-raat, sadha wasawis aur beesiyaun hawadis bahut jald gumrah kar sakte hain. "Bai'yat-e-Shaikh ke Wasilah se Abd wo Ma'bood ke darmiyan aik Rishta-e-Muhabbat qaem karne wala Zariya hai. Aur yeh aisa Wasilah hai jis se Qalib-e-be-jaan mein Haqeeqi zindagi hasil ho sakti hai. Isi liye Daur-e-Nabuwwat mein bhi Bai'yat ka amal jari tha aur Daur-e-Vilayat mein bhi. Ta ein dam Ba-Fazl-e-Khuda-e-Ta'ala jari hai aur ta Qiyamt jari rahe ga.

(اقبالؔ) د یں نہ گردو پختہ بے آدابِ عشق ☆☆د یں بگیر از صحبتِ اربابِ عشق

Aayaat wo Ahadees se yeh amr sabit hai ke duniya mein jab Saliheen wo Rashideen ka wujood khatm ho jayega to samjh lo

ke wahi waqt Woqoo-e-Qiyamt ka hai.
Hasil-e-Kalam yeh ke Imamuna AS ki Ta'aleemaat maslan Talb-e-Deedar-e-Khuda, Tark-e-Duniya, Tawakkul, Zikr-e-Kaseer, Sohbat-e-Sadiqaan, Uzlat, Hijrat waghaira umoor fil-haqeeqat Ishq wo Muhabbat-e-Ilahi ke lawazim hain aur har Aashiq ko khaw woh kisi ka Aashiq ho fitratan aise hi masael ka hamil hona lazim hai. Aur az khud is mein yeh kaifiyaat paida hoti jati hain ba shart-e-ke Ishq ki lao paida ho chuki ho. Yeh aisi baat hai ke jis ko har shakhs ba-aasani samjh sakta hai is liye mazeed tashreeh hum mujib-e-tawalat samjhte hain.

یا وسعتِ افلاک میں تکبیرِ مسلسل ☆☆☆ یا خاک کے آغوش میں تسبیح و مناجات

وہ مذہبِ مردانِ خود آگاہ و خدا مست ☆☆☆ یہ مذہبِ مُلا و جمادات و نباتات اقبالؔ

☆☆☆☆☆

FARAEZ-E-VILAYAT

Hazrat Mahdi-e-Mau'ood AS ki khusoosiyaat ke bare mein jo kuch likha gaya aur jo kuch aage bayan hoga is se yeh sabit hai ke Aap AS خلیفتہ اللہ، مامور من اللہ hain. Aap AS ki Tasdeeq Farz-e-Sharaee hai. Is lehaz se Aap AS ne jin Ahkaam ko Minjanib Allah Farz qaraar diya ho woh sab Ahkaam laziman Faraez Vilayat hain aur Ahkaam-e-Shariya ke Mumasil hain. Is ke ilawah jab koi Hukm Osool-e-Deen (Kitabullah, Sunnat-e-Rasoolullah, Ijmaa', Qiyaas) se kisi aik Asl ke tahet sabit ho jata hai to is ka shumar Ahkaam-e-Shariya mein hota hai. Is lehaz se bhi Imamuna AS ke Ahkaam, Faraez-e-Shariya ke mumasil hain kuin ke Aap AS ne Kitabullah wo Ahadees-e-

Rasoolullah SAS se bhi un Ahkaam ki Farziyat sabit farmaee hai.

Ab yeh bahes ke jin Masael ko Aemma-e-Mujtahideen ne Mustahab qaraar diya ho un ko Farz qaraar dene se Ikhtelafaat-e-Kaseerah maujood hain. (*qaraar dene se Naskh Lazim aayega Sahih nahin hai. Awwal to yeh ke khud Aemma ke masael mein Ikhtelaf hai.)

Aksar masael kisi ke pas Farz hain, kisi ke pas Sunnat, kisi ke pas Mustahab jab ke is Ikhtelaaf se Naskh lazim nahin aata hai to Ahkaam-e-Faraez-e-Mahdi-e-Mau'ood AS se Naskh ka luzoom kaise sahih ho sake ga, dar aan halan ke Mahdi-e-Mau'ood AS ka Hukm, Ahkaam-e-Mujtahideen ke ba-nisbat ziyadah Mujib-e-Ta'meel hai kuin ke Mahdi-e-Mau'ood AS, Ma'soom Anil Khata, Khalifatullah, Mukhbir-e-Sadiq hain. Isi liye Imam Shairani ne bayan kiya hai ke:-

فیطبل فی عصرہ التعبید بالعمل بقول من قبلہ من المذاھب۔۔الخ

Translation:- (Jab Mahdi AS ki Bai'sat ho jaye gi to) Aap AS ke zamane mein Aap AS se pahle ke Sare Mazahib (Aemma wo Ulama) ki Ta'beed bil-amal Batil ho jaye gi... Alakh

Ba'az log Shariyat wo Tareeqat ko Deen mein Tafreeq aur "اِنَّ الَّذِیْنَ عِنْدَاللّٰہَ الْاِسْلَامُ" ke mughaer samajhte hain halanke un dono ki asal Kitabullah wo Sunnat-e-Rasoolullah hai. Haq to yeh hai ke woh Tareeqat hi kiya jo Shariyat ke khilaf ho? Jaisa ke hum ne is se pahle is amr ko wazeh kiya hai. Fil-asal yeh aik se aik aala surat hai jis tarha ke aala se aala Degreeyan Nizam-e-Taleemaat mein paee jati hain.

Tafseer, Fiqa, Kalam waghaira sab ka Muazu-e-bahes Qur'an to hai lekin har aik ke Osool aur har aik ka andaaz-e-bahes juda-juda hai. Is nauee judaee ko fil-asl tafreeq nahin qaraar diya ja sakta. Har aik ke masael wo lawazim apni-apni khusoosiyaat ke hamil hain. Is tarha ke aik dosre ke mamdo

wo ma'oon hain. Jis se Ahkaam wo Ta'leem ki takmeel "Ta'ameel-e-Tammah" ka mufad hasil hota hai.

Hukumat ke mukhtalif sho'bauan ke Aaeen wo Qawaneen, ba-lehaaz-e-zaroorat, juda-juda hote hain. Faujdaari ke masael mein Malguzaari ke qawaneen se istedlaal be mahel aur ghair mutaliq qaraar diya jaye ga. Darulqza ke qawaneen ka iste'mal Baldiya ke zair-e-bahes masael mein sahih na ho sake ga. Har aik ki bajaye khud munfaridana khusoosiyaat ke bawajood sab ka ta'aluq isi nizam-e-hukumat se hai jis se yeh munsalik hain balke mazkoorah misalaun mein nisbatan aik se dosre mein bahut kuch farq numayan hai lekin Masael-e-Tareeqat ke liye to Shariyat ki istemdaad wo iste'anat lazim hoti hai. Is se zahir hai in dono mein tafreeq nahin hai. Albatta har aik ke masael ki bahes mein isi ki khusoosiyaat wo lawazim aur isi ke Osool se istedlaal kiya jata hai. Ghaliban isi wajhe se ba'az waqt Badi-un-nazar mein Tafreeq ka guman paida ho jata hai jo sahih Qiyaas par mabni nahin.

Namaz, Roza, Hajj, Zakat aur dosre Mua'shi wo Siyasi mua'milaat aur Qalb wo Batin ki paki, Khuloos, khushoo wo khuzoo, diyanat waghaira tamaam umoor, insan ke ausaaf aur mua'shiraati lawazim ko munazzam karte aur aala tahzeeb ki taraf insaniyat ki rahbari karte hain. Zahir hai ke in Masael mein Batini haisiyat bhi maujood hain aur yeh sab ke sab Itteba'-e-Shariyat wo Hujjat-e-Khuda wo Rasool mein dakhil hain. Lekin in sab ke hote huwe liqa-e-Mahboob wo Justujoo aur is ke Ishq ki Lao ka dil mein paida hona aur Talab ke husool ke liye Arbab-e-Mua'rifat ki sohbat mein Amal-e-Saleh par kar band hona. Ahwaal wo maqaamaat ka hasil hona yeh aise Batini Umoor hain jin par Batin ka lafz fil-haqeeqat apne mafhoom-e-taam ke saath sadiq aata hai.

Hasil yeh ke is Istelahi Zahir wo Batin ke masael bajaye khud

apni-apni zarooriyaat wo khusoosiyaat ke hamil hain jin mein tafreeq ki nauiyat Batin ki haisiyat ata karte hain. Zahir hai ke Makhlooqaat mein Malaeka bhi hain is liye Ashraf-ul-Makhlooqaat ka mafhoom is waqt mukammil ho sakta hai jab ke Insaniyat, Malaeka ki Latafat aur un ke Sharf-e-Qurb-e-Ilahi par Ashraf ho.!!! Allahu Ta'aala farmata hai:-

اِنَّ الصَّلٰوۃَ تَنْھٰی عَنِ الْفَحْشَآءِ وَالْمُنْکَرِ ط وَلَذِکْرُ اللّٰہِ اَکْبَرُ ط (سورۃ العنکبوت۔45)

Translation:- Beshak Namaz Buraeyaun aur Mamnua'at se rokti hai aur albatta Alallah ka Zikr bahut hi bada hai.
Namaz aur is ki Gharz wo Ghayat ke bayan ke ba'ad nehayat mukhtesar aur be-inteha Baleeqh andaz mein farmaya hai ke:- "وَلَذِکْرُ اللّٰہِ اَکْبَرُ" ab yeh baat wazeh ho jati hai ke Deen to aik hi hai."اِنَّ الدِّیْنَ عِنْدَاللّٰہِ الْاِسْلَام" aur yeh Islam saari Insani duniya ke liye tamaam Insani zarooriyat ka hamil hai jo log duniya ki siyasi mua'shi tanzeem chahte hain un ki rahbari karta hai jo log Insani Tahzeeb aur Ibadaat wo Az-kaar ka zauq rakhte hon us ki Ta'leem bhi isi Deen-e-Islam mein maujood hai. Jo log Liqa 'ullah chahte hon un ki rahbari bhi yahi Islam karta hai. Islam aik mukammal Deen hai jis mein Aala Tareen maratib tak Irteqa' ka samaan paya jata hai. Pas yeh nahi kaha ja sakta ke Batin ke masael Islam se alag hain ya Shariyat wo Tareeqat mein tafreeq wo tabayen.
Hasil yeh ke Faraez-e-Vilayat bhi Ahkaam-e-Shariya ke mumasil hain aur yeh Ulama-e-Osool wo Fuqaha wo Mutakallimeen ke Mustakhrajah Ahkaam-e-Kulliyah aur un ke Mo'aiyna Osool ki Faro' se mutabiqat bhi rakhte hain.

☆☆☆☆☆

TAUZIH-E-RIWAYAAT DAR

TALAB-E-DEEDAAR-E-KHUDA

Allahu Ta'ala ke wujood aur Us ki Wahdaniyat par Iman wo aeteqaaed ke ba'ad Us ki Talab paida hona aik fitri lazimah hai. Insan ki Nafsiyaat ka ilm rakhne wale is baat se inkaar na kar sakein ge ke har insan mein zauq-e-talab ka jazbah fitratan maujood hai jis ki wajhe Sadha, hazaar-ha Maqaasid dauraan-e-umr mein hasil hote jate hain lekin zauq-e-talab mein fraq nahin aata, mutma'in nahin hone pata. Badi Sanadein hasil karne ke liye nehayat inhemaak wo mehnat ke saath koshish kiye jata hai. Jab yeh hasil hojaein to talab ka jazbah khatam nahin hojat, bade-bade ohde, izz-o-jah, daulat wo sarwat, ahl-wo-ayaal ki talab paida ho jati hai. Yeh hasil ho jaein to phir kisi na kisi talab ki taraf mayal ho jata hai. Is tarha hasaraun Maqaasid hasil hote chale jate hein phir bhi Tishnagi-e-talab maujood—sukoon wo itme'naan nadard.
Is na-qabil-e-inkaar haqeeqat par gaur karna chahiye ke aakhir insan ke liye woh kaunsa maqsad hai jis ke hasil ho jane ke ba'ad Jazba-e-Talab itna Sair ho jaye ke phir kisi dosri talab ki zaroorat hi na rahe. Sukoon wo itme'naan-e-qalb naseeb ho-jaye. Qur'an-e-Majeed ke is mazmoon par gaur karne ki zaroorat hai jis mein yeh wazeh kiya gaya hai ke Azal hi mein hum se kiya jawab liya gaya tha.

اَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ ؕ قَالُوْا بَلٰى ۚ (سورۃالاعراف۔ 172) ya'ni kiya mein tumbara Rabb nahin huin? Sab ne jawab diya ke kuin nahin. (beshak tu-hi hamar Rabb hai). Is se zahir hai ke Azal hi mein us ki Ruboobiyat ka iqraar kar-chuke hain.
Is jahan mein aane ke ba'ad insan mein zauq-e-talab ka paya jana aur duniya ka kisi bade se bada faedah hasil ho jane ke bawajood sukoon wo itme'naan-e-qalb ka naseeb na hona is

amr ka baiyyan suboot hai ke is talab ka asal ta'luq usi Rububiyat se hona chahiye jis ka hum iqraar karchuke hain magar aql ki ghalat rahbari aur gumrah maahole ke asarat ne ziyadh tar insanaun ko gair-ullah ka parastar banadiya. Aur aise hazaaraun asbaab-e-parastish paida hogaye. Khawh kisi ki parastish ki taraf mael ho jaein lekin kisi qabil-e-parastish wo Qabil-e-Ibadat wajood ki talab wo justujoo ka fitri mailaan to paya ja raha hai.... Jo log Munkireen-e-Khuda hain un se Nizam-e-Kaenaat ke asbaab wo alal par bahes ki jaye to woh bhi yeh haqeeqat tasleem karne par majboor nazar aate hain ke aik taaqat zaroor hai jo is Nizam-e-Kaenaat ki illat-ul-amal hai. Goya yeh "Allah" ke munkir hain lekin us lafz ke mafhoom ko maan-ne par majboor hain is liye yeh bhi ma'loom huwa ke duniya mein koi Khuda ka munkr nahin. Istelahaat wo tasaw-wuraat ka farq hai is ki wahjhe Aeteqadaat wo Amaliyaat mein bhi bahut bada farq hogaya hai.

Isi liye Qur'an-e-Majeed mein mazkoor hai ke:-

وَلَئِنْ سَاَلْتَهُمْ مَّنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُوْلُنَّ اللّٰهُ فَاَنّٰى يُؤْفَكُوْنَ﴿87﴾ (سورۃالزخرف)

Translation:- Aur agar tum un se poocho kis ne paida kiya hai to woh zaroor yahi kaheinge ke "Allah" to phir yeh kahan bahke phir rahe hain.

Garz insan mein jo zauq-e-talab maujood hai is ko Usi Khuda-e-Wadahu-La-Shareek ki taraf rujoo' kiya jaye jis ki wajhe aisa sukoon wo itme'naan naseeb ho sakta hai ke Gairullah ki talab ka zauq hi nahi rahne pata. Allahu Ta'ala farmata hai:-

يٰٓاَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ﴿27﴾ ق صلے اِرْجِعِيْٓ اِلٰى رَبِّكِ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً﴿28﴾ فَادْخُلِيْ فِيْ عِبٰدِيْ ﴿29﴾ وَادْخُلِيْ جَنَّتِيْ﴿30﴾ ع (سورۃالفجر)

Translation:- Aey Nafs-e-Mutma'in na apne Rabb ki taraf Razi ba-Raza ban kar Rujoo' ho ja. Apne Khuda ke Bandaun mein

shamil ho ja aur “Jannat-e-Deedar mein dakhil ho ja.
Insan jis tarah nafa’-bakhsh wo mahfooz kun Mahsoosaat se muhabbat rakhte hai isi tarha un mawaraye mahsoosaat umoor se bhi muhabbat karta hai jin ke fazl wo kamal ka ilm hojye. Rustum ko agarche dekha nahin lekin us ke kamal-e-taqat aur kamal-e-shuja’at ka aaj bhi ilm hota hai to us ki qadr wo muhabbat ka mailaan paida jo jata hai aur yeh koi naee baat nahin. Har shakhs tasleem karega ke kisi ke fazl-wo-kamal ka zikr ho to us ki ta’areef wo tauseef aur izhaar-e-qadr ki taraf mayal ho jata hai. Isi tarha us Zaat-e-Wahdahu-La-Shareek ke Muzahir-e-Qudrat se jab ke Us ke Kamal-e-Layazal ka ilm ho jaye laziman muhabbat aur us ke ahteram ka jazbah paida ho sakta hai. Isi liye hum ne kaha ke Allahu Ta’ala ke wajood aur Us ki Wahdaniyat par Iman wo Aeteqaad ke ba’ad Us ki Talab Paida hona aik fitri lazimah hai.
Har shakhs ki muhabbat aur talab ka ta’aluq asbaab wo aghraaz ki nauwiyataun ka ta’be’ raha karta hai. Har aik ki Himmat aur us ke darajaat-e-Eiqaan ki haisiyat se muhabbat ke maratib badh-te jate hain. Ba’az log sirf zaheri nizam-e-ibadaat wo mua’milaat ki had tak muzahira-e-muhabbat wo ita’at par iktefa karte hain. Aur ba’az ke jazbati unsur mein itna inqlaab paida ho jata hai ke woh un hudood se oopar taraqqi chate hain.
Allahu Ta’ala ki Zaat Munazzah-Anat-Tash-bihaat hai. Koi tamseel mumkin nahin. Sirf tafheem ki khatir hum yahan aik nau-wiyat ka zikr karte hain.
Kisi mulk ki ria’ya apne Hakim ki Hukumat mein zindagi basar kar rahi hai wahan ke Qawaneen ki pabandi, saza wo jaza ko qubool karte huwe poori ita’at kar rahi hai. Is lehaz se woh sab log mutee’ wo farma-bardar ria’ya ki haisiyat rakhte hain. In hi mein ba’az log aise bhi hote hain jin ke quloob

mein yeh jazbah mua'jzan hota hai ke Badshah ke muqarrib wo Manzoor-e-Nazar ban ne ka sharf wo aezaaz hasi karein. Is maqsad ke husool ke liye amn wo aamaan aur a'am ijtema'ee Siyasi Qawaneen ke alawah dosre tariqe aise bhi ikhtiyaar karne padte hain ke Muqarrib-e-Bargah-e-Sultani ban ne mein suhulat ho. Isi ke Zaraye aur wasael ki justujo mein munhamik rahne ke zaroorat hoti hai. In sare Marahil ke taye ho ja ne ke bawajood, taqarrub ka aezaaz ata hone ki darkhwast ka Manzoor hona sirf Lutf wo Karam-e-Sultani ka muhtaaj raha karta hai.

Kalimah-e-Tawheed, Namaz, Roza, Hajj, Zakat, O'amr wo Nahi se mutaliqah aam masael par aeteqaad wo amal, mutee-e-Khuda wo Rasool hone ke liye kafi hai. Is ke bawajood ba'az Mu'mineen aise bhi hote hain jin mein Irfaan aur Wisaal aur Wisaal Ilal-Matloob ki talab paida hoti hai. Is ke liye Ishq wo Muhabbat-e-Ilahi ke lawazim aur Kaamileen, Sadiqeen ke Faiz-e-Sohbat aur un ki Ta'leem wo Tarbiyat par Sidq-e-Dil se poore Talib-e-Sadiq ki Shaan mein Amal karne ki Zaroorat hoti hai. In tamaam Sharayat-e-Ishq wo Muhabbat ki pabandi ke ba'ad bhi maqsad ka hasil hona sirf Fazl-e-Ilahi par munhasir rahta hai aur bas.

ذَالِكَ فَضْلُ اللهِ يُؤْتِيْهِ مَنْ يَّشَاءُ وَاللهُ ذُوْالْفَضْلِ الْعَظِيْمِ ﴿29﴾ (سورۃ الحدید)

Allahu Ta'ala ne insan ko Quwat-e-Mutkhilah ata faramee hai. Is ki wajhe se tasawuraat hasil huwa karte hain jo cheez us ke samne ho us ka tasawur to "Hawas-e-zahirah" ke zariye ho-jata hai laikin jo samne maujood na ho us ka zikr kiya jaye aur us ki khususiyaat wo alamaat bayan ki jaein to zahn mein bawajhema us cheez ka tasawur paida ho jana aik lazimi amr hai. Maslan jung ka Mahaaz hum ne dekha nahin lekin wahan ke halat aur hatiyaraun ki khususiyaat bayan ki jati hain to un umoor ki nisbat aik tasawur qaem hoja hai. Agar wahan ki

tasaweer samne huin to us soorat mein jo tasawur qaem ho ga ba-lehaz-e-sahet awwaluz-zikr tasawur ke muqabile mein qabil-e-tarjeeh hoga. Sab-se ziyadah sahih tasawur to isi soorat mein ho sakega jab ke hum khud jung ke mahaz par pahunch kar ba-chashm-e-khud mua'enah karein. Taswur ki is mujmil guftugu ke ba'ad yeh samajhna ziyadah aasan ho jata hai ke Allahu Ta'ala ke wujood ke bare mein Rasoolaun aur Sahaef ke zariye Allahu Ta'ala ki Sifaat wo Khususiyaat samajhaee gaee hain. Duniya mein Us ki Qudrat ke gun-na-gun Muzahiraat par se Us ke wajood ka yaqeen paida kiya gaya hai. Jis ka iqraar awaleen Shart-e-Islam qaraar di gaee hai. Is Ihtemaam-e-Iqraar ke ba'ad insan ke zahn mein Allah ke wajood ke mutaliq bawajhe-ma-tasawur paid hona bhi aik fitri amr hai. Yeh tasawur jis insan mein ziyadah se ziyadah qareeb-us-sahet hoga Iqraar-e-Tawheen ke Manazil mein is ka maqam aage hoga.

Bah-rul-uloom Allama Shamsi Marhoom ne likha hai:-

"Wujood aur Sifaat-e-Bari-Ta'ala chunke Hukma wo Sufiyah ke pas Ain-e-Zaat-e-Bari-Ta'ala hain to muhaal hai ke Bari-Ta'ala ka tasawur bil-kuna ya ba-kunah hosakega magar tasawur ma-bil-wajhe wo ba-wajhe muhaal nahin kuin ke Makhlooqaat aur un ke Aasaar mein gaur karne se tasawur bil-wajhe aur taswur ba-wajhe ka husool mumkin hai. Isi waste Allahu Ta'ala ne Makhlooq mein fikr wo gaur karne ka Hukm diya hai.(Tanweerul-hidaya 16).

Zaban se Kalimah-e-Tawheed kah dene se Rasool wo Qur'an par Iman lane aur Hatal-Maqdoor Qawaneen ka iteba'a karlene se dakhil-e-Islam to hojata hai lekin yeh a'amiyaun ka dardah hai. Dosri surat un Ulama wo Mutakallimeen wo Filasifah ki hai jo dalael wo Baraheen se Wajood-e-Bari Ta'ala sabit karte hain. Teesri surat un Aarifeen-e-Kamileen ki hai jo

Istedlaali tariqe ko Naqis samjhte aur Deedar ke talib hote hain. Goya Ilmul-Yaqeen se Ainul-Yaqeen ziyada camil hai aur us se ziyada Haqqul-Yaqeen ka dara-jah hai. Imam Fakhr-Uddin Razi RA farmate hain.

ان القلوب الصافية مجبولة على حب معرفة الله على اكمل الوجوه و اكمل طوق المعرفة هوالروية

(تفسیرِ کبیر جلد 3 صفحہ 243)

Tanslation:- Be shak saf quloob, Allahu Ta'ala ki Mua'rifat Kamil tareen darajhe par hasil karne ke liye fitratan mael hain. Aur Mua'rifat ka Kamil tareen tareeqa. Ru'yat hai:-

گفت ایں علم و ہنر گفتم کہ پوست ☆☆ گفت حجت چیست؟ گفتم روئے دوست

گفت دین عامیاں ؟ گفتم شنید ☆☆ گفت دین عارفاں ؟ گفتم کہ دید

(اقبالؔ)

Ilm se mutaliqah ahkaam ke baab mein Ishq wo Ilm aur Uloom-e-Mukashifah par tafseeli bahes ki jaegi. In Sha Allahu Ta'ala. Hazrat Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ne Aqeedah-e-Sharifah mein tahreer farmaya hai ke:-

نیز حکم کردہ است کہ از ہریکے مرد وزن طلبِ دیدارِ خدا فرض است تا آنکہ بچشمِ سر یا بچشمِ دل یا درخواب نہ بیند مومن نباشد مگر طالب صادق ۔۔الخ

Translation:- Neez Imamuna AS ne Hukm diya hai ke har mard wo aurat par Talab-e-Deedar-e-Khuda farz hai. Chashm-e-Sar ya Chashm-e-Dil se ya Khwab mein Khuda ko jab tak na dekhe Mu'min na hoga magar Talib-e-Sadiq (par bhi Iman ka Hukm hai).

Mu'min ki yeh khusoosiyat darjaat-e-yaqeen ke aetebar se hai. Lekin Muallif-e-Hadiya-e-Mahdavia ne is se yeh nateejah akhaz kiya hai ke Mazhab-e-Mahdavia mein ba-juz Dedear-e-Khuda ke Mu'min nahin hosakta aur Mahdaviyaun par khoob ta'an wo tahazzud kiya hai. Aur Deedar-e-Khuda ke bare mein bhi un huin ne ikhtelaf kiya hai aur is ko Musallimaat-e-Ahle-

Sunnat ke mugaer qaraar diya hai. Naazireen khud mahsoos farma leinge ke yeh ghalat ilzaam hai. Kuin ke Farman-e-Mazkurus-sadr mein “Deedar-e-Khuda” ko farz nahin kaha gaya hai balke “Talab-e-Deedar” farz qaraar di gaee hai aur Deedar par Iman ka inhesar bhi nahin kiya gaya hai “Magar Talib-e-Sadiq” ke alfaaz is ke shahid hain.

Is ke ilawah Naqliyat-e-Miyan Abur-Rasheed RZ mein isi mazmoon ki saaf wo sareeh riwayat maujood hai ke:- Hazrat Mahdi AS ne farmaya Mu’min-e-Haqeeqi woh shakhs hai jo Beena ho, Chashm-e-Sar se Ya Chashm-e-Dil se Ya Khwab mein. Agar in teenaun mein se aik Beenaee bhi hasil na ho aur poori Talab rakhte ho ke Beenaee Rosi ho to aise Mu’min par bhi Iman ka Hukm hai. “Mulaheza ho Riwayat (188).

Isi mazmoon ki aik aur tauzihi Riwayat bayan huwe hai jis mein "ظالم النفسہٖ" Muqtasad aur Sabiq bil-Khiraat ki Tafseer bayan huwe aur Jabrooti, Malakooti, Lahooti in teenaun maqamaat ke zikr ke ba’ad yeh alfaz bayan huwe hain ke:

ہریکے ازیں سہ مقام ندارد و طلب و سعی ہم ندار و ماتم نمی کند آں ازگروۂ مہدی نباشد از مدعیاں و مکذباں ناشد (روایت 223)

Is se zahir hai ke jo log Deedar-e-Ilahi se mutalliq Musharraf na huwe hon un se Nafs-e-Iman ki Nafi nahin ki gaee hai magar afsos ke Muallif-e-Hadiya-e-Mahdavia ne yeh ilzam ayad kiya hai ke jin Mahdaviyaun ko Deedar hasil nahin woh sab Kafir hain. Hanlan-ke isi qism ke Ahkaam ki misalein Aayaat wo Ahadees mein bhi maujood hain maslan Allahu Ta’ala farmata hai:-

وَمَنْ لَّمْ يَحْكُمْ بِمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْكٰفِرُوْنَ ﴿44﴾ (سورۃ المآئدۃ)

Translation:- Aur Allah ne jo kuch Nazil farmaya hai jo log us ka hukm na karein woh Kafir hain.

Hadees-e-Shareef hai ke:

(1) لا ایمان لمن لا امانة له ولا دین لمن لا عهدله۔

Translation:- Jis shakhs mein Amanat na ho us ko Iman nahin hai, jis mein Ahed ki pabandi na ho us ko Deen nahin.

(2) ایضاً :- المسلم من سلم المسلمون من یدہٖ و لسانه۔

Translation:- Musalman wahi hai jis ke haath se aur jis ki zaban se dosre Muslaman mahfooz rahein.

(3) ایضاً:- من ترک الصلوٰة متعمداً فقد کفر۔

Translation:- Jis ne amadan Namaz tark ki woh Kafir huwa.

(4) ایضاً:- لیس بمومن مامن بات شبعاناو جارہ جایع۔

Translation:- Woh shakhs Mu'min nahin jis ka hamsaya bhooka ho aur khud pait bhar kha kar raat guzaare.

Aisi bahut sari misalein hain. Ab suwal yeh hai ke kiya in Ahkaam ki Itteba' jin Musalmanaun mein na paee jaye woh Muslaman wo Mu'min nahin kahlaye jasakte? Is ka jo bhi jawab hoga wahi hamara jawab hai.

Allah ka Deedar Chashm-e-Sar ya Chashm-e-Dil ya Khawb mein hone ke bare mein Mahdavia ka jo Maslak hai woh bhi Musallimaat-e-Ahl-e-Sunnat ke mughaer nahin hum is ki bhi mukhtesar tauzih kar dete hain.

Sharah Muaqif jo Ilm-e-Kalam ki mash-hoor kitab hai us mein Deedar ke muta'liq yeh bayan kiya gaya hai:-

اجتمعت الائمة من اصحابناعلیٰ ان رویةالله تعالیٰ فی الدنیا و الاٰخرة جائزة عقلاً واختلفوا فی ها سمعا فی الدنیا فاثبة بعضهم و نفاہ اٰخرون۔ جواز

Translation:- Allahu Ta'ala ki Ru'yat, Duniya wo Aakhirat mein aqlan jaez hone par hamare Aemma RA ka Ijma' hai. Aur ba-Aetebar-e-Naql Duniya mein jaez hone par ikhtelaf hai. Ba'az ne Duniya mein Deedar hone ko sabit kiya hai aur Ba'az ne is ki Nafi ki hai. Aur Shara-e-Aqayed mein likha hai ke:- هٰذا مشعر بامکان الروية فی الدنیا ۔

Ya'ni yeh Isharah hai is baat ka ke Duniya mein Ru'yat mumkin hai.
Aur Allama Taftazani RA ne Sharah-e-Maqasid mein zikr kiya hai ke:-

اما الاجماع فاتفاق الامة قبل حدوث المخالفين علىٰ وقوع الروية۔

Translation:- Mukhalifeen paida hone ke pahle Ummat-e-Muhamadiya SAS ne woqoo-e-ru'yat par ittefaaq kiya hai.

ایضاً :- حتی روی حدیث الروية احدو عشرون رجلاً من کبارالصحابة رضی الله عنهم۔

Translation:- Ru'yat ki Hadees akkees (21) jaleelul qadr Sahabiyaun RZ se marwi hai. Qur'an-e-Majeed mein Deedar-e-Ilahi se mutalliq jo Aayatein hain un se hum yahan sirf aik Aayat ki bahes par iktefaa karte hain aur yeh aise Aayat hai ke jis par Ma'rekatul-Aaraa bahsein huwee hain. Allahu Ta'ala farmata hai:-

لَا تُدْرِكُهُ الْاَبْصَارُ ز وَهُوَيُدْرِكُ الْاَبْصَارَ ۚ وَهُوَاللَّطِيْفُ الْخَبِيْرُ ﴿103﴾(سورۃالانعام)

Translation:- Absar Us ka (Allahu Ta'ala ka) Idraak nahin kar sakte aur woh Absar ka Idraak karta hai aur woh Lateef Khabeer hai.
Ba'az jamataun ne is Aaya-e-Shareefah se nafi-e-Ru'yat par istedlaal kiya hai aur Mufassireen-e-Ahl-e-Sunnat ne is se Deedar-e-Ilahi ka suboot bayan kiya hai. Chunache Imam Fakhruddin Raazi RA ne tafseelan bahes karte huwe muta'did dalayal se sabit kiya hai ke is Aayat se Deedar-e-Ilahi ki nafi nahin balke Ta'eed hoti hai.
Wazeh ho ke kisi shaye ko dekhne ki umooman do sooratein hoti hain aik yeh ke shaye ka jitna hissa nazar ke muqabil ho utna hi dekha jasake. Dosri yeh ke kisi shaye ke sare atraaf wo jawanib ba yak nazar dekh sakein. Is lehaaz se Ru'yat ki do qismein huwein. (1) Ru'yat-e-La-Ma'al-Ihaatah (2) Ru'yat-e-Ma'al-Ihaatah. Dosri soorat ko Idraak kahte hain.

Is Tauzih se Zahir hai ke Aaya-e-Sharifah mein Idraak ki nafi ki gaee hai jo bulkul durust hai. Kuin ke Allahu Ta'ala ki Zaat Be-Hadd-o-Nehayat hai is liye is Zaat ka Idraak ya'ni Us ki Ru'yat-e- Ma'al-Ihaatah yaqeenan mumtane' hai. Isi liye Idraak ki nafi ki gaee hai lekin is Idraak ki nafi se Nafs-e-Ru'yat ki nafi ka suboot nahin hosakta. Is ke qata'-e-nazar Nafi-e-Ru'yat par dalalat karne wali saaf wo sareeb koi Aayat-e-Qur'an-e-Majeed maujood hi nahi hai. Imam Mausoof ka istedlaal mulahezah ho:-

افنقول المرئی اذاکان له حدونهایة و ادرکه البصر بجمیع حدوده و جوانبه و نهایاته کان ذالک الابصار احاط به فتسمتی هٰذه الروية ادراکا ۔ امااذالم یحط البصر بجوانب المولیٰ لم تسم تلک الروية ادرکا۔ فالحاصل ان الروية جنس تحتها نوعان روية مع الاحاطه و روية لا مع الاحاطه۔ والروية مع الاحاطة هوالمسماة بالادراک فنفی الادراک یقید نفی نوع واحد من نوعی الروية۔ و نفی النوع لا یوجب نفی الجنس فلم یلزم من نفی الادراک عن الله نفی الروية من الله فهذا وجه حسن مقبول فی الاعتراض علیٰ کلام الخصم (تفسیرِ کبیر الجزءالرابع صفحه 170)

Translation:- Hamara istedlaal yeh hai ke jab koi shaye mahdood ho aur us ke poore hudood wo jawaanib wo nehaayaat ka Basr ne Idraak karliya ho to goya Basr ne shaye ka aehaatah karliya. Aise Ru'yat ko Idraak kahte hain. Lekin agar Basr shaye ke poore jawanib ka aehaatah na kiya to aisi Ru'yat ko Idraak nahin kaha jata. Hasil yeh ke Ru'yat Jins hai jis ke tahet do nau' hain. Aik Ru'yat Ma'al-Ihaatah dosri Ru'yat-La-Ma' al-Ihaatah. Aur Ru'yat Ma' al-Ihaatah ko Idraak kaha jata hai. Pas nafi-e-Idraak se do na 'aun mein sirf aik nau' ki nafi muta'yin hochuki. Aur qaedah yeh hai ke Nau' ki nafi se Jins ki nafi lazim nahin aati. Pas Idraakullah ki nafi se "روية الله" RU'YATULLAH ki nafi lazim aati aur yeh daleel-e-khism ke aeteraaz ke jawab mein achchi wo maqbool hai. Ulama par makhfi nahin ke tamaam Akabir-e-Ahl-e-Sunnat,

bila Ikhtelaf Nafs-e-Masala-e-Deedar-e-Ilahi ke qayal hain aur Aakhirat mein dedear se Musharraf hone ke bare mein bhi sab muttafiq wo mo'teqid hain. Albatta ba'az ko ikhtelaaf hai to duniya mein Deedar-e-Ilahi ke sharf ke bare mein hai. Lekin yeh bhi koi aisa mushkil amr nahin kuin ke jo Khuda-e-Qadeer jis tarha Qiyamat mein jin Mu'mineen ko Deedar se musharf hone ke qabil nazar ata farmayane ki Qudrat rakhta hai wahi Khuda is-Duniya mein bhi aisi nazar ata karne se hargiz A'ajiz nahin.!!!

Imam Mohiuddin Ibn Arabi RA farmate hain:-

فعلم انه كلما جازوقوعه فى المنادوفى الدار الآخرة جازو قوعه و تعجيله لمن شاء فى اليقظة و الحيٰوة الدنيا۔ (فتوحاتِ مكيه باب 64)

Translation:- Ma'loom ho ke jab Deedar ka wuqoo, khwab mein aur Aakhirat mein jaez hai to jis shakhs ko Allh chahe baidaari aur is zindagani, Duniya mein bhi is ke liye Deedar ka wuqoo jaez hai. Hazrat Ba-Yazeed RA farmate hain:-

ان الله اجتجب عن القلوب كما اجتجب عن الابصار فان اوقع تجليا فابصرو الفوا دو احد (عرايس البيان)

Translation:- Allahu Ta'ala jis tarha Aankhaun se hijab mein hai usi tarha Quloob se bhi hijab mein hai. Pas agar woh apni Tajalli Dale to Phir Aankh aur Dil dono aik hain. Hazrat Jaami RA farmate hain:-

دیدِ محمدؐ نہ بچشمِ دگر ☆☆☆ بلکہ ہمیں چشمِ سر و چشمِ سر

Hazrat Khawja Banda Nawaz RA ne Hazrat Shaikh Sahar-Wardi RA ki aik Kitab ki sharah likhi hai jis ka naam "Aadaabul Murideen" hai. Us mein Deedar se mutalliq yeh likha hai:-

و اجماع صوفیان است که خدائے تعالیٰ بدیں چشمے که برروئے است ایں صدقه که ہست و روشنائی که دریں حدقه که ہست ہمبریں روشنائی که خدائے را خواہنددید ۔۔۔ من که

محمد حسینی ام می گویم که خدائے را بزرگاں باشند که ہم در دنیا بچشمِ دل بینند۔۔۔۔ثابت شد که طالب صادق و مشتاق واثِق جمالِ حضرت سبحانه و تعالیٰ بلا کیف و کیفیته در دنیا بیند۔(آداب المریدین)

Translation:- Ya'ni is baat par Sufiyaun ka ijma'a hai ke in Aankhaun se jo ke chehre par hain aur inhein Hadqaun se ke jin mein Raushini hai isi Raushnaaee se Allahu Ta'ala ko dekh sakte hain. Mein jo ke Muhammad Husaini huin kahta hun ke aise Burzrug Bande bhi hain ke jinhuin ne is Duniya mein Khuda ko Chasm-e-Dil se dekha hai. (is ke ba'ad aage chal kar tahreer farmate hain ke) Sabit hai ke Talib-e-Sadiq aur Mushtaaq-e-Wasiq Hazrat-e-Subhanahu Ta-aala ke jamal ko is Duniya mein dekh sakta hai.

آدمی دید است باقی پوست است ☆☆☆ دیدآں باشد که دید دوست است

(مولانا رومؒ)

Is Mukhtesar bahes se zahir hochuka ke Muallif-e-Hadiya-e-Mahdavia ne Deedar-e-Ilahi ke bare mein Mahdavia ke Maslak ko Musallimaat-e-Ahle-Sunnat se mughaer qaraar deni ki jo koshish ki ba har Jahat ghalat hai. Albatta baat sirf itni si hai ke Talab-e-Deedar-e-Khuda ki Farziyat, Ahl-e-Sunnat mein Muta'aruf nahin thi Hazrat Imamuna AS ne ba-Hukm-e-Khuda Farz qaraar diya hai aur is ke mazeed suboot ke taur par Qur'an-e-Majeed ki Aayaat bhi bayan farmaee hain... yahan aik Sharaee Zabetah paish-e-nazar rakhna kafi hai woh yeh ke Allahu Ta'ala jis Amr ka Hukm de aur jis Amr se Mana' kare aur us ki Khilafwarzi ki saza dozakh qaraar di to us Hukm ki Itteba' karna aur Oo-Amr mamnoo' ko tark karna Farz hoga. Bahrul-Ulooom Allam Shamsi Marhoom ne is Zabete par Tanveerul Hiydaya mein bahes ki hai. Allahu Ta'ala Deedar se mutalliq farmata hai.:-

فَمَنْ كَانَ يَرْجُوْا لِقَآءَ رَبِّهٖ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَّلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهٖٓ اَحَدًا ﴿110﴾ ۝

(سورۃالکھف)

Translation:- Jis ko apne Parwardigaar ke Deedar ki tamanna ho us par wajib hai ke Amal-e-Saleh (Tark-e-Duniya/Tark-e-Shirk wo khudi) kare aur Us ki Ibaadat mein kisi ko shareek na jane.

"لقاء LIQA' " ke ma'naun mein bhi Ulama' ne bahes ki hai.

Ba'az ne "Sawab" aur ba'az ne "Rujoo'-Ilallah muraad li hai. Asal yeh hai ke Ulama-e-Mutaqaddimeen-e-Mutakallim ke zamane mein Unani Falsafah ki Aalam-e-Islam mein shuhrat ho chuki thi aur Ghair Muslim Ulama' ki taraf se inhein Osool par aeterazaat kiye jar rahe the. Is liye Ulama' ka ziyadah waqt in hein mubahis mein guzar raha tha. Aur Falsafe ki aam maqbooliyat ki wajhe Ulama-e-Ma'qool ne yeh Dawa kardiya ke Sharaaye Ambiya' Alaihimussalam Falsafa se bilkul muta'biq hain. Is dawe ki bina par in ke liye lazim hogaya ke Masael-e-Shariyah ko Mubahis-e-Falsafah se muta'biq karein is kaam ke liye unhuine Shara'ye- Ilahiyah mein Hazaraun Taweelein kari padein Deedar ke bare mein "Mo'tzilah" waghairah ke Ikhtelaf ki bhi yahi wajhe hai ke Sharayat-e-Ru'yat jo Falsafeh mein mazkoor hain un ke lehaaz se Ru'yat-e-Bari Ta'ala ko agar mumkin wo jaez qaraar diya jaye to Allahu Ta'ala ke liye jism aur lawazim-e-jism hona lazim aayega jo sahih nah in. Is liye unhuin ne Kamal-e-Tanziya karte Imkaan-e-Ru'yat-e-Bari se inkaar kiya. Aur Ru'yat se mutalliqa Aayataun ke alfaz mein Taaveelaat ki takleef uttaee. Agar che "Ashaaerah ne Mo'tzilah" ke radd ki koshish ki hai. Lekin un ke Ba'az Isted-laalaat bhi laghzish se bari nahin hain. In sab kharabiyaun ki Illat wahi Falsafe se mutaabiq karne ki kooshi hai.

Ulama-e-Ilm-e-Ma'qool mein aik Mash-hoor Falsafi Ibn Rashad bhi hain. Ru'yat-e-Bari Ta'ala ke bare mein us ke

khiyaalaat bhi mulaheza hon. Jaise Allahama Shamsi Marhoom ne “Tanweer-ul- Hidaya” mein bayan kiye hain:- Allahu Ta’ala ne apni Zaath ko Noor se Mausoof kiya hai aur yeh farmata hai ke اللهُ نُوْرُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ Aur Noor aisa hai ke adnaa wo Aalaa us ko mahsoos samjhte hain. Aur is ko Ashraf-e-Mahsoosaat jante hain balke Noor ki wahje se dosri cheezaun ka bhi Idraak karte hain. Jab Allahu Ta’ala ne apna naam Noor rakha hai aur Noor ki Jahet se sab qism ki ashyaa ki Ru’yat hoti hai to usi Noor hone ki Jahet se Allahu Ta’ala ki Zaath bhi Jaez-ur-Ru’yat hogi aur jo Jaez-ur-Ru’yat hogi ho us ki Talab muhaal nahin. Pas Mo’tezilah ke sare aeterazaat jin ki bina’ Osool-e-Aqliyah par hai aur jin ka mansha’ Kamaal-e-Tanziya hai is taqreer se odh gaye aur Ashae’rah ke un Taaveelaat ki bhi zaroorat na rahi jo Taujeeh wo Taaweel-e-Aayat "لَنْ تَرَانِيْ" mein paish karte hain. (Tanveerul Hidaya Safah 138)

Is ke ilawah jab ke tamaam Filasifah is amr mein muttafiq hain ke Allahu Ta’ala ki Zaath “Maaddi Jism aur Lawazim” se bari hai to Ru’yat-e-Bari Ta’ala ke bare mein Ru’yat ki in sharayat ki bahes hi be sud hai jo Maaddi-Jism aur us ke lawazim se Ta’luq rakhti hain warna yeh Qiyas Ma’ul Fariq ke Hukm mein hoga jis ka nateejah-e-saboot kabhi Sahi nahin hosakta. Is se zahir hai ke "لقاء LIQA’" ke laqhwi ma’ni “Deedar” ko chod dena aur mahez Maddi Jism ki Sharayat-e-Ru’yat ko paish-e-nazar rakh kar be jaa Taaweelaat mein mubtela hona durust nahin. Isi liye Imam Raazi RA ne Zaraar bin Umr-ul-Koofi ka bayan naql kiya hai ke:-

وانما برى بحاسة مادمة يخلقها الله تعالى بالبصر (تفسير كبير الرابع 171)

Translation:- Beshak aik Chati Quwwat-e-Hassah ke zarye

(Allahu Ta'ala ki) Ru'yat hasil hogi jise Allah BASR mein paida farmadega.

Aage chal-kar Imam Raazi RA ne ba'az logaun ke is khiyal ki ke "Ah-le-Jannat" qurbat ki wajhe Deedar se Musharraf aur Ah-le-Naar doori ki wajhe mahroom rahte hain, tardeed karte huwe likha hai ke:-

بل لا ته یخلق الروية فی عیون اهل الجنة ولا یخلقها فی عیون اهل النار (جلد رابع 173)

Translation:- Balke is ki wajhe yeh hai ke Allahu Ta-aala Ah-le-Jannat ki Aankhaun mein Ru'yat ki salahiyat paida farmata hai aur Ahle-Dozakh ki aakhaun mein nahin paida farmata.

Gharz jo Hukm-e-Qur'an-e-Majeed aur Hadees-e-Mutawatir se sabit ho aam azein ke woh Tanzeehi ho ya Tashbeehi is par Iman lana Farz hai khwa' hamari aql is ke ma'ni daryaaf karsake ya daryaft se qasir rahe.

عقل کو تنقید سے فرصت نہیں ☆☆☆ عشق پر اعمال کی بنیاد رکھ (اقبال)

Pas ishq ka iqteza' Ahkaam ki Taqleed ke siwaye kuch nahin.

Hasil kalam yeh ke "Liqaa' لقاء" ke ma'ni "Deedaar" hain is ke siwaye dosre mua'ni bayan karna Taaweelaat-e-Baeedah hain isi liye Aayaat-e-Mazkurah ki Tafseer mein Imam Fakhruddin Raazi RA likhte hain:-

واصحابنا حملوا لقاء الرب علی روية (تفسیر کبیر جلد 5 صفحه 761)

Translation:- Ya'ni hamare sathiyaun ne Liqaa'-e-Rabb ko Ru'yat par muhmil kiya hai. Sahib Baizavi ne likha hai ke:-

یامل حسن لقاءله (جلد 1 صفحه 55)

Translation:- Ya'ni Allah ka Husn Liqaa' ka Aarzoo- mand hai. Is ke ilawah aisi Aayat bhi milti hai jis mein Deedar ki Aarzoo na karne wale ka thikana Dozakh qaraar diya gaya hai.

اِنَّ الَّذِیۡنَ لَا یَرۡجُوۡنَ لِقَآءَنَا وَرَضُوۡا بِالۡحَیٰوۃِ الدُّنۡیَا وَ اطۡمَاَنُّوۡا بِہَا وَالَّذِیۡنَ ہُمۡ عَنۡ اٰیٰتِنَا غٰفِلُوۡنَ ﴿7﴾
اُولٰٓئِکَ مَاۡوٰىہُمُ النَّارُ بِمَا کَانُوۡا یَکۡسِبُوۡنَ ﴿8﴾ (سورۃ یونس)

Translation:- Jo log hamare Liqaa' (Deedar) ki ummeed nahin rakhte aur Hayat-e-Duniya se khush hogaye aur usi par mutma'in hogaye aur jo log Hamari Nishaniyaun se Ghafil hain un sab ka thikana un ke A'amaal ki wajhe se Dozakh hai. Imam Fakharuddin Raazi RA ne is Aayat ki Tafseer mein likha hai ke:-

واعلم ان حل فرجا علی الخوف بعید لان تفسیر الغد بالهند غیر جالزولا مقع هیا من حل ارجفاء علی ظاہرہ الجة (تفسیر کبیر جلد 4 صفحہ 502)

Translation:- Wazeh ho ke Raja' ka khawf par mahmool karna baeed hai kuin ke Zid ki Tafseer Zid se karna jaez nahin hai aur is mein shak nahin ke yahan Raja' ko us ke zahiri ma'ani par mahmool karne mein koi maane' nahin hai.

Hasil yeh ke Deedar-e-Ilahi ki umeed na rakhne aur Hayat-e-Duniya se khush wo mutma'in ho jane ki saza Dozakh qaraar di gaee hai lehaza Talab-e-Deedar-e-Khuda ko Farz tasleem karna hoga. Is bahes ke Qata'-e-Nazar jab ke Mahdi-e-Mau'ood Khalif-atullah, Mamoor Minallah hain aur Kitabullah wo Sunnat-e-Rasoolullah ki pairawi Ta'aleem-e-Bilawasitah se karte hain jis ka bayan Riwayat 9 aur 10 ki

Tauzih mein kiya jachuka hai mulahezah ho (227. Is lehaz se

Aap AS jis Amr ko Farz qaraar deinge Wajibul Aeteqaad Wal-Amal hoga.

Riwayaat (227) mulahezah ho ke Hazrat Imamuna AS ne

farmaya Banda Hazrat Rasoolullah SAS ke Qadam ba-Qadam chalta aayaa hai aur Binaaee-e-Chasm-e-Sar wo Binaaee-e-Chasm-e-Dil mein Aan-Hazrat SAS ki poori mutabe'at rakhta hai aur Chasm-e-Sar wo Chasm-e-Chasm-e-Dil ki Itlaaqiyat is darjah par phunch chuki hai ke aik Raungta Aaena wo Chasm ban chuka hai. Aur Aap AS ke Sahabi Hazrat Syed Khundmir RZ ne aik dafa' farmaya:- Allhahu Ta'ala ne Bande ko aik-aik

baal ko do-do Aankhein inaayat kein jin se mein ne Khuda ko dekha. Isi liye Imamuna AS ne Aap RZ ko yeh Bisharat bhi di ke:-

"برادرم سید خوندمیر فنا فی اللہ شدہ بہ بقا باللہ رسیدند"

Translation:- "Biradaram Syed Khundmir Fana-Fillah shuda ba-Baqa-Billah Raseedand." Fana-Fillah Ru'yat-e-Chasm-e-Sar hai aur Baqa-Billah "Moo-ba-Moo wa-raey Moo-ba-Moo" is se zahir hai ke Ru'yat ki do qism hain. Agar Bila-Wasitah ho to woh Ru'yat-e-Mutlaqah hai agar Bil-Wasitah ho to Muqaiy-yadah. Ru'yat-e-Mutlaqah, Nazir-e-Tajalli-e-Zaat ko hasil hoti hai aur wahi Musalman-e-Taam hai. Isi liye Mahdavia ke pas sabit hai ke Naziraan-e-Tajalli-e-Zaat aur Musalmanaan-e-Taam Khatimain Alaihimas-Salam hain. Allhu Ta'ala ne jo farmaya :-

قُلْ هٰذِهٖ سَبِيْلِيْٓ اَدْعُوْٓا اِلَى اللّٰهِ ق۬ عَلٰى بَصِيْرَةٍ اَنَا وَ مَنِ اتَّبَعَنِيْ ط وَ سُبْحٰنَ اللّٰهِ وَ مَآ اَنَا مِنَ الْمُشْرِكِيْنَ ﴿108﴾ (سورۃ یوسف)

Translation:- "Kahde (Aey Muhammad!) Yeh mera rasta hai, Allah ki taraf Baseerat (Deedaar) par mein bulata huin aur woh Shakhs bhi bulayega jo mera Taabay (Taam) hai aur Subhan Allah hum dono Mushrik nahin hain."
Is Aayat mein lafz-e-Ana se muraad Zaat-e-Rasoolullah SAS aur "مَنِ اتَّبَعَنِيْ" se muraad Zaat-e-Mahdi-e-Mau'ood AS hai chunke in-Hazraat AS ki Ru'yat mein Istelaahi Shirk ka bhi Shaebah nahin raha hai is liye "سُبْحَانَ اللّٰهِ وَ مَا اَنَا مِنَ الْمُشْرِكِيْنَ" ke alfaz istemaal huwe hain jo Musalmaan-e-Taam hone par hidayatan dalalat kar rahe hain. Khatimain Alaihimas-Salam ke siwaye jin Sahaba RZ ke haq mein Musalmanaan-e-Taam, Fanaa-e-Taam, Nazi-e-Tajalli-e-Zaat ki Bisharat paee jaye woh Bisharat, Ba-Sadqa-e-Khatim-e-Vilayat-e-Muhammadiya

Khas Martabeh ki hamil hogi. Baqi jitne Nazireen-e-Sifati hain un par Ru'yat-e-Muqaiya-dah ka itlaaq hoga jo Bil-Wasita huwa karti hai. Imamuna AS ne yeh jo farmaya:

"ہر کہ خدائے را مقید بیند مشرک است"

Yahan Shirk-e-Sharaee nahi balke Istelaahi Shirk muraad hai. Sufiya-e-Muhaqqiqeen ke pas bhi yeh nau'yat Musallam hai in ki Istelah mein yeh aisa Shirk hai jise Sharf-e-Ru'yat-e-Baari-Ta'ala hasil rahta hai. Magar yeh Ru'yat ki Khusoosiyat hai.

سیدِ کل صاحبِ اُم الکتاب ☆☆☆ پرد گیہا بر ضمیرش بے حجاب

گرچہ عینِ ذات را بے پردہ دید ☆☆☆ رَبِّ زِدنی از زبانِ اُو چکید

(اقبالؔ)

(ذاتِ باری تعالٰی)

☆☆☆☆☆

TAUZIH-E-RIWAYAAT DAR RUMOOZ-E-HAQEEQAT

Tauzih Riwayat 226 dar Bayan-e-Rumooz-e-Haqeeqat

"آنچہ دربیان می آید ہمہ شریعت است وحقیقت دربیان نمی آید"

Is Farman-e-Mubarak mein "Haqeeqat ka lafz Zaat wo Sifaat-e-Bari Ta'ala ke Haqayaq ke bare mein istema'l huwa hai. Is liye yahan Aanche se omoomiyat murad nahin li ja sakti. Kuin ke tajrabaat wo Mushahidaat se sabit hai ki bahut sare masael aur ashiyaa ki Haqeeqatein dekh ne aur bayan karne mein aa sakti hain chun ke Hazrat Mahdi AS ki Ta'aleemaat-e-Ishq wo Muhabbat aur Talab-e-Deedar-e-Khuda-e-Ta'ala aur usi ke Lawazim-e-Zarooriya se Ta'luq rakhti hai. Is liye yahan lafz-e-

“Aanche dar Haqeeqat” se wahi khaas mafhoom murad hai. Zaat wo Sifaat-e-Bari Ta’ala ki Haqeeqat ke bare mein Ijz-e-Bayan koi hairat wo ta’jub ki baat nahin jab ke bahut sare mahsoosaat aur Ma-Wara-e-Mahsoosaat ki haqeeqat ke bayan karne mein Nutq-e-Insani Aajiz paya jata hai. Maslan Lafz-e-“Dard” par hi ghaor kiya jaye to ma’loom hoga ke kisi ko mar lag jaye to is aziyat ki kaifiyat ko Urf-e-Aam ki bina par sirf Lafz-e-Dard se zahir kar sake ga. Duniya ki jis-jis zaban mein is kaifiyat ke izhar ke liye jo lafz musta’mil hain wahi iste’mal kiye ja sakein ge aur bas.... Koi baleeqh tareen insan is kaifiyat-e-dard ko lafz-aun mein bayan nahin kar sakta. Aur na is ko aakhaun hi se dikhaya ja sakta. Halanke kaifiyat-e-dard mahsoosaat mein se hai. Aur is ka wujood Na-Qabil-e-inkar haqeeqat hai. Is ke ba-wajood yeh haqeeqat bayan mein nahin aa sakti. Ise sirf mahsoos kiya ja sakta hai. “Fil haqeeqat jis ka dard usi ko ma’loom”!!!

Is ke ilawa aur bhi nazeerein hain. Maslan “Barq” aur “A-seer” ke muzahir is ke wujood par Badeehatan Dalalat kar rahe hain. Roshni, Machinery Waghaira duniya ke ahem tareen Ijadaat wo Karo-bar isi barq ki ne’mat par chal rahe hain. Hatta ke Insan ke a’za-e-batiniya aur un ke harakaat ko isi barqi Rau ke zariye dekha ja sakta hai. Aur us ki tasweer li ja sakti hai. Isi tarha “A-seer” ke bhi ajeeb karishme hain. Ulama ka bayan hai ke is ki raftaar fi Saniya, 1,86,000 hazaar mile hoti hai. Is ki aisi Musal-sal raftaar ki wajhe se yeh kah na ghalat nahin ho sakta ke yeh sari duniya mein Dair wo Sair hai. Radio ki tamaam nauwiyataun ke ta’luq isi se hai jis ki wajhe duniya ke aik hisse ki taqreer dosre hisse bila kisi qabil-e-lehaaz waqfe ke sun li ja sakti hai. balke Taqeer karne wale ki tasweer bhi samne aa maujood hoti hai.

Barq wo A-seer ke wujood par dalalat karne wale in tamaam

Badihaat wo Musallimaat ke ba wujood un ko sirf un ke muta'aruf naam se bayan kiya ja sakta hai. Un ke Khawas wo Kaifiyaat par Tajrabaat kiye ja sakte hain aur un se istefada kiya ja sakta hai. Lekin un ki haqeeqat na to bayan ki ja sakti hai aur na us ko aankhaun hi se dikha ya ja sakta hai.
Isi tarha Allahu Ta'ala ki Zaat wo Sifaat, Munazzah-Anal-Tashbihaat ke bare mein sirf woh Muta'rif alfaz jo Asma' wo Tahreefaat se ta'luq rakhte hon aur Kitabullah wo Ahaadis-e-Rasoolullah wo Farameen-e-Mahdi-e-Mau'ood AS, Muradullah se sabit hon bayan kar sakte hain lekin us Zaat aur Us ki Sifaat ki Haqeeqat alfaz ki hudood mein nahin aa sakti.

قُلْ لَّوْ كَانَ الْبَحْرُ مِدَادًا لِّكَلِمٰتِ رَبِّیْ لَنَفِدَ الْبَحْرُ قَبْلَ اَنْ تَنْفَدَ كَلِمٰتُ رَبِّیْ وَلَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهٖ مَدَدًا ﴿109﴾ (سورۃ الکھف)

Translation:- Mere Rabb ke Kalimaat ke liye samandar bhi siyahi ban jaye to mere Rabb ke Kalimaat ka bayan poora hone se qabl samandar khushk ho jaye ga khaw aise aur samandar ki madad bhi hasil karlein.

1۔ آ نحضرت ﷺ 2۔ عشق 3۔ ذاتِ باری تعالیٰ

تواں در بلاغت بسبحاں رسید ☆☆☆ نہ در کہنہ بے چونِ سبحاں رسید (حضرت سعدیؒ)

Yahan Sawal yeh ho sakta hai jab Allahu Ta'ala ki paida ki huwi aksar Makhlooqaat aisi hain ke un ki haqeeqat bayan nahin ki ja sakti aur un ko aankhaun se balke qawi tareen Khurd Been-aun ke zariye bhi nahin dikha ja sakta to Khaliq-e-Ta'ala jo Munazzah-Anal-Tashbihaat hai us ka deedar kaise ho sake ga?
Is ka mukhtesar jawab yahi hai ke woh ashiyaa jin ka zikr kiya gaya apni-apni fitri Khawas wo kaifiyaat mein mahdood wo majboor hain, Insan chahta hai ke rasaee kare, un ko dekhe,

janchne, lekin in ashiyaa mein us mutalliba ko mahsoos kar ne ya us ko Manzoor wo na Manzoor karne ki salahiyat hi nahin hai.
Bar khilaf is ke Allahu Jalla Shanahu, Qadir-e-Mutlaq hai. فقال الما یرید" Fa Qaal lama-Yu-reed" is ki shan hai woh jo chahe kar sakta hai Insan ki Talb-e-Sadiq aur Sahin fikr wo amal aur us ke Darajaat-e-Shauq wo Ishq ke lehaz se agar Allahu Ta'ala chahe to us ki Zaat mein us ki Aankhaun mein aisi salahiyat ata farma sakta hai ke us Insan ki Talab wo Murad poori ho jaye. Pas Lateef wo Mawaraye Mahsoosaat ashiyaa ki haqeeqat wo khusoosiyat bajaye khud hai aur Us Munazzah-Anal-Tashbihaat Hasti ki haqeeqat wo khusoosiyat bajaye khud. Is liye in ashiyaa ke nazar na aa sak ne par Qiyaas kar ke Ru'yat-ullah ki nafi nahin ki ja sakti hai.
Chun ke "Vilayat" bhi Allahu Ta'ala ki Zaat ki aik Khusoosiyat hai is liye is ke muta'leq bhi jitne Muta'rif alfaaz mil sakte hain isi hud-tak is ki Tauzih ki ja sakti hai lekin is ki haqeeqat ke bare mein Ijz-e-Bayan tasleem kar lene par har shakhs majboor hai.... Allahu Ta'ala ki Zaat ya Us ki Vilayat ki Haqeeqat bayan mein na aa sak na aur hai, Deedar-e-Ilahi aur Sair-e-Vilayat hasil karna aur!!! Isi liye Hazrat Mahdi AS ne Zaat wo Sifaat-e-Bari Ta'aala ke Haqaeq ke bare mein farmaya ke:-

"آنچه دربیان می آید ہمہ شریعت است و حقیقت دربیان نمی آید۔"

☆☆☆☆☆

TAUZIH-E-RIWAYAAT DAR BAYAN-E-TARK-E-DUNIYA

Mahdavia ke pas Tark-e-Duniya ka jo mafhoom hai is se waqif hona bahut zaroori hai. Aam taur par log Yahud wo Nasara waghaira ki Rahbaniyata ke tazkere mein “Rahbaniyata” ka tarjuma “Tark-e-Duniya” karte hain jis ki wajhe badi-un-nazar mein Mahdavia ki Istelah “Tark-e-Duniya” par Rahbaniyata ka shubha paida ho jata hai. Halanke woh tarjuma hi galat aur Usool-e-Islam ke mughaer hai. Kuin ke Islam mein Rahbaniyata ki nafi ki gaee hai aur Tark-e-Duniya ka Hukm diya gaya hai. Lafz-e-Duniya ka iste’mal Aakhirat ke muqabil hota hai ya Deen ke muqabil hota hai. Qur’an-e-Majeed mein bhi aise iste’mal ki nazeerein maujood hain.

اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ حَبِطَتْ اَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ ز وَمَا لَهُمْ مِّنْ نّٰصِرِيْنَ ﴿22﴾ (سورۃ اٰل عمران)

Translation:- Yeh log woh hain jin ke Aamaal Duniya wo Aakhirat mein habitat hogaye aur un ka koi madadgaar nahin.

وَذَرِ الَّذِيْنَ اتَّخَذُوْا دِيْنَهُمْ لَعِبًا وَّلَهْوًا وَّ غَرَّتْهُمُ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا ۔۔الخ (سورہ الانعام ۔70)

Translation:- In logaun ke haal par chod do jin huin ne apne Deen ko lahoo wo lua’b samjha aur un ko Hayat-e-Duniya ne maghroor kardiya.

Pahli Aayat mein lafz-e-“Duniya” “Aakhirat” ke muqabile mein aur dosre Aayat mein “Deen” ke muqabile mein aaya hai jab “Duniya wo Aakhirat” kahte hain to Duniya se zamana qabl-e-maut murad hoti hai aur jab “Deen wo Duniya” kaha jata hai to Duniya se murad woh tamaam umoor hote hain jin ko Deen se Ta’lluq no ho, goya tamaam Mamnua’at-e-Deen ko Duniya kaha jata hai. Is mafhoom ke lehaaz se “Tark-e-Duniya” ke ma’ni “Tark-e-Mamnooa’at-e-Deen” huwe aur yahi ain Deen wo Ain Islam hai. Bahut sari Aayaat wo Ahadees se sarahatan Duniya ki mazammat sabit hai aur Mu’min ko is se bachne ka Hukm diya gaya aur khilaf warzi ki saza Dozakh qaraar di gaee hai. Is liye har Mu’min wo Muslim par lazim hai ke Khuda wo Rasool ne jis ki mazammat is-

shiddat se ki ho us se ahteraaz kare balke Aahadees mein "Tark-e-Duniya ke lafz aur us ki Fazilat bhi paee jati hai. Hum chand Aahadees tamseelam yahan darj karte hain.

(1) ترکوا الدنیا لاھلھا (کنزل العمال)

Translation:-Tum Duniya ko Ahle-e-Duniya hi ke liye chod-do

(2) ترک الدنیا امر من ابصر واشد من حطم السیوف فی سبیل الل و لا یترکھا احدا لا اعطاء اللہ مثل ما یعطی الشھداء (کنزل العمال)

Translation:- "Tark-e-Duniya "Ailwe se ziyada talkh hai aur Khuda ki rah mein talwar chalane se ziyada sakht hai aur "Tark-e-Duniya" wahi kar sakta hai jis ko Allah Taufeeq ata farmaye jaisa ke Shuhada ko ata farmaya hai.

(3) من عرضت لہ الدنیا والآخرۃ فاخذ الآخرۃ و ترک الدنیا فلہ الجنۃ و ان اخذ الدنیا و ترک الآخرۃ فلہ النار (کنزل العمال)

Translation:- Jis ke samne Duniya wo Aakhirat dono paish hon aur us ne Aakhirat ko ikhtiyar kiya aur Duniya Chod-di us ke liye Jannat hai. Aur jis ne Aakhirat chod-di aur Duniya ko ikhtiyaar kiya us ke liye Dozakh hai.

Is se Zahir hai ke "Tark-e-Duniya" ka Islam mein bahut baland maqaam hai. Is liye jo log "Rahbaniata" ka tarjama "Tark-e-Duniya" karte hain Ta'aleemaat-e-Islam se nawaqif rahne ka nateeja hai. Kuin ke Islam mein Rahbaniyat nahin. لَا رَهْبَانِيَّتَه فِي الْاِسْلَامْ "Rahbaniyat" aur "Tark-e-Duniya" ka baiyyan farq yeh hai ke Rahbatiyata mein fitri quwwataun ko muattal wo na-kara kardiya jata hai. Jaise Khassi ho jana ya kisi azoo ko be-his bana dena waghaira. Is ke bar-khilaf Qua-e-Fitriya ko jaez tareeqaun se Istemaal karna, Deen wo Aakhrat ko tarjih dena, Ibadat wo Riyazat aur Deen ki khidmat mein mashghool wo munhamik rahne Istelah-e-Islam mein Rahbaniyat nahin balke "Zuhd" kaha jata hai. Chunache Zuhad ki Ta'areef Imam Ghazaali RA ne yeh bayan ki hai.

الزھد عبادة عن رغبتهٖ عن الدنیا عدو لاً الٰی الاٰخرة او عن غیر الله عدو لا الٰی الله و ھی الدرجة العلیا (احیا العلوم)

Translation:- Aakhirat ki taraf mael ho kar Duniya se Ru-gardaan hona Zuhd hai ya Ghairullah se muin phair kar Allahu Ta'ala ki taraf rujoo hona aur yeh Zuhud ka bhut baland darja hai. Zuhud ke muta'alliq bahut Fazael Ahaadees mein bhi warid hain.

اذا اراد الله بعبد خیرا زھده فی الدنیا و رغبة فی الآخرة (احیاء العلوم)

Translation:- Jab Allah kisi Bande ki bhalaee chahta hai to us ko Zuhd Fid-Duniya aur Raghbat Ilal-Aakhirat ki taufeeq ata farmata hai.

افضل الناس مومن من لزھد (احیاء العلوم)

Translation:- Mu'min Zahid sab logaun mein Afzal hai.
Is se zahir hai ke "Zuhd Fid-Duniya" ain Islam hai aur yeh Mu'min ka baland martaba hai. Awliya-e-Kiram wo Saliheen-e-Azzaam isi martabe par faez rahe hain. Aur Ahle Ilm tasleem kareinge ke "Zuhd Fid-Duniya" aur "Tark-e-Duniya" bilkul ham ma'ni hain is liye Tark-e-Duniya ko Rahbaniyat kahna ya Ta'leem-e-Islam ke mughaez qaraar dena sahih nahin hai.
Isi liye Muhaqqiqeen-e-Sufiya ke Maslak mein "Zuhd Fid-Duniya" wo "Tark-e-Duniya" ko farz wo lazim gardana gaya hai. Awliya-Ullah ki Taleefaat wo Kutub e-Sair mein is ki tafseelaat maujood hain. Aur isi liye "Tark-e-Duniya" aur is ke mafhoomaat, Akabir-e-Ulama-e-Zahir mein bhi muta'rif rahe hain. Albatta un ke pas mustahab ki haisiyat di gaee hai. Is ka asal sabab wahi hai jo hum aage bayan kar-chuke hain ke Aemma-e-Mujtahideen sirf Ibadaat wo mua'milaat ke masael ki kawishaun mein munhamik rahe. Ishq wo Muhabbat-e-Ilahi ke lawazim se Ta'lluq rakhne wale masael mein unhun ne munshigaafi nahin ki halanke is hi ke musallimah usool ke

lehaaz se jis amr ki saza' Dozakh qaraar di-gaee ho us ka tark karna farz hai.

Qur'an-e-Majeed ki saaf wo Sareeh Aayat hai ke:-

مَنْ كَانَ يُرِيْدُ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا وَ زِيْنَتَهَا نُوَفِّ اِلَيْهِمْ اَعْمَالَهُمْ فِيْهَا وَ هُمْ فِيْهَا لَا يُبْخَسُوْنَ ﴿15﴾ اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْاٰخِرَةِ اِلَّا النَّارُ ز وَ حَبِطَ مَا صَنَعُوْا فِيْهَا وَ بٰطِلٌ مَّا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ﴿16﴾ (سورۃ ھود)

Translation:- Jo koi Hayat-e-Duniya wo Zeenat-e-Duniya ka Mureed ho Hum un logaun ke aamaal duniya hi mein poore kardete hain aur woh duniya mein gahte mein nahin rahte yeh sab waise log hain jin ke liye Aakhirat mein Aatish-e-Dozakh ke siwaye kuch nahin aur unhuin ne jo kuch (Naikiyan) is duniya mein ki hain woh sab Habitat ho jaeinge. Is Aayat mein "Man" ka lafz aam hai jis mein har Mureed-e-Duniya dakhil hai Khawh Mu'min ho ya Kafir. Aur aik Aayat hai:-

فَاَمَّا مَنْ طَغٰى ﴿37﴾ وَ اٰثَرَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا ﴿38﴾ فَاِنَّ الْجَحِيْمَ هِيَ الْمَاْوٰى ﴿39﴾ ط وَ اَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهٖ وَ نَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوٰى ﴿40﴾ فَاِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَاْوٰى ﴿41﴾ ط (سورۃ النّٰزعٰت)

Translation:- Lekin jo shakhs hud-se guzar gaya aur Hayat-e-Duniya ke peeche ho gaya to beshak us ka thikana Dozakh hai aur jo shakhs apne Rabb ke (Itaab) ke mauqe par dara aur apne Nafs ko (Fasid) Khawhish se roka to beshak us ka thikana Jannat hai.

Duniya ki mazammat mein aur bahut Aayaat hain mazkoorah Aayaat se Dozakh ki saza ka Hukm saaf zahir hai is liye is ka Tark Farz hoga.

Hazrat Imamuna AS ka aam Da'wa Baseerat par hai. Taqarrub-e-Khuda wo Kamalaat-e-Rouhani ki Ta'leem Aap AS ki Bai'sat ka maqsad hai is liye Allahu Ta'ala ne Aap ke zariye is Farziyat ka Ilm ata farmaya. Aur jis ki Hujjat mein

Aayaat-e-Qur'aani bhi maujood hain. Tark-e-Duniya aur Tawwakul ke Masael apni-apni jin khusoosiyaat ke hamil hain un ko samajhna aur Istedlaal wo Tafheem mein un ko malhooz rakhna bahut zaroori hai. Usool-e-Mahdavia ke mu'trizeen aisi ghalati ki wahjhe laghzish kha jate hain. Kuinke Tark-e-Duniya ka ta'lluq Hayat-e-Duniya wo Mata'-e-Duniya se hai aur Tawakkul ka ta'lluq Asbaab-e-Tadbeer par nazar na karne se hai jis ki Tauzih Tawakkul ke bayan mein aaye gi.

Hazrat Mahdi AS ne "Hayat-e-Duniya" wo "Mata'-e-Hayat-e-Duniya ki yeh Tauzih farmaee hai.

وجودِ حیاتِ دنیا کفر است یعنے زیستن بجان کہ آں را ہستی و خودی گویند ہر چیزے را کہ در کتاب اللہ متاعِ حیاتِ دنیا نام کردہ اند چوں حبِ زنان و فرزنداں و اموال و حیوانات و زراعات و تجارت و عمارات و ملبوسات و ما کو لا ت و جز آں ہر کہ ایں اشیاء را مرید و محب باشد و بدیں مشغول گردد او کافر است۔ (نقلیاتِ میاں عبد الرشیدؓ روایت 56 وانصاف نامہ باب5

Translation:- Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke Wajood-e-Hayat-e-Duniya Kufr hai ya'ni jan se jeena ke jise Hasti wo Khudi kahte hain aur woh umoor jin ko Kitabullah mein Mata'-e-Duniya kaha gaya hai. Aurataun aur bachaun ki muhabbat aur amwaal wo haiwanaat wo tijarat wo zira'at wo amaraat wo malboosaat wo makoolaat waghaira ka jo shakhs Aashiq wo Mureed hoga aur is mein munhamik wo mashghool rahega woh Kafir hai.

Imamuna AS ne Hayat-e-Duniya se murad "Hasti wo Khudi" aur "Mata-e-Hayat-e-Duniya" se murad amwaal wo Zananaan wo Farzandaan waghaira ki Muhabbat bayan farmaee hai. Hum yahan Mata-e-Duniya ki tauzih kareinge. Is ke ba'ad "Hayat-e-Duniya ki bahes ki jayegi. Allahu Ta'ala farmata hai:-

زُيِّنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوٰتِ مِنَ النِّسَآءِ وَالْبَنِيْنَ وَ الْقَنَاطِيْرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ وَ الْفِضَّةِ وَ

الْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَ الْاَنْعَامِ وَ الْحَرْثِ ط ذٰلِكَ مَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ۚ وَ اللّٰهُ عِنْدَهٗ حُسْنُ الْمَاٰبِ ﴿14﴾
(سورۃ اٰل عمران)

Translation:- Zeenat diye gaye hain log khawhisaat ki muhabbat se aurataun aur bachaun se mutalliq aur sone wo chandi ke jama'a kardah khazanaun aur Nishan Zadah Ghodaun aur Chaupayaun aur Khaitaun se mutalliq yeh sabab-e-Mata'-e-Hayat Duniya hai aur Allahu Ta'ala (jo Ma'bood-e-Bar-Haq hai) sab Naikiyan Usi ki taraf phair jane wali hain.

Is Aayat mein Mata'-e-Hayat-e-Duniya ka saaf bayan maujood hai aur Imamuna AS ne bhi "Mata'-e-Hayat-e-Duniya" ki muhabbat tark karne ka hukm diya hai. Aur is mein Ishteghaal ke Khuda se Gaflat ho jaye Na-Jaez qaraar diya hai aur yeh is Hukm-e-Qur'aani ke theek mutabbiq hai jo Allahu Ta'ala farmata hai:-

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تُلْهِكُمْ اَمْوَالُكُمْ وَ لَاۤ اَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ ۚ وَ مَنْ يَّفْعَلْ ذٰلِكَ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْخٰسِرُوْنَ ﴿9﴾ (سورۃ المنٰفقون)

Translation:- Aey Iman Walo! Tumhare maal aur tumhari aulad tumhein Khuda ke Zikr se gafil na karein aur jo aisa kareinge woh sab Khasireen hain.

Is se ma'loom huwa ke Khuda se Ghafil ho kar Amwaal aur Zan wo Farzand waghaira Mata'-e-Hayat-e-Duniya mein munhamik wo mashghool ho jana mana' hai. Sahib-e-Zan wo Farzand hona mana' nahin hai.

حضرت میراں علیہ السلام را عرض کردند کہ زن و فرزندان مرا تفرقہ می دہند اگر رضائے خوندکار باشد ایشاں را علٰحدہ کنم۔ میراں علیہ السلام فرمودند ایشاں را دست گرفتہ در بہشت بروید از خود علٰحدہ نہ کنید خدائے تعالیٰ شما را اجرِ بسیار می دہی بواسطہ ایشاں صبر کنید ایں کارِ بزرگ است (نقلیاتِ میاں سید عالمؒ)

Translation:- Hazrat Mahdi AS se aik Sahabi RZ ne arz kiya ke

Biwi Bachche mujh mein tafriqah paida kar rahe hain agar ijazat ho to un ko alag kardeta huin. Imamuna AS ne farmaya "Un ka haat thame huwe Jannat mein le jao aur un ko apne se alaheda mat karo. Khuda-e-Ta'ala tum ko bahut ajar dega. Un ke bare mein Sabr ikhtiyat karo yeh Bahut bada kaam hai. Isi liye Aap AS ki Ta'leemaat par jo ke Aayaat-e-Qur'aani se mutabbiqat rakhti hain, "Rahbaniyata" ka shubha bhi nahin kiya ja sakta kuin ke Rahbaniyata mein Munakihat waghairah Tabaee khawhishaun ko tark kiya jata hai aur in Ta'aleemaat ka maqsad Tabaee wo Iradi khawhishaun ko Fi-Sabeelillah mahsoor kar dena hai. Jaisa ke Allahu Ta'ala ne farmaya:-

لِلْفُقَرَآءِ الَّذِيْنَ اُحْصِرُوْا فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ لَا يَسْتَطِيْعُوْنَ ضَرْبًا فِي الْاَرْضِ ز يَحْسَبُهُمُ الْجَاهِلُ اَغْنِيَآءَ مِنَ التَّعَفُّفِ ج تَعْرِفُهُمْ بِسِيْمٰهُمْ ج لَا يَسْئَلُوْنَ النَّاسَ اِلْحَافًا ط (سورۃ البقرۃ۔273)

Translation:- In Fuqara' ke liye hai jo Allah ke raste mein Mahsoor hain. Zameen (Duniya) mein (kamane ke liye) chal phir nahin sakte hain. Un ke suwal na karne ke sabab nadaan, un ko Ghani samjhta hai. Tu un ko Nishaniyaun se pahchan lega. Woh Fuqra'a kisi se gidh-gidha kar suwal nahin karte. Yeh Aayat As-haab-as-Suffah ki shan mein hai. Ba'az kahte hain ke yeh log ma'zoor wo mareez the mumkin hai un mein chand ma'zoor hon lekin puri jama'at ma'zooraun ki nahin thi kuin ke un ki aik khususiyat yeh bhi bayan ki jati hai ke:-

وکانوا تخرجون فی کل سریۃ بعثھا رسول اللہ صلعم (تفسیرِ کبیر کشاف معالم وغیرہ)

Translation:- Har "Sarayya ya Jihad" mein shareek rate the jis ko Rasoolullah SAS bhaijte the. Agar yeh ma'zoor hote to "Sarayya ya Jihad" mein shareek hone ke qabil na rahte. "اُحْصِرُوْا فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ" se murad apni quwwataun aur apne iradaun wo afa'al ko Allhu Ta'ala ke Ahkaam ka paband karlena aur "لَا يَسْتَطِيْعُوْنَ ضَرْبًا فِي الْاَرْضِ" se yeh murad hai ke woh jama'at Kasab

wo Tijarat waghairah Muamilaat-e-ma' ash se be ta'lluq thi. ضَرَبًا فِي الْأَرْضِ ke ma'ni chalne phir ne Kamane Kaja ne ke hain.

Imam Razi RA likhte hain:-

لان اشتغالهم بصلاح الدين و باصر الجهاد نميعهم من الاشتغال بالكسب و التجارة۔

Translation:- Salah-e-Deen wo Amr-e-Jihad mein mashgool rahne ki wajhe Kasab wo Tijarat se ba'az rahte the.

Aur aik jaghe likhte hain:-

هولاء قوم كانوا مشتغلين يذكر الله و طاعته و عبوديته و كانت شدة استغراقهم فى تلك اطاعة احصرتهم عن الاشتغال بساير المهمات۔

Translation:- Woh sab Allah ke zikr aur Us ki Ita'at wo Uboodiyat mein itni shiddat se mustaghraq the ke woh log (Kamane Kaja ne ke) tamaam muamilaat se (be-ta'lluq ho kar) is Ita'at mein mahsoor hogaye the.

Is se zahir hai ke Tableegh-e-Deen aur Wisaal Ilal-Matloob ke liye "Mata-e-Hayat-e-Duniya" ki muhabbat tark karna lazim hai. Yahi wajhe hai Dawa-e-Nabuwat wo Risalat ke ba'ad ke taweel arse mein Hazrat Rasoolullah SAS Kasab wo Tijarat mein mashghool hone ki sanad koi nahin batla sakta. Aap SAS ne Deen ki khidmat aur Ibadat wo Riyazat ke liye apne ko Waqf farmaliya tha. Din raat isi masrufiyat mein guzarte the. Ahl-e-Bait ke Faqr wo Faqe ki Riwayaat Kutub-e-Ahaadees wo Sair mein ba-kasrat maujood hain. Agar woh chahte to kis qadar sahulatein un ko hasil na ho saktein. Is se yeh bhi zahir hota hai ke yeh Faqr Ikhtiyari tha. Pas As-haab-as-Suffah RZ wo Awlia-e-Kiram RA ka Maslak bhi yahi raha hai.

Is ke yeh ma'ni nahin ke Mu'min ke liye kasab ki ijazat hi na thi ya yeh ke kasab na-jaez hai. Aayaat wo Ahaadees mein Mu'min ke liye Kasab-e-Halal ki ijazat hai aur khud Imamuna AS ne bhi bila-lehaz-e-madarij Qata'n Na-Jaez ya Haram nahin qaraar diya hai. Chunache Riwayat (18) mulaheza ho ke

aik Alim ke suwal ke jawab mein Aap AS ne farmaya ke:-
"مؤمن را کسب حلال است مؤمن باید شد در قرآنِ مجید تامل باید کرد که مؤمن کرامی گویند"

Translation:- Mu'min ke liye kasab Halal hai Mu'min ban-na chahiye aur Qur'an-e-Majeed mein ghaur to karo ke Mu'min kis ko kahte hain.
Yahi wajhe hai ke Ibteda-e-Bai'sat-e-Imamuna AS se aaj tak Jama'at-e-Mahdavia mein Fuqra' wo Kasibeen ke do (2) tabqe paye jate hain. Albatta in mein darajaat-e-sulook ka farq zaroor hai. Allahu Ta'ala ki muhabbat mein jitni ziyadati ki jayegi utna hi Duniya se be-talluqi badh ti jaye gi. Yahan tak ke Ahkaam-e-Faraez-e-Vilayat sab par Farz hain.
Hasil yeh ke Aayat-e-Mazkoorah mein Ashaab-e-Sufa RZ ki aik khususiyat yeh bayan ki gaee hai ke woh Kasab wo Tijarat mein mashghool na ho sakte the.
"يَحْسَبُهُمُ الْجَاهِلُ اَغْنِيَآءَ مِنَ التَّعَفُّفِ ج" se murad hai ke "Halat-e-Faqr" ke bawajood Ghina ki sifat se muttasif the. Un ka istighna' bhi paey ka tha ke nadaan log un ko "Ghani" samajhte the "Ta'afuf" ke ma'ni suwal se bachne ke hain. Ghairullah ke samne apne Faqr wo Ahtiyaaj ko ba-haisiyat-e-suwal wo Istemdaad zahir na karna un ki khususiyat thi.

خود دار نہو فقر تو ہے قہر الٰہی ☆☆☆ ہو صاحبِ غیرت تو ہے تمہید امیری (اقبال)

Khulfa-e-Rashideen waghaira jo "Ameer-ul-Mu'mineen" ke darjeh par faez rahe hain un ki Amarat ka haal bhi Dekhiye kiya tha.

آں مسلماناں کہ میری کردہ اند ☆☆☆ در شہنشاہی فقیری کردہ اند
در امارت "فقر" را افزودہ اند ☆☆☆ مثل سلماں در مداین بودہ اند
حکمرانی بود ودسامانے نداشت ☆☆☆ دستِ اُو جز تیغ و قرانے نداشت (اقبالؔ)

Gharz Hazrat Imamuna AS ne bhi “Suwal ko Haram” qaraar diya hai jo Fuqra’ ki khususiyat “Ta’afuf” ke ain mutabbiq hai. Aap ne farmaya “Harche khawhi Az Khuda Khawh!” Ya’ni jo kuch mangna ho Khuda se mango. Dast-e-Suwal daraaz karna to kuja halat-e-suwal se bhi Aap AS ke Fuqra’ ahtiyaat karte the. “Riwayaat dar Bayan-e-Tawwakul” aur Riwayaat dar-Bayan-e-Ahkaam-e-Daira mein is ki wazeh misalein maujood hain. Yeh to Faqr-e-Ikhtiyari ki guftago hai lekin Halat -e-Izteraar mein bhi Imamuna AS ne Itteba’-e-Ahkaam wo Ahsaar-Fi-Sabeelillah ki hifazat ke liye Mu’min ke sha’oor ko Bedaar rakhne ki sa’ee farmaee hai. Is tarha ke aisi surat mein kuch Kasab karle.”

داراو سکندسے وہ مردِ فقیر اولیٰ ☆☆☆ ہو جس کی فقیری میں بوئے اسد اللّٰہی (1) (اقبال)

(1) یہ اشارہ مبدۂ ولایت حضرت علی کرم اللہ وجہہ کی طرف ہے۔

(نوٹ:-) منبعِ سوال پر توکل کے بیان میں مزید تصریح کی گئی ہے۔(ملاحظہ ہو 109)

Riwayat hai ke Muhajireen RZ ki Majlis mein Miran Syed Muhammad Mahdi AS se suwal kiya gaya ke agar koi (Faqeer) Khuda-e-Ta’ala par Tawakkul na karsake aur halak hone ki naubat aaye to kiya kare? Aap AS ne farmaya ke “jaye aur aik do Chital (Takke) Kasab karke khaye...alkh.(Insaf Nama Baab (5) phir Aap ne farmaya ke “Agar aik Chital Kasab kare ga to (kahein) dosre roz do Chital karna chahe ga. Hushiyaar rahe aur Hirs na kare aur ziyada talab na kare to Khuda-e-Ta’ala nahin pooche ga chunache Khuda-e-Ta’ala ne rukhsat di hai ke “Jo shakhs Muztar ho aur khilaf warzi karne wala nahin hai aur na hud-se tajawiz karne wala hai to us par kuch gunah nahin. Be-shak Allah bakhshne wala Mehrban hai. (Juz 2 Ruku 5 Insaf Nama baab 5) is ki tafseel Tawakkul ke bayan mein aaye gi.

تعۡرِفُهُمۡ بِسِيۡمٰهُمۡ se murad hai ke tum un ki paishani-yaun ki

Noorani Alaamaat se un ko pahchan sakte ho Gidh-Gidha te huwe suwal karne wale ka “Fuqra” ki yeh Jama’at se koi ta’lluq nahin. لَا يَسْئَلُوْنَ النَّاسَ اِلْحَافًا ba zahir Alaamaat yahi hain ke un ki Ibadat wo Riyazat, Rushd wo Hidayat, bood wo Baash, Waza’ wo Libaas mein Ahkaam-e-Khuda wo Khatimeen ki Taqleed paee jati ho fil haqeeqat Faqeer ki ahem khusoosiyat yeh hai ke us mein Noor-e-Yaqeen Jalwa gar ho jaye aur us haisiyat se kisi Faqeer ko pahchana har shakhs ke bas ki baat nahin. Isi liye Imam Muhiuddin Ibn Arabi RA is Aayat ki Tafseer mein farmate hain:

(تفسیر محی الدین ابن عربی نصف اول صفحہ 97)

اتھم عرفاء فقراء اھل اللہ لا یعرفھم الا اللہ و من ھومنھم

Translation:- Woh sab Aarifeen Fuqara’ Ahlullah hain. Un ko Allah hi janta hai aur woh bhi jan sakta hai jo Inhi Fuqara’ mein se hai. Yahan yeh baat bhi zahen nasheen karlene ke qabil hai ke Allahu Ta’ala ke farman "وَاللّٰهُ غَنِيٌّ وَّ اَنْتُمُ الْفُقَرَاء" mein Fuqara’ ka lafz aam hai. Allahu Ta’ala ka Muhtaaj hone ki haisiyat se har fard wo bashar is Aayat ke hukm mein dakhil hai lekin "لِلْفُقَرَآءِ الَّذِيْنَ اُحْصِرُوْا فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ۔ الخ" mein Fuqara’ ka jo lafz hai woh khas hai. Is liye mahez muhtaaj hone ke ma’naun mein har fard wo bashar Fuqara’ ki is Jama’at mein shumar nahin kiya jasakta. Is mukhtesar Tauzih se zahir hai ke Imam AS ne “Tark-e-Mata’-e-Hayat-e-Duniya” ki jo Ta’leem di woh Qur’an wo Hadees ke Ain Mutabbiq hai. Chunach Riwayat (69) mein saf wo sareeh bayan maujood hai ke “Hazrat Mahdi AS hamesha yeh farmaya karte the ke apni zaat Khuda-e-Ta’ala ke hawale kardo. Na kisi shakhs ke saath mashghool raho na kisi cheez ki khawhish rakho bajuz Khuda-e-Ta’ala ki Zaat ke. Makhlooq se zara bhi ahtiyaaj na rakho. As-haab-e-Sufahaha RZ jo Hazrat Muhammad Mustufa SAS ki mash-

hoor Jama'at thi in hi Sifaat se Muttasif thi. (Is Riwayat mein aage chal kar yeh Aayat bhi bayan ki gaee hai ke:-

كما قال الله تعالىٰ :- وَمَنْ اَحْسَنُ دِيْنًا مِّمَّنْ اَسْلَمَ وَجْهَهٗ لِلّٰهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ وَّ اتَّبَعَ مِلَّةَ اِبْرٰهِيْمَ حَنِيْفًا ط (سورۃالنسآء125)

Translation:- Jaisa ke Allahu Ta'ala ne farmaya:- Aur az roo-e-Deen is shakhs se koi achcha bhi hai jis ne apne aap ko Allahu Ta'ala ke hawale kardiya hai? Aur woh bhi naiki karne wala hai aur is ne Ibrahim AS ke Deen ki pairawi ikhtiyaar ki hai.

Imamuna AS ne Tark-e-Muhabbat-e-Mata-e-Duniya ki hi Ta'leem par iktefa nahin farmaya balke yeh bhi ke Mu'min Aakhirat ke Sawab par bhi nazar na rakhe. Aap AS ne Talib-e-Duniya ki misal muannas se aur Talib-e-Uqba ki misaal Na-mard se aur Talib-e-Maula ki misaal Mard se di hai aur aik waqt Aap ne farmaya:-

ہرچہ خواہی از خدا خواہ اگر آب و نمک و ہیزم خواہی از خدا خواہ و رخصت انیست عز یمت آنست کہ گفتہ اند۔

Translation:- Jo kuch chahte ho Khuda se chaho. Pani, Namak, Lakdi bhi chahte ho to Khuda hi se chaho yeh Rukhsat hai. Aaliyat to wahi hai jo bayan karte hain.

ہشت جنت گر دہندت سر بسر ☆☆ تو مشو راضی از انہا در گزر

عالی ہمت باش دل باحق بہ بند ☆☆☆ تو ہمائے قافِ قربی رو بلند

Translation:- Agar poori aat (8) Jannatein bhi tujh ko de-di jaein to un se khush na ho ja balke Talab-e-Haq mein aage badh ja baland Himmat rah, Allah se dil wabasta rakh, jab tak tu Qaaf-e-Qarbi ka Huma hai udta chala ja.

Dozakh ko khauf ya Bahisht ka Shauq agar ho to Ibadaat wo Riyazaat ka ta'lluq phir bhi aik haisiyat se Ghairullah hi se matboo' pata hai is liye Deedar ke siwaye kisi aur sile ki

tamanna Mu'min ke khauf wo Shauq ka markaz ban-na chahiye kuin ke Husool-e-Deedar-e-Khuda hi Ain Jannat hai.

واعظ کمالِ ترک سے ملتی ہے یہ مراد ☆☆ دنیا جو چھوڑ دی ہے تو عقبیٰ بھی چھوڑ دے

سوداگری نہیں یہ عبادت خدا کی ہے ☆☆ اے بے خبر جزاء کی تمنا بھی چھوڑ دے (اقبال)

Mahdaviyat ka markaz sirf Khuda-e-Ta'ala ki Zaath hai Ta'leemat-e-Imamuna AS mein ba-lehaz-e-Deen Ghairullah ko markaziyat ikhtiyaar karne ki gunjaesh hi nahin.

گر بہ " اللہ الصمد " دل بستۂ ☆☆ از حد اسباب بیروں جستۂ (اقبال)

Garz Tark-e-Mata-e-Hayat-e-Duniya ke yahi ma'ni hain ke is ki Muhabbat aur Khuda se Gaflat na ho aur bas!!! "Tark-e-Duniya" ki pahli mashq Mahdi AS ki Tauzih ke lehaz se "Hayat-e-Duniya" hai is ke ma'ni Aap ne Tark-e-Hasti wo khudi bayan farmaye hain. Goya Tark-e-Duniya ki zahiri surat "Tark-e-Muhabbat-e-Mata-e-Duniya hai. Jis ka bayan ho-chuka. Tark-e-Duniya ki Batini surat Tark-e-Hasti wo khudi hai.

نفیِ ہستی اک کرشمہ ہے دلِ آگاہ کا ☆☆ "لا" کے دریا میں نہاں موتی ہے "الا اللہ" کا (اقبال)

Allahu Ta'ala farmata hai:-

فَمَنۡ كَانَ يَرۡجُوۡا لِقَآءَ رَبِّهٖ فَلۡيَعۡمَلۡ عَمَلًا صَالِحًا وَّلَا يُشۡرِكۡ بِعِبَادَةِ رَبِّهٖۤ اَحَدًا ﴿110﴾ (سورۃ الکھف)

Translation:- Jis ko apne Parwardigaar ke Deedar ki tamanna ho us par wajib hai ke Amal-e-Saleh (Tark-e-Duniya wo Shirk wo Khudi) aur us ki Ibadat mein kisi ko shareek na jane. Gaur karna chahiye "Amal-e-Saleh" ko "Liqa-e-Rabb" ka "Sabab" qaraar diya gaya hai. Pas yahan Amal-e-Saleh se wahi murad ho sakti hai jo sabab-e-Liqa' sabit hosake. Wajood-e-Tawheed-e-Bari Ta'ala ke iqraar wo Ilm ki bhi ibteda' bhi "Tark-e-Shirk" se hoti hai aur is ki inteha bhi "Tark-e-Shirk" se hoti hai. Shirk-e-Jali se to Ibteda' hi mein bachna aasan hai aur yeh Mu'min-e-Sharaee hai lekin "Shirk-e-Khafi" se

bachna aasan nahin. Mu'min-e-Haqeeqi woh hai jo Muarifat-e-Tawheed mein taraqqi pate huwe Shirk-e-Khafi se bachta jaye. Shirk-e-Khafi mein "Shirk-e-Asbaab" bhi dakhil hai. Asbaab par se nazar utha kar sirf Musabbib se wabasta ho jana Mu'min-e-Haqeeqi ki shan hai. Aur aisa hi Mu'min Allah ke liqa' ki ummeed kar sakta hai. Tark-e-Shirk ka kamal yeh hai ke "Tark-e-Khudi" bhi ho jaye. Isi liye Allahu Ta'ala ne Khatim-e-Vilayat-e-Muhammadia Dae-ilal-Baseerat Hazrat Mahdi-e-Mau'ood AS ke zariye "Amal-e-Saleh" ke ma'ni "Tark-e-Duniya" bayan farmaye hain. Aur Tark-e-Duniya ke ma'ni "Tark-e-Hasti wo Khudi" hain. Aur yeh Inteha-e-kamal-e-Tark-e-Shirk hai. Aur "Tark-e-Shirk" sabab-e- "Liqa'-e-Rabb" hai. Kuin ke "Amal-e-Saleh" ki Tafseer ke mein Allah ne وَّلَا يُشۡرِكۡ بِعِبَادَةِ رَبِّهٖۤ اَحَدًا farmaya hai. Pas ke Tark-e-Duniya, Sabab-e-Liqa'-e-Rabb" hai isi liye Imamuna AS ne Ba-Hukm-e-Khuda wo ba-mujib-e-Aayat-e-mazkoorah har mard wo aurat ke liye farz farmaya hai. Aur is ke liye "Sohbat-e-Sadiqaan" aur "Zikr-e-Khafi" ki Ta'leem par amal karne ki zaroorat hoti hai jis ke baghair kisi Mu'min ko Hayat-e-Tayyib muyassir nahi aasakti. Allahu Ta'ala farmata hai:-

"مَنۡ عَمِلَ صَالِحًا مِّنۡ ذَكَرٍ اَوۡ اُنۡثٰى وَهُوَ مُؤۡمِنٌ فَلَنُحۡيِيَنَّهٗ حَيٰوةً طَيِّبَةً ج" (سورۃالنحل۔97)

Translation:- Jis ne Amal-e-Saleh (Tark-e-Shirk wo Khudi) kiya khaw woh mard ho ya aurat aur wahi Mu'min hai pas hum zaroor is ki Hayat-e-Tayyiba (Shirk se pak zindagi) ata kareinge. Aur Hayat-e-Tayyiba yahi hai jo Hazrat Rasoolullah SAS ne bhi farmaya ke:- مُوۡتُوۡا قَبۡلَ اَنۡ تَمُوۡتُوۡا Ya'ni tum marne se pahle marjao, Neez farmaya:-

الدنیا نفسک فاذا افنیھا فلا دنیا لک ya'ni duniya tera Nafs (Khudi) hai jab tune is ko Fana kardiya to phir tere liye Duniya nahi hai. Izteraari maut woh hai jo amraaz wo hawadis ke zariye waqt-

e-muqarrara par aati hai. Ikhtiyari maut yeh hai ke apne har iradah aur har kaam sirf Allah hi ke liye ho aur Raza wo Tasleem ka martaba hasil karle. Aise hi Mu'min ki nisbat Qur'an-e-Majeed mein bayan kiya gaya hai.

قُلْ اِنَّ صَلَاتِیْ وَنُسُکِیْ وَ مَحْیَایَ وَ مَمَاتِیْ لِلّٰہِ رَبِّ الْعٰلَمِیْنَ ﴿162﴾ لَا شَرِیْکَ لَہٗ ج وَ بِذٰلِکَ اُمِرْتُ وَ اَنَا اَوَّلُ الْمُسْلِمِیْنَ ﴿163﴾ (سورۃ الانعام)

Translation:- Beshak meri Namaz, meri Ibadataun, mera jeena, mera marna sab kuch sirf Allah ke liye hai jo tamaam Aalamaun ka Parwardigaar hai. Jis ka koi shareek nahin aur mein pahla Musalman huin. Hasil yeh ke Tark-e-Khudi (jo Inteha-e-Kamaal-e-Tark-e-Shirk hai) ki wajhe "Itlaaqiyat" hasil hogi. Aur Khuda chahe to Mishkwat-e-Vilayat-e-Muhammadi ke zariye Deedar naseeb hoga. Agarch ke ba'az Mufassireen ne "Amal-e-Salih" se Namaz murad li hai in ma'naun ke lehaaz se bhi "Namaz" Me'raaj ul Mu'mineen ka darjah us waqt tak hasil nahin kar sakti jab tak ke Kamaal-e-Tark-e-Shirk naseeb na ho. Chunache Aan Hazrat SAS ne Ta'leem-e-Ehsaan ke tahet farmaya hai ke:-

"ان تعبد اللہ کانک تراہ و ان لم تکن تراہ فانہ یراک"

Translation:- Tu Allah ki Ibadat is tarha kar goya ke Khuda ko dekh raha hai agar tu nahin dekhta hai to yeh samajh le ke Khuda tujh ko dekh raha hai. Chunke Kamaal-e-Tark-e-Shirk hi Tark-e-Khudi hai aur isi ko Istelah-e-Mahdavia mein "Tark-e-Duniya" kahte hain aur yahi "Liqa'-e-Rabb" ka sabab hai is liye Farz hai.

Tera Imam be huzoor teri Namaz be Suroor
Aisa Namaz se guzar aise Imam se guzar

Tariqah-e-Mahdavia ke lehaaz se yahan aik aur nauviyat ki Tauzih zaroori hai jis tarha dakhil-e-Islam hone aur Tark-e-Shirk-e-Jali ikhtiyaar karne ke liye sidq-e-dil se bataur-e-

iqraar Bil-Lisaan Kalima-e-Tayyiba kahne ki zaroorat hoti hai isi tarha Sharayat-e-Iqraar Bil-Lisaan ki takmeel ke baghair koi shakhs Ta'leemaat-e-Islam par amal karlene se Hukman Tarikud-Duniya nahin kahlaya ja sakta aur Qubool-e-Islam ke ba'ad Qusoor-e-Aeteqaad wo Amal ki surat mein Ahkaam jis tarha aayad huwa karte hain isi tarha Iqraar-e-Tark-e-Duniya" ke ba'ad bhi Qusoor-e-Aeteqaad wo Amal ki surat mein Ahkaam Aayad hote hain. Masala-e-Tark-e-Duniya ki is mukhtesar Tauzih se Naazireen Andazah karsakte hain ke yeh kis qadar Aalaa wo Arafa' Ta'leem hai. Aur yeh bhi mahsoos kar sakte hain ke ba'az Mukhalifeen maslan "Hadiya-e-Mahdavia" waghaira ne "Tark-e-Duniya" ko Rahbaniyat aur Musallimaat-e-Ahl-e-Sunnat ke mughaer aur Kasab ko Haram samjh liya hai woh sahih nahin. Mazkooratus-sadr tauzihi bahes ke baghair bhi Imamuna AS ne farmaya:- Kasab wo Tijarat ki Shariyat mein Ijazat hai. lekin ijazat ki khusoosiyat yeh hai ke Kasib wo Tajir ki niyyat yeh rahe ke Ibadat kar sake aur Ahkaam baja lane aur Mamnooa'at se bachne ke liye is mein quwwat wo tawanaee rah sake aur darta rahe ke kahein Hirs wo Khiyanat mein mubtela na hojaye. Agar kasab wo tijarat mein yeh lehaaz na rahe aur dil mein Tafakhur wo Takasur paida ho jaye ya sirf khane aur kamane mein munhamik ho jaye (yeh to badi baat hai) agarche Kasab na kare aur din raat Ibadat wo Ta'leem-e-Ilm-e-Shariyat mein aur Uzlat-e-Khaleq mein mashghool bhi rahe lekin is ki niyyat aise kaamaun se sirf Duniya hi ho to us ka Thikana Dozakh hai jis mein hamesha-hamesha ke liye rahna hoga."

Aur Riwayat (116) mulaheza ho ke "Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke jo log (Fuqra') Hijrat karte Khuda ki rah mein aaye hain woh Umoor-e-Maee'shat mein se jo kaam bhi karte

hain, pani lana, lakdi phodna, aag jalana, khana, pakana, aur koi cheez gardan par rakh kar lana aur Biwiyaun bachaun se dil bahlaaee karna sab kuch az rooey Hukm-e-Kitabullah Ta'ala "Amal-e-Salih" mein dakhil hai."
Is Riwayat se zahir hai ke Umoor-e-Maee'shat-e-zarooriya ko jab ke woh lillahi aghraaz par mabni hon "Amal-e-Salih" mein dakhil qaraar diya gaya hai. Aur Nazireen is se qabl ki bahes mulaheza karchuke hain ke "Amal-e-Salih" se murad Tark-e-Duniya" qaraar di gaee hai. Ab matlab saf hogaya ke yeh aisi "Tark-e-Duniya" hai jis mein Umoor-e-Maee'shat-e-Zarooriya tark nahin hote lekin Ba-Fawa-e-Aayat-e-Qur'an:-

اِنَّ اللّٰهَ اشْتَرٰى مِنَ الْمُؤْمِنِيْنَ اَنْفُسَهُمْ وَاَمْوَالَهُمْ الْجَنَّةَ ط (سورۃ التوبۃ۔111)

Translation:- Beshak Allahu Ta'ala ne Mu'mineen se un ki janein Jannat (Deedar) ke badle khareed li hain) Taliban-e-Maula Mahsoor Fi-Sabeelillah ho jate hain. In arfa' wo aala saaf wo sareeh bayanaat ki roshini mein Mukhalifeen ke aeteraazaat khud ba-khud rafa' horahe hain aur sabit ho raha hai ke yeh aeterazaat mahez Asraar-e-Deen se Na-Balad rahne ka natijah hain.

در مسلماناں مجو آں ذوق و شوق ☆☆ آں یقیں آں رنگ و بو، آں ذوق و شوق
عالماں از علمِ قرآں بے نیاز ☆☆ صوفیاں درندہ گرگ و مود راز
گرچہ اند خانقاہاں ہائے دہوست ☆☆ کوچۂ نمرودے کہ صہباد کدوست
ہم مسلماناں افسرنگی مآب ☆☆ چشمۂ کوثر بجویند از سراب
بے خبر از سرِ دیں اند ایں ہمہ ☆☆ اہلِ کیں اند اہلِ کیں انداں ہمہ
اہلِ دیں را باز داں از اہلِ کیں ☆☆ ہمنشینِ حق بجو با اُو نشیں (اقبالؔ)

Hasil yeh ke Imamuna AS ne Ba-Hukm-e-Khuda, Ishq wo Muhabbat ki aisi zindagi ki Taleem di jis ki misaal Anmbiya' aur Khatimul-Anmbiya ki zindagi aur khas Jaleelul Qadr

Sahaba RZ aur Ashab-e-Sufa RZ wo Awliya-e-Kiram RA ki zindagi hai. In Ta'leemaat par aur Aap AS ke Mutabaiyyen ne ba-darjah-e-kamaal amal karke dikh-laya! Aur Qiyamat tak Ba Qadr-e-Himmat wo Taufeeq-e-Aezadi aap AS ke Mutabaiyyen amal kar te paye jauin ge.

وَذٰلِكَ فَضْلُ اللهِ يُؤْتِيْهِ مَنْ يَّشَاءُ وَ اللهُ ذُوْالْفَضْلِ الْعَظِيْمِ۔

آنکه حیّیٍ لا یموت آمد حق است ☆☆☆ زیستن با حق حیاتِ مطلق است

(اقبالؔ)

☆☆☆☆☆

TAUZIH-E-RIWAYAAT DAR BAYAN-E-ZIKRULLAH

Qur'an-e-Majeed mein Zikr wo fikr se muta'leq bahut si Aayaat hain. Jin Aayaat mein fikr ka bayan hai is se Murad Allahu Ta'ala ki paida ki huwe cheezaun mein fikr karna hai. Lekin ba'az logaun maslan (Muallif-e-Do Qur'an waghaira) ne yeh istedlaal karne ki koshish ki ke is se Science waghaira tahqeeqi masael ki taraf mutawajhe karna maqsood hai ta ke Insan ki bahr-jahet khidmat ki ja sake. Is ke liye sahulatein faraham ki ja sakein aur Mulki, Muashi wo Mudafe'ati quwwat hasil ho sake. Aur Daarul Islam ki Quwwat-e-Harbi ka Sahara aaj unhein ke sar nazar aa raha hai. Yeh istedlal agar che apne mauqe wo mahel ke lehaz se ghalat nahin. Aur shariyat mein bhi in umoor ko Daarul Islam ke lawazim ki haisiyat di gaee hai lekin fikr wo zikr se mutaleq jo aayaat hain un sab ka inhesar sirf isi aik matlab se agar makhsoos kar diya jaye to ghalati hogi.

تُو معنیٔ "والنجم" نہ سمجھا تو عجب کیا ☆☆ ہے تیرا مدوجزر ابھی چاند کا محتاج (اقبال)

Hum ne is se pahle bhi bayan kiya hai ke Qur'an-e-Majeed Uloom wo Aaeen ka samandar hai Allahu Ta'ala farmata hai ke:-

وَكُلَّ شَيْءٍ اَحْصَيْنٰهُ كِتٰبًا ﴿28﴾ (سورۃالنبا)

Translation:- Hum ne Kitab mein har cheez ka Ahsaar kiya hai.

وَلَا رَطْبٍ وَّلَا يَابِسٍ اِلَّا فِيْ كِتٰبٍ مُّبِيْنٍ ﴿59﴾ (سورۃالانعام)

Translation:- Koi Rutb wo ya bas aisa nahi jo Kitab mein na ho.

Isi liye jis Ilm wo Fan par Istedlaal maqsood ho us mein Qur'an se madad hasil karna Hairat wo Ta'jub ki baat nahin. Kaee aisi Tafseer maujood hain jin mein sirf aik Fan se bahes ki gaee hai maslan sarf-wo Nahu, Ma'ni wo Bayan. Ilm-e-Kalam Hadees waghaira aur isi tarha Science ke taeedi Nuqta-e-Nazar se bhi Tafseer ki ja sakti hai. Mutaqaddimeen ki tasaneef mein is ki nazeerein maujood hain aur Misr ke Allama Tantawi Jauhari ne bhi yeh kaam kiya hai.

Ahl-e-Ilm jante hain ke jo Mauzoo-e-Bahes ho ga usi ke lawazim Zair-e-Bahes Aaeinge. Allahu Ta'ala ki paida ki huwi cheezaun mein gaur wo fikr karne ka bayan jin Aayataun mein hai us se Insani khidmat aur Mulk ka Muashi wo Mudafe'ati Istehkaam aur us ki taraqqi ke liye koshish ki fikr jin logaun ne murad li woh bajaye khud sahih to hai lekin yeh Maqsad-e-Sani hai Maqsad-e-Awwaleen nahin. Isi liye istelah-e-Muhaqqiqeen ke lehaz se yeh in Uloom mein dakhil hai jo Farz-e-Kifayah hain. Aur zahir hai ke Farz-e-Kifayah us shakhs ke liye hai jis mein us ko ada karne ki ahliyat wo salahiyat ho. Maslan har shakhs Science ka Aalim nahin ban sakta aur na yeh har shakhs ke liye bila lehaz-e-Ahliyat

zaroori hai.
Fil-Haqeeqat woh Aayaat in Uloom ki tarf Rahbari karti hain jo Farz-e-Ain hain. Un Uloom ki tafseel Ilm se mutaliqah Riwayaat ki Tauzih mein bayan ki jayegi. Mohaqqiqeen ke is Nuqta-e-Nazar ke lehaz se in Aayaat ka Maqsad-e-Awwaleen yeh hai ke Kaenaat mein ghaur wo fikr is liye ki jaye ke Khuda-e-Ta'ala ke wujood aur Us ki Qudrat ki Mua'rifat hasil ho. Qur'aani Aayaat mein bhi sab se pahle yahi Maqsad zahir hota hai. Aur bila lehaaz-e-Khusoosiyat Aalim ho ya Jahil, Mard ho ya Aurat sab is khitab mein dakhil hain, balke aksar Aayaat mein Kafiraun ko bhi Mua'rifat-e-Tauheed ke liye Allah ke paida ki huwi cheezaun mein ghaur wo fikr ki dawat de gaee hai. Yahan chand Aayaat darj ki jati hain.

(1) هُوَالَّذِیْ خَلَقَ لَکُمْ مَّا فِی الْاَرْضِ جَمِیْعًا ق (سورۃ البقرۃ۔29)

Translation:- Woh Allah hi hai jis ne Zameen mein ki har cheez tumhare liye paida ki hai.

(2) وَمِنَ الْجِبَالِ جُدَدٌم بِیْضٌ وَّ حُمْرٌ مُّخْتَلِفٌ اَلْوَانُهَا وَ غَرَابِیْبُ سُوْدٌ ﴿27﴾ وَ مِنَ النَّاسِ وَالدَّوَآبِّ
وَالْاَنْعَامِ مُخْتَلِفٌ اَلْوَانُهٗ کَذٰلِکَ ط اِنَّمَا یَخْشَی اللّٰهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمٰٓؤُا ط (سورۃ فاطر-28)

Translation:- Ghaur karo ke pahadaun mein Sufeed wo Surkh wo Siyah rang ke patharaun ki Tahein maujood hain. Neez Insanaun, chaupayaun, aur mawaishiyan ke mukhtalif rangaun par ghaur karo. Beshak Allah se us ke Bandaun mein se sirf Aalim hi darte hain.

(3) اِنَّ فِیْ خَلْقِ السَّمٰوٰتِ وَ الْاَرْضِ وَ اخْتِلَافِ الَّیْلِ وَ النَّهَارِ لَاٰیٰتٍ لِّاُولِی الْاَلْبَابِ ج ﴿190﴾
(سورۃ اٰل عمران)

Translation:- Zameen wo Aasmaan ki Paidaesh mein aur Din wo Raat mein aql Mandaun ke liye Aayaat (Mu'jizaat-e-Ilahiya) hain.

(4) وَمِنْ اٰیٰتِهٖ خَلْقُ السَّمٰوٰتِ وَ الْاَرْضِ وَ اخْتِلَافُ اَلْسِنَتِکُمْ وَ اَلْوَانِکُمْ ط (سورۃ الروم۔22)

Translation:- Zameen wo Aasmaan ki Paidaesh aur tumhari zabanaun aur rangaun ka farq Allah ki Aayaat mein se hai.

(5) قُلْ سِيْرُوْا فِي الْاَرْضِ فَانْظُرُوْا كَيْفَ بَدَاَ الْخَلْقَ ۔۔الخ (سورۃ العنکبوت۔20)

Translation:- Aey Rasool SAS! Tu Hukm de ke log Zameen mein chal phir kar dekhein ke Khuda ne kis tarha Paidaesh Zahoor mein laee hai.

(6) وَ فِيْ خَلْقِكُمْ وَ مَا يَبُثُّ مِنْ دَآبَّةٍ اٰيٰتٌ لِّقَوْمٍ يُّوْقِنُوْنَ﴿4﴾ (سورۃ الجاثیۃ)

Translation:- Tumhari Paidaesh mein aur chaupayaun ki Afzaesh-e-Nasal mein Ahl-e-Yaqeen ke liye Aayaat hain.

(7) وَ كَاَيِّنْ مِّنْ اٰيَةٍ فِي السَّمٰوٰتِ وَ الْاَرْضِ يَمُرُّوْنَ عَلَيْهَا وَ هُمْ عَنْهَا مُعْرِضُوْنَ﴿105﴾

(سورۃ یوسف)

Translation:- Zameen wo Aasmaan mein kitni hi aisi Aayaat hain jis se yeh Ghafil log munh phair kar guzar jate hain.

(8) اَوَلَمْ يَنْظُرُوْا فِيْ مَلَكُوْتِ السَّمٰوٰتِ وَ الْاَرْضِ وَ مَا خَلَقَ اللّٰهُ مِنْ شَيْءٍ لا وَّ اَنْ عَسٰۤى اَنْ يَّكُوْنَ قَدِ اقْتَرَبَ اَجَلُهُمْ ج۔۔الخ (سورۃ الاعراف۔185)

Translation:- Kiya yeh log Aasmaan wo Zameen ki Paidaesh par aur har us cheez par jis ko Allah ne paida kiya hai ghaur nahin karte aur ajab nahin ke un ki maut qareeb aagaee ho.

(9) يُوْلِجُ الَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَ يُوْلِجُ النَّهَارَ فِي الَّيْلِ لا وَ سَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ ز كُلٌّ يَّجْرِيْ لِاَجَلٍ مُّسَمًّى ط ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ ط وَ الَّذِيْنَ تَدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِهٖ مَا يَمْلِكُوْنَ مِنْ قِطْمِيْرٍ﴿13﴾ ط

(سورۃ فاطر)

Translation:- Raat ko din aur din ko raat mein badalta hai Suraj wo Chand ko Musakh-khar kiya hai jis ki wajhe har aik (Kur-rah) aik Muayyan muddat tak sar garm-e-raftaar hai. Yeh Allah tumhara Rabb wo tumhara Farman-Rawa hai is ke baghair tum jin Ma'bood-aun ko poojte ho woh aik Zarre ke bhi Malik nahin hain.

In Aayaat se zahir hai ke Allahu Ta'ala ne apni Quwwat-e-

Takhleeq ki taraf kaee maqamaat par kaee Tariqaun se Insan ko mutawajhe kiya hai. Is ka Maqsad-e-Awwaleen Us ki Tawheed aur Us ki qudrat ki Mua'rifat hai aur ghairullah ki Parastish se bacha kar sirf aik Zaat وَاحِدَهٗ لَا شَرِيْكَ لَهٗ ko Ma'bood Tasleem Karwaya hai. Is ke ilawa Allahu Ta'ala ny ja baja apni Makhlooqaat ki nisbat "Aayaat" ka lafz iste'mal farmaya hai. Is se ma'loom huwa ke Qur'an-e-Majeed ke mazameen bhi Aayaat-e-Ilahi hain. Aur Kaenaat wo Maujoodaat bhi Aayaat-e-Ilahi hain. Jis tarha Duniya ka bade se bada Aalim Qur'an ki aik Aayat bana ne se A'ajiz hai isi tarha bade se bada Science-dan aik Patta ya Zar-reh ki Takhleeq ki qudrat nahin rakhta. Allah ki paida ki huwi cheezaun se faeda utha kar Ijadaat amal mein lana aur hai Takhleeq wo Paidaesh aur!!! Isi liye Allahu Ta'ala ne apni paida ki huwi cheezaun par Aayaat wo Binniyaat ka lafz istema'l farmaya hai jo sirf isi ki Qudrat aur us ki Khilafat ke liye makhsoos hai. Hasil-e-Kalam yeh ke Kaenaat mein ghaur wo fikr ka Maqsad-e-Awwaleen Khuda-e-Ta'ala ki Mua'rifat hai.

Who Qaom jo Faizaan-e-Samawi se ho mahroom
Hudd us ke Kamalaat ki hai, Barq wo Bukharaat
Na tu Zameen ke liye hai na Aasmaan ke liye
Jahan hai tere liye tu nahin jahan ke liye (Iqbal)

Aur Zikr se muta'liq jo Aayatein hain un mein yeh Taweel ki hai ke is se Zikr-e-Amal-e-Ilahi Murad hai ya'ni Maujudaat-e-Aalam mein Allahu Ta'ala ki Qudrat ke jo Muzahir hain un mein Gaur wo Fikr karna aur un ki Khusoosiyatein bayan karna. Aayaat-e-Zikr ko sirf isi aik ma'ni par munhasir kar dena ghalati hai. Kuin ke Qur'an-e-Majeed mein Zikr-e-Ism-e-Ilahi ki saf wo sareeh Aayaat maujood hai.

وَاذْكُرِ اسْمَ رَبِّكَ ..الخ(سورۃالمزمل۔8) Tum apne Rabb ke naam ka zikr

karo. Aur aik jageh farmata hai.

قُلِ ادْعُوا اللّٰهَ اَوِادْعُوا الرَّحْمٰنَ ط اَيًّامَّا تَدْعُوْا فَلَهُ الْاَسْمَآءُ الْحُسْنٰى ج ۔۔الخ (سورۃ بنی اسرآءیل۔110)

Kah do khaw Allah kahe kar Pukaro ya Rahman kahe kar jis naam se chaho Pukaro us ke naam ache hain.

وَلِلّٰهِ الْاَسْمَآءُ الْحُسْنٰى فَادْعُوْهُ بِهَا ص وَ ذَرُوا الَّذِيْنَ يُلْحِدُوْنَ فِيْٓ اَسْمَآئِهٖ ط (سورۃ الاعراف۔180)

Translation:- Allah ke achche naam hain. In namaun se us ko Pukaro aur jo log us ke Namaun mein Ilhad karte hain un ko chod do. Hasil yeh ke
Qur'an-e-Majeed na sirf Zikr-e-Ism-e-Zaat balke Zikr-e-Ism-e-Sifaat ki taraf bhi rah-numa-ee karta hai.

یہ ہیں سب ایک ہی سالک کی جستجو کے مقام ☆☆ وہ جس کی شان میں آیا ہے علم الاسماء

مقامِ ذکر کمالاتِ رومیؒ و عطار ☆☆ مقامِ فکر مقالاتِ بو علی سینا

مقامِ فکر ہے پیمایشِ زماں و مکاں ☆☆ مقامِ ذکر ہے سبحان ربی الاعلیٰ

Imamuna Hazrat Mahdi AS ki ba'sat ka maqsad Ishq wo Muhabbat-e-Ilahi ki Ta'leemaat ka mauzoo Talab-e-Deedaar-e-Khuda hai aur Talab ka aik lazima Zikr wo tawajjhe bhi hai is liye ba-Hukm-e-Khuda-e-Ta'ala Aap AS ne Zikr-e-Dawam Farz farmaya. Aur Qur'an-e-Majeed ki Aayaat bhi is Farziyat par shahid hain. Allahu Ta'ala farmata hai:-

فَاِذَا قَضَيْتُمُ الصَّلٰوةَ فَاذْكُرُوا اللّٰهَ قِيَامًا وَّ قُعُوْدًا وَّ عَلٰى جُنُوْبِكُمْ ج فَاِذَا اطْمَاْنَنْتُمْ فَاَقِيْمُوا الصَّلٰوةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِيْنَ كِتٰبًا مَّوْقُوْتًا ﴿103﴾ (سورۃ النسآء)

Translation:- Jab tum poori kar chuko to us ke ba'ad khade baithe aur lete Allah ka Zikr karo. Phir jab mutmaen ho jao to Namaz padho kuin ke Namaz Mu'minaun par baqaid-e-waqt Farz hai.
Ba'az logaun ne Zikr se Murad Namaz bayan ki hai. Yeh murad apne mauqe wo mahel ke lehaz se durust ho to sakti hai laikin har jage yahi murad lena aur Zikrullah ke Hukm se

aeraaz karna sahih nahin. Mulaheza ho ke is Aaya-e-Shareefa mein Namaz ka bayan alaheda hai aur Zikr ka bayan alaheda. "فَاِذَا قَضَيْتُمُ الصَّلٰوةَ" mein Namaz ka bayan hochuka is ke ba'ad Zikrullah ka bayan hai jis mein is ki mudawamat wo Muazimat ka mafhoom laya gaya hai phir is ke ba'ad Namaz mauqa-ti hone ki Khusoosiyat ko wazeh kiya gaya. Is se sarahatan sabit ho raha hai ke Namaz Mauqa-ti Farz hai aor Zikrullah har halat mein Farz hai. Aur aik jage farmata hai:-

اِنَّ فِيْ خَلْقِ السَّمٰوٰتِ وَ الْاَرْضِ وَ اخْتِلَافِ الَّيْلِ وَ النَّهَارِ لَاٰيٰتٍ لِّاُولِي الْاَلْبَابِ ﴿190﴾ اَلَّذِيْنَ يَذْكُرُوْنَ اللّٰهَ قِيَامًا وَّ قُعُوْدًا وَّ عَلٰى جُنُوْبِهِمْ ۔ ۔ الخ (سورۃ اٰل عمران۔ 191)

Translation:- Beshak Aasmaan wo Zameen ke paida karne aur din raat ke badal ne mein in aql-Mandaun ke liye badi nishaniyan hain jo khade baithe aur lete Allah ka Zikr karte hain. Har Insan ki yahi teen hal-ataun se koi aik ho sakti hai. Allahu Ta'ala ne har halat mein apni yaad aur apni taraf tawajhe rakhne ka Hukm farmaya hai. Sahib-e-Mu'alimat-Tanzeel ne is Aayat ki tafseer mein likha hai ke:-

وقال سایر المفسیرین ارادقه المداومة علی الذکر فی العموم الاحوال لان الانسان قل ما یخلو من احدی هٰذه الحالات۔

Translation:- Tamaam Mufassireen ne likha hai ke is Aayat se Allahu Ta'ala ki murad tamaam halat mein Zikr ki mudawamat hai kuin ke Insan in teenaun Halataun mein se bahut kam khali rahta hai.
Imam Fakhruddin Razi RA Aaya,

وَلَا تَكُنْ مِّنَ الْغٰفِلِيْنَ ﴿205﴾ (سورۃ الاعراف)

ya'ni Ahl-e-Ghaflat mein shumar mat ho na) ke tahet Hazrat Ibn-e-Abbas RZ ki yeh Riwayat bayan ki hai:-

عن ابن عباس انه قال فی قوله الذین یذکرون الله قیامًا و قعودًا و علی جنوبهم لوحصل لا بن آدم حالة رابعة سوع هٰذه الاحوال لا مرالله بالذجر عبدگا واکنراد عبی انه تعالیٰ امر بالذکر علی

الدوام۔ (تفسیر کبیر جلد 4)

Translation:- Ibn Abbas RZ se marwi hai ke un huin ne:- اَلَّذِیۡنَ یَذۡکُرُوۡنَ اللّٰہَ قِیٰمًا وَّ قُعُوۡدًا وَّ عَلٰی جُنُوۡبِہِمۡ ۔۔ الخ (سورۃ اٰل عمران۔ 190-191) ke bare mein bayan kiya hai ke agar Insan ko is teen Halataun ke siwaye chauthi halat hasil hoti to Allahu Ta'ala us halat mein bhi Zikr ka zaroor Hukm deta (Imam Razi RA kate hain ke) is se un ki murad hai ke Allahu Ta'ala ne Zikr-e-Dawam ka Hukm diya hai.

Sahib-e-Mu'alimat-Tanzeel ne Aaya-e- فَاذۡکُرُوا اللّٰہَ قِیٰمًا وَّ قُعُوۡدًا وَّ عَلٰی جُنُوۡبِکُمۡ ۚ (سورۃ اٰل عمران۔ 190) ke tahet Hazrat Ayesha Razi Allahu Anha se yeh Riwayat darj ki hai:-

قالت کان رسول اللہ یذکر اللہ علیٰ کل احیانہٖ

Translation:- Hazrat Ayesha Razi Allahu Anha ne kaha ke Hazrat Rasoolullah SAS apne tamaam awqaat mein Zikr-e-Ilahi karte the.

Gharz Mufassireen wo Muhaddiseen wo Akabir-e-Ahle Sunnat wo Awliya' Kiram ke aqwaal wo Tauzihaat-e-Zikr ke Fazael mein itne hain ke jin ko jama' kiya jaye to woh khud aik Zakheim Kitab ho sakti hai. 41

مسلم ہستی دل بہ اقلیمے مبند☆☆گم مشو اند در جہانِ چوں وچند

Allahu Ta'ala aik aur maqaam par farmata hai:-

یٰۤاَیُّہَا الَّذِیۡنَ اٰمَنُوا اذۡکُرُوا اللّٰہَ ذِکۡرًا کَثِیۡرًا ﴿41﴾ (سورۃ الاحزاب)

Translation:- Aey Iman walo! Allah ka Zikr bahut ziyada karo. Is Aaya-e-Shareefa mein takeed ke liye "اَذۡکُرُوۡا ذِکۡرًا" maf-ool-e-mutlaq laya gaya aur "کثیراً" ke lafz se mazeed takeed badha di gaee hai. Takeed ka yeh ahtemam is baat ki badehi daleel hai ke Zikr ka Hukm Farz hai. Namaz aur Zakat ke bare mein sirf saiga-e-amr ke saath aayaat warid huwi hain. Maslan

اَقِیۡمُوا الصَّلٰوۃَ وَاٰتُوا الزَّکٰوۃَ aur is Hukm ki farziyat ko jis ahtemam se tasleem kiya jata hai muhtaj-e-bayan nahin halanke Allahu Ta'ala ne aik maqaam par Zikr, Namaz se bhi Afzal Ibadat hai farmata hai:-

اُتۡلُ مَاۤ اُوۡحِیَ اِلَیۡکَ مِنَ الۡکِتٰبِ وَ اَقِمِ الصَّلٰوۃَ ؕ اِنَّ الصَّلٰوۃَ تَنۡہٰی عَنِ الۡفَحۡشَآءِ وَ الۡمُنۡکَرِ ؕ وَ لَذِکۡرُ اللّٰہِ اَکۡبَرُ ؕ وَ اللّٰہُ یَعۡلَمُ مَا تَصۡنَعُوۡنَ ﴿45﴾ (سورۃ المنکبوت)

Translation:- Kitab-e-Qur'an ki jo Aayaat wahi ki gaee hain un ki tilawat karo aur Namaz qaem karo. Beshak Namaz be-haya-ee aur bure kamaun se rokti hai aur albatta Allah ka Zikr bahut bada hai aur tum jo karo ge Allah woh sab janta hai. Jo log Zikr se Namaz ya Tilawat-e-Qur'an murad lete hain un ki haqeeqat bhi yahan khul jati hain kuin ke is Aayat mein Tilawat-e-Qur'an Namaz aor Zikrullah alaheda-alaheda bayan farmaya aur Zikrullah ko bahut bada qaraar diya gaya hai. Is se zahir hai ke jo Farz Namaz se Afzal ho woh bhi bizuroor Farz hoga. Qur'an-e-Majeed mein Zikrullah ka Hukm bahut ahtemam ke saath kaee tareeqaun se kaee mauqaun par warid huwa hai. Is ke bawajood Hazrat Mahdi AS ka Allahu Ta'ala ke Hukm se Farz qaraar dena Takeed
mein aur bhi izafaa Ka ba'as ho jata hai. Allahu Ta'ala ne Zikr-e-Kaseer ki Takeed wo Tafheem aur is ki Fazilat ke bayan par hi iktefa nahin farmaya balke Zikr-e-Qaleel ko munafiqaun ki sifaat mein shamil kiya hai. Chunache farmata hai:-

اِنَّ الۡمُنٰفِقِیۡنَ یُخٰدِعُوۡنَ اللّٰہَ وَ ہُوَ خَادِعُہُمۡ ۚ وَ اِذَا قَامُوۡۤا اِلَی الصَّلٰوۃِ قَامُوۡا کُسَالٰی ۙ یُرَآءُوۡنَ النَّاسَ وَ لَا یَذۡکُرُوۡنَ اللّٰہَ اِلَّا قَلِیۡلًا ﴿142﴾ۙ (سورۃ النسآء)

Translation:- Munafiqeen Allahu Ta'ala se Chal-Bazi karte hain halanke Allah un ko Chal-Bazi ki saza dega. Aur (yeh log) jab Namaz ada karte hain to ensaye huwe logaun ko dikhane ki khatir ada karte hain. Aur Allah ka Zikr kam karte hai. Is ke

Ilawa aur bhi Aayaat hain jin mein Zikr se ghaflat ko mujib-e-azab wo itaab qaraar diya gaya hai.

(1) فَوَيْلٌ لِّلْقٰسِيَةِ قُلُوْبُهُمْ مِّنْ ذِكْرِ اللّٰهِ ط اُولٰٓئِكَ فِيْ ضَلٰلٍ مُّبِيْنٍ ﴿22﴾ (سورۃ الزمر)

Translation:- Bad-bakhti hai un logaun ke liye jin ke dil Zikrullah se Ghaflat ki wajhe sakht ho gaye hain yeh sab log khuli gumrahi mein hain.

(2) وَمَنْ يَّعْشُ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمٰنِ نُقَيِّضْ لَهٗ شَيْطٰنًا فَهُوَ لَهٗ قَرِيْنٌ ﴿36﴾ (سورۃ الزخرف)

Translation:- Jo shakhs Allah ke Zikr se Ghafil hota hai to hum us par Shaitaan ko muta'yin kardete hain jo is ke saath-saath rahta hai.

(3) وَمَنْ اَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِيْ فَاِنَّ لَهٗ مَعِيْشَةً ضَنْكًا وَّنَحْشُرُهٗ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ اَعْمٰى ﴿124﴾ (سورۃ طٰہٰ)

Translation:- Jo shakhs mere Zikr se roo gardan-i karta hai to us ki zindagi tangi mein rahe gi aur Hum us ko Qiyamat ke din Andha utta-einge.

(4) وَمَنْ يُّعْرِضْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهٖ يَسْلُكْهُ عَذَابًا صَعَدًا ﴿17﴾ (سورۃ المزمل)

Translation:- Jo shakhs apne Parwardigar ke Zikr se Roogardaani karega woh us ko sakht azab mein dakhil karega. Jab Zikrullah se ghaflat Mujib-e-Itaab wo Azab hai to is ki Farziyat ko tasleem karna Usool-e-Shariya mein dakhil aur har Mu'min Muttaqi ke liye is par Aeteqaad wo Amal lazim hai.

خرد نے کہہ بھی دیا لاالہ تو کیا حاصل ☆☆ دل و نگاہ مسلماں نہیں تو کچھ بھی نہیں (اقبال)

Hazrat Mahdi AS ki jamaat ne Aap AS ki ta'leem par ba darja-e-Kamal Amal kiya aur Aap AS ne Faqeer par jo 8 Paher ka Zakir ho Mu'min-e-Kamil ka Hukm sunaya. Chunke Aap AS ki jama'at Farz-e-Zikr ki ba-darja-e-Atam Aamil the is liye Aap AS ne Aaya-e-Sharifa:-

فَاذْكُرُوا اللّٰهَ ذِكْرًا كَثِيْرًا يَا اُولِي الْاَلْبَابِ mein "اُولُوا الْاَلْبَابِ" ki is khusoosiyat ko apni jama'at se mutabiq qaraar diya. Riwayat (202) mulaheza

ho ke Hazrat Mahdi AS ne farmaya, aik waqt “Sultanun-Naher” Dosra waqt “Sultanul-Lail” hai jo shakhs in dono waqt ki hifazat kar raha ho (goya) us se din wa raat zaeye nahin ja rahe hain. In dono waqtaun ko jo (Faqeer) zaeye karde woh Faqeer-e-Deen nahin. Riwayat (202) Insaf Nama waghaira Kutub-e-Naqliyaat mein bhi yeh Riwayat maujood hai.

“Sultanun-Naher” ka waqt Tuloo-e-Fajr se Tuloo-e-Aaftab tak aur “Sultanul-Lail” ka waqt Asr se Isha’ tak hai. In Awqaat mein Zikrullah ke asar se dil mein tawajhe qaem ho jati hai jis ki wajhe se din aur raat ke baqiya awqaat mein qalb par ghaflat ghalib hone nahin pati. Hazrat Imamuna Mahdi AS ke Farameen mein jis tarha Munteha-e-Aaliyat wo Azim-at ka baland martab hai aur rukhsat ki had mein “Sultanun-Naher” wo “Sultanul-Lail” ki hifazat ka Hukm bhi maujood hai ta ke aane wale zamane mein log apni-apni Himmat wa salahiyat ke mutabiq Deen-e-Mahdi AS se Istefaza kar sakein aur Ahkaam-e-Rukhsat ki Sid-e-Dil se- ta’meel hi un ki taraqqi-yaun ka zina ban jaye. Yahan yeh baat bhi zahn Nasheen rakhni chahiye ke Hazrat Bandagi Miyan Syed Mahmood Khatimul Murshideen RZ “Rukhsat” ki had rakhne wale jitne Ahkaam aur jo kuch masael Aap RZ be bayan farmaye un ka ta’luq Farameen-e-Imamuna AS hi se hai. Is ki mazeed tafseel ka mahel nahin.

Hazrat Imamuna Mahdi AS ne لَااِلٰہَ اِلَّااللہُ ke chand maratib bayan farmaye hain. Zikr-e- لَااِلٰہَ اِلَّااللہُ ki char suratein hain.

(1) Guftani ya’ni sirf kahne ki had tak
(2) Danistani ya’ni sift janne ki had tak
(3) Deedani ya’ni dekhne ki had tak
(4) Shudni ya’ni لَااِلٰہَ اِلَّااللہُ Dosri Kutub-e-Naqliyaat mein Deedani ki bajaye Chaseedani hai. In maratib ki tafheem ke

liye bataur-e-bayan kiya jata hai ke Dar-Guftani ki misaal aisi Hai jaise ke pathar pani mein. Ya'ni jis darja pani ka us mein asal ho sakta hai bus. Itna hi asar us darjeh wale Zakir mein hota hai. Aur Darjeh Danista ki misaal Sang dar Aatish hai. Ya'ni Pathar aag mein jis nau-wiyat se haraarat ka asar qabool karta hai. Itna sa asar Danist-an ke darjeh wale mein hota hai. Darjah-e-Deedan wo Chasheedan ki misaal Aatish dar Shamma' hai. Roshan Shamma ki tarha Zikr-e-Ilahi se Zakir ka batin Roshan wo Munawwar rahta hai ya is ki misaal Na'l dar Aatish hai. Ya'ni Lo-ha Aag ke asar ko is darjah qabool karta hai ke apna wujood ki Shakal Ikhtiyaar kar le. Yeh Aag mein Aag to ban jata hai laikin is ki Aah-niyat salam rahti hai. Darjah-e-Shudan ki misaal lakdi aur aag pa barf wo pani hai. Is Darjeh mein Zakir تخلقوا باخلاق الله ka misdaq hota hai. Aur Itlaqiyat itni hasil hoti hai ke پس قیامت شو قیامت را بہ ہیں ke usool par فنا فی اللہ و بقا باللہ se Musharraf ho jata hai.

Hasil yeh ke jis darjah Zikr qaem hota jata hai utna hi Zikr ki Mudawamat wo Muazimat mein tarraqi hoti jati hai. Hatta ke Martaba-e-Shudni mein dawamiyat, Itlaqiyat aur Fidaiyat Darjah-e-Kamal ko pahunch jati hai.

ذکر قائم از قیامِ ذاکر است ☆☆ از دوامِ او دوامِ ذاکر است (اقبالؔ)

Riwayat (200) mulaheza ho Imamuna AS ne farmaya ke "لَااِلٰہَ اِلَّا اللہُ" Bande par is-qadar asar kare jitna Moong ka Dana Gaye ke Seeng par (mara jaye to) asar kar sakta hai to us Bande ka maqsood poora ho jaye ga." Aur Riwayat (2002) mulaheza ho ke Imamuna AS ne farmaya ke لَااِلٰہَ اِلَّا اللہُ se Mu'min ke dil par aisa asar hona chahiye jaisa ke Rooee se bhare ghar mein aik chinggari kar sakti hai ke jis se sari Rooee jal jati hai. laikin لَااِلٰہَ اِلَّا اللہُ ki taseer to yeh hai ke Ghairullah ki

muhabbat poori-poori sokhta ho jati hai.
Is farman se zahir hai ke bunyaadi amr Muhabbat wa Ishq-e-Ilahi hai us ke baghair Zikr mein woh asar woh rang nahin qaem ho sakta. من احب شیًا اکثر ذکرہ (ji ko jis se ziyada muhabbat hogi us ka Zikr ziyada kare ga.) Isi liye Ishq ko Ummul Kitab aur Aab-e-Hayat kahte hain. Jo Ta'alimaat-e-Qur'an ka hasil aur Baqa Billah ka ba'as hota hai.

برخوراز قرآں اگر خواہی ثبات ☆☆ ضمیرش دیدہ ام آبِ حیات

تا دو تیغ لا والا دا شتیم ☆☆ ماسوی اللہ افشاں نگذاشتیم (اقبالؔ)

Muallif-e-Insaf Nama Hazrat Miyan Wali Ji Rahmatullahi Alaih ne tahreer farmaya hai ke:-

مراقبہ را دو معنی یکے معنی آنکے مراقبہ محافظہ است مشتق من الرقبۃ و ھوالحفظ یعنی دل را از خواطرِ غیرِ حق بذکرِ حق نگاہ داشتن و حق را برخود مطلع دیدن و ایں مراقبہ مبتدیانست دوم مراقبہ بمعنیِ مشاہدہ است مشتق من الرقوب و ھوالنظیر یعنی در مشاہدہ جمال و جلالِ ذات و صفاتِ حق چناں مستغرق شد کہ ہیچ چیزیا دنیا ید و ایں مراقبہ منتہا نست پس اعمال جوارح با پریشانی خاطر ممکن ہست اما مراقبہ بغیر خلوت باطن اصلا ممکن نیست۔ پس اے عزیز ! طالبِ حق را باید کہ دائم در مراقبہ با شد و ہر چہ معاملہ و خواب بیند پیشِ مرشد عرض کند بہ خودی خود مغرور نشود۔ (انصان نامہ باب (5))۔

Translation:- "Muraqiba ke do ma'ni hain. Aik Muraqiba ba-ma'ni-e-Muhafiz-a hai jo "رقابۃ" se Mushtaq hai jis ke ma'ni Hifazat ke hain. Ya'ni dil ko Ghair-e-Haq ke khatraun se bacha kar Zikr-e-Haq mein mashgool rakhna aur Haq ko apne par Aagah samajhna. Yeh Muraqiba Mubtadi-yaun ka hai dosra Muraqiba Mushahida hai jo "رقوب" se Mushtaq hai jis ke ma'ni dekhne ke hain. Ya'ni Jamal wa Jalal-e-Zaat wo Sifaat-e-Haq ke Mushahida mein aisa Mustaghraq ho ke koi cheez yad na aane paye aur yeh Muraqiba Nehattiyaun ka hai. Aaza ke afaal dil ki paraishani-yaun mein bhi sadir hona

mumkin hai laikin Muraqiba baghair Khilwat-e-Batin ke bilkul na mumkin hai. Pas Aey Aziz! Talib-e-Haq ke liye lazim hai ke hamesha Muraqiba mein rahe aur jo kuch Mua'mila wo khawb dekhe Murshid se arz kare apni khudi mein maghroor na ho jaye."

Hazrat Imamuna Mahdi AS ki khusoosiyat yeh thi ke har aane wale Musaddiq ko khaw Aalim ho ya Ummi Mard ho ya Aurat pas-e-anfaas aur Zikr-e-Khafi ki ta

Talqeen farmate the. Aur yeh tamaam Azkar-e-Mara-tibi mein Afzal Tareen hai. Isi liye Fuqra-e-Mahdavia mein Adwar wo Wazaef aur Tasbih ke dan-aun ya ungli-yaun ki ginti par amal nahin raha hai kuin ke Zikr-e-Khafi ke hote huwe is ki zaroorat bhi na thi. Mulaheza ho Riwayat 201 mein yeh ashaar darj hain.

انفاس پاس دار اگر مردِ عارفی ☆☆ ملکِ دو کون ملکِ تو گردو بہ یک نفس

ہر یک نفس کہ می رود از عمرِ گوہر یست ☆☆ کاں را خراج ملک دو عالم بود بہا

مپسند کا یں خزانہ دہی رائیگاں بباد ☆☆ انکہ روی بخاک تہی دست و بے نوا (اقبالؒ)

Ya'ni apne san-saún ki nigraani kar agar tu Mard-e-Aarif hai. Dono Jahan ki Badshah-at teri Milk aik sans mein ho jaye gi. Umr ki har aik sans jo nikal rahi hai aik moti hai. Jis ki qeemat dono Jahan-aun ki Badshah-at hai. is ko Raegan karna tu pasand na kar. Aisa kare ga to khak mein khali haath aur be nawa jaye ga. Zikr-e-Pas-e-Anfaas par ba'az logaun ne aeteraz kiya tha ke Mahdavi apni naak ko Aala-e-Zikr qaraar dete hain. Hazrat Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ne apne aik Risale mein is ka tazkerah farmaya hai.

"صفت نا سزا کہ نسبت یاران سید محمدی کنند خطائے محض است زیرا چہ آنکہ میگویند کہ یارانِ سید محمد بینی را آلۂ ذکر ساختہ اند۔۔الخ۔

(Yeh Risala 1850 AD ka naql kardah hamare pas mahfooz hai

aur hum ne muta'adid nuskhaun se is ka muqabila bhi kiya hai) Ya'ni Mutabe-een-e-Syed Muhammad Mahdi AS par jo ilzam aayad karte hain ke unhuin ne naak ko Aala-e-Zikr qaraar diya hai Mahez Ghalat hai.
Is ke ba'ad Aap RZ ne Kitabullah wo Sunnat-e-Rasoolullah ki pairwi ko wazeh karte huwe yeh Aayat bayan ki hai.

وَاذْكُرْ رَّبَّكَ فِيْ نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَّ خِيْفَةً وَّ دُوْنَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ بِالْغُدُوِّ وَ الْاٰصَالِ وَ لَا تَكُنْ مِّنَ الْغٰفِلِيْنَ ﴿205﴾(سورۃالاعراف)

Translation:- Aur Subh Shaam Zikr karo apne Rabb ka Aajizi wo Khauf ki halat mein na ke khuli aawaaz mein aur Ghafil-aun mein shamil na ho jao.
Neez yeh Aayat bhi darj farmaee hai

اِذْنَادٰى رَبَّهٗ نِدَآءً خَفِيًّا ﴿3﴾(سورۃالاعراف)(سورۃمریم)

Translation:- Jab ke apne Rabb ko poshidah taur par pukara.
Is ki tauzih karte huwe farmate hain ke:-

چوں مصطفی علیہ السلام و پیغمبرانِ دیگر مامور نذکر خفی باشند پس معلوم شد کہ ذکرِ خفی اولیٰ تر است از ہمہ اذکار و آلتِ ذکر قلب است و تا آں کہ یادِ حق در دل قرار نگیرد ذاکر از صفات غفلت بیرون نیاید و قرار نگیرد و ذاکر از صفاتِ غفلت بیرون نیاید و قراردادن یادِ حق را بغیر پاس داری نفس محال باشد و بغیر ذکر پاسِ انفاسِ دل از خواطر دو اوہام پاک نشود زیرا چہ منشاء و مستقر قلب است۔۔ الخ۔

Translation:- Jab Muhammad Mustafa SAS aur deegar Paighambar Zikr-e-Khafi par Mamoor hain to maloom huwa ke Zikr-e-Khafi tamaam Az-kaar mein oola tar hai. Aur Aala-e-Zikr-e-Qalb hai jab tak Yad-e-Haq mein qaraar na paye ga Zakir Sifaat-e-Ghaflat se bach nahin sakta aur baghair Paas-e-Anfaas ke Zikr qaem hona muhal hai apr pas-daari-e-sans ke baghair dil kha-raat wo Awhaam se pak nahin ho sakta is liye sans ka mansha' aur mus-taqar qalb hai. Is ke ba'ad aage chal kar farmate hain ke:-

نفس مقید به بینی نیست بلکه اورا دخل درجمیع اعضاء است وهم ازیں جهت همه روندگان راهِ حق و جویند گان ذات مطلق ذکرخفی را اولیٰ تر داشته اند زیراکه بے ذکرِ خفی و ذکرِ پاسِ انفاس وجودِ ذاکر از لوث وریا و عجب پاک نشود و ذکرِ دوام حاصل نیاید ازجهت آں که اگر ذکرِ حق را بر زباں آرد گاهے باشد که ذاکر بحکایت و بخوردن و نجسپیدن مشغول شود و چوں مشغول بچزے شود ازیادِ حق بازماند و ازجمله غافلاں باشد و غفلت صفتِ مؤمن نیست۔۔الخ

---

1. Yeh Risala 1850 H mein naql kardah hamare pas mahfooz hai aur hum ne muta'did nuskhaun se is ka muqabila bhi kiya hai.

Translation:- Sans naak mein muqayyad nahin rahti is ka dakhal to tamaam a 'aza-e-jismani-ya mein hai. Isi liye Salik-een-e-Rahe-Haq wo Talib-een-e-Zaat-e-Mutlaq ne Zikr-e-Khafi ko Oola Tar qaraar diya kuin ke Zikr-e-Khafi aur Zikr-e-Paas-e-Anfaas ke baghair Zakir ka wujood Laos-wo-Raya wo ajab se pak nahi ho sakta. Is ka sabab yeh hai ke agar Zikr-e-Haq zaban se kiya jaye to chunke kabhi Zakir masroof-e-guftugo hoga kabhi khane Sone mein mashghool hoga. Aor jab kahi dosri Mashghooli-yat hogi zaban ke zariye Yad-e-Haq se baaz rahega aur Ghafil-een mein shumar ho jaye ga halanke Ghaflat Mu'min ko Sifat nahin hai. Is ke ba'ad dauraan-e-bahes mein Hadees-e-Shareef :-

"كل نفس يخرض بغير ذكر الله فهو ميت" (Har sans jo baghair Zikr-e-Khuda ke nikle Murdah hai) paish kar ke farmaya-te hain ke:-

درقولِ رسول الله صلى الله عليه وسلم حكمت آنست كه نفس را درآمد در دل و درجميع اعضاء است وچوں نفس با ذكرِ حق سرايت درجميع اعضاء كند و ازفيضِ ذكر اثر حيات درجميع اعضاء پيدا آيد تا درختِ ايمان را در دلِ ذاكر برويانـد۔كما قال النبى صلى الله عليه و سلم لااله الا الله ينبت الايمان كما ينبت الماء البقلة بداں اے عزيز! چوں مقصودِ آں باشد كه بواسطۂ پاس داريِ نفس يادِ حق در دل قرار گيرد و نفس با ذكرِ حق درون رود و بيرون آيد خواه

از دھن خواہ از بینی و ایں ہردو راہ نفس اند بواسطۂ گذر نفس بینی آلۂ ذکر نمی شود زیرا چہ نفس مطلق است و یارانِ سید محمد را مقصود آنست کہ بواسطۂ پاسداریِ نفس یادِ حق در دل قرار گیردد بذکرِ خدا اطمینانِ قلب حاصل شود کما قال سبحانہٗ وتعالیٰ:-

اَلَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوْبُهُمْ بِذِكْرِ اللّٰهِ اَلَا بِذِكْرِ اللّٰهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوْبُ﴿28﴾ (سورۃ رعد)

Translation:- Rasoolullah SAS ke farman mein Hikmat yeh hai ke sans ko chunke dil mein aur tamaam a ‘aza mein dakhal hai jab sans Zikr-e-Haq ke saath tamaam a ‘aza mein saraiyat karegi aur Zikr ke Faiz se Hayat ka asar tamaam a ‘aza mein ho ga to Zakir ke dil mein Iman ka darakht ugaega. Jaisa ke Rasoolullah SAS ne farmaya "لَااِلٰہَ اِلَّا اللّٰہُ"Iman (ka darakht) is tarha Ogata hai jis tarha ke pani sabzi ko Ogata hai. Aey Aziz! Tu jan le maqsad yahi hai ke sans ki pasdaa-ri se Zikrullah dil mein qaraar paye aur sans Zikrullah ke saath and jati aur baher aati hai khwah munh ke zariye ya naak ke zariye yeh dono sans ke raste hain. Sans mahez is raste se guzarne ki wajhe naak ka Aala nahin qarar di jasakti kuin ke sans tu ba-zaat-e-khud mutlaq hai aur Mutabi-een-e-Hazrat Syed Muhammad Mahdi AS ka maqsad yahi hai ke sans ki pasdaa-ri ke zariye Zikrullah ko qalb mein qaem kiya jaye aor Zikr-e-Khuda se Qalb hi ko itme’naan naseeb ho sakta hai chunache Allahu Ta’ala farmata hai Zikrullah se quloob mutma’in hote hain. Abr ho ke Zikrullah ke Zariye Quloob itme’naan hasil karte hain.

Aur yahi Husool-e-Deedaar ka Zariya bhi hai chunache Allahu Ta’ala farmata hai:-

يٰٓاَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ﴿27﴾ ارْجِعِيْٓ اِلٰى رَبِّكِ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً ﴿28﴾ فَادْخُلِيْ فِيْ عِبٰدِيْ ﴿29﴾ وَادْخُلِيْ جَنَّتِيْ ﴿30﴾ (سورۃ الفجر)

Translation:- Aey Nafs-e-Mutmaenna apne Rabb ki taraf razi ba Raza ho aur mere bandaun mein shamil ho kar Meri

Jannat (Deedaar) mein dakhil ho ja.

Imamuna AS ne Zikr mein aur "لَااِلٰہَ اِلَّا اللّٰہُ" hi ko makhsoor farmaya hai. Aur isi ko Anmbiya' woh Sahaf-e-Samaviya ka maqsad qaraar diya hai. Aor Zikr-e-Khafi ki ta'leem ki wajhe se bajuz Zaat-e-Baari Ta'aala ke aur koi ta'luq nahin ho sakta. Maslan Husool-e-Rizq wo Rafa-e-Tangdasti ke liye "یا قوی" aur kisi ki muhabbat qaem karne ke liye "یا ودود" ka wird kiya jata hai. Aise aur awraad mein agar che Khuda ka naam hai laikin aur az- kaar ka maqsad Khuda nahin. Isi liye Imamuna AS ne sirf Zikr-e- " لَا اِلٰہَ اِلَّا اللّٰہُ " ki pabandi farz qaraar di hai jis mein ghairullah ki talab ka Shaebah bhi nahin. Allahu Ta'ala ne Saf wo Sareeh taur par kaee maqaamaat par wazeh farmaya hai ke Zikr-e-Ilahi aur Ibadaat Khalishan Liwajhillah hona zaroori hai. Kuin ke jis maqsad wa mansha' ke tahet amal kiya jaye ga ma 'nan wahi maqsad wo mansha' is ka Ma'bood qaraar payega chunan che Allahu Ta'ala ne farmaya:-

اَرَءَیۡتَ مَنِ اتَّخَذَ اِلٰـهَهٗ هَوٰىهُ ؕ (سورۃ الفرقان۔43)

Translation:- Kiya tu ne us shakhs ko dekha jis ne apni hawas wo Khawhish ko apna Ma'bood bana liya.

Riwayat hai ke aik mauqe par kisi ne char badi Kutub-e-Samaviya ke Nuzool ki mahiyat ki nisbat Hazrat Mahdi AS se suwal kiya to Aap AS ne farmaya ke:-

مراد از توریت و زبور و انجیل و فرقان بیک کلمہ اندک لَا اِلٰہَ اِلَّا اللّٰہُ است۔

Ya'ni Taurat, Zabore wo Injeel wo Qur'an ke Nuzool ka maqsad aik hi Kalimah لَااِلٰہَ اِلَّا اللّٰہُ hai. (Insaf Nama) Is Mukhtesar jawab se yeh haqeeqat ayan ho rahi hai ke Bai'sat-e-Anmbiya' wo Nuzool-e-Kutub-e-Samaviya ki illat-e-ghaee fil-asl aqraar wo Muarifat-e-Tauheed-e-Bari Ta'ala hai is ke siwa-e-Ibadat wo mua'milaat waghaira masael se muta'liq jo

kuch Ta'leemaat wo Ahkaamaat hain woh Lawazim-e-zaroor-iya hain. Isi liye Islam ki abteda bhi Kalima-e-Tayyiba se hoti hai aur is ki inteha bhi isi Kalima-e-Tayyiba se jis-jis mein pahle Ilaha ki nafi ki Ta'leem di gaee hai jis ka lazimi nateeja yeh hoga ke Mu'min jab kabhi اِلَّااللّٰہُ ki Rooh mein jis kis اِلٰہ ko hael paye ga us ko tark kar ke اِلٰہ ki qurbat hasil karne ki koshish kare ga. Kuin ke iqraar "باللہ" par nafi "غیراللہ" ko muqaddam rakha gaya hai.

بیاں میں نکتۂ توحید آ تو سکتا ہے ☆☆ ترے دماغ میں بت خانہ ہو تو کیا کہیے
وہ رمز شوق جو پوشیدہ لا الٰہ میں ہے ☆☆ طریق شیخ فقیہانہ ہو تو کیا کہیے (اقبال)

Gharz Imamuna AS ki Ta'leemaat mein khususiyat ke saath is amr ki ahmiyat paee jati hai ke Zikr-e-Ilahi aur Ibadaat mein khiyal-e-Masiw-Allah ka Shamma barabar bhi dakhal ba'as-e-khalal tasawwor kiya jaye.

Riwayat hai ke Bandagi Miyan Syed Sa'ad-ullah RZ 1 wo Bandagi Miyan Abdul Lateef RZ mein bahut muhabbat thi aor sani-uz-zikr awwaluz-zikr se Ilaqa (Bai'yat) bhi kiya tha. Namaz-e-Jama'at mein Syd Sa'ad-ullah RA agar Imam hote to Miyan Abdul-lateef hazir hote warna dosre Imam ki Iqteda mein Namaz kam ada karte the. Fuqra'-e-Daira se kisi ne aik din Miyan Syed Sa'ad-ullah RA se arz kiya ke Miyan Abdul-lateef RA Namaz-e-Jama'at mein kam aate hain. Miyan Syed Sa'ad-ullah RA ne muskara kar farmaya aap hi pooch-iye, tamaam biradar-aan-e-Daira ne poocha ke
Aap tamaam jama'at mein kuin kam aaya karte hain. Farmaya ke jab Imam Hazir nahin hota hai to mein tan-ha padh leta huin. Biradar-aun ne kaha Imam to har Namaz mein hazir rahta hai? Pas Miyan ne Namaz-e-Magrib ki jama'at mein shareek hone ke ba'ad aik do Rak'at ada kar ke niyyat tod kar

Namaz ada ki. Tamaam Biradar-aun ne arz kiya ke is waqt Imam hazir hone ke bawajood aap ne tan-ha Namaz kuin padhi? Miyan ne farmaya ke Imam Hazir na tha (Be-Huzoor-e-Qalb tha) tail-i ke ghar aik jaraf Chiragh ka tail lane gaya tha phir mein ke peeche Namaz padhta! Is ke ba'ad imam ne arz kiya sahih farmate hain ke mere dil ka khatrah isi jage se muta'liq tha. Is ke ba'ad tamaam Biradar-aan-e-Daira ka Husn-e-Aeteqaad ziyadah ho gaya aor (Is dars-e-amal par Miyan Abdul-lateef RA) Mamnoon huwe. (Akhar-e-Asraar Baab 2 Fasl 9)

1. Awwal-uz-Zikr bade aur Sani-uz-Zikr chote bhai hain. Yeh dono Hazraat Bandagi Miyan Syed Khundmir Siddeeq-e-Vilayat RZ ke potre aur Hazrat Bandagi Miyan Syed Shareef Tashreef-ul-Haq RA ke farzand hai. Ahkhar ka Silsila-e-Nasab-e-Faqeeri Hazrat Syed Sa'ad-ullah RA ko pahunchta hai.

   Miyan Abdul-lateef RA ki Batini kaifiyat par un ke Murshid Miyan Syed Sa'ad-ullah aagah the kuin ke muskara kar un hein se poocho ka hukm dena is baat ki alamat hai. Aur Riwayat ke andaz-e-bayan se zahir hai ke Imam ke Huzoor-e-Qalb ke baghair Miyan Abdul-lateef RA ko Namaz mein taskeen na hoti thi aur un ki is khas kaifiyat ki wajhe un ke Murshid ne un ko un ke haal par chod diya tha aur Daire mein aam haisiyat se jo Namaz ada ho rahi thi woh chun ke Az-roo-e-Ahkaam-e-Shariya poore Ar-kaan-e-Zahira ki Hamil aor jawaz ka Fatwah rakhti thi is liye Sahib-e-Daira Miyan Syed Sa'ad-ullah RA ne Huzoor-e-Qalb ki Batini kaifiyat aur is kaifiyat ke kashf aur us ke asar ko jo har Sahib-e-kashf ka Khusoosi Zaati muamila hai khusoosiyaat hi ki had mein aur aam Zahirah Haisiyat mein jo Namaz ko mutasir karne wala koi hukm sadir nahin farmaya. Kuin ke Batini Khusoosiyat

har fard ke bas ki baat nahin. Biradar-aan-e-Daira ka Husn-e-Aeteqaad ziyadah hona aur Miyan Abdul-lateef RA ka Mamnoon ho na is baat ki daleel hai ke is dar-e-amal se Namaz ki Batini Khusoosiyat, Huzoor-e-Qalb, Tark-e-khiyal-e-Masiw-Allah ki taraf tawajhe unhein qaem ho gaee aor is kashf wo amal ke izhaar ki Illat-e-Ghaee bhi yahi thi. Hazrat Imam Ghazaali RA farmate hain, Ahkaam-e-Shariyat ke tahet jo shakhs Namaz ada karta hai har Aalim-e-Shariyat us ki Namaz ada hone ka Fatwa de ga jo نحن نحکم بالظاھر ke bilkul muta'biq hai. Laikin aik Aarif-Billah se bhi poocho woh agar kah-de ke Namaz hogaee to samjho ke fil-haqeeqat woh Namaz kaisi hogi!!!

Gharz waqiya-e-Mazkoorus-sadr taba' tabaeen se Mulhiq zamane ka hai. Isi par se Andazah ho sakta hai ke jo log Hazrat Mahdi AS ki khidmat mein maujood the aur Aap AS ki ta'leemaat wo Faiz-e-Sohbat se raast Mustafeez ho rahe the un ke Zikr wo Namaz ki batini khusoosiyaat ka kiya aalam hoga!!! Jab ke Imamuna AS ne yeh khush khabri sunaee ho ke:- "Yak Nazar-e-Banda, Bahtar az Ibadat-e-Hazaar Saala." "یک نظرِ بندہ بہتر از عبادتِ ہزار سالہ" ya'ni Bande ki ek nazar hazaar saala Ibadat se bahtar hai.

اِک شرعِ مسلمانی اِک جذبِ مسلمانی ☆☆ ہے جذبِ مسلمانی ، سرِ فلک الافلاک

اے رہروِ فرزانہ بے جذبِ مسلمانی ☆☆ نے شاخِ عمل پیدا، نے شاخِ یقیں نمناک (اقبال)

Allah Ta'ala farmata hai:-

ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْ ج لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ج خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ فَاعْبُدُوْهُ ج (سورۃ الانعام۔102)

Yahi tumhara Rabb hai is ke siwa-e-koi Ibadat ke laeq nahin. Wahi har cheez ka paida karne Wala hai pas tum osi ki Ibadat karo.

Aur aik jaghe farmata hai:-

اَلَمۡ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ يُسَبِّحُ لَهٗ مَنۡ فِى السَّمٰوٰتِ وَ الۡاَرۡضِ وَالطَّيۡرُ صٰٓفّٰتٍ ؕ كُلٌّ قَدۡ عَلِمَ صَلَاتَهٗ وَ تَسۡبِيۡحَهٗ ؕ (سورۃالنور۔41)

Translation:- Kiya tum nahin dekhte ke Zameen wo Aasmaan mein ki har cheez aur ud-ne wale parinde us ki “Tasbeeh” padhte hain. In mein ka har aik apni Namaz aur apne Zikr-e-Ilahi se waqif hai.

Jab Zameen wo Aasmaan mein ki har cheez apne-apne Hudood mein Zikr Wo Ibadat ki khusoosiyat ki hamil hai to Insan ki Aql wo Tameez ka Iqteza’ yeh hona chahiye ke us ki Ibadat aur us ke Zikr ko khud aap hi apne par farz qaraar de le. Is ke bajaye Ahkaam-e-Farz aor Takeed wo Tafheem ke ba-wajood mael ba Tilawat na hona Zikrullah ki Aayataun se Zikr Aamaal-e-Ilahi waghaira ma’naun ko makhsoos kardena Mansha-e-Ta’leemaat-e-Ilahiya ke sarasar munafi hai.

گفت مرگِ عقل ؟ گفتم ترکِ فکر ☆☆ گفت مرگِ قلب ؟ گفتم ترکِ ذکر

گفت تن ؟ گفتم که زاد از گردِ راہ ☆☆ گفت جاں ؟ گفتم که رمزِ لا الٰہ

گفت آدم ؟ گفتم از اسرارِ اوست ☆☆ گفتِ عالم ! اُو خود رو برو ست (اقبالؔ)

☆☆☆☆☆

TAUZIH-E-RIWAYAAT DAR BAYAN-E-TAWAKKUL

Allahu Ta’ala ne farmaya hai ke:-

اِنَّمَا الۡمُؤۡمِنُوۡنَ الَّذِيۡنَ اِذَا ذُكِرَ اللّٰهُ وَجِلَتۡ قُلُوۡبُهُمۡ وَ اِذَا تُلِيَتۡ عَلَيۡهِمۡ اٰيٰتُهٗ زَادَتۡهُمۡ اِيۡمَانًا وَّ عَلٰى رَبِّهِمۡ يَتَوَكَّلُوۡنَ ﴿2﴾ ۚ الَّذِيۡنَ يُقِيۡمُوۡنَ الصَّلٰوةَ وَمِمَّا رَزَقۡنٰهُمۡ يُنۡفِقُوۡنَ ﴿3﴾ ؕ اُولٰٓئِكَ هُمُ الۡمُؤۡمِنُوۡنَ حَقًّا ؕ لَهُمۡ دَرَجٰتٌ عِنۡدَ رَبِّهِمۡ وَمَغۡفِرَةٌ وَّ رِزۡقٌ كَرِيۡمٌ ﴿4﴾ ۚ (سورۃالانفال)

Translation:- Be-shak Iman wale wahi log hain ke jab Allah ka zikr kiya jaye to un ke quloob dar jate hain. Aur jab un par Allah ki Aayaat padhi jati hain to woh Aayaat un Mu'mineen ka Iman badha deti hain. Aur woh Mu'mineen apne Rabb par Tawakkul karte hain. Woh log Namaz qaem rakhte hain aur Hum jo kuch Rizq un ko ata karein kharch karte hain. Yahi sab sachche Mu'mineen hain jin ke liye un ke Rabb ke pas Martabe hain, Bakhshish hai aur Rizq-e-Kareem hai. Tawakkul ko Mu'min ki Sifaat mein shumaar kiya hai aur kamal-e-Iman ki Tauzih ke liye "هُمُ الْمُؤْمِنُوْنَ" framaya hai.

Tawakkul ke bhi Madarij hain jin ka ta'lluq raast Iman ke madarij se hai. Jaise Mua'rifat-e-Tawheed wo Iman ke maratib mein tarraqi hoti jayegi waise hi Noor-e-Yaqeen mein izafaa hota jayega. Aur yahi Tawakkul ke madarij ke Irteqa' ki Illat hai aur har Mu'min ko us ke Darja-e-Iman ke muta'biq Tawakkul ka daraja hasil hoga. Isi liye Allahu Ta'ala ne "لَهُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ" farmaya hai.

Neez Allahu Ta'ala ne farmaya:

فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللهِ ط إِنَّ اللهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِيْنَ ﴿159﴾ (سورۃ اٰل عمران)

Translation:- Jab too azm karle to Allah par Tawakkul kar kuin ke Allah Mutawakkilaun ko pasand karta hai. Neez farmaya hai:-

وَعَلَى اللهِ فَتَوَكَّلُوْٓا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِيْنَ ﴿23﴾ (سورۃ المآئدۃ)

Translation:- Allah par Bharosa karo agar tum Mu'mineen ho. Aur bahut si Aayaat hain jin se Tawakkul ki ahmiyat aur ta'keed sabit hai. Allahu Ta'ala ne jab Tawakkul ko Iman ki shart qarar diya hai to phir Tawakkul Farz hojata hai khaw yeh kitna hi kam darje ka ho. Kuin ke jin Ahkaam par husool-e-Iman mawqoof ho un Ahkaam ki Ta'meel bil-zaroor Farz hogi. Isi liye Hazrat Mahdi AS ne ba-Hukm-e-Khuda-e-Ta'ala

har Mu'min ke liye Tawakkul Farz farmaya hai.
Is ke Ilawa Rizq ke bare mein bhi Allahu Ta'ala ne bar-ha wazeh farmaya ke wahi Raziq-e-Haqeeqi hai. Chand Aayaat yeh hain.

اِنَّ اللّٰهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِيْنُ ﴿58﴾ (سورۃ الذّٰریٰت)

Translation:- Be shak Allah hi Razzaq hai Mazboot wo Mustahkan quwwat wala hai.

وَ مَا مِنْ دَآبَّةٍ فِي الْاَرْضِ اِلَّا عَلَى اللّٰهِ رِزْقُهَا ۔۔ الخ (سورۃ ھود۔6)

Translation:- Duniya mein koi jandaar aisa nahin jis ka Rizq Allah par na ho. Jis tarha apne Khaliq hone ki Sifat ko ahmiyat se bayan farmaya hai usi tarha apne Razzaq hone ka bhi qawi yaqeen Mu'mineen ke Quloob mein paida karne ki us ne koshish ki aur yahi haqeeqat bhi hai.

پالتا ہے بیج کو مٹی کی تاریکی میں کون ☆☆ کون دریاؤں کی موجوں سے اٹھاتا ہے سحاب
کون لایا کھینچ کر پچھم سے بادِ سازگار ☆☆ خاک یہ کس کی ہے؟ کس کا ہے یہ نورِ آفتاب
کس نے بھر دی موتیوں سے خوشۂ گندم کی جیب ☆☆ موسموں کو کس نے سکھلائی ہے خوئے انقلاب

(اقبال)

Garz Allahu Ta'ala hi Razzaq-e-Haqeeqi hai usi ki Zaat par Tawakkul Farz hai. Jis ki Ta'meel hasb-e-quwwat-e-Iman wo Noor-e-Yaqeen ki ja sakti hai Asbaab wo Tadbeer ikhtiyar kar ke Allah par Tawakkul karna ibtedaee darja hai. Ishq wo Muhabbat aur Zikr wo Fikr mein taraqqi se Tawakkul ke Madaarij mein bhi taraqqi hoti hai. Hatta ke asbaab par se nazar uth kar sirf Musabbib se wabasta ho jati hai. Tawakkul ka intehaee martab yeh hai ke apne tamaam zaati Ka-robar ko Khuda par sonp de, Razi ba-Raza aur be-ikhtiyar ho jaye. Chuna che Allahu Ta'ala ne Aan Hazrat SAS ko Hukm diya tha ke:-

رَبُّ الْمَشْرِقِ وَ الْمَغْرِبِ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ فَاتَّخِذْهُ وَ كِيْلًا ﴿9﴾ (سورۃ المزمل)

Translation:- Allah Mashriq wo Maghrib ka Parwardigaar hai us ke siwa-e-koi Ilah nahin pas tu Usi ko Wakeel bana le. Aan Hazrat SAS ki Seerat-e-Tayyiba ki Riwayaat shahid hain ke Aap SAS ne Khuda-e-Ta'aala ki Ibadat wo Riyazat aur Tableegh-e-Deen ke liye apne ko waqif farma diya tha. Tijarat, Zira'at, Mulazimat waghaira Kasab-e-Maee'shat se mutalliqa omoor mein Aap SAS ke awqaat sarf na hote the. Aap SAS ke khas Sahaba RZ wo Ashaab-e-Sufa RZ ne bhi Aap SAS ke Oswa-e-Husna ki pairawi ki hai aur Auliya' wo Sahiheen-e-Kiram RA ka tareeqa bhi yahi raha hai. Hazrat Mahdi AS ne bhi Khuda ke Hukm se Tawakkul ko Farz qaraar diya aur us ke Aala Madaarij tak rahbari farmaee.

ہمت ہو اگر تو ڈھونڈ وہ فقر ☆☆ جس فقر کی اصل ہے حجازی
اُس فقر سے آدمی میں پیدا ☆☆ اللہ کی شانِ بے نیازی
روشن اُس سے خرد کی آنکھیں ☆☆ بے سرمۂ بو علی و رازی
مؤمن کی اِسی میں ہے امیری ☆☆ اللہ سے مانگ یہ فقیری (اقبال)

Tawakkul ke Baab mein Hazrat Mahdi AS ne Halal aur Halal Tayyib ka jo nazuk farq dikhaya hai woh Riwayat 73 mein mulaheza ho ke Aap AS ne farmaya:- Bande ko Ikhtiyaar wa koshish se Shara' ke muafiq jo kuch hasil hota hai wo Halal hai. Laikin Halal Tayyib nahin. Halal Tayyib to woh hai ke be-ikhtiyaar pahunch jaye aur Halal par Muhasiba hai, Halal Tayyib par Muhasiba nahin hai.

ما قال اللہ تعالیٰ :- كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ لا وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا ج قَالَ يٰمَرْيَمُ اَنّٰى لَكِ هٰذَا ط قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ ط اِنَّ اللّٰهَ يَرْزُقُ مَنْ يَّشَآءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿37﴾ (سورۃ اٰل عمران)

Translation:- Allahu Ta'ala farmata hai:- Jab kabhi Zakariya AS Mariyam AS ke pas Kothari mei dakhil hote wahan Rizq

majood pate. Unhuin ne kaha Aey Mariyam (AS) yeh (Rizq) tumhare liye kis tarha pahunchta hai? (Mariyam AS) ne jawab diya yeh Allah ke pas se (Aata) hai, Be-shak Allahu Ta'ala jis ko chahta hai be-hisaab Rizq ata farmata hai. (Sura Aa-Imran-37)

Hazrat Rasoolullah SAS ne farmaya ke jo cheez Halal ho us ka hisaab hoga aur jo Haram ho us par azab hoga, aur jo Tayyib ho woh be-hisaab hai. (Ya'ni is ke bare mein pooch na hogi) Riwaya 73) aur Riwayat 74 mulaheza ho ke (aik dafa' aik shakhs) Khuda-e-Ta'ala (ke naam se) kuch bhaij diya. Sahaba RZ ne arz kiya ke yeh Halal Taiyyib hai. Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke Halal hai Halal Taiyyib nahin, kuin ke do teen roz qabl is ki khabar pahunchi thi ke woh (shakhs) bhaijna chahta hai...Alkh. Aur Riwayat 146 mein Tauzihi Fiqrah bayan huwa hai ke "شرطِ توکل بربغتتہً است"

Ya'ni Dafatan be shan-wo-guman achanak jo pahunch jaye Halal Taiyyib hai aur Tawakkul ka Aala Maqaam rakhta hai. Aayaat wo Ahaadees se sabit hai ke Allahu Ta'ala ne Halal cheezein mahez Imtehan ke liye paida ki hain chuna che farmata hai:-

اِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْاَرْضِ زِيْنَةً لَّهَا لِنَبْلُوَهُمْ اَيُّهُمْ اَحْسَنُ عَمَلًا ﴿7﴾ وَ اِنَّا لَجٰعِلُوْنَ مَا عَلَيْهَا صَعِيْدًا جُرُزًا ﴿8﴾ ط (سورۃ الکھف)

Translation:- Roye zameen mein jo kuch hai Us ko Hum ne zeenat ke liye banaya hai ta ke us ke zariye logaun ko janchein ke kawn un mein achcha amal karne wala hai. Aur Hum us ko (Mita ke Chattiyal Maidan bana dene wale hai.)

Isi liye Halal ko Be-Hisaab nahin samjha ja sakta us ki pooch barabar hogi.

فان حلالها حساب و حرامها عذاب (فردوس دیلمی حرف الف ماخوذ از کحل الجواہر)

Ya'ni duniya ka Halal Hissa qabil-e-hisaab hai aur Haram

Hissa moojib-e-azab hai.
Riwayat hai ke Hazrat Umar RZ ko aik roz Tishnagi huwe to Aap RZ ke liye shahed aur Thanda pani paish kiya gaya. Aap RZ ne us ko haath mein rakh liya aur nahin piya. Farmaya ke mujh se is ke hisaab ko door kar do. Duniya khaw thodi ho ya bahut aur Halal wo Haram sab kuch Maloon hai. Siwaye is ke jo Taqwa parhezgari mein madad de kuin ke is qadar Duniya mazmoon nahin. Is se ma'loom huwa ke Taqwa wo parhezgari aur Tazki-e-Nafs ke liye Tawakkul ki Manzil mein Mu'min ko qalb ki taskeen zaroori hai.

وہی نگاہ کے ناخوب وخوب سے محروم ☆☆ وہی ہے دل کے حلال و حرام سے آگاہ

Riwayat 147 mulaheza ho ke Hazrat Bandagi Miyan Ilhadad Shaer RZ ne aik din kuch raqam Hazrat Mahdi-e-Mau'ood AS ki khidmat mein paish ki. Hazrat AS ne farmaya ke yeh raqam apne pas rakho, Miyan Ilhadad RZ ne is ko apne pas Amanatan rakha kuch arsa ba'ad Hazrat Mahdi AS ne us raqam ko talab farmaya Miyan Ilhadad RZ ne usi waqt hazir kardi aur Hazrat Mahdi AS ne sawiyat karadi. Miyan Ilhadad RZ ne kaha mein Fuqra' ki jama'at mein Murdar khawr huin. Hazrat Bandagi Miyan Ilhadad Shaer RZ ke pas jo raqam thi Sawiyat ke waqt us raqam se un ko bhi hissa mila to is par un ko khiyal guzra ke is se un ke Tawakkul wo Tazki-e-Nafs mein khalal huwa hai kuin ke mumkin hai ke Sawiyat se qabl is raqam ke Hasb-e-A'dat Sawiyat kiye Jane aur un ko hissa mile ka khiyal guzra ho. Is liye Inteha-e-Ahtiyaat-e-Taqwa ki wajhe un ki zaban se yeh alfaz nikle ke "Fuqra' ki jama'at mein Murdar Khawr huin", Insaf Name ki aik Riwayat se aise amal ki taeed hoti hai:-
"Miyan Fareed Muhajir RZ se Riwayat hai ke Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke agar koi shakhs apne Hujre mein ho aur (kisi ke) Na'lain ki aawaaz sun kar us ke dil mein khiyal paida

ho ke koi Futuh la raha hai to yeh Tawakkul ke khilaf hai. (Insaf Nama Baab 6) is lehaz se Hazrat Bandagi Miyan Ilhadad RZ ka amal Ta'leemaat-e-Imamuna AS ke ain mutabiq ho ja ta hai.

Ustazi Maulana Muhammad Sa'adatullah Khan Sahib ne lafz-e-Murdar Khawr ki nisbat yeh khiyal zahir kiya ke mumkin hai yeh Sahu-e-Katib ho. Fil-Asl "Murde-Arakh Daar" hoga. Ya'ni mujhe Fuqra ki Jama'at mein yeh Imtiyaz hasil huwa hai ke Hazrat Mahdi AS ke Hisab wo Kitab ki khidmat se sarfaraz kiya gaya huin. Kuin ke "Arakh" Hisaab wo Kitab ko kahte hain aur Mard-e-Arakh-Daar ke ma'ni Hisaab wo Kitab rakhne wala aadmi. Wallahu Aalam.

ہے وہی تیرے زمانے کا امامِ برحق ☆☆ جو تجھے حاضر و موجود سے بے زار کرے
موت کے آئینے میں تجھکو دِکھا کر رخِ دوست ☆☆ زندگی تیرے لئے اور بھی دشوار کرے
دے کے احساسِ زیاں تیرا لہو گرما دے ☆☆ فقر کی شان چڑھا کر تجھے تلوار کرے (اقبال)

Gharz Imamuna AS ne Halal Tayyib ka Nukta jis andaz se samjha ya aur Aap AS ke muta'bieen ne is par jis darja amal kiya woh zail ki Riwayat se wazeh hai.

Riwayat 148 mulaheza ho ke Shaikh Sadruddin Sindhi RZ aadhi raat ki Hujre mein haath badah kar Rotiyan rakh dete the ke kisi ko khabar tak na hoti thi ke kis ne rakha hai. Yeh waqiya do raat paish aaya. Taliban-e-Khuda ne Hazrat Mahdi AS ki khidmat mein ba-halat-e-zaari faryaad ki ke Miranji AS Rahzani ho rahi hai. Hazrat AS ne daryaft farmaya ke kiya ho raha hai? Arz karne lage ke do rataun se ye waqiya paish aa raha hai ke koi shakhs Hujre mein haath daraz kar ke Rotiyan rakh deta hai ma'loom nahin hota ke kawn shakhs hai. Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke Taliban-e-Khuda ko iza mat do! Ta ke dil Gairullah ki taraf mayal na hone paye. Faqr wo Faqa ke bawajood is khufiya Imdaad ka Zameer par Shaq Guzarna aur

zaari ki halat mein shikayat karna is baat ki badehi Daleel hai ke Ghairullah par nazar na rakhna, Halal Tayyib ki jo shart hai us ki hifazat ba-darja-e-atam un mein maujood thi. Ta'leem-e-Tawakkul mein suwal se bachne ki bahut ziyada ahmiyat paee jati hai. Tark-e-Duniya ki bahes mein

يَحْسَبُهُمُ الْجَاهِلُ اَغْنِيَآءَ مِنَ التَّعَفُّفِ ج (سورۃ البقرہ۔273)

Aaya-e-Shareef ki tauzih ke tahet us ka bayan kiya ja chuka hai, Halat-e-Izteraar mein jab ke Haram ko Halal qaraar diya ja sakta hai us waqt bhi Imamuna AS ne Mu'min ke sha'oor ko baidaar rakhne ki sa'ee farmaee hai chuna che aik Riwayat yeh bhi hai ke:-

باز فرمودند اگر متوکل باضطرار رسد بایں اشیائے مردار بخورد فاما سوال نکند (شواہد الولایت باب 33)

Translation:- Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke Mutawakkil Izteraar ki kaifiyat mein ho jaye to Murdaar khaye lekin suwal na kare. Safar-e-Khurasan ka us Chaudhwein Sadi Hijri ke suhulat bakhsh zamane mein jin logaun ko mauqa wo Tajraba hasil huwa ho bakhoobi Andazah karsakte hain ke Sade-char-sau (4500) saal qabl ke zamane mein kis qadar kathin safar hoga. Is par mazeed kaifiyat yeh ke be-zad-e-Rahila Safar, koi saaz-wo-saman nahin. Faqr-wo-Faqa ki halat mein un khatar-naak maqamaat ka safar tanha nahi, jama'at-e-kaseer mae Ahl-e-wo-Ayaal saath hai. Darakht ke pattaun par aksar guzarah ho raha hai lekin safar barabar jari hai. Hamrahiyaun ki Aali Himmat ka Andazah is waqiye se ho sakta hai ke Hazrat Miyan Yusuf RZ ke pair mein zakhm aagaye the raste mein aik maqaam par zakhm saf karne ke liye baith gaye. Qafilah guzar raha tha jab Imam AS un ke qareeb se guzre to suwal kiya ke Miranji AS "Mahdi-e-Mau'ood" ki Jama'at par nehayat Sakht wo Kathin waqt jo aane wala hai woh kab aaye ga? Aap AS ne farmaya woh yahi waqt hai. Allah ke Fazl se

tumhara Zarf bada hai is liye tum ko ma'loom nahin ho raha hai."

Neez aik Riwayat yeh bhi hai ke Safar-e-Khurasan mein aik maqaam par aik oonche tile par Aap AS Chadh gaye. Peeche se Aap AS ki Jama'at jo chalee aarahi thi us ko mulaheza farmane lage jin mein aurtein, bachche, zaeef, mareez sab hi shamil the. Aap AS par aik kaifiyat tari hogaee. Us waqt Aap AS ne Bar-Gaahe-Rabbul-Izzat se ilteja ki ke:-

"Aey Allah tu Hazir wo Nazir hai. Aleem wo Khabeer hai. Bande ke aur in logaun ke haal se ba-khoobi aagah hai ke is Bande ne us logaun ki koi mahboob cheez apne qabze mein nahin rakh lee hai, aur na in ko zar wo daulat dilane ka wada kiya hai ke jis ki wajhe yeh log is qadar mashaqqat par majboor huwe hon agar in ka mujh par koi Haq hai to yeh ke mein in ko tere Ishq wo Muhabbat aur teri Mua'rifat ka rasta dikha sakta hon. Isi waqt Farman-e-Aezadi huwa ke "Aey Syed Muhammad! Mein ne is Jama'at ke sab chote badaun ke gunah Bakhsh diye hain. Tu un ko Iman ki Basharat de." Phir Aap AS ne sab ko is Fazl-e-Aezadi par aagah kiya aur Iman ki Basharat ata farmaee.

Garz Dawa-e-Muakkad ke ba'ad ke taweel aur inteha darje sakht Aazmaesh-e-Aezadi ke zamane mein barha izteraar ki surat paish aaee, kaee Nufoos-e-Mutaharrah ne Faqe se Jaam-e-Shahadat Nosh kiya lekin us waqt suwal ki ijazat dene ka koi waqiya Kutub-e-Naqliyaat mein nahin paya jata. Aap AS ne sirf suwal hi ko Tawakkul ke munafi nahin qaraar diya balke Surat-e-Suwal se bhi sareeh taur par mana'a farmaya hai chunache Naqliyaat ki fehrist mein Bayan-e-Tawakkul ke tahet jo Riwayaat hain un mein isi nukte ka pahloo shamil paya jata hai. Aur Tawakkul ki hasb-e-zail Khusoosiyat ka ilm hota hai.

(1) Aik hi shakhs ki bar-bar laee huwee Futuh par Ta'iyun ka Hukm laga ya gaya aur lene se inkar kiya gaya mulaheza ho Riwayat 135.
(2) Daire mein Futuh jo rawana ki jati us mein ba'az Fuqra' ke liye ta 'dad agar makhsoos kardi gaee ho to us ko qabool na kiya gaya mulaheza ho Riwayat 149,150,151.
(3) Ahle Daire se koi shakhs kisi daulat-mand ke ghar jaye aur woh us ko kuch de ya us ke zarye Daire ke liye kuch bhijwaye tu us par Futuh ka Hukm aayad nahin kiya gaya aur Sahib-e-Daira ko qubool na karne ka Hukm diya gaya. Mulaheza ho Riwaya 72,153
(4) Agar koi Daulat-mand Daire ke liye Futuh ya Ushr rawana karne ki Gharz se Daire ke kisi Faqeer ko le jane ki darkhawst karta to qubool na ki jati thi aur Fuqra' ko jane se mana' kiya jata tha. Mulaheza ho Riwayat 152-156
(5) Agar koi sirf Rishta-e-Qarabat ki wajhe kuch deta us mein Lillahi Gharz shamil na hoti to qubool nahin kiya jata tha. Mulaheza ho Riwayat 157
(6) Kisi Mahdavi tajir se is niyyat ke saath khareed na ke woh Ria'yat-an kuch Zayad dega mamnoo' tha. Chunache Daire ke Mahdaviyaun ke ghar ba'az Fuqra' isi niyyat se Chach laye the mae bartan phaink di gaee. Mulaheza ho Riwayat 78
(7) Futuh ki tawaqqo aur us ka intezaar Ma'na-e-Tawakkul qaraar diya gaya. Mulaheza ho Riwayat 71
(8) Jo Allah de us ko kharch kare jama' rakhne ki koshish na ki jaye. Mulaheza ho Riwaya 136 jab ke Bibi Ilhadadi RZ wafat paein to us ki damani se sone ka aik tinka nikla. Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke garam kar ke un ki paishani par daagh do. Paighambar SAS ne aisa hi kiya hai. Jab yeh khabar mash-hoor huwee to Miyan Syed Salamullah RZ jo ke qabar ki taiyyaari kar rahe the sun kar jald aagaye aur Qasmiyah kahne lage ke yeh Tinka Bibi RZ ka nahin hai balke Bibi Fatima RZ ka hai. Farmaya ke jis kisi ka ho us ke hawale kar do...Alakh
Allahu Ta'ala farmata hai:-

وَالَّذِيْنَ يَكْنِزُوْنَ الذَّهَبَ وَ الْفِضَّةَ وَ لَا يُنْفِقُوْنَهَا فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ ط فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ اَلِيْمٍ ﴿34﴾ ۙ
يَّوْمَ يُحْمٰى عَلَيْهَا فِيْ نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكْوٰى بِهَا جِبَاهُهُمْ وَ جُنُوْبُهُمْ وَ ظُهُوْرُهُمْ ط هٰذَا مَا كَنَزْتُمْ لِاَنْفُسِكُمْ فَذُوْقُوْا مَا كُنْتُمْ تَكْنِزُوْنَ ﴿35﴾(سورۃ التوبۃ)

Translation:- Jo log sone chandi ke khazane jama' karte hain un ko Khuda ki rah mein kharch nahin karte unhein Azab-e-Aleem ki basharat do. Jab ke yeh (Maal) Jahannam ki Aag mein garam kiya jaye ga aur is se un jama' karne walaun ke pahloo aur paishani-yaun aur pusht par dagh diye jaein ge. (Aur yeh kaha jaye ga) yeh wahi hai jo tum ne apni zataun ke liye jama' kar rakha tha. Pas tum ne jo khazane jama' kiye the us ka mazah chakho.

Is baab mein Ahaadees bhi hain chuna che Hazrat Rasoolullah SAS ne farmaya:-

من ترک صفراء او بیضاء کوی بها و توفی رجل ترک فوجد فی مینزره دینار فقال کیة توفی اٰخر فوجد فی میزره دیناران متحال کیننان (تفسیر کبیر تحت آیتِ مذکورۃ الصدر)

Translation:- Jo shakhs sona chandi chod kar mar jaye us ko dagh diya jaye ga. Aik shakhs inteqaal kar gaya jaib mein aik dinar paya gaya. Aap SAS ne farmaya aik dagh hai. Dosre ka inteqaal huwa us ke jaib mein do dinar paye gaye Aap SAS ne farmaya do Dagh hai.

Imamuna AS ne Tawakkul ke Aala Tareen martabe ki taraf rahbari farmaee hai jin Mu'minaun ko Lahooti Maqaam hasil ho woh baghair Halal Taiyyib ke kisi aur tariqe wo tadbeer ke Giza ko apne par Haram samjhte hain chunache Riwayat hai ke Imamuna AS se kisi ne suwal kiya ke agar koi shakhs Faqe par sabr na kr sake to kiya kare. Aap AS ne farmaya mar jaye phir arz kiya gaya agar na karsake to kiya kare. Farmaya mar jaye phir arz kiya gaya Miranji AS! Agar Be-charah sabr karne ki tab wo tawan na rakhta ho to kiya kare. Farmaya Mar Jaye, Mar Jaye, Mar Jaye. (Riwayat 59)

Yeh wo Aala Martaba hai jis par pahunchne ke ba'ad Mu'min mar jana hi qubool karta hai lekin jaisa Tawakkul ke is maqaam ke martabe ke lehaz se hona chahiye is mein farq aane nahin deta.

اے طائرِ لاہوتی اُس رزق سے موت اچھی ☆☆ جس رزق سے آتی ہو پرواز میں کوتاہی (اقبال)

Ta'leemaat-e-Imamuna AS mein jis tarha Aaliyat ke Baland Tareen maratib tak Irteqa' ki Rahnumaee ki gaee hai isi tarha Rukhsat ki hadd rakhne wale Ahkaam bhi maujood hain. Chunache Riwayat hai ke:-

"Muhajireen RZ ki majlis mein Miran Syed Muhammad Mahdi AS se suwal kiya gaya ke agar koi (Faqeer) Khuda-e-Ta'ala par Tawakkul na lar sake aur halak hone ki naubat aaye to kiya kare? Aap AS ne farmaya ke " jaye aur aik ya do chital (Takke) kasab kar ke khaye .. Alakh

Aur Riwayat 70 mulaheza ho jo Hazrat Shah Dilawar RZ se marwi hai ke Hazrat Mahdi AS ne farmaya:- "Agar Khuda-e-Ta'ala tangi ke waqt Urs ke liye kuch ziyada bhaij de to us Ahle-Daire ke liye teen din ka kharch chalana chahiye kuin ke yahi Mustahiq-e-Futuh hain...alakh

Aap AS ke Nawase Hazrat Bandagi Miyan Syed Mahmood Syedanji Khatimul Murshideen RZ se mansoob Ahkaam-e-Rukhsat mein Teesra Hukm yeh hai ke:-

"راسا نیدۂ خدا دو وقت کردہ بخورید۔" is se zahir hai ke yeh Hukm jo aap AS ne jari farmaya us ki gunjaesh Ahkaam-e-Hazrat Mahdi AS mein maujood thi aur Aap RZ ne jo farmaya Hukm-e-Mahdi AS ke Tahet farmaya hai.

Riwayat 64 mulaheza ho ke Hazrat Syed Khundmir RZ ne farmaya:- "Ahle Nafs farmaish chahte hai us se farmaish na karni chahiye phir farmaya ke do Bail aur Bandi is liye rakhi gaee hain ke biradaran-e-Daira ko zaroorat ke waqt suwal karne ki naubat na aane paye."

Is se zahir hai ke Ahkaam-e-Rukhsat mein bhi suwal ko jaez qaraar dene ki Ria'yat majood nahin hai aur hoti bhi kaise jab ke khusoosan Dawa-e-Muakkad ke ba'ad halat-Izteraar mein bhi suwal ko jaez qaraar dene ki koi nazeer majood nahin. Gharz Qur'an mein Faqeer ki Sifat-e-Ta'afuf ka bayan majood hai is ki Itteba' Faqeer ke liye lazim gardana gaya hai.

گرچہ باشی مور و ہم نے بال و پر ☆☆ حاجتے پیشِ سلیمانے میر (اقبال)

Hazrat Bandagi Miyan Syed Mahmood Syedanji Khatimul Murshideen RZ ke amal se Tawakkul ki aik aur surat ka ilm hota hai woh yeh ke Fuqra'-e-Daira Kasibeen ke ghar nahin jate the un se dawat ki darkhawst is tarha ki jati thi ke woh apne jage par rahte aur khana khidmat mein pahuncha diya jata. Faragh hone ke ba'ad jo kuch bach rahta woh wapas kardiya jata tha. Agar aisi khusoosiyat ke baghair mutlaqan Allah ke naam se paish kiya jata to us surat mein hasb-e-Sawab-deed istemaal kiya Jata ya sawiyat ki jati thi. Chunache Riwayat ka khulasa yeh hai ke aik shakhs ne dawat ki darkhawst ki thi. Khana tayyaar kar ke Aap RZ ke makan par rawan kiya. Aap RZ ke bhateeje Miyan Syed Abdul Hai dastar par khane ke liye baith gaye aur Aap RZ ki dukhtar Aaji Bibi RZ pankha hilane baith gaein. Bibi RZ par ghashi taari ho gaee. Hazrat ne hosh mein lane ki koshish farmaee, Haram-e-Muhteram ne arz kiya ke aik luqma is bachchi ke halaq se kuin nahin utar dete. Teen din se is par Faqa hai. Aap RZ ne farmaya agar is khane ka luqma bachchi ke halaq (1) mein hota to halaq se nikal leta. Is ki Aa'qibat ki bhalaee chahta huin is bachchi ke Faqe ki badawlat tamaam Ahle Daira Allahu Ta'ala ki Ne'mataun se Sarfaraz hon ge. Aur yeh bachchi bhi usi waqt kha sake gee. Aur jo khana ke bach gaya tha wapas karwa diya. (Tareekh-e-Sulaimani Gulshan 6 Chaman 3)

(1) Dawat ke khane ki khusoosiyat yeh hoti hai ke Dawati ko sirf khane ki hadd tak ikhtiyar diya jata hai malik nahin banaya jata is liye koi Dawati, is khane mein se kisi ko khud apne ikhtiyar se dene ka haq nahin rakhta. Isi liye Hazrat RZ ne dukhtar-e-naik ko nahin diya. Aur bacha huwa wapas farma diya. Is se yeh pahloo wazeh ho raha hai ke Ghair ki milk ka baghair ijazat kis darje mamnoo' ha is Ahtiyaat ki misaal woh waqiya bhi hai ke jab Zakat ke khajoor jama' huwe the aur Hazrat Imam-e-Husáin RZ ne jo us waqt kamsin the khajoor munh mein dal li to Hazrat Rasoolullah SAS ne dekh kar munh mein se woh khajoor nikaal li thi. Isi tarha jab ke Hazrat Mahdi AS ke pas Allahu Ta'ala ne angoor bhijwaye the Hazrat Miyan Haidar Muhajir RZ ne aik khosha Hazrat Miyan Hameed RZ (Kamsin farzand Hazrat Mahdi AS) ke haath mein de diya. Hazrat AS ne farmaya yeh Faqeeraun ka haq hai unhein kui diya? Arz kiya Miranji! Mu'af farma dijiye. Farmaya tamaam Faqeeraun se mu'afi chaho. Kaha jata hai aik dana jo Miyan Syed Hameed RZ ne munh mein dal liya tha apni Angusht-e-Mubarak se un ke munh se nikaal liya. Riwayat 141.

Is ke ba'ad Sahib-e-Tareekh-e-Sulaimani ne likha hai ke is Riwayat se Zahir hota hai ke Dawat ki darkhawst sirf Hazrat aur Hazrat ke bhateeje ki hadd tak thi phir Aap RZ wo khana dosraun ke liye kaise Kharch karte. Is se zahir hai ke Hazrat Syed Mahmood RZ ka amal Aaliyat ki kaisi sakht sabr Aazma Manzil ka hamil tha. Yeh amr bhi qabil-e-ghaur hai ke Hazrat se khaya kaise gaya? Jab ke ghar wale aur dukhtar-e-naik par Faqa tha. Yeh itteba'-e-Sunnat mein ha-yel na ho saka. Aur yeh baat bhi zahir ho rahi hai ke Aap RZ ne rukhsat ke jo ahkaam nafiz farmaye woh aane wale daur ke insanaun ke

lehaz se hain ta ke har Mu'min apne darjaat-e-Iman ki hadd mein Farameen-e-Mahdi AS se Istefaza kar sake aur Sidq-e-Dil se is ka yahi amal is ki taraqqi-yaun ka Zariya ban jaye. Ba-taufeeq Allahu Ta'ala Dawanahul Ameen. بتوفیق اللہ تعالیٰ دعونہ العمیم۔

احوال و مقامات پہ موقوف ہے سب کچھ ☆☆ ہر لحظہ ہے سالک کا زماں اور مکاں اور (اقبالؔ)

Ba'az Riwayaat se kasibeen ke ghar par Dawat mein jane ka Hukm bhi paya jata hai lekin yeh rukhsat ki hadd mein hai Aaliyat to yeh hai ke na jaein chunache Riwaya 124 mulaheza ho ki Hazrat Miyan Lad Shah RZ rawi hain ke Mulk-e-Khurasaan mein Hazrat Mahdi AS Jama-e-Masjid se wapas tashreef la rahe the raste mein aik Khurasani ka makan tha us ne bar-bar arz kiya ke Mehrbani farmaiye qadam-e-Sa'adat ghar mein le chaliye. Aap AS ne har bar yahi jawab farmaya ke mu'af karo bahut minnat samajat ke ba'ad ba'az Sahaba RZ ko Aap AS ne ijazat di ke tum jao. Yeh Hazraat gaye. Hazrat Miya Dilawar RZ nahin gaye. Hazrat Miyan Syed Salamullah RZ par bar-e-khatir huwa aur kahne lage ke Aap RZ kuin nahin aaye. Hazrat Mahdi AS ke Hukm ki ta'meel se Aap RZ baaz rahe hain. Hazrat Mahdi AS ne apne Hujre se sar nikal kar farmaya ke jo log gaye hain meri ijazat se gaye aur jo log nahin gaye un huin ne bahut achcha kiya. Hasil yeh ke Ta'aleemaat-e-Hazrat Mahdi AS mein Aaliyat aur Rukhsat dono hadaun par hawi Ahkaam maujood hain jo jis par chahe Hasb-e-Iste'dad wo quwwat amal karne ki koshish kare lekin Azeemat ko Awwaliyat hasil hai. Riwayat hai ke:-

بعضی کساں پیشِ حضرت میراں علیہ السلام عرض کردند کہ رخصت ہم دین است؟
بعدہٗ حضرت میراں علیہ السلام فرمودند کہ دین عزیمت است۔ اگر از عزیمت باز ماند بافتد
تا در رخصت ماند و اگر از رخصت بافتد تا کجا درماند۔(انصاف نامہ ۔ 5)

Translation:- Ba'az logaun ne Hazrat Mahdi AS se arz kiya ke kiya Rukhsat bhi Deen mein dakhil hai? Aap AS ne farmaya

Deen to Azeemat hi hai (Jis par amal ki koshish karni chahiye kuin ke) agar (kisi waqt) Azeemat par amal se baaz rahe aur utar aaye to Rukhsat mein (Qadam Qaem) rah sake, agar (Rukhsat par amal kafi samjh liya jaye aur (Rukhsat se kisi waqt) utar aaye to (Deen) mein thikana kahan baqi rah sake ga? (Insaf Nama #5)

Aap AS ke be-shumaar Muta'bieen ne Aaliyat ke Ahkaam par amal kar ke is Duniya mein misaal qaem kardi jis ki wajhe Faqr wo Tawakkul, Zuhd wo Taquwa ko Mahdaviyaun ke Shi'ar ki haisiyat se jo shohrat ho gaee thi is ka Andazah is Riwayat se ho sakta hai ke:-

"Aik shakhs Fatah Khan (Raees wo Ohdedaar-e-Waqt) ke pas gaya aur kahne laga ke mein Hazrat Miyan Syed Mahmood RZ (Farzand-e-Hazrat Mahdi AS) ke Daire se aaya huin (aur apne ko Daire ka Faqeer zahir karne laga) Fatah Khan ne mulazimeen ko Hukm diya ke is ko maro aur khud bhi marne ke liye dawde. Mulazimeen ne arz kiya ke yeh (Daire ka) Faqeer ha. Fatah Khan ne kaha ke Daire ke Fuqra' mujhe Kutte ke barabar bhi shumar nahin karte hai. Mein chahta huin ke phir koi shakhs Daire ke pak logaun ke naam se is tarha jhoot kahne na paye. Us Daire ke Fuqra' mere dar par hargiz aane wale nahin hain. Mujhe yaqeen hai mein ne barha haziri ka sharf hasil kiya hai aur Daira ke Fuqra' (ke halaat ba-chashm-e-khud) dekhe hain.

(Riwayat 130) Balke Fuqra' ke liye bhai Bete waghaira qareebi qarabatdaraun ki kamaee se istefadah bhi Munafi-e-Tawakkul qaraar diya gaya hai. Mulaheza ho Riwayat 157 aur ba'az Riwayaat mein Kasibeen ko bhi sakht tanbeeh ki Gaee hai ke Fuqra' ki khidmat is tariqe par na karein ke un ke Tawakkul mein farq pad jaye warna aisi khidmat bajaye faede ke dono ke liye ba'as-e-nuqsaan hai. chunach Riwayat 126 mein yahi

bayan maujood hai jis ka Aakhri jumla yeh hai:-

"ہر کہ بخانہ شما بیاید او ایں معاملہ مکنید تا او را ایں عادت نہ شود۔"

Translation:- Jo Faqeer tumhare ghar aaye tum us ke saath aisa tareeqa ikhtiyar na karo ke us mein waisi A'adat ho jaye. Riwayat hai ke Hazrat Mahdi AS ne aik dafa' roti haath mein pakad kar farmaya ke Banda aur Khuda ke darmiyan yahi pardah hai. (Shawahidul Vilayat baab 36)

Ahle-Faiz aur Ahle-Zauq is farman ki ahmiyat jan sakte hain kuin ke yeh farman bahut sare Asraar ka hamil hai. Tadbeer-e-Shakhs, Tadbeer-e-Manzil, Siasat-e-Madan waghaira duniya ke tamaam karo-baar mein roti hi ki hukumat paee jati hai. Jhoot, Chori, Makkar wo Riya wo Qatl wo Jang wo Jadal tamaam qaba-eh ka ta'lluq bhi isi se paya jata hai. Agar roti ki zaroorat na hoti to phir duniya mein koi Hakim hota na Mahkoom, Ghasib hota aur na Maghzoob. Isi liye Allahu Ta'ala ne Baisat-e-Anmbiya, Nuzool-e-Sahaef-e-Ilahiya ko zaroori qaraar diya ta ke un ke zariye Insan ki rahbari ki jaye ke tum sirf roti ke liye nahin paida kiye gaye ho. Tumhari aql wo tameez aur tumhari Quwwat-e-Ikhtiyaar Allahu Ta'ala ki ata karda Ne'mat-e-Uzma hai jis ki wajhe tum Ashraful Makhlooqaat ka darja hasil kar sakte ho. Us Ne'mat ka sahih istemaal yeh hai ke tum Paband-e-Ahkaam ho jao aur roti bhi Ahkaam-e-Ilahiya ke Tahet hasil karo.

تقدیر کے پابند نباتات و جمادات ☆☆ مؤمن فقط احکامِ الٰہی کا ہے پابند (اقبال)

Agar sirf roti ko apna maqsood qaraar de lo ge aur Ta'aleemaat-e-Ilahiya ko nazar andaz kar do ge to yeh aql wo tameez aur quwwat-e-ikhtiyaar ka galat istemaal hoga jo Kufra-an-e-Ne'mat hai aur roti hi tumhara Ilaha Qaraar paye ga. Aur yeh haiwaniyat se bhi gira huwa maqaam hai kuin ke Hai-wan agarche sirf Rizq hi ki talash mein sar-gardan nazar aate hain lekin Allah ki Tasbeeh wo Tazkere se Ghafil nahin.

كُلٌّ قَدْ عَلِمَ صَلَاتَهٗ وَتَسْبِيْحَهٗ ط (سورۃ النور۔41)

Translation:- (Zameen wo Aasmaan mein ka) har aik apni Namaz aur apne Tareeqa-e-Zikr-e-Ilahi se waqif hai.
Har Takhleeq wo Ijaad ka aik maqsad hota hai maslan Rail ke Engine par ghaur kiya jaye to ma'loom hoga ke is ka maqsad sirf Eindhan nahi kuin ke Eindhan to husool-e-maqsad ka ma'awoon hai Nafs-e-Maqsad nahin. Agar Engine ki masrufiyat sirf koele pani Faraham karne ki hadd tak mahdood re jaye to yeh zaroorat-e-Ijaad ke sareeh mughaer balke yaqeenan baa's-e-khasara hoga.
Isi tarha Insan apne Eindhan ya'ni i Rizq ko sirf baqa-e-sahet wo tawanaee ka ma'awoon samjhe aur sahet wo tawanaee ka maqsad Huqooq-ullah wo Huqooq-ul-Ibad ada karna bhi ibadat hai.

عبادت بجز خدمتِ خلق نیست (سعدیؒ)

Isi liye Hazrat Madi AS ne farmaya:- Kasab wo Tijarat ki ijazat to hai lekin ijazat ki khusoosiyat yeh hai ke Kasib wo Tajir ki niyyat yeh rahe ke Ibadat kar sake. Aur Ahkaam baja lane aur Mamnooa'at se bachne ke liye is mein quwwat wo tawanaee rah sake. Aur darta rahe ke kahein Hirs wo Khiyanat mein mubtela na ho jaye....Alakh Riwayat 62
Kaenaat mein jo Allah ki maujoodaat hain Maslan Zameen, Samandar, Pani, Hawa, Abr, Bijli, Chand, Suraj waghaira in ke aamaal wo Khusoosiyaat aur un ke Bahami irtebaat par Ghaur wo Khaus kiya jaye to is ka maqsad Insan ke liye Rizq ki farahami bhi paya jata hai. Aur yeh jadeed tarraqi-e-yafta Tahqeeqaat ka musallima mas'ala hai is ki tauzih ki zaroorat nahin.

ابر و باد و مہ و خورشید و فلک درکار اند ☆☆ تا تونانے بکف آری و بغفلت نخواری

ہمہ از بہر تو سرگشتہ و فرمانبردار ☆☆ شرطِ انصاف نباشد کہ تو فرماں نہ بری (سعدیؒ)

Ya'ni Abr wo Hawa, Chand wo Suraj aur Aasmaan sab apne-apne kaam mein lage huwe hain ta ke tujh ko aik roti muyassir aaye aur tu Munim-e-Haqeeqi se Ghafil rah kar na khaye aur yeh sab jab ke tere hi liye sar-gashta aur farman bardar hain. Aur to Farma-Bardar na ho to yeh shart-e-insaf ke khilaf hai.

Maqaam-e-ghaur hai ke Insan apni jidwojahet ko husool-e-rizq ka sabab samjhta hai. Halan ke yeh amr sirf in asbaab wo wasael ki had tak Mahdood hai jo us ke ikhtiyaar mein hain is se aage ba juz Tawakkul ke charah nahin hota. Maslan Zameen, Jaw, Tana, Tukham bona, Kisan ke ikhtiyaar mein hai aur woh is had tak koshish bhi karleta hai lekin Hawa, Pani aur Mausam ki muafiqat waghaira omoor us ke ikhtiyaar se baher hain. Is liye Qudrat hi ki Imdaad ka bharosa karne par majboor hota hai. Jab yeh Haqeeqat hai to ba'az Mu'mineen ke quloob, Qudrat se is darje wabasta ho ja na aur is darje Noor-e-Yaqeen us mein jalwagar ho ja na ke apne hudood-e-ikhtiyari hi mein Jazba-e-Ishq wo Muhabbat kaar farma ho jaye warna Majboori wo Ma'zoori ki halat mein Qudrat ki taraf tawajhe karna to har majboor wo garz-mand aadmi ka lazimah hai.

Hasil-e-Kalam yeh ke Roti ka Maqsad Baqa-e-Sahet wo Tawanaee hai aur Sahet wo Tawanaee ka maqsad Zikr wo Ibadat-e-Ilahi hai ta ke Batin khul jaye aur Anwaar-e-Tajjalliyaat ke Zahoor se Musharraf ho sake.

ہر کہ کاہِ وجو خورد و قرباں شود ☆☆ ہر کہ نورِ حق خورد و قرآں شود (اقبالؔ)

Balke Tawakkul ka is se bhi Baland Tareen mafhoom wo hai jo zail ki Riwayat mein bayan kiya gaya hai ke:-

بندگی میراں علیہ السلام فرمودند کہ توکل بر نان است آں توکل نیست کہ نانی را خدائے تعالیٰ وعدہ کردہ است۔

"وَمَامِنْ دَآبَّةٍ فِي الْاَرْضِ اِلَّا عَلَى اللّٰهِ رِزْقُهَا ۔۔الخ(سورۃھود۔6)" ایں وعدۂ خدا است اگر بوعدہ ایمان داری مومن ہستی و گرنہ کافر ہستی۔(انصاف نامہ باب 6) فرمودند کہ توکل آنست کہ بر ذاتِ خدائے تعالیٰ توکل کنی و شب و روز دریں طلب باشی کہ کدام وقت خدائے تعالیٰ را بیابم (انصاف نامہ باب 6)

Translation:- Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke Tawakkul woh nahin hai jo Rizq ke liye kiya jaye kuin ke Rizq ke muta'leq to Khuda-e-Ta'ala ne wada farmaya hai ke koi jandaar Zameen wo Aasmaan mein aisa nahin jis ka Rizq Khuda par na ho." Yeh wada Khuda ka hai agar is wade par tu Iman rakhe ga to Mu'min hai warna Kafir. Aur farmaya ke Tawakkul to woh hai ke Khuda ki Zaat ke liya (Khuda par) bharosa kare aur raat din isi talab mein rahe ke kis waqt Khuda ko paonga. Is farman ka matlab yeh hai ke Rizq ki nisbat se Khuda par bharosa karna bhi ek-Guna Ghairullah ki wabastagi ka Hukm rakhta hai is liye apni fikr wo tawajhe is janib se bhi Be-Niyaaz ho kar sirf Talb-e-Maula mein Mahw wo-Mustaghraq ho jana chahiye.

بر مقام خود رسیدن زندگی است ☆☆ ذات را بے پردہ دیدن زندگی است

مردِ مؤمن در نماز و با صفات ☆☆ مصطفیٰؐ راضی نہ شد الا بذات (اقبالؔ)

Allah ki Zaat se wabastagi qaem rakhne ke liye Imamuna AS ne Futuh dene aur lene wale dono par Allah ka Naam aur us ka khayal lazim qaraar diya hai isi liye jab tak Alallah ke Naam se koi cheez paish na ho qubool na ki jati thi.
Allahu Ta'ala farmata hai:-

اِنَّ رَبَّكَ هُوَ اَعْلَمُ مَنْ يَّضِلُّ عَنْ سَبِيْلِهٖ ج وَهُوَ اَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِيْنَ ﴿117﴾ فَكُلُوْا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللّٰهِ عَلَيْهِ ۔۔۔۔الخ (سورۃالانعام 117-118)

Translation:- Be-shak Tera Rabb woh hai jo us shakhs ko khoob janta hai jo ke Allah ke Raste se gumrah kar deta hai. Aur Allah un logaun ko bhi khoob janta hai jo Hidayat ke

Raste par chalne wale hain. Jis cheez par Allah ka Naam yad kiya gaya ho woh cheez khao. Agar tum Allah ki Nishaniyaun par Iman laye ho. Aur tumhare liye kiya hai ke woh cheez na kahein jis par Allah ka Naam yad na kiya gaya ho.

وَلَا تَأْكُلُوْا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللّٰهِ عَلَيْهِ وَاِنَّهٗ لَفِسْقٌ ط (سورۃ الانعام۔121)

Translation:- Aur woh cheez na khao jis par Allah ka Naam yad na kiya gaya ho. Be shak woh Fisq hai.

Is Aayat ko Mufassireen wo Fuqaha ne agar che Zabiha se makhsoos kar diya hai ya'ni jis Halal janwar ko zabah kiya jaye Allah ke naam se Zabah kiya jae warna is ko khana nahin chahiye. Yeh Tafseer ghalat nahin hai hum bhi is ko Tasleem karte hain lekin Aayat mein jo mafhoom-e-a'am hai is ko muqayyad karna "المطلق یجری علی اطلاقہٖ" ke mughaer samajhte hain kuin ke Aayat-e-Shareef mein "مِمَّا"Aaya hai jis ke ma'ani "jo cheez" hain aur yeh lafz omoomiyat par dalalat karta hai. Is lehaz se har woh cheez khane se ahteraaz, Aayat ke Hukm mein dakhil hoga jis par Allah ka naam na liya gaya ho. Aur isi liye Mu'min khane se pahle Bismillah zaroor kahta hai. aur chunke Halal janwar bhi khane ke liye hi zabah karte hain is liye zabah karte waqt bhi Allah ka naam liya jana zaroori hai aur yeh is liye bhi zaroori hai ke jo log Butt waghaira Gair-ullah ke naam par jawar zabah karte hain un ke muqabile mein Islam ki Ta'aleem yeh hai ke koi janwar zabah ho sakta to sirf Khaaliq-e-Bartar hi ke liye aur usi ke Hukm ke tahet zabah ho sakta hai. Qaedah hai ke aam mein khas shamil rah sakta hai lekin khas mein aam shamil nahin rah sakta. Is liye jo Hukm aam ho us ko aam hi rakhna chahiye is tarha ke agar koi khas Hukm dakhil karna ho to dakhil kiya ja sake. Hasil yeh ke Mazhab-e-Mahdavia ki Roo se Futuh dene wale Allah ke naam se dete hain aur jab tak Allah ka naam na liya jaye

lene wale qubool nahin karte. Is ki wajhe Hasan ko Ahle-e-Zahir wo Batin dono jan sakte hain. Kuin ke yeh Osool-e-Tawakkul ke liye zaroori hai ta ke Raaziq wo Ka-feel-e-Haqeeqi par se tarf-ain ki nazar na uth-ne paye aur dene wale mein Tafakhur ya Kibr wo Ghuroor aur lene wale mein Ghairullah se Ijz wo Niyaaz ka jazbah na paida hone paye.

بندۂ حق بے نیاز از ہر مقام ☆☆ نے غلامِ اُو را نہ اُو کس را غلام

رسم و راہ و دین و آئیش زحق ☆☆ زشت و خوب و تلخ و نوشینش زحق (اقبال)

Gharz Tawakkul ke bayan mein Husool-e-Rizq ke muta'leq Adna se Aala madarij ka bayan ho chuka aur yeh har aik ke Ma'yar-e-Iman aur Quwwat-e-Sabr wo Tawajeh-Ilallah par munhasir hai.

وَاللّٰهُ يَهْدِيْ مَنْ يَّشَاءُ اِلٰى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ۔

☆☆☆☆☆

TAUZIH-E-RIWAYAAT DAR BAYAN-E-SOHBAT-E-SADIQAAN

Allah farmata hai:-

يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَ كُوْنُوْا مَعَ الصّٰدِقِيْنَ ﴿119﴾ (سورۃ التوبۃ)

Aey Mu'mino! Tum Khuda se daro aur Sadiqeen ke saath ho jao.

Ba'az Mufassireen ne Sahaba wo Muhajireen ki Sohbat murad li hai. Halanke Aayat-e-Shareefa ke alfaz ka maf-hoom aam hai jis par Qiyamat tak amal hota rahega aur hona chahiye warna "Kunoo" ka Maf-hoom-e-Istemrariyat baqi na rah sakega. Isi liye Sahib-e-Tafseer-e-Kash-Shaaf ne likha hai ke:-

هوالذی صدقوا فی دین الله نیة وقولا وعملا ۔(تفسیرِ کشاف)

jin logaun ko Khalifatullah ki Sohbat ka Sharf hasil huwa unki Sohbat-e-Sadiq, Zaat-e-Khalifatullah se muta'liq thi aur jin ko Sahaba wo Muhajireen ki Sohbat ka mauqa mila un ke liye yahi Hazraat Sadiqeen ka Hukm rakhte the. Isi tarha Taba'yeen wo Taba' Taba'yeen per aur un ke ba'ad Qiyamat tak Saliheen wo Rashideen par Sadiqeen ka Hukm mutaabiq huwa aur hota rahega. Is ke ilawah Aayat-e-Shareefah ke Hukm " اتَّقُوا اللهَ " par Gaur karna chahiye is ke ma'ani hain Allah se daro. Shauq ka ta'lluq munfiat se aur Khauf ka ta'lluq mazrat se huwa karta hai. Shauq aur Khauf yeh do aise jazbe hain jin mein Zabt-e-Nafs aur Rahbar ki pairawi zaroori hoti hai warna hudood se mutajawiz ho jane ka Imkaan rahta hai jis ki wajhe Sirat-e-Mustaqeem par qaem nahin rah sakta. Maslan Namaz-e-Fajr ke jo Fazael bayan huwe hain un se agar kisi shakhs ka Jazba-e-Shauq ya Khauf is darja mutasir ho ke is ko bajaye do (2) Raka'at ke char (4) raka'at Namaz ada karne ki janib mayal karde to zahir hai ke is ka yeh amal gumrahi ka ba'as ho jayega. Khusoosan Taquwa ka ta'lluq Afa'l-e-Quloob se hai is liye Arbaab-e-Batin ki Sohbat is ke liye zaroori hai. ta ke Nazriyaat wo Tasawuraat wo A' qaed wo Aamaal mein Hudoodullah se tajawiz ya Qusoor na hone paye. Isi liye Allahu Ta'ala ne "اتَّقُوا اللهَ" ka Hukm dene ke ba'ad hi " كُوْنُوْا مَعَ الصَّادِقِيْن " farmaya hai. Pas jis tarha Taquwa har Mu'min par Farz wo Lazim hai isi tarha Sohbat-e-Sadiqaan bhi Farz wo Lazim hai aur isi liye Hazrat Mahdi AS ne Ba-Hukm-e-Khuda-e-Ta'ala Sohbat-e-Sadiqaan Farz farmaya hai. Allahu Ta'ala farmata hai:-

يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا اِنْ تُطِيْعُوْا فَرِيْقًا مِّنَ الَّذِيْنَ اُوْتُوا الْكِتٰبَ يَرُدُّوْكُمْ بَعْدَ اِيْمَانِكُمْ كٰفِرِيْنَ

﴿100﴾ (سورۃ اٰل عمران)

Translation:- Aey! Logo! Jo Iman la-chuke ho agar tum Ahl-e-Kitab se kisi fareeq ki Ittiba' ikhtiyar karoge to woh tumhare Iman ke bawajood tum ko kufr ki halat ki taraf phair deinge. Is se zahir hai ke buri Sohbat ka asar Mu'min ke Iman ko bhi mutasir kar sakta hai isi liye kaha jata hai ke:-

صحبتِ طالع تُرا صالح کُند ☆☆ صحبتِ طالع تُرا صالح کُند

دیں نہ گردد پختہ بے آدابِ عشق ☆☆ دیں بگیر از صحبتِ اربابِ عشق (اقبالؒ)

Aur Hazrat Mahdi AS ne bhi farmaya ke:-

باجماعتے موافقت کنید کہ ذکرِ خدا در راہِ خدا آساں شود۔

Translation:- Aisi Jama'at se muafiqat karo ke Zikr-e-Khuda Rah-e-Khuda aasan ho-jaye.

Khairul-Qroon ya'ni Sahaba RZ wo Taba'yeen wo Taba-Taba'yeen ke ba'ad yeh Jama'at ke Fuqra-e-Kiram ki hai jin ko Silsalah-e-Sohbat-e-Faiz-e-Tarbiyat dast ba-dast aur Seena-ba-Seena hasil rahta hai. Un ki Sohbat wo Tarbiyat mein rah kar Aadaab-e-Ishq aur Aamaal-e-Taquwa par ba-aasani karband ho sakte hain. Isi liye Mazhab-e-Mahdavia mein Bai'yat wo Sohbat ki bahut ahmiyat wo zaroorat bayan ki gaee hai. Sahib-e-Shawahid-ul-Vilayat ne Murshid ki Sohbat mein rahne walaun ke liye (11) Aadaab-e-Sohbat bayan kiye hain jin ki Tafseel yeh hai.

(1) Khawh ma'muli kaam ho ya ahem kaam har halat mein paish dasti nahin karni chahiye.

(2) Baland wo taiz aawaz se baat na ki jaye. Jaise ke Ishtia'l-e-jazbaat mein ki jati hai.

(3) Sukhn narm na ziyada aahista na ziyada zore daar ya'ni nehayat munkisaran wo multijiyana guftago ki jaye.

(4) Hujreh ya Qiyam gah ke baher aisi aawaz na kare aur is tarha na pukaare ke aadab ke khilaf ho.

(5) Hukm na karein ke fulan kaam kiya jaye ya na kiya jaye.

(6) Bar-bar suwalaat na kare
(7) Iman ki muhabbat badhaye.
(8) Iman wo Ahkaam-e-Iman se raghbat qaem kare.
(9) Kufr se aur
(10) Bure kaamaun se aur
(11) Na-farmani se ehteraaz kare.
Aan Hazrat SAS ki Sohbat mein rahne walaun ke liye Allahu Ta'ala ne aisi hi Hidayat farmaee hain.

يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تُقَدِّمُوْا بَيْنَ يَدَيِ اللّٰهِ وَ رَسُوْلِهٖ وَ اتَّقُوا اللّٰهَ ط اِنَّ اللّٰهَ سَمِيْعٌ عَلِيْمٌ ﴿1﴾
(سورۃ الحجرٰت)

Translation:- Aey Iman walo! Allah aur us ke Rasool SAS (ki ijazat) se pahle tum sabqat na kiya karo aur Allah se darte raho beshak Allah Sunne aur Janne Wala hai.

يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تَرْفَعُوْٓا اَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوْا لَهٗ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ اَنْ تَحْبَطَ اَعْمَالُكُمْ وَ اَنْتُمْ لَا تَشْعُرُوْنَ ﴿2﴾ (سورۃ الحجرات)

Translation:- Aey Iman walo! Tum apni aawaz ko Nabi SAS ki aawaz par baland na karo aur na un se khul kar baat karo jaise ke tum aapas mein aik dosre se karte hain (warna) tumhare aamaal Habitat ho jaeinge aur tum nahin jante ho.

اِنَّ الَّذِيْنَ يُنَادُوْنَكَ مِنْ وَّرَآءِ الْحُجُرٰتِ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُوْنَ ﴿4﴾ (سورۃ الحجرٰت)

Translation:- Jo log tujhe ko (Nabi SAS ko) Hujraun ke baher se pukaar te hain un-mein aksaraun ko aql nahin hai.

وَاعْلَمُوْٓا اَنَّ فِيْكُمْ رَسُوْلَ اللّٰهِ ط لَوْ يُطِيْعُكُمْ فِيْ كَثِيْرٍ مِّنَ الْاَمْرِ لَعَنِتُّمْ وَ لٰكِنَّ اللّٰهَ حَبَّبَ اِلَيْكُمُ الْاِيْمَانَ وَ زَيَّنَهٗ فِيْ قُلُوْبِكُمْ وَ كَرَّهَ اِلَيْكُمُ الْكُفْرَ وَالْفُسُوْقَ وَ الْعِصْيَانَ ط اُولٰٓئِكَ هُمُ الرّٰشِدُوْنَ ﴿7﴾ فَضْلًا مِّنَ اللّٰهِ وَ نِعْمَةً ط وَاللّٰهُ عَلِيْمٌ حَكِيْمٌ ﴿8﴾ (سورۃ الحجرٰت)

Translation:- Jaan lo! Tum mein Allah ke Rasool SAS

maujood hain. Bahut si baatein aisi hain ke agar woh us mein tumhara kahna manein to tum ko badi mazrat hogi. Aur lekin Allah ne tum ko Iman ki muhabbat di hai. Aur tumhare dilaun mein Us ki raghbat paida kardi hai. Aur tum ko kufr, bad-kaariyaun aur na-farmaniyaun se nafrat de di hai. Yeh sab Allahu Ta'ala ke Fazl aur Us ki Ne'mat se bhalaee pane wale hain. Aur Allah Janne Wala Hikmat Wala hai.

☆☆☆☆☆

TAUZIH-E-RIWAYAAT DAR BAYAN-E-HIJRAT

Aayaat wo Ahadees mein Hijrat ki jo Tauzihaat milti hain un se ma'loom hota hai ke Deen ki hifazat ki khatir Mulk-e-Kuffar ya'ni Dar-al-Harab se Dar-al-Islam ki taraf chale jane se yeh hukm makhsoos nahin hai balke jahan kahein Ahkaam-e-Deen par amal aur Deen ki hifazat aur us ka izhar mu'tariz ho to us surat mein bhi apne watan ko chod-dena Hijrat ke Hukm mein dakhil hai chuna che Hadeese-Sareef hai.

من فربدينه من ارض الىٰ ارض وان كان شبرا استوجب له الجنة و كان فقيق ابيه ابراهيم و نبيه محمدؐ۔

Translation:- Hazrat Rasoolullah SAS ne farmaya ke jis shakhs ne apne Deen ki hifazat ki khatir kisi sar-zameen se dosre Hissa-e-Zameen ki taraf raah-e-faraar ikhtiyat ki agarche ke aik balisht hi (faslah) ho woh Jannat ka mustahiq hoga. Aur apne baap Ibrahim AS aur Nabi Muhammad SAS ka rafeeq

rahe ga. (Kuin ke in dono ne bhi Hijrat ki thi)

ہو قیدِ مقامی تو نتیجہ ہے تباہی ☆☆ رہ بحر میں آزادِ وطن صورتِ ماہی

ہے ترکِ وطن سنتِ محبوبِ الٰہی ☆☆ دے تو بھی نبوتؐ کی صداقت پہ گواہی

گفتارِ سیاست میں وطن اور ہی کچھ ہے ☆☆ ارشادِ نبوتؐ میں وطن اور ہی کچھ ہے (اقبال)

Is ke ilawah Qur'an-e-Majeed mein omoomiyat ka mafhoom rakhne wali aayaat bhi hain maslan:-

فَالَّذِيْنَ هَاجَرُوْا وَ اُخْرِجُوْا مِنْ دِيَارِهِمْ وَ اُوْذُوْا فِيْ سَبِيْلِيْ ۔۔الخ(سورۃ اٰل عمران۔195)

Translation:- Be shak who log jo Iman laye aur Hijrat ki aur apne Gharaun se nikale gaye aur mere (Yani Allah ke) raste mein sataye gaye....Alakh

لِلْفُقَرَآءِ الْمُهٰجِرِيْنَ الَّذِيْنَ اُخْرِجُوْا مِنْ دِيَارِهِمْ وَ اَمْوَالِهِمْ ۔۔الخ(سورۃ الحشر۔8)

Translation:-In Fuqara'-e-Muhajireen ke liye hai jo apne Gharaun aur apne amwaal se mahroom kiye gahye.

In Aayataun se zahir hai ke Mu'mineen par Qiyamat tak aisi suratein paish aati raheinge aur Hijrat wo Ikhraaj ka Hukm aayad hota rahega aur yeh bhi ma'loom horaha hai ke az khud Watan chod dene ko Hijrt kahte hain aur jabran nikale jane ko Ikhraaj.

Lekin Muallif-e-Hadiya-e-Mahdavia ne Hijrat ke Humk ko sirf Dar-al-Harb se Dar-al-Islam ki tarf jane se makhsoos kar diya hai. Aur Taleemat-e-Imamuna AS mein Hijrat ki jo ahmiyat paee jati hai us par bhi bahut se aeteraaz kiye hain. Is ke Tafseeli jawabaat "Sablus-Sawa" aur "Kohlull-Jawaher" jild Awwal Matbua mein mulaheza kiye jasakte hain. Asl yeh ke jab Ta'asub ko Deen se ta'aluq nahin hota hai to fikr wo nazar par nafsani jazbaat cha-jate hain jis ki wajhe Haqaeq tak rasaee na-mumkin ho jati hai.

Tareeq-e-Islam ka janne wala har shakhs tasleem karega ke sab se pahle ba'az Sahaba RZ ne Hazrat Rasoolullah SAS ke

Hukm se Mulk-Habash ki taraf Hijrat ki thi halanke us waqt woh Dar-al-Harb na tha. Aur khud Hazrat Rasoolullah SAS ne Madina Munawwar ki taraf jis waqt Hijrat farmaee woh Dar-al-Isllam na tha isi tarha Ibteda-e-Islam se aaj tak jin logaun ne jin Deeni asbaab ki bina par Hijrat kiya us par Hijrat ka itlaaq sahi na hoga? Halanke Kutub-e-Ahaadis wo Sair wo tawareekh mein Hijrat ka Itlaaq paya jata hai. Agar kaha jaye ke Hadees-e-Shareef mein "لاهجرة بعد الفتح aaya hai ya'ni Fath Makka ke ba'ad Hijrat nahin hai is liye Hijrat ka Hukm munqate' hochuka to yeh sahih nahin hai kuinke yeh hukm "هجرتِ مدينه منوره" se makhsoos hai aur fil-waqayi Fath Makka ke ba'ad Madina Munawwara ki Hijrat ke asbaab baqi nahin rahe the. Chunache Tafseer-e-Lubaab ut-Taweel mein likha hai ke:

Translation:- Hasan ne kaha ke Hijrat Gair-Munqate hai aur is (لاهجرة بعد الفتح) Ka jawab yeh hai ke is (muma'niyat) se Makkah se Madina ko Hijrat karna makhsoos hai. Lekin har wo Mu'min jo kisi aise shaher mein ho jahan kasrat-e-kuffar ki wajhe izhaar-e-Deen khaufnaak ho to is ke liye aise shaher ki taraf Hijrat kar jana wajib hai jahan izhaar-e-Deen ki surat mein khauf na ho. Mumaniyat-e-Hijrat ka Hukm Fateh Makkah ke ba'ad ba-Madina Munawwara se makhsoos hone aur a'am Mu'mineen ke liye Deeni Asbaab wo aghraaz ke tahet ka Hukm baqi rahne ke suboot mein kutub-e-Tafasir wo Sharooh Ahaadees wo Tafseelat-e-Akabir-e-Ulama-e-Ahl-e-Sunnat ke itne kaseer aqwaal hain ke jin ko darj karna tawalat ka ba'as hoga.

قصۂ گویانِ حق زما پوشیدہ اند ☆☆ معنیِ ہجرت غلط فہمیدہ اند

ہجرت آئین حیاتِ مسلم است ☆☆ ایں زاسبابِ ثباتِ مسلم است

(اقبالؔ)

Awliya-e-kiram ke halaat se yeh bhi ma'loom hota hai ke Tazki-e-Nafs ya Sohbat-e-Kamileen se istefadah ya Isha'at-e-Deen ki garz se apne watan ko chod-kar nikal jana bhi Hijrat mein dakhil hai. Jab ke Ta'leem-e-Islam mein Hijrat ki omoomiyat aur is ki ahmiyat maujood hai to Hazrat Mahdi AS ki Ta'aleemaat mein is ki ahmiyat ka paya jana, qabil-e-eteraaz kaise ho sakta hai? Haq to yeh hai ke agar Hijrat ki Ta'aleem aur is ki ahmiyat na paee jati to yaqeenan Dawa-e-Mahdiyat ki Sadaqat mutasir hojati!!!

Sahib-e-Tafseer-e-Mudarik ne Aayat-e-Sharifa

فَالَّذِيْنَ هَاجَرُوْا ۔۔الخ (سورۃ آل عمران۔195)

Ke tahet likha hai ke:-

كانه قال فالذين عملوا هذه الاعمال السنيئة الفائقة وهى المهاجرة عن اوطانهم فارين الى الله بدينهم الىٰ حيث يامنون عليه فالهجرة كائنة فى اٰخر الزمان كم كانت فى اول الاسلام۔

Translation:- Goya ke Allah ne farmaya hai ke jin logaun ne yeh baland wo bartar aamaal kiye aur woh muhajirat hai apne watanaun se ya'ni Allah ke liye apne Deen ki hifazat ki khatir aise maqam ko bhaag jata hai jahan un ko aman hasil ho pas aakhiri zamane mein Hijrat isi tarha hone wali hai jis tarha ke ibteda-e-Islam mein howee hai.

Yahan Aakhir zamane se Zaman-e-Mahdi-e-Mau'ood AS murad hai aur jab ke khud Hazrat Imamuna AS Hijrat farma rahe hon to aisi surat mein Aap AS ki tasdeeq se Musharraf hone walaun mein jo log Aap AS ki Sohbat se mustafeez hone ke liye Aap AS ke saath hogaye hon un ka darja un Musaddiq--een par faeq hona lazim hai jo apne Gharaun mein bila ozr-e-deeni baithe rahe hon. (Riwayat 111) mulaheza ho ke:-

"Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke jo shakhs subh mein Hijrat kar ke Dair-e-mein aachuka ho woh us shakhs ka Murshid hai jo shaam mein aaya ho kuin ke sabiq, masbooq ka Imam hota

hai."
Aur Riwayat (95) mulaheza ho jo Hazrat Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ki taraf mansoob hai ke Aap AS ne apne Risala-e-Aqeeeda-e-Shareefah mein bayan farmaya hai jise Hazrat Bandagi Miya Abdur Rasheed RZ ne bhi darj kiya hai. "Miyan Syed Khundmir RZ ne farmaya aur Risala-e-Aqeeda-e-Shareefa mein likha hai ke jis ne Mahdi AS ko qubool kiya aur Aap AS ki Sohbat se baaz raha is ki nisbat Hazrat Mahdi AS ne Aayat

لَا يَسْتَوِى الْقٰعِدُوْنَ مِنَ الْمُؤْمِنِيْنَ غَيْرَ اُولِى الضَّرَرِ ۔الخ (4۔95)

Ya'ni Mu'mineen se jo gairullah Ooliz-zarar Qaedeen hain woh barabar nahin hain Mu'mineen-e-Oolulzarar ke) ki roo-se Munafiqi ka Hukm bayan farmaya hai is Aayat ka hasil ma'ni yeh hai ke "Mujahideen"Ooliz-zarar par aik martaba ki Fazilat rakhte hain. Pas in logaun ko darjaat ke bajaye Khasaraat honge aur Maghfirat ke bajaye A'zaab hoga aur Qaedeen-e-Gair Ooliz-zarar ka jo Hukm hai zahir hai."
Is Riwayat mein jis Aayat par istedlaal kiya gaya hai ke muta'liq Muallif-e-Hadiya-e-Mahdavia ne aeteraaz kiya hai ke is se Mahdi AS aur un ke Sahabi Syed Khundmir RZ ki Qur'an fahmi ma'loom hoti hai kuin ke is Aayat mein Jihad se mutalliq zikr hai. (Mulhiz ba Hadiya-e-Mahdavia)
Qur'an fahmi to bahut badi baat hai khud Muallif-e-Hadiya is Riwayat ki ibarat fahmi se qasir nazar aarahe hain kuinke is mein Aayat-e-Shareefa ke ba'at yeh alfaz hain.

حاصل معنی آنست که مجاہداں بر اولی الضرر بیک مرتب فاضل انداـ الخ

Ya'ni is Aayat ka matlab yeh hai ke Mujahideen-e-oolalzarar par aik martaba se fazil hain...alkh (Riwayat 111)
Is se zahir hai ke yeh Aayat-e-Shareefa Mujahideen se mutalliq hona khud Riwayat mein tauzihan mazkoor hai. Albatta is Riwayat mein jo nukta bina-e-istedlaal hai is ko

"Muallif-e-Hadiya" ka zahn akhaz na kar saka mu'terezana jazbaat ke talatum mein gharq raha hai.
Ulama-e-Islam par yeh amr makhfi nahin ke Jihad bis-saif ko Jihad-e-Asghar aur Jihad-e-Binnafs wash-Shaitaan ko Jihad-e-Akbar tasleem kiya gaya hai aur is ka suboot khud isi Aayat-e-Mazkoorassadr ke mazmoon mein maujood hai. chunach Sahib-e-Tafseer-e-Baizawi ne is aayat ke tahet likha hai ke:-

وقيل المجاهدون الاولون من جاهد الكفار والآضرون من جاهدنفسه و عليه قوله صلعم رجعنا من الجهادالاصغر الىٰ جهاد الاكبر۔

Translation:- Aur kaha gaya hai ke (Aayat-e-Mazkoorah mein) pahle Mujahideen Kuffar se Jihad karne wale hain aur dosre Mujahideen woh hain jo apne Nafs se Jihad karte hain aur us-Rasoolullah SAS ka farman daleel hai ke (Aap SAS ne farmaya) hum ne Jihad-e-Akbar ki taraf rujoo' kiya hai. Jihad-e-Akbar mein Hijrat bhi dakhil hai jab ke aghraaz wo asbaab-e-Deeniya ke tahet tark-e-watan zaroori ho to us ko chod dena, Jihad-e-Akbar ke lawazim se kharij hargiz nahin hosakta. Kuinke watan ki muhabbat "Ilah" ban kar hayal hoti mahsoos ho to Ishq wo Muhabbat-e-Ilahiya aur Iqraar-e-لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ ka lazima hai is "Ilah" ko tark cardiya jaye. Isi liye is Riwayat-e-Mazkoora se istedlaal kiya gaya hai.

جنگِ مؤمن چیست؟ ہجرت سوئے دوست ☆☆ ترکِ عالم اختیار کوئے دوست
(اقبالؒ)

Jihad-e-Akbar mein Hijrat ka jo pahloo shamil hai aur Hijrat mein (Tark-e-Masiwallah) mein zahiri wo batini khusoosiyaat jo maujood hosakti hain, Hazrat Mahdi AS ki Ta'leemaat mein woh sab omoor dakhil hain chunache Aayaatat sharifah:- لایستوی القاعدون۔۔الخ ke poore mazmoon mein Jihad-e-Akbar ki khusoosiyat bhi maujood hai, us ko Mufassireen ne bhi Tasleem kiya hai. Isi nukte ki bina' par Riwayat-e-Mazkoorus-

sadar mein is Aayat se istedlaal kiya gaya hai jo bilkul sahih hai. Is nazuk tafheem ko Qur'an fahmi ke khilaf kahna khud mo'teriz ke muqaam-e-Ilm ka mazhar hai.

پھول کی پتی سے کٹ سکتا ہے ہیرے کا جگر ☆☆ مردِ ناداں پر کلامِ نرم و نازک بے اثر (بھر تری ہری)

Aayat-e-zair-e-bahes ke ba'ad yeh Aayat bayan hoti hai:-

اِنَّ الَّذِيْنَ تَوَفّٰهُمُ الْمَلٰٓئِكَةُ ظَالِمِيْٓ اَنْفُسِهِمْ قَالُوْا فِيْمَ كُنْتُمْ ط قَالُوْا كُنَّا مُسْتَضْعَفِيْنَ فِي الْاَرْضِ ط قَالُوْٓا اَلَمْ تَكُنْ اَرْضُ اللّٰهِ وَاسِعَةً فَتُهَاجِرُوْا فِيْهَا ط فَاُولٰٓئِكَ مَاْوٰهُمْ جَهَنَّمُ ط وَسَآءَتْ مَصِيْرًا ﴿97﴾ (سورۃ النسآء)

Translation:- Mala-ika ne jin logaun ki (is halat mein) janein qabz kein ke woh (Kafiraun mein pade rah-kar) apni zataun par zulm kar rahe hain unhein (Mala-ika ne) kaha tum kis halat mein the woh kaheinge hum be-bas (majboor wo kamzore) the. (Mala-ika) kaheinge kiya Allahu Ta'ala ki zameen wasee nahin thi ke tum is mein kisi taraf Hijrat kar jate. Yeh woh log hain jin ka thikana Dozakh hai aur woh bahut buri jaga hai.

Yeh Aayat Munafiqeen ke bare me hai jis mein tark-e-Hijrat ki saza Dozakh qarar di gaee hai. Is liye Hijrat Ikhtiyaar karna az roo-e-osool, Farz huwa. Isi liye Hazrat Mahdi AS ne Hijrat ko Bahukm-e-Khuda Farz farmaya hai. Jis mein Zahiri wo Batin dono khususiyaat shamil hain. Agar Tark-e-Maqaam ke asbaab lahaq hon to Tark-e-Maqaam kiya jaye warna "Tark-e-Duniya" jo Tark-e-Shir-e-Khafi wo Tark-e-Khudi hai yeh bhi Safar-e-Batini ka hukm rakhti hai jo aik haisiyat se Batini Hijrat mein dakhil hai. Isi tarha Murshid ki Sohbat se mustafeez hone ke liye ghar chod-kar Murshid ki khidmat mein jakar rah jana bhi Hijrat mein dakhil hai. Hazrat Bandagi Miyan Syedinji Khatimul Murshideen RZ ne jo farmaya:- "هر جا که امن و آرام بیابید دائره بسته بمانید"

(Ya'ni jahan ke Ittiba'-e-Deen mein amn wo aaraam pao wahan Daira Bandi karke sukunat ikhtiyaar karo) Hazrat ka yeh hukm Rukhsat mein dakhil hai.
Imamuna AS ki Ta'leemaat mein Hijrat-e-Zahiri ke ahkaam ke siwaye Hijrat-e-Batini ki Ta'leem bhi paee jati hai aur yeh Jihad-e-Akbat ka aala tareen maqaam hai. Riwayat (268) mulaheza ho ke:- Is mein safar-e-batini ka jo zikr hai us se Batini Hijrat murad hai jo Tark-e-Khudi aur Tark-e-Masiw-Allah se mutaleq hai. Is ke baghair Itlaqiyat Hasil nahin hosakti jo Deedar-e-Ilahi ki zaroori shart hai. Qur'an-e-Majeed mein "لَنْ تَرٰنِیْ" ka jo waqia' hai woh bhi is baat ka shahid hai ke Hazrat Musa AS ko Allahu Ta'ala ki taraf se "لَنْ تَرٰنِیْ" (Tu mujhe dekh na sakega) jawab jo mila is ki yahi wajhe hai ke Aap AS ka suwal doee wo gairiyat ki khusoosiyaat ka hamil tha ke "رَبِّ اَرِنِیْٓ اَنْظُرْ اِلَیْكَ"(Aey Mere Rabb!) tu mujhe nazar aa ta ke mein tujh ko dekh sakuin.) Is suwal mein Osool-e-Tanzih Bari Ta'ala se mughaer wahi omoore majood hain jin ki bina par muatezlah waghaira ne Deedaar-e-Ilahi ke jawaz se inkar kiya aur isi liye Allahu Ta'ala ne is suwal ko radd farmadiya kuinke Deedar-e-Ilahi ko in Sharayat-e-Ruyat se koi nisbat hi nahin jo Maaddi ajsaam se Ta'lluq rakhte hon, Talab-e-Deer-e-Khuda ki tauzih mein hum ne is mas'ale par bahes ki hai mulaheza ho. Hamara aeteqaad yeh hai ke khud Hazrat Musa AS se bhi is suwal mein zaati taur par ghalati sarzad nahin huwi balke is suwal se makhlooq ko Allahu Ta'ala ke wujood wo Tauheed aur us ki Tanzeehi Shaan se waqif karna maqsood tha. Aur batlana tha ke Allahu Ta'ala ko dekhne ke liye woh Itlaaqiyat aur woh nazar ata hone ki zaroorat hai jis se Us ka Deedaar mumkin hai is ke baghair sirf in mahdood nazraun se mahdood haisiyat mein Us ko dekhna muhal hai. Isi tarha Hazrat

Ibrahim AS ne bhi Sitare, Chand wo Suraj ke zawal pazeer hone par tamseeli istedlaal ke taur par Khuda-e-Ta'ala ki khusoosiyat samjhaee thein warna fil-haqeeqat Chand wo Suraj ko Khuda tasawur karlena Shan-e-Nabuwat wo Khilafat ke sarasar munafi hai. Aur jaisa ke hum ne Aayat-e-Sharifa "اَفَمَنۡ كَانَ عَلٰى بَيِّنَةٍ مِّنۡ رَّبِّهٖ" ke tahet batla diya hai ke baghair Vilayat ke Nabuwat hasil nahin ho sakti is se ma'loom huwa ke har Nabi wo Rasool ko Faiz-e-Vilayat hasil rahta hai. Is ke yeh ma'ni hain ke Muarifat-e-Wujood wo Tawheed ke Maqaam mein is ka martaba ba-haisiyat-e-Ma'soom-Anil-Khata bahut baland hota hai jis ka Martaba-e-Mua'rifat is qadar Arfa'a wo Aalaa ho woh Gairullah ko Ilah kisi lamhe bhi qaraar nahin de-sakta.

Hazrat Musa AS ka suwal aur us ka jawab aur us ke ba'ad ke waqiyaat yeh sab Allahu Ta'ala ki تنزیہی شان ki taraf rahbari karte hain is ke bar-khilaf نعوذباللہ Hazrat ki zaati galati ya nuqs wo adam-salahiyat-e-Deedaar ya Aap AS ke suwal mein Aap AS ki Zaati Ghalati ya us suwal wo jawab se Naf-e-Masla-e-Deedar-e-Ilahi ki nafi par istedlaal karna Osool-e-Islam, Ambiya' AHS ke bilkul mugher hai.

Garz Safar-e-Batini ya Hijrat-e-Batini ka Muntaha Fana wo Deedar se Musharraf hona hai.

☆☆☆☆☆

TAUZIH-E-RIWAYAAT (106 & 107)

Hazrat Bandagi Miyan Nizam RZ ne aik bar aise Fuqra' ka Tarkah jo Daire mein rahne wale the un ke aise Worasah ko diya jo Bairoon-e-Dairah rahte the. Miyan Syed Khundmir RZ

ne yeh sun kar farmaya ke achcha na huwa, kuin ke yeh to Daire ke Faqeeraun ka Haq hai. Qaedeen, Miraas us waqt le sakte hain jab ke Hijrat kar ke Daire mein aajaein...Alakh Riwayat 107.

Bamaqaam Nagore, Miyan Ne'mat RZ (Sahabi-e-Mahdi AS) ke Daire mein aik Faqeer ka inteqaal ho gaya. 50 Fairozi un huin ne Tarkah choda. Maqaam-e-Dholkhiya mein un ke Worasah maujood the lekin Miyan Ne'mat RZ ne Hukm diya ke Fuqara'-e-Daira par taqseem kar diya jaye aur Aap RZ ne yeh Aayat-e-Sharifah sunaee:-

اِنَّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَهَاجَرُوْا وَ جَاهِدُوْا الخ (سورۃ الانفعال 172)۔۔ الآیۃ (روایت 106)

In Riwayaat par se ba'aze logaun ne yeh nateejah akhaz kiya hai ke Mahdaviyaun ke pas Aayaat-e-Muwaarisat ke mutabiq Matrookah Worasah-e-Sharaee par taqseem nahin kiya jat. Yeh khiyal mahdood ma'loomaat ki wajhe se paida huwa hai kuin ke Mazhab-e-Mahdavia mein Hasbe Dawa-e-Itteba'-e-Kitabullah wo Sunnat-e-Rasoolullah SAS Matrookah ki taqseem mein bhi Ahkaam-e-Shariyat ki poori-poori pabandi ki jati hai.

Mazkoorus-sadar Waqiyaat sirf Fuqra'-e-Muhajireen se makhsoos hain aur is amal ki sanad Qur'an-e-Majeed mein saf wo sareeh taur par maujood hai chuna che Allahu Ta'ala farmata hai:-

اِنَّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَهَاجَرُوْا وَ جٰهَدُوْا بِاَمْوَالِهِمْ وَاَنْفُسِهِمْ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ وَالَّذِيْنَ اٰوَوْا وَّنَصَرُوْٓا اُولٰٓئِكَ بَعْضُهُمْ اَوْلِيَآءُ بَعْضٍ ط وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَلَمْ يُهَاجِرُوْا مَا لَكُمْ مِّنْ وَّلَايَتِهِمْ مِّنْ شَيْءٍ حَتّٰى يُهَاجِرُوْا ج۔۔۔ الخ (سورۃ الانفال 72)۔۔ الآیۃ (روایت 106)

Translation:- Jo log Iman laye aur un huin ne Hijrat ki aur apni Janaun se Fi-Sabeelillah Jihad kiya aur jin logaun ne Panah di aur un ki madad ki wahi Aapas mein aik dosre ke Wali hain aur jo log Iman laye aur un huin ne Hijrat nahin ki to tum ko un ki

Vilayat ka kuch Hissa nahin hai, jab tak ke woh Hijrat na karein.

Is Aayat ke tahet Tafseer-e-Mua'lam-ut-Tanzeel mein likha hai ke:-

قال ابن عباس فی المیراث کانوا یتوارثون بالھجرۃ فکان المھاجرون والانصار یتوارثون دون اقربا ئھم وذویارحامھم وکان من اٰمن ولم یھاجر لا یرث من قریبہٗ المھاجر

Translation:- Ibn Abbas RZ ne farmaya ke yeh Hukm-e-Miras ke mutalliq ha. Muhajireen wo Ansar Hijrat ke lehaz se baham Waris hot aur un ke Qarabatdaar wo Zee Rahm Waris nahin hote the aur jo shakhs Iman laya aur us ne Hijrat na ki ho to woh apne Muhajir Qarabatdaar ka waris na hota tha. Aayat-e-Sharifah aur us ki Tafseer se zahir hai ke Allahu Ta'ala ne "Hijrat" ko Mu'mineen ki Sifaat mein shumar kiya hai. Aur Muhajireen ko baham Waris-e-Miraas batla ya hai aur jo log Iman laye lekin unhuin ne Hijrat nahin ki to un ko Muhajir qarabatdaar ke Tarkah se mahroom qaraar diya hai. Jo Ulama Hijrat ke Hukm ko sirf Hijrat-e-Madina-e-Munawwara se makhsoos samjhte hain wo is Aayat ka Hukm bhi usi waqt se mutaliq qaraar dete hain aur is Aayat ko dosri Aaya-e-Sharifah الولولا رحام بعضھم اولیٰ ببعض فی کتاب اللہ se Mansookh hone par istedlaal karte hain... Hum ne is se qabl لاھجرۃ بعد...الخ Hadees-e-Sharif ke tahet wazeh kar diya hai ke yeh Hukm Fatah Makka ke ba'ad se Madina-e-Munawwara ko Hijrat na karne se muta'lliq hai lekin Hijrat ka aam hukm jo Dar-ul-Harab se Dar-ul-Islam ko ya jahan Ahkaam-e-Deen ki ta'meel aur Izhaar-e-Deen Khauf-Naak ho wahan se pur amn maqaam ko muntaqil ho jane se muta'lliq hai Qiyamat tak baqi rahe ga.

Miras-e-Muhajireen ki Aayat ko agar ba'az log Mansookh samajhte hon to yeh un ka apna zaati ma 'mila hai, is liye hum

yahan Nasikh wo Mansookh ke Ikhtilafi nukta-e-nazar ki tafseel wo tanqeed ko mujib-e-tawalat samajh te huwe sirf Mahdaviyaun ka Nazariya paish kar dene par iktefa kar te hain. Is Baab mein Mahdaviyaun ka Aeteqaad hasb-e-farman-e-Mahdi-e-Mau'ood AS yahi hai ke Qur'an-e-Majeed Mahkam aur Nasikh Idyaan-e-Madiyah hai. Is ka koi juz min kul-ul-wojooh Mansookh nahin ho sakta. Is liye hamare pas Qur'an-e-Majeed ka har Hukm apne Mauqe wo Mauzuin ki khusoosiyaat ke lehaz se jab kabhi zaroorat ho Qiyamat tak mumkin-ul-amal tasleem kiya jata hai. Isi liye Miras-e-Muhajireen se mutalliqa Aaya-e-Mazkooratus-Sadar par amal ki Nazeer Riwayaat-e-zair-e-bahes mein paee ja rahi hai.
Is se zahir hai ke Muhajireen ka Tarkah Muhajireen mein jo taqseem kiya gaya yeh Aaya-e-Sharifah ke Hukm:-

أُولٰئِكَ بَعْضُهُمْ اَوْلِيَآءُ بَعْضٍ ط

ke muta'biq hai aur Ghair Muhajireen ko jo nahin diya gaya wo isi Aayat ke Hukm مَالَكُمْ مِّنْ وَّلَايَتِهِمْ مِّنْ شَيْءٍ ke tahet amal huwa.
Aur isi Osool ki bina par Sahib-e-Daira ki Miras ka Mutawalli us ka Ja-Nasheen ho qaraar diya jata hai ba-misdaaq Farman-e-Hazrat Mahdi AS ke "Miras Sokhta-gaan-e-ba Sokhta-gaan mi rasad."
Gharz Riwayat 106 aur 107 mein taqseem-e-miras-e-Muhajireen ka jo waqiya hai un Fuqra-e-Muhajireen se makhsoos hai jin huin ne apne ghar wo qarabatdaar wo Muamilaat-e-Duniyawi se mun-qata' ho kar Fuqra-e-Daira se apni Zindagi wabasta kar li thi. Aur yeh waqiya Ahkaam-e-Qur'aani se mutabiqat bhi rakhta hai lekin is se yeh Ilzaam Ayad karna Qata'n ghalat hai ke Mahdavi Ahkaam-e-Miras ke paband nahin hote.
Ahkaam-e-Islam mein Miras-e-Muhajireen ki jo Aayat hai us

ke siwaye Sadaqa, Habbah, Waqf waghairah aur hi suratein hain ji hein Sharaee Worasah ko Tarkah ka mustahiq nahin qaraar diya jat. Maslan Rasoolullah SAS ke Baagh-e-Fada ka mash-hoor waqiya hai ke Aap SAS ke wisal ke ba'ad Aap ki dukhtar Hazrat Bibi Fatima RZ aur deegar Worasah ko dene se Hazrat Abu Bakar Siddiq RZ ne is bina par inkar kar diya ke Aan-Hazrat SAS ne farma diya that ke "ماترکناہ صدقة" hum ne jo kuch Taraka choda hai wo sab Sadaqa hai) Is mas'ale mein Shi 'ya aur Ahle Sunnat ka sakht ikhtelaf hai. Ahle Sunnat is amal ko ba-haisiyat-e-Sadaqa hone ke durust qaraar dete hain aur is se yeh lazim nahin aata ke Worasah-e-Sharaee ko Hazrat Abud Bakar Siddiq RZ ne mahroom kar diya aur Ahkaam-e-Qur'aani ke khilaf amal kiya ya yeh ke Aap Ahkaam-e-Muwaarisat ke Na'oozu Billah qayal wo paband na the.

Mas'ala-e-Zair-e-Bahes ki bhi yahi surat hai Tarik-ud-Duniya Fuqara-e-Muhajireen jo kuch Chord jate the ba-haisiyat Zaati Milk ke nahin bal ke un ki Zaat un ka Maal wo Asbaab sab kuch Lillah Fillah hota tha is liye un ke Matrookah ke bare mein Hasb-e-Sanad Kitabullah ki pabandi lazim hoti hai jo Qur'an wo Hadees mein maujood hain aur jin ki tafseelaat Faqah ke Mustakhrijah Masa'el mein paee jati hain. Aur is bare mein Hasb-e-Ahkaam-e-Shariyat jo Fatwa hota hai wahi ma'mool ba aur Wajib-ut-Taameel hota hai aur isi lehaaz se Taraka ki taqseem amal mein aati hai.

Hasil-e-Kalam yeh ke Hijrat se muta'lliq hum ne jin Masa'el ko wazeh kiya hai us se zahir hai ke khaw Hijrat Zahiri ho ya Batini har surat mein Kitab wo Sunnat ke khilaf koi Haisiyat Mazhab-e-Mahdavia mein maujood nahin hai.

☆☆☆☆☆

TAUZIH-E-RIWAYAAT DAR BAYAN-E-ILM KHAWNADAN

سعدی بشوے لوح دل تو نقش غیراد***علمے کہ راہِ حق نہ نماید جہالت است۔ (حضرت سعدیؒ)

Aisi Riwayaat jin mein yeh mazkoor hai ke Hazrat Mahdi AS ne Ilm padhne se Mana' farmaya hai in ka matlab wazeh ho ja na zaroori hai ta ke in Riwayaat ki nau-wiyat Mo'aiyn ho jaye aur ma'loom ho ke fil-haqeeqat Hazrat AS ne Mutlaqan Tahseel-e-Ilm se mana' farmaya hai ya nahin. Mana'-e-Ilm mutalliq jo Riwayaat Zair-e-Nazar Kitab mein maujood hain us ke Nishat Shumar yeh hain. 158,159,166,167,169,172. Is ke Ilawa Naqliyaat ki dosri Kitabaun mein bhi isi mazmoon ke mumasil Riwayaat paee jati hain wo tamaam Riwayaat ji hein Mana'-e-Ilm ka mazmoon paya ja raha ho un ki tahqeeq isi osool par ki jani chahiye jo khud Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke "Agar An Naqal Muafiq-e-Kalam-e-Haq Ta'ala ast Aan Naqal durust wo az man ast" Alkh. Ya mumkin ho to Aap hi ke dosre farameen ki madad se Tatbeeq ki jaye. Qur'an-e-Majeed mein Ulama ki shan mein yeh Aayaat hain:-

(1) بَلۡ هُوَ اٰيٰتٌۢ بَيِّنٰتٌ فِىۡ صُدُوۡرِ الَّذِيۡنَ اُوۡتُوا الۡعِلۡمَ ؕ (سورۃ العنکبوت۔49)

Translation:- Bal ke wo Aayaat (Qur'an) Roshan hain un logaun ke seenaun mein jo Sahib-e-Ilm hain.

(2) اِنَّمَا يَخۡشَى اللّٰهَ مِنۡ عِبَادِهِ الۡعُلَمٰٓؤُا ؕ (سورۃ فاطر۔28)

Translation:- Be-shak Allah ke bandaun mein Allah se wahi darte hain jo (Allah ko) Janne Wale hain.

(3) قُلۡ هَلۡ يَسۡتَوِى الَّذِيۡنَ يَعۡلَمُوۡنَ وَالَّذِيۡنَ لَا يَعۡلَمُوۡنَ ؕ (سورۃ الزمر۔9)

Translation:- Kiya woh jo Ilm rakhte aur woh jo Ilm nahin rakhte dono barabar ho jaein ge?

(4) يَرْفَعِ اللّٰهُ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا مِنْكُمْ لا وَالَّذِيْنَ اُوْتُوا الْعِلْمَ دَرَجٰتٍ ط وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُوْنَ خَبِيْرٌ ط

(سورۃ المجادلۃ،11)

Translation:- Tum mein se jo log Iman laye hain aur Iman walaun mein jo log Ilm diye gaye hain, Allahu Ta'ala un ke darje baland kar dega aur tun jo kuch kar te ho Allah un sab ki Khabar Janne Wala hai.

In Aayaat se zahir hai ke Allahu Ta'ala ne "Ilm" aur "Aalim" ki Fazilat bayan farmaee hai aur Deen se Ulama' ko muta'lliq karke dikhaya gaya hai. Isi tarah is baab mein Ahaadees bhi maujood hain. Maslan:-

(1) العلم فريضه على كل مسلم و مسلمة

Translation:- Ilm har Musalman mard aur aurat par Farz hai.

(2) انا مدينة العلم و على بابها

Translation:- Mein Ilm ka Shaher huin aur Ali us ka darwazah hain.

(3) فضل العالم على العابد كفضل القمر ليلة البدر على ساير الكواكب

(ابو داؤد، ترمذی ابن ماجه)

Translation:- Abid par Aalim ki Fazilat aisi hai jaisi ke tamaam sitataun par Chaudhwein raat ke chand ki.

(4) فضل العالم على العابد كفضلى على ادنى رجل من اصحابى۔

Translation:- (Tirmizi ne Abu Yamamah se Riwayat ki aur jis ne sahih kaha hai) Abid par Aalim ki Fazilat aisi hai jaisi ke mujh ko mere adna darje ke kisi Sahabi RZ par hai.

(5) العلماء ورثة الانبياء

Translation:- Ulama' Ambiya' ke waris hain.

Mazkoora Aayaat wo Ahadees ke mazmoon se ba-zahir yahi ma'loom hota hai ke "Mana'-e-Ilm" ki Riwayaat jo Hazrat Mahdi AS ki taraf mansoob hain Aayaat wo Ahadees ke muafiq nahin hain. Halanke zaroorat-e-Ilm se mutalliq

Riwayaat bhi maujood hain, maslan Riwayaat 21,161,163,164, 169, 236, 278, hum yahan is mas'ale par bagharz-e-tatbeeq tahqeeqi nazar dalte hain.

"Ilm" ke ma'ni hain sirf "Jan-na" likhna padhna husool-e-Ilm ke zaraye hain lekin Nafs-e-Ilm nahin hain. Jis tarha Insan soongh kar boo ke zariye ashya' ka ilm hasil karleta hai isi tarha chak kar zayeqe ke zariye aur sun kar aawaazaun par se bhi ma'loom karleta hai ke fulan-fulan hai. Sab se ziyadah Tafseeli Ilm basarat se ta'aluq rakhta hai aur hawaas-e-zahirya wo batiniya husool-e-Ilm ke jaise ma'oon wo madadgaar hain waise hi likhna padhna bhi zaroori zaraye hain.

Sana', Sanat-Giri mein hasb-e-mauqa' wo mahel ba-lehaaz-e-zaroorat jis tarha mukhtalifun-naw wo mukhtaliful waza' Aalaat ka istemaal karta hai. Isi tarha aik insan dosre insan ke Ma-fiz-Zameer ke samjhne ke liye bhi aalaat ke taur par hawas-e-zahirya wo batiniya ke zaraye samjhta aur samjhate hai. Is ke ilawa khas-khas aawaazein aur khas-khas lakeerein bhi us ne waza' karli hain jin ke zariye woh apne dil ke ehsaasaat wo tajrabaat wo musha-hidaat ko ba-aasaani zahir kar sakta hai. In aawaazaun aur lakeeraun ko alfaaz wo zaban kahte hain. Duniya ke mukhtalif hissaun mein basne wale bashindaun ne apne-apne taur par jaise-jaise alfaaz wo lakeerein waza' kar liye hain un aawaazaun aur lakeeraun ko alfaaz wo zaban kahte hain. Aur is mein wahi musta'mil aur izhaar-e-Ma-fiz-Zameer ka Zariya qaraar pa gaye. Isi ka natijah hai jo aaj Duniya mein kaee qism ki zabanein paee jarahi hain.

Jab tak koi Insan kisi zaban ke istema'l ke tareeqaun se waqif na ho us Zaban mein apna matlab nahin ada kar sakta aur na dosre ka matlab khud jan sakta hai aik majboor-e-mahez ban

kar rah jata hai. Is liye Duniya ke har hisse mein bila lehaaz-e-khusoosiyat-e-zaban “Alfaz” ke ilm wo istema’l ko “ Juzwe-Lanifak” ki haisiyat de di gaee. Guftugu taqreer wo tahreer zaroorat-e-zindagi ke ahem lawazim qaraar pachuke.
Is ke bawajood aisi nazeerein bhi maujood hain ke aik shakhs tahreer se bilkul waqif na ho lekin kitabi ma’loomaat mein bahut kuch maharat rakhta hai yeh maharat is ko kaise hasil hogaee jab ke woh likhna padhna nahin jan ta! man-na padega ke is ne aise Aadmiyaun ki sohbat akhtiyaar ki hogi jo kitabi uloom se waqif the. In ke ma’loomaaat sunte-sunte yeh bhi aik Aalim ki tarah izhaar-e-maloomaat mein usi hadd tak hissa lene ke qabil hogaya jis hadd tak ke wo jan chuka. Hum ne jo kaha ke “likhna padhna” nafs-e-ilm nahin hain is ka yahi matlab hai kuin ke is ke baghair bhi Insan ma’loomaat hasil kar sak ta hai. Kaee Ulama aise guzre hain aur ba’az Sarhadi wo Afghani Ulama ko khud hum ne bhi dekha hai jo Mantiq, Fiqh waghaira uloom ke aik fanni Jaiyyad Aalim hone ke bawajood likh na sakte the kuin ke unhuine likhne ki koshish hi na ki. Isi tarha Daire ke Ummi Mahdavi, ba-misdaaq-e-farman-e-Hazrat Mahdi AS Ghair Mahdavi Aalim par ghalib jo aa ja te the is ki bhi yahi wajhe thi kuin ke Daira Bandi ke Fayooz wo Barakaat unhein hasil the. Goya un ki yeh Shirazah Bandi thi. Rozana Bayan-e-Qur’an se Rumooz wo Haqaeq umooman suna karte the. Jis ki wajhe un ke quloob, Noor-e-Iman se mutajalli hote aur un ke damaghaun mein Bayan-e-Qur’an ke nuqoosh sabt howa karte the. Tawareekh-e-Aghiyaar mein bhi is ka saboot maujood hai, chuna che Mullah Abdul Qadir Badaeyooni ne likha hai:-

جمعے را ازیں سلسلہ ملازمت کردہ ام و اخلاق رضیہ و اوصاف مرضیہ ایشاں را در فقر و فنا بمرتبہء عالی دیدہ و بیان قرآن و اشارات و دقایق و معارف ، لطائف بے کسب علومِ رسمی چناں شنیدہ ام کہ اگر خواہند مجملے از آنہا در قیدِ کتابت آرند تذکرۃ اولیائے دیگر باید نوشت۔

(نجات الرشید قلمی تصوف فارسی نمبر 1564 کتب خانہ آصفیہ حیدرآباد دکن)

Translation:- Is-silsile (ya'ni Mahdavia) ke bahut se logaun ki khidmat mein raha huin un ke pasandeedah Akhlaaq aur pasandeedah Ausaaf ko faqr wo fana mein Martaba-e-Aalee par paya. Agarche unhuin ne Ilm-e-Rasmi hasil nahin kiya tha lekin Qur'an ka Bayan aur Isharaat wo Haqaeq ki bareek batein aur Mua'rifat ke Lateef Nukaat mein ne is qadar sune hain ke agar un mein se kuch Mujmil taur par qaid-e-tahreer mein lana chahein to aik aur "Tazkiratul Awliya" likhna hoga. Hasi-e-kalam yeh ke "Ilm" ke ma'ni hain sirf "jan-na" khaw likhne padhne ke zariye jane ya jan ne walaun ki sohbat mein rah kar baghair likhe padhe jane lekin likhna padhna Ilm ke ahem aur zaroori zaraye hain.

Nafs-e-Ilm ki is mukhtesar tauzih ke ba'ad dekhna yeh hai ke Qur'an wo Hadees mein kis Ilm ke janne walaun ki khusoosiyat wo fazilat bayan huwi hai. Qur'an-e-Majeed Uloom wo Aaeen ka samandar hai jis mein Qiyamat tak hone wali Insani Duniya ke liye har Daur mein paish aane wali zarooriyaat ko pura karne wale masa'el bayan kardiye gaye hain jis ki gawahi:-

"اَتۡمَمۡتُ عَلَيۡكُمۡ نِعۡمَتِىۡ وَرَضِيۡتُ لَـكُمُ الۡاِسۡلَامَ دِيۡنًا ؕ" (سورۃ المآئدۃ 3)

Translation:- (Mein ne tum par Ne'mat puri kardi hai aur tumhare liye Deen-e-Islam ko pasand kiya hai.) ke alfaaz bata rahe hain, un Saare uloom wo Aaeen-e-Qur'aniya ko kulli haisiyat se ba-yak lafz "Ilm-e-Deen" kaha jasakta hai. Islami Nuqta-e-Nazar se isi Ilm ki ahmiyat hai isi Ilm ke janne walaun ko fazilat hai. Sufiya wo Muhaqiqeen ne "Ilm-e-Deen" ki taqseem is tarha ki hai:-

علمِ دین:

فرضِ عین فرضِ کفایہ

علوم مکاشفہ۔ علومِ معاملہ علومِ شرعیہ۔ علومِ غیر شرعیہ

1) Uloom-e-Mukaka Shifah:- Se murad Qur'an-e-Majeed ka woh Ilm hai jis ke zariye Talib-e-Haq Matloob ko pahunch sakta hai aur woh yaqeen hai jo us Noor ki wajhe qaem hota hai jise Allahu Ta'ala Bande ke dil mein dal deta hai jis ki wajhe wajood-e-Bari Ta'ala ka Irfan wo Eqaan "Ilmul Yaqeen", "Ainul Yaqeen" se badh kar "Haqqul Yaqeen" ki manzil ko pahunch jaye. Garz Fana' wo Baqa ke Lahooti Manazil tak pahunchne ke liye jis Ilm ki zaroorat hoti hai us ko "Ilm-e-Mukashifah" kahte hain.
2) Uloom-e-Mua'milah:- Se murad Qur'an-e-Majeed ka woh Ilm hai jis ke zariye Mu'min apne qalb par nazar rakhta hai ke Tark, Tark-e-Masiwallah ki kis hadd tak pabandi horahi hai. Jhoot, Geebat, Na-Jaez Umoor ki raghbat kis tarha dil mein jage na pasake gi. Ooamr wo Nawahi ki pabandi se mutalliq apne afa'l par nazar rakhna to aur baat hai yahan Mu'min apne qalbi iradaun par bhi kamil zabt wo qaboo pane ki koshish karta hai. Aise hi Umoor ki tahseel ko "Uloom-e-Mua'mila" kahte hain aur yeh Uloom-e-Mukashifah ke ahem ma'awoon hain.
3) Uloom-e-Shariya':- Se murad Qur'an-e-Majeed ke woh Uloom hain jo Aqa'ed wo Ibadaad wo Mua'milaat se Ta'lluq rakhte hain. Tafseer, Usool-e-Tafseer, Hadees, Usool-e-Hadees, Fiqh, Usool-e-Figh waghairah. Neez Sarf-e-Nahu, Mua'ni wo Bayan waghairah Adabi Uloom ko bhi Uloom-e-Shariya' mein shumaar kiya gaya hai. Kuin ke yeh Khadim-e-Uloom-e-Shariya hain. In Uloom se waqifyat ke bagair Aamtunnaas ka Qur'an-e-Majeed ke Arabi Aalaa Andaaz-e-Kalaam ko samajhna mushkil hai. Namaz, Roza, Hajj, Zakawt ki shuroot wo lawazim aur paish aane wale Mukhtalif masa'el aur bai' wo shara, Nikah wo Talaq wikalat waghaira Mua'milaat jo tadbeer-e-Manzil aur aam ijtema'ee mua'ashirat iqtesadi

Umoor aur Siasat-e-Madan se mutalliqa tamaam masa'el ka Ilm in hein mazkoorah "Uloom-e-Shariya" ke zariye ho sakta hai.

4) Uloom-e-Ghair Shariya:- Aise Uloom hain jin ka raast istembaat Qur'an Majeed se to nahin hota lekin woh Uloom Tadbeer-e-Shakhs, Tadbeer-e-Manzil aur Ijtema'ee Muashiraati wo Iqtesadi Umoor ke aur Madina ke Ahem Mamdo wo ma'oon hote hain. Jaise Science, Falsafa, Riyazi, Sana't wo Hirfat waghaira jin ka janna Muashiraati Nuqta-e-Nazar se zaroori ho. Aise Uloom ko bhi "Ilm-e-Deen" se muta'lliq rakha gaya hai. Hazrat Rasoolullah SAS ne farmaya:- العلم علمان علم الابدان علم الادیان Ilm do hain. Abdaan ka Ilm -Adyaan ka Ilm.

Is ke ilawa "Uloom-e-Gair Shariyah mein ba'az aise hain jo mahez mazrat se Ta'lluq rakhte hain jaise ke jado ka Ilm ya aur isi qabeel ke mazrat rasah Uloom ko "Ilm-e-Deen" se qata'n ta'lluq nahin hai.

Allahu Ta'ala ke wajod aur is ki wahdaniyat par Iman wo Aeteqad ke ba'ad us ki talab paida hona fitri lazima hai. Jis ki tauzih Deedar-e-Khuda ki bahes mein ki gaee hai. Is bahes mein jin Umoor ko wazeh kiya gaya hai us se mutashareh ho ke Wujood wo Tawheed-e-Bari Ta'ala ka Ilm wo Eqaan "Asl" hai aur is "Asl" ki nisbat ke lehaaz se is ki Nazil ki huwee shariyat "faro". Kuin ke jab tak Khuda par Iman na laya jaye us ke bhaije huwe Khalifah aur us ki Nazil ki huwee Shariyat par Iman kaise laya jasake ga. Chunache Taleem-e-Islam mein Iqraar-e-Tawheed ko muqaddam rakha gaya hai jo pahla Kalimah-e-Taiyabah ke naam se mashhoor hai aur fil-haqeeqat, Nubuwat wo Shariyat ki zaroorat, Iqraar wo Muarifat-e-Tawheed hi ke liye hai.

Pas Ilm-e-Tawheed ka Eqaan jis darje taraqqi payega utna hi Ta'leem-e-Shariyat se istefade mein kamal hasil hoga. Jo

tauwiyat chiraagh aur is ki roshini ki hai wahi nau-wiyat Uloom-e-Mukashifah wo Uloom-e-Shariya ki hai. Tawheed par Iman wo Aeteqaad har fard ka zati muamilah hai. Is ke Tufail Uloom-e-Shariya se khud mustafeez hona aur dosraun ko fayedah pahunchana har aik ki quwwat-e-Iman aur salahiyat-e-Ifadah par munhasir hai. Yahan Shariyat wo Tareeqat mein Tafreeq hone ke guman ka koi mauqa nahin hai. Hum ne Faraez-e-Vilayat ke bayan ke tahet is amr ki tauzih kardi hai. Mulahez ho. Is ke ilawa “Uloom-e-Mukashifah” wo “Uloom-e-Shariyah” par Sufiyah wo Muhaqiqeen ne aik nau-wiyat se bhi bahes ki hai, maslan Uloom-e-Shariyah waghairah ka Ilm, Aql se Ta’lluq rakhta hai aur Umoor-e-Mukashifah ka Ilm, “Ishq” se Ta’lluq rakhta hai. Is lehaz se jis tarha Ishq aur Ilm mein farq hai usi tarha Uloom-e-Mukashifah wo Uloom-e-Shariyah mein bhi farq hai. Ishq ka pahla lazimah “Eqaan-e-Taam” hai jis ka natijah yeh hota hai ke baghair kisi raib wo tazabzub ke Muqallidanah Shan Jalwahgar ho jati hai. Goya Ishq ka lazmah Taqleed hai ya Ishq ke liye Taqleed lazim! Isi liye Muhaqiqeen-e-kiram ne taqleed ko Ishq ka dosra naam diya hai. Hazrat Ba-Yazeed Bistami RA ko dekho ke unhun ne Aan-Hazrat SAS ki Taqleed mein kis qadar baleeq ahtiyaat barti hai. Aap ne Kharboozah is bina par khane se ahteraaz kiya tha ke unhein ma’loom na tha ke Hazrat Nabi SAS ne yeh phal kis tarha tanawal farmaya hai.

کیفیتہا خیزد از صہبائے عشق ☆☆☆ ہست ہم تقلید از اسمائے عشق!

کامل بسطامؒ در تقلید فرد ☆☆☆ اجتناب از خوردن خربوزہ کرد

اند کے اندر حراے دلنشیں ☆☆☆ ترکِ خود کن سوے حق ہجرت گزیں

(اقبال)

Chun ke Taqleed-e-Ahkaam-e-Shariya ke liye Ishq bunyaadi haisiyat rakhta hai aur Ishq ka Irteqa' Uloom-e-Mukashifa wo Mua'mila hi se hosakta hai is liye Sufiya wo Muhaqiqeen ne in Uloom ko Farz-e-Ain qarar diya hai.

عقل و دل و نگاہ کا مرشدِ اولیں ہے عشق ☆☆☆ عشق نہ ہو تو شرع و دیں بتکدۂ تصورات (اقبال)

Jo Hazraat, Khalifatullah ki Sohbat mein the un ko badi suhulat yeh hasil thi ke Khalifatullah ki zaat se apni-apni iste'dad wo salahiyat ke muafiq istefadah kar sakte the. Us ke amal ko dekh kar apna amal durust karlete aur jin masa'el mein shubhaat hote rafa' karlete the. Is tarha ba-lehaz-e-Taqleed wo Ilm wo Amal, Deen ke baland Maratib par faez ho-jate the. Hatta ke un ki Namaz Me'raaj-e-Mu'mineen ki haisiyat rakhti thi.

Riwayat hai ke Hazrat Mahdi AS jab Khurasan mein the aik Aalim, Khidmat-e-Faiz-e-Darajaat mein hazir huwa aur arz kiya ke Aap ke saathi Namaz ke Ahkaam nahin jante hain. Aap ne farmaya mujhe Ilm nahin yeh log Dadhiyan lambi karchuke aur itna nahin jante. Un se kaho ke aik dosre se seekhein. Phir chand din ba'ad aik dafa isi Aalim ne arz kiya ke Aap ke saathi Namaz padhna nahin jante hain. Aap ne farmaya ke aisi Namaz jaisi ke yeh ada karte hain tum ada to kar lo. (Riwaya 163) Insaf Nama Bab dahum mein yeh Riwayat Miyan Malik Jio Bin Barkhurdar RZ se marwi hai. Is Riwayat se do batein ma'loom ho rahi hain. Aik yeh ke Hazrat AS ne Shara'ye-Uloom seekhna ki zaroorat zahir farmaee aur Hukm diya ke jo na jante hon un se kaho ke seekhein. Dosri yeh ke Aap AS ki Faiz-Ma-aab wo Tarbiyat ke Tufail Aap ke mutabe'een ki ibadat sirf paband-e-rasmiyaat hi na thein balke Manan Aalaa Maratib ke hamil thein. Is liye us Khurasani Aalim ko Hukm diya ke tum bhi aisi hi Namaz ada karein jaisi ke yeh meri Sohbat mein rahne ki wajhe se ada

kar rahe hain.
Ustaduna Khan Allama ne yahan is waqiye ke zikr ki zaroorat zahir farmaee ke 1241 H. mein jab ke Conference Mahdaviyan -e-Hind ba-maqaam Chan-Patan ba-sadarat Maulwi Muhammad Bahadur Khan Sahib (Bahadur-e-Yar-Jung al-mash-hoor Qaed-e-Milat Marhoom) muna'qid huwi thi aik ijlas mein yeh faqeer taqreer kar raha tha, asna-e-taqreer sada-e-mausoof ne khawhish zahir ki ke "Hazrat Imamuna AS ki nisbat" Mumaniyat-e-Tahseel-e-Ilm" ke ahkaamaat jo mash-hoor hain aur jin par ba'az Mukhalifeen ne aeteraaz bhi kiye hain us-ki Haqeeqat wazeh ki jaye. "Ahqar ne us waqt in Khiyalaat ka izhaar kiya.
Mahdi-e-Mau'ood Khalifatullha Aaftab-e-Vilayat-e-Muhammadia ke faizaan se jo log mustafeez horahe the goya woh Deen ke asal maqasid, Irfaan ke manazil taye kar rahe the. Ishq ki lau un-mein paida hojati thi jo "Uloom-e-Mukashif wo Muamilah" ki asal hai aur Zikr-e-Khafi ki talqeen se Noor-e-Yaqeen un mein jalwagar hojat the. Tareeq-e-Ibadat, ehtemami masael aur aam mua'milaat ke zaroori ahkaam waqtan fawaqtan hasbe mauqa wo zaroorat maloom hote jate the. Is ki tahseel ke liye khas taur par munhamik hojane ki zaroorat na hote thi khaw ahkaam-e-zawahir ki tahqeeq ho-ya Masael-e-Bati lo tashih, Hazrat Mahdi-e-Mau'ood AS ki zaat-e-Qudsi Sifaat se istefada lazim tha kuinke yeh aik ahem aor qataee zarya maujood tha.
Jis tarha din mein jab ke Aaftaab-e-Aalam Zia-baar ho, ghee aor tail ke Chiragh ya barqi qamqame roshan karna ablihi ka mujib ho jata hai isi tarha Aaftab-e-Vilayat-e-Muhammadia ke hote huwe Mufassireen wo Muhaddiseen wa Fuqaha ki tasaneef wa taleefaat ki taraf rujoo hona ghair zaroori, be-mahel, la-hasil tha. Isi liye Hazrat Mahdi AS ne apne batlaye

huwe mashaghil ko chod-kar man-mane mazameen wa kutub ka muta'liya karne se baaz rakha hai. Jin riwayaat mein kitab ke muta'liye aor tahseel-e-Ilm ki Mumaniyat paee jati hai us-ki illat-e-ghaee yahi hai kuinke Ummul-Kitab (Qur'an) ka hasil jo Ishq-e-Ilahi hai isi se apne mutabieen ko Bahra mand aor ahwaal wa maqamaam ke aala madarij se mustafeez karna maqsood tha. Hazrat Mahdi AHS ne farmaya hai ke:-
"قرآن عشق نامہ است" (نقلیاتِ میاں سید عالمؒ) Qur'an Ishq Nama hai. Isi liye Ishq ko Ummul-Kitab bhi kahte hain, jab ke ta'aleem-e-Ishq, Ummul-Kitab hai aur Ishq Uloom-e-Mukashifah ke liye lazim hai aor Hazrat Mahdi AS ne apne Mutabaeen ko Ishq hi ki ta'leem di aur asi ke irteqa' mein munhamik wo mashghool rakha to is-ka yeh matlab huwa ke Hazrat AS ne Ilm-e-Deen jo Shaq-e-Muhaqqiqeen-e-Akabir-e-Sunnat ke pas Farz-e-Ain Musallam hai isi ki ta'aleem wa tarbiyat ba-Hukm-e-Khuda-e-Ta'aala nehayat ehtemaam se farmaee. Jis ke zarye "فنا فی اللہ بقا باللہ" Ka darja hasil hosakta hai.

Imamuna AS ne isi daulat ke khazane lutaye aor apne Sahaba Kiram RZ ko isi mein munhamik rakha aor yahi Aap AHS ke shayaan-e-shan tha. Is ahem maqsad ke husool mein jo kaam bhi hayal aasakta ho us masrufiyat se mana' farmadiya karte the. Is Haqeeqat ki maujoodagi mein yeh kaise kaha ja sakta hai ke Aap AS ne "Tahseel-e-Ilm" se mutlaqan mana' farmadiya hai. Pas man-na padega ke Ilm-e-Deen ke ahem Hisse ki takmeel se jo Farz-e-Ain tasleem kiya jata hai mustafeez farmaya. Jis ke liye is se bahtar Qataee wo wajibul-Iqaan wa masoom anil-qata wo Nisyan Hasti se istefadah ka mauqa hasi hona muhal tha.

ILM NE MUJH SE KAHA, ISHQ HAI DIWANA PAN
ISHQ NE MUJH SE KAHA, ILM HAI TAKHMEEN WO ZAN
BANDA-E-TAKHMEEN WO ZAN KIRM-E-KITABI NA BAN

ISHQ SARAPA HUZOOR, ILM SARAPA HIJAB
ISHQ KI GARMI SE HAI, MA'RIKA -E- KAENAAT
ILM MAQAAM -E- SIFAAT, ISHQ TAMASHA -E- ZAAT
ISHQ SUKOON WO SIFAAT, ISHQ HAYAT WA MAMAAT
ILM HAI PAIDA SUWAL, ISHQ HAI PINHAN JAWAB
ISHQ KE HAIN MUA'JIZAAT, SALTANAT WO FAQR WO DEEN
ISHQ KE ADNA GULAM SAHIB-E- TAAJ WO NAGEEN
ISHQ MAKAN WO MAKEEN, ISHQ ZMAN WO ZAMEEN
ISHQ SARAPA YAQEEN, AUR YAQEEN FATH-E-BAAB
SHAR'-E-MUHABBAT MEIN HAI , ISHRAT-E-MANZIL HARAM
SHORISH -E-TUFAN HALAL, LAZZAT -E- SAHIL HARAM
ISHQ PE BIJLI HALAL , ISHQ PE HASIL HARAM
ILM HAI IBNUL KITAB, ISHQ HAI UMMUL KITAB (IQBAL)

Is ke ilawa mustanad Riwayaat se sabit hai ke Hazrat Mahdi AS ne Uloom-e-Shariya ki tahseel se bhi mana' nahin farmaya hai chunache Riwayat hai ke:-

Ulama ne suwal kiya ke Aap Ilm padhne se mana' karte hain? Hazrat AS ne farmaya ke Banda Muhammad Rasool Allah SAS ka tabe' hai jo kuch Hazrat Rasool Allah SAS ne mana' na farmaya ho Banda kaise mana' karega. Banda Allahu Ta'ala ke Hukm aur Allahu Ta'ala ki kitab ke Hukm se Zikr-e-Dawam ko Farz kahta hai jo kuch Mana'-e-Zikr ho woh Mamnoo' hai (Riwayat 22)

Deen-e-Islam ka Falsafa-e-Akhlaq Tasawwuf itna Arfa'a wo

Aala aur mukammal hai ke jis ki har baat mein khubi hi khubi hai. Uloom-e-Shariya ki tahseel ke bhi aadaab hain. Izzo Jaah, Kibr wo Ghuroor, Mujadila wo Mukabira, Fitna wo Fisaad se bachne ki zaroorat rahti hai. Nafs-e-Ammarah ke Ghalabe wo Tasallut se bach kar sirf Deen hi maqsood rahna lazim hai warna yahi Deen jo Uloom-e-Shariya se mutaliq hai “Hijab-e-Akbar” ban jata hai. Isi liye Hazrat Mahdi AS ne farmaya:-

" کسے که بسیار خواند ۔ بسیار خوار شده غلبۂ طلبِ دنیا گردد و گرنه در عجب افتداء

انچه بنده گوید براں عمل دارید تا بینا گردید۔(روایت 173)اور(حاشیہ شریف)

Yani jo shakhs bahut padh leta hai Talab-e-Duniya ke galabe ki wajhe (Deeni Haisiyat mein) bahut khawr ho jata hai. Agar yeh nahin to ajab (Ghuroor) paida ho jata hai is liye Banda jo kuch kahta hai us-par Amal karo take Deedar-e-Ilahi se Musharraf ho sako.”

Aksar aisa bhi hota hai ke Sada-Lao ummi, qabooliyat-e-deen mein un padhe likhe aadmiyaun par sabqat le jate hain jo Kaj Fitrat aur Ziddi wo hat dharm waqe hon kuinke jin logaun ka mailan-e-tabaee nafs parst ki tarf na ho un ko bhi Ilm bhi aajaye aur Ilm se islah ke bajaye apne khawhishaat-e-nafsani ka itteba’ karne mein Ilm se madad leni lagein to laziman “Man hum cheeze hastam” ka takhaiyyul un ke quwa-e-nafsania par taari rahe ga. Jis ki wajhe apne musallimaat aur apne ghaor kardah khiyaalaat ke khilaf baat sunne aur apni islah ki taraf mayal hone ki un se bahut kam tawaqqo ki ja sakti hai. Isi liye Hazrat Isa AS ka farman naql kiya gaya hai ke:- “Mein Allah ke hukm se Murde ko Zindah kardene mein a’ajiz nahin hun lekin Aalim Ahmaq ki Tafheem se a’ajiz huin. (Riwayat 163)

علم اگر کج فطرت وبد گوہر است ☆☆ پیشِ چشمِ ما حجابِ اکبر است (اقبالؒ)

Hazrat Mahdi AS ne apne Sahabi Bandagi Shah Ne’mat RZ se

farmaya ke

"اگر شما پیش ازیں علم خواندہ بودے مرا قبول نہ کردید"۔

Agar Shuma paish-e-azein Ilm Khawnanda boode mira qubool na kardaid."

Yeh Riwayat Insaf Name mein bhi darj hai. Muallif-e-Hadiya-e-Mahdavia ne is riwayat se yeh natijaa nikala hai ke Imamuna AS par be Ilm Jahil log hi Iman laya karte the. Halanke Hazrat Syed Khundmir RZ aur deegar Hazraat ki talifaat jo Arabi wo Farsi zabat mein Saboot-e-Mahdiyat par likhi gaee hain Muallif-e-Mazkoor ke zair-e-nazar thein aur Qazi Muntkhab Uddin Junairi RZ waghaira jaleelul qadr Ulama ki aik Taweel fehrist se nawaqif na the. Kuinke un sab ka Zikr un kitabaun mein maujood tha. Jin par se unhun ne aeterazaat waza kiye hain. Is ke ilawa Tawareekh-e-Aghiyaar mein bhi is ke Tazkere maujood the. Yeh sab tafseelaat, Mauallif-e-Hadiya ke paish-e-nazar thein. Kiya in haqaiq ki maujoodagi mein in ka Mazkoorus-sadr bayan in hi ke mailan-e-taba'ee ka aaeenadaar nahin hai?

Is ke qata-e-nazar mana'-e-Ilm ke bare mein jin kitabaun ki Riwayaat par se unhuin ne aeteraaz kiye hain un mein yeh Riwayat bhi maujood hain. Maslan Riwayat hai ke:- "Agar koi Hazrat Mahdi AS se arz karta ke ijazat ho to Ilm-e-Zahiri ki tahseel chod duin. Agar Wa'iz hot to arz karta ke Wa'az chod duin, agar Kasib hota to arz karta ke Kasab chod duin ta ke Zikr qaem ho. Har aik ko jawab farmate ke kuin chodte ho Zikr ki koshish karo." (Riwayat 167)

Neez Riwayat hai ke: "Hazrat Mahdi AS ne farmaya jo shakhs Ilm na padha ho, Bayan-e-Qur'an kare to woh be-diyanat hai magar Sama' ke tariqe par jo kuch suna ho Naql ki tarha bayan kar de (to muzaeqah nahin) Riwayat 136

Neez aik Riwayat aage mazkoor ho chuki ke Mana'-e-Ilm se

muta'liq Ulama ke jawab mein Aap AS ne farmaya: "Hazrat Rasoolullah SAS ne jo mana' na farmaya ho Banda kaise mana' karege. (Riwayat 22)

Maqaam-e-ghaor hai ke yeh Riwayaat unhuin ne kitabaun mein majood hain jo Muallif-e-Mahdavia ke zair-e-nazar thein. In Riwayaat ko chupa rakh kar mahez apne mansha' wo niyyat ki takmeel ki garaz se sirf muhtaaj-e-tashreeh wo tatbeeq Riwayaat ko paish karke Mukhalif mafhoom aayad kardene ki aisi koshish ko be-diyaanati aur asbiyat-e-jahiliyah ke siwaye aur kiya kaha jasakta hai.

Is ke ilawa unhin kitabaun mein aisi Riwayaat bhi majood hain ke Hazrat Mahdi AS ne jin Sahaba RZ ko pahle mutalliye se mana' farmaya tha ba'ad mein khud ijazat marhamat farmaee hai chunach Abdul Fatah RZ se Riwayat hai ke: "Shahr-e-Naharuwala mein Bandagi Miyan Nizam RZ ke haath mein, Kitab-e-Mizaan dekh kar Harzat AS ne poocha kiya padh rahe ho? Arz kiya Kitab-e-Mizaan hai, Hazrat ne un ke haat se kitab lelee aur chle gaye. Chand din ba'ad Nagore mein bhi Miyan Mazkoor ke haat mein kitab dekh kar mana' farmaya. Is ke ba'ad unhuin ne Ilm padhne ki hawas poori tarha munqate' kardi. Aik arsa ba'ad Khurasan mien Hazrat Mahdi AS ne Miyan Nizam Razi Allahu Anhu se farmay ke kuch Ilm-e-Hadees padho, jab koi qabil ho jaye to us ke liye padhan ba'as-e-nuqsaan nahin (Insaf Nama Baab 10)

Neez Riwayat hai ke:- "Miyan Shah Nizam RZ, Qailullah ke waqt haat mein Hadees ki kitab rakhe huwe the. Ittefaqan Hazrat Mahdi AS tashreef laye aur farmaya ke Miyan Nizam RZ kiya mutalliya kar rahe ho? Arz kiya ke Hadees (ki kitab) hai. Aap AS ne farmaya Hadees ki kitab rakh do Zikr mein Mashghool raho. Aik arsa guzarne ke ba'ad Hazrat Mahdi AS, Miyan Nizam RZ ke hujre mein tashreef laye aur farmaya woh

Hadees (ki kitab) kahan hai jis ka tum mutalliya kar rahe the? Miyan Nizam RZ ne arz kiya kahein rakh kar bhool gaya huin. Farmaya dhoond lao. Aap ne woh kitab talash karke paish kardi. Hazrat AS ne farmay ke Hadees ki is kitab ka mutalliya karo is mein bhi maqsood-e-Khuda hai. (Riwayat 161) Neez Riwayat hai:-

Aik roz Hazrat Miran Syed Mahmood RZ apne haat mein kitab rakhe huwe the. Hazrat Mahdi AS ne pooch kaunsi kitab hai? Aap RZ ne arz kiya "Tamheed" hai. Farmaya Zikr ki koshish karo take kaifiyat paida ho is ko samjhne ki quwwat hasil ho. (Riwayat 166).

In Riwayaat se zahir hai ke Imamuna AS ne kitab ke Mutalliye se ya Ilm hasil karne se ba'az waqt mana' jo farmay is ka aik maqsad Noor-Iman" ki quwwat badhana bhi tha kuinke Qur'an samajhne ke liye Noor-e-Iman hasil rahna aik bunyaadi amr hai. Isi liye Aap AS ne yeh bhi farmaya ke "Qur'an samjhne ke liye Noor-e-Iman kafi hai." (Riwayat 165) kuin ke is ke baghair Aeteqaad wo Jazim aur Yaqeen-e-Wasiq aur matalib ka inkeshaaf hasil hona dushwaar hai.

اِک دانشِ نورانی اِک دانشِ برہانی ☆☆☆ ہے دانشِ برہانی حیرت کی فراوانی (اقبالؔ)

Ab yeh baat bakhoobi zahir ho chuki ke jo log Hazrat ki Sohbat mein the un ka Maqsad "Ilm-e-Laddunni" ki tahseel tha. Is liye Hazrat AS ke batlaye huwe mashaghil mein un ka inhemaak zaroori tha. Har aik ki salahiyat ke lehaaz se jo umoor us ke inhemaak wo mahwiyat mein khalal andaaz hone wale hon un umoor se Aap AS ka mana' farmana husool-e-maqsad ke iqteza ke ain mutabbiq tha. Khaw woh Tilawat-e-Qur'an wo Hadees wo Tafseer hi kuin na ho. Aaj bhi jo Mu'min is janib mael hon us par apne Murshid-e-Tareeqat ki Hidayaat ki pabandi Aashiqana aur Walehana jazbaat ke saat lazim hoti hai. Isi liye Hazrat Mahdi AS ne farmaya:- "Agar

koi shakhs aik hazaar saal Ibadat kare aur woh Ibadat Maqbool shudha bhi ho to woh Bande ki aik Nazar ke asar ke barabr nahin hai. (Riwayat 109) kuin ke Aap AS ki nazar kimiya' asar se maqsood-e-ibadat ya'ni Ma'bood-e-Haqeeqi ka Irfan Hasi ho jata tha.!!

علم کی حد سے پرے بندۂ مومن کے لیے ☆☆☆ لذتِ شوق بھی ہے نعمتِ دیدار بھی ہے (اقبال)

☆☆☆☆☆

TAUZIH-E-RIWAYAAT DAR BAYAN-E-FAZAEL-E-SAHABA RZ

Riwayat 272 mulaheza ho ke Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke "Mere ba'ad aise log bhi raheinge jin se Aqamat-e-Deen hogi. Neez apne Sahaba RZ ko "As-haab-e-Sufah" ki sifaat se muttasif hone ki basharat ata farmaee. (mulaheza ho Riwayat 69) Isi liye "Sawaneh-e-Sahabaa-e-Mahdi-e-Mau'ood AS" mein Raza wo Tasleem, Sabr wo Tawakkal aur Fana wo Naisti ki Aala Misalein paee jati hain. Akhlaq wo Aadaab-e-Sahaba RZ ke bayan mein jo Riwayaat is kitab ki hadd tak darj hain un ke muta'liye se wazeh ho sakta hai ke apne Muas-sireen wo Fuqra'-e-Daira wo Muta'qideen wo Aghyaar ke saath un ke Akhlaaq wo Aadaab kiya the. (Riwayat 248) Mulaheza ho ke:- Ba'az Muhajireen RZ ne Hazrat Bandagi Miyan Syed Mahmood RZ se kah diya ke Miyan Syed Khundmir RZ apne ko tamaam Sahaba RZ par Fazilat dete hain. Hazrat Bandagi Miyan RZ ko is ki khabar mili to Aap RZ ne farmaya:-

"بندہ گاہے خود را بر یاراں فضل ندادہ است کہ حضرت میراں علیہ السلام دائم نیستی و فنا فرمودہ اند۔ فضل دادن صفتِ ہستی است۔"

Ya'ni Bande ne Sahaba RZ par kabhi apna Fazl nahin jitlaya hai kuin ke Hazrat Mahdi AS ne hamesha Naisti aur Fana ki Ta'leem farmaee hai. Fazl jitlana to Hasti ki sifat hai. (Insaf Nama Baab 17) mein bhi yeh Riwayat bayan huwe hai. Is se zahir hai ke jab Sahaba-e-Mahdi-e-Mau'ood ke Aamaal ki bunyaad Naisti wo Fana par thi to un ke Akhlaaq wo Aadaab ke Maratib Muhtaaj-e-Bayan Nahin hain.

☆☆☆☆☆

TAUZIH-E-RIWAYAT #249

Translation:- Is Riwayat ka khulasa yahan darj kiya ja raha hai ke Hazrat Mahdi-e-Mau'ood AS (2) Jawanaun, Miyan Syed Mahmood RZ aur Miya Syed Khundmir RZ ke bare main Allahu Ta'ala ki taraf se ma'loomaat horahe the. Lekin Hazrat AS ne abhi zahir nahin farmaye the. Idhar Hazrat Syed Khundmir RZ ko bhi is waqt jab ke woh aur Hazrat Syed Mahmood RZ Namaz-e-Asar ki jama'at mein bazoo-bazoo the ma'loom huwa ke:

فَبَدَّلَ الَّذِيْنَ ظَلَمُوْا قَوْلًا غَيْرَ الَّذِيْ قِيْلَ لَهُمْ ۔ الخ (سورۃ البقرۃ۔59)

Translation:- Un logaun ko jo baat kahi gaee thi is ke bajaye un huin ne jo baat badal di zulm kiya.
Hazrat Syed Mahmood RZ se aahista is Ilm ka Zikr kiya to un huin ne "Ammana-wo-Saddaqna" kaha. Is Riwayat mein jo aayat aaee hai yeh Sura Baqra mein Hazrat Musa AS aur Aap ki Qaom ke waqiyaat ke silsile mein Bayan huwi hai. In logaun ko Hidayat ki gaee thi ke;" حِطَّہ " kahein;

"قُوْلُوْا حِطَّةٌ نَّغْفِرْ لَكُمْ خَطٰيٰكُمْ وَ سَنَزِيْدُ الْمُحْسِنِيْنَ﴿58﴾ (سورۃ البقرہ)

Ya'ni "حطه" kaho ta ke tumhari khataein Hum bakhsh dein, aur

tumhari Naikiya ziyadah karein. Magar unhun ne "حطه" ke bajaye حنطًا حمتًا (surkh gihuin) kaha. Tauba"توبه" ke bajaye un huin ne Khane ki cheez talab ki goya batlaee huwe baat ko un huin ne badal diya.

Hazrat Syed Khundmir RZ ko is Aayat ki taraf Ghaib se tawajjhe dilane ka matlab yeh hai ke Allahu Ta'ala ki taraf se Aap ko yeh ma'loom karaya gaya ke Syedain RZ ki Fazilatein wo Khususiyatein Hazrat Mahdi AS zahir farmadein ge us ko jo Fazael wo Khasael ma'loom karaye jaein un mein koi tabdeeli nahin kareinge. Isi liye Hazrat Syed Mahmood RZ ne آمنا و صدقنا kaha. Ya'ni be shak Hazrat Mahdi AS baghair kisi tabdeeli ke farmaeinge. Chunache aisa hi huwa. Hazrat Mahdi AS ne is waqt tamaam Sahaba RZ ko Basharat se sarfaraz farmaya aur tamaam Sahaba RZ mein (2) jawan Miyan Syed Mahmood RZ wo Miyan Syed Khundmir RZ ki khusushiyat ko Farishtaun mein Jirail wo Mikail ki Khususiyat se Tashbih di.

Translation 249:- Wo neez ba'aze Muhajireen RZ guftanad ke Hazrat Miran AS kudam waqt takhsees-e-do jawanan kardah-and. Guftanad dar waqt-e-Asr Miran Syed Mahmood wo Miyan Syed Khundmir Razi Allahu Anhuma yak ja bara-e-Namaz Aistadah boodand hum dar Namaz Miyan Syed Khundmir RZ ra Haq Ta'ala ma'loom shud:-

فَبَدَّلَ الَّذِيْنَ ظَلَمُوْا قَوْلًا غَيْرَ الَّذِىْ قِيْلَ لَهُمْ ۔۔ الخ (سورۃ البقرۃ۔59)

Ba'ad az Namaz dar goosh-e-Miran Syed Mahmood RZ, Miyan Syed Khundmir RZ guftanad ke ein chunein ma'loom me-shawad. Miran Mahmood RZ ba-aawaaz -e-baland farmudand "آمنا وصدقنا" Miyan Syed Khundmir Beet khawnadand wo dar hujrah raftanad.

بیت

خدا آں عابداں را برگزیند که در راہِ خدا خود را نہ بیند

Baa dar khilwat az Haq Ta'ala ba-itaab (ba-Hazrat Miran AS) ma'loom shud ke Haq poshi chura kardi jawab dadand Khuda Wanda cheeze Hujjat bayad. Ba'az ma'loom shud ke Sunnat-e-Ma chunein jariyast.

مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِّلّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِهٖ وَرُسُلِهٖ وَجِبْرِيْلَ وَمِيْكٰىلَ فَاِنَّ اللّٰهَ عَدُوٌّ لِّلْكٰفِرِيْنَ ﴿98﴾

(سورۃ البقرہ)

Hazrat Miran AS hama Biradaran ra basharat farmudand wo laikin basharat-e-do jawanan takhsees ast hamchun darmiyan-e-Farishtagaan Jirael wa Mikael Alaihi Mas salaam.

Translation 249:- Neez (Riwayat hai ke) Ba'az Muhajireen RZ ne suwal kiya ke Hazrat Miran AS ne (2) jawanaun ki Takhsees kis waqt bayan farmaee hai. Jawab diya gaya ke Asr ke waqt Miran Syed Mahmood, Miyan Syed Khundmir Razi Allahu Anhum aik jaghe Namaz mein khade the. Namaz ki halat mein Miyan Syed Khundmir RZ ko Allahu Ta'ala ki taraf se ma'loom huwa ke;

فَبَدَّلَ الَّذِيْنَ ظَلَمُوْا قَوْلًا غَيْرَ الَّذِيْ قِيْلَ لَهُمْ ... الخ (سورۃ البقرہ۔59)

Pas badal dala un zalimaun ne aik aur Kalima jo khilaf tha is kalime ke jis ki un se farmaish ki gaee thi.(سورۃ البقرہ۔59)

Namaz ke ba'ad Miran Syed Khundmir RZ ne Miran Syed Mahmood RZ ke kaan mein (Aahista) kaha ke mujhe aisa ma'loom huwa hai. Miran Syed Mahmood RZ ne baland aawaaz se farmaya "اٰمَنَّا وَصَدَّقْنَا" Miyan Syed Khundmir RZ ne yeh Beet padhi aur hujre mein chale gaye.

Translation of Beet;- Khuda-e-Ta'ala unhein A'abidaun ko bargazeedah farmata hai jo khuda-e-Ta'ala ki raah mein apne par nazar nahin rakhte hain.

Phir khilwat mein (Hazrat Mahdi AS ko) Itaab ke saat ma'loom huwa ke Haq baat chúpate kuin ho? Jawab diya ke Khuda Wanda! Kuch Hujjat (Aijaaz) bhi chahiye. (Baar-Gaah-

e-Rabbul Izzat se) ma'loom huwa ke Hamara tareeqa isi tarha jari raha hai.

Translation of Aayat:- Jo koi Allahu Ta'ala aur Us ke Farishtaun aur Us ke Rasoolaun aur Jirael wo Mikael ka dushman hai pas be-shak Allhu Ta'ala (un) Kafiraun ka dushman hai. (سورۃ البقرہ۔ 98)

Hazrat Mahdi AS ne (isi waqt tamaam Sahaba RZ ke Haq mein Basharatein bayan farmaee hain. Lekin (2) jawanaun ki Basharat usi tarha makhsoos hai jaise ke Farishtaun mein Jirael wo Mikael AS (ki Khusoosiyat) hain.

☆☆☆☆☆

TAUZIH-E-RIWAYAT #253

Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke bhai Syed Mahmood RZ ko Sair-e-Nubuwat hai aur Syed Khundmir RZ ko Sair-e-Vilayat hai. Sirf is Riwayat ki bina par Sair-e-Nubuwat ko "Kul" aur Sair Vilayat ko "Juz" kahna sahih nahin hai kuin ke agar Sair-e-Nubuwat mae Vilayat aur Sair-e-Vilayat se sirf "Vilayat" murad hoti to albatta yeh kahna durust hota lekin yahan Sair-e-Nubuwat se Sair-e-Zaat-e-Mustafa SAS aur Sair-e-Vilayat se Sair-e-Zaat-e-Mahdi AS murad hai chunan che yeh Tauzih khud Riwayat se sabit hai ke:-

"Aik roz Hazrat Mahd AS Hazrat Mustafa SAS ki Vilayat ki Fazilat bayan farma rahe the is asna mein Aap AS ne farmaya ke Hazrat Rabbul Izzat ka farman ho raha hai ke Aey Syed Muhammad (AS) jahan Vilayat khatm hogi wahan bahut sare qaem maqaam Anmbiya' hon ge. Ba'az ko Hazrat Ibrahim AS ki Sair hasil hogi. Miyan Syed Khundmir RZ ne suwal kiya,

kisi ko Sair-e-Mustafa SAS wo Sair-e-Mahdi AS bhi hasil hogi? Aap AS ne farmaya han! Miran Syed Mahmood (RZ) ko Sair-e-Mustafa (SAS) aur tum ko Bande ki Zaat mein Sair hai. (Mulaheza ho Riwayat 258).

Syed-ain RZ ke martabe ke Ta'iyyun ke liye bhi yeh aik Muhkam aur wazeh Riwayat hai is Tauzihi Riwayat ki raushini mein har shakhs samjh sakta hai ke agar Sair-e-Nubuwat ko "Kul" aur Sair-e-Vilayat ko "Juz" kaha jaye ga to is se Tasweeyat-e-Khatimain Alaihim-Massalam ka muttafiq Alaih aqeeda mutasir ho jaye ga aur koi Mahdavi is baat ko tasleem nahin kar sakta. Hazrat Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ne Risala-e-"Ba'az-ul-Aayaat" mein tahreer farmaya hai ke:-

المهدی یکون موصوفا بجمیع صفات رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم صورۃ و معنا ویکون مظہر الاسماء الالٰہیۃ کلہا کمان کان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم۔

Translation:- Hazrat Mahd AS Hazrat Rasoolullah SAS ki tamaam Sifaat-e-Zahiriya wo Batiniya se muttasif hon ge aur tamaam Asma-e-Ilahiya ke isi tarha mazhar hon ge jis tarha ke Rasoolullah SAS hain.

Aayaat wo Ahadees mein Hazrat Mahdi AS ki jo Khusoosiyaat aur Aap AS ke jo Maratib bayan huwe hain Hazrat Bandagi Miyan RZ ne un ko chand hi jumlaun mein bayan kar diya hai. Gharz hamare paas Tasweeyat-e-Khatimain Alaihimas-Salam jis tarha muttafiq-ilaih hai usi tarha "Tasweeyat-e-Syed-ain RZ" bhi na qabil-e-inkaar hai.

Is ke ilawa aur bhi Riwayaat hain jin mein ba'az Sahaba RZ ko ba'az Anmbiya' ki Sair hasil hone ki Basharat di gaee hai. Maslan (Riwayat 260) mulaheza ho ke "Aik roz Hazrat Mahdi AS ne (2) Sahaba RZ ko Alal-Yaqeen farmaya ke tum ko Sair-

e-Ibrahim AS hasil hai agar tumhari hayat hoti to aur tarraqi kar jate lekin hayat nahin hai. In do no mein se aik teesre din aur dosre Sahabi Nawein din rehlat kar gaye. Yeh Riwayat Insaf Nama mein bhi hai aik ka naam Miyan Mukhaddam RZ, aik ka naam Miyan Aziz-ullah RZ mazkoor hai.

Qur'an-e-Majeed aur Hadees-e-Shareefa se bhi ma'loom hota hai ke na sirf Hazrat Mahdi-e-Mau'ood AS ki khusoosiyaat bayan huwi hain balke Aap AS ke Mutabe'een ke Fazael wo Maratib ke bare mein bhi Isharaat wo Bayanaat maujood hain, maslan Hadees-e-Shareef hai ke:-

قال رسول الله صلى الله عليه و سلم انى لاعرف قوماهم بمنزلتى فقال الاصحاب كيف يكون يا رسول الله انت خاتم النبين و لانبى بعدک فقال يسوامن الانبياء ولكن بغبطهم الانبياء بقربهم و مقعدهم من الله وهم المتحابون فى الله۔ (تفسير كبير جلد ثانى)

Translation:- Farmaya Rasoolullah SAS ne mein aisi Qaom ko janta hun jo meri Manzil mein hai. Ashaab RZ ne arz kiya ya Rasoolullah SAS aisa kuin kar ho sake ga jab ke Aap Khatamun-Nabi-een SAS hain. Aur Aap SAS ke ba'ad koi Nabi na hoga. Aap SAS ne farmaya wo log Anmbiya to nahin hain lekin Allah se un ke Qurb aur Maqaam-e-Qurb ki wajhe Anmbiya' un se rashk karein ge aur wo sab Allahu Ta'ala se Muhabbat rakhne wale hon ge.

Hazrat Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ne is Hadees-e-Shareef ko apne Risala-e-Maktoob-e-Multani" mein darj kiya hai. Mauallif-e-Hadiya-e-Mahdavia ne is par bahut ta'an wo tanz kiya aur ilzaam aayad kiya hai ke is ka Hadees hona be-asl hai, bulke Hadees Waza' karne ka Jurm qaraar diya hai aur Mazmoon-e-Hadees ke bare mein bhi bahut kuch man maani ilzamaat aayat kiye hain ke Mahdavi apne Mahdi ke Sahaba ki nisbat Hazrat Rasoolullah SAS ke barabar hone ka

aeteqaad rakhte hain aur is lehaaz se un ke Mahdi, Hazrat Rasoolullah SAS se Afzal thahra-te hain. (Mulhiz az Hadiya-e-Mahdavia). نعوذباللہ من شرورالخناس ۔

Aise aeteqaad-e-bad ko Mahdaviyaun ki tarf mansoob karna Aaftaab par khak udane ka misdaaq hai. Halanke fil-haqeeqat Hazrat Syed Khundmir RZ ne aisi Hadees-e-Shareef darj farmaee hai jo Sadiyaun pahle Akabir-e-Ahle Sunnat ki kitabaun mein maujood thi. Is lehaz se Aap RZ par waza-e-Hadees ka ilzam aayad karne ki jo koshish ki gaee khud ba-khud Batil ho jati hai aur Imam-e-Fakhruddin Razi RA ke jaise Muhaqiq-e-Zaman ne apni muh-ti-bish-shaan Kitab, Kalamullah ki Tafseer mein darj kiya hai! Pas Sahet-e-Hadees se-ta'aluq rakhne wale tamaam aeterazaat, usoolan in Akabir-e-Ahl-e-Sunnat par aayat hojaein ge jin-jin Hazraat ne is Hadees ko paish kiya. Is ke qata-e-nazat "Maktoob-e-Multani" Ulama-e-Multan ke pas ba-taur-e-tableegh rawana kiya gaya hai. Aisi surat mein aik be asl Riwayat ko istemal karna baeed az Qiyaas bhi hai.

Bahar-haal yeh to sabit hai ke Hazrat Syed Khundmir RZ ne jo Hadees paish ki wo Akabir-e-Ahle-Sunnat ne bhi paish ki hai. Isi tarha mazmoon-e-Hadees par se jo ilzamaat aayad kiye gaye woh bhi khud ba khud batil ho jate hain kuin ke Mazmoon-e-Hadees Kalam-e-Rasoolullah hai aur isi nau-wiyat ki aik aur Hadees bhi hai ke Aan-Hazrat SAS ne farmaya ke:- "علماء امتی کا نبیائے بنی اسرائیل" Ya'ni meri ummat ke Ulama Anmbiya-e-Bani Israel ke jaise hain." Maqaam-e-ghaor hai ke kiya is Hadees ki wajhe se Ulama-e-Ummat-e-Rasoolullah SAS Anmbiya' ho sakte hain ya martabe mein Anmbiya-e-Bani Israel ke barabar qaraar diye ja sakte hain?

Is ke ilawa maeyar-e-sahet mein jahan Rawiyaun ki Saqahat wo sadaqat dekhi jati hai is ke saath-saath yeh dekhna bhi lazim hai ke Riwayat, Qur'an-e-Majeed ke mutabiq bhi hai ya nahin? Is lehaz se bhi ghaor kiya jaye to ma'loom hota hai ke yeh Hadees Qur'an-e-Majeed ki is Aaya-e-Shareefa ki Tafseer waqay huwi hai jo Allahu Ta'ala ne farmaya:-

يَآَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا مَنْ يَّرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِيْنِهٖ فَسَوْفَ يَأْتِى اللّٰهُ بِقَوْمٍ يُّحِبُّهُمْ وَ يُحِبُّوْنَهٗ لا اِذِلَّةٍ عَلَى الْمُؤْمِنِيْنَ اَعِزَّةٍ عَلَى الْكٰفِرِيْنَ ز يُجَاهِدُوْنَ فِىْ سَبِيْلِ اللّٰهِ وَ لَا يَخَافُوْنَ لَوْمَةَ لَآئِمٍ ط ذٰلِكَ فَضْلُ اللّٰهِ يُؤْتِيْهِ مَنْ يَّشَآءُ ط وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَلِيْمٌ ﴿54﴾ (سورۃ المآئدۃ۔)

Translation:- Aey Iman Walo! Tum mein se jab Deen se Murtid hone lago ge to Allahu Ta'ala aisi Qaom ko laye ga jis ke logaun se Allah muhabbat rakhta hai aur woh log Allah se muhabbat rakhte hain. Aur woh Mu'mineen ke muqabile mein narm aur Kafireen ke muqabile mein ghalib rahein ge aur Allah ki rah mein Jihad karein ge aur malamat karne Walaun ki malamat se nahin darein ge. Yeh Allahu Ta'ala ka Fazl hai jise chahe ata farmata hai. Allahu Ta'ala wosa't dene Wala Aleem hai.

Ba'az Mufassireen ne qaom se, Hazrat Abu Bakar RZ aur ba'az ne Hazrat Ali RZ aur ba'az ne Ansar RZ murad li hai. Is par daleel yeh bayan ki jati hai ke Aan Hazrat SAS ke ba'ad ba'az log Murtid hone lage to un Hazraat ne Irtedaad ke Fitna ko faro kiya. Lekin Tareekh-e-Islam se zahir hota hai ke in logaun par Murtid ka lafz fil-haqeeqat Sadiq nahin aa-sakta kuin ke woh pahle se Munafiq the. Khusoosan Fath-e-Makka ke ba'ad jab dushman aur Munafiqaun ki quwwatein poori tarha pamaal ho gaein to ba'az ne amn wo jan bakhshi hasil karne ke liye ba-zahir Islam Qubool karliya. Yahi log hain jo Aan-Hazrat SAS ke wisaal ke ba'ad mauqa pa kar Fitna barpa

karne lage the jis par Sahaba Kiram RZ ki munazzam taqat ne qaboo pa liya. Irtedaad ka itlaq is waqt hona chahiye jab ke koi dil se Iman laya ho aur ba'ad mein phir jaye. Lekin jo log Maslehat ke tahet ba-zahir Islam qabool kiye hon aur un ke quloob, ba-Dastoor Kafi wo Ba-Batin hon woh sab Munafiq kahlaye jane ke mustahiq hain. Aur haqeeqat bhi yahi hai ke woh Munafiq hi the. Warna Aan-Hazrat SAS ki Hayat-e-Tayyiba ke zamane mein jin logaun ne Aap SAS ke Faiz-e-Sohbat se istefadah kiya ho aur Aap SAS ke Sahaba Kiram RZ ki jaisi Muqaddas Hastiyan maujood hon to yeh kaise mumkin samjha ja sakta hai ke koi shakhs dil se Iman laya ho aur Aaftab-e-Islam ke zamane kamaal hi mein is ke anwaar wo barakaat se mahroom ho jaye. Albatta ba'az Rawiyaun ne in Munafiqeen ke liye "Murtid" who "Irtedaad" ka jo lafz

istemal kiya hai woh majaaz ki surat hai. Jin Mufassireen ne Qaom se "Sahaba RZ" murad li woh do wajhe se sahih nahin ho sakti. Aik to us waqt ke Fitna barpa karne walaun par "Irtedaad" ka itlaq bilkuliya sadiq nahi aata dosre yeh Aaya-e-Kareema mein "من یرتد"، "فسوف یاتی" yeh dono haal wo mustaqbil ke ma'ni de rahe hain. Agar haal ke ma'ni hote huwe kisi aur Qaom ki zaroorat ka Zikr be-mahel aur be zaroorat baat hogi.. Agar mustaqbil ke ma'ni liye jaein aur Qaom se Aan-Hazrat SAS ke Sahaba RZ murad li jaye to yeh bhi khilaf-e-waqiya ho jata hai kuinke Aayat ke alfaz se aane wali Qaom ki Paisheen Goee zahir ho rahi hai. Aur Sahaba Kiram RZ Mazkoorus-sadr Aan-Hazrat SAS ki laee huwi Qaom se hain jo Nuzool-e-Aayat ke waqt ba-zaat-e-khud majood the. Is ke bawajood un par mustaqbil mein laye jane ka mafhoom kuin kar sadiq aa sake ga!!!

Halan ke Aayat ke sauq-e-kalam se yeh zahir hota hai ke

Ummat-e-Rasool mein yeh aik Khalifatullah ki Paisheen Goee hai kuin ke "یاتی اللہ" ke ma'ni hain us Qaom ko layega. Aur Allah ke lane ka matlab yeh hai ke Allah ka Khalifah laye ga. Qur'an-e-Majeed mein aisi aur bhi nazeerein majood hain ke Allahu Ta'ala ne apne Khalife ka fe'l apni tarf mansoob farmaya hai. Maslan:- وَمَا رَمَيْتَ اِذْ رَمَيْتَ وَ لٰكِنَّ اللّٰهَ رَمٰى ج (سورۃالانفال۔17)

Translation:- (Aey Muhammad SAS!) Tu ne jis waqt (kankariyaan) phaink-ein tu ne nahin balke Allah ne phainki hain. Aur farmaya"-

فَاِذَا قَرَاْنٰهُ فَاتَّبِعْ قُرْاٰنَهٗ ﴿18﴾ (سورۃالقٰمٰته۔18)

Translation:- Pas jab Hum Qur'an padhein to tum is Qira't ki pairawi karo.

Is Aayat mein Hazrat Jirael AS ke Fe'l ka apne Fe'l bayan framaya hai. Isi tarha Qur'an se qabl ki Kutub-e-Samaviya mein bhi aisi misalein milti hain. Maslan ba'az Anmbiya aur Hazrat Rasoolullah SAS ki ba'sat ka Zikr in alfaz mein maujood hai.

فقال جاء الرب من سینا و اشرق لھم من سعیر و تلاء تلاء من جبل فاران داتی من ربوات القدس و عن یمنیه نار شریعة لھم (سفر التیثیه اصحاح 23 آیت 2)

Translation:- Pas is ne kaha ke Parwardigaar Saina se aaya aur un ke liye Sair se Roshan howa aur Kurra-e-Faraan se chamka aur aaya das hazaar Qudsi-yaun ya'ni Farishtaun ke saath aur us ke dahane haat mein aik Aatishi Shariyat un ke liye thi.

Is Paisheen-Goee mein Saina se Khuda ke Tajalli karne se Hazrat Musa AS ka Nabi hona aur Faraan par Khuda ke zahir hone se Hazrat Rasoolullha SAS ka Maboos hona murad hai. Bani Hashim ke pahad jo ke Makka-e-Muazima ke qareeb hain is ka naam Faraan hai. Das hazaar Farishtaun ke saath

rahna jo mazkoor hai is se murad Muqaddas Insan hain chun ke Anmbiya Alaihis-Salam ke zahoor ko Khuda-e-Ta'ala ka zahoor kaha gaya hai is liye un ke sathiyaun ko Farishtaun se tashbih di gaee hai aur isi liye Hazrat Mahdi-e-Mau'ood AS ne bhi apni Qaom ya'ni apne Sahaba RZ ko Farishtaun se aur Syed-ain RZ ko sab Sahaba RZ mein Jibrael wo Mikael se tashbih di hai. (Riwayat 249)

Pas "فَسَوْفَ يَأْتِي اللهَ بِقَوْمٍ" se Qaom-e-Mahdi AS ki taraf isharah paya jata hai. Is ki Tafseer wo Tatbeeq is متواترالمعنی Ahadees-e-Mutawatirul ma'ni se ho jati hai jin mein Mahdi-e-Mau'ood ki Baisat ki zaroorat wo ahmiyat ka bayan majood hai. Is liye Hazrat Rasoolullah SAS ke ba'ad ki Ummat mein jis Qaom ke zahoor ka zikr huwa hai us se Mahdi-e-Mau'ood AS ki Qaom hi murad lena Ansab wo Oola ho ga.

اے وہ کہ جو مہدی کے تخیل سے ہے بیزار ☆☆ نومید نہ کر آہوئے مشکیں سے ختن کو

(اقبال)

Is Tauzih se zahir hai ke Hadees-e-Shareef;
"انی لا عرف قوماً هم بمنزلتی ـــالخ" se bhi is Aayat ki Tafseer wo Tatbeeq ho jati hai kuin ke is Hadees mein Qaom ki ahem khusoosiyat bayan huwi hai jo Aayat-e-Kareema ke alfaz "وهم المتحابون فی الله" "يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّوْنَهٗ" ke ain mutabbiq hai ab Nazireen khud mahsoos farmaein ge ke Hazrat Syed Khundmir RZ ne apne Risala-e-"مکتوبِ ملتانی" mein aisi Hadees se istedlaal farmaya jis ka Zikr اکابرِ اہلِ سنت ki kitabaun mein paya jata hai aur jo Qur'an-e-Majeed ke mafhoom se ain mutabiqat bhi rakhti hai!!!

Garz yeh ke na sirf Hazrat Mahdi AS hi Mau'ood-e-Khuda woh Rasool SAS hain balke Aap AS ki Qaom bhi Mau'ood-e-Khud who Rasool SAS hai aur Aayaat wo Ahaadees ki

Paisheen Goee ke mutabbiq Aap AS ki Ta'leemaat mein Ishq wo Muhabbat ki poori khusoosiyaat paee jati hain. Aur is lehaz se Aap AS ke jo Sahabi RZ, Ishq wo Muhabbat aur Mua'rifat-e-Tawheed wo Fana-e-Zaat wo Sifaat ke jis maqaam mein paye gaye Aap AS ne un ko Ba-Hukm-e-Khuda-e-Ta'ala us maqaam wo martabe ki Basharat se sarfaraz farmaya. In maqamaat mein Maqamaat-e-Anmbiya' bhi dakhil hain. Lekin in Basharat se un Anmbiya' ka hum martaba qaraar dene ka ilzaam ayad karna in hi logaun ka kaam hai jo Sufiya-e-Muhaqiqeen ke Maslak se door aur un ke osool wo Istelahaat se na-balad hain.

"سبل السوىٰ" aur "کحل الجواہر" waghaira kitabaun mein is amr ko wazeh kiya gaya hai ke :- Fazael ya Maqaamaat wo Maratib ke bayan mein agar do shakhsaun mein koi khaas munasibat ya mumasilat paee jaye ya manazil-e-Sulook se kis khas manzil ka bayan maqsood ho to Sufiya-e-Muhaqqiqeen ki istelah mein is ko maqam-e-Qaem-Maqaam, Manzil, Shaan, Bardal, Bar qalb waghaira alfaaz se-ta'beer karte hain. Maslan ba'az Auliya ko ba'az Anmbiya' ka ya ba'az Buzrugaun ko dosre Buzrugaun ka maqaam ya shan wo Manzilat hasil hona zahir kiya jata hai to is se maqsood ye hota hai ke jo zahoor ya faizaan us Nabi mein tha wahi zahoor ya faizaan us buzurg mein paya jata hai. Isi liye kaha jata hai ke Sufiya-e-Kiram ke pas Daur-e-Nubuwat mein jitne Anmbiya' guzre hain Daur-e-Vilayat mein aik-aik Wali un ke muqabil ya'ni un ke maqaam ke muqabil maujood hai chuna che Gulshan-e-Raz mein isi amr ko zahir kiya gaya hai.

زنورش شد ولایت سایه گستر مشارق با مغارب شد برابر
کنوں ہر عالمے باشد زامت رسوائے را مقابل در نبوت

(اقبال)

Isi liye Hazrat Rasoolullah SAS ne farmaya:-

"علماء امتی کانبیاء بنی اسرائیل"

aur isi tarha Hazrat Mahdi AS ne jin ko Sair-e-Anmbiya' wo Sair-e-Vilayat ki jo Basharatein di hain un ki bhi theek yahi nau-wiyat hai.

☆☆☆☆☆

TAUZIH-E-RIWAYAAT DAR BAYAN-E-KHATAOO WO QUTILOO

HAZRAT BANDAGI MIYAN SYED KHUNDMIR HAMIL-E-BAAR-E-AMANAT SIDDIQ-E-VILAYAT KI KHABAR-E-SHAHADAT AUR US KI NAUWIYAT

Hum yahan aisa Silsila-e-Riwayaat paish karein ge jis se wazeh ho sake ga ke Hazrat Mahdi AS ne Hazrat Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ke Qitaal aur Badala-e-Zaat hone ke bare mein khabar di hai wo kis qadar Muhtim-bish-Shan hai aur kitne Jaleelul Qadr Sahaba RZ ka Ba-Haisiyat-e-Rawi is Khabar-e-Mubarak se Ta'lluq hai. Hazrat Mahdi AS ki khidmat mein pahle dafa' hazir hone ke Waqiye ka aik Hissa "Sawana-e-Mahdi-e-Mau'ood AS" Muallifa Janab Syed Wali Sahib Marhoom se naqal kiya ja raha hai. Is kitab par Allamatul Asar Maulwi Syed Nusrat Sahib aur Allamatul Asar Maulwi Syed Ashraf Sahib Shamsi RA ne Taqreez likhi hai. Is ki Riwayaat ko nehayat Sahih aur Qabil-e-Tauseeq wo Laeq-e-Tamask tasleem kiya hai.

Riwayat hai ke aik martaba (Pahli dafa hazir-e-khidmat hone ke ba'ad hi) Syed Khundmir RZ se Namaz-e-Maghrib ke ba'ad Janab Syeduna Mahdi-e-Mau'ood AS ne farmaya ke Syed Khundmir! Bayan karo ke Allahu Ta'ala ne tum par kis tarah Fazl wo Ehsaan kiya? Arz kiya Hazrat se posheeda nahin. Farmaya tum bayan karo ta ke dosre log sunein. Kaha Pahle Martaba jab ke meri nazar Hazrat par padi (Tajalli-e-Zaati Chamki) Meri Aankh phoot jaein agar mein ne Hazrat AS ko darmiyan mein dekha ho. Isi waqt mein ne apne Khuda ko dekha. Farmaya durust hai jo Khuda ho (Ya'ni Qaid-e-Bashari aur Hasti-e-Khudi se baher ho kar Mutlaq ho) Khuda ko dekhe. Aur jis waqt Asar ki Namaz ki Niyyat bandi Allahu Ta'ala ka Hukm huwa ke tu ne Meri Dargah mein kiya Nazr Guzraani kiya hai? Arz kiya ke jo Teri Nazr ke Laeq ho Guzraanu. Hukm huwa jo Laeq Banda hota hai woh Hamari Raah mein Sar deta hai. Arz kiya yeh aik Sar kiya hai agar 100 Sar hon to Tujh par Fida karne ko hazir huin. Phir mein ne apne Tan ko Be-Sar dekha aur ba'ad Namaz Sar ko paya. Is ke ba'ad Bande ne arz kiya ke Parwardigaar! Kiya Bande ki Nazr Qubool nahin huwi? Hukm huwa yeh Hamari Amanat hai waqt par lein ge...Alakh "Sawana-e-Mahdi-e-Mau'ood AS" Safha 157.

Yeh Riwayat dosri qadeem wo Mu'tebar Kutub-e-Naqliyat mein bhi maujood hai. Aur Panj Fazael mein is ke Aakhiri alfaaz yeh hain.

حضرت میراںؑ پرسیدند میاں سید خوندمیر ایں چه معامله بود۔ گفتند ہمه پیشِ خوند کار عیاں است۔ پس فرمودند شما بزبانِ خود بگوئید که اجماع شاہد شواد۔ پس بندگی میاں ما جرائے مذکور بیان کرد۔ پس حضرت میراںؑ فرمودند آرے حق است ہمچنیں خواہد شد۔ (پنج فضائل)

Translation:- Hazrat Mahdi AS ne daryaft kiya ke Miyan Syed

Khundmir kiya Muamila tha? Arz kiya Khundkaar par sab roshan hai farmaya tum apni zaban se kaho ta ke Ijmaa' shahid rahe. Bandagi Miyan ne marjaa-e-mazkoor bayan kiya. Hazrat Mahdi AS ne farmaya sach hai hoga.
Is se zahir hai ke Hazrat Syed Khundmir RZ ke sar ki Qurbani, Allahu Ta'ala ne qabool farma-li hai aor Hazrat Mahdi AS ne sab hazireen ko is basharat-e-Khudawandi se aagah hone ka mauqa ata farmaya. Aur Aap AS ne ba-zaat-e-khud Tasdeeq farmaee aur jama'at-e-Sahaba RZ ko bahaesiyat-e-Ijma'a gawah banaya. Is liye yeh riwayat Khabar-e-Mashhoor aur Khalifatullah ki Tauseeq ki wajhe Qata'iyyat ka hukm rakhti hai. Agar che Badala-e-Zaat-e-Mahdi-e-Mau'ood AS hone ki is mein tasreeh nahin hai laikin Hazrat Syed Khundmir RZ ki Khabar-e-Shahadat ki had tak muh-kam aur wazeh riwayat hai. Halanke ba'ad ki riwayat se Badla-e-Zaat ki Takhsees wo Tasreeh bhi ho chuki chunache zail ki riwayaat is amr ki shahid hain. Safar-e-Khurasan mein Hazrat Miyan Syed Khundmir RZ ke pahunchne ke qabl hi se Hazrat Imamuna Mahdi AS ne Aayat-e-Shareefa, "فَالَّذِيْنَ هَاجَرُوْا ۔۔الخ" ki ahmiyat par bayan shuroo farmadiya chunache riwayat hai ke:-

(1) نقل است از بندگی ملک الہدادؓ خلیفہ گروہ کہ حضرت میراں علیہ السلام فرمودند فَالَّذِيْنَ هَاجَرُوْا شد وَاُخْرِجُوْا مِنْ دِيَارِهِمْ شد۔ وَاُوْذُوْا فِیْ سَبِيْلِیْ اللہ شد ۔ وَقَاتَلُوْا وَقُتِلُوْا ماندہ است ماشاء اللہ خواہد شد۔ (تاریخ سلیمانی جلد،ثانی)

Translation:- Bandagi Malik Ilhadad RZ Khalifah-e-Groah se riwayat hai ke Hazrat Miran AS ne farmaya, "فَالَّذِيْنَ هَاجَرُوْا" ho chuka. "وَاُخْرِجُوْا مِنْ دِيَارِهِمْ" ho chuka. "وَاُوْذُوْا فِیْ سَبِيْلِیْ" ho chuka. "وَ قَاتَلُوْا وَقُتِلُوْا" baqi hai انشاءاللہ ho jayega.

(2) Nagore mein bhi aik dafa' is Aayat par bayan farmaya hai. Neez Riwayat hai ke Hazrat Mahdi AS ne Nagore mein yeh

Aayat is tarha padhi. "فَالَّذِيْنَ هَاجَرُوْا وَ اُخْرِجُوْا مِنْ دِيَارِهِمْ" ho chuka "وَ اُوْذُوْا فِيْ سَبِيْلِيْ" ho chuka. "قَاتَلُوْا وَ قُتِلُوْا" baqi hai Allah jab chahe ga ho ga. Hazrat Mahdi AS ki Zaujaha-e-Muhteramah ne arz kiya ke Miranjio AS! Woh Jama'at Daire mein nazar nahin aarahi hai. Aap AS ne farmaya han woh log abhi nahin aaye hain. Aajaein ge. (Mulaheza ho Riwayat 182)

(3) Sindh mein aik dafa' Aap AS ne is Aayat par bayan farmaya:-

نقلست که در مقامِ سندھ آیتِ فالذین ھاجروا و اخرجوا من دیارھم و اوذوا فی سبیلی و قاتلوا و قتلوا بیان کردہ فرمودند که یک صفتِ کارزار ماندہ است ماشاءاللہ خواھد شد و بعد ازیں بارھا ھمیں فرمودند تا که بفرح رسیدند و بندگی میاں سید خوندمیر آمدند۔ (مطلع الوالایت)

Translation:- Naql hai ke Maqaam-e-Sindh mein Aayat-e-"فَالَّذِيْنَ هَاجَرُوْا وَ اُخْرِجُوْا مِنْ دِيَارِهِمْ وَ اُوْذُوْا فِيْ سَبِيْلِيْ وَ قَاتَلُوْا وَ قُتِلُوْا "(اٰل عمران۔195) par bayan karte huwe farmay ke aik Sifat-e-Kar-zaar baqi rah gaee hai. Allahu Ta'ala jab chahe ga poori hogi. Is ke ba'ad Aap AS Farah Mubarak pahunchne tak bar-bar yahi farmate rahe hatta ke Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ bhi Farah aagaye.

(4) Hazrat Miya Syed Khundmir RZ Farah Mubarak pahunch jane ke ba'ad Hazrat Mahdi AS is Aayat par nehayat wazeh aor pur asar bayan farmane lage ke قَاتَلُوْا وَ قُتِلُوْا ke hamil ki fulan-fulan Khususiyaat hon gi.

بعد از رسیدنِ بندگی میاں چند بار در شرفِ صفت چارمی که قاتلوا و قتلوا است از زبان گوہر بار امام الابرار جاری شد و بحدے که ذکر در شرفِ قاتلوا و قتلوا شرح بگذاشت که سامعاں را اشتیاقِ مشاہدہ شخص حامل بارِ صفت چارمی شد۔ تا میاںؓ (سید خوندمیرؓ) بمیاں نعمتؓ پرسیدند که از خوندکار عرض نمائید که آنحضرت اسم کسے که بر او " قاتلوا و قتلوا " صورت پذیر شود فرمائیند تا اوبش مثل ادب والا داشته شود۔ میاں نعمتؓ حسبِ الایمائے بندگی از امام علیه السلام عرض کردند قبلۂ جن و انس فرمود ہر کسے که پرسد برو صورت پذیر

شود۔ بداں اے عزیز دریں نقل نامِ حاملِ بارِامانت ظاہر شد۔ (تاریخِ سلیمانی جلد ثانی)

Translation:- Bandagi Miyan ke pahunchne ke ba'ad chand bar قَاتَلُوْا وَ قُتِلُوْا ki Sifat char-mi ke sharm par Imamul Abrar ki zaban-e-Gohar baar se bayan shuroo huwa. Is hadd ta ke قَاتَلُوْا وَ قُتِلُوْا ke sharf ke bayan mein (Naam ki) sharah baqi rah gaee. Jis ki wajhe Samaeen ko Hamil-e-Bar-e-Sifat-e-char-mi ko dekhne ka ishtiyaaq paida huwa. Hatta ke Miyan RZ (Syed Khundmir RZ) ne Miyan Ne'mat RZ ke zarye arz karwaya ke jis shakhs par قَاتَلُوْا وَ قُتِلُوْا ki takmeel hogi Hazrat AS is ka naam farmadein ta ke us ka adab misl-e-adab wala kiya jaye. Miyan Ne'mat RZ ne hasb-e-ima-e-Bandagi Miyan Imam AS se arz kiya. Qibla-e-Jin wo inse ne farmaya jo pooch raha hai usi par surat pazeer hoga. Jan Aey Aziz! Is naql mein Hamil-e-Bar-e-Amanat ka naam zahir ho chuka hai.

Is Riwayat se yeh istedlaal karna ke "Hazrat Bandagi Miyan Shah Ne'mat RZ ne yeh samjha ke is Sifat ke hamil khud hain kuin ke un huin ne Hazrat AS se suwal kiya tha sahih nahin hai kuin ke Riwayat mein Miyan Ne'mat RZ

حسب الایمائے بندگی میاںؒ از امام علیہ السلام عرضکردند

ke alfaaz saf hain. Is liye Shah Ne'mat RZ, Syed Khundmir RZ ke farstadah the. Fil-asl Moharrik-e-Suwal Hazrat Syed Khundmir RZ hi the. Is lehaaz se saael ka itlaaq Fil-Haqeeqat Hazrat Syed Khundmir RZ par hi aasake ga. Lehaza farman-e-Hazrat Mahdi AS:-

"ہر کسے کہ می پرسد بر و صورت پذیر شود۔" ka misdaaq Hazrat Syed Khundmir RZ hi hain. Isi liye Sahib-e-Tareekh-e-Sulaimani ne aakhir mein tahreer farmaya hai ke,

"بداں اے عزیز دریں نقل نام حاملِ بارِامانت ظاہر شد۔" ya'ni Jan Aey Aziz ke is Naql mein Hamil-e-Bar-e-Amanat ka naam ho chuka.

(5) Aur Hazrat Bandagi Miya Shah Dilawar RZ ne bhi khud

Hazrat Bandagi Miyan Ne'mat RZ par wazeh kar diya tha ke "Khabar-e-Qitaal ki nau-wiyat" Miyan Syed Khundmir RZ se makhsoos hai aur chun ke Aap RZ bhi zarya-e-suwal bane hain is liye is liye Aap RZ ko bhi Shahadat ka mauqa mile ga. Hazrat Mahdi AS ki zaban-e-Mubarak ka asar zaroor zahir hoga. Laikin yeh Shahadat, Shahadat-e-Aamma ke Hukm mein hogi. Bah-rul-Uloom Allama Shamsi Marhoom ne bhi جلاء العنین mein is Riwayat ka zikr kiya hai. Gharz is tasreeh ke mutabiq Hazrat Syed Khundmir RZ ki Shahadat ke arsa ba'ad Hazrat Shah Ne'mat RZ bhi mae 21 Fuqra'-e-Daira bahalat-e-Zikr-e-Ilahi saf par baithe huwe ba-Maqaam Lo ghadh Shareef Shaheed huew. Is waqiye ki tafseel ka yeh mahel nahin.

Yahan bahes yeh hai ke "Hazrat Shah Ne'mat RZ ko yeh khayal that ke "Khabar-e-Qitaal" apne haq mein hai aur Aap ne Hazrat Shah Dilawar RZ ki tasreeh bhi tasleem nahin kiaya, "agar yeh waqiya bajaye-khud sahih bhi ho to is se "Khabar-e-Qitaal" Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ke Haq mein Mansoos wa Makhsoos hone par koi asar nahin pad sakta kuin ke yeh sirf Hazrat Shah Ne'mat RZ ki Zaati Raye thi jis ki taeed mein apne saael hone ki haisiyat ke siwaye koi aor daleel aap RZ ne bayan nahin ki hai. Aur saael kis haisiyat ke the oper tauzih ho chuki. Is ke qatae nazar Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ki Shahadat ky ba'ad Aap RZ khud qael ho gaye. Aur apni Adam shirk-at wo Adam muafiqat par izhaar-e-afsos kiya hai. chuna che Riwayat hai ke:-

و بعد از مدتے میاں نعمتؓ درجالور آمدند و از دکن باز گشت فرمودند کسانیکه مرا از موافقت سید خوندمیرؓ باز داشتند ایشاں را خدائے تعالیٰ خواہد پرسید۔

(روایت 181 انصاف نامہ باب 16)

Translation:- Aik arsa ba'ad Miyan Ne'mat RZ Deccan se Jalore wapas aaye. Aah! Farmaya ke jin logaun ne mujh ko

Syed Khundmir RZ ki muafiqat se baaz rakha hai un ko Khuda-e-Ta'ala pooche ga. Lehaaza Hazrat RZ ki Zaati sabiqa Raye ko ikhtelaf ki haisiyat se zair-e-Bahes lana osool-an ghair mufeed ho jata hai aur haqeeqat to yeh hai ke Hazrat Syed Khundmir RZ ka Hazrat Shah Ne'mat RZ ke zariye Suwal karne aur Hazrat Mahdi AS ke jawab dene ki Riwayat par hi is Istedlaal ka inhesar nahin hai. kuin ke aik Riwayat se yeh baat saf ho jati hai ke Hazrat Syed Khundmir RZ ne "Takhsees-e-Sareeh" ki khatir do-barah Hazrat Miyan Yusuf RZ ke zariye daryaft karwaya hai. Aur is waqt Aap RZ ka matlab poora ho chuka chuna che Riwayat hai ke:-

(6) نقل است که چوں صدیقؓ را از شاہ نعمتؓ، نعمت جوابے حسب المدعاء ظاہر نہ شد تاوقتے میاں یوسفؓ را فرمود کہ از حضرتؑ عرض کنند کہ حاملِ بارِ امانت کیست کہ تعظیمش داشتہ آید میاں یوسفؓ حسب الارشادِ صدیقؓ از خاتم ولایت عرض کردند حضرتؑ بآواز بلند فرمودند کہ کست می پرسد؟ میاں یوسفؓ ترسید دہ و لرزیدہ بعرض رسانیدند کہ خوندکار من نمی پرسم میاں خوندمیرؓ می پرسند۔ انگاہ مخبر صادق صدیقؓ را طلبیدہ فرمود کہ برادرم سید خوندمیرؓ آں ذات شما است۔ (تاریخِ سلیمانی جلد ثانی)

Translation:- Riwayat hai ke Shah Ne'mat RZ se jawab sunne ke ba'ad Siddiq-e-Vilayat RZ ka Muddaa' us waqt poora zahir huwa jab ke Aap ne Miyan Yusuf RZ ke zariye Hazrat AS se arz karaya ke Hamil-e-Bar-e-Amanat kawn hai ta ke us ki Ta'azeem ki jaye. Miyan Syed Yusuf RZ ne hasb-e-irshad-e-Siddeeq RZ, Khatim-e-Vilayat se arz kiya. Hazrat AS ne baland aawaaz se farmaya kawn poochta hai? Miyan Yusuf ne darte larazte kaha mein nahin pooch raha huin Syed Khundmir RZ pooch rahe hain. Us waqt Mukhbir-e-Saadiq AS ne Siddeeq RZ ko bula kar farmaya Biradaram Syed Khudmir! Who tumhari zaath hai.

Chad jumlaun ki kami beshi ke saat Matla'-e- Vilayat mein bhi isi mazmoon ki Riwayat mazkoor hai.

(7) نقل است حضرت امامؑ بدرگاہِ ملک العلام عرض کردند اے بارِخدایا! ایں صفتِ چار می که مانده است اگر شود راضی و تسلیم ایم فرمانِ ایزدی تعالی رسید که اے سید محمد! در ازل ماست که برخاتم الانبیاء و برخاتم الاولیاء ہیچکس قادر نباشد و شمشیر کار نه کند پس ترا خاتم ولایت محمدیکرده ایم و لہٰذا ایں که بدلِ تو سید خوند میرؓرا کرده ایم۔ بنا برایں حضرت میراں علیه السلام میاں سید خوندمیرؓرا فرمودند که ایں کار باشما شدنی است۔
(تاریخِ سلیمانی جلد ثانی و مطلع الولایت)

Translation:- Riwayat hai ke Hazrat Mahdi AS ne Baargah-e-Malikul-Uloom mein arz kiya ke Ya Allah! Chauthi Sifat jo baqi rah gaee hai agar mujh par poori ho jaye to is ke liye razi huin. Aezadi Ta'ala ka farman pahuncha ke Aey Syed Muhammad! Hamare Ilm-e-Azali mein yeh hai ke Khatimul-Anmbiya aor Khatimul-Auliya par koi shakhs qadir na hoga aor talwar kar gar na hogi. Pas Hum ne tujh ko Khatim-e-Vilayat-e-Muhammadi SAS banaya hai. Is liye Hum ne tera badal Syed Khundmir ko qaraar diya hai. Isi bina par Hazrat Mahdi AS ne Miyan Syed Khundmir RZ se farmaya ke yeh kaam tum se hone wala hai.
Mulaheza ho ke is Riwayat se is Khabar-e-Mashhoor wo Qata'ee us-Sudoor ki mazeed Tauseeq ho rahi hai jo Hazrat Syed Khundmir RZ ke sar-e-Mubarak ki Nazr mae' aik sau sar ke Rabbul-Izzat ne qabool farmaee thi aur is se Badla-e-Mahdi-e-Mau'ood AS ki tasreeh bhi ho rahi hai aئr aik Riwayat hai ke.

(8) نقل است وقت بر نہادن فرمودند که ہشیار باشید ک ہ ایں بارِولایت است۔ سر جدا شود و پوست بکند و اگر استخوانِ فیل و پہلوئے فولاد باشد تادریں باربوسیده شود۔۔۔ باز فرمودند که جہاں دشمن شود و دوست و غمخوار شما کسے نماند حتی که بند جامۂ شما آں ہم دشمن شما شود اما در دل و جان بیفکرولا و بال باشند که حق طرف شما است
(تاریخِ سلیمانی)

Translation:- Riwayat hai ke bar (Sifat-e-Vilayat) rakhne ke

waqt (Hazrat Mahdi AS ne) farmaya hushiyaar ho ke yeh Bar-e-Vilayat hai. Sar juda hoga. Post kheencha jaye ga agar Haati ki haddiyan aur faulad ka pahlu bhi ho to is bar se bosidah ho jaye ga. Phir farmaya ke duniya dushman ho jaye gi tumhara dost wo gham-khawr koi na rahe ga. Hatta ke tumhare Jame ka band bhi dushman ho jaye ga laikin dil wo jan ko Be-fikr wo Laa-wabaal rakhein kuin ke Haq tumhari taraf hai.

Aur aik Riwayat hai ke:-

(9) نقل است در فره از گوشۂ دیوار ام المومنین بی بی بونجیؓ پائے مبارک میاںؓ دیدند که از فضلِ حق بسیار استوار بود۔بحضور امام علیه السلام بطریقِ رمز عرض کردند که میرانجیؑ! پائے ہائے میاں سید خوندمیرؓ چه استوار اند۔ میراں علیه السلام فرمود آرے بی بیؓ از برائے بارِولایتِ مصطفیؐ پایہائے میاں سید خوندمیرؓ استوار کرده اند۔

(تاریخِ سلیمانی جلدِ ثانی)

Translation:- Riwayat hai ke Farah mein Dewar ke Kone se Ummul Mo'mineen Buwanji RZ ne Miyan Syed Khundmir RZ ke paer dekhe ke Allah ke Fazl se bahut hi mazboot qawi hain un huin ne Imam AS ke Huzoor mein ramz ke taur par arz kiya ke Miranji! Miyan Syed Khundmir RZ ke pair kis qadar mazboot hain? Miran AS ne farmaya Bibi! Vilayat-e-Mustafa SAS ka Bar uthane ke liye Miyan Syed Khundmir ke paer mazboot banaye gaye hain.

Chun ke Bar-e-Vilayat ki tauzih mein Hazrat AS ne pahle hi "Badla-e-Zaath farmadiya tha is liye Bibi RZ ke jawab mein sirf "Bara-e-Bar-e-Vilayat" farmana kafi hogaya.

(10) بعد از رحلت، امام علیه السلام در چهار و پنج ایام دوسه بار تاکید کرده شد که تمام ساداتِ کبیر میاں سید خوندمیرؓ را معلوم کرده شد که شما متوجه بملکِ گجرات شدید تابکار یکه نسبت شما کرده اہم آنجا ظہور خواہد شد۔ پس بندگی میاں ایں معامله پیشِ میراں سید محمودؓ اظہار کردند ثانیِ مہدیؑ بعرض میاںؓ جواب باصواب ادا کردند که از روح پر فتوحِ

آنحضرتؑ بدانچه مامور و موکد هستید بکنید (مطلع الولایت)

Translation:- Hazrat Imam AS ki Rehlat ke char panch din ba'ad do teen martaba takeed ke sath Saada-at-e-Kabeer Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ko Hazrat Imam AS ki Rooh-e-pur-futuh se ma'loom kiya gaya ke tum Mulk-e-Gujrat ka iradah karo kuin ke jo kaam tum se mansoob kiya gaya hai wahan zahoor paye ga. Pas Bandagi Miya Syed Khundmir RZ ne is Mua'mila (Khawb) ko Syed-us-Saada-at Syed Mahmood RZ se arz kiya. Aan Janab ne yeh jawab Bis-Sawab diya ke Aan-Hazrat AS ki Rooh-e-Futuh se jis cheez par Aap mamoor hain aur jis ki takeed ki gaee hai wahi amal karein.

(11) Aur Hazrat Syed Mahmood RZ jab Farah Mubarak se wapas aaye to Hazrat Syed Khundmir RZ bhi Aap RZ ke Daire mein aaye the. Hazrat Syed Mahmood RZ ne un ko wapas karte waqt jo kuch bayan farmaya is ka aik jumlah yeh bhi hai ke:-

مانیک خواه شما ایم گفته مابکنید که حضرت میرانؑ بر شما بار قاتلوا و قتلوا داده اند۔ اگرچه نزد ماباشید آں را امکان محال است۔ (پنج فضائل)

Translation:- Mein Aap ka Khair khaw huin mere kahne par amal karein kuin ke Hazrat Mahdi AS ne Aap par قَاتَلُوْا وَقُتِلُوْا ka bar rakha hai, agar mere pas raho ge to is ka imkaan muhaal hai.

Hum ne jitni Riwayat bayan ki hain un se zahir ho raha hai ke Hazrat Syed Khundmir RZ, Hamil-e-Bar-e-Amanat Badla-e-Zaath-e-Mahdi-e-Mau'ood AS hain. Aur Jaleelul-Qadr Sahaba-e-Kiram RZ ke Asma-e-Mubarak in Riwayaat mein ba-haisiyat-e-Rawi mazkoor hain jin ko is baat ka ilm tha. Maslan Hazrat Syed Mahmood Sani-e-Mahdi RZ, Hazrat Syed Khundmir RZ, Siddiq-e-Vilayat, Hazrat Shah-e-Ne'mat, Hazrat Shah-e-Dilawar RZ, Hazrat Miyan Yusuf RZ, Hazrat

Ummul Mo'mineen Bibi Buwanji RZ aur khusoosan Aayat " فَالَّذِيْنَ هَاجَرُوْا ..الخ" ke bayan mein Hamil-e-Bar-e-Amanat ki Muh-timbishaan khususiyaat Bayan hone lagein to Sahaba-e-Kiram RZ mein ishtiyaaq paida ho gaya tha ke Hamil-e-Bar-e-Amanat kawn hain ma'loom kiya jaye aur jab Hazrat Sha-e-Ne'mat RZ aur Hazrat Miya Yusuf RZ aur Hazrat Ummul Mo'mineen Bibi Buwanji RZ ke suwal ke jawab mein Hazrat Khundmir RZ ki Takhsees-e-Sareeh ho gayee to kiya in kaseer Mushtaaq-aan-e- Khususiyat se yeh poshidah rah sakti thi jab ke sab ka aik hi jage rahna Sahn-e tha aur sab raz wo Niyaz rakhte the aur bahum Sheer wo Shakar the.

Is ke ilawah Hazrat Syed Khundmir RZ ko apne pas se rawana karte waqt Hazrat Syed Mahmood Sani-e-Mahdi RZ ne jo wajhe bayan farmaee aur Hazrat Shah-e-Ne'mat RZ se Hazrat Shah-e-Dilawar RZ ne jo Sareeh wo Takhsees bayan farmaee kiya yeh is amr ka baiyyan saboot nahin hai ke khabar-e-Shahadat ka ilm Hazrat Syed Khundmir RZ ke siwaye dosre Jaleelul Qadr Sahaba Kiram RZ ko bhi tha. Aur Hazrat Mahdi AS ke wisaal ke ba'ad jis wajhe se Hazrat Syed Khundmir RZ ne Gujrat ka safar ikhtiyar kiya tha laziman is se bhi wahan ke Sahaba-e-Kiram RZ waghaira zaroor waqif ho chuke the.

Osool-e-Hadees mein aik Zabetah yeh hai ke jab koi Riwayat Zaeef ho aur muta'did tareeqaun se is ki Riwayat paee jaye to woh "Hasan" ke darje mein shumar ki jati hai. Aur yahan Zaeef ke Shaebah ka zikr hi kiya jab ke Khabar-e-Mutawatirul Ma'ni Ahaadees ke Mumasil darjah paya ja raha hai. Pas Khabar-e-Shahadat-e-Hazrat Syed Khundmir RZ " Khabar-e-Mash-hoor wo "Qataee-us-Sudoor-ud-Dalalat" ki shaan rakhti hai.

Agar Osool-e-Hadees-e-Dajjal ke Mazkoorus-Sadar suboot se nazar hata li jaye aur sirf in Riwayaat ko paish-e-nazar rakha

jaye jin mein Hazrat Syed Khundmir RZ ke khilaf ba'az Sahaba RZ ki tahreer paee jati hai to us lehaz se bhi Khabar-e-Shahadat par koi Nuqs warid nahin ho sakta. Is ki Tauzih Aage Riwayaat (51.176.177) ke tahet bayan ki jaye gi.

☆☆☆☆☆

KHABAR-E-KHITAAL, "HUJJAT-E-MAHDIYAT" HONE KI BAHES

Hazrat Shah-e-Qasim Mujtahed-e-Giroh RA ke Walid-e-Majid Hazrat Bandagi Miyan Syed Yusuf RA ne "Matla-ul-Vilayat" mein Hazrat Mahdi AS ka farman naql kiya hai ke:-

پس حق سبحانه وتعالیٰ که سمیع و بصیر و علیمِ حقیقی است شما را لائق و قابل گردانیده ایں بارِ (ولایت) نهاده است۔ لیکن ہشیار باشید که ایں بارِ ولایتِ محمدی است ۔ سر برود ، کمر به شکند و پوست بکند۔ دراں وقت ذاتِ شما تنہا یکطرف بود و ہمه عالم یک طرف شود انشاء اللہ تعالیٰ پیشِ یک ذاتِ شما ایں ہمه منہزم شوند ایں آیتِ مہدیتِ من است۔ چنانچه جنگِ بدر حجتِ نبوتِ پیغمبر صلی اللہ علیه و سلم بود۔ (مطلع الولایت)

Translation:- Allahu Ta'ala jo Samee' wo Baseer wo Aleem-e-Haqiqi hai tum ko laeq aur qabil bana kar yeh Baar-e-Vilayat tum par rakha hai lekin hushiyaar raho kuin ke yeh Vilayat-e-Muhammadi SAS ka Baar hai. Sar jaye ga, Kamar tote gi, Post kheencha jaye ga. Us waqt sirf apne Khuda hi se madad chah-na. Phir Aap AS ne farmaya ke agar is (Jung ke) roz tum apni zaath se tanha aik taraf hon aur tamaam duniya (Tumhare muqabile mein) dosri taraf ho to In-Shaa-Allahu Ta'ala

tumhari aik zaath ke aage yeh sab Hazeemat utta-einge. Yeh meri Mahdiyat ka Maujizah hai jaisa ke Jang-e-Badr Paighambar SAS ka Maujizah tha.
Sawaneh-e-Mahdi-e-Mau'ood AS mein bhi isi mazmoon ki Riwayat hai. Unwan yeh diya gaya hai ke "Pahle din ki Fatah jis par sahet wo Alamat-e-Mahdiyat mawqoof rakhi gayee" aur "ایں آیتِ مہدیت من است" ka Tarjumah" yeh baat Bande ki Mahdiyat ki nishani hai kiya gaya hai. (سوانحِ مہدئ موعودؑ 159)
Akhbar-e-Mughibah ka yaqeeni Ilm hasil hona, Taqat-e-Bashari se kharij hai. Is liye Khabar-e-Mugheeb ko Mu'jizaat mein shumar kiya gaya hai kuin ke yeh bilkul Lutf wo Aata-e-Ilahi par munhasir hai. Hum ne "علمِ غیب" ki bahes mein is mas'ale ko wazeh kiya hai lekin Mazkooratus-Sadr Riwayat ki haisiyat Aam Khabar-e-Mugheeb se bahut badi huwi hai kuin ke pahle din ki Fatah ko Sadaqat-e-Mahdiyat ki Hujjat qaraar diya gaya hai. Aejaaz ki is nau'yat ko Ulama ki Istelah mein "Tahdi" kaha jata hai. Aisi surat mein is ka wuqoo zaroori hota hai isi tarha Khabar-e-Shahadat ka Waqoo Hazrat Syed Khundmir RZ hi ki zaath par hona makhsoos wo zaroori tha. Agar is Qitaal mein dosre koi Sahabi RZ shareek ho jate to yeh Khabar-e-Mugheeb jis ke Sudoor ko Imamuna AS ne Hujjat-e-Mahdiyat qaraar diya tha, badi-un-nazar mein mushabeh rah jati aur raaye-a'mma shuraka wo Muasireen (Sahaba RZ) Mun-Qasim ho jati!!!
Yahi Nukta Hazrat Bandagi Miyan Syed Mahmood Sani-e-Mahdi Razi Allahu Anhu ke is farman mein maujood hai jo Aap RZ ne Bandagi Miyan Razi Allahu Anhu ko apne pas se rukhsat karte waqt farmaya:- "اگرچہ نزش ما باشید آنرا امکان محال است"
Ya'ni agar mere pas raho ge to (Khabar-e-Qitaal ke wuqoo) ka imkaan muhaal hai." Yeh Riwayat aage guzar chuki. Isi liye

Wuqoo-e-Qitaal ke zamane mein minjanib Allah aise asbaab paida ho gaye ke Hazrat Syed Khundmir RZ ke Mua'si-reen RZ (Sahaba-e-Mahdi-e-Mau'ood AS) aur Umra' wo Ruo 'sa se koi shareek na ho sake.
Ba'az Riwayaat se zahir hota hai ke Siddeeq-e-Vilayat RZ ne bhi Jung ki taiyyaari ke waqt is amr ko ba-Ehtiyaat-e-Tamaam malhooz rakha hai ke sirf Aap RZ ke Fuqra' hi is mein hissa le sakein. Sahib-e-Tareekh-e-Sulaimani ne likha hai ke:-

بداں اے عزیز! کہ ذکر نام ملک راجے در شہیدانِ کھانبیل و در شہدائے سدراسن و در زخمیاں یافتہ نشد ایں عجب است ہر کرا صحت ایں نقول باشد دریں درج کند۔ بداں اے عزیز! کہ ذکر نام ملک راجے نبیم جاگیردار موضع بجانہ اند کہ بخدمتِ صدیقِ ولایتؓ بندگی بیشتر داشتہ اند اگر دریں وقت حاضر شدہ ناشند و صدیقؓ، رضائی رفتن دادہ باشند واللہ اعلم جہت ایں کہ دراں روز در مقاتلہ محض فقراء باشند و کسے از امرا نباشند۔
(تاریخِ سلیمانی جلد دوم)

Translation:- Aey Aziz! Tu waqif rah ke Malik Raje ka naam Shudha-e-Khambel mein darj nahin hai aur na Shuda-e-Sudrasan mein aur na zakhmi-yaun mein hai. Yeh ajeeb baat hai jis ko ba-sahet ma'loom ho yahan darj kar dein. Aey Aziz! Wazeh ho ke Malik Raje neem Jagirdar Mauza-e-Bajana hain. Siddeeq-e-Vilayat RZ ki khidmat wo Bandagi mein bahut ziyada rahe hain agar is (Jung ke) waqt woh hazir bhi huwe honge tu Siddeeq-e-Vilayat RZ ne un ko chale jane ki ijazat de di hogi. Wallahu Aalam. Is liye ke is Muqabileh mein sirf Fuqra' rahein Omra' se koi na rahne paein.
Aur aik maqaam par likhte hain ke:-

اگر کوئی کہ باوجود چنداں مہدویاں کہ بردو مظفر فائق و غالب باشند و بخدمت بندگی میاں جز صد 100 کس بدرجہ غزوہ شہادت شامل نہ شدند چہ سبب بود؟ بداں اے عزیز! اگرچہ ہزاراں مصدقاں بودند اما مقبول در قاتلوا و قتلوا وقت قبول شدن سرِ مطہرِ صدیقؓ اسم

صد 100 بود۔ پس دیگراں بایں نعمت سراپا کرامت چوں ممتاز و سرفراز شوند۔
(تاریخِ سلیمانی)

Translation:- Agar tum kaho ke Mahdavi tu itne the ke do (2) Muzaffar par faeq wo ghalib aa sakte the aur Miyan RZ ki khidmat mein ba-juz sau (100) aadmi ke koi Ghazwa-e-Shahadat mein shamil nahin huwe is ka kiya sabab hai? Aey Aziz! Tu waqif ho ja ke agar che hazaar-ha Musaddiqeen the lekin "قَاتَلُوْا وَ قُتِلُوْا" (ki Makhsoos Basharat) mein jis waqt Siddeeq-e-Vilayat RZ ka Sar-e-Mubarak qubool huwa hai sirf aik sau (100) sar Shareek-e-Qubooliyat the. Pas dosraun ko is Ne'mat-e-Sarapa-Karamat se Mumtaaz wo Sarfaraz hone ka mauqa kaise mil sakta tha.

Isi tarha Hazrat Malik Sharfuddin RA ka waqe-ya bhi hai. Hazrat Syed Khundmir RZ muqabil ki Fauj ko mar bhaga dene ke ba'ad wapas ho rahe the ke Malik Sharfuddin RA Musalleh Baqaeda (80) Sawar-aun ke saath madad ko pahunch gaye. Aik taqatwar Shahi Fauj ke Muqabileh mein chand Fuqara' ko Fath-mand dekh kar hairan hogaye aur afsos karne lage ke khud is Sa'adat se mahroom rah gaye. Hazrat Siddiq-e-Vilayat RZ ne farmaya Malik Sharfuddin! Ranj wo Afsos na karo. Tumhare dair se pahunchne mein Khuda ki Maslehat yeh thi ke Pahli Jang sirf Banda apne chand Fuqara' ke saath Fatha kar le take Khalifatullah ki Paisheen-Goee poori ho jaye. Agar tum shareek ho jate to hamari is Fatha ko tumhari Imdaad ki taraf mansoob kiya jata!! Lekin ab duniya dekh le gi ke is ke ba'ad ki Jung mein tumhari Imdaad ke ba wajood hamari Shahadat ho jaye gee. Pahli Jung is khusoosiyat ki Muqta-zi thi ke Umra' wo Raosa' shareek na hone paein kuin ke is Jung mein Az-Roo-e-Khabar-e-Mugheeb, Hazrat Siddiq-Vilayat RZ ko sirf Ghaibi Quwat ke Tahet Fatha hasil karna zaroori tha. Agar kisi dosri

taqat se madad pahunch jati to Aap RZ ki Fatha ka Haqeeqi asar ma'loom karna awaam ke liye dushwaar ho jata... Isi tarha ba'ad ki jung is khusoosiyat ki Muqta-zi thi ke Sahaba-e-Mahdi-e-Mau'ood AS se koi shareek na hon ta ke Qitaal mein Badla-e-Zaath ki jo ahmiyat hai Hazrat Siddiq-e-Vilayat RZ ki zaath se mukhtas rahe. Aur yahi wajhe hai ke ba'ad ki Jung mein jo Umra' wo Raosa' pahunch sake un ko shareek hone ki ijazat di gaee. Lekin is ke ba wajood Aap RZ ki Shahadat par jung khatm huwi.

Garz Allahu Ta'ala ki taraf se aise asbaab bante gaye ke Hazrat Mahdi AS ki Paisheen-Goee, Qudrat ki khuli Nishaniyaun ke saath zahoor paee aur Sadaqat-e-Mahdiyat ka aisa Qataee Saboot paish huwa ke kisi ko inkar ya taweel ki Sar-e-Moo gunjaesh na rahi jis ki wajhe Bila-Ikhtelaf, us waqt se aaj tak sab is amr mein muttafiq hain ke Khabar-e-Qitaal ke mazhar aur Badla-e-Zaath se muttasif Hazrat Syed Khundmir Syedush-Shohada hi hain... Hazrat Mehri RZ ke Diwan ka aik misra yeh hai. "Hujjat-e-Mahdi ba-row shud Tamaam"

"حجتِ مہدیؑ برو شد تمام"

Neez Sahib-e-Mata'-ul-Vilayat ne tahreer farmaya hai ke:-

بواسطۂ احتمالِ حجت حضرت مہدی علیہ السلام بندگی میاں رضی اللہ عنہ از آیات و بیناتِ آں ذات گشتند۔ (مطلع الولایت)

Translation:- Hazrat Mahdi-e-Mau'ood AS ki Hujjat (Mu'jizah) ke hamil hone ki wajhe Hazrat Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ bhi Hazrat Mahdi AS ki Aayaat wo Baiyinaat (Mu'jizaat) se ho gaye hain.

Neez farmaya ke:-

صفتِ چارمی کہ "قاتلوا و قتلوا" ہست۔ بواسطہ سید خوندمیرؓ د وجود آید و از و قائم شود و بدو قوت گیرد و خامہ او باشد و برو حجتِ مہدی ختم گردد۔ پس او از جملہ خواتم گشت۔ (مطلع الولایت)

Translation:- Mahdi AS ki chauthi Sifat jo Qaatalu wo Qutilu hai woh Hazrat Syed Khundmir RZ hi ke zariye zahir hogi. Is ke Zahoor se Hujjat qaem hogi. Deen ko quwwat hasil hogi aur yeh sifat khaas Syed Khundmir RZ se zahir hogi. Aur Aap RZ hi par woh Hujjat-e-Mahdi AS poori hogi. (Paisheen-Goee poori ho chuki) pas isi liye Aap RZ ki Zaath Minjumlah Khawatim, Khatim Hujjat-e-Mahdi AS hai.

Aur Hazrat Shah-e-Qasim Mujtahid-e-Giroh RA ne tahreer farmaya hai:-

چنانچہ صادق الوعد خبر دادہ بود ۔ ہمچناں من و عن وقوع یافت و حجتِ مہدی علیہ السلام براں معجزہ تمام شدد درین یک معجزہ چندیں معجزہ بر ثبوتِ مہدیتِ حضرت مہدی علیہ السلام صادر شدہ است۔ (افضل المعجزات)

Translation:- Us Mukhbir-e-Sadiq ne jis tarha khabar de thi min-o-an Waqoo pazeer huwi. Mahdi AS ki Hujjat is Mu'jizeh par poori huwi aur is aik Mu'jizeh mein kaee Mu'jizeh Hazrat Mahdi AS ki Mahdiyat ke suboot mein sadir huwe hain.

Is se zahir hai ke Hazrat Mahdi AS ne Khabar-e-Shahadat mein pahle din ki Fatah ko bataur "Tahdi" apni Sadaqat-e-Mahdiyat ki Hujjat farmaya hai. Aur Muqaddameen wo Muta'-Akhireen ne Bila Ikhtelaaf "Hujjat" tasleem kiya hai. Agar yahan "Shart wo Mashroot" ka Muqaddama qaem kiya jaye to yeh Mansha'-e-Farman-e-Imam AS ke Sareeh Mughaer aur bilkul apni janib se paida ki huwi ghair mutalliq baat hogi kuin ke Hujjat ya Aayat aur shart wo Mashroot mein Az-Roo-e-Ta'reef wo Mahel-e-Istedlaal, Aasmaan wo Zameen ka farq hai. Aur is se Nafs-e-Farman ki tardeed lazim aaye gi na ke kisi aur ki!!! Jo Qata'ee na mumkin wo muhaal hai. Is liye ke sad-ha Dalayal wo Baraheen aur hazar-ha Aayaat wo Baiyinaat se Mahdi AS ki Sadaqat sabit ki ja chuki thi paish Aane wali aik do Hujjataun tak jin ka Waqoo, Hayat-e-Pak ke ba'ad hone ki khabar di gaee thi Aap AS par koi asar nahin

pad sakta tha aur na is waqt ke Mu'mineen ke Quloob dagmaga sakte the. Balke in kaseer alamaat wo dalayal wo Mu'jizaat aur Sohbat-e-Kimiyaa' asar aur Ahkaam wo Ta'leemaat ki wajhe Aap AS ki Sadaqat aur Aap AS ke Akhbaar-e-Mughibah par Mu'mineen, Sadiqeen ke quloob mein yaqeen-e-Wasiq ho chuka tha ke beshak aisa zaroor ho ga kuin ke

هُدًى لِّلْمُتَّقِيْنَ الَّذِيْنَ يُؤْمِنُوْنَ بِالْغَيْبِ۔الخ(سورۃالبقرہ۔2)

Mu'mineen hi ki shaan hai.
Han jab is Hujjat ka Waqoo ho jata hai to Munkireen ke mua'rizeh ke liye Mu'mineen ke quloob par mazeed itme'naan hota aur mazeed taeed ka ba'as hot hai. Jaisa ke aaj bhi Mu'mineen ke liye Waqoo-e-Qiyamat aur dobarah zindah hona waghairah Akhbaar-e-Mughibah par Iman rakhna lazim balke Az roo-e-Aayaat wo Ahadees yeh bhi dakhil-e-shart-e-Iman hai. Hazrat Ibrahim AS ka aik waqiyah is ke mutalliq Qur'an -e-Majeed mein mazkoor hai ke:-

وَاِذْقَالَ اِبْرٰهٖمُ رَبِّ اَرِنِيْ كَيْفَ تُحْيِ الْمَوْتٰى ط قَالَ اَوَلَمْ تُؤْمِنْ ط قَالَ بَلٰى وَلٰكِنْ لِّيَطْمَئِنَّ قَلْبِيْ ط قَالَ فَخُذْ اَرْبَعَةً مِّنَ الطَّيْرِ فَصُرْهُنَّ اِلَيْكَ ثُمَّ اجْعَلْ عَلٰى كُلِّ جَبَلٍ مِّنْهُنَّ جُزْءًا ثُمَّ ادْعُهُنَّ يَاْتِيْنَكَ سَعْيًا ط وَاعْلَمْ اَنَّ اللّٰهَ عَزِيْزٌ حَكِيْمٌ ﴿260﴾ ص (سورۃالبقرہ)

Translation:- Jab Ibrahim AS ne kaha Aey mere Rabb mujhe dikha ke Murde ko kis tarha Zindah karta hai. Farmaya kiya tu Iman nahin laya. Ibrahim AS ne kaha kuin nahin (Beshak Iman laya huin) lekin is liye ke qalb mutma'in ho jaye. Farmaya char (4) parinde lo aur un ko (paal kar) sada lo (ta ke tumhari aawaaz pahchane aur tumhare bulane par aane ki a'dat ho jaye) aur un (ko zabah kar ke tukde-tukde kar ke baham Mila kar is mein) ka aik-aik hissa aik-aik pahad par rakh do is ke ba'ad un (parindaun) ko Pukaro, tumhari taraf

daudte chale aaein ge. Aur achchi tarha jan lo (Yaqeen kar lo) ke be shak Allah Ghalib hai, Hikmat wala hai.
Mufassireen ka bayan hai ke is Hukm ki bina par Hazrat Ibrahim AS ne char (4) parindaun ka intekhab kiya, Kawwa, Kabouter, Murgh, Mor. In charaun ko sada ne ke ba'ad Zabah kar ke tukde-tukde kardiye baham mila kar charaun taraf char pahadaun par in tukdaun ka aik-aik hissa rakh diya. Is ke ba'ad unhuin ne jis parinde (janwar) ko pukara us ke ajza aik jageh jama' ho gaye aur woh zindah ho kar Aap AS ki taraf udta (bhagte) huwa aaya.
Is ahem waqiye ke qata-e-nazar Aaya-e-Sharifa mein jo Umoor Sarahatan maujood hain aql-e-saleem rakhne walaun ke liye bahut kafi hain. "وابعث بعد الموت حق" (marne ke ba'ad zindah hona Haq hai) jo Iman-e-Mufassil ka aik juz hai. Hazrat Ibrahim AS ka suwal isi se muta'liq hai. yeh baat Dakhil-e-Eimaaniyaat hone ka badehi suboot yeh hai ke Allahu Ta'ala ne saath hi suwal farmaya ke "وَلَمْ تُؤْمِنْ"(kiya tu Iman nahin laya?) Hazrat Ibrahim AS ne fauran jawab diya بَلٰى kuin nahin, ya'ni beshak is par Iman laya huin) is ke ba'ad suwal ka sabab bayan karte hain ke "وَلٰكِنْ لِّيَطْمَئِنَّ قَلْبِيْ"(ta ke mera qalb mutma'in ho jaye.) Allahu Ta'ala ne itme'naan-e-qalb hone ki woh surat unhein batlaee jis ka zikr Aaya-e-Shareefah mein hai. Aur jis ka waqia' Mufassireen ne bayan kiya hai aur saath hi yeh bhi farma diya ke: "وَاعْلَمْ اَنَّ اللّٰهَ عَزِيْزٌ حَكِيْمٌ" (yaqeen kar lo Allah Ghalib aur Hikmat wala hai) yahan apni Shan-e-Qudrat ko zahir karne ke liye jo lafz laye gaye hain inteha darje Quwwat-e-Bayan ke hamil hain aur Khusoosan is mauqe par Aziz wo Hakeem ke lafz intehaee bala-ghat wo Asraar ke mazhar hain. Is mukhtesar tauzih se zahir hai ke

Waqoo-e-waqiyah se qabl Iman lana aur Waqoo ke ba'ad us Iman par itme'naan ka izafaa hona yeh do umoor aise hain ke jin ko aik Olul-azm Paighambar AS ne paish kiya aur Allahu Ta'ala ne is ki takmeel farmaee hai.
Isi tarha Hazrat Mahdi AS ne apne Wisaal ke ba'ad Lahad-e-Mubarak mein apna Jasad-e-Athar na paye jane aur Hazrat Syed Khundmir RZ par bahaesiyat Badal-e-Zaath, "قَاتَلُوْا وَقُتِلُوْا" ka zahoor hone aur us ka Muqatila mein pahle roz agar che ke tamaam duniya ke log muqabil ho jaein Hazrat Syed Khundmir RZ ki fatah hone aur ba'ad mein Shaheed ho jane, Jasad-e-Athar ke teen hisse kiye jane ki jo khabar di aur is ke Waqoo ko Aayat ya Hujjat-e-Mahdiyat jo farmaya us par sab Mu'mineen ne kamil Iman laya aur Yaqeen kar liya ke beshak aisa hoga. Jab ke Imamuna AS ke Wisaal ke ba'ad Lahad-e-Mubarak mein Jasad-e-Athar wo Anwar na paya gaya. Aur Waqoo-e-Qitaal-e-Hazrat Syed Khundmir Siddeeq-e-Vilayat RZ ke waqt pahli jung mein ba-Qaeda Musaleh taqatwar shahi jar-raar Fauj ko chand be sar wo samaan Sahib-e-Faqr-wo-Faqa nufoos-e-qudsiya ke muqabile mein Hazeemat huwee aur dosri jung mein ba'az umara' wo Musaleh Sarwaruan ki Imdaad ke bawajood Hazrat Siddeeq-e-Vilayat RZ ki mae rufaqa Shahadat hogaee aur jism-e-Mubarak ke teen hisse kiye ja kar Chapanir, Patan, Sudrasan teen jaghe supurd-e-khak kiye gaye to us waqt un sab Mu'mineen par jo qabl-e-Waqoo Iman la chuke the mazeed itme'naan se Musharraf hone ka mauqa' hasil huwa aur Munkir-een ke muqabile mein Aakhir Muhtim-bish-shaan Hujjat qaem huwee.

☆☆☆☆☆

AAYAT KI OMOOMIYAT WO KHUSOOSIYAT

Makhfi ma-baad ke aayat

"فَالَّذِيْنَ هَاجَرُوْا وَ اُخْرِجُوْا مِنْ دِيَارِهِمْ وَ اُوْذُوْا فِيْ سَبِيْلِيْ۔ الخ"(سورۃ اٰل عمران۔195)

Translation:- so, jin logaun ne Tark-e-Watan kiya aour apne gharaun se nikale gaye aur eiza diye gaye Meri rah mein... Qiyamat tak har Mu'min in sifaat ka misdaaq ho sakta hai. Yahan khusoosiyat ki bahes jo ki gayee wo is lehaaz se hai ke Hazrat Mahdi-e-Mau'ood AS, Insan-e-Kamil aur Taba'-e-Taam hain is liye Aap AS mein bhi un sifaat ka ba-darja-e-atam paya jana zaroori hai. Teen sifaat to poori ho chuki thein chauthi sifat is wajhe se ke Mahdi-e-Mau'ood AS par koi Ghalib nahin aasakti, baqi rah gaee. Jis ki takmeel ke liye Hazrat Syed Khundmir RZ ko minjanib Allah Muntakhib kiya gaya aur isi liye aap RZ ke maratib baland kiye gaye. Hazrat Syed Khundmir RZ ki Shahadat do haisiyat-aun ki hamil hai aik Badal-e-Sifat-e-Mahdi-e-Mau'ood AS, dosri yeh ki Ba-Haisiyat-e-Mu'min khud un ki sifat bhi is mein shamil hai chunache Riwayat hai ke:-

Mahdi AS ne

"فَالَّذِيْنَ هَاجَرُوْا وَ اُخْرِجُوْا مِنْ دِيَارِهِمْ وَ اُوْذُوْا فِيْ سَبِيْلِيْ۔ الخ"(سورۃ اٰل عمران۔195)

Ke bare mein bayan farmaya ki yeh Aayat Bataur-e-Asalat Ashaab wo Taba'yeen-e-Muhammad Mustafa SAS ke Sharf ke barre mein hai aur Mahdi ki Jama'at mein jo log in Ausaaf se Muttasif hon ge un ko bhi is Aayat ka Sharf hasil hai. Is Aayat-e-Shareefa par bayan ho chukne ke ba'ad Miyan Syed Khundmir RZ aaye to Hazrat Mahdi AS ne farmaya, is be-chare Syed par to Chaha-Chaha hoga? Kiya-Kiya na hoga.

(Riwayat 198)
Mulahezah ho is Riwayat se Omoomiyat wo Khusoosiyat dono pahlu wazeh ho rahe hain. Hasil yeh ke zair-e-bahes mazmoon mein ziyada tar Khusoosiyat wo Ahmiyat Badla-e-Zaath-e-Hazrat Mahdi AS ke lehaz se hai. Aur pahli Jung ki Fatah to Sadaqat-e-Mahdiyat ka Maujizah hai jis tarha ke Jung-e-Badar ki Fatah Hazrat Khatamun-Nabiyeen AS ka Maujizah thi. Aur is Hujjat-e-Mahdiyat ka Zahoor sirf Hazrat Syed Khundmir RZ ki Zaath se Makhsoos wo Muqaddar tha, is liye Qudratan aise asbaab paida huwe ke Aap AS ke chand Makhsoos Fuqara' wo Khulafa ke siwaye Sahaba-e-Mahdi-e-Mau'ood AS se koi bhi is Jung mein shareek na ho sake, aur Katbaat-e-Ikhtelaf jin ka bayan aage aayega woh bhi inhein Asbaab mein se hain.

☆☆☆☆☆

ASBAAB-E-JUNG WO MUKHTESAR WAQIYAAT

Asbaab-e-Jung ke bare mein Hazrat Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ne jo Tauzihaat bayan farmaee hain, Riwayaat (176-187) mein mulahezah ki ja sakti hain jin se wazeh ho ga ke Mahdaviyaun par woh-woh Mazalim Dhaye gaye ke Allah ki Panah, un Ba-Khuda Buzrugaun ki Jhonpadiyan jala di gaein. Ba'az ko Zindah Deewar mein Chunwa diya gay. Ba'az ko Lo-he ki Salaakhaun se Paishani par Dagha gaya. Jitni sakhtian wo Be-Rahmiyan mumkin thein ki gaein aur yeh jo kuch huwa Kalimah Go Ulama wo Hakkam ne mahez Taqat wo Raoonat ke Nasha mein kiya hai. Is ke ilawa Ulama ne

Fatwa bhi jari kar diya tha ke aik Mahdavi ka Qatl kaee Rah-Zanaun ke Qatl ke Sawab ke barabar ho ga. Aur is par amal bhi shuroo ho gaya. Is waqt Hazrat Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ne aik Istefta jari kiya ke:-
"ALLAH WO RASOOL SAS PAR IMAN LANE WALE AUR UN KE AHKAAM PAR AMAL KARNE WALE MUSALMANAUN KO QATL KA FATWA KOI SADIR KARE TO US MUFTI PAR KIYA HUKM HAI?"
Is ke jawab mein Ulama ne Fatwa diya ke "KHUD MUFTI LAYEQ-E-QATL HAI". Neez Qur'an-e-Majeed mein bhi Saf wo Sareeh Aayat hai ke :-

وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُوْمًا فَقَدْ جَعَلْنَا لِوَلِيِّهٖ سُلْطٰنًا فَلَا يُسْرِفْ فِّي الْقَتْلِ ط (سورۃ بنی اسرآءیل۔33)

Translation:- Jo shakhs Mazloom Qatl kiya jaye Hum ne us ke Wali ko Hakim banaya hai. Pas Qatl mein Israaf na kiya jaye.
Is Riwayat ki Roo se Shuhada-e-Mazloomeen ka Inteqaam aur Deen-e-Mateen ki Hifazat zaroori thi. Is liye Hazrat Bandagi Miyan Syed Khundmir Siddiq-e-Vilayat RZ ne un Muftiaun ke Qatl ka Hukm sadir farmaya jin huin ne Mahdaviyaun ke Qatl ke Fatwe par dastakhat kiye the. Jab is par amal shuroo huwa to Ulama wo Qaziyaun mein haibat wo paraishani paida ho gaee. Na-Tajrubekar Naujawan Sultan Muzaffar Hakim-e-Waqt ko ghalat waqiyaat bawar karaye gaye. Saltanat wo Hukumat ke liye khatrah mahsoos karaya gaya. Hazaaraun Heele aise ikhtiyaar kiye ke Fauj ke naam Siddiq-e-Vilayat RZ aur Aap RZ ke Daire ke Fuqra' ke Qatl wo Taraaj ka Hukm-Nama hasil kar ne mein kamiyab ho gaye. Aur 12/Shawwal 930 H mein Chahar-Shambe ke din Ain-ul-Mulk ki Sarkardagi mein Hazaraun ki te'daad rakhne wali Ba-qaedah Musalleh Fauj ne Hamla kiya. Is qadar Ahtemam is liye kiya gaya ke Teen Lakh Mureedaun ke Peer se muqabilah tha. Umra' wo

Raosa wo Asaakar, aksar Mahdavi ho chuke the. Un ki Shuja'at wo Isteqamat aur Imani Quwwat Shora-e-Aafaaq thi. Lekin yahan Ulama wo Qaziyaun aur Ohde-daran-e-Fauj ke Andaze ke bilkul bar-khilaf Be-Sar-Wo-Saman aur Faqr wo Faqa mein rahne wale 60 Fuqra ki jama'at is Jarraar Fauj ke muqabile mein paee gaee. Fauj ke Topp-Khane, Hathi, Ghode paidal ki jo tarteeb thi us ko us choti se Jama'at ke muqabile mein ghair zaroori samjh kar Fauji Ohde-daar ne Tarteeb badal diye aur Paidal Fauj ko samne rakhne ka Hukm diya. Is Jung mein Ghaibi Quwwataun ke Ajeeb-Ajeeb Karishmaun ka Zahoor huwa hai. Siddiq-e-Vilayat RZ ne apni Talwaar Niyam se 4 Unggal kheenchi thi ke Ilhaam-e-Khuda-Wandi huwa, kiya dekhte hain ke Aasmaan par Hazaraun Farishte isi tarha Shamsheer-Ba-Kaf hain. Aap RZ ne Mansha-e-Khuda-Wandi ko samajh liya aur Talwaar ko Niyam mein rakh li. Nezah haath mein liya, Nezah toot gaya to Koda liya. Koda kiya tha Ghazab wo Qahar ka Mazhar tha.

زد پر کوئی آ گیا پھر چھوڑا ہے؟ ☆☆☆ پھٹکار دیا ہے خوب سر توڑا ہے
گھوڑے کو مع سوار دو کر کے رہا ☆☆☆ کہنے کو یہ کوڑا ہے مگر تھوڑا ہے؟

(استاذی المعیؔ مرحوم)

Hazrat Bandagi Miyan RZ par Munkashif tha ke yeh waqt Ghaibi Quwwat ke zahoor ka hai ta ke Hujjat-e-Mahdi-e-Mau'ood AS poori ho. Is liye Aap RZ ne Talwaar rahte huwe Mansha'-e-Aezadi ke tahet sirf Nezah aur Kode par iktefa kiya. Aur Ba-Fazl-e-Khuda Kafi ho gaya. Aur Maidaan-e-Jung mein is qadar Inqlaab Barpa huwa ke Fauj ki Toppaun ki zad aur Junggi Hatiyaun ki Raundal khud isi Fauj ki tabahi ka ba'as huwi. Mukhtesar yeh ke Taeed-e-Ghaibi ne Jung ka Naqsha Fuqra ki Hairat-naak Fatah se badal diya. Yahan tak

ke Fuqra ki Jama'at ne do mile tak Ta'aqub kiya.. Bhaagi huwi Fauj ka kuch hissa Daire ki raraf se guzra to us ne Daire ke Muhafiz Be-Sar-Wo-Saman Be-Hatiyaar 40 Fuqra ko Shaheed kar diya.
Hazrat Syed Khundmir RZ apni Jama'at ke saath Fateh wo Mansoor wapas aaye the ke Malik Sharf-Uddin Musalleh wo Ba-Qaeda 80 Sawar ke saath madad ko pahunch gaye. Dekhte kiya hain ke Jung khatm ho chuki lekin itni badi Jarrar Fauj ke muqabile mein chand Fuqra ki Fatah-Mandi ke saath... Malik bahut Ranj wo Afsos kar ne lage ke woh is Sa'adat se mahroom rah gaye.
Is se yeh bhi ma'loom hota hai ke is Jung ko sirf Fuqra se Makhsoos rakhne mein Taeed-e-Ghaibi yeh bhi huwi ke us din jo Jung huwi us ka Ilm Mahdaviyaun ko aam taur par na hone paya warna Lakhaun ki Te'daad mein jama' hote aur aik Ghazab-Naak Jung ho jati, kuin ke khud Hazrat Syed Khundmir RZ ke Takhminan Teen Lakh Mureed the.

فاقہ ولا! سنا ہے شہِ خوندمیرؒ کا ☆☆☆ فاقہ بھی تین لاکھ مریدوں کے پیر کا

(استاذی المعیؔ مرحوم)

Gharz Hazrat Shah Khundmir RZ ne farmaya, Malik Sharf-Uddin kuin Ranj karte ho, is ke ba'ad ki Jung mein tumhara hissa hai. Tumhare dair se pahunchne mein Allahu Ta'ala ki Maslehat yeh thi ke Aaj ki Jung, sirf Be-Sar-Wo-Saman Fuqra Fatah karlein ta ke Allahu Ta'ala ke Khalifah AS ki Paisheen-Goee poori ho, agar hamari is Jung mein tum shareek ho jate to hamari is Fatah ko tumhari Imdaad ki taraf Mansoob kiya jata.. Ab Duniya dekh le gi ke is ke ba'ad ki Jung, tumhari Imdaad ke ba-wajood hamari Shahadat par khatm hogi. Chunache aisa hi huwa. Bhagi huwi Fauj phir mujtama huwi. Naee Taiyyaari-yaun ke saath Ba-maqaam Sudrasan 14/

Shawwal 930 H Juma' ke din dobarah Hamla Aawar huwi. Is Jung mein Hazrat Shah Khundmir RZ aur Aap ke Aksar saathi Shaheed ho gaye. Aur Teen jaghe Aap RZ ke Jasad-e-Mubarak ki Tadfeen amal mein aaee.. Is tarah Hazrat Mahdi-e-Mau'ood AS se Pahle din ki mulaqaat ke ba'ad 100 Saraun ke saath Hazrat Syed Khundmir RZ ke Sar ki Qurbani Rabbul-Izzat ne jo Qubool farmaee thi wo Amanat ada ho chuki.

ذٰلِکَ فَضۡلُ اللّٰہِ یُؤۡتِیۡہِ مَنۡ یَّشَآءُ وَاللّٰہُ ذُوۡالۡفَضۡلِ الۡعَظِیۡمِ ﴿4﴾ (سورۃ جمعہ)

☆☆☆☆☆

WAQI-AAT-E-JUNG WO HUM-ASAR MORARRIKHEEN

Gujarat ki Kutub-e-Tawareekh mein is Muhtim-bish-shaan waqe' ka zikr jo nahin paya jata hai us ki haqeeqat "Murawwat Sikandari" ke is bayan se wazeh ho sakti hai.

مخفی نہ ماند کہ مظفر شاہی دروقتِ سلطنت و بادشاہی مظفر شاہ تالیف یافتہ و احمد شاہی درزمانِ حیات احمد شاہ محمود شاہی در آوان بقائے سلطان محمودو مظفر شاہی و بہادر شاہی دروقت وجود سلطان مظفر و سلطان بہادر ظاہر است کہ مولفین ہر کدام چشم صلہ پاس خاطر آنحضرت داشتہ اند ازیں جہت تواریخ مذکور اشتمال بر تمام حقایقِ احوال ندارند ۔ غیر از قصہ کہ مشتمل بر مدح باشد دراں تواریخ تحریر نیافتہ ۔ (مروت سکندری)

Translation:- Makhfi na rahe ke Muzaffar Shahi, Muzaffar Shah ki Saltanat ke zamane mein Taleef huwi aur Ahmad Shahi, Ahmad Shah ki zindagi mein aur Mahmood Shahi, Sultan Mahmood ke zamane mein aur Muzaffar Shahi wo Bahaddur Shahi, Sultan Muzaffar wo Sultan Bahaddur ke zamane mein. Is se zahir hai ke har koi Muallif ba-Nazar-e-

Sila, Hakim-e-Waqt ka Paas Khatir rakha hai, is liye Tawareekh-e-Mazkoorah, tamaam halaat wo Waqa ‘aat par mushtamil nahin hain ba juz Maddah ke Qissaun ke aur koi baat nahin paee jati. (مروت سکندری)

Aisi surat mein khushamad parast Moarrikheen yeh kaise likh sakte the ke Sultan Muzaffar ki Kaseer Fauj ne Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ki Qaleel wo Be-Sar-Wo-Saman Jama’at se Hazeemat uthaee hai. Balke mumkin to yeh tha ke is ke bar khilaf likhte!!! Mua’sir Moarrikheen ka sukoot, is amr ka suboot hai ke woh izhar-e-haqeeqat mein ma’zoor the aur khilaf-e-Haqeeqat likhne ki bhi unhuin ne Jurat na ki.

☆☆☆☆☆

ASBAAB-E-JUNG KE BARE MEIN BA’AZ SAHABA RZ KA IKHTILAF YA MASHWERA

Riwayat (51), (176), (177) mein Hazrat Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ se jin Sahaba RZ ki mukhalifat aur Katba ka zikr hai yeh mukhalifat aisi nahin jaisi ke Hazrat Ali wo Hazrat Mua ‘Viya wo Hazrat Ayesha Razi Allahu Anhum ke darmiyan paee gaee thi. Aur jis tarha in Hazraat mein se kisi aik ke mutalliq, Aqeedat ki zara si kami bhi Khasara-e-Iman wo Aakhirat ka ba’as ho sakti hai. Isi tarha hum ko yahan bhi darna hai kuin ke in mein se har aik ke liye Jaleelul qadr Manaqib wo Basharat, Hazra Mahdi AS ne bayan farmaye hain. Is liye dil mein Shubha aur Daman-e-Khiyal par dhabah na aana hi Shan-e-Iman hai.

Sab Sahaba RZ baham Be-Hudd Ikhlas wo Muhabbat rakhte the. Aur un ko ba-juz Masael-e-Deeniya ke kisi aur Umoor se sarokar na tha. Katba-e-Mukhalifat ka jin Sahaba RZ se ta'luq tha un sab Hazraat ne Hazrat Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ka Sharf-e-Bayan-e-Qur'an tasleem kiya hai aur bai'yat bhi ki hai. Riwayat (235), (255) mein is ka bayan maujood hai mulaheza kiya jaye. Aur Panj Fazael mein bhi isi mazmoon ki riwayat bayan huwi hai. jis mein mukhalif Ulama se Munazire ki surat mein Mahdi AS ka Suboot kis tarha paish kiya jaye. Is bare mein guftago darj hai is guftago mein Hazrat Bandagi Miyan Shah Nizam RZ wo Hazrat Shah Ne'mat RZ wo Hazrat Bandagi Miyan Shah Dilawar RZ wo Hazrat Bandagi Miyan Malik Ji RZ waghaira shareek the. Is Riwayat ki aakhiri ibarat yeh hai.

پس بندگی میاںؓ فرمودند که بصدقۂ خوندکار ما از جملہ قرآن از ہریک حرف از الف تا سین ذاتِ حضرت میراں علیہ السلام را ثابت بصحت رسانم پس ہمہ اصحاب بیعت کردندو گفتند که کسے را ایں حجت است از میاں ما بزرگ است۔ (پنچ فضائل)

Translation:- Pas Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ne farmaya ke hamare Khundkaar (Hazrat Mahdi AS) ke sadqe se Qur'an-e-Majeed ke aik-aik harf (الم , Alif, Laam, Meen) ke Alif se (والناس/Wannas) ke seen tak Mahdiyat-e-Zaath-e-Miran AS ka suboot duinga. Pas tamaam Sahaba RZ ne bai'yat karli aur farmaya ke jis ke pas aisi muhabbat ho woh hum mein buzurg hain. Aap RZ ke Bayan-e-Qur'an ki khusoosiyat, Riwayat (235) se zahir ho sakti hai jis mein yeh jumla bayan huwa hai ke:-

بعد از مراقبہ دراز بندگی میاں سید خوندمیرؓ چشم کشادہ فرمودند که دانستہ بودم که چہ بیان کنم لیکن ہمیں زماں حضرت رسول اللہ صلی اللہ علیہ و سلم آمدہ مصحف بدستِ بندہ دادہ فرمودند که بیان کن۔ (روایت 235)

Translation:- Taweel Muraqibah ke ba'ad Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ne Aankh khole kar farmaya mein samjhta tha ke kiya Bayan karuin lekin isi waqt Hazrat Rasoolullah SAS ne tashreef farma ho kar Qur'an-e-Shareef is Bande ke haath mein de kar farmaya ke Banyan (Qur'an) karo.
Aur aik Riwayat Hazrat Shah Qasim Mujtahid-e-Giroh RA ne bayan ki hai jis se ma'loom hota hai ke Aap ka Bayan-e-Qur'an wahi hota tha jo Hazrat Mahdi AS se Aap ne suna aur samjha ho.

نقل است بندگی میاں رضی اللہ عنہ' دربیانِ کلام اللہ آیتے را بیان نہ کردند زیرا کہ معنی آں آیت اززبانِ حضرت میراں علیہ السلام یاد نہ بود بعد ازمدتے حضرت میراں علیہ السلام در مکاشفہ حضرت بندگی میاںؓ را فرمودند کہ سید خوند میرؓ ماحصل ایں آیت بندہ چنیں گفتہ است - پس بندگی میاںؓ بطریقِ حکایت گفتند ۔۔الخ (دلیل العدل و الفضل)

Translation:- Riwayat hai ke Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ne Bayan-e-Kalamullah ke waqt aik aayat ka Bayan na kiya, kuin ke yad na rah, aik arsa ba'ad Hazrat Mahdi AS ne Ba-Halat-e-Mukashifa Bandagi Miya RZ se farmaya ke Syed Khundmir! Bande ne is Aayat ka yeh matlab bayan kiya hai. Pas Bandagi Miyan RZ ne Bataur-e-Riwayat Bayan kiya.
Is se zahir hai ke Aap RZ ka Bayan-e-Qur'an wahi hot tha jo Aap RZ Hazrat Imamuna AS ki zaban-e-Mubarak se suna aur samjha ho, is liye jo Tafseer Aap RZ ki sabit ho, us par Mahdi AS ki Tafseer hone ka Aeteqaad lazim ho jata hai. Isi Khusoosiyat aur isi Sharf ki wajhe Aap RZ ke Mua'si-reen RZ ne Aap RZ ki Fazilat ka aeteraaf kiya aur bai'yat bhi ki hai.
Is Haqeeqat ki bina par Katba se mutalliqa riwayaat ko ghalat thahra-na bhi osool-e-Manqool ke khilaf hai kuin ke woh Riwayaat Naqliyat-e-Hazrat Bandagi Miyan Abdur Rasheed RZ wo Insaf Nama waghairah Motebar kitabaun mein maujood hain. Hum yahan aisi tafseelaat paish karein ge jis se ma'loom ho jaye ga ke is Ikhtelaf ka ta'lluq kis hadd tah, kab

tak aur kuin tha.

“Riwayat hai ke aik dafa’ Hazrat Miyan Syed Khundmir RZ ne Muamila/Khawb dekha ke Hazrat Mahdi AS ka Wisaal ho gaya hai aur ba’az Sahaba RZ is se mukhalifat kar rahe hain. Is ke ba’ad Aap RZ ne is waqiye ko Hazrat Mahdi AS ki khidmat mein arz kiya. Hazrat AS ne farmaya jo kuch tum ne dekha, waisa hi hoga. Tum par Be-Deeni sabit kareinge tum isteqamat se raho. Haq tumhari taraf hai yeh log Rujoo karein ge. (Riwayat 26)

Isi mazmoon ki Riwayat “Insaf Nama Baab 17 mein aur “Matla-ul-Vilayat mein bhi darj hai aur aik dafa’ Hazrat Syed Khundmir RZ ne farmaya:- Lekin Khuda-e-Ta’ala un ko Rujoo ka mauqa ata farmaye ga aur is Mukhalifat par afsos karein ge kuin ke un logaun ke Haq mein Hazrat Mahdi AS ne Basharatein farmaee hain. Yeh log Mubashshir-e-Mahdi AS hain. Khuda-e-Ta’ala un ko khata par musir na rakhe ga. (Riwayat 176)

In Riwayaat se zahir hai ke ba’az Sahaba RZ ki mukhalifat, achanak nahin paish aaee bulke pahle hi minjanib Allah is ki khabar ho chuki thi aur yeh hona Muqaddar tha, ho kar raha, jo huwa Allau Ta’ala hi ki taraf se aur Usi ki Maslehat ke mutabiq huwa lekin mukhalifat ki in Riwayaat ki wajhe se Hazrat Mahdi AS ki us Paisheen-Goee par jise Aap AS ne bataur-e-Tahdi wo Hujjat-e-Mahdiyat, Bandagi Miyan RZ ke waqiya-e-Shahadat ke mutalliq bayan farmaee Bahaesiyat-e-Usool wo Maratib riwayat koi nuqs nahin warid kiya ja sakta kuin ke Katba-e-Zair-e-Bahes ka nazar-e-ghair muta’aliya kiya jaye to ma’loom hoga ke is mein kahein aisa koi lafz maujood nahin hai jis se yeh sabit ho Sake ke Hazrat Syed Khundmir RZ ke “Hamil-e-Bar-e-Amanat” aur “Badla-e-Zaath (-e-Mahdi AS)” hone ke bare mein kisi ne koi ikhtelaf kiya ho!

Is ka poora mazmoon mah-wala number ki riwayat mein dekha ja sakta hai.

Katba-e-Mazkoorus-Sadr kuch alfaaz ki kami beshi ke saath Insaf Nama ke qalmi nuskhaun mein bhi paya jata hai aur haal ke matbooa Nuskhe mein bhi darj hai. Mulaheza ho Baab 16 aur Miyan Syed Noor Muhammd RA jadd-e-Khandaan-e-Ahle-Akeli ke haath ka naql kiya huwa Insaf Nama ka jo nuskha hai is mein ziyadah wazeh ibarat-ein hain aur Ashaab-e-Katba ki sharah dastakhat darj hain.

Gharz is tahreer se zahir hai ke ikhtelaf ka ta'luq Khabar-e-Qitaal-e-Hazrat Siddeeq-e-Vilayat ke Haq mein hone ya na hone se nahin hai balke mauqa wo mahel aur asbaab-e-jung par ikhtelaf hai. Aur is ki bina teen omoor bayan huwe hain.

1) Munkir-e-Mahdi AS ko Kafir na kahna chahiye. Halan ke Aayat wo Hadees ke tahet Hukm-e-Kufr ko khud un Hazraat RZ ne Katba mein darj farmaya hai. Lekin sirf Aeteqaad kafi qaraar diya hai.

2) Hukm-e-Ikhraaj ki Ta'meel karni chahiye Hazrat Mahdi AS ka amal yahi tha.

3) Kalima Go se qitaal durust nahin.

Ashaab-e-Katba ka yeh Mashwerah ya Ikhtelaaf Farameen-e-Hazrat Mahdi AS ke ghair mutabbiq tha. Is liye Hazrat Syed Khundmir RZ ne is Katba ke mulaheze ke ba'ad farmaya:-

" ایشاں از اقرارِ مہدیت بر گشتہ اند، رجوع باید کرد " ya'ni yeh log Iqraar-e-Mahdiyat se Bargashtah ho gaye hain inhein Rujoo karna chahiye. Neez farmaya ke:-

بندہ را معذوردارید کہ ہروقت کہ کسے سخن مہدی علیہ السلام را تاویل و تحویل کند حلمِ بندہ نمی ماند

Ya'ni Bande ko ma'zoor rakho jis waqt ke koi shakhs Mahdi AS ke farman mein Taaweel wo Tahweel karta hai to Bande ka Hilm baaqi nahin rahta hai.

(1) Inkar-e-Mahdi Kufr hone ke Baab mein jo Farameen wo Riwayaat Mazkoor hain aur Tauzihaat ke Hisse mein un Riwayaat par Aayaat wo Ahaadees aur Usool-e-Istekhraaj-e-Ahkaam ke lehaaz se jo Istedlaal kiya gaya hai is se ma'loom ho sakta hai ke is Mas'ale mein Hazrat Syed Khundmir RZ ka mauqaf kiya tha. Is ke ilawa ba'ad mein Inkaar-e-Kufr hone par Ba-haisiyat-e-Ijma' sab Sahaba RZ mein ittefaaq ho chuka aur Mahzareh bhi huwe hain chuna che Mahzarah-e-Hazrat Bandagi Miyan Shah Dilawar RZ nehayat Wazeh wo Ba-Daleel hai jo haal mein taba' ho kar shae' ho chuka hai. Jis mein Ustaduna Muhammad Sa'adatullah Khan Sahib ki Aalim-aana Tasreeh-aat bhi hain.

(2) Aeteraaz ka dosra nuqta, Hukm-e-Ikhraaj ki Ta'ameel na karna hai. Is bare mein bhi Bandagi Miyan RZ ka mauqaf wazeh hai kuin ke Mustanad Riwayaat se sabit hai ke Aap ko kaee maqamaat par Ikhraaj ka Hukm diya gaya aur Aap RZ us ki Ta'meel karte rahe.

بست وسہ سال میں کیا قہر ہے چوبیس اخراج ☆☆ سبقتیں لے گئے مظلوم وہ سیاروں پر (المعیؔ مرحوم)

Is ke ilawa Hazrat Mahdi AS ke aise amal ki nazeer bhi maujood hai ke Aap AS ne Hukm-e-Ikhraaj par amal karne se inkaar kardiya tha Riwayat hai ke:-

بادشاہ سندھ خواست که از ملک خود اخراج نماید قاضی را فرستاده گویانید که فرمانِ بادشاہ است که ازیں جا بیشتر شوید۔ حضرت امام علیه السلام فرمودند که فرمانِ بادشاہ تو ترا است قاضی گفت که اطاعتِ الوالامر لازم است۔ آنحضرتؑ فرمودند حالانکه تو قاضی ہستی بگو که شرطہائے الوالامر دربادشاہ توہستند؟ اگر باحکام شرعییه او را الوالامر ثابت کنی تابنده برگفته او فی الحال برود۔۔۔" (قاضی) گفت اگر کسے درملکِ خویش جاندہد پس چه باید کرد فرمودند بگوئی که ملک سندھ ازاں باشاہِ سندھ است و قطعۂ گجرات ازاں آمر اوست و بوم خراسان ازاں حاکم اوہمچنیں ہر ملکے و ہرشہرے و ہردیہے را بزعم خود ہر کسے حکم وارثت دارد پس ان کے زمین خدائے را بنمائید که خالص مرخداے را باشد

تا آنجا بندگانِ خدا محض خدائے را عبادت کنند۔۔۔ فرمودند که بادشاہِ خود را بگو که بجز فرمانِ خدائے تعالیٰ ہرگز از جائے نه روم۔ پس اگر تو با جمیع لشکر و شوکتِ خود بیائی انشاء اللہ تعالیٰ بنده بایک خدائے خویش بر تو غالب آید۔ (مطلع الولایت)

Tanslation:- Badshah-e-Sindhi ne apne Mulk se Aap AS ke Ikhraaj ka iradah kiya aur Qazi ke zariye kahlwaya ke Badsha ka farman hai ke yahan se aage chale jaein. Hazrat Imam AS ne farmaya tumhare Badshah ka farman tumhare liye hai hamare Badshah ka Hukm jis waqt hoga hum aage chale jaeinge. Qazi ne kaha ke Olul-amr ki Ita'at lazim hai. Aan-Hazrat ne farmaya halanke tum Qazi ho kaho tumhare Badshah mein Olul-amr ki kaunsi sharayat majood hain. Agar Ahkaam-e-Shariya ki roo se tum Olul-amr sabit kar do ge to Banda isi waqt chala jaye ga... (Qazi ne) kaha agar koi apne Mulk mein jaghe nahin deta hai to kiya karna chahiye? Aap AS ne farmaya ke Mulk-e-Sindh, Sindh ke Badshah ka hai Khitta-e-Gujarat Hakim-e-Gujarat ka, Khurasan ki sar zameen wahan ke Hakim ki hai is tarha har Mulk har Shahr aur har Qariya par har aik apne-apne Zaam mein wirasat ka Hukm jitlata hai. Pas thodi si zameen aisi batla do jo Kalis Khuda-e-Ta'la ki ho ta ke Khuda ke Bande wahan sirf Khuda ki Ibadat kar sakein.. Farmaya jao apne Badshah se kaho ke hum Ba-Juz Khuda-e-Ta'ala ke Farman ke yahan se hargiz na jaein ge. Pas agar tum apni poori Fauj wo Shaukat ke saath bhi aao ge to In Shaa Allah Banda apne aik Khuda se tum par Ghalib aa jaege ga....Alakh.

Yeh Riwayat taweel hai hum ne yahan zaroorat-an khas-khas hisse naql kiye hain jis se ma'loom ho raha hai ke Hazrat Mahdi AS ne ba'az mauqaun par Hukm-e-Ikhraaj par amal karne se inkaar kar diya hai. Kuin ke Aap AS jo kuch karte Khuda-e-Ta'ala ke Hukm ke baghair na karte the aur Hazrat Syed Khundmir RZ ko bhi us waqt aisi hi surat paish aagaee

thi chunache Riwayat hai ke:-

معلومباد که چونکه لشکرِ منکرانِ حق باستعدادِ تمام آمده گویند ازیں ولایت بردید که علماء فتویٰ داده اند اگر نه روند قتل کنید۔ بعده میاں سید خوندمیرؓ فرمودند که کرت و مرت مارا کشیدند مارفتم و دریں کرت مرا از حق تعالیٰ و از رسول علیه السلام و از مهدی علیه السلام اذن شده است۔ بدیں عبارت الا ان القضیٰ فقد مضیٰ ان صبرت فانک ماجوروان حذرت فانک مهجور---الخ (روایت 175)

Wazeh ho ke Mukhalifeen ki Fauj jab poori tiyyaariuan ke sath aaee to (Afsaraun ne) kahlaya ke is Mamlikat se chale jao kuin ke Ulama ne Fatwa de diya hai ke agar na jaein to Qatl kar diye jaein. Is ke ba'ad Miyan Syed Khundmir RZ ne farmaya ke hum ko barha kheench kar (baher kiya ja ta rah) aur hum Ikhraaj qubool karte rahe.

Is dafa' Allahu Ta'ala ki taraf se aur Hazrat Rasool AS wo Hazrat Mahdi AS ki taraf se bar-bar Hukm ho raha hai ke Khabardaar!! Jo hona hai ho kar rahe ga agar tum Sabr karo ge to Ajar pao ge agar dar jao ge to (Allah se) door ho jao ge. Hum ne yahan ba-qadr-e-zaroorat is Riwayat ka aik Hissa darj kiya hai. Kitab-e-Naqliyat mein yeh Riwayat poori dekh li-jaye to mazeed ma'loomaat huinge aur Andazah ho sake ga ke us waqt Bandagi Miyan RZ ka mauqaf kiya tha aur Aap RZ ne Hukm-e-Ikhraaj ki ta'meel jo nahin farmaee kis qadr Iqteza-e-Deen ke ain mutabiq tha.

(3) Isi tarha Klima Go-Yaun se Qitaal par aeteraaz ke bare mein bhi Aap RZ ne tauzih farmadi hai chunach Katba-e-Mu'teriza ke mulaheze ke ba'ad Aap RZ ne jo jawab mein yeh Riwayat bhi sunaee ke:- "Aik roz aik Aalim, Hazrat Mahdi AS se bahes kar raha tha kisi tariqe se bhi tafheem na pa raha tha. Us waqt Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke yeh log Daleel wo Ilm se tafheem qubool nahin karein ge apne dast-e-Mubarak se Talwaar baland kar ke farmaya ke:-

“In ke liye ab yeh rah gaee hai agar Khuda-e-Ta’ala Hukm deta to mein in logaun se juziya wasool karta. Yeh Juziya Dehindah ke Humk mein hain.”

Pas hamein chahiye ke Hazrat Mahdi AS ne jo kuch farmaya hai us par aeteqaad rakhein is mein Taweel na karein (Riwayat 176) aur isi liye Hazrat Bandagi Miyan Abdur-Rasheed ne Tauzihan tahreer farmaya hai ke:- “Wazeh ho ke Hazrat Mahdi AS ne is Aayat ke Hukm se:

وَمَنْ يَّقْتُلْ مُؤْمِنًا مُّتَعَمِّدًا فَجَزَآؤُهٗ جَهَنَّمُ خٰلِدًا فِيْهَا ... الخ (سورۃالنسآء۔93)

Ya’ni jo shakhs Mu’min ko amadan Qatl kare ga us ki Jaza’ Jahannam ki Aag hai jis mein woh hamesha-hamesha rahe ga.)

Mu’min ke Qatil ko Daemi Jahannumi farmaya hai. Agar Mufassireen ne koi aur Tafseer bayan ki hai to woh kiya hai ma’loom karo. Mahez Tasdeeq ki wajhe Fuqra’ ke Qatl ka Fatwa dene wale aur is Fatwa par amal karne wale, Be-Iman aur Daemi Dozakhi hain. (Is lehaz se) Miyan Syed Khundmir RZ ne Kalima Go-Yaun par jo Fatwa diya, Zawal-e-Iman ke ba’ad diya is liye koi aeteraz nahin ho sakta. (Riwayat 186) is ke ilawa Mahdaviyaun ke Qatl ka Fatwa jari karne wale Mufti-yaun ke bare mein isi mukhalif jama’at ke Ulama se Aap RZ ne Fatwa bhi hasil karliya tha... Neez ba-lehaz-e-asbaab, Hazrat Syed Khundmir RZ Mukhalifeen ki dawat-e-jung ko qubool karne par jis qadar majboor kar diye gaye the, asbaab wo waqiyaat-e-junk ke tahet Mukhtesaran bayan ho chuka hai.

Fil-haqeeqat Katba-e-Bahes mein bina-e-aeteraz, Kalima-Go ko Kafir kahne se mutaliq hai. Hukm-e-Ikhraaj ki ta’meel na karna aur Kalima-Go-yaun se Qitaal Jaez hona is ke zail-i masael hain. Aur jab ke Inkaar Mahdi AS Kufr hona az rooey Aayaat wo Ahadees wo Farameen-e-Mahdi AS se sabit hai to

phir is bare mein Bandagi Miyan RZ par ibteda ’an jo kuch aeteraaz huwa ho khud ba-khud murtafa’ ho jata hai. Aur yeh ikhtelaf ya mashwerah chun ke bilkul aarezi wo mauqa-ti aur mahez Manshaa-e-Khuda-e-Qadeer ke tahet tha is liye jab Hujjat-e-Mahdi AS poori ho chuki aur Shahadat takmeel Pa Chuki to Qudrat ki janib se jo Hijab-e-Aariz ke liye the Takmeel-e-Maslehat ke ba’ad Utha diye gaye jis ke ba’ad Ashaab-e-Katba ne khud aeteraaz kiya aur apne ikhtelaaf ya mashwera ke muqabile mein Bandagi Miyan RZ ke amal hi ko Haq ba-janib qaraar diya. Chunache Riwayaat-e-Zail is amr ke shahid hai.

بعد از مدتے میاں دلاورؓ از حق تعالیٰ معلوم کردند آنچہ سید خوندمیرؓ کردہ اند ہمہ حق است و بر آیتِ قَاتَلُوْا وَ قُتِلُوْا عمل کردند۔ (روایت 178)

Translation:- Aik Muddat ke ba’ad Miyan Dilawar RZ ne Allahu Ta’ala se ma’loom kiya ke Syed Khundmir RZ ne jo kuch kiya sab bar-Haq hai aur unhuin ne Aayat-e- قَاتَلُوْا وَ قُتِلُوْا par amal kiya hai.

Aur Hazrat Bandagi Miyan Abdur-Rasheed RZ ne Muallif-e-Insaf Nana Hazrat Wali Ji RA ka yeh bayan bhi naql kiya hai ke:-

ایں بندہ کہ جمع کنندہ منقولات است مسمیٰ بہ ولی می گوید خدائے تعالیٰ شاہد است کہ میاں دلاورؓ بحضورِ ایں بندہ فرمودند کہ ما با سید خوندمیرؓ رشک کردیم و ہر وقت کہ میاں سید خوندمیرؓ مایان ایشاں ید می آئیند سینۂ بندہ سوز و افسوس بسیار کردہ می شود۔ (روایت 178)

Translation:- Yeh Banda jama’ kunindah Manqoolaat Musamma ba Wali kahta hai ke Khuda-e-Ta’ala gawah hai ke Miyan Dilawar RZ ne is Bande ki maujoodagi mein farmaya hai ke hum ne Syed Khundmir RZ ke saath Rashk kiya. Jis waqt Miyan Syed Khundmir RZ hum mein yaad aate hain Bande ka seena Jal ne lagta hai aur bahut afsos huwa karta

hai.

Yeh Riwayat Insaf Nama mein bhi mazkoor hai Ibarat yeh hai.

بعد از مدتے میاں ملک جیوؓ در جالور آمدند و فرمودند اگر کسے دامن بندہ بگیرد بندہ بر عمل و قول کہ میاں سید خوندمیرؓ کردہ اند و گفتہ اند حجت بدہم آنچہ در کتبہائے دین نبشتہ اند میاں سید خوندمیرؓ کردہ اند ہیچ خلاف نہ کردند۔ (روایت 150)

Translation:- Aik muddat ke ba'ad Miyan Malik Jeo RZ Jaloor mein aaye aur farmaya ke agar koi Bande ka daman pakde to Banda is Qaol wo Fe'l ko jo Miyan Syed Khundmir RZ ne kiya hai sabit kare ga ke Deen ki Kitabaun mein jo batein likhi gaee hain Miya Syed Khundmir RZ ne wahi kiya aur koi khilaf-warzi nahin ki.

Yeh Riwayat Insaf Nama mein bhi mazkoor hai. Ibarat yeh hai:-

و نیز نقل است کہ بندگی میاں ملک جیوؓ در ناگور چہل شیاں روز با وضو ماندند کہ احوالِ مقدمۃ قتال معلوم کنند بعدہٗ یک شب معلوم شد کہ سید خوندمیرؓ آنچہ کردند حق بود۔ " قَاتَلُوْا وَقُتِلُوْا " چنانچہ حضرت میراں علیہ السلام فرمودہ بودند ہمچناں شد۔ بعدہٗ ملک جیوؓ فرمودند اگر کسے دامنِ بندہ بگیرد ہر جا کہ بندگی سید خوندمیرؓ قدم نہاد آں را حجت بدہم آنچہ در کتبہا توشتہ بودند سید خوندمیرؓ کردند ہیچ خلاف نہ کردند۔ (باب 16)

Translation:- Neez Riwayat hai ke Bandagi Malik Jeo RZ Nagaur mein chalees (40) din, raat din ba-Wuzu rahe ta ke Muqaddam-e-Qitaal ke halaat Munkasif hon. Is ke ba'ad aik din ma'loom huwa ke Syed Khundmir RZ ne jo kuch kiya Haq tha. قَاتَلُوْا وَقُتِلُوْا (ke bare mein) jaisa ke Hazrat Mahdi AS ne farmaya tha usi tarha huwa. Malik Jeo RZ ne yeh bhi farmaya ke agar koi Bande ka daman pakde to Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ne jis jaghe ke qadam rakha hai us par Hujjat paish kare ga jo kuch ke Kitabaun mein likha gaya hai Syed Khundmir RZ ne is ke khilaf kuch nahin kiya hai.

"و بعد از مدتے میاں نعمتؓ در جالور آمدند و از دکن باز گشتند و فرمودند کسانیکہ مرا از

موافقتِ سید خوندمیرؓ باز داشتند ایشاں را خدائے تعالیٰ خواہم پرسید۔ (روایت 181)

Translation:- Aik arse ke ba'ad Miya Ne'mat RZ Deccan se Jalore mein wapas Aaye aur farmaya ke jin logaun ne mujh ko Syed Khudmir RZ ki muafiqat se baaz rakha hai un ko Khud-e-Ta'ala pooche ga.

Yahi Riwayat Insaf Nama mein bhi hai. Lekin pahla jumla yeh hai ke:-

و نیز نقل است که میاں نعمتؓ در موضع بھاوی پور پیش ملک میاں باری وال بحضور چند طالباں فرمودند که کسانیکه۔۔الخ (انصاف نامه باب 16)

Ab har shakhs yeh baat wazeh taur par samajh sakta hai ke Hazrat Rasoolullah SAS ke farman:- "اختلاف امتی رحمة" ke misdaaq "Sahaba-e-Mahdi-e-Mau'ood ka yeh aarezi ikhtelaf, Hujjat-e-Mahdiyat yani Khabar-e-Qitaal ki takmeel ki wajhe Mu'mineen ke liye Rahmat sabit huwa, aur is ke ba'ad Rahmat ka dosra Zahoor yeh huwa ke khud Ashaab-e-Katba ne is Ikhtelaf ko baqi na rakha Giroh-e-Mahdi-e-Mau'ood ko is khatre mein mubtela hone se bacha kiya!! Jis ki Paisheen Goee Hazrat Syed Khundmir Siddeeq RZ ne bhi ki thi ke un Hazraat ko is par Allahu Ta'ala musir na rakhe ga kuin ke un ki shaan mein Hazrat Mahdi AS ne Basharatein farmaee."

Is ke ilawa Allahu Ta'ala ki Maslehat Hikmat yeh bhi shamil-e-haal rahi ke in Katbaat ka ta'aluq sir Hukm-e-Kufr ki tatbeeq Ta'beer aur Jung ke asbaab wo mauqa' wo mahel ki hadd tak mahdood raha jis ki wajhe Hazrat Syed Khundmir RZ se mutaliqah Khabar-e-Qitaal ki nau-wiyat ko mutasir karne ki har koshish khud ba-khud Batil ho jati hai. kuin ke un Katbaat mein Hazrat Syed Khundmir RZ ka Hamil-e-Bar-e-Amanat wo Badla-e-Zaath-e-Mahdi AS hona, Bina-e-Bahes wo ikhtelaf nahin hai.

Hasil-e-Kalam yeh ke who Khabar-e-Mashhoor wo Qataee-us-

Sudoor-ad-Dalalat "خبرِ مشہور و قطعی الصدور و قطعی الدلالۃ" jo Hazrat Mahdi AS ne bayan farmaee aur jo poori-poori sadiq aaee, Khaba-e-Mutawatir ka Hukm rakhti hai jis ki Qata'iyyat ka Inkaar Naqlan wo Aqlan jaez nahin hai.

☆☆☆☆☆

TAUZIH DAR BAYAN-E-IMTINA'-TAWEEL WO TAHWEEL

Mauallif-e-Hadiya-e-Mahdavia ne Aqeeda-e-Nahum ke tahet likha hai "Kalam-e-Mahdi mein Taweel Haram hai." Aakhir Aqeeda-e-Shareefa mein likha hai ke jo shakhs ke Bayan-e-Mahdi mein Taweel kare woh Mukhalif-e-Bayan us Zaath ka hoga....

Is ke ba'ad Aqeeda-e-Shanz-dahum ke tahet likha hai ke:- Dosre yeh ke Ibarat-e-Qur'aani mein ba'az ja Taujeeh wo Taweel bhi durust hai chunache ma-awwal wo majaaz wo kinaya, sab aqsaam-e-qareena se hain. Yahan Taweel wo Taujeeh mutlaqan Kufr hai chunache Aakhir Risala-e-Mazkoor (Aqeeda-e-Shareefa) se Mastefaad hai." (Mulhiz az Hadiya-e-Mahdavia).

Agar "Hadiya-e-Mahdavia" ki poori ibarat naql ki jaye to hamare mauzoo' se ghair mutalliq bahut sare masael hal karne padein ge aur is ka yeh mahel nahin. Is liye Imtena'-e-Taweel wo Tahweel ka ta'lluq jin Riwayaat se hai sirf isi hadd tak rafa'-e-aeteraaz kiya jaye ga. "Muallif-e-Hadiya-e-Mahdavia ne "Aqeeda-e-Shareef" ki ibarat samajhne mein galati ki hai. Asal ibarat yeh hai ke:-

"اے طالبانِ حق که مہدی را قبول کرده اید معلوم باد که ایں احکام که مذکور است از اول تا آخر وقتِ رحلت آں ذات ما دام که ایں بنده در صحبتِ وے بود در ہیچ حکم از احکامِ تفاوت نیافتیم و بریں جمله اعتقاد و ایمان داریم ہرکه در بیان وے چیزے تاویلے و تحویلے مند او مخالف بیانِ آں ذات باشد۔" (عقیدۂ شریفه)

Translation:- Aey Taliban-e-Haq, jinhuin ne ke Mahdi AS ko qubool kiya hai, ma'loom ho ke yeh Ahkam jo mazkoor hain us Zaath (Mahdi AS) ki sohbat mein yeh Banda ibteda' se Rehlat ke aakhir waqt tak raha hai. Kisi Hukm mein koi tafawut nahin paya. Aur hum un tamaam Ahkam par Iman wo Aeteqaad rakhte hain. Jo shakhs ke Mahdi AS ke bayan mein koi Taweel wo Tahweel kare ga Mahdi AS ke Bayan ka mukhalif qaraar paye ga.

Aur Sharah-e-Aqeeda-e-Musamma ba Risala-e-Faraez ke aakhir ki ibarat yeh hai:-

پس ہر مصدق را ایمان آوردن و اعتقاد داشتن و عمل کردن براں و از تاویل و تحویل آں دور بودن فرض است زیرا که برصحتِ ایں احکام اجماعِ صحابه کرام شده است۔۔۔الخ

Translation:- Pas har Musaddiq-e-Mahdi AS ko is par Iman lana, Aeteqad rakhna aur Amal karna chahiye aur is ki Taweel wo Tahweel se baaz rahna Farz hai kuin ke in Ahkaam ki Sahet par Sahaba-e-Kiram RZ ka Ijma' huwa hai.

Is se zahir hai ke Imtena'-e-Taweel wo Tahweel ka Hukm Bayan, Aqeeda-e-Sharifa mein bayan kiye huwe Ahkaam se mutaliq hai. Mutlaqan Taweel Haram wo Kufr hona is Ibarat se " Mustafad" kahan hai?!!! Albatta dosre maqamaat par "Insaf Nama" wo Naqliyaat-e-Miyan Abdur-Rasheed RZ waghaira kitabaun mein " Mana'-e-Taweel" ka jo Hukm paya jata hai wo aam hai is ki Haqeeqat aage bayan hogi.

Is ke ilawa Muallif-e-Hadiya-e-Mahdavia ne Ibarat-e-Qur'aani mein ba'az jaghe Taujeeh wo Taweel durust hone ka dawa jo kiya aur Ma-awwal waghaira ko paish jo kiya yeh bhi

tamaam Ahle-Sunnat ka muttfiqa nahin hai. Ma-awwal ki ta'reef Ulama-e-Ahle-Sunnat ne yeh bayan ki hai ke:-

المشترك اذا ترجح بعض معانيه بالراهي يسمىٰ ماوّلا

Translation:- Jab mushtarik ke ba'az ma'ni ko raey se tarjeeh di jati hai to us ko Ma-awwal kahte hai.

Allama Shamsi Marhoom ne likha hai ke:- Jab Ma-awwal ka husool mujtahid ki raey par mawqoof hai to us ko aqsaam-e-Nass se shumaar karna Tammul ke qabil amr hai kuin ke is ma'ni ka husool bi-ainihi agar Khalis Nass hai to Mujtahid ki tarjeeh ki zaroorat nahin hai. Jab is ma'ni ki tahseel mein mujtahid ki raey Illat waqye huwee hai to is ki nisbat Nass ki taraf baja nahin hai.

(Hashiya Kohlul Jawaher page 277 Jild aur Matbooa.)

Is se zahir hai ke Ma-awwal raey par mawqoof hai aur ghair Ma'soom ki raey mein Khata ka Ahtemaal hota hai isi liye Muhaqiqeen-e-Kiram ne is se Aeraaz kiya hai. Is ke suboot mein bahut sare aqwaal wo Aara' maujood hain, Shaikh Mohiuddin Arabi RA ne farmaya ke:-

اعلم ان الخير كله فى الايمان بما انزل الله و الشركله فى التاويل فمن اول فقد جرح ايمانه و ان وافق العلم و ما كان ينبغى له ذالک فى الحيث كذبنى عبدى ولم يكن ينغبى له ذالک فلا بدان يسئال كل ماول مما اوله يوم القيامة (فتوحات باب 198)

Translation:- Wazeh ho ke jo kuch Allah ne nazil farmaya hai us par Iman rakhne mein poori bhalaee hai. Aur poori Buraee Taweel karne mein hai. Pas jis ne Taweel ki, apne Iman ko majrooh kiya. Agar che ke is ki raey Muafiq hi waqe' ho. Aur is ko aisa na karna chahiye.

Yahi baat Hadees-e-Qudsi mein hai ke "Mere Bande ne mujhe jhutlaya aur us ko aisa na karna chahiye tha. Yeh aisi baat hai ke jis ki wajhe har Taweel karne wale se us ki Taweel ki nisbat Qiyamat ke din zaroor baaz-purs ho gi.

Is ke ilawa “Taweel” ka lafz istelah-an fil-haqeeqat “Muta-Sha-bihaat” se mutaliq wo muta’rif hai aur Muh-kam wo Muta-shabeh ke bare mein Ulama-e-Akabir-e-Ahle-Sunnat ki jo raey hai dar ki jati hai.

Mahakam ke ma’ni Loghat mein Mazboot aur istawar ke hain. Imam Fakhruddin Razi RA farmate hain:-

فالعرب يقول حاكمت وحكمت بمعنى ردت منعت۔ والحاكم يمنع الظالم عن الظلم و حكمة اللجام هى التى تمنع الفرس عن الاضطراب و فى حديث الحنفى احكم اليتيم كما تحكم ولدک اى امنعه عن الفساد وقالجرير احكموا سفها وكم اى امنعوهم۔ وسميت الحكمة حكمة لانها تمنع عمالا ينبغى (تفسیرِ کبیر جلد 2 صفحہ 295 مطبوعہ مصر)

Translation:- Chod-ne aur rokne ke ma’naun mein Arab kahta hai ke “Hakamat, Hakamat, Ahkamat” aur Hakim Zalim ko rokta hai aur Hikmat aisi Lagaam hai jo ghode ko shararat se rokti hai aur Hadis-e-Nakh’yi mein hai ke roko Yateem ko Buraee se jaisa ke tum apne bachaun ko rokte ho. (Mulaheza ho, “Hukm, Tahakkum” ka iste’mal rokne ke ma’naun mein huwa hai) aur Jareer ne kaha hai ke tum apni Na-dani se bacho aur Hikmat ko Hikmat is liye kahte hain ke woh Ghair zaroori cheezaun se rokti hai.

Aor Muta-shabeh ke mutaliq yeh likha hai:-

واماالمتشابه فهوا ان يكون احد الشيئين متشابهاة لاخريجيث يعجزالذهن عن التميز۔ قال الله تعالىٰ فى وصف اثمار الجنة واتوابها متشابها اى متفقق المنظر مختلف الطعوم ويقال اشتبه على الامران اذالم يضرق بينهما و قال احلال بين الحرام بين و بينهما امور متشابهات و فى رواية اخرى مشتبهت و يجتمل ان يقال انه الذى ہا يعرف ان الحق ثبوته اوعدمه و كا ن الحكمبثبوته مساويا للحكم بعد مه فى لعقل والذهن و متشابها له و غير مميزاحد هما عن الأخر بمزيد رجحان فلا جرم سمى غير المعلوم بانه متشابه (تفسیر کبیر جلد 2 صفحہ 595)

Translation:- Aur lekin Mutashabeh woh hai ke aik shaye dosri shaye se is tarha Mutashabeh ho ke zahn us ke Tameez karne se A’ajiz ho. Allahu Ta’ala ne Jannat ke Phalaun ki

Ta'reef mein farmaya hai:- وَاُتُوْابِهٖ مُتَشَابِهًا...الخ (سورۃابقرہ۔25)

Ya'ni is ke Muta-Sha-bih aise phal diye jaeinge jo dekhne mein aik ma'loom hon aur Zayeqe mukhtalif hon. Mujh par yeh amr Mushtabeh hai, us waqt kaha jata hai jab ke un dono mein koi farq ma'loom na ho. Hazrat Muhammad SAS ne farmaya; Halal aur Haram dono wazeh hain in dono ke darmiyan Mutashabeh Umoor hain. Aur aik Riwayat mein hai ke Mushtabeh Umoor hain yeh bhi ahtemaal hai ke Mushtabeh woh hai jis ke suboot aur Adam-e-Suboot ka hukm dono barabar wo Mushtabeh ho aur kisi wajhe Tarjeeh ke baghair aik dosre se ghair mumai-iz hon. Isi liye ghair ma'loom ko Mushtabeh kahte hain.

Muh-kam aur Mutashabeh ki is laghwi aur Istelahi Tahqeeq se ma'loom huwa ke Muh-kam saf wo baiyyan Amr ya Nahi hota hai aur Mutashabeh aisa nahin hota. Qur'an-e-Majeed mein Muh-kam aur Mutashabeh dono tarha ki Aayaat hain. Chunache Allahu Ta'ala farmata hai:-

هُوَالَّذِیۡۤ اَنۡزَلَ عَلَیۡكَ الۡكِتٰبَ مِنۡهُ اٰیٰتٌ مُّحۡكَمٰتٌ هُنَّ اُمُّ الۡكِتٰبِ وَاُخَرُ مُتَشٰبِهٰتٌ ؕ فَاَمَّا الَّذِیۡنَ فِیۡ قُلُوۡبِهِمۡ زَیۡغٌ فَیَتَّبِعُوۡنَ مَا تَشَابَهَ مِنۡهُ ابۡتِغَآءَ تَاۡوِیۡلِهٖ ۚ وَمَا یَعۡلَمُ تَاۡوِیۡلَهٗۤ اِلَّا اللّٰهُ ۘ وَالرّٰسِخُوۡنَ فِی الۡعِلۡمِ یَقُوۡلُوۡنَ اٰمَنَّا بِهٖ ۙ كُلٌّ مِّنۡ عِنۡدِ رَبِّنَا ۚ وَمَا یَذَّكَّرُ اِلَّاۤ اُولُوا الۡاَلۡبَابِ ﴿7﴾ (سورۃال عمران)

Translation:- Woh Allah jis ne tum par Kitab nazil ki. Is kitab mein jo Aayaat Muh-Kamaat hain wahi Asal Kitab hain. Aur dosri Aayaat Mutashabeh hain. Pas jin logaun ke quloob mein kaji hoti hai wahi in Aayaat ki taraf Rujoo hote hain jo Muta-shabeh hain. Aur un mein Fitna wo Taweel ki talash mein lage rahte hain halanke un Aayaat-e-Mutashabeh ki Taweel ba-juz Allah aur Rasikheen-fil-Ilm ke koi nahin janta aur Rasikheen-fil-Ilm wahi log hain jo kahte hain ke jo kuch Allah ki taraf se hai hum is par Iman laye.

Is Aayay-e-Kareema se zahir hai ke Qur'an-e-Majeed Aayaat-e-Muhkamaat aur Mutashabehaat dono hain lekin Aayaat-e-Mutashabeh ki Taweel karne ki koshish mein na rahna chahiye kuin ke in ki Taweel ba-juz Khuda-e-Ta'ala aur un logaun ke jo "Rasikh-ul-Ilm hain koi nahin janta. Is liye Mutashabeh ka Ilm Allah par chod dena chahiye agarche ke Aayat-e-Mazkoorah ka Mazmoon bahut saf hai lekin mazeed ma'lumaat ke liye Mufassireen wo Muhaddiseen ki jo raey hai woh bhi bayan ki jati hai.

Imam Fakhruddin Razi RA is Aayat ki Tafseer mein farmate hain.

فبین اللہ تعالیٰ بھذہ الآیۃ ان القراٰن مشتمل علی محکم و علی متشابہ والتمسک بالمتشابہات غیر جایز (تفسیر کبیر جلد 2 صفحہ 594)

Translation:- Allahu Ta'ala ne is Aayat se wazeh kardiya hai ke Qur'an-e-Kareem Muhkam wo Mutashabeh Aayaat par musta'mil hai aur Aayat-e-Mutashabehaat se Masael akhaz karna Jaez nahin hai.

Aur Allama Jalaluddin Siyuti RA farmate hain:-

ان الآیۃ دلت علی ذومبتغی المتشابہ ووصفھم بالزیغ واتبغاء الفتنۃ و علی مدح الذین فوضوا العلم الی اللہ تعالی و سلموا الیہ کما مدح المومنین بالغیب۔(اتقان جلد 2 صفحہ 3)

Translation:- Tahqeeq ke ye Aayat, Aayaat-e-Mutashabehaat ko chahne wale ki Buraee par dalalat karti hain aur is ke is Wasf par bhi dalalat karti hain ke aisa karna Haq se Batil ki taraf phirna hai aur Fitna ki talash karna hai aur un logaun ki Madah par bhi dalalat karti hai jinhuin ne un Aayaat-e-Muta-Shabeh ka ilm Allah par chord diya aur use bila tammul tasleem kar liya. Aur un logaun ki Madah is maqaam mein is tarha farmaee hai ji tarha ke Ghaib par Iman lane walaun ki farmaee hai.

Ba'az logaun ne Aayaat-e-Mutashabehaat se Istedlaal karne ki

jo suratein nikaali hain Imam Fakharuddin Razi RA un ki tardeed karte huwe farmate hain.

وکل ھٰذا (ای صور استدلال المتشابھات) لا یفید الاالظن الضعیف والتعدیل علیٰ مثل ھٰذا الدلایل فی مسایل القطعیة محال فلھذا التحقیق المتین مذھبنا ان بعد اقامة الدلالة القطعیة علی ان حمل اللفظ علیٰ الظاھر محال ۔ لا یجوز الحوض فی تعین التاویل فلھذا منتھی ما حصللناہ فی ھٰذالباب واللہ ولی الھدایة والرشاد۔ (تفسیر کبیر جلد 2 صفحہ597)

Translation:- Aur yeh sab (Mutashabehaat par Istedlaal karne ki suratein) Siwaye Zinn-e-Zaeef ke koi faedah nahin deti hain aur is qism ke dalayal ko Masaele-e-Qataeeyah ki taraf phair-na muhaal hai. Az Roo-e-Tahqeeq-e-Mateen Hamara Mazhab yeh hai ke is baat par Dalayal-e-Qataeeyah qaem karne ke ba'ad ke lafz ka zahir par mahmool kar na muhaal hai. Taaweel ke muayyan karne mein ghaur wo Khaus karna Jaez nahin hai. Pas hamari tahqeeq ka nateejah is Baab mein yahi hai aur Allahu Ta'ala hi Sahib-e-Hidayat wo Irshaad hai.
(تفسیر کبیر جلد 2 صفحہ597)

Mulaheza ho ke Muallif-e-Hadiya-e-Mahdavia ka Taaweel durust hone ka dawa kis hadd tak durust hai!!!!
Allama Jalaluddin Siyuti RA ne is baab mein chand Ahadees bhi jama' ki hain jin mein se yahan chand naql ki jati hain.

اخرج الطبرانی فی الکبیر عن ابی مالک الاشعری انه سمع رسول اللہ صلی اللہ علیه وسلم یقول لا اخاف علی اُمتی الا ثلاث خلال۔ ان یکثر لھم المال فیتحا سدوافیه وا ان یفتح لھم الکتاب فیاخذہ المؤمن یبتغیٰ تاویله وما یعلم تاویله الااللہ (اتفان جلد 2 صفحہ 4)

Translation:- Tabraani ne Kabeer Abu Malik Asha'ri se Riwayat ki hai ke unhuin ne Aan-Hazrat SAS ko farmate huwe suna ke Aap SAS ne farmaya, "Meri Ummat se mutalliq mujhe kisi baat ka dar nahin hai agar hai to teen Omoor ka. Woh yeh ke un ka maal bahut ziyada ho jaye ga aur aapas mein Rashk wo Hasad aur qatl wo Gharat karne lagein ge aur Qur'an

khola jaye ga aur Mu'min is ki Taaweel ki koshish karne lage ga. Ha lan ke is ki Taaweel ba-juz Khuda ke koi nahin janta."

اخرج الشیخان وغیرھما عن عائشۃؓ قال تلا رسول اللہ صلی اللہ علیہ و سلم ھٰذا الاٰیۃ ھوالذی انزل علیک الکتاب الیٰ قولہ اولی الالباب قالت قال رسول اللہ صلی اللہ علیہ و سلم فاذا رء یت الذین یتعبون ما تشابہ منہ فاولٰئک الذین سمی اللہ فاحذرھم۔(اتفاق جلد ے 2، 4

Translation:- Shaykh-ain RA (Bukhari wo Muslim) aur un ke siwa dosraun ne bhi Bibi Ayesha Razi Allahu Anha se Riwayat ki Hazrat Rasoolullah SAS ne is Aayat; هُوَالَّذِیْٓ اَنْزَلَ عَلَیْهِ الْكِتٰبَ ko اُولُوا الْاَلْبَابِ tak padha, Bibi Ayesha RZ kahti hain ke Rasoolullah SAS ne farmaya jab tum un logaun ko dekho jo Aayaat-e-Mutashabehaat ki Taaweel ki koshish mein lage rahte hain to samajh lo ke woh hi log hain jin ki nisbat Allahu Ta'ala ne "فاحذرھم" farmaya hai. Ya'ni tum aise logaun se bachte raho.

اخرج ابن مردویہ من حدیث عمر بن شعیب عن ابیہ عن جدہ عن رسول اللہ صلی اللہ علیہ و سلم قال ان القراٰن لم ینزل لیکذب بعضہ بعضًا فما عرفتم منہ فاعملوا بہ وماتشابہ فآمنوا بہ۔ فھٰذا الاحادیث والاٰثار تدل علیٰ ان المتشابہ مما لا یعلمہ الا اللہ وان الخوض فیہ مذموم۔

(اتقان جلد و صفحہ 4)

Translation:- Ibn Marviah Umro bin Shoeb se unhuin ne apne baap se aur unhuin ne apne dada se aur unhuin ne Hazrat Rasoolullah SAS se riwayat ki hai ke Aap SAS ne farmaya ke, "Qur'an is liye nahin Nazil huwa hai ke us ki ba'az Aayatein ba'az dosri Aayataun ko jhutlatein. Ya'ni aik dosre ki mukhalif hon pas jin Aayaat ko tum ne achchi tarha samajh liya hai un par amal karo aur jo Mutashabeh hain un par Iman rakho." Pas yeh tamaam Ahaadees wo Aasaar is baat par dalalat karte hain ke Mutashabeh ko ba-juz Allahu Ta'ala ke koi nahin janta aur is mein Ghaor wo Khaus karna buri baat hai.

(اتقان جلد و صفحہ 4)

Isi qism ki aur bahut sari Ahaadees naql karne ke ba'ad

Jalaluddin Siyuti RA ne likha hai ke pas Ahadees wo Aasaar is baat par dalalat karte hain ke Mutashabeh ko ba-juz Allahu Ta'ala ke koi nahin janta. Ar in mein Ghaor wo Khaus karna buri baat hai.

Mufassireen wo Muhaddiseen ki is tauzih se yeh amr Mutahaqiq hai ke Qur'an-e-Kareem mein "Muhkam" aur Mutashabeh" dono qism ki Aayaat hai lekin Mutashabeh Aayaat par sirf Iman rakhna chahiye ke Yeh Allahu Ta'ala ki taraf se hain. Taaweel ki koshish jaez nahin hai. Lekin Muallif-e-Hadiya-e-Mahdavi yeh kahte hain ke Taaweel durust hai. Fuqaha ka Maslak bhi in ka muaed nahin hai. chunache Osool-e-Fiqha mein Mutashabeh ki ta'reef in alfaaz mein ki gaee hai.

واما المتشابه فهو مما انقطع رجاءالمراد منه و حكمه اعتقاد الحقية قبل الاصابة (نور الانوار)

Translation:- Mutashabeh us kalam ka naam hai jis ki mua'rifat Murad ki ummeed munqate' ho gaee ho aur us ka Hukm yeh hai ke us ki Murad ma'loom hone ke pahle hi us ki Haqeeqat par yaqeen rakhe.

Balke Ba'az Fuqaha to Rasikheen ke muta'lliq bhi ikhtelaaf karte hain ke us ko bhi Mutashabeh ki murad nahin ma'loom hoti. Chunach Allahu Ta'ala ke farman;

وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيْلَهٗٓ اِلَّا اللّٰهُ وَ الرّٰسِخُوْنَ فِي الْعِلْمِ يَقُوْلُوْنَ اٰمَنَّا بِهٖ لا كُلٌّ مِّنْ عِنْدِ رَبِّنَا ج الخ

(سورۃ اٰل عمرٰان۔7)

Ke muta'lliq Hanafiyah kahte hain ke وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيْلَهٗٓ اِلَّا اللّٰهُ ka jumlah khatam ho chuka.

وَالرّٰسِخُوْنَ فِي الْعِلْمِ يَقُوْلُوْنَ اٰمَنَّا بِهٖ لا كُلٌّ مِّنْ عِنْدِ رَبِّنَا ج dosra jumlah hai. Is aetebar se Mua'ni yeh huwe ke Mutashabeh ki Taaweel ba-juz khud ke koi nahin janta aur jo log Rasikh-Fil-Ilm hain woh kahte hain ke hum is par Iman rakhte hain ke sab hamare Parwardigaar ki taraf se hai.

Is tarkeeb se natijah yeh nikla ke Mutashabeh ki Taaweel Rasikheen bhi nahin jante aur Hazrat Imam Shafaee RA aur Aam-e-Mutezila kahte hain ke:- وَالرَّاسِخُوْنَ ka ataf "وَمَايَعْلَمُ تَأْوِيْلَهُ اِلَّااللهُ" par hai. Aisi surat mein Rasikheen-Fil-Ilm bhi Taaweel janne wale hote hain. aur يَقُوْلُوْنَ اٰمَنَّا بِهٖ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا jumla hai. "وَ الرّٰسِخُوْنَ فِي الْعِلْمِ" War-Rasikh-oon-Fil-Ilm" ke koi nahin janta jo kahte hain ke hum is par Iman laye aur sab Allahu Ta'ala ki taraf se hai. Is tarkeeb se nateejah yeh nikal-ta hai ke Allahu Ta'ala aur woh log jo Rasikh-Fil-Ilm hain Mutashabeh ki Taaweel jante hain.

Is Ikhtelaf ki tatbeeq "Sahib-e-Noo-rul-Anwaar" ne is tarha bayan ki hai ke "Jo log yeh kahte hain ke Rasikheen Muta-shabeh ki Taaweel jante hain is se yeh murad hai ke woh Zinni Taaweel jante hain. Aur jo log yeh kahte hain ke Rasikheen Taaweel nahin jante is ka matlab yeh hai ke woh aisi qataee Taaweel nahin jante jo wajibul-aeteqaad ho."

Gharz Mufassireen wo Muhaddiseen wo Foqaha ke jo shawahid hum ne paish kiye hain un se zahir hai ke Taaweel na-jaez hai aur khud Qur'an-e-Majeed mein Taaweel karne walaun ki taraf quloob ki kaji aur Fitnaun ki talash mansoob ki gayee hai. Lehaza Muallif-e-Hadiya-e-Mahdavia ne "Qur'aani Ibarataun mein Taaweel durust hone ka jo dawa kiya tamaam Ahle-Sunnat ka Muttafiqah nahin hai."

Jis Tarha Qur'an-e-Majeed mein Aayaat-e-Mohkimaat wo Mutashabehaat hain usi tarha Ahaadees-e-Sharifa mein bhi hain aur Ahaadees-e-Mutashabehaat ka wahi Hukm hoga jo Aayaat-e-Mutashabehaat ka hai. Aur yahi surat Naqliyaat-e-Mutashabehaat ki bhi ho sakti hai. Aur jis tarha Qur'an-e-Kareem mein Az-Roo-e-Mua'ni Muhkam wo Mutashabeh Aayaat hone ke bawajood, kul Qur'an-e-Majeed ba-haisiyat-e-

Qataee-us-Sudoor “Muhkam” hone ka Aqeedah rakhna lazim hai isi tarha Ahaadees-e-Sharifa wo Naqliyaat-e-Mubarika jin ki sanad sahih ho, Az Roo-e-Mua’ni Muhkam wo Muta-shabeh maan na lazim hoga kuin ke kul Aayaat-e-Kalamullah wo Farameen-e-Khatimeen AHS ka Qataee-us-Sudoor hona Muhkam hai agarche ke Az Roo-e-Dalalat, Muhkam wo Muta-shabeh waghaira aqsaam paee jaein, Qur’an-e-Majeed mein Aayaat-e-Mutashabehaat do (2) qism ki hain. Ba’az Aayaat ke mua’ni mutlaqan samajh mein nahin aate Maslan Huroof-e-Muqatta’at الم ۔ حم ۔ ن waghairah Huroof se tarkeeb-e-lafzi ka faedah hota hai mu'ani ka nahin. Is liye in Huroof wo Muqatta’at se koi mua’ni fauran samjh mein nahin aa sakte...aur ba’az Aayaat ke mua’ni bar Bina-e-Loghat wo muhawerah-e-zaban, samajh mein to aa sakte hain lekin un par amal wo aeteqaad mushkil hota hai kuin ke woh zahiri mua’ni dosri Aayaat-e-Mohkimaat ke muafiq nahin Paye jate. Jaise يَدُ اللهِ ka haath, وَجْهُ اللهِ Allah ka munh, اَلرَّحْمٰنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوٰى Waghaira... Is qism ki Aayaat ko Aayaat-e-Sifaat kahte hain. Ahaadees wo Naqliyaat-e-Mubarika mein bhi dosri qism paee jati hai aur hamare pas Rasikh-e-Fil-Ilm se murad, ba lehaaz-e-fazilat wo Oloowiyat, alal-tarteeb Hazraat-e-Khatimain AHS aur un ke Sahaba wo Taba’yeen Rizwan-Allahu Anham Ajmaeen hain. Is liye in Hazraat se Taaweel wo Tatbeeq ba-sanad sahih marwi ho Wajib-ut-Tasleem hogi.

Yeh aisi baat hai ke jis par ikhtelaf ki koi wajh nahin ho sakti kuin ke Omoor-e-Mutashabeh ki Taaweel ka Ilm Rasikheen-Fil-Ilm ko hasil hona Aayat وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيْلَهٗٓ اِلَّا اللّٰهُ وَ الرّٰسِخُوْنَ فِي الْعِلْمِ se sabit hai aur ba-haisiyat -e-Ma’soom-Anil-Khata, Khalifatullah se badh kar kawn “Rasikh-Fil-Ilm” ho sakta hai. Pas Taaweel agar koi dosra jaan sakta hai to woh Khalifatullah

ki Zaath hai. Isi liye "واما لتاویل فیاتیکم به الفار قلیط"1mein Taaweel ko Hazrat Mahdi AS ki bai'sat se mutaliqah Paisheen Goee mein istema'l kiya gaya hai.

گفته او گفته الله بود ☆☆ گرچه از حلقوم عبدالله بود (مولانا رومؒ)

(1) Is ki Tauzih "Summa Inna Alaina Bayanahu/ ثم ان علینا بیانه" Aayat ke tahet bayan ki gaee hai. Mulahezah ho Hissa-e-Tauzihaat..

Aur chunke Hazrat Rasoolullah SAS ne Khairul-Quroon ki Itteba bhi Itteba-e-Sunnat qaraar di hai is liye Khairul-Quroon (Sahaba wo Tabaeen wo Taba' Tabaeen) par bhi Rasikh-Fil-Ilm ka itlaaq ho sakta hai kuin ke yeh Mahfooz Anil Khat hain. Is lehaz se in ki Taaweel bhi Wajib-ut-Tasleem ho sake gi. Lekin Aa 'maat-ul-Ulama ya Aam-Mu'mineen Wujoob ke is Hukm mein dakhil nahin hain kuin ke Sohbat wo Qurbat ki wajhe Sahaba RZ ke ma'loomaat ka Zariya raast Khalifatullah ki Zaat hoti hai aur Tabaeen wo Taba' Tabaeen ko Sahaba RZ se Istefadah ka mauqa hasil rahta hai. In ke Ma'loomaat ka ta'lluq bil-Wasita-e-Khalifatullah ke Minjanib-Allah ma'loomaat se hota hai is liye in ki Itteba' ko Itteba'-e-Sunnat kaha gaya... Is se qabl ba'az Fuqaha ka yeh qaol jo bayan kiya gaya ke "Rasikheen-Fil-Ilm, Zinni Taaweel jante hain us qaol ko Aa 'maat-ul-Ulama se mutalliq samajh na chahiye. Allamatul Asar Maulana Syed Nusrat Sahib Marhoom ne isi bahes ke ziman mein tahreer farmaya hai ke "Hamare yahan (Mahdaviyaun ke pas bhi Taaweel ke muta'lliq do (2) Mazhab hain aik Salf ka Maslak hai jo Taaweel nahin karte balke Nafs-e-Hukm par Iman rakhte hain aur is ke mua'ni, murad ya is ki kaifiyaat wo tafseelaat ko us ke Mutakallim ke Ilm par chod dete hain kuin ke is ki tafseel ki La-Ilmi se hamare Ijmaali Aeteqaad mein harj waqae nahi ho ta. Hazrat Miyan Abdul Malik Sujawandi

Mahdavi RA ne apni Kitab, “Siraj-ul-Absaar” mein is mas’ale ki nisbat likha hai,

مذهبنا فی المتشابهات مذهب السلف نومن بها ولا نشتغل بکیفیا تها

Mutashabehaat ki nisbat hamara Mazhab Salf ka Mazhab hai is par Iman rakhte hain aur is ki Kaifiyat se bahes nahin karte. Dosra Mazhab ba’az Muta’khireen ka hai jo zaroorat ke waqt Taaweel Jaez samajhte hain. Goya Salf ka Mazhab Tasleem wo Tafweez hai kuin ke Tafweez Musallam hai aur Taaweel Khata se qareeb aur Kamal-e-Iman se baeed hai. Is liye ke Allahu Ta’ala ne hum ko apne Kalam par Iman lane ka Hukm kiya hai na is ma’ni par jo hum ne apni Aql se Taaweel kar ke nikala hai...(Kohlul Jawaher Dar Radd-e-Hadiya-e-Mahdaviya).

Muta’khireen-e-Mahdavia mein Muhkam wo Mutashabeh par jo Mubahis huwe hain un ka Ba-Nazar-e-Ghaer mutalliya kiya jaye to ma’loom ho ga ke fil-haqeeqat is bahes ka raast ta’lluq Mutashabeh ki Taaweel se nahin hai balke yeh bahes sirf is Farman-e-Mahdi AS par paida huwi jo Aap AS ne farmaya ke “Wara-e-Tark-e-Duniya Iman Neest” Ya’ni Tark-e-Duniya ke baghair Iman nahin hai. Chunke is Farman se har Mahdavi ko Ta’lluq-e-Khatir la haq ho sakta hai is liye is ki Tauzih ho jana nehayat zaroori tha isi liye Mazkurah bahes paish aaee halan ke is Farman ko Mutashabehaat mein shamil kar ke bahes kar ne ki Majboori daman geer nahin hai kuin ke kisi Riwayat par Az-Roo-e-Istelah Mutashabeh ka Hukm isi waqt sahih ho ga jab ke wo Huroof-e-Muqatta’at par mushtamil ho ya Aayaat-e-Sifaat ke Mushabeh ho, is ki tauzih aage aachuki, Ahaadees wo Naqliyaat mein sirf dosri Nau-wiyat hi paee jati hai.

Maslan Hazrat Mahdi AS ne farmaya, “Jo Khuda ho who Khuda ko dekhta hai.” Neez Farmaya, “Bande ka Gosht, Post, Ustakhan jab tak Khuda na hon Khuda nazar nahin aa sakta”

aur Farmaya, “Bande ko (ya’ni khud Aap AS ko) har roz Tazah Khuda nazat aata hai.” yeh aur aisi hi Riwayaat, Mutashabeh-aat mein shamil ki ja sakti hain lekin “Wara-e-Tark-e-Duniya Iman Neest” ki yeh nau-wiyat nahin hai. Walau-bil-farz is ko Mutashabehaat se Tasleem kar liya jaye to is lehaz se bhi yeh ma’loom kar na zaroori hai ke Mutashabehaat ke bare mein Hazrat Mahdi AS ne kis tareeqe se Rahbari farmaee hai. Naqliyaat ke muta’liye se ma’loom hota hai ke Aap AS ne ba’az Aayaat-e-Mutashabehaat ke ma’ni aise khas andaz mein bayan farmaye hain ke Taaweel ki zaroorat hi nahin rahti maslan, “يَدُ اللّٰهِ فَوْقَ اَيْدِيْهِمْ (سورۃ الفتح۔ 48)" par bayan ke waqt farmaya ke “Dast-e-Khuda bar Dast-e-Shuma ast” ya’ni Khuda ka haath tumhare haath par hai. Sahaba RZ ne arz kiya ke Mufassireen to “Dast-e-Qudrat” murad lete hain? Aap AS ne farmaya. “Ei Shan ra che Fahm shudah ast, Khuda-e-Ta’ala farmuda ast, لَيْسَ كَمِثْلِهٖ شَيْءٌ صلے وَهُوَ السَّمِيْعُ الْبَصِيْرُ" (سورۃ الشوریٰ۔ 11) Khuda-e-Ta’ala Sahib ast fa ma misl kase neest. (Hashiya-Shareef) Ya’ni Mufassireen ne yeh kiya samjha hai? Khuda-e-Ta’ala ne to yeh farmaya hai ke is ke manind koi cheez nahin aur Wahi Samee wo Baseer hai. Is aetebar se Allahu Ta’ala ka Haath to hai magar kisi ke jaisa nahin.. Isi tarha “Wara-e-Tark-e-Duniya Iman neest” ke bare mein Gaur kiya jaye to ma’loom ho ga ke fil haqeeqat is farman ka Lafz-e-“Iman” muhtaaj-e-Tauzih hai aur yeh koi aisi mushkil nahin. Kuin ke Iman ki jo Tauzihaat wo Tashreehaat ho sakti hain in ka Muntaha “Zaat-e-Khuda” hai. Is liye Hazrat Mahdi AS ne farmaya ke “Iman, Zaat-e-Khuda ast” (Riwayat 240) is farman ki Raushni mein “Wara-e-Tark-e-Duniya Iman neest” ka matlab saf ho jata hai ke baghair Tark-e-Duniya ke husool-e-Deedaar-e-Khuda mumkin nahin aur Tark-e-Duniya ki bahes mein yahi ta’reef wo tashreeh wazeh ho chuki hai. Yeh aisi

tauzih hai ke jis ko Imamuna AS ke saf wo sareeh farman ki taeed hasil hai aur jis se ikhtelaf ki koi wajhe baqi nahin ro sakti. Ba'az Hazraat yahan Iman-e-Kamil wo Naa-Qis ki haisiyat se jo istedlaal karte hain us surat mein bhi Mutashabeh ki nau-wiyat ka koi ta'lluq nahin ho sakta kuin ke Aayaat-e-Sifaat ki ta'reef mutabiq nahin ho rahi hai. Albatta is ko "Mujmil" ki qism mein dakhil kiya ja sakta hai. Is liye ke agar is farman ke do (2) ma'ni nikale jaein (1) Wara-e-Tark-e-Duniya Iman (Kamil) Neest Ya'ni Naa-Qis ast ya (2) Wara-e-Tark-e-Duniya Iman Mutlaq (Naf-e-Iman) Neest ya'ni Kafir ast to is se Kalam mein Az-Roo-e-Ma'ni do (2) jah-tein paee jati hain aur yeh "Mujmil" ki surat hai is ki ta'reef yahi hai ke "Kalam mein Az-Roo-e-Ma'ni ke, wojooh ka Ahtemaal paida ho jaye aur kisi wajhe ko us waqt tak Khas nahin kar sakte jab tak ke khud Mutakallim ke dosre bayan se is ki Tafseer ya Takhsees sabit na ho, chunache Usool-e-Fiqh mein mazkoor hai ke,

"المجمل وھو ما احتمل وجوھا فصارا بحال لا یوقف علی المراد الا بیان من قبل المتکلم"

Mujmil wo hai ke jis mein chand wojooh ka ahtemaal ho aur is ki kaifiyat yeh hai ke jab tak Mutakallim ki taraf se bayan ya Tafseer na ho jaye kisi murad ko khas nahin kar sakte.
Is lehaz se Farman-e-Mazkoor mein "Iman-e-Kamil Nees ya "Iman-e-Mutlaq Neest" in donaun mein se kisi aik ma'ni ko dosre farameen ki madad se khas kar sakte hain. Kuin ke ba'az Aayaat aur Riwayaat Mujmil, Khafi, Mushtarik waghairah huwa karti hain jin ki Tatbeeq wo Takhsees Aayaat -e-Qur'aani se ho sakti hai lekin is ko Mutashabeh ki Taaweel ki nau-wiyat mein shumar nahin kiya ja sakta. Ahqar ke Peer-wo-Murshid Jadd-e-Amjad Aalim-e-Soori-e-Ma'nawi Hazrat Faqeer Syed Mahmood RA ne aik Risale mein tahreer farmaya hai ke, "Jo log jin Naqliyaat-e-Hazrat Mahdi AS mein Tauzih

wo Tashreeh ki zaroorat mahsoos karte hon Kashika-e-Taaweel ke bajaye Tafseer ya Tatbeeq ka lafz ya koi aur lafz iste'mal kiye hote us surat mein sab ko aasaani hoti. Is qadar Majboori daman geer na hoti." Kuin ke Taaweel ka lafz Istelah -an Mushtabeh ke liye Muta'rif hai jis par Qur'an-e-Majeed bhi Mushtabeh aur Ma'ne hai. Is liye Aam Riwayaat ki Tauzih wo Tashreeh aur Tatbeeq ke bare mein "Taaweel" ka itlaq na karna hi Oola hai. Hasil-e-Kalam yeh ke Muallif-e-Hadiya-e-Mahdavia ne bila-lehaz-e-nau-wiyat wo khusoosiyat Kalam-e-Mahdi AS mein Taaweel Haram wo Kufr hone ka Ilzam jo aayad kiya hai, us se un ka maqsad "Mahdavia" ke khilaf yeh sabit karna tha ke "Qur'an wo Hadees" mein Istekhraaj-e-Ahkaam ki suhulatein hain lekin in ke Mahdi ke Kalam mein nahin hain, aur yeh Usool-e-Ahle Sunnat ke mughaer hai. Is ke bar-khilaf hamari is mukhtesar Tauzih se zahir hai ke yeh ilzam khud Muallif-e-Hadiya ki Ibarat Fahmi aur Istedlaal ki Ghalati ka nateejah hai aur Taaweel wo Tahweel ke bare mein Mahdavia ke Nazriyaat Usool-e-Akabir-e-Ahle Sunnat ke mughaer nahin hain.

☆☆☆☆☆

MUKHTESAR TAZKERAR

CHAND-HAZAAT KA UN ASMA-E-GIRAMI MEIN SE JO NAQLIYAAT-E-MUBARIKA MEIN AAYE HAIN

1. Hazrat Bandagi Miyan Syed Mahmood Sani-e-Mahdi Razi Allahu Anhu:-

Sahabi RZ wo Farzand-e-Hazrat Imamuna Mahdi-e-Mau'ood AS. Tawallud ba-maqam Juanpur 867 H Wisal 4 Ramadán 918 H. Madfan ba-Maqaam Bhilote Ilaqa-e-Gujarat. Radhanpur se teen kos. Imamuna Mahdi AS ne Bataur-e-Tahdi Paisheen-Goee farmaee thi ki apne Wisaal ke ba'ad apna Jasad-e-Ather wo Anwar, Lahad-e-Mubark mein na paya jayega, agar, paya gaya to Banda Mahdi-e-Mau'ood nahin. Hazrat Syed Mahmood RZ ne Lahad-e-Mubarak mein Lifafah khola to khali paya. Baher aaye to Aap RZ mein Imamuna AS ki shabahat paee jane lagi. Hazrat Syed Khundmir Razi Allahu Anhu ne farmaya yeh "Sani-e-Mahdi" hain. Us waqt se Aap RZ ka laqab "Sani-e-Mahdi" mash-hoor hogaya.

2. Hazrat Bandagi Miyan Syed Khundmir Badla-e-Zaat-e-Hamil-e-Bar-e-Amanat Siddiq-e-Vilayat Syed-ush-Shuhada Razi Allahu Anhu:-

Damad wo Sahabi-e- Hazrat Imamuna Mahdi-e-Mau'ood AS. Tawallud 885 H Shahadat 14/Shawwal ba-roz Juma 930 H Shahadat ki mazeed tafseelaat Hissa-e-Tauzihaat ke bayan " قَاتَلُوْا وَ قُتِلُوْا " Mein mulaheza ki ja sakti hain. Madfan Ba-Maqaam Sudrasan, Patan, Chapanir, Ilaqa-e-Gujarat.

3. Hazrat Bandagi Miyan Shah Ne'mat Miqraz-e-Bida't Shaheed Fee-Sabeelillah Razi Allahu Anhu:-

Sahabi-e-Hazrat Imamuna Mahdi-e-Mau'ood AS. Tawallud 874 H. Madfan Ba-Maqaam Log-had Ilaqa-e-Bombay kamshit Station se 4 kos par Silsila-e-Koh-e-Sehnadari Loghat nami choti ke daman mein. Ye Maqaam Maha-Guan Tuk-kum Wadi mash-hoor hai.

4. Hazrat Bandagi Miyan Shah Nizam Wahdat Aa-Shaam Razi Allahu Anhu:-

Sahabi-e- Hazrat Imamuna Mahdi-e-Mau'ood AS. Tawallud 871 H Wafat 8 Zul Qa'dah 940 H Madfan Anwadra "Kadi" teen kos Ilaqa-e-Gujrat. Aap RZ Farooqi hain. Mamlikat-e-Jaees ke Wali the. Tark-e-Duniya kar ke Hazrat Mahdi AS ki Sohbat ikhtiyaar ki hai.

5. Hazrat Bandagi Miyan Shah Dilawar Razi Allahu Anhu:-

Sahabi-e-Imamuna Mahdi Mau'ood AS. Umr-e-Shareef (80) ya (84) Wisaal 2 Zee Qa'dah 944 Hijri Madfan Bore Kheda, (Khan das) Chalees Gaon, Jiangshan se (13) mile aur aage ke station "Waghli" se (6) mile. Chalees Gaon se Dholiya La main ke pahle station Jamdha se (13) mile.

6. Ummul Mu'mineen Bibi Ilhadati Razi Allahu Anha:-

Haram-e-Muhteram Hazrat Imamuna Mahdi AS. Wafat 3 Zul-Qada, 891 H Umar-e-Shareef (36) ya (37) saal. Madfan Daman-e-Koh-e-Pawa-gadh Al-Mash-hoor "Dongri" Chapanir Ilaqa-e-Gujarat, aik Tode ki Masjid se qareeb Samt-e-Mashriq Turbat ka Nishaan nahin hai.

7. Ummul Mu'mineen Bibi Malkan Razi Allahu Anha:-

Haram-e-Muhteram Hazrat Imamuna Mahdi AS wo Dukhtar-e-Hazrat Bandagi Miyan Ladh Sha RZ Siddiqi Sahabi-e-Imamuna AS. Aap RZ Maahir-e-Naqliyaat wo Mua'ni-e-Qur'an thein. Wafat Hazrat Bandagi Miyan Shahabuddin RZ ke zamana-e-Khilafat mein huwee. 9 Rabbi-ul-Awwal ba-Riwayat-e- 9 Jumadi-ul-Oola. Madfan Bhilote. Riyasat-e-Radhanpur.

8. Ummul Mu'mineen Bibi Bonji Razi Allahu Anha:-

Haram-e-Muhteram Hazrat Imamuna Mahdi AS. Aap RZ Farooqi hain. Imamuna AS se Aqd-e-Sani ba-Maqaam Thatta, Ilaqa-e-Sindh 908 H mein huwa. Wafat 3 Rabbi-ul-Awwal. Madfan Ahmadabad, Ilaqa-e-Bambai.

9. Bibi Hadyatullah Urf Hadanji Bibi Razi Allahu Anha:-

Dukhtar-e-Imamuna AS. Wafat 13 Rabbi-ul-Awwal Madfan Chichond, Ahmadnagar se 13 Meel. Yeh bahut bada Hazera hai.

10. Hazrat Bandagi Miyan Malik Jio Razi Allahu Anhu:-

Sahabi Razi Allahu Anhu-e-Mahdi-e-Mau'ood AS. Tareekh-e-Wafat 19 Mukarram. Madfan Salar Chichond, Ahmadnagar.

11. Hazrat Bandagi Miyan Ladh Sha Razi Allahu Anhu:-

Sahabi Razi Allahu Anhu wo Khusar-e-Mahdi AS. Walid-e-Ummul Mu'mineen Bibi Malkan Razi Allhu Anha. 9 Rabbi-ul-Awwal.

12. Hazrat Bandagi Miyan Syed Salamullah Razi Allahu Anhu:-

Sahabi RZ wo Biradar-e-Nisbati-e-Imamuna Mahdi-e-Mau'ood AS ya'ni Biradar Hazrat Bibi Ilhadati RZ. Wisaal 20 Rabbi-ul-Awwal. Madfan Bhilote.

13. Hazrat Bandagi Miyan Abu Bakar Razi Allahu Anhu:-

Sahabi RZ wo Damad-e-Hazrat Mahdi-e-Mau'ood AS. Wisaal 26 Rabbi-us-Sani. Madfan Fateh Gadh. Darmiyan Radhanpur wo Bhilote.

14. Hazrat Bandagi Miyan Syed Hameed Razi Allahu Anhu:-

Farzand-e-Imamuna Mahdi-e-Mau'ood AS. Aap RZ ke saath Malik Abdul-Lateef al-Mukhatib ba Shirazah Khan Biradar-e-Malik Sharfuddin Shaheed RA Sudrasan Shaheed huwe. Tareekh-e-Shahadat 20 Rajab Madfan Badal Ghode (Ilaqa-e-Khandes)

15. Bibi Fatima Razi Allahu Anha:-

Dukhtar-e-Imamuna Mahdi-e-Mau'ood AS wo Haram-e-Muhteram Hazrat Bandagi Miyan Syed Khundmir Razi Allahu Anhu. Umar-e-Shareef 51 saal wafat 2 Rajab 928 H Madfan Khambel Riyasat-e-Baroda.

16. Bibi Kad bano Razi Allahu Anha:-

Haram-e-Muhteram Hazrat Bandagi Miyan Syed Mahmood Sani-e-Mahdi Razi Allahu Anhu Siddiqi hain. Wafat 26 Rajab. Madfan Bhilote (Gujarat)

17. Hazrat Bandagi Miyan Malik Ilhadad Khalifa-Giroh Razi Allahu Anhu:-

Imamuna Mahdi-e-Mau'ood AS ke Panchaun Sahaba RZ se Istefaza ka mauqa mila hai. Siddiq-e-Vilayat RZ se bai'yat ke ba'ad Aap hi ki Sohbat mein rahe hain aur Shahadat ke ba'ad Siddiq-e-Vilayat RZ ki Aulad wo Ahle-e-Daira sab Aap hi ke Zair-e-Tarbiyat wo Nigraani rahe hain. Tareekh-e-Wafat 14 Ramadan 945 H Madah-e-Tareekh "Dil-e-Khundmir" hai.

☆☆☆☆☆

FEHRIST-E-SHUHADA-E-BADAR-E-VILAYAT

Ba-maqaam Khambel, Mauqa' 12

Shawwal 930 H Mutabbiq 13 August 1524 AD roz Chahar Shamba

1. Miyan Syed Yaqoob Damad-e-Qazi Khan
2. Miyan Shah Ji Was-chi Qareeb Ahmadabad
3. Miyan Tajan Sakin-e-Asadul Qareeb Broach
4. Miyan Tajuddin Jaluori
5. Miyan Hassam-uddin Patni
6. Miyan Qutb-uddin bin Rafi-uddin
7. Miyan Kala bin Yusuf (Biradar-e-Miyan Wali Ji Ghazi) Musannif-e-Insaf Nama
8. Miyan Peer Muhammad bin Miyan Ata
9. Miyan Peer Muhammad Multani
10. Miyan Hassam Uddin Maxind-rah
11. Miyan Ahmad bin Shams (Shams-Uddin)
12. Miyan Qasim bin Shuman
13. Miyan Mahmood Bengali
14. Miyan Mahmood Muhr Tar-ash
15. Miyan Khan Kahan-gar
16. Miyan Suleman Jaluori
17. Miyan Haji Suleman Sindhi
18. Miyan Baha-Uddin Hindustani
19. Miyan Hasan bin Miyan Bhai Muhajir RZ
20. Miyan Bhai Manglori (Ilaqa-e-Kathia-Wad)
21. Miyan Bada bin Yusuf (Daf-tar-e-Awwal)Aezan Miyan Peer Ji bin Yusuf (Khatim-e-Sulaimani)

22. Miyan Shah Ji Siyah (Daf-tar-e-Awwal) Miyan Shaikh ji Siyah (Khatim-e-Sulaimani)
23. Miyan Sadhan Hindustani (Asl) mein Sa'ad- Uddin tha phir Sa'ad-an phir aor bhi bigaad kar Sadhan hogaya.
24. Miyan Ibrahim Hindustani
25. Miyan Yusuf Biradar-e-Miyan Ali
26. Miyan Badhu
27. Miyan Lad Sakin Dahoi
28. Miyan (Syed) Hassan Muzayyan (Hajam) Jalori
29. Miyan Aadhan Hindustani (Asl mein Sa'adatullah tha phir Sa'adat phir aadat. Phir Aadan phir Aadhan hogaya)
30. Miyan Chatha Baloch (Asl mein Shah Taj tha. Sheh ka Jadal ba-qaedah par akrat che aur Taj ka mukhaffaf sheh yuin Miyan Sheh taj bigaad kar Chatha hogaya. Jaise Kashtari (Khotari) ka Chatri ba-ma'ni Sipahi-e-Qaom jaise Rajpoot Waghaira)
31. Miyan Peer Ji Jamsheed
32. Miyan Shams-uddin Hindustani
33. Miyan Kamal-uddin Hindustani
34. Miyan Alaa-uddin Dill-Wani
35. Miyan Ibrahim bin Rajan (Raj Muhammad)
36. Miyan Hasan bin Fairoz
37. Miyan Hasan bin Ali
38. Miyan Jamal-uddin Hindustani
39. Miyan Malik Ji Daseeji
40. Miyan Abdullah Multani
41. Miyan Ibrahim Multani

NOTE:- Fehrist mein Shuhada' mein 60 sawar aur 40

piyade the. Hazrat Siddiq-e-Vilayat RZ ne Daire ki choti phatak par Gole Khat khainch-kar un 40 piyadaun ko is Halqe mein rakha tha. Nahin ma'loom 40 ke 41 kaise ho gaye! Kutub-e-Naqliyaat mein aik ke izafe ka kahein zikr nahi milta.

☆☆☆☆☆

BA-MAQAAM SUDRASAN MAUQUWAA' 14 SHAWWAL 930 H MUTABIQ 15 AUGUST 1524 I'SWI BA-ROZ JUMMA

1. Bandagi Miyan Syed Khundmir Syedush-Shohada' Siddeeq-e-Vilayat Hamil-e-Baar-e-Amanat Razi Allahu Ta'ala Anhu
2. Bandagi Miyan Syed Jalal bin Hazrat Siddeeq-e-Vilayat RZ
3. Bandagi Miyan Syed Atan (Ata-ullah) Biradar-e-Hazrat Siddeeq-e-Vilayat RZ
4. Bandagi Miyan Malik Hammaad bin Malik Ahmad Al-Mubash-shir ba "Bakhsindah" Ibn-e-Malik Yaqoob Baadi Waal Al-Mubash-shir ba "Amrit Bail"
5. Bandagi Miyan Syed Khanji Al-Mubash-shir ba Biradar-e-Haqeeqi az Lisaan-e-Hazrat Siddeeq-e-Vilayat RZ Ibn Syed Umar Az Aulaad-e-Hazrat Syed Muhammad Gaisoo Daraaz RA Baland Parwaz (Gulbargha Shareef)
6. Bandagi Miyan Malik Ji Al-Mutakhallis ba Mehri Sahabi-e-

Mahdi AS (wo Damad-e-Hazrat Siddeeq-e-Vilayat RZ) bin Khawja Taha RZ

7. Bandagi Malik Ismael kareji (Damad-e-Hazrat Siddeeq-e-Vilayat RZ) bin Malik Hasan
8. Bandagi Malik Yaqoob Kareji Biradar Number 7
9. Bandagi Malik Gauhar Shah-Poladi
10. Bandagi Malik Sharfuddin (Sabiq Jagirdar-e-Sudrasan) bin Mukal Muhammad bin Malik Yaqoob "Amrit Bail"
11. Bandagi Malik Miyan Ji Biyanwi (Khusar-e-Siddeeq-e-Vilayat RZ qabar Patan mein Ba qaul-e-Musannif-e-Khatim-e-Sulaimani) Bin Malik Miranji
12. Bandagi Miyan Ibrahim Khan Bin Sikandar Khan (Sabiq Shahzaadah Alaak Satwas)
13. Bandagi Malik Miranji bin Bandagi Malik Bukhan Badi Waal (Daftar-e-Awwal)
14. Bandagi Miyan Syed Jalal
15. Bandagi Miyan Ismael } Saakinaan-e-Qasba-e-dansaij
16. Bandagi Miyan Syed Shahabuddin Bin Qutubuddin
17. Bandagi Miyan Rahmat-ullah bin Miyan Daulat
18. Bandagi Miyan Bukhan Sakin-e-Qasba-e-Sarsa Ilaqa-e-Bharuch
19. Bandagi Miyan Mahmood Shah Sakin Sarsa
20. Bandagi Miyan Chand Sanchori (Ilaqa Marwa-ad)
21. Bandagi Miyan Yusuf Bin Miyan Ahmad
22. Bandagi Miyan Yusuf Lingah (Lingha)
23. Bandagi Miyan Sultan Shah Jalori
24. Bandagi Miyan Feroz Shah bin Hamza Jalori
25. Bandagi Miyan Moinuddin
26. Bandagi Miyan Nizamuddin
27. Bandagi Miyan Tajan (Tajuddin) Khirraad

28. Bandagi Miyan Umar
29. Bandagi Miyan Jalal Bin Mujh-an (Asl mein Mujahid tha bigad kar mujhu huwa. Phir aur bhi ziyadah piyar mein mujh-an hogaya.
30. Bandagi Miyan Shuman (Shamsuddin)
31. Bandagi Miyan Haji bin Miyan Taher
32. Bandagi Miyan Abdullah Sindhi
33. Bandagi Miyan-Miyan Khan
34. Bandagi Miyan Kabeer Muhammad Sakin-e-Khambat Mubash-shir-e-Hazrat Siddeeq-e-Vilayat RZ
35. Bandagi Miyan Shaikh Hameed bin Qazi Khan
36. Bandagi Miyan Sindhu Sakin-e-Patan
37. Bandagi Miyan Ali Akhund (Muallimul Sabian)
38. Bandagi Miyan Qasim Biradar-e-Miyan Ahmad (Number 11)

Fehrist-e-Shuhada-e-Khambel)

39. Bandagi Miyan Ahmad Shah Tar-kheji Pura Ahmadabad
40. Bandagi Miyan Syyed-i Bilal
41. Bandagi Miyan Syyed-i Ya-qoot
42. Bandagi Miyan Aalam Khurasani
43. Bandagi Miyan Haji Muhammad Khurasani
44. Bandagi Miyan Abul Khair Multani
45. Bandagi Miyan Ishaq Bhoraj Muhajir RZ
46. Bandagi Miyan Zainuddin Sabiq Ohdedaar-e-Sudrasan
47. Bandagi Miyan Alaa-uddin bin Miyan Khan
48. Bandagi Miyan Bakhshu (Khuda Bakhash ya Muhammad Bakhash) Biradar-e-Miyan Yusuf Muhajir RZ
49. Bandagi Miyan Bakhshu bin Miyan Bada
50. Bandagi Miyan Ibrahim Damad-e-Miyan Khan Kamangar

51. Bandagi Miyan Peer Ji Al-Muqallib ba “Barjah”
52. Bandagi Miyan Nizam Muhammad
53. Bandagi Miyan Shaikh-ji Khambat-i Biradar-e-Kalan
Bandagi Miyan Kabeer Muhammad (Number 34)
54. Bandagi Miyan Muchhan Mujahid-uddin Patni
55. Bandagi Miyan Meeran Patni

Rahmatullahi Alaihim Ajmaeen

Do Rangraiz Bhai Mus-miyan Miyan Kabeer Muhammad Kanwal Farosh aur Miyan Ismael Rangraiz ko Bandagi Miyan RZ ne basharat “Imam-e-Shahadat” se Mubash-shir farmaya tha.

Miyan Malik Bada ka-Kareji jo Bandagi Miyan RZ ke farman se Lashkar-e-Sultani mein tahre rahe the Ainul Mulk ko dosri dafa Ta’ana dene par raste hi mein Ainul Mulk ke hukm se Shaheed kar diye gaye.

Malik Raje bin Malik Bukhan Multani Jageer daar Mauza-e-Dasada jin ko Bandagi Miyan RZ ne irshad farmaya ke “Tum Dasade hi mein raho aur Kuffaar se lad kar Shaheed ho jao. Tum hum mein ho. Chunache hasbe Basharat-e-Jung-e-Khambel hi ke roz Shaheed ho gaye. (Khatim-e-Sultani)

41+55+4=100

Kul Rahmatullahi Alaihim Ajmaeen

☆☆☆☆☆

Bandagi Miyan Syed Khundmir RZ ke Daire mein (900) Fuqra’ the jo log Hasb-e-Fehrist Shareek-e-Jung hone wale the un ke siwa kul Fuqra’ se Hazrat Siddeeq-e-Vilayat RZ ne farmadiya tha ke Aaghaaz-e-Jung se teen

roz pahle Daire se muntaqil ho jaein agar na gaye to Munafiqi ka hukm sadir hoga (Kuin ke hukm ki Khilaf warzi hoti) is liye sab Fuqra' muntaqil ho gaye. Aur Ahle Bait-e-Hazrat Mahdi AS ko Bandagi Miyan RZ ne Patan bhijwa diya. Ab sirf 100 Ghazi aur Shaheed hone wale Fuqra' Daire mei rah gaye. 100 ne to Sharbat-e-Shahadat pi liya baqi 100 Mujahideen Hidayat-e-Khalq ke liye Hikmat-e-Ilahi se zinda rahe.

(Siraj-e-Muneer 277)

Hissa-e-Naqliyaat mein Hazrat Siddeeq-e-Vilayat RZ ke Jung ke jo halaat bayan huwe hain mulaheza ho az Safha ( ) aur Hissa-e-Tauzihaat mein in waqiyaat aur un ke muta'liqaat par jo bahes ki gayee hai mulaheza ho Safha ( ) is Jung mein hasbe Basharat-e-Aezadi Shaheed hone wale 100 Hazraat ki yeh Fehrist hai jis ko hum ne "Siraj-e-Muneer" se min-o-an yahan darj kiya hai. Is se yeh bhi ma'loom ho sakta hai ke Mazhab-e-Mahdavia kin-kin maqaamaat par pahunch chuka tha aur kin-kin Maqamaat ke logaun ne Tasdeeq ka sharf hasil kiya aur baland martabe paye the. Aur yeh ma'loomaat sirf 100 Nufoos-e-Mutaharrah ki Fehrist tak mahdood hain. Is par se lakhaun Mahdaviyaun ke bare mein Tableegh-e-Mazhab ka Andazah ba-aasani ho sakta hai. Aur yeh Az-har-Min-Nash-Shams hai ke Siddeeq-e-Vilayat RZ ke sar ki Qurbani mae yak sad (100) sar Allahu Ta'ala ne jo qubool farmaee thi takmeel pa chuki.

Faqeer Abu Sayeed Syed Mahmood Gafiralahu

☆☆☆☆☆

NASHER KI TARAF SE

Majlis-e-Naujawanaan-e-Mahdavia (Qutbiguda) ki janib se Kitab-e-Haza ko Fakhr wo Masarrat ke saath paish karte huwe Majlis aur Isha'at-e-Kutub ki taqreeb ka mukhtesar tazkerah be-mahel na hoga. Mah Jumadi-ul-Oola 1363 H mein ba-silsilah-e-Milad-e-Imam-e-Aakhir-uz-Zaman Khalifatullah-ur-Rahman Hazrat Mahdi-e-Mau'ood AS, Isha'at-e-Mazhab aur Deeni Ta'leem ki Gharz se Zair-e-Sar-Parasti wo Sadarat Asad-ul-Ulama Peer o Murshid Hazrat Faqeer Abu Sayeed Syed Mahmood Dam Allahu Fayuz-i-ham Majlis-e-Haza ka qiyam amal mein aaya. Majlis ki janib se har hafta Haye Taqreer muna'qid hote rahe aur Nau-jawan-an-e-Millat jin mein tulba' Fauqaniya wo kulli-yaat bhi shamil hain hissa lete rahe hain.

Wo neez Jalsa Haye Aam Milad-e-Shareef waghaira ka ineqaad bhi amal mein aata raha hai. Ta'leem (Zaban-e-Arabi ke Darsaun ka silsilah bhi arsa-e-daraaz se jari hai jis se Mahdavi aur deegar Musalman Nau-jawanaun ne khatir khwah istefadah kiya aur kar rahe hein. Is se qabl bhi jab ke Madresa-e-Sajjada-Gaan jari tha, Hazrat-e-Maddazillahu ne ba-haisiyat Nazim jo khidmat anjaam di hain, woh Mau'temad Sahib-e-Madresa ki Matbua Reportaun se zahir hain, jin mein Nataej-e-Ta'leem aur Ulama-e-Qaom ki Aara bhi darj hain.

Majlis-e-Haza ke Jalsaun waghairah mein, Maulwi Syed Ali Sahib Bartar Khundmiri B.A. Madadgaar-e-City College wo Mau'temad-e-Majlis-e-Haza ne un-thak koshishein farmaee hain. Qiyam-e-Majlis ke dosre saal 20 Jumadi-ul-oola 1364 H se, Farameen wo Naqliyaat-e-

Hazrat Imam AS ka dars har Panj-Shamba ko hone laga. Jis ka silsila aik saal se ziyada arse tak jari raha. Hazrat Peer wo Murshid Asadul Ulama Maddazillahu ki Aalimana Tashreeh aur dil Kash Tafheem ke ba'as maqami afraad ke siwa deegar maqaamaat ke Hazraat bhi shareek-e-dars rahne lage. Shuraka-e-Dars ne aisi Kitab ki ahmiyat wo zaroorat ko mahsoos kar ke Taba'at wo Isha'at-e-Kitab par israar kiya wo neez ba'az Hazraat ne isi jalse mein raqami Imdaad ka Paish Kash kiya. Aur deegar Ham-dard-aan-e-Qaom wo Mazhab ne bhi is Mubarak kaam mein jo haath batalla hai us ki tafseel Zail mein darj ki jati hai.

1. Kitab ke kaam ka aaghaaz huwa to Janab Yusuf Sahib Tasawwor ne Akhrajaat-e-Taba'at ke liye yeh tadbeer ikhtiyaar karne ki koshish ki ke har shakhs Hasb-e-Isteta'at ta Zamana Takmeel-e-Taba'at har mah tapa khana mein raqam jama' kare. Raqam Hazrat Peer wo Murshid Maddazillahu ke na naam par jama' ki gaee. Tafseel Hasb-e-Zail hai. (A) Janab Maulwi Daulat Khan Sahib Sharar 5...(B) Janab Maulwi Qasim Sahib (Muhasib-e-Yateem-Khana SarooNaqar ( ) (3) Janab Maulwi Syed Yusuf Sahib Tasawwor ( ) jumla ( ) Yeh raqam Janab Yusuf Sahib Tasawwor ke zariye jama' ki gaee aur ab tak wapas nahin huwi karwaee jari hai laikin Janab Tasawwor Sahin ne apne pas se yeh raqam khud de-de hai.
2. Is ke ilawa Hasb-e-Zail Hazraat ne Fi-Sabeelillah hissa liya hai.

   (1) Janab Maulwi Syed Abdul Qadar Sahib Vice Principal Bahadur Khan Technical College.

   (2) Janab Maulwi Miyan Abdul Hafiz Sahib B.A. Sabiq

Duwwam Ta'luq-daar ( )
(3) Janab Maulwi Abdul Wahid Sahib Sauda-gar parcha ( )
(4) Janab Maulwi Habib Khan Sahib Wafa Farooqi Nabe-era Janab Maulwi Munawwar Khan Sahin Sadar Muhasib Marhoom. ( )
(5) Janab Maulwi Sahib Syed Husain Sahib B.A. Ahl-e-Musaddiqabad Inspector Arjuman-e-Imdaad-e-Baham-i
(6) Janab Maulwi Abdul Majeed Khan Sahib-e-Mansab daar Secunderabad-i ( )
(7) Janab Maulwi Syed Khundmir Tashreefullahi Muntazim Daftar-e-Niza-mat-e-Hisaab-aat ( )
(8) Janab Maulwi Doctor Syed Yusuf Tashreefullahi M.B.B.S ( )
(9) Janab Maulwi Muhammad Ahmad Khan Sahin Zameen-daar ( )
(10) Janab Maulwi Syed Shareef Sahib Tajir-e-Chau-pina Sakin Nizamabad ( )
(11) Janab Maulwi Doctor Haidu Miyan Sahib Ahle Kurnool Sikka ba-Gharz-e-Isaal-e-Sawab Walida-e-Marhooma ba-Inteqal 20/March 1950 yaum Do- Shamba, Jumla Mizaan ( ) Muballigh aik hazar aik sau iktalees (1141) rupiye das aane shika.

3. Ibteda' mein akhrajaat ka takhmi-na mae jild $1_{1/2}$ Rupiye tha. Lekin kaam aage badh jane se taqreeban $2_{1/2}$ hazaar kharcha aayad huwa hai. jis ki takmeel ke liye Janab Maulwi Syed Qasim Sahib Muhasib-e-Yateem Khana SarooNaqar ne jidojahad ki aur Nawab Muhammad Mand-ur Khan Sahib se jin ko qaumi mafadaat ka ziyada shghaf hai 600 rupiye ba-taur-e-qarz-e-hasana 6 mah ki muddat

mein wapasi ke wade par lena taye paya aur Nawab Sahib ke Peero Murshid Hazrat Faqeer Ashraf Miyan Sahib Ahle Daira Naw ne bhi is koshish mein bahut ziyada hissa liya aor yeh raqam unhein ke zariye ba-Tarikh 22/Zul Qada 1359 H wasool huwi, Mazkoorah bala raqam na kafi hone par aik Sahib-e-Khair ne mazeed qarz-e-hasana ki farahami mein hissa liya.

4. Taba'at ka intezam Jamhoor Printing Press waqe Bogal Kunta mein kiya gaya tha lekin Malik-e-Matba' ki na-tajrubekar-i wo adam salahiyat ke ba'as sakht nuqsaan utha-na pada. Taba'at-e-Kitab mein taakheer ho gaee. Is tarha aik saal do mahine ki takheer ta'weeq ke ba'ad Matba'-e-Ebrahimi-a Abid Road mein muntaqil kiya gaya jahan ba-itmenaan takmeel paya. Agar yeh kaam bar waqt hota to Kitab-e-Haza aik saal qabl shaye ho chuki hoti. Chuna che Naqliyaat ke khatm par Muharram 1369 H chapa hai. Mazeed mushkil yeh paish aaee ke hasb-e-wada 6 mah ki muddat khatam hone par Nawab Sahib ki raqam wapas karni zaroori thi is liye mutabadil intezam kar ke raqam wapas kar di gaee. Aur Taba'at ka kaam jari rakha gaya. Is jidojahad mein bhi Mazkoorus-sadr Sahib-e-Khair ne hissa liya hai. In goon na goon mushkilaat ke bawajood kaam takmeel tak pahuncha-ya gaya. Aur Khuda Wanda Quddoos ka lakh-lakh shukr hai ke Majlis ka Shoba-e-Nashariyaat wo Isha'at aisi baland paya Kitab Mushtaaq-aun ke aage paish kar raha hai.

Hazrat Madah Zil-Lahu ke Paish-e-Nazar Tabqa-e-Salf ke ba'az Rasael aur Hazrat Allama Qazi Muntakhibuddin Junairi RA ki Zakheem kitab "Makhzanuddalael" ki Isha'at bhi hai. Jin ki taiyyaari shuroo kar di gaee hai. Yeh

Jaleelul Qadr kitabein Arabi Zaban mein hain aur Saboot-e-Mahdiyat par baland maeyaar ki hamil hain. Adaee-e-Qarz ke ba'ad jo raqam bach rahe gi is Kutub ki Isha'at mein sarf ki jaye gi. انشاء الله المستعان

In tamaam Hazraat ka jinhun ne Dame, Darme, Su-khane is Kaar-e-Khair mein Imdaad farmaee hai Majlis ki janib se Shukr-iya ada kiya jata hai. Khuda-Wanda-e-Ta'ala Jaza-e-Dara-een ata farmaye. Aameen!

Syed Iftekhar Aijaaz B.A Osma-nía Mau'temad-e-Soba-e-Isha'at-e-Majlis

☆☆☆☆☆

TRANSLITERATION IN ROMAN BY

Faqeer Abul Faiz Syed Sayeedul Haq Shaheen Tashreefullahi

Presented by

FAIZAAN-E-MAHDI AHS GROUP GREENVILLE SC USA

THE END

This Naqliyaat-e-Bandagi Miyan Hazrat Abdur-Rasheed is completed on the Urs-e-Mubarak of Hazrat Shah Dilawar Razi Allahu Ta'ala Anhu on 2nd Zul-Qa'dah 1442 Hijri corresponding 13th June 2021.